

Nurmijärven kunta

Nurmijärven rakennusperintöselvitys

Arkkitehtitoimisto Lehto Peltonen Valkama Oy

Luonnos 06.05.2010

Raportin sisältö:

1. Selostus

Kulttuuriympäristö- ja rakennusperintöselvitys Nurmijärven kunnan alueella.....	2
Selvitystyö	2
Rakennettu kulttuuriympäristö	3
Alueet ja kohteet.....	4
Aiemmat selvitykset	5
Alueiden ja kohteiden arvotus ja suositukset.....	6
Alueiden arvotus	7
Alueita koskevat suositukset maankäytön ja kaavoituksen perustaksi	8
Kohteiden arvotus	9
Kohteita koskevat suositukset maankäytön ja kaavoituksen perustaksi	11
Nurmijärvi	13
Esihistoriallinen aika ja varhainen historiallinen aika	13
1500-1800-luvut	13
Teollisuutta ja kasvavia taajamia	17
Nurmijärveläinen rakennuskulttuuri	21
Selitteet	24
Lähteet ja kirjallisuus	28

2. Liite 1: Nurmijärven kunta, alueet

3. Liite 2: Nurmijärven kunta, kohteet

4. Kartat

Kartta-aineistot copyright Maanmittauslaitos

Kuvat Karoliina Periäinen, paitsi LP = Lauri Putkonen, NV = Nina Välkepinta,

LO = Liisa Ollikainen

Kulttuuriympäristö- ja rakennusperintöselvitys Nurmijärven kunnan alueella.

Tämä selvitystyö kohdistuu Nurmijärven kunnassa ennen vuotta 1970 rakennettuihin rakennuksiin ja rakennettuihin ympäristöihin. Selvitystyö on määritetty rakennustaiteellisesti, historiallisesti tai ympäristöarvojensa perusteella arvokkaat rakennuskulttuuriympäristöalueet sekä -kohteet.

Työn suoritti arkkitehti Karoliina Periäinen arkkitehtitoimisto Lehto Peltonen Valkama Oy:stä. Aloituskokous pidettiin 20.12.2006. Samalla sovittiin ohjausryhmän perustamisesta niin Klaukkalan taajaman kuin koko Nurmijärven kunnan rakennetun kulttuuriympäristön selvityksiä varten. Ohjausryhmään kuuluivat Keski-Uudenmaan maakuntamuseosta tutkija Maarit Henttonen 20.12.2006 - 28.2.2010 ja tutkija Johanna Björkman 1.3.2010 alkaen, Uudenmaan liitosta Maakunta-arkkitehti Tuula Palaste-Eerola 20.12.2006 – 30.5.2009 ja maakunta-arkkitehti Elina Kuusisto 1.6.2009 alkaen sekä Nurmijärven kunnasta kaavoituspäällikkö Aarno Kononen, museoamanuenssi Leena Koskela, kaavoitusinsinööri Anita Pihala, asemakaava-päällikkö Timo Lehtinen, kaavoitusarkkitehti Kaisa Kilpeläinen, kaavoitusarkkitehti Katri Peltoniemi, kaavoitusarkkitehti Nina Välkepinta-Lehtinen sekä museonjohtaja Leena Koskela Nurmijärven museosta. Ohjausryhmän ensimmäinen kokous pidettiin 27.4.2007. Selvitystyötä on tehty yhteydessä Keski-Uudenmaan maakuntamuseoon, Nurmijärven museoon sekä Uudenmaan liittoon.

Selvitystyötä varten etukäteisvalikoinnin sekä maastossa havainnoinnin perusteella valikoitiin kuvattavaksi n. 840 rakennuksen/rakennusten muodostamaa kohdetta. Näistä 390 arvotettiin luokkiin 1, 1U, 2 ja 2U (U = uhanalainen), jotka ilmaisevat säilyttämiseen liittyvää tarvetta. Rakennusten lisäksi tutkittiin säilyneet vanhat tiet sekä määriteltiin ja rajattiin kartalle 37 arvokasta rakennetun kulttuuriympäristön aluetta.

Selvitystyön luonnos oli näyttelyssä nähtävillä xxxx-xxxx 2009. Lisäksi selvitystyössä arvomerkin saaneiden kohteiden kiinteistönomistajille lähetettiin postitse inventointikortti palautteen saamiseksi. Näyttelyn ja kiinteistönomistajille lähetettyjen kirjeiden avulla saatiin palautetta n. 90 kohteesta. Tämä palaute on otettu huomioon lopullista selvitystyötä laadittaessa. Myös palautteen avulla esille tulleet kokonaan uudet kohteet, n. 25 kpl, on tarkastettu. Näistä arvokkaiksi todettiin 7 kpl.

Koko kuntaa koskevaan selvitysraporttiin on lisäksi liitetty Nina Välkepinnan Rajamäen tehdasyhdyskunnan asuinalueita koskeva inventointi vuodelta 2003¹. Inventoinnissa arvokkaiksi todetut kohteet, 45 kpl, on liitetty raportista löytyvän tiedon perusteella, eikä niitä ole uudelleen tutkittu.

Selvitystyö

Tämän selvitystyön tehtävänantona oli koota kunnan rakennettua kulttuuriympäristöä ja sen historiallista taustaa koskevat tiedot sellaiseen muotoon, joka palvelee mahdollisimman hyvin maankäytön suunnittelua. Maankäyttö- ja rakennuslakiin on

---

¹ Välkepinta Nina 2003: Rajamäen tehdasyhdyskunnan asuinalue. Inventointi- ja arvotusraportti. 1.9.2003. Nurmijärven kunta.

kirjattu alueiden käyttöä koskevat tavoitteet (MRL 28, 39 ja 54 §), joita ovat mm. kaavojen sisältövaatimukset, rakennetun ympäristön- ja maiseman vaaliminen sekä valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteiden toteutuminen.

Tarkastelu on tapahtunut alue- ja kohdetasolla. Tarkempi rakennuskohtainen selvitystaso ei kuulu tämän selvitystyön piiriin ja voi tulla tarpeelliseksi asemakaavoituksen yhteydessä.

Selvitystyössä kartoitetaan nurmijärveläisen rakennetun kulttuuriympäristön merkitykselliset alueet ja kohteet siten, että selvitys palvelee maankäytön suunnittelua ja toimii säilyttämiseen tähtäävien toimenpiteiden apuna. Selvitystyössä lähtökohtana on olemassa oleva ympäristö, johon tallentunutta rikasta kulttuuriperintöä tarkastellaan rakennustaiteellisten merkitysten, historiallisten kerrostumien ja ominaispiirteiden tunnistamisen sekä maisemaan liittyvien merkitysten näkökulmista.

Rakennettu kulttuuriympäristö

Rakennetun kulttuuriympäristön määritelmät ovat jossain määrin vaihtelevia. Periaatteessa kulttuuriympäristöjä, erotuksena luonnonympäristöistä, ovat kaikki ne ympäristöt, joiden muokkautumiseen inhimillinen toiminta ja läsnäolo ovat vaikuttaneet. Kyse on erilaisista elinkeinoista, kuten maanviljelyksestä tai teollisuudesta ja niiden vaatimasta luonnonvarojen käytöstä, tai toisaalta asumisesta, siitä miten ihminen asumalla tiettyssä ympäristössä paitsi muokkaa ympäristöä, muodostaa käsityksensä ympäristöstä. Jälkimmäisessä mielessä kaikki ympäristöt ovat myös kulttuuriympäristöjä. Katselemme luontoa kulttuurimme luomien käsitysten kautta.

Kulttuuriympäristöselvityksissä tutkimus on siten kohdennettu niihin ympäristöihin, jossa ihmisen toiminnan merkit ovat hallitsevia, erotuksena luontoselvityksissä tehtävälle työlle, joka kohdistuu luonnon toiminnan hallitsemiin alueisiin ja ilmiöihin. Raja näiden välillä on häilyvä ja etenkin maiseman näkökulmasta luonnon ympäristöön kohdistuva ihmisen vaikutus voi olla luonteeltaan myös abstraktia, merkityksiä antavaa. Hyvä esimerkki tästä ovat esihistorialliset kulttipaikat tai modernin ajan kansallismaisemat, kuten Koli tai erämaa maisema Lapissa. Kyse on luonnonpaikoista, joiden kulttuurinen merkitys on yhtä suuri tai suurempi, kuin niihin liittyvät luontoarvot itsessään. Vähemmän juhlallisessa merkityksessä kyse on maisemaan liitetyistä esteettisistä, kulttuurin määrittämistä arvoista ja niiden merkityksestä.

Kulttuuriympäristöt jakautuvat kahteen, osittain päällekkäiseen tarkastelunäkökulmaan ja osa-alueeseen, rakennettu kulttuuriympäristöön ja kulttuurimaisemaan. Niiden lisäksi kulttuuriympäristöön kuuluvat myös muinaisjäännökset ja perinnebiotoopit.

Rakennettu kulttuuriympäristö muodostuu sekä konkreettisesti rakennetusta ympäristöstä että historiasta ja tavasta, jolla maankäyttö ja rakentaminen ovat syntyneet.² Uusimman RKY2009:n, Valtakunnallisesti merkittävien rakennettujen kulttuuriympäristöjen selvitystyön yhteydessä alueiden ja kohteiden sisältöjä kuvattiin kriteerein joilla viitattiin mm Suomen historian ja rakentamisen eri osa-alueisiin ja ilmiöihin, säilyneisyyteen, yhtenäisyyteen, harvinaisuuteen, historialliseen

---

² http://www.rakennusperinto.fi/muuta_sisaltoa/kasitteisto/fi_FI/Kasitteisto/

tapahtumaan tai henkilöön, edustavuuteen, vakiintuneeseen asemaan, rakennustaiteellisiin arvoihin, monikerroksisuuteen jne.³

Kriteereistä näkee myös, kuinka rakennettu kulttuuriympäristön piiriin kuuluvat yhdyskuntarakenne kokonaisuudessaan, kaupunkirakenne, kylät, rakennukset sisä- ja ulkotiloineen, erilaiset rakenteet, kuten tiestö tai kanavat, pihat ja pihapiirit, puistot, pellot, tapahtumapaikat ja ylipäänsä kaikki inhimillisen toiminnan tuottamat rakenteet ja niiden sijoittuminen ympäristössään sekä niiden suhde maisemaan.⁴

Jakoa rakennetun kulttuuriympäristön ja kulttuurimaiseman välillä pyrittiin selkeyttämään RKY2009:n yhteydessä. Inventoinnin sisältöselostuksessa kiinnitetään erikseen huomio Valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet inventoinnin aineistoon⁵. Myös tässä, Nurmijärven kuntaa koskevassa inventoinnissa tarkastelunäkökulma tätä linjaa on alueiden osalta noudatettu, joskin tarkastelunäkökulmia on kokonaan mahdotonta erottaa toisistaan. Rakennettuihin kulttuuriympäristöihin kohdistuvassa selvityksessä pääpaino on rakennustaiteellisilla ja historiallisilla kriteereillä.

Etenkin perinteisellä maaseudulla arvokkaat alueet ovat sekä rakennetun kulttuuriympäristön että kulttuurimaiseman näkökulmasta arvokkaita. Esimerkiksi pellot ovat paitsi maaseudun avoimen, historiallisen maisematilan peruselementtejä niin myös osa maaseudun yhdyskuntarakennetta, jonka muovautumiseen on vaikuttanut alueen talous- ja sosiaalishistorialliset vaiheet. Lisäksi myös maisemalliset arvot kuuluvat rakennetun kulttuuriympäristön piiriin.

Alueet ja kohteet

Selvitystyö on suoritettu kahdella, **alueiden ja kohteiden** tasolla.

Alueella tarkoitetaan tässä selvitystyössä laajempaa alueellista kokonaisuutta. Alue määrittää rakennetun kulttuuriympäristön rakennustaiteellisten, historiallisten ja maisemaan liittyvien ominaispiirteiden määrittämän kokonaisuuden, johon sisältyvät merkitykset tulee turvata. Alueisiin pätee sama kuin kohteisiin: alue voi olla merkityksellinen kokonaisuus, vaikka yksittäiset kohteet rakennuksineen eivät yksinään yhtä merkittäviä olisikaan. Alueeseen kuuluvat kohteet eivät siten automaattisesti ole kohteina suojeltavia.

Paikkatietona alueet ovat aluetietoa, erillisin rajauksin määriteltyjä kokonaisuuksia. On kuitenkin muistettava, että tällainen rajaaminen määrittää alueen ominaispiirteiden mukaisen vähimmäisalueen ja siten myös rajaviivan ulkopuolella voi olla alueen arvojen ja merkitysten mukaista vaalittavaa ympäristöä. Samoin reunavyöhykkeelläkin tapahtuvien toimenpiteiden osalta on harkittava niiden vaikutusta itse alueeseen.

Kohteet muodostuvat yksittäisistä rakennuksista tai useamman rakennuksen muodostamasta yhteenkuuluvasta kokonaisuudesta kuten pihapiiristä tai tuotantoyksiköstä. Kohdekohtainen tarkastelu tarkoittaa, että pihapiiri voi olla merkityksellinen kokonaisuus, vaikka yksittäiset rakennukset eivät yksinään yhtä merkittäviä olisikaan. Toisaalta myös yksi rakennus voi olla alueen rakennusperinnön

---

3 Museoviraston esitys valtakunnallisesti merkittäviksi rakennetuiksi kulttuuriympäristöiksi (12.3.2009), <http://www.nba.fi/tiedostot/2184fb21.pdf>

4 www.rky.fi "Kysymyksiä ja vastauksia" <http://www.nba.fi/tiedostot/2184fb21.pdf>

5 <http://www.rky.fi> RKY kaavoituksessa ja lupamenettelyssä
http://www.rky.fi/read/asp/r_RKY_kaavoituksessa_ja_lupamenettelyssa.pdf

kannalta erityisen merkittävä, vaikka pihapiirissä muuten ei olisikaan erityisen merkittävää rakennuskantaa.

Käytännössä kohdetta lisäksi tässä selvitystyössä pääsääntöisesti määrittävät kiinteistön rajat. Eri kiinteistöille jakautuvat kohteet on jaettu erillisiksi osakohteiksi. Lisäksi tarvittaessa suuria kohdekokonaisuuksia on jaettu osakohteiksi kaikkien rakennusten erillisten arvojen esiin nostamiseksi. Paikkatietona kohteet on esitetty pistemuotoisena tietona, ilmaisemassa kohteen sijaintia kartalla. Kohde on kuitenkin ymmärrettävä laajempina kokonaisuutena.

Nurmijärven kuntaa koskevassa selvityksessä rajatut alueet ja valitut kohteet on valittu siten, että ne selvitystyön alueella selkeimmin edustavat sellaisia suomalaisia, nurmijärveläisiä rakennuskulttuurin arvoja, joiden säilyminen olisi turvattava. Nurmijärven taajamaa koskeva selvitystyö oli luonteeltaan valikoiva, mikä tarkoittaa sitä, että kaikkia ennen vuotta 1970 rakennettuja kohteita ei tutkittu, vaan erilaisiin lähteisiin ja paikanpäällä tapahtuvan havainnoinnin perusteella selvityksen piiriin valittiin osa aika- ja aluerajaukseen kuuluvasta rakennuskannasta. Käytännössä työ tapahtui seuraavasti:

vaihe 1 Konsultti tutustui lähtöaineistoon ja pohjatiedon perusteella kiertää katsomassa selvityksen aikarajauksen piiriin kuuluvia (ennen vuotta 1970 valmistuneet) rakennukset paikalla. Konsultti valitsi kaikki kohteet, joissa on arkkitehtonisia, historiallisia tai ympäristöllisiä arvoja (ks. Luettelointiperusteet) ja valokuvasi kohteet

vaihe 2 Konsultti valitsi arvotettavaksi kohteet vaiheessa 1 valittujen, valokuvattujen kohteiden joukosta

vaihe 3 Konsultti arvotti vaiheessa 2 valitut kohteet sekä kirjoitti kohteita ja alueita koskevat kuvaukset.

Aiemmat selvitykset

Selvitystyötä ohjasi julkaisussa "Rakennettu kulttuuriympäristö - Valtakunnallisesti merkittävät kulttuurihistorialliset ympäristöt" vuodelta 1993 luetteloidut alueet ja kohteet. Tämä valtakunnallinen selvitys korvattiin Valtioneuvoston päätöksellä 22.12.2009 ja otettiin käyttöön maankäyttö- ja rakennuslakiin perustuvien valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden tarkoittamaksi selvitykseksi rakennetun kulttuuriympäristön osalta 1.1.2010 alkaen. Tämä päätös ei kuitenkaan ole vielä saanut lainvoimaa siihen liittyvän valituksen vuoksi, mutta Ympäristöministeriö suosittelee sen hyödyntämistä ja huomioimista, vaikka sillä ei vielä valtakunnallisissa alueidenkäyttötavoitteissa mainitun selvityksen merkitystä olekaan.

Nyt käsitellyllä alueella sijaitsevat seuraavat vuonna 1993 Valtakunnallisesti merkittävaksi luokitellut, Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden (VAT) piiriin kuuluvat kulttuurihistorialliset ympäristöt:

- 5.4.86 Palojoen kulttuurimaisema
- 5.4.87 Nurmijärven kirkonseutu
- 5.4.88 Rajamäen tehdasyhdyskunta
- 5.4.89 Puontila
- 5.4.90 Valkjärvi-Numlahti-Perättala kulttuurimaisema
- 5.4.91 Röykän sairaala
- 5.4.92 Kiljavan parantola
- 5.4.93 Raalan kartano ympäristöineen

Nämä RKY 1993 mukaiset alueet on merkitty rakennetun kulttuuriympäristön osalta merkittäviksi ja suojeltu myös Uudenmaan maakuntakaavassa. Ympäristöministeriö vahvisti kaavan 8.11.2006.

Rakennussuojelulain nojalla Nurmijärvellä on suojeltu seuraavat kohteet:

Mäntylä (Lukkarila/ Koulumestarintalo)
Ojakkalan rakennusryhmä: päärakennus, luhtiaitta, jalka-aitta, riihi, palvisauna, sauna, holvikellari, navetta
Männistön muorin mökki

Vuoden 2009 tarkastetut, uusiksi Valtakunnallisesti arvokkaiksi esitetyt, vielä lainvoimaa vailla olevat arvokkaiden alueiden rajaukset löytyvät Museoviraston sivuilta: http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_list.aspx

Aleksis Kiven Palojoki
Museosilta
Nurmijärven kirkonmäki
Rajamäen tehdasyhdyskunta, kirkko ja rautatieasema
Sääksjärven parantolat ja Kiljavan opisto

Uudenmaan maakuntakaavassa on edellä mainittujen RKY 1993 mukaisten, kaavassa suojelualueiksi merkittyjen alueiden ohella, on liitekartalla 21 maakunnallisesti arvokasta rakennetun kulttuuriympäristön aluetta tai kohdetta. Näiden kuvaukset löytyvät myös Lauri Putkosen suorittamasta selvityksestä "Rakennettu Uusimaa. Selvitys Uudenmaan rakennetuista kulttuuriympäristöistä".

Muista aiemmista selvityksistä Nurmijärven kunnan teettämä, Erkki Härön tekemä selvitys vuodelta 1985 on toiminut tämän työn pääasiallisena lähtöaineistona.

Alueella ei sijaitse Valtakunnallisesti arvokkaita maisemakokonaisuuksia tai arvokkaita perinnemaisemia. Maakunnallisesti arvokkaita maisemakokonaisuuksia on Nurmijärvellä kaksi: Paljoen kulttuurimaisemat sekä Vantaanjokilaakson kulttuurimaisema.

Aluetta on selvityksissä käsitelty myös vuonna 1997 Nurmijärven kunnan teettämässä, LT-konsulttien tekemässä "Nurmijärven maisemainventointi ja kulttuurimaisemaselvitys" inventoinnissa.

Alueiden ja kohteiden arvotus ja suositukset

Rakennetun kulttuuriympäristön selvitystyö ohjaa suunnittelua. Kaavoituksen yhteydessä voidaan antaa suojelumääräyksiä ja harkita täydennysrakentamisen ja korvaavan uudisrakentamisen mahdollisuuksia. Rakennettuun kulttuuriympäristöön kohdistuvan selvityksen tehtävien joukkoon kuuluu tutkittavien kohteiden arvottaminen. Tämän arvottamisen pohjalta voidaan myöhemmässä vaiheessa tehdä kohteiden säilyttämiseen liittyviä päätöksiä. Kaavan laadinnan kohdalla tämä tarkoittaa selvitystiedon hyödyntämistä siten, että Maankäyttö- ja rakennuslain alueiden käyttöä koskevat tavoitteet (kaavojen sisältövaatimukset, rakennetun ympäristön- ja

maiseman vaaliminen, valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet) toteutuvat (MRL 28, 39 ja 54 §).

Alueiden arvotus

Alueet on arvotettu luokkiin 1-2/3. Aluemerkinä määrittää alueen, joka kaavatasosta riippuen joko voidaan merkitä kaavaan rakennetun kulttuuriympäristönsä osalta arvokkaana alueena tai jolla kaavan tarkkuustasosta johtuen myös tarkempi selvitys on aiheellinen. Mahdollinen suojelu ei siten koske jokaista rajauksen sisäpuolella olevaa rakennusta, vaan kohdistuu alueen rakennustaiteellisten, historiallisten ja maisemaan liittyvien ominaispiirteiden vaalimiseen. Näitä ominaispiirteitä on kuvattu aluekuvauksissa.⁶

Luokka 1 - Nurmijärven arvokkaimmat alueet. Mikäli alue jo nykyisellään on tai on osa Valtakunnallisesti arvokkaita alueita (RKY 1993) tai uuden tarkastuskierroksen (RKY 2009) osa, on tämä erikseen mainittu. Samoin Uudenmaan maakuntakaavan vahvistettuihin tai liitekartalle kuuluviin alueisiin kuulumisen on mainittu.

Luokka 2 - Alueet sisältävät samoja arvoja kuin luokkaan 1 kuuluvat, kuitenkin historiallisen, ympäristöllisen tai esteettisen arvonsa suhteen vähäisemmässä määrässä.

Luokkaan 3 – Inventoinnin tarkastuskynnyksen ylittäneet alueet, jotka osana nurmijärveläistä rakennettua kulttuuriympäristöä on katsottu esimerkiksi myöhemmän mielenkiinnon vuoksi dokumentoinnin arvoisiksi.

Arkkitehtoninen (A), historiallinen (H) ja ympäristöllinen merkitys (Y)

Seutukaavaliittojen laatimien kulttuurihistoriallisten selvitysten vuoden 1979 ensimmäisen valtakunnallisen yhteenvedon yhteydessä julkaistiin kolmijako arkkitehtoninen, historiallinen ja ympäristöllinen merkitys. Tätä jakoa on noudatettu myös tässä selvityksessä. Arkkitehtoninen merkitys kertoo rakennusten rakennustaiteellisesta merkityksestä, historiallinen merkitys historiallisesta ja ympäristöllinen merkitys puolestaan ympäristön visuaalisesta ilmeestä ja maisemahistoriallisista merkityksistä.

Kolmen pääkriteerin avuksi on nostettu joukko lisämääreitä, joilla perustellaan annettua arvoa. Nämä lisämääreet on pyritty nimeämään siten, että ne ovat konkreettisesti kuvaavia ja siten helpottavat tehtyjen valintojen ymmärtämistä. Myöhempiä hakujen onnistumista varten lisämääreiden määrä on kuitenkin rajoitettu. Käytetyt lisämääreet ovat:

Arvot	Selite
Arkkitehtoninen merkitys	
arkkitehtuuri korkeatasoista	Rakennustaiteellisesti poikkeuksellisen laadukkaan kokonaisuuden muodostama alue. Tämä voi tarkoittaa yksittäisten, korkeatasoisten rakennusten ryhmää ja/ tai kaupunkirakennustaiteelliseen ideaan perustuvaa

⁶ www.rky.fi "Kysymyksiä ja vastauksia" <http://www.nba.fi/tiedostot/2184fb21.pdf>

	kokonaisuutta.
aikansa suunnitteluihanteiden hyvä edustaja	Rakennustaiteellisesti merkittävien, oman aikansa suunnitteluihanteita ja makua ilmentävien kohteiden muodostama kokonaisuus. Tämä voi tarkoittaa yksittäisten, korkeatasoisten rakennusten ryhmää ja/ tai kaupunkirakennustaiteelliseen ideaan perustuvaa kokonaisuutta.
rakennusaikansa hyvä edustaja	Rakentumisajankohdalleen tyypillisten rakennusten muodostama ryhmä tai kaavallinen kokonaisuus.
rakennustyyppinsä hyvä edustaja	Tietyn rakennustyyppin ominaispiirteitä hyvin ilmentävien rakennusten muodostama ryhmä.
suunnittelija	Alueen suunnittelija on ammatillisesti tunnettu ja/tai arvostettu
omaleimainen	Alue, joka sisältää muusta rakentamisesta poikkeavia, ainutlaatuisia piirteitä
Historiallinen merkitys	
kaavahistoriallinen merkitys	Historiallinen, kaavaan perustuva kokonaisuus tai kokonaisuuteen kuuluva kohde
paikallishistoriallinen merkitys	Alueella on tapahtunut paikallisesti merkittäviä asioita/harjoitettu paikallisesti merkittävää toimintaa
henkilöhistoriallinen merkitys	alueeseen/paikkaan liittyy henkilö, jolla on historiallista merkitystä
käyttötarkoitukseen liittyvä merkitys	Alueeseen/paikkaan liittyy toimintaa, joka tuottaa historiallisesti merkittäviä merkityksiä/sellaista ympäristöä jolla on historiallista ja/tai rakennustaiteellista merkitystä
rakennushistoriallinen merkitys	Alueella sijaitseviin rakennuksiin liittyvä merkitys, joka ei ole esteettisiä, vaan historialliseen arvottamisen kannalta merkittäviä
ikä	Alueella sijaitsevan rakennuskannan tai alueen asutuksen ja ihmistoiminnan ikä on sille merkitystä antava tekijä.
Ympäristöllinen merkitys	
ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä	Alueelle muodostuu arvokas ympäristökokonaisuus
maiseman kannalta tärkeä	Alue muodostaa merkittävän maisemallisen kokonaisuuden
lähiympäristö	Alueeseen sisältyvä lähiympäristö on esteettisesti tai historiallisesti merkityksellinen. Lähiympäristöä voivat olla kaikki sellaiset rakenteet joilla tonttia on jäsennelty ja/tai tapa jolla rakennus on liitetty viereisiin rakennetun ympäristön kohteisiin, kuten tiehen, naapurirakennuksiin jne.
maamerkki	Alueeseen liittyvät elementit ovat maisemassa näkyvällä paikalla sijaitsevia tai muutoin ominaisuuksiltaan hallitsevia.

Alueita koskevat suositukset maankäytön ja kaavoituksen perustaksi

Selvityksen piiriin kuuluvien alueiden ja kohteiden sijoittuminen arvoluokkiin 1 ja 2 **1-3** kertoo samalla suojelutoimenpiteiden tarpeesta. Molemmissa luokissa alueen ominaispiirteiden, siten kuin ne on selvityksen aluekorttien kuvausosiossa sekä suosituksissa kuvattu, säilyminen on turvattava. Luokkaan 1 kuuluvat Nurmijärven arvokkaimmat alueet, joukossa myös Valtakunnallisesti arvokkaat alueet (RKY 1993) sekä lainvoimaisuutta odottavan tarkastuskierroksen (RKY 2009) alueet. Näiden

alueiden ominaispiirteiden ja niihin sisältyvien arvojen säilyminen on kaikkien toimenpiteiden yhteydessä turvattava.

Useimmiten tämä tarkoittaa rakennuskannan ulkoasun, kuten mittakaavan, materiaalien ja värityksen vaalimista, tielinjausten, katutilan mittakaavan ja rakentamisen sijoittumisen ja maisemallisen kokonaisilmeen säilyttämistä sekä kasvillisuuden ja puuston vaalimista. Mahdollinen uudisrakentaminen tulee sovittaa olemassa olevaan rakennuskantaan sekä suurmaisemalliseen ilmeeseen siten että näiden ominaispiirteet eivät vaarannu.

Aluemerkitä ei kuitenkaan tarkoita, että jokainen rajauksen piiriin kuuluva rakennus tai muu rakenne olisi suojelun tarpeessa, vaan suojelu kohdistuu alueen rakennustaiteellisten, historiallisten ja maisemaan liittyvien ominaispiirteiden vaalimiseen. Näitä ominaispiirteitä on kuvattu aluekuvauksissa.⁷ Kaavatasosta riippuen alue voidaan merkitä kaavaan rakennetun kulttuuriympäristönsä osalta arvokkaana alueena. Tarkemmin kaavoitettavilla alueilla, kuten asemakaava-alueilla myös tarkempi selvitystyö on aiheellinen.

Alueilla suositukset on yksilöity jokaisen alueen ominaispiirteitä vastaaviksi. Suositustekstissä:

säilyttää - viittaa suositukseen säilyttää alueen ominaispiirteet arvoineen ja nykyinen luonne. Mahdollinen lisärakentaminen tai muut toimenpiteet eivät saa vaarantaa alueen arvoja ja muuttaa nykytilaa.

vaalittava - viittaa astetta lievempään alueen säilyttämistä koskevaan suositukseen. Tällöinkään alueen arvoja ei kuitenkaan saa vaarantaa muuttamalla oleellisesti alueen nykytilaa.

aluekohde - sellaisilla alueilla, joiden arvot perustuvat rakennuskannan yhtenäisyyteen ja tyyppillisyyteen (kuten jälleenrakennuskauden tyyppitaloalueet Klaukkalan Kalkerissa sekä Rajamäellä) rajatuilla alueilla on lisäksi luetteloidu alueen rakennuskannalle ominaisia aluekohteita. Näitä ei ole tarkasteltu kohdeinventoinnin tasoilla tarkkuudella, vaan dokumentoitu osana aluetta.

Kohteiden arvotus

Kohteet on arvotettu luokkiin 1-2/3. Kohteista luokkiin 1 ja 2 kuuluvat tulee merkitä kaavoissa suojeltaviksi.

Luokka 1 - Nurmijärven arvokkaimmat kohteet, joiden joukosta saattavat myöhemmin löytyä valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaat. Mikäli kohde jo nykyisellään on valtakunnallisesti arvokas (RKY 1993) tai mikäli se on suojeltu Rakennussuojelulain nojalla, on tämä erikseen mainittu.

---

⁷ www.rky.fi "Kysymyksiä ja vastauksia" <http://www.nba.fi/tiedostot/2184fb21.pdf>

Luokka 2 - Alueet sisältävät samoja arvoja kuin luokkaan 1 kuuluvat, kuitenkin historiallisen, ympäristöllisen tai esteettisen arvonsa suhteen vähäisemmässä määrässä.

Luokka 3 - Selvitystyön valokuvauskynnyksen ylittäneet kohteet, jotka osana nurmijärveläistä rakennettua kulttuuriympäristöä on katsottu esimerkiksi myöhemmän mielenkiinnon vuoksi dokumentoinnin arvoisiksi.

U (lisämerkintä) – Uhanalainen kertoo *kohteiden* suojelutarpeen olemassaolosta, mutta samalla siitä, että kunto, kaavallinen tilanne tai muut säilymisen edellytyksiin vaikuttavat tekijät, kuten sijoittuminen tealueelle, saattavat muodostua kohteen arvoon nähden kohtuuttomiksi rasitteiksi.

aluekohde – ks. alueinventointi, aluetarkasteluun liittyvä dokumentoiva luokitus

Arkkitehtoninen (A), historiallinen (H) ja ympäristöllinen merkitys (Y)

Seutukaavaliittojen laatimien kulttuurihistoriallisten selvitysten vuoden 1979 ensimmäisen valtakunnallisen yhteenvedon yhteydessä julkaistiin kolmijako arkkitehtoninen, historiallinen ja ympäristöllinen merkitys. Tätä jakoa on noudatettu myös tässä selvityksessä. Arkkitehtoninen merkitys kertoo rakennusten rakennustaiteellisesta merkityksestä, historiallinen merkitys historiallisesta ja ympäristöllinen merkitys puolestaan ympäristön maiseman visuaalisesta ilmeestä ja maisemahistoriallisista merkityksistä.

Kolmen pääkriteerin avuksi on nostettu joukko lisämääreitä, joilla perustellaan annettua arvoa. Nämä lisämääreet on pyritty nimeämään siten, että ne ovat konkreettisesti kuvaavia ja siten helpottavat tehtyjen valintojen ymmärtämistä. Myöhempiä hakujen onnistumista varten lisämääreiden määrä on kuitenkin rajoitettu. Käytetyt lisämääreet ovat:

Arvot	Selite
Arkkitehtoninen merkitys	
arkkitehtuuri korkeatasoista	Rakennustaiteellisesti poikkeuksellisen laadukkaan kokonaisuuden muodostama kohde
aikansa suunnitteluihanteiden hyvä edustaja	Rakennustaiteellisesti laadukas kohde, joka kuvastaa aikansa suunnitteluihanteita tai makua
rakennusaikansa hyvä edustaja	Kuvastaa aikansa rakentamista
rakennustyyppinsä hyvä edustaja	Tyypillinen, kuvastaa hyvin rakennustyyppiään
suunnittelija	Suunnittelija on ammatillisesti tunnettu ja/tai arvostettu
omaleimainen	Kohde, joka sisältää muusta rakentamisesta poikkeavia, ainutlaatuisia piirteitä
Historiallinen merkitys	
kaavahistoriallinen merkitys	historiallinen kaavaan perustuva kokonaisuus tai kokonaisuuteen kuuluva kohde
paikallishistoriallinen merkitys	alueella tai kohteessa on tapahtunut paikallisesti merkittäviä asioita/harjoitettu paikallisesti merkittävää toimintaa
henkilöhistoriallinen merkitys	alueeseen/paikkaan liittyy henkilö, jolla on historiallista merkitystä
käyttötarkoitukseen liittyvä merkitys	alueeseen/paikkaan liittyy toimintaa, joka tuottaa historiallisesti merkittäviä merkityksiä/sellaista ympäristöä jolla on historiallista ja/tai rakennustaiteellista

	merkitystä
rakennushistoriallinen merkitys	rakennukseen liittyvä merkitys, joka ei ole esteettisiä, vaan historialliseen arvottamisen kannalta merkittäviä
ikä	kohteen/alueen ikä on sille merkitystä antava tekijä
Ympäristöllinen merkitys	
ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä	Kohde liittyy laajempaan ympäristökokonaisuuteen tai tuottaa laajemman ympäristöllisen kokonaisuuden
maiseman kannalta tärkeä	Kohteella on (esteettisesti) maiseman arvoja ylläpitävää tai lisäävää vaikutusta
lähiympäristö	Kohteeseen liittyvä lähiympäristö sisältää selvityksen piiriin kuuluvia esteettisiä/historiallisia arvoja. Lähiympäristöä voivat olla kaikki sellaiset rakenteet joilla tonttia on jäsenneily ja/tai tapa jolla rakennus on liitetty viereisiin rakennetun ympäristön kohteisiin, kuten tienhen, naapurirakennuksiin jne.
maamerkki	kohde, joka on maisemassa näkyvällä paikalla sijaitseva tai muutoin ominaisuuksiltaan hallitseva.

Kohteita koskevat suositukset maankäytön ja kaavoituksen perustaksi

Selvityksen piiriin kuuluvien kohteiden sijoittuminen arvoluokkiin 1-3 kertoo samalla suojelutoimenpiteiden tarpeesta.

Luokat 1 ja 2: kohteet ja alueet tulee merkitä eri kaavatasoilla suojeltaviksi.

Lisämerkintä U (kohteet): suojelutarve on olemassa, mutta rakennuksen kunto, kaavallinen tilanne tai muut säilymisen edellytyksiin vaikuttavat tekijät, kuten sijoittuminen tiealueelle saattavat muodostua rakennuksen arvoon nähden kohtuuttomiksi rasitteiksi. Näidenkin kohteiden säilyminen on em. seikat huomioiden pyrittävä turvaamaan.

Kaikille Nurmijärven rakennuskulttuurin selvitystyön piiriin valituille kohteille ja alueille voidaan kuitenkin suositella hoitotoimenpiteenä 'hoidetaan rakennuksen ja pihapiirin kulttuurihistorialliset arvot säilyttäen'.

Alueilla suositukset on yksilöity jokaisen alueen ominaispiirteitä vastaaviksi. Suositustekstissä

säilyttää viittaa suositukseen säilyttää alueen ominaispiirteet arvoineen ja nykyinen luonne. Mahdollinen lisärakentaminen tai muut toimenpiteet eivät saa vaarantaa alueen arvoja ja muuttaa nykytilaa.

vaalittava viittaa astetta lievempään alueen säilyttämistä koskevaan suositukseen. Tällöinkään alueen arvoja ei kuitenkaan saa vaarantaa muuttamalla oleellisesti alueen nykytilaa.

Kohteiden osalta tarkemmat inventointikortista löytyvät suositukset ovat seuraavanlaisia, kaavamerkintää harkittaessa ne suhteutetaan kohteen arvoon:

Säilytettävä kohde

Merkintä "Säilytettävä kohde" kertoo, että kyseessä on rakennuksena arvokas kohde. Tämä tarkoittaa, että niin kaavoituksen yhteydessä kuin muiden itse rakentamiseen liittyvien toimenpiteiden kohdalla (uudisrakentaminen, täydennys- ja korjausrakentaminen) ne tulee sovittaa rakennuksen arvoihin siten, että kohteen arvoja ei toimenpiteillä vaaranneta. Huomiota tulee kiinnittää erityisesti rakennuksen mittasuhteisiin, kattomuotoon, julkisivumateriaaleihin, aukotukseen, ikkunajakoon, väriykseen ja sisäänkäynnin luonteen säilyttämiseen. Rakennukseen kohdistuvissa toimenpiteissä tulee huomioida alkuperäisten ominaispiirteiden sekä tyyllisesti merkittävien yksityiskohtien säilyminen.

Kaavamerkintäsuositus on –sr; rakennushistoriallisesti ja/tai kulttuurishistoriallisesti arvokas rakennuskohde, jonka erityisarvot tulee mahdollisuuksien mukaan säilyttää.

Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö

Merkintä "Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö" kertoo, että kohteen pihapiiri tai muu lähiympäristö muodostaa eheän kokonaisuuden, joka tulee mahdollisuuksien mukaan säilyttää. Tämä tarkoittaa, että niin kaavoituksen yhteydessä kuin muiden itse rakentamiseen liittyvien toimenpiteiden kohdalla (uudisrakentaminen, täydennys- ja korjausrakentaminen) ne tulee sovittaa rakennuksen arvoihin siten, että kokonaisuuden harmonia säilyy. Rakennukseen kohdistuvissa toimenpiteissä tulee huomioida alkuperäisten ominaispiirteiden säilyminen.

Kaavaan suositeltu kaavamerkintä on –sr tai vaihtoehtoisesti /s.

Säilytettävä pihapiiri tai lähiympäristö

Merkintä "Säilytettävä pihapiiri tai lähiympäristö" kertoo, että kohteen pihapiiri tai muu lähiympäristö muodostaa eheän kokonaisuuden, joka tulee säilyttää. Tämä tarkoittaa, että niin kaavoituksen yhteydessä kuin muiden itse rakentamiseen liittyvien toimenpiteiden kohdalla (täydennys- ja korjausrakentaminen) ne tulee sovittaa rakennuskannan arvoihin siten, että kokonaisuus kaikilta osin säilyy. Rakennukseen kohdistuvissa toimenpiteissä tulee huomioida alkuperäisten ominaispiirteiden säilyminen.

Kaavaan suositeltu kaavamerkintä on –sr tai vaihtoehtoisesti /s.

Säilytettävä ryhmänsä edustajana

Merkintä "Säilytettävä ryhmänsä edustajana" kertoo, että kohteen arvoon vaikuttaa joko paikallinen tai laajemmin maakunnallinen tai valtakunnallinen rakennuskulttuurin ryhmä, joka perustuu kohteen arkkitehtonisia, historiallisia tai ympäristöllisiä merkityksiä sisältävien ominaispiirteiden varaan ja joiden joukkoon kohde kuuluu. Ryhmän jäsenyys voi perustua myös alueelliseen yhtenäisyyteen, mutta se ei edellytä sitä. Tämä tarkoittaa, että niin kaavoituksen yhteydessä kuin muiden itse rakentamiseen liittyvien toimenpiteiden kohdalla (uudisrakentaminen, täydennys- ja korjausrakentaminen) ne tulee sovittaa rakennuksen arvoihin siten, että kohteen ominaispiirteitä ei vaaranneta.

Nurmijärvi

Nurmijärven kunta on 39 000 asukkaan kehyskunta, joka sijaitsee n. 35 km Helsingistä pohjoiseen. Selvitystyö käsittää koko kunnan lukuun ottamatta aiemmin mainittua Rajamäen tehdasyhdyskunnan asuinalueita.

Edellisen, koko kunnan kattavan selvitystyön johdannossa vuodelta 1985 (Erkki Härö) todettiin, että huolimatta vilkkaasta ja taajamarakennetta muodostaneesta rakentamisesta, on Nurmijärven kulttuurimaiseman runkona säilynyt yhä perinteinen kylä- ja peltomaisema. Saman voi edelleenkin todeta, siitä huolimatta että rakentaminen kunnassa on ollut aiempaa vilkkaampaa. Kasvu on pääasiallisesti keskittynyt kolmeen päätaajamaan, Klaukkalaan, Kirkonkylään sekä Rajamäelle.

Esihistoriallinen aika ja varhainen historiallinen aika

Nurmijärvi kokonaisuudessaan on muun Etelä-Suomen tapaan entistä merenpohjaa. Nykyisestä maisemasta on luettavissa jääkauden vaikutus. Maisemalle on ominaista Vantaanjoen ja sen sivujokien jokilaaksojen, niiden välisten viljelyalueiden sekä mäennyppylöiden vuorottelu.

Jääkauden jälkeen ensimmäisenä veden alta paljastui ensimmäinen Salpausselkä, johon Nurmijärvellä kuuluvat kunnan pohjoisosien harjumuodostelmat. Seuraavassa merkittävässä vaiheessa merenpinta sijaitsi n. 40m nykyistä tasoaan korkeammalla, jolloin Vantaanjoki laski mereen nykyisen Palojoen kohdalla. Silloiselta rantavyöhykkeeltä on löydettävissä lukuisia kivikautisia asuinpaikkoja. Klaukkalan taajaman alueella kivikautiset löydöt ovat tiheässä, etenkin nykyisen Lepsämäjoen sekä entisen turvesuon läheisyydessä, vyöhykkeellä joka on entisen merenlahden ranta-alueita.

Kivikauden jälkeisillä pronssi- ja rautakausilta ei Nurmijärveltä ole tehty merkittäviä pysyvästi asutukseen liittyviä löytöjä. Alue oli pitkään asumaton ja muun Uudenmaan tapaan virolaisten ja hämäläisten eränkävynnin kohteena. Kunnassa virtaavat joet toimivat kulkuväylinä. Hämäläinen eräkulutturi oli vilkkaimmillaan 1100-luvulla. Pysyvää asutusta Nurmijärvelle alkoi muodostua samaan aikaan, kun Ruotsin kruunu asutti meren rannikkoaluetta ruotsinkielisillä uudisasukkailla.

Varhaisin viljelymuoto oli kaskeaminen. Lähinnä asuinpaikkoja sijaitsivat alueet muuttuivat kuitenkin vähitellen jatkuvan viljelyn pelloiksi. Nurmijärvellä pellot raivattiin jokivarsien savi- ja multa-alueille, ryhmäkyline ympärille, sarkajaon mukaisesti. Ympärillä oli myös karjan laidunmaita, jotka keskiajalla olivat metsälaitumia ja hakamaita. Kylvöniittyjä ei tuolloin vielä tunnettu. Heinä korjattiin kylien yhteisiltä luonnonniityiltä.

1500-1800-luvut

Vesitieltä maantielle

Nurmijärven liikenteellinen sijainti on aina ollut edullinen. Se sijaitsee Vantaan- ja sen sivujokien varrella. Jo viikinkiaikana johti tärkeä liikennereitti Nurmijärven halki sisämaasta rannikolle niin Vantaanjokea pitkin kuin sitä seurannutta Hämeentietä pitkin. Vantaanjoella kulkeminen tuli kuitenkin jo keskiajalla joen madaltumisen takia

vaikeammaksi. Tällöin maantien merkitys kasvoi. Hämeenlinnan perustamisen jälkeen siitä tuli suurin tie hallintokeskuksesta rannikolle ja Helsingin perustaminen puolestaan teki siitä entistä tärkeämmän. Nurmijärvelle tämä tie tuli nykyisen Nukarin ja Raalan kylien rajakohdassa. Vanha Hämeentie noudattaa nimensä mukaisesti tätä linjausta, tästä vanha tielinjaus jatkuu nykyistä Raalantietä ja Nukarintietä Pengerkoskelle, jonka kohdalla tie ylitti Vantaanjoen. Nukarilta tie noudattelee nykyistä Nukarintietä luoteeseen ja edelleen nykyisen Hämeentien suuntaisesti aina 1700-luvulla syntyneeseen, nykyisin Hyvinkäälle kuuluvaan Tienhaaran tilaan saakka, josta tie kääntyi kohden koillista.

Muiden maanteiden olemassaolosta 1500-luvulla ei Nurmijärven historian mukaan ole varmaa tietoa. Kylien välillä oli kulkuyhteyksiä, mutta ne olivat pääasiallisesti ja vähintään kesäaikaan niin huonoja, käytännössä polkuja, ettei niitä voinut kulkea hevosvetoisilla kärryillä. 1700-luvun lopulta alkaen tieolot kuitenkin paranivat siten, että 1850-luvulla Nurmijärvellä saattoi kulkea rattailla neljää yleistä maantietä ja seitsemää kylätietä. Maanteistä Hämeenlinnaan johtavan tien lisäksi kunnan halki itä-länsisuunnassa kulki Tuusulasta Vihtiin Palojoen, Kirkonkylän, Uotilan, Perttulan ja Nummenpään kautta kulkeva maantie. Perttulasta pääsi Numlahden, Valkjärven ja Klaukkalan kautta Helsingin pitäjäänkin ja sieltä edelleen Helsinkiin. Neljäs maantietie kulki tuolloin vielä pitäjään kuuluneen Hyvinkään alueella Hyvinkäältä Kytäjän kautta Lopelle. Näiden lisäksi kylätiet Kirkonkylästä Kytäjälle ja Hyvinkäälle, Nukarille sekä Siipposeen samoin kuin Perttulasta Lepsämään, ja Korpeen, Klaukkalasta Lepsämään ja Nummenpäästä Leppälammille olivat ajokelpoisia.

Teiden merkitys toisaalta kasvoi, toisaalta edellytykset tieverkoston parantamiselle paranivat Helsingin tultua pääkaupungiksi 1812 ja samalla yhä merkittävämmäksi kulutuskeskukseksi, jolla oli kaupallista vetovoimaa.

Asutus ja kylät

Ensimmäinen kirjallinen maininta Nurmijärvestä on vuodelta 1488. Tällöin Nurmijärvellä tiedetään olleen n. 40 taloa. Kylät mainitaan vasta yli viisikymmentä vuotta myöhemmin 1539-40. Tällöin oli muodostunut 13 kylää, Klaukkala, Ali-Lepsämä, Yli-Lepsämä, Valkjärvi, Palojoki, Nurmijärvi, Raala, Perttula, Uotila, Nummenpää Korpi ja Siippoo.

Klaukkalan ja Nurmijärven kirkonkylän merkitys oli ehkä suurin, sillä yhdessä ne muodostivat rannikon talonpoikien itsenäisen, talonpoikaispurjehdukseen perustuvan kaupankäynnin keskuksen alueella. Vantaanjoki toimi kauppaväylänä, sen sivuhaarat paikallisina väylinä "valtaväylälle". Kauppatavaroina olivat nahat, vilja, liha ja muut maataloustuotteet, joiden vastikkeeksi saatiin suolaa ja rautaa. Myös puutavarakaupalla oli suuri merkitys.

Nurmijärven kylien taloluku oli jo 1500 luvulla huomattavan suuri, 113 taloa. Kirkonkylässä oli tuolloin 20 taloa, muualla esimerkiksi Palojoella 10, ja Lepsämän kylän molemmissa osissa 11, samoin Klaukkalassa. Talojen määrä oli suurempi ja kylät tiiviimpiä kuin Läntisen Uudenmaan ruotsinkielissä naapuruskunnissa Espoossa ja Vantaalla. Toisaalta kylät olivat lähikuntien tapaan tiiviitä ryhmäkylä, mutta jälleen Espoosta ja Vantaasta poiketen suuremman talolukunsa vuoksi muodoltaan säännöllisempiä. Asutuksen vakiintumisen merkinä tehtiin Nurmijärvestä vuonna 1558 kappeliseurakunta ja vuonna 1605 kappeli sai itsenäisen seurakunnan oikeudet ja velvoitteet.

Kuninkaankartastosta on nähtävissä, kuinka asutus keskittyy 1770-luvulla pääasiallisesti kyläkeskuksiin. Kartta kuvaa aikaa ennen isojakoa. Nurmijärveläiskylät ovat perinteisesti sijainneet peltoaukeiden laidalla omilla kukkuloillaan. Niistä on auennut pitkiä näkymiä. Itse kylien ympäristökin on ollut nykyistä puuttomampi ja avoimempi. Talojen lähiympäristöä on muuttanut ensiksi puutarhan pidon yleistyminen 1800-luvun loppupuolelta alkaen ja sittemmin pihapuiden ja metsäisen asuinsijainnin tulo muotiin 1900-luvulla. Vielä 1700-luvulla kylää kuitenkin ympäröivät sarkajakoa toetuttavat pellot ja ulkopuolella oli vain vähän asutusta. Ennen isojakoa Nurmijärven kylät olivat pääasiallisesti tiiviitä ryhmäkylä. Tällaisia olivat ainakin kirkonkylän Kierstabckan taloryhmä, Ali-Lepsämä, Nummenpää, Palojoki, Perttula, Uotila ja Valkjärvi. Lisäksi Raalan kartanon maille oli syntynyt Nukarin torpparikylä, joka sekin oli ryhmäkylä. Leppälammin ja Korven kylät käsittivät ainoastaan kaksi taloa. Lisäksi yksittäistiloja olivat myös Raalan ja Numlahden kartanot.

Ryhmäkylissä talot sijaitsivat yleensä joko kaikki rinnakkain tien kulkiessa tonttien editse tai sitten sekä rinnakkain että vastakkain, jolloin tie kulki keskellä. Uotilan vanhassa kylässä tie jakoi puolestaan tontin kahtia siten että miespihan rakennukset jäivät ylärinteelle, kun taas karjapihan jäivät mäen alle. Tämä rakenne on edelleen havaittavissa Airikkalan talon kohdalla. Airikkalan talo on muutoinkin mielenkiintoinen esimerkki Nurmijärveläisestä 1800-lukulaisesta asuinrakennuksesta. Se on harvoja 1800-luvun alkupuolelta säilyneitä ja lisäksi se edustaa kaksikerroksista, ”pohjalaishenkistä” tyyppiä, joita on Nurmijärvellä ollut vielä 1980-luvun puolivälissä jäljellä kolme: Airikkala, Yli-Korpi sekä Yli-Hirvi. Näistä viimeksi mainittu on sittemmin purettu.

Saunoja ja riihiä ei saanut asetuksen mukaan rakentaa kyläalueelle ja niinpä ne sijoitettiin erillisille tonteille kauemmaksi kylästä. Palojoen Ylikylässä useammalla talolla oli yhteinen riihipiha. samoin aitoille saatettiin varata oma erillinen ja yhteinen alueensa. Ainakin Perttulan kylässä oli tällainen aittamäki erillään muista rakennuksista. Näiden järjestelyjen takana oli huoli tulipaloista. Saunat ja riihet olivat herkkiä syttymään, toisaalta tulisijattomissa aitoissa säilytettiin viljaa ja muuta omaisuutta.

Pelko tulipaloista olikin eräs syy, viljelykäytäntöihin liittyvien uudistusten lisäksi, jonka vuoksi isojaon yhteydessä vanhat ryhmäkylät pyrittiin hävittämään. Kehitys oli kuitenkin hidasta ja esimeikiksi Uotilan ryhmäkylä paloi vielä 1884 kahta taloa lukuun ottamatta. Varsinaisesti kylärakenne muuttui ja erillistaloin haja-asutettu maaseutu syntyi usein vasta uusjaon yhteydessä 1900-luvun alkuvuosikymmeninä. Tämä muutos olikin sitten merkittävä. Nurmijärvellä kylien suuren taloluvun ja kylien tiiviin rakenteen vuoksi iso- ja myöhemmän uusjaon vaikutus oli rannikon pienempiä kyliä sijaitsevia alueita suurempi. Tästä syystä alueen rakennuskanta on nuorta, eikä koko kunnassa ole säilynyt yhtään 1700-luvun alkupuolelta peräisin olevaa asuinrakennusta. 1950-luvulla kirjoitetun Nurmijärven historian mukaan yhtään perinteistä ryhmäkylää ei ole enää pitäjässä jäljellä. Nukarin torpparikylä oli niistä viimeinen säilyen 1930-luvulle. Toisaalta tätäkin selvitystyötä tehtäessä voi todeta, että vanhaa ryhmäkylämäistä rakennetta on säilynyt monin paikoin. Erityisesti Perttulan, Uotilan, Nummenpään, Leppälammin, Nukarin, Palojoen Yli-kylässä.

Nurmijärven pitäjässä, Hyvinkää ja Siippoo mukaan luettuna, oli vuonna 1654 25 ratsutilaa. 30-vuotisen sodan päätyttyä ja armeijan uudelleenjärjestelyjen seurauksena niiden määrä väheni huomattavasti, eli seitsemään. Rustholit saivat rasituksensa helpottamiseksi myös apu- eli augmenttitiloja.

Nurmijärveläiset maalaistaloissa oli länsisuomalaiseen tapaan useita erillisiä rakennuksia ja ne ryhmittivät usein umpipihaan muotoon. Varsinaisia kartanoita

nykyisen Nurmijärven alueella oli vain kaksi, Raala ja Numlahti. Molemmat syntyivät 1500-1600-luvun taitteessa (Numlahti 1590-luvulla, Raala 1640-luvulla), jolloin talonpoikaiskylät läänitettiin tai lahjoitettiin aatelisille. Erityisesti Raalan kylän alueella kartanon merkitys ympäröivälle maaseudulle oli laaja. Raalasta muodostui uudenmaan suurin torpparikartano ja sillä oli parhaimmillaan liki 50 torppaa. Tämän seurauksena syntyi myös Nukarin torpparikylä. Vaikka kylä onkin osin jo hajonnut, näkyy Raalan maaseudulla entinen torpparivaltaisuus edelleen. Torpparien lunastettua tilat itselleen kartanosta päärakennukset perustettiin uusjaon ihanteiden mukaisesti erilleen peltomaisemaan. Ne olivat pienehköjä. Tämä haja-asutus leimaa Raalan maisemaa edelleen. Kartanoiden lisäksi Kirkkoherran pappila sekä Puontilan pappila lukeutuivat kulttuurivaikuttajiin alueella.

1700-1800 luvun taitteissa Nurmijärvellä toimitettu isojako sekä maanjako-oikeuksiin tulleet muutokset vaikuttivat voimakkaasti Nurmijärven kulttuurimaisemaan. Isojaosta alkoi, kuten edellä todettiin, kylien hajoaminen. Samaan aikaan tuli mahdolliseksi tilojen osittaminen ja torppien perustaminen. Tämä oli aiemmin ollut mahdollista ainoastaan kartanoiden mailla. Isojaon seurauksena kylistä hävisivät yhteismaat, samoin kaskeaminen väheni ja siirryttiin peltoviljelyyn. Tilojen määrän kasvu tarkoitti myös peltopinta-alan lisääntymistä. 1700-luvulla kasvu oli ollut voimakasta, peltopinta-ala kaksinkertaistui vuosisadan aikana, mutta 1800-luvun puoliväliin mennessä se oli viisinkertaistunut Ison vihan aikaiseen tilanteeseen nähden. Oman Nurmijärvelle ominaisen ympäristönsä muodostavat ne alueet, jossa uudistiloja muodostettiin Kruunun maista ulos murtamalla. Tilat sijoittuvat näillä alueilla useimmiten Uusjaon periaatteiden edellyttämällä tavalla erillisiksi ja laajojen peltojen ympäröimiksi. Esimerkiksi Uudessakylässä syntyi kuitenkin myös uutta kylärakennettakin.

Kirkko

Nykyinen kirkkorakennus on ilmeisesti neljäs Nurmijärvellä. Seurakunta lasketaan syntyneeksi vuonna 1558, kun Nurmijärvi mainitaan Helsingin pitäjän seurakunnan kappelina. Ensimmäinen, Pyhälle Martille nimetty kirkko rakennettiin todennäköisesti noihin aikoihin, joskin on mahdollista, että se rakennettiin jo 1400-luvun loppupuolellakin. Lähteissä sitä kuvaillaan muodoltaan omaperäiseksi. Nurmijärven seurakunta itsenäistyi 1600-luvun alussa.

Kolmas kirkko rakennettiin 1692, mahdollisesti samalle paikalle. Uuden kirkon rakentamiseen päädyttiin 1700-luvun lopussa, sillä vanha kirkko oli huonokuntoinen ja vaarallinen. Nykyinen, järjestykseltään neljäs puukirkko rakennettiin alkuun vihtiläisen kirkonrakentaja Märten Tolpon laatimien, intendenttikonttorissa korjattujen piirustusten mukaan vuonna 1793. Kirkon rakensi oriveteläinen mestarirakentaja Matti Åkerblom. Hänen uskotaan myös poikenneen hyväksytyistä suunnitelmista rakennustöiden edetessä. Työt alkoivat huhtikuussa ja jo syyskuussa kirkko oli valmis. Sisustusta ja muutakin ilmettä on kohennettu moneen kertaan myöhemmin.

Kun seurakunta laajeni, toisen papin palkkaaminen tuli ajankohtaiseksi 1600-luvun lopulla. Tätä ennen kappalaiset olivat asuneet joko kirkkoherran pappilassa tai vuokra- ja autiotiloilla. Kappalaisen pappilan perustaminen Nurmijärvellä liittyi todennäköisesti myös siihen, että kappalaisten virkatalojen perustamisen tarpeellisuus alkoi tuolloin saada Kruunultakin jotain huomiota. Virkatalo erotettiin Mattilan tilasta 1696. Puontilan kappalaisenpappilan rakennuksesta on sanottu, että se on mahdollisesti rungoltaan Suomen vanhin säilynyt pappila. Nykyinen kirkkoherran pappila Aleksis Kiven tien kirkon vastakkaisella puolella valmistui 1846. Pitkän, komean empiretyylisen rakennuksen suunnittelijaa ei tunneta.

Kirkon lähellä sijaitsevan hautausmaan keskelle rakennettiin vuonna 1936 arkkitehti Rafael Blomstedtin suunnittelema puinen siunauskappeli. Tyyliiltään se edustaa pohjoismaista klassismia. Rajamäen Erkki Huttusen suunnittelema, vuonna 1938 valmistunut kirkko edustaa puolestaan harvoja varhaiskauden funktionalistisia kirkkoja Suomessa. Kirkon rakennutti Alkoholiliike Oy omaa henkilökuntaansa varten vuonna 1938. Kirkko suunniteltiin alkujaan kappelikirkoksi n. 300 henkilölle, mutta kokoa kasvatettiin alkuperäisestä "kirkkomaisempaan" suuntaan, 490: tä hengelle sopivaksi. Kirkon torni on peittää miltei kokoaan taakseen harjakattoisen kirkkotilan. Katon lappeet ulottuvat miltei maahan saakka. Kirkkoon rakennettiin myös rippikoulusali, vahtimestarin asunto, poikien työhuone ja tyttöjen ompeluhuone.

Vuonna 1826 alkoi kulttuurihistoriallisesti merkittävä ajanjakso Nurmijärven seurakunnassa, sillä tuolloin kappalaisen virkaan nimitettiin Johan Fredrik Bergh. Bergh (s. 1795) oli opiskelijana saanut vaikutteita Henrik Rehnqvistin edustaman pietistisen herännäisyyden kanssa. Myöhemmin Bergh siirtyi seuraamaan Paavo Ruotsalaisen oppeja. Tämä kävi Puontilassa Berghin vieraana vuonna 1840. Herännäisyyteen kuului lain evankeliumin syrjäyttäminen henkilökohtaisen vakaumuksen tieltä. Tällaisen vakaumuksen, jumalsuhteen luominen oli mahdollista vain, mikäli oppi oli seurakuntalaisille henkilökohtaisesti tavoitettavissa ja se puolestaan edellytti lukutaitoa. Berghin uupumattomuuden seurauksena saatiin perustetuksi pitäjänkoulu Nurmijärvelle vuonna 1832. Vakituinen koulutoiminta alkoi vuonna 1839. Samana vuonna perustettiin myös pyhäkoulu. Tämä teki Berghin tunnetuksi koko Suomessa ja antoi hänelle "Suomen pyhäkoulun isän" nimen.

Aleksisi Kiven Nurmijärvi

Räätäli Erik Stenvallin poika, kansalliskirjailija Aleksis Kivi vietti syntyi ja vietti lapsuutensa Palojoella, talossa, joka on jäljellä ja entistetty Kiven aikaiseen asuun 1940-50-luvun taitteessa. Nurmijärvi mainitaan Kivelle hänen kirjallisessa tuotannossaan heijastuvaksi mielen ja kielen maisemaksi, vaikka hän kirjoittikin itse tuotannon pääosin muualla. Tästä, kirjoissa kuvatusta maisemasta on paljon säilynyt. Tärkeimmät kohteet, kuten Ojakkalan taloryhmä, jota pidetään Jukolan esikuvana, Männistön muurin mökki sekä Koulumestarin talo (Mäntylä) on suojeltu rakennussuojelulain nojalla. Näiden lisäksi Pukkilan kyläryhmää pidetään Toukolan kylän esikuvana, Raalan kartanoa Viertolan. Palojoen kylä Taaborinvuorineen, Palojoen itärannalla oleva niemi Palojoen sillan läheisyydessä, Kaanaa Vuolteenmäen metsissä, Impivaaran maisemaksi esitetty Paraatikallio, Hiidenkivi Raalaassa, Myllymaan ja Myllyojan talonpaikat muodostavat kaikki maisemaa, jolla on Kiven kirjallisen tuotannon ja kirjailija-aseman vuoksi kansallista merkitystä.

Teollisuutta ja kasvavia taajamia

Pääkaupungin siirtäminen Helsinkiin oli muuttanut Nurmijärven asemaa jo 1800-luvulla. Tämä merkitsi markkinoita ja kauppataavaroita olivat vilja, voi, karja, olut, nahat jne. Pääkaupungin rakentaminen ja kasvu synnytti myös kysyntää myös puutavaralle, niin sahatuotteille kuin polttopuulle ja haloillekin. Kaupunkielämä synnytti myös arvetta erilaisille tarvekaluille. Pääosa Nurmijärven maatilojen jäljellä olevista vanhoista päärakennuksista onkin rakennettu tällä maatalouden nousukaudella 1800-luvun lopussa ja 1900-luvun alussa. Osa niistä on ajalleen tyypillisiä jugend-henkisiä rakennuksia, kuten Perttula ja Tapola Perttulan kylässä.

Koulut

Kansakouluja perustettiin Berghin kauden jälkeen Nurmijärvelle 1800-luvun puolella. Nukarin vanha koulu on Nurmijärven ensimmäinen varsinainen koulu. Sen perusti Raalan kartanon emäntä Matilda Adlercreutz vuonna 1873 yksityisenä oppilaitoksena kartanon maatyöläisten ja torpparien lapsille. Kustannuksista, ainakin pääosiltaan, vastasi koko 1800-luvun ajan Raalan kartano. Vuonna 1900 rakennus lahjoitettiin Nurmijärven kunnalle, mutta jo 1906 Nukarille rakennettiin uusi koulutalo. Nykyisin ensimmäisen koulun rakennuksessa toimii koulumuseo.

Vuonna 1898 annettiin valtakunnallinen kansakoulujen piirijakoasetus, joka muutti koulujen perustamisen vapaaehtoisesta pakolliseksi. Tämä velvoitti kuntia rakentamaan kouluja siten, ettei lasten koulumatka ylittänyt viittä kilometriä. Kunta jaettiin 12 koulupiiriin ja miltei yhtä monta kasakoulun rakennussuunnitelmaa kunnan rakennusohjelmaan. Rakennuspiirustukset Nurmijärvi sai koulujaan varten kouluhallituksen arkkitehti Yrjö Sadeniemeltä. Nurmijärven historian mukaan luultavasti kaikki 1900-luvun alun kahden ensimmäisen vuosikymmenen koulut ovat Sadeniemen suunnitelmien mukaisia. Näitä ovat Rajamäen koulun toinen puukoulurakennus sekä palaneen koulurakennuksen tilalle vuonna 1910 rakennettu koulu, Palojoen koulu, Lepsämä, Kirkonkylän uusi koulu, Klaukkalan kansakoulu, Nukarin uusi koulu, Klaukkalan Metsäkylän koulu sekä Raalan koulu. Edellä mainittujen lisäksi kolme kansakoulua rakennettiin nykyisin Hyvinkäeseen kuuluvalle alueelle.

Kun oppivelvollisuuslaki 1921 tuli voimaan kaikki silloiset koulupiirit olivat saaneet oman koulurakennuksensa. 1920-luvun lopulla rakennettiin kuitenkin lisää: Kirkonkylään, Nummenpähän ja Nukarille lisärakennukset, samoin Leppälammmin, Uotilan, Lepsämän ja Suomiehen kouluja laajennettiin. Kokonaan uudet koulurakennukset rakennettiin Valkjärvelle, Rajamäelle sekä Lepsämään. Viimeksi mainittu korvasi vanhan koulurakennuksen. Tämän toisen rakennusvaiheen koulusuunnittelusta vastasi pääosin kouluhallituksen arkkitehti Toivo Salervo.

1940-1960-luvuilla kouluja oli 15 kylällä, jolloin niistä suurinta osaa laajennettiin. Korjauksien ja laajennusten yhteydessä kouluille laitettiin vähitellen vesi- ja viemärijohdot sekä keskuslämmitykset, siirryttiin ulkovessoista sisävessoihin ja puulämmityksestä öljylämmitykseen. Tämän lisäksi rakennettiin muutamia uusia kouluja mm. Klaukkalaan, Kirkonkylään, Rajamäelle, Suomiehen, samoin kun Metsäkylän vanhempien puukoulujen yhteyteen. Nämä koulut olivat kivirakenteisia, useimmiten rapattuja, satulakattoisia rakennuksia ja edustivat tyyllillisesti 1940-50-luvun pehmentynyttä functionalismia. Tämän vaiheen jälkeen rakennettiin 1950-60-luvun taitteessa Perttulan kotiteollisuuskoulu sekä Einari Teräsvirran suunnittelema Rajamäen yläaste

Tiestö ja rautatie

Tiestöä oli parannettu 1800-luvun alkupuolelta alkaen, mutta merkittävin vaikutus vuosisadan loppupuolella oli kuitenkin Hangon - Hyvinkään radan perustamisella. Se rakennettiin alun perin yksityisellä pääomalla kauppiaiden toimesta. Päämääränä oli yhdistää Hangon tärkeä talvisatama Helsingin - Hämeenlinnan rataan. Ensimmäiset pysäkit Nurmijärvellä olivat Korvessa ja Nopossa. Sittemmin asemia ja pysäkkejä perustettiin Röykkään, Rajamäelle ja Kiljavalle. Korven asemarakennus siirrettiin Rajamäelle ja Korpeen jäi ainoastaan pysäkki. Röykkään rakennettiin asema 1908-09. Rajamäen ja Röykan asemarakennukset ovat säilyneet, samoin Nopon pysäkkiin liittyvä ratavartijan asuinrakennus. Korven pysäkin rakennus sijaitsee Leppälammmin kylässä, radan varressa.

Radan rakentaminen merkitsi Nurmijärven pohjoisosan asutuksen kasvua sekä myös julkista uudisrakentamista alueella. Kirkasvetisen Sääksjärven ympäristö Kiljavalla sijaitsee Salpausselän harjannealueella. Siitä muotoutui 1800-1900 -luvun taitteesta alkaen terveellisenä pidetty ympäristö, josta Hanko-Hyvinkää -radan rakentamisen vuoksi tuli myös liikenteellisesti hyvin saavutettava. Alueelle rakentui kaksi sairaalaa: Röykän sairaala, entinen keuhkotautiparantola sekä uudempi Kiljavan parantola, jonka suunnitteli arkkitehti Jussi Paatela. Näiden lisäksi alueelle rakennettiin arkkitehti Aulis Hämäläisen suunnittelema SAK:n oppilaitos. Rakennuskokonaisuudet ovat rakennustaiteellisesti erittäin arvokkaita.

Myös asuinrakentamista syntyi etupäässä toisen maailmansodan jälkeen. Alueelle on ominaista funktionalististen ympäristöihanteiden ilmeneminen. Rakennukset sijoittuvat vapaasti erilleen valoisan mäntymetsän keskelle. Tämä koskee niin julkisia kuin asuinrakennuksiakin. Jälkimmäisistä monet muodostavat nauhamaista rakennetta tien varteen, mutta tästä huolimatta sijainti puiden lomassa tekee yhteenkuuluvuudesta ja kylärakenteesta rakenteeltaan enemmän tietoisuuteen kuin varsinaiseen näkymiseen perustuvaa. Näiden lisäksi Sääksjärven samoin kuin Vaaksijärven rannoille syntyi huvila- ja kesämökkiasutusta.

Tärkein merkitys radalla oli kuitenkin Nurmijärveläiselle teollisuudelle.

Teollisuus

Nurmijärvi edustaa teollisuushistoriallisesti mielenkiintoista aluetta Uudellamaalla, sillä jo 1500-luvulla silloisen Nurmijärven, nykyisen Hyvinkään, alueella sijainnut "Hopiavuori" oli eräs Suomen harvoista rautakaivoksista. Nurmijärvellä on sijainnut myös varhaisia sahoja, Nukarinkoskella 1600-luvulla. Tämän lisäksi tärkeitä saha- ja myllykoskia olivat Vantaan Myllykoski sekä Kuhakoski, joka sijaitsee Numlahden kartanon läheisyydessä.

Rajamäen tehtaat (alun perin Hyvinge Fabriks Ab) perustettiin vuonna 1888 em. Rajamäen tilalta ostetuille maille, joilla sijaitsi kirkasvetinen lähde. Ratkaiseva merkitys oli myös lähteen vieritse kulkevalla Hanko-Hyvinkää rautateillä. Tehtaassa oli tarkoitus valmistaa mm. väkiviinää ja hiivaa samoin kuin teknokemiallisia tuotteita kuten eetteriä ja etikkaa.

Tehtaat siirtyivät valtiolle 1919. Viinan valmistus keskitettiin 1935-39 kokonaan Rajamäelle. Tämän seurauksena laaja uudisrakentaminen tuli jälleen tarpeelliseksi, sillä laajentunutta toimintaa varten tarvittiin itse tehtaaseen uusia yksikköjä samoin kuin työntekijöitä ja näille puolestaan asuntoja ja muita palveluja. Suunnittelijaksi valittiin arkkitehti Erkki Huttunen, jonka piirustusten mukaan toteutettiin uusi tehdaskompleksi, vesitorni, voimalaitos, virkailijoiden ja työntekijöiden asuinrakennukset sekä tehdasseurakunnan kirkko. Huttusen suunnittelemat tyyppitalot vuosilta 1935-38 muodostavat itsenäisen kokonaisuutensa. Huttusen lisäksi Aarne Ervi suunnitteli tehtaan asuintyyppitaloja 1945.

Rajamäen tehtaiden ohella kirkonkylässä sijainnut Albin Koposen Lääketehdas oli merkittävä, olihan se Suomen ensimmäinen varsinainen lääketehdas. Sen rakennuskanta on kuitenkin hävinnyt. Kirkonkylään, Puontilanmäelle rakennettiin myös Nurmijärven Maanviljelijöiden Nahkateollisuusosakeyhtiön tehdasrakennus. Yhtiö perustettiin vuonna 1917, ja yhtiöjärjestys hyväksyttiin senaatissa samana vuonna. Tehdas ehti toimia vain muutaman vuoden, mutta tehdasrakennus, nykyinen Ahjola on yhä jäljellä Puontilanmäellä.

Myöhemmistä teollisuuslaitoksista voi mainita 1950-luvulla Rajamäelle muuttaneen Hellas-Pianon, joka oli 1960-luvun lopussa yksi Euroopan suurimmista pianotehtaista. Kuntaan siirtyi tai perustettiin 1960-luvulla myös useita muovialan teollisuuslaitoksia.

Taajamat

1900-luvulla elinkeinojen eriytyminen, teollisuustoiminnan alkaminen ja koko talousjärjestelmän ja yhteiskuntajärjestelmä muuttuminen tuottivat uusia rakennuksia asutuskeskuksiin ja maaseutumaisemaan. Kyläkuvaan ilmestyi koulujen ohella seura- ja työväentaloja, kunnallishallintoon liittyviä eriytyneitä rakennuksia, kuten esimerkiksi sairaanhoitoon liittyviä tiloja, paloasemia, poliisitalo. Samoin perustettiin kauppoja. Seura- tai työväentaloja on säilynyt Nurmijärvellä useita, miltei joka kyläkeskuksessa. Puiset paloasemat ovat sen sijaan hävinneet. Kirkonkylällä toimi 1940-luvulla paloasema vuokratiloissa. Tämä rakennus on säilynyt. Klaukkalan Metsäkylässä on uudempi 1960-luvun paloasema. Säilyneitä kaupparakennuksia on eniten Kirkonkylän Aleksis Kiventien varressa.

Rajamäen tehtaiden ympärille syntyi teollisuuskylä. Tykkitornin mäelle ja tehtaan läheisyyteen rakennettiin aluksi joitain kasarmimallisia työväenasuntoja, kansakoulu, lastentarha, virkailijansauna. Rajamäelle virisi lisäksi monenlaista toimeliaisuutta, minkä seurauksena rakennettiin mm. nyt jo puretut seuratalo, osuuskauppa sekä toinen kauppa, jota kutsuttiin "Terhon kaupaksi". Merkittävän kokonaisuuden muodostaa rakennustaiteellisesti arvokas 1930-lvulta alkaen rakennettu tyyliiltään yhtenäinen funktionalistinen tehtaan asuinalue. Tästä alueesta on tehty oma selvitystyönsä (Väikepinta, 2003). Myös Hyvämäen tiilitehtaan läheisyyteen nousi asuinalue 1900-luvun puolivälin tienoilla. Ylipäänsä

Nurmijärven kirkonkylä oli pitäjän suurin kylä ja asutuskeskittymä aina Rajamäen tehdasyhdyskunnan kasvuun 1800-1900-luvun taitteesta alkaen. Toiseksi suurimman taajaman aseman se säilytti aina 1960-luvulle, jolloin Klaukkala kasvoi sen ohi. Takaisin Nurmijärven toiseksi suurimmaksi taajamaksi Kirkonkylä palasi 1970-luvun puolivälissä, jolloin se väestömäärältään ylitti Rajamäen. Kirkonkylä on alkujaan ollut suurempi kuin Klaukkala ja lisäksi kasvanut tasaisemmin. Vanhaa rakennuskantaa on säilynyt, osin uudemman rakennuskannan joukossa. Kirkonkylässä Aleksis Kiven tien kokonaisuus muine liike ym. rakennuksineen edustaa jokseenkin hyvin säilynyttä kylänraittia.

Noin puolet nurmijärveläisistä sai sotien jälkeen toimeentulonsa maanviljelyksestä. Torpparivapautuksen ja sodan jälkeisen pika-asutustoiminnan myötä pientiloja oli paljon. Klaukkalan Metsäkylä kuului Raalan, Nummenpään, Palojoen ja Nukarin ohella kunnan maatalousvaltaisimpiin kyliin. 1950- ja 1960-luvuilla teollisuus, kauppa ja palveluelinkeinot työllistivät yhä kasvavassa määrin maatalouteen nähden. Kasvava osa nurmijärveläisistä kävi töissä kunnan rajojen ulkopuolella. Klaukkalan edullinen sijainti Helsinkiin nähden vaikutti voimakkaasti alueen kasvuun. Tämä näkyi voimakkaana muutoksena kyläkeskuksessa 1960-luvulla. Vanhat tilojen päärakennukset katosivat ja tilalle nousi kerrostaloja sekä uusi ostoskeskus. Nämä edustavat ajalle tyypillistä betonirakenteisiin perustuvaa suunnittelua.

Myös uusia pienataloalueita syntyi. Puutalovaltaisista, jälleenrakennustyyppin alueista suurimmat ovat Rajamäen taajamassa, mutta pienempiä löytyy niin Klaukkalan läheisyydestä kuin Kirkonkylästäkin. Lisäksi jälleenrakennuskauden talotyyppi on erittäin yleinen maatalon päärakennuksena. Nurmijärvellekin perustettiin useita asutustiloja. Klaukkalan Mäntysaloon sen sijaan nousi 1960-luvun pientaloihanteita edustava yksikerroksisen, tasakattoisen tiilitalontyyppin hallitseva alue.

Nurmijärveläinen rakennuskulttuuri

Kulttuurimaiseman runko, perinteinen kylä- ja peltomaisema on Nurmijärvellä yhä pääasiallisesti säilynyt. Etenkin kunnan länsiosissa, kuten Lepsämän pohjoisosassa sekä Perttulan ja Nummenpään ympäristössä aukeavat peltoalueet ovat laajoja ja yhtenäisiä. Myös kunnan itäosissa perinteinen maanviljelysmaisema on säilynyt varsin häiriöttömänä Vantaanjoen ja Palojoen ympäristössä. Yhtenäiset peltoalueet ovat kuitenkin siellä pienempiä ja maisemallinen vaihtelu pienipiirteisempää. Isojako samoin kuin 1700-luvun lopulla kruunun jakaman nk. liikamaan raivaaminen pelloiksi lisäsivät peltoalaa. mm. Metsäkylässä ja Uusikylässä. Näille alueille perustetut uudistilat sijoittuvat useimmiten Uusjaon periaatteiden edellyttämällä tavalla erillisiksi ja laajojen peltojen ympäröimiksi. Kuitenkin myös uutta kylärakennettakin syntyi. 1900-luvulla kahden järven, Kirkonkylän Nurmijärven sekä Perttulan Kuhajärven kuivattaminen muuttivat Nurmijärven maisemaa ja lisäsivät avointa peltoalaa.

Suurimmat maisemaan vaikuttaneet tekijät liittyvät Nurmijärvellä, kuten muuallakin Etelä-Suomessa, teollistumisen, modernisoitumisen ja niitä seuranneen väestönkasvun aiheuttamaan liikenteen ja rakentamisen määrän lisääntymiseen. 1800-luvun jälkipuoliskolla kunnan pohjoisosan itä-länsisuunnassa halkaissut Hanko-Hyvinkää - rautatie synnytti uutta rakentamista ja taajamia kunnan pohjoisosiin. Rakentaminen on Nurmijärvellä keskittynyt pääasiallisesti vanhoihin kyläkeskuksiin ja niissäkin kolmeen johtavaan taajamaan: ensin Rajamäkeen, sitten Kirkonkylään ja viimeisten vuosikymmenien aikana yhä voimallisemmin Klaukkalaan, koska se sijaitsee lähimpänä pääkaupunkia. Vanhaa tiestöä ja niitä ympäröivää kulttuurimaisemaa on myös säilynyt paljon. Toisaalta pohjois- etelä -suunnassa kulkeva Helsingin ja Hämeenlinnan välinen moottoritie jakaa kunnan käytännössä kahteen osaan. Kaikki päätaajamat samoin kuin suurimmat säilyneet ryhmäkylät jäävät kunnan länsiosaan. Kunnan itäpuolella sijaitsevat entisistä kylistä vain Nukari, Raala sekä Palojoki.

Nurmijärvi on historialtaan talonpoikainen. Tämä näkyy myös rakennushistoriassa siten, että maaseudun säilynyt rakennuskanta on yleisilmeeltään maltillista ja perinteeseen nojaavaa siitäkin huolimatta, että palot ja isojakoon ja uusjakoon liittyvät järjestelyt ovat hävittäneet pääosan perinteisimmästä rakennuskannasta. Hirsipintaisia, vuoraamattomia ja yksityiskohdiltaan uudempaa aikaa enteileviä rakennuksia on jäljellä vain muutama, kuten Ojakkalan taloryhmä, Airikkala Uotilassa, Suonojan torppa sekä muutama muu. Pääosa säilyneestä maalaisesta rakennuskannasta on 1900-luvun alun jälkeisessä asussa. Tähän on edellä mainittujen seikkojen vuoksi vaikuttanut myös pääkaupungin läheisyys.

Uudet vaikutteet levisivät myös Nurmijärvelle, mutta ne omaksuttiin maltillisesti. Kantatilojen päärakennuksista suurin osa on suorakaiteen muotoisia ja satulakattoisia sekä kerroksen ja ullakon omaavia. Tyyllilliset vaikutteet näkyvät lähinnä yksityiskohtien käsittelyssä kuten ulkovuorauksen, vuorilautojen ja listoituksen käsittelyssä sekä ikkunatyypin valinnassa. Nurmijärveläiskuistit ovat useimmiten yksikertaisia. Toistuva tyylipiirre on kuistin keskelle sijoittuva pieni, poikkipäätymäinen harjan suunnan muutos siten, että julkisivuun muodostuu räystäään muodostama eräänlainen frontoni- eli kolmioaihe. Nurmijärven maalaisrakennuksissa on vain muutama säilynyt voimakkaammin jugendia ilmentävä rakennus eikä mansardi- eli taitekattoa tapaa siksi kuin muutamissa rakennuksissa. Nurmijärven rakennuskannalle on siten ominaista toisaalta pitäytyminen perinteisen eli suorakaiteenmuotoisen ja satulakattoisen rakennuksen hahmoon, mutta toisaalta sen pukeminen yksityiskohtien avulla erilaisten tyylivaikutteiden asuun.

Lukuun ottamatta Valkjärven huviloita myös uudempi yksityinen asuinrakentaminen on ollut tyyllillisesti hyvin hillittyä. Arkkitehtonisesti näyttäviä tai avantgardistisia asuinrakennuksia on vain muutamia huvilakokonaisuuden ulkopuolella. Yksityiset, yksittäiset rakennukset ovat pääasiallisesti mallikirjojen suunnitelmien mukaisia ja myöhemmin tyyppiinrakennusten mukaan toteutettuja omakotitaloja. Rakennukset ovat puolitoistakerroksisia ja useimmiten satulakattoisia noppamaisia rakennuksia, joissa on niin ikään noppamainen kuisti rakennuksen kyljessä. Rajamäen tehtaiden työntekijöille rakennettu asuinalue sekä Röykän ja Kiljavan sairaalan työntekijöille yhtiöiden rakennuttamat asuinrakennukset muodostavat tästä poikkeuksen. Näissä ilmenee rakennusajankohtaan liittyvää modernia suunnittelua, joka Röykässä edusti jugendia, Kiljavalla funktionalismia sekä Rajamäellä vanhemmissa rakennuksissa jugendia ja uudemmissa rakennuksissa funktionalismia ja modernismia. Esimerkiksi arkkitehti Jussi Paatelan suunnitteleman Kiljavan sairaalan asuinrakennukset ovat saaneet vaikutteita Dessau'n Bauhausin yksityistaloista. Sairaalan rivitalo sekä yksittäistalot sijoittuvat puistomaiseen ympäristöön noppamaisesti. Rakennukset ovat tasakattoisia ja niissä on ulkonevia, tasomaisia terasseja. Rajamäellä on puolestaan sekä johdon ja ylempien toimihenkilöiden yksittäistaloja että työväenasuntoja. Näistä jälkimmäiset ovat harjakattoisia ja liittyvät siten tavallaan nurmijärveläiseen rakentamisen hillittyyn linjaan.

Julkisen rakentamisen puolella vallitsi aina 1900-luvun puoliväliin saakka myös edellisen kaltainen kaksijakoisuus. Kunnan oma rakennuttaminen oli maalaiskuntamaiseen tapaan hillittyä etenkin volyyminsa suhteen ja tukeutui hyväksi koettuihin rakennusmalleihin. Kunnan erilaistunutta toimintaa palvelevien julkisten rakennusten tyyliä valikoitui klassismi ennen sotia tapahtuneen rakentumisensa vuoksi. Tyyliä voikin pitää Kirkonkylälle historiallisesta näkökulmasta juuri kuntaan liittyvää identiteettiä luoneena, siinä missä kirkkoon liittyvä rakentaminen on pääasiallisesti tyyllillisesti 1800-lukulaista.

Sääksjärven rannalle ja Rajamäelle rakennetut yritykset puolestaan valitsivat suunnittelijoikseen aikakautensa nimiarkkitehteja ja toteuttivat sairaala ja tehdasrakentamisessa hankkeita, jotka poikkesivat niin ilmeeltään kuin volyymiltaan kunnan muusta rakentamisesta merkittävästi. Syntyneet kokonaisuudet, Röykän ja Kiljavan sairaala ja myöhemmin SAK-opisto sekä Rajamäen tehtaasivat kaikki valtakunnankin tasolla merkittäviä arkkitehtonisia kohteita. Erkki Huttusen suunnittelema, vuonna 1938 valmistunut Rajamäen kirkko edusti omana aikanaan avantgardea ja on säilyttänyt erittäin korkean arvonsa tänäkin päivänä. Myös Klaukkalan uusi, vuonna 2004 rakennettu kirkko on arkkitehtuuriltaan korkeatasoinen. Kirkon suunnittelua varten järjestettiin arkkitehtuurikilpailu, jonka voitti Arkkitehti Antti Lassila.

Koululla on ollut historiallisessa mielessä suuri merkitys Nurmijärvelle, sillä kansan lukutaidon kehittämiseen suuresti vaikuttanut Johan Fredrik Bergh loi pyhäkoulun toimiessaan kappalaisena juuri Nurmijärvellä. Kunnassa rakennettiin 1800-luvun lopussa ja 1900-luvun alussa kansakoulua varten oma koulurakennus melkein joka kylään. Näistä lähes kaikki ovat säilyneet. Kansakoulut ovat arkkitehtuuriltaan koulujen tyyppiinrakennusten mukaisia, satulakattoisia ja puisia rakennuksia, joiden suunnittelijana on toiminut mm. arkkitehti Yrjö Sadeniemi. Sotien jälkeen, kun taajamien väestönkasvu kiihtyi ja lapsia haluttiin kouluttaa yhä pidemmälle, rakennettiin sarja suurempia koulurakennuksia. Nämä rakennukset ovat hyviä esimerkkejä aikakautensa rakentamisesta ja luovat nykyäänkin vahvaa identiteettiä ympäristöönsä. Koulurakennukset ovat useampikerroksisia, satulakattoisia tyylliltään 1940-50-luvun pehmentynyttä funktionalismia edustavia rakennuksia. Suunnittelijoina oli arkkitehteja, kuten Viljo Myyrinmaa Klaukkalassa, Arvo Aalto Suomiehessä, Lauri Hanstén Metsäkylässä. Näistä ehkä suurikokoisin ja näyttävin on Rajamäen ruskeaksi

rapattu Lauri Hansténin suunnittelema koulurakennus. Kirkonkylän tiilinen, klassisistisvaikutteinen ja aumakattoinen koulurakennus poikkeaa tyyllillisesti edellä mainituista kansakouluista

1960-luvulta alkavalle modernin rakentamisen vaiheelle on Nurmijärvellä toisaalta ominaista punatiilin yleistymisen niin pientalo- kuin julkisessa rakentamisessakin sekä toisaalta pientalovaltaisuuden säilyminen ainakin rakennuskannan yleisilmeen osalta. Kunnan toteuttamista rakennushankkeista ehkä mittavin ja ainakin eniten uutta identiteettiä luovin oli uusi kunnantalo, joka rakennettiin punatiillisenä ja joka edusti aikanaan modernia arkkitehtuuria. Toisaalta 1960- ja 1970-luvulla tiili valikoitui kokonaisten asuinalueiden määrääväksi rakennusmateriaaliksi, mistä esimerkkinä on Klaukkalan Mäntysalo. Punatiilivaiheen jälkeen rakentamisen tyyllisuunnat ovat noudattaneet aikakausiensa ihanteita. Nurmijärvellä ominaisista pientaloista monet ovat pakettitaloja ja edustavat valmistalomarkkinoilla määräytyviä tyyllillisiä ihanteita.

Selitteet

Kissanpenkit

Satulakatto

Aumakatto

Kuusiruutuinen ikkuna

Pystypontti-vaakapontti-pystypontti jako

Följari

Lunetti-ikkuna

Peiterimavuoraus

Poikkipääty

T-ikkuna

Poikkipääty Kuistin poikkipääty/frontoniaihe

Mansardi eli taitekatto

Jugend-tyyppin ikkunoita

Följari - hirsiseinän pystytuki

Frontoni - kolmiomainen tai kaartuva päätyä muistuttava koristeotsikko

Poikkipääty - harjakaton lappeeseen, tavallisesti julkisivun keskikohtaan rakennettu päätymainen osa

Ristipääty - rakennusrungon läpi menevä, rakennusrungon molemmilla puolilla sijaitseva poikkipääty

Ristikeskus - ristin muotoisen rakennuksen keskiosa

Taitekatto - I. mansardikatto

Lapekatto - yksilappeinen katto

Lähteet ja kirjallisuus

- Aarrevaara Eeva 1998: Nurmijärvi. Maaseudun rakennustapaohjeet.
- Alanen Timo ja Saulo Kepsu: *Kuninkaan kartasto Suomesta 1776-1805*, SKS 1989
- Arvokkaat maisema-alueet, maisema-aluetyöryhmän mietintö Osa 2. Mietintö 66/1992, Ympäristöministeriö, Ympäristönsuojeluosasto, Painatuskeskus Oy, Helsinki 1993
- Helsingin seudun rakennuskulttuuri ja kulttuurimaisema, Helsingin seutukaavaliiton julkaisu B22-1986
- Härö Erkki 1985: Nurmijärven kulttuurimaisema. Nurmijärven kunta. Nurmijärvi: Nurmijärven Sanomat Oy.
- Itkonen Pirjo 2009: Kierros Kirstaassa. Piirteitä Nurmijärven kirkonkylän keskustasta 1900-luvun alkupuoliskolta. Vantaa: Hansaprint Oy
- Klaukka Timo ja Jaakko Ojanne 2005: Aikamatka Nurmijärven historiaan. Muistikuvia ja menneisyyttä pitäjän historiasta. Nurmijärven Uutiset. Riihimäen kirjapaino Oy.
- Laaksonen Pekka ja Matti Saanio 1981: Nurmijärvi. Nurmijärven kunta. Forssa: Forssan Kirjapaino Oy.
- Nurmijärven maisemainventointi ja kulttuurimaisemaselvitys. Nurmijärven kunta. LT-Konsultit Oy 1997.
- Nurmijärvi – Kotiseutuni. Pekka Laitinen, Lauri Leppänen, Antero Valanne (toimituskunta). Nurmijärven kunta. Nurmijärvi 1973.
- Putkonen L 1993: Rakennettu kulttuuriympäristö. Valtakunnallisesti merkittävät kulttuurihistorialliset ympäristöt. Museoviraston rakennushistorian osaston julkaisu 16.
- Putkonen Lauri 2006: Lepsämän kylän rakennettu kulttuuriympäristö.
- Sormunen Irja 1974: Nurmijärven pitäjän historia. III osa. 1900-1970. Vammala: Vammalan kirjapaino Oy.
- Suomen kartanot ja sukutilat. Toimittaneet Eino Jutikkala ja Gabriel Nikander. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seuran kirjapaino Oy 1939
- Suomen maatilat. Tietokirja maamme keskikokoisista ja suurista maatiloista. I-osa Uudenmaanlääni. Toimittajat Felix Jonansson, Akseli Kivialho, K. Kivialho. Porvoo: Werner Söderströmosakeyhtiö. 1931
- Suomen pienviljelijät IV. Uusimaa-Nyland. Turku: Turunmaan kirjakustantajat 1968.
- Suomen sukutilat. Toimittanut Professori K. Jutila. Kustannusosakeyhtiö Kivi. Helsinki. Suuri Maatilakirja. Lantgårdar i Finland III. Uudenmaan lääni. Helsinki: Kusatnustuote Oy 1965.
- Tie Yhdistää. Leena Sälejoki-Hiekkänen, Jaakko Heinonen, Rismo Visimaa (toim.). Tie- ja vesirakennuslaitos TVH 701215. Tiemuseon julkaisu 2. Valtion painatuskeskus 1986.
- Tommila Päiviö 1958: Nurmijärven pitäjän historia. I osa. Asutus ja väestö. Vammala: Vammalan kirjapaino Oy.
- Tommila Päiviö 1975: Nurmijärven pitäjän historia. II osa. Itsenäisen Nurmijärven pitäjän vaiheet. Vammala: Vammalan kirjapaino Oy.
- Välkepinta Nina 2003: Rajamäen tehdäsyhdyskunnan asuinalue. Inventointi- ja arvotusraportti. 1.9.2003. Nurmijärven kunta.
- Helsingin seudun rakennuskulttuuri ja kulttuurimaisem teoksessa vuonna 1986

Internetsivustot

<http://www.vantaanseurakunnat.fi/kurssikeskukset/holma>
www.jälleenrakennuskausi.fi

Karttalähteet

Kuninkaankartasto 1770 Teoksessa Kuninkaankartasto 1776-1805
Venäläinen topografiakartta 1872 Kansallisarkisto

Kalmbergin Kartasto 1855 Yliopiston kirjasto
Pitäjänkartasto Nurmijärven kunta

Nurmijärven rakennusperintöselvitys

LUONNOS 06.05.2010 - Alueet

Nurmijärven rakennettu kulttuuriympäristö, alueet

---

1 Lehtimäki

Omalla mäelläään sijaitseva Lehtimäen alue edustaa Klaukkalan taajamassa 1930-1950-luvun väljästi sijoittuneiden puisten, harjakattoisten omakotitalojen aluetta. Alueella on säilymisensä vuoksi paikallishistoriallista arvoa, maisemallisesti tärkeä.

Sijaitsee Kuninkaan kartastossa näkyvän, 1900-luvulla Klaukkalan kylänraitiksi laajentuneen tien länsipuolella, lähellä Vantaan rajaa.

Arvotus 2

Säilyneisyys Alueen 1930-50-lukulainen ilme on säilynyt rakennuksineen ja peltoineen paremmin kuin muualla Klaukkalan keskustassa.

Luetteloitiperuste a,h,y

Luetteloitiperuste, tarkennus rakennusaikansa hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä

Suositus Väljä, vapaamutoinen sijoittelu, puutarhainen lähiympäristö sekä talojen noppamainen malli, puurakenne ja harjakatot vaalittavia. Avoin pienpeltomaisema vaalittava maisemallista syistä.

Aiemmat selvitykset

2 Vaskomäki

Pääasiallisesti maisemallisia, maamerkki-merkityksiä omaava Vaskomäki on myös paikallishistoriallisesti arvokas, Klaukkalan identiteettiä muodostava. Muodostaa yhdessä Ali-Ollin ja Yli-Ollin tilojen kanssa säilyneen klaukkalalaisen kokonaisuuden.

Vaskomäki sijaitsee aivan Klaukkalan historiallisen kyläkeskustan tuntumassa, Kuninkaan kartastossa näkyvän rakennuskeskittymän luoteispuolella. Sitä on todennäköisesti käytetty laidunmaana, nimen Vaskomäki sanotaan viittaavan vasikkalaitumeen. Alkuperäinen Klaukan talo sijaitsi aivan mäen etelärinteellä.

Kuninkaankartastossa Vaskomäen rinteille on piirretty peltoja. Sen rinteillä oli 1700 luvulla sotilastorppia ja mäkitupia. Jälkiä tästä pienimittakaavaisesta asutuksesta oli jäljellä vielä 1985 inventoinnin yhteydessä. Tällä hetkellä nämä rakennukset on kuitenkin purettu, jäljellä on muutama jälleenrakennuskauden pientalo. Mäen eteläisivulla ovat säilyneet Ali-Ollin ja Yli-Ollin päärakennukset muistumina Klaukkalan 1900-luvun alun kyläkeskustasta, maatalousvaltaiselta ajalta ennen 1960-lvun voimakasta uudisrakentamista.

Historiallisen rakenteen lisäksi Vaskomäki on tarjonnut Klaukkalalaisille virkistysarvoja. Se on ollut suosittu retki- ja ulkoilukohde, monien leikkipaikka ja sen rinteillä on ollut hyppyrimäki

Arvotus	2
Säilyneisyys	Tilojen rakennuskantaa säilynyt. Mäen juurella sijaitseva pienimittakaavainen asutus käytännössä kadonnut. Mäki rakentamaton.
Luettelointiperuste	h,y
Luettelointiperuste, tarkennus	paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, maamerkki
Suositus	Vaskomäen rakentamattomuus on paikallis-, identiteetti- ja maisemallisten arvojen vuoksi säilytettävä. Ali- ja Yli-Ollin tilat pihapiireineen säilytettäviä.
Aiemmat selvitykset	

3 Gunnarin alue

Kuninkaankartastoon merkitty vanhan asutuksen tienoilla säilynyt nykyinen Gunnari ympäristöineen ja säilynyt tielinjaus muodostavat säilyneen kokonaisuuden Klaukkalan keskustassa.

Kuninkaankartastossa näkyvät Klaukkalan kylään kuuluvat rakennukset jakautuvat kahteen osaan. Eteläisempi sijaitsee nykyisen ostoskeskuksen tasolla nykyisen Klaukkalantien molemmin puolin ja jäljet siitä ovat pääasiassa korvautuneet uudisrakentamisella. Kylän pohjoisin osa sijoittui puolestaan päätiestä koilliseen kohden nykyistä Luhtajokea kulkevan tien varteen, kahden kukkulan väliin. Tämä tie on nykyinen Gunnarintie ja asutus sijaitsee nykyisen Gunnarin ja Ylitalon kukkuloiden välisessä laaksossa, tien varrella. Kokonaisuus on säilyttänyt Klaukkalassa parhaiten 1700-luvulta periytyvän kulttuurihistoriallisen maisemarakenteen. Se muodostuu Gunnarintien ja Gunnarin ympärille.

Nykyinen Gunnari, entinen Yli-Gunnari on syntynyt 1500-luvun alkutalosta usean halkomisen ja yhdistämisen tuloksena 1807. Klaukkalan vanhoihin tiloihin lukeutuva kohde.

Arvotus	2
Säilyneisyys	Alue on säilyttänyt Kuninkaankartastossa näkyviä rakenteellisia piirteitä (tiet-pellot asutus)
Luettelointiperuste	a,h,y
Luettelointiperuste, tarkennus	paikallishistoriallinen merkitys, käyttötarkoitukseen liittyvä merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, lähiympäristö
Suositus	Nykyisen Gunnarin mäki pihapiireineen samoin kuin Gunnarintien tielinjaus säilytettävä.

Aiemmat selvitykset

4 Mäntysalo

Mäntysalon asuinalue on tiilivoittoinen, matala, ajalleen ominainen pientaloalue. Se on kaavahistoriallisesti sekä paikallishistoriallisesti arvokas, rakennuskannaltaan suhteellisen yhtenäinen ja aikaansa hyvin edustava.

Mäntysalo on rakentunut eteläosiltaan vuonna 1962 vahvistetun, pohjoisosiltaan vuoden 1972 rakennuskaavan mukaisesti. Alueen asuinrakennukset ovat matalia, pääosin yksikerroksisia ja tasakattoisia rakennusajankohdalleen ominaisia taloja. Pääasiallinen julkisivumateriaali on punatiili. Alueen eteläisimmässä korttelissa on rivitaloja, muualla pääasiassa omakotitaloja, jotka kaavan mukaan on sijoitettu nauhamaisesti teitä rajaamaan

Arvotus	2
Säilyneisyys	Alue on säilynyt jokseenkin yhtenäisenä, suunnitteluajankohdalleen ominaisena tiilivoittoisena pientaloalueena.
Luettelointiperuste	a,h,y
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennusaikansa hyvä edustaja, kaavahistoriallinen merkitys, paikallishistoriallinen merkitys
Suositus	Alueen kaavallinen ajatus säilytettävä, tiestö säilytettävä, alueen yhtenäinen ilme, joka koostuu tiilistä rakennusmateriaalina, matalasta yksikerroksisesta rakentamisesta sekä kattomuodosta säilytettävä.

Aiemmat selvitykset

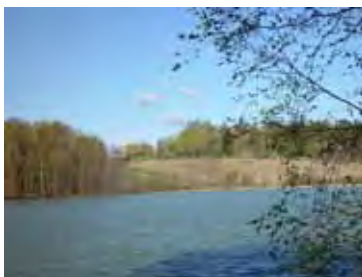
5 Valkjärven huvilat ja tilat

Valkjärven rantojen huvila-asutus samoin kuin Koivulan, Järvimaan sekä Järvenpään säilyneet tilakokonaisuudet muodostavat rakennustaiteellisia, historiallisia ja maisemallisia arvoja sisältävän aluekokonaisuuden.

Valkjärven rannoilla on useita rakennustaiteelliselta arvoltaan tärkeitä huviloita, joista muodostuu mielenkiintoinen kesäasutuksen kokonaisuus Valkjärven rannoille. Näistä merkittävin on Heikkilän-Holman vuonna 1902-07 rakennettu jugendhuvila. Huvilan läheisyydessä, järven pohjoispäässä on useamman huvilan yhteisö. Merkittävimmät niistä on rakennettu 1930-luvulla. Järven rannoilla on useita tyyliään vaihtelevia huviloita 1920-luvun lopulta alkaen. Näistä ehkä merkittävin Järvenpään tilalla, entisen Ali-Tilkan torpan mailla sijaitseva arkkitehti Paatelan suunnittelema 1950-luvun modernismin ihanteita kauniisti ilmentävä huvila.

Klaukkalantien maisemaan näkyy järven rannan läheisyydessä sijaitseva Koivulan 1800-luvulta peräisin olevan entisen torpan, nykyisen tilan päärakennus 1900-luvun alusta ympäröivine peltoineen. Järven eteläpäässä sijaitseva ehjänä kokonaisuutena säilynyt perinteinen torppamiljö Nygrann (Järvimaa) oli Gunnarin, myöhemmin Alitalon torppa, joka muodostettiin lohkotilaksi 1923. Koivula ja Järvenpää olivat merkittynä 1800-luvun puolivälin karttaan.

Arvotus	1
Säilyneisyys	Sekä säilyneitä tilakeskuksia että säilynyttä huvila-asutusta
Luettelointiperuste	a,h,y
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennusaikansa hyvä edustaja, rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö
Suositus	Alueen rakennustaiteellisesti arvokkaat, erikseen inventoidut kohteet säilytettävä, rakennuskanta vaalittavaa, luonnontilainen ja puutarhainen huviloille ominainen lähiympäristö säilytettävä, tiestön pienimittakaavaisuus säilytettävä.
Aiemmat selvitykset	Maakunnallinen inventointi, luonnos: 21. Holma

6 Kalkeri

Aluksi ilman kaavaa, mutta sittemmin vuoden 1962 vahvistettuun rakennuskaavaan sisällytetty 1950-lukulainen asuinalue, jolle on ominaista suurehkot tontit, aidat portit sekä yhä säilyneitä jälleenrakennuskauden taloja. Näistä tärkeimmät on merkitty aluekohteiksi.

Alue rakentuu Kuninkaankartastossa näkyvän väylän, nykyisen Lepsämän tien pohjoispuolelle, osin eteläpuolelle. Kaavassa alueen tontit määriteltiin niin suuriksi, että vesihuolto ja viemärointi oli mahdollista järjestää paikallisesti.

Arvotus	2
Sailyneisyys	Alue säilyttänyt kaavassa näkyvän väljäkhön, aitojen ja porttien rytmittämän lähiympäristönsä. Jälleenrakennuskauden taloja.
Luettelointiperuste	a,h,y
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennusaikansa hyvä edustaja, kaavahistoriallinen merkitys, paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, lähiympäristö
Suositus	Alueen tiestö ja lähiympäristöön liittyvät arvot kuten tien leveys sekä aluekohteiksi luokitellut jälleenrakennuskauden talot säilytettäviä. Tontin 1950-lukulainen käsittely kuten portit, pensasaidat, pihanurmet, perinnekasvit vaalittavia.

Aiemmat selvitykset

7 Yli- ja Ali-Lepsämän kyläalueet ja viljelylaakso

Nurmijärven vanhimpia viljelyaukeita ja asutuskeskuksia, joka sijoittuu Lepsämäjoen itäpuoliseen rinteeseen. Asutus, vanha kylätie sekä viljelty jokilaakso muodostavat paikallishistoriallisesti ja maisemallisesti vaikuttavan kokonaisuuden.

Alue on tarkemmin inventoitu vuonna 2006 (Lepsämän kylän rakennettu kulttuuriympäristö, Suunnittelukeskus Oy sekä Tmi Lauri Putkonen)

Kyläkeskuksia on kaksi, etelässä Ali- ja pohjoisessa Yli-Lepsämä. Jälkimmäisen kohdalla laakso avautuu laajaksi peltoaukeaksi. Kyläkeskukset yhdistää toisiinsa laakson itälaitaa mutkitellen seuraileva kylätie. Sen varrelle on noussut eri ikäistä rakentamista, näistä merkittävin on Toivo Salervon suunnittelema, edellisen palaneen tilalle rakennettu Lepsämän koulurakennus vuodelta 1924. Rakennuskanta on nuorehkoa ja monet kantataloista ovat iso- ja uusjaon seurauksena siirtyneet pois kylämäiltä. Siitä, samoin kuin näkyvästikin uudisrakentamisesta huolimatta molempien kylien rakenne on edelleen säilyttänyt osan historiallisesta luonteestaan. Yli-Lepsämän kylämäellä maisemallisesti hallitsevalla paikalla kallioisella rinteellä, on Yli-Labbartin komea päärakennus 1900-luvun alusta. Kylämäen juurella peltoaukean keskellä on Ali-Labbartin yhtenäinen rakennusryhmä, jossa jugendhenkinen päärakennus vuodelta 1909.

Erikseen on myös syytä mainita useat, miltei jokaisella säilyneellä alkutilalla olevat suuret tiiliset karjarakennukset, joilla on suuri merkitys kyläkuvalle. Näistä Ali-Labbartin punatiilinen rakennus jugendpiirteinen on komein. Yli-Lepsämän kyläkuvan kannalta Vallilan ja Kylä-Mähkän alaosaltaan tiiliset, yläosaltaan puurakenteiset, satulakattoiset karjarakennukset muodostavat porttiaiheen. Tie kulkee niiden välistä kohden Ali-Labbartin karjarakennusta. Myös Huunan ja Tepon karjarakennukset ovat alaosaltaan tiilisiä, yläosaltaan puuta. Ali-Lepsämän kyläalueella Kihin navetta on tiilipatsastyypistä, Krannin taitekattoinen.

Lepsämän maisemat ovat tulleet tutuiksi myös lukuisien kotimaisten elokuvien kuvauspaikkana.

Arvotus	2
Sailyneisyys	Säilyttänyt pääosin historiallisen, kahden vanhan kyläkukkulan ja niitä yhdistävä tien varteen 1900-luvulla levinneen rakentumisensa. Uutta rakentamista kuitenkin joukossa.
Luettelointiperuste	a,h,y
Luettelointiperuste, tarkennus	paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö
Suositus	Historialliset tielinjaukset lähiympäristöineen, historiallinen rakennuskanta pihapiireineen, kylärakenne sekä peltoaukeat ja suurmaisemallinen ilme säilytettäviä.
Aiemmat selvitykset	Maakunnallinen inventointi, luonnos: 18. Yli- ja Ali-Lepsämän viljelymaisema

8 Nummenpää

Nurmijärven vanhoista kylistä parhaiten historiallisen rakenteensa säilyttänyt ryhmäkylä, joka sijaitsee pitäjän halki kulkeneen vanhan, linjauksensa säilyttäneen Tuusula-Vihti-maantien varrella. Liäksi viljelymaisema sekä Satulin ja Pyörlän talonmäet.

Nummenpään korkeahkon kylämäen etelärinteellä on edelleen useita vanhoja maatiloja talousrakennuksineen yhtenäisenä tiheänä rykelmänä. Maantie on Perttulan ja Nummenpään välillä säilyttänyt vanhan, maastonmuotoja seurailevan linjauksensa. Kylän vanhoista rakennuksista merkittävimmät ovat Myyrin 1823 rakennettu ja 1870-luvulla jatkettu päärakennus Kaarlan päärakennus 1800-luvun jälkipuoliskolta sekä Hakalan päärakennus 1840-luvulta. Viimeksi mainittu sekä madallettiin että jatkettiin 1900-luvun alussa sekä uusittiin 1920-luvulla. Ali-Hirven erikoinen, kaksikerroksinen päärakennus on purettu, samoin sen naapurissa sijainnut Ali-Viisas. Hieman kauempana sijaitseva Pettersbergin päärakennus 1850-luvulta samoin kuin Ali-Hirvestä erotettu Yli-Hirven päärakennus. Pyörlän päärakennus Satulin kukkulalla on sekin säilynyt, joskin kokonaan peruskorjattuna. Suomen ensimmäisen pyhäkoulun (1832) kokoontumispaikalla Nummenpään Yli-Paakan tilalla on muistokivi.

Arvotus	1
Sailyneisyys	Ryhmäkylän rakennuskanta on osin uudistunut ja, mutta rakenteellinen ja maisemallinen kokonaisuus on säilynyt.
Luettelointiperuste	a,h,y
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennusaikansa hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö
Suositus	Historialliset tielinjaukset lähiympäristöineen, historiallinen rakennuskanta pihapiireineen, mittakaava, kylärakenne sekä peltoaukeat ja suurmaisemallinen ilme säilytettäviä.
Aiemmat selvitykset	Maakunnallinen inventointi, luonnos: 19. Nummenpään kylämaisema

9 Perttulan ja Uotilan kylämäet

RKY 1993 5.4.90, osa-alue. Omilla kyläkukuloillaan, entisen Kuhajärven pohjoisrannalla sijaitsevan kahden kylän muodostama kokonaisuus, joka on ollut yksi Nurmijärven suurimmista ja tärkeimmistä asutuskeskuksista.

Pitäjän halki kulkeva historiallinen Tuusula-Vihti tie kulki kylien kautta nykyisten Uotilan koulutien-Perttulan mäen ja Vanhan Perttulantien paikalla. Molemmat kylät olivat vielä 1800-luvulla tiheitä ryhmäkyläitä, joiden rakennukset sijaitsivat kylämäkien etelärinteellä viljelysten laidassa. Alkutaloja oli Perttulassa 1540-luvulla kuusi (Jussila, Perttula, Tapola, Pitkälä, Frantsila ja Mikkola) ja Uotilassa seitsemän (Penttilä, Tryytti, Palsi, Airikkala, Juhola, Olla ja Seppälä). Myöhemmin kylien taloluku kasvoi jonkin verran. Uotilassa oli esimerkiksi 1600-luvun alussa jo 10 taloa.

Uotilan vanha ryhmäkylä edustaa tyyppiä, jossa tie jakoi tontin kahtia siten että miespihan rakennukset jäivät ylärinteelle, kun taas karjapihan jäivät mäen alle. Tämä rakenne on edelleen havaittavissa Airikkalan talon kohdalla. Airikkala on ainoa vanhalla paikallaan Uotilassa sijaitseva alkutalo ja sen harvinaislaatuinen kaksikerroksinen päärakennus on vuodelta 1823. Uotilan ryhmäkylä paloi kahta taloa lukuun ottamatta 1884. Uotilan 1875 valmistunut kansakoulurakennus oli ensimmäinen kunnan omistama kansakoulu Nurmijärvellä.

Perttulan vanhoista kantataloista on aiemmissa inventoinneissa mainittu sijainneen kylämäellä enää Jussila ja Frantsila (molempien päärakennukset 1900-luvun alusta). Silti myös Yli- ja Ali-Pitkälä, jotka on lohottu Pitkölän alkutalosta, sijaitsivat nekin edelleen kylämäellä. (Saunoja ja riisiä ei palovaaran takia saanut asetuksen mukaan rakentaa kyläalueelle ja niinpä ne sijoitettiin erillisille tonteille kauemmaksi kylästä. Perttulan kylässä oli erityinen yhteinen aittamäki erillään muista rakennuksista. Perttulan kylärakenne alkoi hajota jo isonjaon seurauksena. Perttulan alkutalo sijaitsee nykyisin kylämäestä erillään, Lepsämään johtavan tien varrella. Matalaa Kuhajärveä laskettiin useaan otteeseen viljelymaan saamiseksi 1800-luvulla, ainakin vuosina 1836 ja 1857. Lopullisesti se hävisi vuosien 1922 ja 1936 kuivatustöiden tuloksena.

Arvotus	1
Säilyneisyys	Kylämäet ovat pääosin säilyneet. Uudisrakentamista joukossa.
Luettelointiperuste	a,h,y
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennusaikansa hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö
Suositus	Historialliset tielinjaukset lähiympäristöineen, historiallinen rakennuskanta pihapiireineen, kylärakenne sekä peltoaukeat ja suurmaisemallinen ilme säilytettäviä.
Aiemmat selvitykset	RKY 1993 5.4.90, osa-alue, Maakunnallinen inventointi, luonnos: 20. Perttulan, Uotilan, Numlahden ja Valkjärven kulttuurimaisema

10 Numlahden-Valkjärven kylän alue

RKY 1993 5.4.90, osa-alue. Kartanokokonaisuus lähiympäristöineen, Nurmijärven tärkeimpiin myllykoskiin kuuluva Kuhakoski sekä Valkjärven kylä harjanteellaan muodostavat rakennustaiteellisia, historiallisia ja maisemallisia arvoja omaavan alueen.

Numlahden (Numlax, Paijala) kartano syntyi 1594, kun silloisen Paijalan kylän viisi taloa läänitettiin ratsumestari Märten Hästeskolle. Kartanoon yhdistettiin pian myös kylän muut talot. Suurtilla nautti säterioikeutta vuosien 1602 ja 1683 välillä, jolloin se peruutettiin kruunulle. Tämän jälkeen siitä tuli 1700-luvun ajaksi tavallinen kruununtilla, kunnes vuodesta 1797 se ostettiin perintötilaksi, jota asuttivat säätyläiset.

Kartanoalue ja lähimaisema edustavat vaurasta uusmaalaista viljelymaisemaa. Kartanon päärakennus talusrakennuksineen sijaitsee korkeahkolla loivarinteisellä kukkulalla. Nykyinen, osin kaksikerroksinen, klassistinen puinen päärakennus on O.S. Gripenberg opiskeluaikanaan suunnittelema ja se on rakennettu vuonna 1876. Viereinen pihaa rajaava taitekattoinen siipirakennus on ilmeisesti 1700-luvun keskivaiheilta. Punatiiliset talusrakennukset ovat 1900-luvun alkuvuosilta. Rakennuksia, erityisesti päärakennusta, ympäröi vanha puusto. Näkymä, joka avautuu kartanolta yli peltojen Valkjärven suuntaan on maisemallisesti erittäin hieno.

Kuhakoski (Numlahden koski) on ollut Nurmijärven tärkeimpiä myllykoskia. Jo 1500-luvun alkupuolella koskessa oli neljä myllyä ja ainakin jo 1600-luvulla myös vesisaha. 1900-luvun alussa, Kuhajärven ja Nurmijärven kuivatustöiden yhteydessä, kosken yläjuoksulle louhittiin syvä kuilu. Kuhakoski on nyt maisemallisesti vaikuttava paikka monine myllynraunioineen sekä pato- ja rännirakennelmineen. Kosken yläpuolella on käytöstä jäänyt yksiaukkoinen kivihoivisilta. Läheinen Sahamäen asuinalue edustaa sahan ja vanhan kylätien varteen syntyneitä 1900-luvun keskivaiheen asuinalueita.

Valkjärven maisemakokonaisuus liittyy kiinteästi Numlahden kartanomaisemaan. Maisemallisesti Valkjärvi on Nurmijärven historiallisista kyläpaikoista komein ja mahdollisesti eräs Nurmijärven vanhimpia asuttuja paikkoja. Puokan ja Soltin tilat sekä niiden välinen peltomaisema Valkjärven kyläkukulan ja järven välissä muodostavat vanhan ja arvokkaan rakennetun kulttuuriympäristön. Korkealta jyrkkärinteiseltä kylämäeltä avautuu laaja viljelymaisemanäkymä yli peltojen järvelle. Kylämäen korkeimmalla kohdalla oli Soltin tilan rapattu, taitekattoinen päärakennus 1830-luvulta, joka valitettavasti inventointihetkellä oli kunnoltaan todettu säilymisen edellytykset täyttämättömäksi. Alkujaan Ali-Soltin päärakennus, myöhemmin moninaisessa käytössä ollut pitkänomainen satulakattoinen rakennus sijaitsee edelleen alempana rinteessä. Soltista etelään aukeaa kumpuileva viljelymaisema, jonka toisella laidalla sijaitsee Puokan alkutalon tilakeskus. Puokka sijaitsee aiemmin samalla kylänmäellä Soltin kanssa, mutta on siirretty nykyiselle paikalleen. Varsinainen päärakennus ei ole säilynyt, vaan pitkänomainen asuinrakennus 1800-luvulta toimii tilan päärakennuksena. Heikkilän Senaatinkartassakin näkyvä talo on myös yhä jäljellä omalla mäellään.

Kylän halki kulkee vanha kylätie Perttulaan. Tielinjaus näkyy jo Kuninkaankartastossa, jolloin se kuitenkin oli todennäköisesti varsin vaatimaton. Senaatinkartastossa näkyvä tielinjaus päättyy kylänmäen eteläpuolisen peltoaukean eteläreunalle, josta se kääntyy länteen. Soltin talon kohdalla, kylänmäen etelärinteessä tielinjausta on muutettu 1950-60-luvun taitteessa n. 200m matkalta. Tienpintaa on myös kohotettu. Kokonaisuudessaan tiemaisema Valkjärvellä on kohtuullisen perinteisenä säilynyt. Klaukklaantie noudattelee Valkjärven itärannalla Kuninkaankartastoon merkittyä tielinjausta.

Arvotus	1
Sailyneisyys	Kartano lähiympäristöineen on pääosin säilynyt, joskin osa ulkorakennuksista on kunnoltaan uhattu. Valkjärvellä Soltin ollaan purkamassa.
Luettelointiperuste	a,h,y
Luettelointiperuste, tarkennus	arkkitehtuuri korkeatasoista, paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö
Suositus	Historialliset tielinjaukset lähiympäristöineen, historiallinen rakennuskanta pihapiireineen, kylärakenteen sekä peltoaukeat ja suurmaisemallinen ilme säilytettäviä.
Aiemmat selvitykset	Maakuntakaav, RKY 1993 5.4.90, osa-alue. Maakunnallinen inventointi, luonnos: 20. Perttulan, Uotilan, Numlahden ja Valkjärven kulttuurimaisema

Nurmijärven rakennettu kulttuuriympäristö, alueet

---

11 Puontilanmäki

Osa vanhan maantien kokonaisuutta Nurmijärven Kirkonkylässä. Alueen tärkein jäljellä oleva historiallinen rakennus on arvokkaaksi kohteena luetteloitu (RKY 1993 5.4.89) Puontilan pappila.

Puontilanmäen alue muodostaa kulttuurihistoriallisesti tärkeän, pitkään asutun ja perinteisenä säilyneen kokonaisuuden, joka sijaitsee historiallisen tielinjauksen ympärillä laajahkon, maisemallisesti arvokkaan kulttuurimaiseman laidalla. Se ryhmittyy vanhan historiallisen tien molemmin puolin. Alue kuuluu myös Uudenmaan liiton Uudenmaan maakuntakaavan liitekartalla arvokkaiksi rajattuihin kulttuuriympäristöihin.

1770-luvulla juuri Puontilan – Reinikkalan – Einolan tilojen ympäristö muodosti erään Nurmijärven kirkonkylän asutuskeskittymistä. Nurmijärven kappalaisen virkatalo Puontila saattaa olla maamme vanhin säilynyt pappilarakennus. Se perustettiin 1696. Nykyisessä, 1880-luvun peruskorjauksessa nykyasunsa saaneen pappilarakennuksen sanotaan sisältävän kapeamman hirsikehikon, joka on peräisin vanhemmasta, heti perustamisen jälkeen rakennetusta kappalaisen pappilasta. Pappilaa ympäröi puistoalue. Puontilan mäen itäreunalla sijaitseva kaksikerroksinen kivirakenteinen Ahjola liittyy puolestaan monin tavoin Nurmijärven taloudelliseen ja sosiaaliseen historiaan. Ahjola valmistui alunperin nahkatehtaaksi noin 1917. Myöhemmin se on toiminut mm. seurantalona, suojeluskuntatalona ja sairaalana ja sillä on laajempaa kulttuurihistoriallista merkitystä.

Tien eteläpuolella sijaitsevat Reinikkalan ja Einolan alkutalot. Valtaosa Puontilanmäen kohdalla tietä reunustavista vanhoista asuinrakennuksista on sijoittunut Einolaan alkujaan kuuluneille maille.

Arvotus	1
Säilyneisyys	Alue on säilyttänyt perinteisen luonteensa. Puontilan pappila säilynyt, kylärakenne säilynyt.
Luettelointiperuste	a,h,y
Luettelointiperuste, tarkennus	arkkitehtuuri korkeatasoista, paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö
Suositus	Historiallinen tielinjaus lähiympäristöineen, historiallinen rakennuskanta pihapiireineen, kylärakenne sekä suurmaisemallinen ilme säilytettäviä.
Aiemmat selvitykset	RKY 1993 5.4.89. Maakunnallinen inventointi, luonnos: 1. Nurmijärven kirkonmäki ja kirkkoherranpappila

12 Mäkelä ja livari sekä Kyläjoen laakso

Mäkelän ja livarin tilakeskukset omalla mäellään sekä Kyläjoen laakso muodostavat kulttuurihistoriallisesti tärkeän, pitkän kulttuurivaikutuksen omaavan alueen Kirkonkylän länsireunalla, Puontilan mäen maisemallisessa kokonaisuudessa. perinteisenä säilyneen kokonaisuuden. Aluetta halkoo historiallinen tielinjaus. Alue kuuluu myös Uudenmaan liiton Uudenmaan maakuntakaavan liitekartalla arvokkaiksi rajattuihin kulttuuriympäristöihin.

Kyläjoen länsipuolella vanhoista alkutaloista livarin ja Yli-Mäkelän päärakennukset ovat arvokkaita esimerkkejä 1900-luvun alun maalaistalon päärakennuksista. livarin ja Yli-Mäkelän rakennuskanta paloi 1900-luvun alussa ja nykyiset toisiaan muistuttavat päärakennukset on pystytetty palon jälkeen. Mäellä on sijainnut nykyistä enemmän muuta rakennuskantaa.

Mäkelä on karttalähteiden mukaan sijainnut miltei samassa paikassa jo 1700-luvulla. Rakennuksen pohjoispuolella oli sotilastorppia tuohon aikaan. Nykyinen päärakennus rakennettiin kylänmäkeä kohdanneen palon jälkeen 1900-luvun alussa. Se on hirsinen, tyyllisesti jugendia edustava rakennus, jonka tienpuoleinen pääjulkisivun kuisti on poikkeuksellisen koristeellinen. Rakennusta ympäröi puisto. Pihapiiriin kuuluu useita säilyneitä perinteisiä hirsirakennuksia. livarin alkutalosta erotettiin 1588 Reinikkala isonjaon yhteydessä Yli-livari. livari oli 1800-luvun alussa pitäjän vauraimpia ja edistyksellisimpiä maatiloja. Se sijaitsi jo 1740-luvulla hyvin lähellä nykyistä sijaintipaikkaansa. Päärakennus on satulakattoinen, pitkänomainen ja leveärunkoinen. Siinä on poikkipääty ja yksityiskohdiltaan se edustaa jugendia.

Arvotus	1
Sailyneisyys	Suurmaisemallinen ilme ja kaksi vanhaa tilakeskusta sekä muuta rakennuskantaa on säilynyt omalla kukkulallaan vastapäätä Puontilanmäkeä Kyläjokilaakson länsipuolella.
Luettelointiperuste	a,h,y
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennusaikansa hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö
Suositus	Historiallinen tielinjaus lähiympäristöineen, historiallinen rakennuskanta pihapiireineen, Kyläjokilaakso peltoineen ja suurmaisemallinen ilme säilytettäviä.
Aiemmat selvitykset	RKY 1993 5.4.89. Maakunnallinen inventointi, luonnos: 1. Nurmijärven kirkonmäki ja kirkkoherranpappila

13 Kirkonkylän vanha keskusta-alue

Osa vanhan kylänraitin kokonaisuutta Kirkonmäen ja Puontilan alueiden lisäksi. Vanha tielinjaus on ollut Aleksis Stenvallin entinen kirkkotie ja samalla vanhaa maantietä. Säilynyt raittimiljöö sekä muualla vanhempaa rakennuskantaa.

Kirkon ja pappilan kohdalla tämä maantie sivuaa vieläkin vanhempaa liikenneväylää, Nurmijärven ja Kyläjoen-Luhtajoen lopulta Vantaanjokeen laskevaa vesireittiä, jota myöten asutus aikoinaan on Kirkonkylään levinnyt.

Nurmijärven kirkonkylä oli pitäjän suurin kylä ja asutuskeskittymä aina Rajamäen tehdasyhdyskunnan kasvuun 1800-1900-luvun taitteesta alkaen. Toiseksi suurimman taajaman aseman se säilytti aina 1960-luvulle, jolloin Klaukkala kasvoi sen ohi. Takaisin Nurmijärven toiseksi suurimmaksi taajamaksi Kirkonkylä palasi 1970-luvun puolivälissä, jolloin se väestömäärältään ylitti Rajamäen. Kirkonkylä on alkujaan ollut suurempi kuin Klaukkala ja lisäksi kasvanut tasaisemmin. Vanhaa rakennuskantaa on säilynyt, osin uudemman rakennuskannan joukossa. Näistä arvokkaimmat kohteet, Lääketehtas Albin Koponen Oy:n rakennukset on purettu. Viereinen, "valkoiseksi huvilaksi" kutsuttu rakennus on Kirkonkylän vanhimpia asuinrakennuksia.

Aleksis Kiven tien kokonaisuus muine liike ym. rakennuksineen edustaa jokseenkin hyvin säilynyttä kylänraittia. Uudemmissa kohteista mainittakoon mm. linja-autoasema 1960-luvulta. Funktionalistisen rakennuksen ovat suunnitelleet arkkitehdit Niilo Pulkka, Pekka Rajala ja Kaarlo Leppänen. Lisäksi Kirkonkylän elokuvateatteri Kino Juha on säilynyt esimerkki 1950-luvun maaseututeatterista.

Arvotus	2
Sailyneisyys	Kylänraittimiljöö säilynyt, lisäksi keskustassa muita vanhempia kirkonkylän rakennuksia uudemman rakentamisen joukossa.
Luettelointiperuste	a,h,y
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennusaikansa hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, lähiympäristö
Suositus	Historiallinen kylänraitti lähiympäristöineen sekä raitin erikseen inventoitu rakennuskanta säilytettäviä. Raitin miljöötä muodostava mittakaava, rakeisuus ja sijoittelu vaalittavaa.

Aiemmat selvitykset

14 Kirkonmäki ja pappila

RKY 1993 5.4.87, Maakuntakava. RKY 2009. Erittäin arvokkaan alueen muodostavat kirkonmäki rakennuksineen, mm. rakennussuojelulla suojeltu Malakias Costianderin talo, puurivien reunustama maantie, kirkkoherran pappila puistoineen sekä hautausmaa.

Kirkonmäkeä ja sen lähiympäristöä on aiemmissa inventoinneissa pidetty Nurmijärven historiallisesti arvokkaimpana maisemakokonaisuutena. Kirkonmäki kohoa sotien jälkeen lopullisesti kuivatun Nurmijärven vanhalla pohjoisrannalla. Se jää myös alueen halkovan, vanhan, Kuninkaankartastoonkin merkityn tielinjauksen (nykyinen Aleksis Kiven tie) pohjoispuolelle. Se on osa vanhaa kylänraittia ja liittyy edelleen taajamarakenteeseen, vaikka varsinaisen keskustan painopiste onkin Nurmijärven kirkonkylässä siirtynyt pohjoisemmaksi torin ja vanhan linja-autoaseman tuntumaan.

Kirkon vieressä sijaitsee 1820-rakennettu pitäjänmakasiini (köyhäinmakasiini). Aleksis Kiven opettajan Malakias Costianderin rakennussuojelulain nojalla suojeltu asuinrakennus on 1840-luvulta. Kirkonmäellä on lisäksi lukkarin virkatalo Granbacka 1900-luvun alusta. Tien eteläpuolella sijaitsevat puolestaan kirkkoherran pappila, hautausmaa sekä Rafael Blomstedtin alkujaan suunnittelema siunauskappeli. Alueeseen sisältyneen, teollisuushistoriallisesti mielenkiintoisen Koposen lääketehtaan rakennukset on purettu. Kirkonmäen ja etenkin pappilan sekä hautausmaan maisemalliseen ilmeeseen on vaikuttanut Nurmijärven kuivaaminen 1920-luvulla.

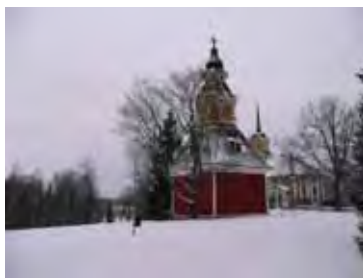
Itsenäisen seurakunnan perustamistapahtumaksi Nurmijärven historiassa mainitaan itsenäiseksi erottamista koskeva anomuskirje vuodelta 1579. Erikoiseksi mainittu saarnahuone oli ollut Nurmijärvellä jo tätä aiemmin, keskiajan loppupuolelta alkaen. Ensimmäinen kirkko rakennettiin jo 1400-luvun lopussa, toinen, Pyhälle Martille nimetty, todennäköisesti kappeliseurakunnaksi muotoutumisen aikoihin 1500-luvun puolivälissä. Kolmas kirkko rakennettiin 1692, mahdollisesti samalle paikalle. Nykyinen, järjestykseltään neljäs puukirkko rakennettiin alkuaan vihtiläisen kirkonrakentaja Märten Tolpon laatimien, intendenttikonttorissa korjattujen piirustusten mukaan vuonna 1793. Kirkon rakensi oriveteläinen mestarirakentaja Matti Åkerblom. Hän myös laati kirkon vieressä sijaitsevan hirsirakenteisen kellotapulin piirustukset. Hänen sisarenpoikansa Matti Raukola (Åkergren) kuitenkin täydensi suunnitelmia ja johti kellotapulin rakentamista 1794-95. Tapulin vieressä on hirsinen viljamakasiini 1820-luvulta. Kirkon länsipuolella on Nurmijärven vanhempi, vuosien 1943-1980 välisen ajan seurakuntatalo, joka rakennettiin alkujaan rukoushuoneeksi vuonna 1923 arkkitehti Yrjö Sadeniemen laatiman suunnitelman mukaan.

Aleksis Kiven tien toisella puolella sijaitseva Nurmijärven kirkkoherran pappila valmistui 1846. Pitkän, komean empiretyylisen rakennuksen suunnittelijaa ei tunneta. Pappilaa on myöhemmin jatkettu ja siihen on myös liitetty arkisto-osa. Pappilaan johtaa kirkolta jalopuukuja. Rakennusta ympäröi puisto. Läheisyydessä on Nurmijärven vanha hautausmaa, jota on laajennettu useaan otteeseen.

Arvotus	1
Säilyneisyys	Alue on pääosin säilynyt hyvin perinteisenä. Tielinjaus vanha, kirkonmäellä uudisrakentaminen vähäistä. Pappila ja siunauskappeli edustavat sotaa edeltänyttä aikaa.
Luettelointiperuste	a,h,y
Luettelointiperuste, tarkennus	arkkitehtuuri korkeatasoista, paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö
Suositus	Säilytettävä siten, että RKY 2009 kuvatut arvot säilyvät. Erikseen mainittu hautausmaa; kellotapuli; kirkko; kylä; lainamakasiini; pappila; puisto; seuratalo; siunauskappeli
Aiemmat selvitykset	RKY 1993 5.4.87, osa-alue, Maakuntakava. RKY 2009. Maakunnallinen inventointi, luonnos: 1. Nurmijärven kirkonmäki ja kirkkoherranpappila

Nurmijärven rakennettu kulttuuriympäristö, alueet

---

15 Pukkilan kyläryhmä

Entisen Nurmijärven itärannalla, kyläteiden risteyksessä sijaitseva, kahden 1500-luvun alkutalon ympärille muodostunut kyläkokonaisuus, jota pidetään Aleksis Kiven kuvaamana Toukolan kylänä.

Pukkilan yhtenäinen ja tiivis kyläryhmä sijaitsee maisemallisesti tärkeällä paikalla, matalalla kallioisella kukkulalla entisten, yhä olemassa olevien kahden kylätien välissä. Kyläkokonaisuuden tärkein talo on historiallisesti ollut Pukkila, johon 1630-luvulle tultaessa oli liitetty seitsemän lähitaloa. Pukkilasta halottiin 1700-luvun alussa Alastalo ja 1720-luvulla Heikkilä. Itse Pukkilaa ryhdyttiin nimittämään Ylöstaloksi. Nämä kaikki talot sijaitsivat 1700-luvun kartan mukaan tällä kyläkukkulalla, kyläteiden molemmin puolin. Kylään kuului lisäksi kaksi sotilastorppaa. Ylöstalon päärakennus muutettiin nykyiseen asuunsa 1920-luvulla Heikki Siikosen suunnitelman mukaan. Pukkila oli Aleksis Kivelle tuttu, sillä hänen isoisänsä asui siellä. Pukkilaa pidetäänkin Toukolan kylän esikuvana. Pukkilasta kulkee edelleen vanhan linjauksensa säilyttänyt kylätie ensin Ojakkalan talolle, jota puolestaan pidetään Jukolan esikuvana. Toista kylätietä, vanhaa kirkkotietä pääsee puolestaan Pirunkallion Hiidenluolalle, sekin Kiven tuotannosta tuttu. Kirkkotieltä avautuu vaikuttavia näkymiä kuivatun Nurmijärven pelloille.

Arvotus	1
Sailyneisyys	Kylän tiivis rakenne samoin kuin tielinjaus sitä reunustavine talusrakennuksineen on pääosin säilynyt. Päärakennuksia uusittu, Ylöstalo säilynyt.
Luettelointiperuste	a,h,y
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennusaikansa hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, henkilöhistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö
Suositus	istoriallinen tielinjaus lähiympäristöineen, historiallinen rakennuskanta pihapiireineen, kylärakenne säilytettäviä.
Aiemmat selvitykset	Maakunnallinen inventointi, luonnos: 3. Pukkilan kylä

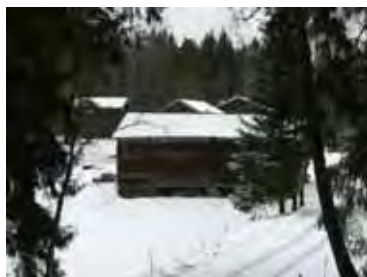
16 Ojakkala

RKY 1993 5.4.86, osa-alue. Poikkeuksellisen hyvin säilynyt, vuonna 1783 perustettu Kruunun uudistila edustaa uusmaalaista maatilakokonaisuutta sekä liittyy oleellisesti Aleksis Kiven kirjalliseen tuotantoon. Rakennukset suojeltu rakennussuojelulla.

Talo, sen pihapiiri sekä lähiympäristö ovat edelleen säilyneet mittavana, perinteisten talousrakennusten muodostamana kokonaisuutena. En sivuitse kulkee historiallinen tielinjaus, joka kulki Palojoen kylän sivuitse Ojakkalan ja Pukkilan kylän sivuitse kirkonkylään. Maisemakuvaa häiritsee hieman uuden Hämeenlinnan maantien linjaus, joka eristää Männistön muurin mökin muusta ryhmästä erilleen.

Ojakkalan uudistaloa on pidetty Aleksis Kiven Jukolan esikuvana. Aleksis Kiven elinaikana talon omistivat tämän kummit Antti Simonpoika Wahlberg ja hänen vaimonsa Anna Sofia Nikontytär. Suojeltavia kohteita ovat päärakennus(1), luhtiaitta(2), jalka-aitta(3) ilmeisesti vuodelta 1797, riihi(4), palvisauna(6), sauna(7), holvikellari(8), navetta(5) ja Männistön muurin mökki, joilla on huomattavaa kulttuurihistoriallista ja kansatieteellistä arvoa.

Arvotus	1
Sailyneisyys	Poikkeuksellisen hyvin säilynyt talonpoikainen kokonaisuus.
Luettelointiperuste	a,h,y
Luettelointiperuste, tarkennus	arkkitehtuuri korkeatasoista, paikallishistoriallinen merkitys, henkilöhistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ikä, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö
Suositus	Rakennuskanta säilytettävä rakennussuojelulain määrittelemällä tavalla. Pihapiiri ja lähiympäristö säilytettävä.
Aiemmat selvitykset	RKY 1993 5.4.86, osa-alue. Rakennussuojelulaki: päärakennus, luhtiaitta, jalka-aitta, riihi, palvisauna, sauna, navetta, holvikellari, navetta ja Männistön muurin mökki, syytinkitupa, talli. Maakunnallinen inventointi, luonnos: 5. Ojakkalan talo

17 Palojoen kyläalue

RKY1993 5.4.86, osa-alue, RKY 2009. Palojoen oli jo 1500-luvun alkupuolella eräs Nurmijärven suurimmista kyläkokonaisuuksista. Palojoen on Aleksis Kiven synnyinseutu ja se liittyy kiinteästi tämän elämään ja tuotantoon.

Kylän läpi johtaa 1770-luvulla perustettu Vihdin ja Tuusulan välinen maantie. Kyläasutus sijoittuu jokilaakson länsirinteelle. Viljelylaakso on seudun komeimpia. Isonjako on jonkin verran hajauttanut kylää, mutta tästä huolimatta kylä on edelleen säilyttänyt osan perinteisestä rakenteestaan. Rakennuskanta on kuitenkin enimmäkseen uusiutunut. Troskin tilan kaksi asuinrakennusta 1800-luvun alusta (erilliset tupa- ja asuinrakennukset) ovat sekä vanhimpia että maisemallisesti merkittävällä paikalla teiden risteyksessä. Trotskista vähän pohjoiseen on Aleksis Kiven syntymäkoti. Se on alkuaan vuodelta 1824, mutta 1890 se todennäköisesti purettiin ja rakennettiin vanhoja hirsii käyttäen kokonaan uudelleen. Aleksis Kiven Seuran omistukseen mökki siirtyi 1947. Nykyasunsa rakennus sai entistämiseen pyrkivässä korjauksessa 1951. Palojoen 1932 valmistunut työväentalo sijaitsee Kiven syntymäkotia vastapäätä, tien toisella puolella, Taaborinvuoren rinteessä.

Palojoen kansakoulu on valmistunut 1903. Se sijaitsee kylän koillisosassa Koulunkulman alueella. Kylän pohjoisosassa oleva Maisin tilan päärakennus on 1900-luvun alusta. Etelässä nykyinen kylärakenne sijoittuu tien varteen reunustaen sitä ja Rintapellon maisemaa idässä. Palojoen sahaylly on rakennettu 1923. Kiven syntymäkodin takana on vuosittaisten Kivijuhlien tapahtumapaikka Taaborinvuori, jonka museoalueelle on siirretty.

Arvotus	1
Säilyneisyys	Kylä säilyttänyt perinteistä ilmetään, osin rakennuskanta vaihtunut. Maisemalliset arvot säilyneet.
Luettelointiperuste	h,y
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennusaikansa hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, henkilöhistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ikä, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö
Suositus	Säilytettävä siten, että RKY 2009 kuvatut arvot säilyvät. Erikseen mainittu: kylä; merkkimieskoti; museo; talonpoikaistalo
Aiemmat selvitykset	RKY1993, 5.4.86, osa-alue. RKY 2009, Maakuntakaava. Maakunnallinen inventointi, luonnos: 6. Palojoen kylän kulttuurimaisema

18 Vantaan Myllykoski

RKY 2009, osa-alue. Museosilta. Nurmijärven tärkeimpiä vanhoja myllypaikkoja Vantaanjoen osuudella, jossa on 300m pitkä koski. Maisemallisesti komea, koskinäkymä johon kuuluu sekä historiallisia että rakennustaiteellisia arvoja omaavia osia.

Myllykoskessa (Myllymäenkoski) oli jo 1500-luvulla kaksi myllyä. Näistä toinen kuului kirkonkyläläisille, ja siinä oli parhaimmillaan osakkaan noin 25 talollista. Myllyn yhteydessä toimi 1890-luvulla myös pieni saha ja Nurmijärven ensimmäinen pärehöylä. Samalle paikalle rakennettiin voimalaitos 1920. Tämä purettiin 1982. Koskessa on edelleen näkyvissä voimalaitoksen, myllyjen ja niiden patojen raunioita.

Maantie ylittää Vantaanjoen Myllykosken yläpuolelta pitkin sirorakenteista puista tukiansassiltaa. 1966 rakennettu silta on nuoruudestaan huolimatta Tielaitoksen museosiltakohde edustaessaan vanhan kirvesmiestaidon ja uuden insinööritieteen yhdistelmää.

Arvotus	1
Säilyneisyys	Silta on säilynyt, maisema säilynyt, kosken varrella vanhoja raunioita.
Luettelointiperuste	a,h,y
Luettelointiperuste, tarkennus	aikansa suunnitteluihanteiden hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, käyttötarkoitukseen liittyvä merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä
Suositus	Säilytettävä siten, että RKY 2009 kuvatut arvot säilyvät.
Aiemmat selvitykset	RKY 2009. Maakunnallinen inventointi, luonnos: 16. Vantaan Myllykoski

19 Rannikkomäen alue

Joensuu mutkassa sijaitseva, pienimittakaavaiselta rakenteeltaan tyypillinen tiivis loma-asutuskylä, joka on säilyttänyt rakennusajankohdalleen ominaisen ilmeensä hyvin.

Palojoen itärannalle, Tuusulan rajan tuntumaan mäkisessä maastoon on syntynyt pienimittakaavainen loma-asuntoalue 1950-luvulla. Tällaiset alueet olivat tyypillisiä pääkaupunkiseudun lähiympäristössä, sopivan etäisyyden ja kulkuyhteyksien päässä. Alueella on säilynyt useita siirtolapuutarhamökin kokoisia pieniä, satulakattoisia loma-asuntoja. Tie kapeahko. Portteja ja aitoja säilynyt, puutarhat tyypillisiä. Sijaitsee kauniissa joenvarren metsäisessä ja mäkisessä ympäristössä.

Arvotus	2
Säilyneisyys	Loma-asuntoalueen rakenne ja mittakaava säilyneet.
Luettelointiperuste	a,h,y
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennusaikansa hyvä edustaja, rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, käyttötarkoitukseen liittyvä merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, lähiympäristön merkitys.
Suositus	Rakentamisen sijoittuminen, rakeisuus ja mittakaava vaalittavaa. Loma-asuntoalueen käyttötarkoitus säilytettävää.

Aiemmat selvitykset

20 Raalan kartanoalue

RKY 5.4.93, osa-alue. Nurmijärven toisen kartanon, Raalan, ympärille muodostuva aluekokonaisuus. Raala ollut Aleksis Kiven Viertolan esikuva. Se oli myös Uudenmaan merkittävimpiä torpparikartanoita 1800-luvulla.

Raala poikkeaa kartanon ja sen torppien vaikutuksesta muista Nurmijärven kylistä. Tämä erityisyys on yhä nähtävissä Raalan rakenteessa, joka on torpparivapautuksen jäljiltä hajanainen, samoin kuin pientilojen hallitsema. Itse kartano sijaitsee maisemallisesti näkyvällä paikalla omalla kumpareellaan. Itse kartanoa reunustaa rinteessä alapuolella sijaitseva suuri luonnonkivinen makasiinirakennus sekä mittava navetta. Itäpuolella maisemassa hallitsee pitkä, kohden vanhaa Hämeentietä ja Nukarin torpparikylää johtanut koivukuja.

Raalan kartano on Numlahden ohella toinen jäljellä olevan Nurmijärven varsinaisista kartanoista. Vuonna 1643 Kuningatar Kristiina lahjoitti majuri Georg von Bergille kuusi Raalan kylän kahdeksasta talosta. Kaksi jäljelle jäävää majuri osti itselleen vielä samana vuonna. Syntynyt suurtala sai säterivapauden vuonna 1647. Majuri Berg oli värikäs persoona, joka oli tunnettu myös rettelöijänä. Suuressa reduktiossa Raalan tilat palautettiin kruunulle, mutta ne säilyttivät rälssiluonteensa. Vuonna 1707 ne lahjoitettiin uudelleen kuninkaalliselle rahastonhoitajalle Tomas Adlercreutzille, jonka suvun hallussa kartano säilyi aina vuoteen 1909.

Hallitsevasta kartanosta kehittyi 1800-luvulla Uudenmaan huomattavimpia torpparikartanoita. Vuonna 1900 Raalalla oli 49 torppaa. Sata vuotta aiemmin torppien lukumäärä oli ollut 13. Torpparit muodostivat omaleimaisen torpparikylän historiallisen Hämeentien tien ja Vantaanjoen risteys- ja ylityspaikkaan, lähelle paikalla sijainnutta myllyä ja sahaa. Tämä Nukarin aluekokonaisuus sijaitsee nyt käsittelyssä olevan alueen pohjoispuolella. Adlercreutzit ajautuivat taloudellisiin vaikeuksiin 1900-luvun alussa ja palstoittivat suuren osan kartanon maista torppareilleen. Kartanon 9000 ha:n maa-ala pieneni nopeasti kymmenykseen alkuperäisestä.

Raalan kartanossa harjoitettiin pientä teollisuutta 1700-1800-luvuilla, johon käytettiin hyödyksi Nukarinkosken vesivoimaa. Kartanossa oli myös myöhemmin 1800-luvulla suurehko meijeri.

Arvotus	1
Sailyneisyys	Kartanoympäristö on hyvin säilynyt. Kartanoon kuulunut työväenasunto purettu.
Luettelointiperuste	a, h, y
Luettelointiperuste, tarkennus	arkkitehtuuri korkeatasoista, paikallishistoriallinen merkitys, henkilöhistoriallinen merkitys, käyttötarkoitukseen liittyvä merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö
Suositus	Peltolueiden avoimuus säilytettävää ja käyttö vaalittavaa. Historialliset rakennukset säilytettäviä. Rakentamisen sijoittuminen, rakeisuus ja mittakaava vaalittavaa.
Aiemmat selvitykset	Maakuntakaava, RKY 5.4.93, osa-alue. Maakunnallinen inventointi, luonnos: 15. Raalan kartano ja kulttuurimaisema

21 Nukarin kylämaisema

Tärkeiden historiallisten kulkuväylien risteyksessä sijaitseva kylä, jolla on koskivoiman käyttöön liittyvää teollisuushistoriallista merkitystä. Samoin Nukarin torpparikylä on ollut omaleimainen ja edustava ryhmäkylä.

Nukarinkoski (Pengerkoski) on sekä teollisuus- että liikennehistoriallisesti Nurmijärven tärkeimpiä koskipaikkoja. Se sijoittuu keskiajalta periytyvä Helsingin ja Hämeenlinnan välisen maantien varrelle paikkaan, jossa maantie ylittää historiallisen, maantietäkin vanhemman liikenneyhteyden, Vantaanjoen, Ylityspaikka oli Nukarissa jo 1600-luvulla. Tällöin sinne perustettiin myös kestikievari. Samalla vuosisadalla Nukarinkosken vesivoimaa hyödynsi monien myllyjen lisäksi Raalan kartanon omistajien perustama suurehko Adlerhofin saha. Saha- ja myllytoiminta Nukarissa jatkui tälle vuosisadalle. Koskessa on yhä patojen ja myllyjen raunioita. Näistä alinna kosken varrella sijaitsi Raalan sahamylly, joka purettiin 1960-luvulla. Siitä ovat osittain jäljellä punatiiliset raunioituneet ulkoseinät. Kylässä sijaitsevalla Nukarin ratsutilalla oli oma myllynsä nykyisen maantiesillan yläpuolella. Se paloi 1904, mutta rakennettiin uudelleen 1910 ja muutettiin lumppu- ja vanutehtaaksi. Tehtaan toiminta loppui 1918 kun Nurmijärven kunta osti kosken vesioikeudet.

Nukarissa sijaitsi 1749 maanmittari Wijkin kartan mukaan kahden sahan ja myllyn lisäksi Nukarin ratsutila, kestikievari, sahakirjurin asuinrakennus sekä ainakin yksi torppa. Viimeksi mainittuja rakennettiin 1800-luvun aikana lisää ja vielä 1930-luvun alussa Nukari oli erikoinen suuri torpparikylä, jonka muodostivat kymmenkunta maantien molemmin puolin tiiviissä ryhmässä olevaa torppaa talousrakennuksineen. Nukarin torpparikylä on kuitenkin suurimmaksi osaksi hävinnyt. Kyläkeskustassa sijaitseva Nukarin ratsutilan nykyinen komea päärakennus on 1800- 1900-lukujen vaihteesta. Sitä on kuitenkin uudistettu ja mm. ikkunat vaihdettu 1950-luvulla.

Nukarissa sijaitsee myös Nurmijärven vanhin, vuonna 1873 toimintansa aloittanut koulurakennus. Raalan emäntä, Matilda Adlercreutz perusti koulun. Nykyisin rakennuksessa toimii koulumuseo, jossa esitellään nurmijärveläisten koulunkäyntiä 1800-luvun lopulta peruskoulun tulon saakka. Nukarin uudempi kansakoulu on rakennettu 1906 Sadeniemen mallipiirustusten mukaan. Kylän pohjoisosassa on kulttuurihistoriallisesti arvokas Sigfrid Sireniukselle, settlementiliikkeen uranuurtajalle kuulunut huvila, nykyinen Vantaala 1920-luvulta. Kylän eteläpäässä sijaitseva seurantalona Nukarin Pirtti on vuodelta 1935. Tien varressa on myös Lohenojan omaleimainen talo 1850-luvulta, ulkoasu 1920-luvulta, joka alkuaan on ollut 1784 perustettu kruunun uudistalo.

Arvotus	2
Sailyneisyys	Kyläalueen historiallinen rakenne osin säilynyt, säilyneitä arvorakennuksia.
Luettelointiperuste	a,h,y
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö
Suositus	Historialliset tielinjaukset lähiympäristöineen, historiallinen rakennuskanta pihapiireineen, kylärakenne sekä peltoaukeat ja suurmaisemallinen ilme säilytettäviä.
Aiemmat selvitykset	Maakunnallinen inventointi, luonnos: 14. Nukarin kylämaisema

Nurmijärven rakennettu kulttuuriympäristö, alueet

---

22 Rantakulman-Rauhanniemen alue

Raalan kylässä Vantaanjoen maisemakokonaisuuteen kuuluva alue. Joki, sen varrelle syntynyt asutus, jokea seuraava tie sekä erilliset tilakeskukset muodostavat Raalan karton hallitsemalle alueelle tyypillisen haja-asutuskylän, jossa myös peltoalueet ovat pääasillisesti säilyneet.

Rauhanniemen-Rantakulman alueella rakentaminen sijoittuu pääosin joen ja jokea seurailevien teiden varteen.

Historiallisesti Raalan kartanon hallitsemassa kylässä Rantakulman alue Vantaanjokilaaksossa oli niittyinä ja laitumina aina 1900-luvun alkupuolelle saakka. Se edustaa nuorempaa nurmijärveläistä viljelymaisemaa. Kun Raalan torpat itsellistyivät, ne samalla perustettiin Nukarin torpparikylästä erilleen hajarakenteeksi. Talot, joiden päärakennuksista pääosa on 1900-luvun jälkipuoliskolta, muodostavat perinteisen oloisia pihapiirejä. Näistä vanhin ja maisemallisesti hallitsevin on Rantakulman 1907 valmistunut päärakennus pihapiireineen. Myös Savimäen asema maisemassa on tärkeä. Etelässä, suljetummassa tiemaiseman kohdassa Vantaanjoen molemmin puolin sijaitsevat Harju ja Rauhanniemi muodostavat perinteisiin pihapiireihin perustuvan tiiviin parin.

Arvotus	2
Säilyneisyys	Alueella on säilynyt 1900-luvun perinteinen agraariympäristö.
Luettelointiperuste	h,y
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennusaikansa hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, käyttötarkoitukseen liittyvä merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö
Suositus	Historialliset tielinjaukset lähiympäristöineen, Vantaan jokivarsiympäristö, rakennusten sijoittuminen, mittakaava ja rakeisuus sekä peltoaukeat ja suurmaisemallinen ilme säilytettäviä.

Aiemmat selvitykset

23 Nopon tiilitehtaan alue

Jo 1800-luvulla toimintansa aloittaneen ja 1900-luvulla toimintaansa laajentaneen tiilitehtaan tehdasrakennusten ja ympäristön muodostama talous- ja sosiaalishistoriallisia arvoja omaava kokonaisuus Hanko-Hyvinkää radan varrella.

Nopon tiilitehdas oli jo toiminnassa vuonna 1898 kun Hyvinkään Tehdas Oy osti sen. Kokonaisuuteen kuuluvat Nopon pysäkkiin liittyvät rautatieläisten asuinrakennus ja varastorakennus ovat todennäköisesti 1800-luvun puolelta.

Tehdas oli tärkeä Rajamäen tehtaiden laajennustöiden kannalta. ”Hyvinge Tegelbruk”, jolla nimellä se tunnettiin 1900-1938, työllisti 1911 27 työntekijää. Toiminnan alkuvuosikymmeninä työnjohtajana toimi ruotsalaissyntyinen tiilimestari Anders Spångberg. Vuonna 1939 Nopon osti salpausselän tiilitehdas Oy ja se rakennettiin uudelleen insinööri A. Auramon suunnitelmien mukaan. Tehtaan aloitettua uudelleen toimintansa 1949 laajentuneena tarvittiin myös työntekijöille asuntoja. Näitä rakennettiin lähisyyteen 1940-luvulla. Ne ovat tyyppiltään joko jälleenrakennuskauden tyyppitaloja tai aikakauden modernimpia matalahkoja, loivalla satulakaton varustettuja omakotitaloja. Lisäksi tehdasta vastapäätä tien toisella puolella sijaitsee tiilinen suurempi asuinrakennus. Tien varressa on myös paja.

Nopon rautatieliikennepaikka perustettiin kohtaan, jossa Hyvinkäältä tuleva maantie haarautui Nurmijärven ja Tuusulan kirkolle. Tienhaaran ja tasoristeyksen kohdalle syntyi pienimuotoista taaja-asutusta. Laiturivaihde muutettiin miehittämättömäksi seisakevaihteeksi 1952, henkilöliikenne lopetettiin 1970 ja liikennepaikka lakkautettiin, kun tavaraliikenne lakkasi 1976. Aumakattoinen laiturirakennus on purettu, mutta rataan liittyviä muita rakennuksia on säilynyt.

Arvotus	2
Sailyneisyys	Niin tiilitehdas kuin asuinalue ovat pääosin säilyneet rakennusajankohdilleen ominaisina.
Luettelointiperuste	a,h,y
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, käyttötarkoitukseen liittyvä merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, lähiympäristö
Suositus	Alueen rakenne ja mittakaava säilytettäviä, erikseen inventoidut rakennukset säilytettäviä, muu rakennuskanta vaalittavaa.

Aiemmat selvitykset

24 Rajamäen tehdasyhdyskunta

RKY 1993 5.4.88, osa-alue. RKY 2009. Rakennustaiteellisesti ja kulttuurihistoriallisesti poikkeuksellisen korkeatasoinen tehdasmiljöö sekä sen ympärille syntynyt taajama.

Rajamäen tehtaas (alun perin Hyvinge Fabriks Ab) perustettiin vuonna 1888 em. Rajamäen tilalta ostetuille maille, joilla sijaitsi kirkasvetinen lähde. Ratkaiseva merkitys oli myös lähteen vieritse kulkevalla Hanko-Hyvinkää rautateillä. Tehtaassa oli tarkoitus valmistaa mm. väkiviinaa ja hiivaa samoin kuin teknokemiallisia tuotteita kuten eetteriä ja etikkaa. Tehdasta varten aiempi rautateiden seisake korvattiin välttämättömällä omalla asemalla, joka valmistui 1892 arkkitehti Bruno Granholmin suunnitelmien mukaan. Sitä laajennettiin 1908. Myös tämä asemakokonaisuus, johon kuuluvat asemarakennus, asemapäällikön asuinrakennus sekä niihin liittyvät varistorakennukset, on käytöstä poistuneenakin edelleen hyvin säilynyt ja arvokas kokonaisuus.

Itse tehtaas ensimmäisen rakennusvaiheen rakennuksista on pääosan suunnitellut arkkitehti S.M. Schjerfbeck. Näistä 1800-luvun lopulla valmistunut tislamoarakennus laitteistoinen (1913) on säilytetty museona. Tykkitornin mäelle ja tehtaas läheisyyteen rakennettiin myös joitain kasarmimallisia työväenasuntoja, kansakoulu, lastentarha, virkailijansauna. Virkailijoiden asuintalot sijaitsivat puistomaisella Tykkitorninmäellä harvakseltaan. Vanhimmat on rakennettu 1800- ja 1900-lukujen vaihteessa, suurin osa 1920- ja 1930-luvuilla. Tehdas pyrki ylipäänsä huolehtimaan työntekijöittensä hyvinvoinnista mm. vapaan asuntoedun muodossa ja edistämään sivistysharrastuksia tehdasyhteisön keskuudessa. Kouluista vanhin, puurakenteinen kansakoulurakennus on vuodelta 1896. Uudempi, Y. Sadeniemen suunnittelema puukoulu rakennettiin 1911. Sitä jatkettiin T. Salervon suunnitelmien mukaan 1925. Kokonaisuutta täydentävät 1900-luvun alussa rakennettu puinen opettajan asuinrakennus Rajamäelle virisi lisäksi monenlaisia toimeliaisuutta, minkä seurauksena rakennettiin mm. nyt jo puretut seuratalo, osuuskauppa sekä toinen kauppa, jota kutsuttiin "Terhon kaupaksi".

Tehtaas siirtyivät valtiolle 1919. Viinan valmistus keskitettiin 1935-39 kokonaan Rajamäelle. Tämän seurauksena laaja uudisrakentaminen tuli jälleen tarpeelliseksi, sillä laajentunutta toimintaa varten tarvittiin itse tehtaaseen uusia yksiköitä samoin kuin työntekijöitä ja näille puolestaan asuntoja ja muita palveluja. Suunnittelijaksi valittiin arkkitehti Erkki Huttunen, jonka piirustusten mukaan toteutettiin uusi tehdaskompleksi, vesitorni, voimalaitos, virkailijoiden ja työntekijöiden asuinrakennukset sekä tehdasseurakunnan kirkko. Huttusen suunnittelemat tyypitalot vuosilta 1935-38 muodostavat itsenäisen kokonaisuutensa. Huttusen lisäksi Arne Ervi suunnitteli tehtaas asuintyypitaloja 1945. Erkki Huttusen suunnittelema, vuonna 1938 valmistunut kirkko edustaa harvoja varhaiskauden funktionalistisia kirkkoja Suomessa. Rakennus on jyrkkäkattoinen ja siinä on korkea torni, joka näkyy maamerkinä kauaksi. Kirkkosalia kattaa poikkeuksellisen jyrkkä harjakatto. Pääsisäänkäyntiä kehystävät reliefit ovat Arvi Tynyksen töitä. Aikakauden loppupuolella 1952 Rajamäelle rakennettiin uusi, suurehko ja jatkoluokkia sisältävä koulurakennus a Lauri Hansténin suunnitteleminen mukaan. Lopputuloksena on harvinaisen yhtenäinen ja laaja funktionalistinen tehdaskokonaisuus.

Viimeinen laaja uudisrakennusvaihe Rajamäellä ajoittuu 1970-luvun alkupuoliskolle ja ne toteutettiin arkkitehti Einari Teräsvirta suunnitelmien mukaan. Teräsvirta suunnitteli myös Rajamäen vuonna 1961 valmistuneen yhteiskoulun sekä seuraavan vuonna valmistuneen Rajakaaren seuratalon.

Arvotus	1
Säilyneisyys	Rajamäen tehdasyhdyskunta on pääosin säilynyt
Luettelointiperuste	a,h,y
Luettelointiperuste, tarkennus	arkkitehtuuri korkeatasoista, rakennusaikansa hyvä edustaja, rakennustyyppinsä hyvä edustaja, suunnittelija, paikallishistoriallinen merkitys, käyttötarkoitukseen liittyvä merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö
Suositus	Säilytettävä siten, että RKY 2009 kuvatut arvot säilyvät. Erikseen mainittu kirkko; liikenteenrakennus; muu teollisuusrakennus; työväen asuintalo
Aiemmat selvitykset	RKY 1993 5.4.88, osa-alue. RKY 2009, Maakuntakaava. Maakunnallinen inventointi, luonnos: 11. Rajamäen teollisuusympäristö

Nurmijärven rakennettu kulttuuriympäristö, alueet

25 Pinnintien-Pajutien ympäristö

Rajamäen valtakunnallisesti arvokkaaseen tehdasyhdyskuntaan kuuluvat keskusta- ja pientaloalueet ovat merkittävä osa taajaman kokonaisuutta.

Tehtaan ja radan itäpuolella Mäenpäässä eli Pinnintien ympäristössä sekä Peltolassa Toukolantien ja Urtilantien rajaamilla alueilla ovat Nurmijärven parhaiten säilyneet jälleenrakennuskauden tyyppitalorakentamiseen perustuvat asuinalueet.

Pinnintien-Pajutien alue on syntynyt Rajamäen vanhan keskustan läheisyyteen omalle laakealle, metsäiselle mäelle. Ympäristö on rehevä ja useat pihat tyyppitaloalueille ominaisia. Aidat reunustavat kapeahkoja teitä ja portteja on säilynyt. Pihat ovat nurmikkoisia, kiveämättömiä. Talotyyppi on tyypillinen, 1 1/2-kerroksinen jälleenrakennuskauden talo.

Arvotus	2
Säilyneisyys	Alueella suurin osa rakennuskannasta on säilynyt pääosin aikakaudelleen ominaisina tai hahmoltaan rakennustyyppilleen ominaisina. Vain osa on korvattu uusilla.
Luettelointiperuste	a,h,y
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennusaikansa hyvä edustaja, kaavahistoriallinen merkitys, paikallishistoriallinen merkitys, käyttötarkoitukseen liittyvä merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, lähiympäristö
Suositus	Alueen tiestö ja lähiympäristöön liittyvät arvot kuten tien leveys sekä säilynyt rakennuskanta säilytettävää. Tontin 1950-lukulainen käsittely kuten portit, pensasaidat, pihanurmet, perinnekasvit vaalittavia.

Aiemmat selvitykset

26 Toukolantien-Salotien ympäristö

Rajamäen valtakunnallisesti arvokkaaseen tehdasyhdyskuntaan kuuluvat keskusta- ja pientaloalueet ovat merkittävä osa taajaman kokonaisuutta.

Tehtaan ja radan itäpuolella Mäenpäässä eli Pinnintien ympäristössä sekä Peltolassa Toukolantien ja Salotien rajaamilla alueilla ovat Nurmijärven parhaiten säilyneet jälleenrakennuskauden tyyppitalorakentamiseen perustuvat asuinalueet.

Toukolantien ja Salotien ympäristössä rakennukset sijoittuvat jonoon pitkäkhöjen teiden varsille. Pihat ovat puutarhaisia ja tonttikoko aikakaudelle tyypillinen. Pensasaitoja on paikoin.

Arvotus	2
Säilyneisyys	Alueella suurin osa rakennuskannasta on säilynyt pääsoin aikakaudelleen ominaisina tai hahmoltaa rakennustyyppilleen ominaisina. Vain osa on korvattu uusilla.
Luetteloitiperuste	a,h,y
Luetteloitiperuste, tarkennus	rakennusaikansa hyvä edustaja, kaavahistoriallinen merkitys, paikallishistoriallinen merkitys, käyttötarkoitukseen liittyvä merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, lähiympäristö
Suositus	Alueen tiestö ja lähiympäristöön liittyvät arvot kuten tien leveys sekä säilynyt rakennuskanta säilytettävää. Tontin 1950-lukulainen käsittely kuten portit, pensasaidat, pihanurmet, perinnekasvit vaalittavia.
Aiemmat selvitykset	

28 Sääksjärven parantolat ja Kiljavan opisto

RKY 1993 5.4.92 ja 5.4.91, osa-alue. RKY 2009. Sääksjärvi harjuineen ja mäntykankaineen Kiljavalla edustaa kulttuurisesti modernin ajan ja funktionalisen arkkitehtuurin suosimaa terveellisenä pidettyä ympäristöä. Nummela sanatorium ja Kiljavan parantola ilmentävät sairaala-arkkitehtuurin ja keuhkotautien hoidon kehitystä ja tavoitteita eri aikoina. Kiljavan ammattiyhdistysopisto tyyppiesimerkki 1950-luvun luontoon sovitetusta opistoympäristöstä.

Röykän sairaala

Alkujaan yksityinen, Sääksjärven rannalle perustettu keuhkotautiparantola, toinen Suomen vanhimmista. Jugend-tyylisen sairaalan suunnitteli yleisten rakennusten ylläpidon arkkitehti S.M. Schjerfbeck.

Röykän sairaala, entinen keuhkotautiparantola sijaitsee Salpausselän harjanteella. Parantola-alueen pohjoisrajalle osuu juuri jääkauden jälkeen muodostuneen Yoldia-meren ranta, joka näkyy omaleimaisena kivikkona. Muinaisranta on merkitty erikseen kilvillä, ja se on suojelukohde. Parantola-alueella kasvaa runsaasti istutettuja mäntyjä. Laitoksen rakentamisaikaan uskottiin mäntyjen erittävän runsaasti otsonia, jota pidettiin tärkeänä keuhkotautipotilaille. Parantolan lääkärit olivat kasvitieteen harrastajia ja saivat työnsä ohella useita harvinaisia kasvilajeja viihtymään parantolan alueella. Näistä merkittävin lienee kangasvuokko.

Laitos oli alun perin yksityinen, ja sen perusti joukko keuhkotautiin erikoistuneita lääkäreitä. Laitoksen vanhin osa on jugend-tyylinen tiilestä muurattu linnamainen rakennus. Sitä laajennettiin 1930-luvulla tyyliin sopivalla pohjoisella siipirakennuksella. Alueelle rakennettiin myös suurehko joukko niin sairaalaan kuin lääkärin ja henkilökunnan asumista varten tarkoitettuja, arkkitehtonisesti korkeatasoisia rakennuksia. Itse parantola lakkautettiin 1932, tämän jälkeen sairaala toimi Röykän sairaalana, kunnes toiminta päättyi 1989. Sairaalan arvokas rakennuskokonaisuus on käsitelty omalla kohdekortillaan. Parantola-alueen puutarhasuunnitelmat laati alkujaan Svante Olsson.

Kiljavan parantola

Funktionalistinen, arkkitehti Jussi Paatelan suunnittelema parantolarakennus liittyvine muine rakennuksineen Kiljavalla, Sääksjärven rannalla.

Kiljavan (Kiljavannummi) keuhkotautiparantola sijaitsee lähellä noin 40 vuotta vanhempaa Nummelan parantolaa. Yhdessä ne muodostavat vertailukelpoisen parin parantoloiden suunnittelussa ja arkkitehtuurissa tapahtuneesta kehityksestä. Sijoittumiseen on vaikuttanut niin etäisyys Helsingistä kuin terveellisenä pidetty ympäristö: kuivan kankaan havumetsikköjä pidettiin terveyttä edistävänä. Kiljava oli juuri tällainen. Kiljavan läheisyydessä sijaitsee myös entinen SAK-opisto. Molemmat rakennuskokonaisuudet noudattavat funktionalistisia, vapaasti luontoon sijoittumisen periaatteita.

Kiljavan parantolan päärakennuksen on suunnitellut Jussi Paatela. Vuosien 1936-38 välillä rakentunut rakennus on komea, valkoinen täysfunktionalistinen sairaala. Sairaalakokonaisuuteen kuuluu myös arkkitehtonisesti arvokkaita lääkärin ja hoitajien asuinrakennuksia, lämpökeskus sekä muita sairaala- ja parantolatoimintaan liittyviä rakennuksia. Sairaalakokonaisuus on käsitelty omalla kohdekortillaan.

Kiljavan opisto

Arkkitehti Aulis Hämäläisen suunnittelema, 1950-luvun romanttista, luontoon sulautuvaa funktionalismia edustava opistorakennuskokonaisuus, jolla on kulttuurihistoriallista merkitystä alkujaan ammattiyhdistysliikkeen tärkeänä oppilaitoksena.

SAK:n Sääksjärven rantaan rakennuttamassa oppilaitoksessa (1) oli tilaa noin sadalle opiskelijalle. Kokonaisuus on rakentunut rannan ja rinteeseen suuntaisesti. Opistorakennuksen länsipuolella sijaitsee pitkänomainen henkilökunnan asuinrakennus.

Arvotus	1
Säilyneisyys	Sairaala, parantola sekä opisto ovat säilyneet rakennusajankohdilleen ominaisina.
Luettelointiperuste	a,h,y
Luettelointiperuste, tarkennus	arkkitehtuuri korkeatasoista, rakennusaikansa hyvä edustaja, rakennustyyppinsä hyvä edustaja, suunnittelija, paikallishistoriallinen merkitys, käyttötarkoitukseen liittyvä merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö
Suositus	Säilytettävä siten, että RKY 2009 kuvatut arvot säilyvät. Erikseen mainittu huvila; oppilaitos; puisto; sairaala, parantola; työväen asuintalo; urheilurakennus; työväen asuintalo
Aiemmat selvitykset	RKY 1993 5.4.92 ja 5.4.91, osa-alue, Maakuntakaava. RKY 2009. Maakunnallinen inventointi, luonnos: 8. Nummela Sanatorium, Röykän sairaala 9. Kiljavan parantola, Maakunnallinen inventointi, luonnos: 10. Kiljavan ammattiyhdistysopisto

Nurmijärven rakennettu kulttuuriympäristö, alueet

Kiljava

29 Leppälammin kyläalue

Radanvarsikylä kahden puolen historiallista Hanko-Hyvinkää rataa. Rakentaminen sijoittuu maisemallisesti kauniisti selänteiden reunoille ja kylätien varteen.

Pohjoispuolella sijaitsevat vanhemmat ratavartijan asuinrakennus 1800-luvun lopulta, kansakoulu vuodelta 1907, seuratalo 1920-luvulta sekä vanhempia asuinrakennuksia ja hieman etäämpänä Kissan kantatilan nykyinen tilakeskus. Kylätie mutkittelee kauniisti seisakkeelta Seuratalon ja kansakoulun ohitse kukkulalle. radan eteläpuolella on nuorempaa, 1950-lukulaista miljöötä kuten entinen kauppa ja pienteollisuuteen ja varastointiin liittyviä rakennuksia sekä vanhemman mökkiläisasutuksen säilyneitä asuin rakennuksia.

Leppälammin kylä käsitti 1539 ainoastaan Leppälammin talon, joskin jo neljä vuotta myöhemmin taloja oli neljä. Leppälammin lisäksi Kisla ja Huja. Leppälammin talo puolstaan jaettiin Kislan ja Hujan kesken siten, että kylässä oli kaksi taloa. Se oli väkiluvultaan pienin Nurmijärven vanhoista kylistä vuonna 1749. Kahdessa sadassa vuodessa siitä kasvoi kuitenkin 1950-luvulle tultaessa saman kokoinen kuin Nukarin kylästä, käsittäen 263 asukasta. Kasvunopeus oli toiseksi suurinta Korven (Röykkä) jälkeen Nurmijärvellä, mikä vaikeammin arvioitavaa Hyvinkään ja myöhemmin Uusikylän kylä ja siihen kuuluva Rajamäen teollisuustaaajama jätetään vertailun ulkopuolelle. Kasvua selittää Hanko-Hyvinkää rata, samoin kuin Röykän ja Rajamäenkin kohdalla. Leppälammille tai sen läheisyyteen ei kuitenkaan perustettu sairaaloita, loma-alueita tai teollisuutta kuten kahteen muuhun kylään, vaan se on aina ollut maanviljelyskylä. Leppälammin suhteellisen kasvun suuruutta selittää myös sen alkuperäinen pienuus.

Arvotus	2
Sailyneisyys	Kylärakenne on 1900-luvulta ja osin säilynyt. Myös uudisrakentamista.
Luettelointiperuste	h,y
Luettelointiperuste, tarkennus	paikallishistoriallinen merkitys, käyttötarkoitukseen liittyvä merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö
Suositus	Historialliset tielinjaukset lähiympäristöineen, erikseen inventoitu rakennuskanta pihapiireineen ja kylärakenne säilytettäviä. Rakennuskannan mittakaava, rakeisuus sijoittelu, aidat pihapiirit vaalittavia.
Aiemmat selvitykset	

30 Vaaksinjärven alue

Vaaksinjärvelle noussut loma-asuntoalue muodostaa paikallisesti arvokkaan rakennetun kulttuuriympäristön..

Korven kantatalo oli jakautunut kahteen osan jo ennen vuotta 1540. Osat yhdistettiin 1636 ja pitäjänkartassa 1749 Korven kylänmaällä on ainoastaan yksi talo "Corpis rusthåll" sekä rakuunatorppa. Talonmäen läheisyydessä sen lounaispuolella oli puromylly ja saha sekä mineraalilähde.

Korven alkutalojen läheisyydessä olevan Vaaksinjärven rannoilla on loma-asutusta. Vanhimmat huvilat ovat 1920-luvulta. Näistä arkkitehti Toivo Salervon oma huvila on vuodelta 1924 ja edustaa ajalleen hyvin tyyppillistä pientä, maalaisrakennusmaista tyyppiä. Viereinen suuri, kaksikerroksinen hirsihuvila on sekin arkkitehtihuvila, paikalle 1955 siirretty pohjalaistalo, joka kuului arkkitehti Helena Vaasvainiolle. Järven etelä- ja pohjoisrannalla on lisäksi 1930-60-luvun loma-asuntoja, jotka muodostavat ajalleen tyyppillisen tiivihkön, tyyppillisen kesämökkiympäristön aitoineen ja portteineen.

Arvotus	2
Säilyneisyys	Vaaksinjärven loma-asutus on säilyneet hyvin.
Luettelointiperuste	a,h,y
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennusaikansa hyvä edustaja, rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, käyttötarkoitukseen liittyvä merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö
Suositus	Erikseen inventoidut kohteet säilytettäviä. Rakentamisen sijoittuminen, rakeisuus ja mittakaava vaalittavia. Loma-asuntoalueen käyttötarkoitus ja mittakaava säilytettäviä.
Aiemmat selvitykset	

Nurmijärven rakennusperintöselvitys

LUONNOS 06.05.2010 - Kohteet

Nurmijärven rakennusperintöselvitys, kohteet

---

1 Kuoppamäki

Metsäkyläntie 36, 01800 Klaukkala

1

Korkean sokkelin omaava, jyrkkäharjakattoinen asuinrakennus Metsäkylän maisemassa puutarhaisella tontilla. Kohteella nopeasti muuttuneen Klaukkalan rakentumiseen liittyvää paikallishistoriallista merkitystä. Sijaitsee kuitenkin teollisuusalueen lomassa.

Rakennus samaa 1 /12 kerroksista 1930-luvun tyyppiä kuin vastapäisellä Lehtimäen alueella sijaitsevat kaksi taloa. Rakennus on satulakattoinen ja ullakkokerroksessa on katon lappeiden alla kaksi kattoikkunaa. Noppamainen sisääntulokuisti. Rakennus sijaitsee Klaukkalassa teollisuusrakennusten ympäröimänä mäen rinteessä.

Arvotus	2U	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	asuinrakennus	
Arvioitu valmistumisaika	1930	
Säilyneisyys	Rakennusvuosi puuttuu, vaikuttaa 1930-50-l:n tyypiltä, peruskorjattu, mutta myös säilyttänyt perinteisen hahmonsä.	
Luettelointiperuste	h,y	
Luettelointiperuste, tarkennus	paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä	
Suositus	Säilytettävä ryhmänsä edustajana	

Nurmijärven rakennusperintöselvitys, kohteet

2

LINTUMÄKI

Metsäkyläntie 191, 01800 Klaukkala

2

Lintumäki on vanha torppa jota on asunut suomen kaartissa palvellut sotilas Frans Johansson. Rakennus on säilynyt uusien omakotitalojen takana, korkealla näkyvällä paikalla omalla kallionnyppylällä, osa Metsäkylän maisemaa.

Luonnonkiviperustus, aumattu, monimuotoinen katto. T-mallin ikkunat. Osin peiterimalaudoitus.

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	torppa	
Arvioitu valmistusaika	1920	
Säilyneisyys	rhr 1920, voi olla vanhempikin. Säilynyt perinteisenä. Kunto tarkastettava.	
Luettelointiperuste	a,h,y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä,	
Suositus	Säilytettävä kohde	

Nurmijärven rakennusperintöselvitys, kohteet

3

OJAMÄKI

Metsäkyläntie 397, 01810 Luhtajoki

3

Metsäkyläntien ja Järventaustantien risteyksessä, tiemaisemassa näkyvällä paikalla sijaitseva tilan päärakennus pihapiireineen. Keskeinen osa Metsäkylän maisemaa.

Päärakennus (1) satulakattoinen, poikki-päädyllinen rakennus. Peiterimalaudoitus, vinoneliöiset sivuikkunat ullakkokerroksen päädyssä. Luonnonkiviperustus. Navetta (2) alaosa rapattu, vinttikerros puurakenteinen. Vinoneliöikkunat päädyssä. Sauna (3) pieni punainen satulakattoinen rakennus kaivon läheisyydessä. Lisäksi varastorakennus (4) tien varressa.

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	maatalo	
Arvioitu valmistusaika	1934	
Säilyneisyys	Päärakennus peruskorjattu. Pihapiirin rakennukset säilyneet.	
Luettelointiperuste	a,h,y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristön merkitys	
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

1

2

1

4

Nurmijärven rakennusperintöselvitys, kohteet

4 TIENHAARA

Metsäkyläntie 398, 01810 Luhtajoki

4

Klaukkalan Metsäkylän keskustassa, risteyksessä sijaitsevat ja Metsäkyläntietä rajaavat liike- ja asuinrakennukset muodostavat maisemallisesti keskeisen osan Metsäkylän kylämaisemaa. Tärkein näistä on vanhin entinen kaupparakennus (1).

Risteyksessä maisemallisessa solmukohdassa sijaitseva puinen, satulakattoinen 1 1/2 - kerroksinen rakennus, entinen kauppa? (1) edustaa itsenäisyyden alkukauden maaseuturakentamista. Rakennus on pystylaudoitettu, vaakalista erottaa ylemmän kerroksen. Ikkunat ovat jugendvaikutteiset, t- jako, yläosa pieniruutuinen. Kiinteistön nuorempi 1950-luvun suurehko asuin ja liikerakennus on satulakattoinen ja 2 1/2-kerroksinen. Puuverhous vaikuttaa rakennusajankohtaa tuoreemmalta. Ulkorakennukset (3 ja 4) säilyneet. Yhdessä rakennukset muodostavat Metsäkyläntietä rajaavan kokonaisuuden.

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	liikerakennus	
Arvioitu valmistumisaika	1930	
Säilyneisyys	Vanhempi puurakennus (1) säilyttänyt ajankohdalleen ominaisen ulkoasun. Nuoremman tiilirakennuksen puinen julkisivu lienee uusittu. Ulkorakennusten (3, 4 ja 5) kunto tarkistettava.	
Luettelointiperuste	a,h,y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennusaikansa hyvä edustaja, rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä	
Suositus	Säilytettävä kohde, Säilytettävä ryhmänsä edustajana	

1

1

4

2

3

5 KIPINÄ

Palokunnankuja 18, 01810 Luhtajoki

5

Metsäkylän maisemassa keskeisellä paikalla sijaitseva 1960-luvun modernia suunnittelua edustava VPK:n rakennus. Se on lapekattonen, kolmikerroksinen, maisemaan varsin hyvin istuva kokonaisuus.

Klaukkalan Metsäkylän VPK perustettiin sotien jälkeen ja se otti ainoana pitäjässä VPK:n rakennuksen rakentamisriskin. Hanketta varten otettiin velkaa 12 miljoonaa silloista markkaa. Keräysten ja tempausten avulla velka saatiin maksettua kymmenessä vuodessa.

Arvotus	1	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	paloasema	
Arvioitu valmistumisaika	1961	
Säilyneisyys	Rakennus vaikuttaa säilyneen aikakaudelleen ominaisena.	
Luettelointiperuste	a,h,y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennusaikansa hyvä edustaja, rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, käyttötarkoitukseen liittyvä merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, avoimeen tilaan liittyvä, maamerkki	
Suositus	Säilytettävä kohde, Säilytettävä ryhmänsä edustajana	

6 TOIVOLA

Kalliorinteentie 13, 01810 Luhtajoki

6

Tuomelan ja Koiviston tilojen läheisyydessä, omalla mäellä sijaitseva tila, jonka päärakennus on 1900-luvun alkupuolelta. Merkitty 1930-luvun pitäjänkarttaan.

Päärakennuksessa (1) keskellä poikkipääty, jyrkähkö harjakatto, jossa tiilikate. Laattaverhous julkisivussa. Suurehko kalkkihiekkatiilinen karjasuoja (2), jossa mansardikatto ja puurakenteinen siipiosa, lisäksi kaksi muuta piharakennusta (3 ja 4)

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	maatalo	
Arvioitu valmistumisaika	1926	
Säilyneisyys	Aikauttaa edustavana säilyneet rakennukset ja pihapiiri.	
Luettelointiperuste	a,h,y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennusaikansa hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristön merkitys	
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

1

1

2

3

4

7 JOENTAUSTA

Joentaustantie 3, 01810 Luhtajoki

7

Metsäkylän kokonaisuuteen kuuluva Huittiviiristä lohkottu tila, joka sijaitsee Koiviston kyläkukkulaa vastapäätä avoimessa peltomaisemassa, rinteessä, näkyvällä paikalla. Hyvin säilynyt pieni maatila 1900-luvun alkupuolelta, merkitty 1930-luvun karttaan.

Päärakennus kapearunkoinen, pienehkö ja siinä on poikkipääty. Peiterimalaudoitus, lista erottaa yläkertaa. Yläkerta lienee 1930-luvulla tehty laajennus. Koristeelliset ikkunoiden vuorilaudat, ikkunat osin kuusiruutuisia, osin jugend-tyyppiä. Lähempänä tietä alaosaltaan sementtitiilinen, yläosaltaan puurakenteinen karjasuoja.

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	maatalo	
Arvioitu valmistusaika	1880-l	
Säilyneisyys	Kerroksinen säilynyt pieni tilan päärakennus.	
Luettelointiperuste	a,h,y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristön merkitys, avoimeen tilaan liittyvä	
Suositus	Säilytettävä kohde	

8 ANTTILA

Järventaustantie 35, 01810 Luhtajoki

8

Metsäkyläläinen 1700-1800-luvun taitteessa peltojen raivauksen yhteydessä muodostettu alkutalo. Merkitty Kalmbergin 1855 kartastoon. Sijaitsee maisemassa keskeisellä paikalla. Päärakennus 1920-luvulta, lisäksi pihapiiri.

Päärakennus (1) satulakattoinen, siinä on poikkipääty toisella pitkällä sivulla, sisäänkäyntikuisti toisella. Se on hirsirakenteinen, maineriittilevyillä vuorattu. Ikkunat ovat jugend-tyyppiä. Pihapiiriin kuuluu säilynyt hirsinen luhtiaitta (2) vuodelta 1826 sekä sementtitiilinen karjarakennus (3) vuodelta 1932. Karjarakennus satulakattoinen, yläosaltaan puurakenteinen. Tila erotettu Anttilan alkutalosta, joka muodostettiin isossajaossa 1785 ulosmurtamalla kruunun liikamaista uudistaloksi.

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	alkutalo	
Arvioitu valmistumisaika	1927	
Säilyneisyys	Päärakennuksen sisätilat, julkisivuverhous (mineriitti) ja katto peruskorjattiin 1961. Aitta perinteinen. Karjarakennus aikaudelleen ominainen.	
Luettelointiperuste	h,y	
Luettelointiperuste, tarkennus	paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ikä, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristön merkitys	
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

1

2

3

2

9 Metsäkylän vanha kansakoulu

Järventaustantie 163, 01810 Luhtajoki

9

Metsäkylän laajan viljelyaukean pohjoisreunalla sijaitseva koristeellinen, aikaudelleen tyypillinen kansakoulurakennus. Osa Nurmijärven paikallishistoriaa, rakennustaiteellisesti arvokas.

Koulu päätettiin rakentaa jo 1904, mutta se valmistui viivytysten jälkeen 1907. Rakennus on pohjaltaan t-mallinen ja se on satulakattoinen. Sisäänkäyntikuisti on sisäkulmassa. Perustus on suurilla graniittiharkoilla. Julkisivuoraus on entistetty sitten vuoden 1985 inventoinnin. Julkisivun erottaa eri kenttiin ikkunoiden alaosan tasossa kulkeva lista. Molemmat osat peiterimalaudoitettu, mutta alempi osa väriltään asteen vaaleampi. Ikkunat ovat ristityyppiä ylimääräisin alapuitejain. Vuorilaudat koristeelliset, jugendvaikutteiset. Tontilla lisäksi uusi koulurakennus vuodelta 1980.

Arvotus	1	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	koulu	
Arvioitu valmistumisaika	1907	
Sailyneisyys	Rakennus on säilyttänyt perinteisen hahmonsä ja entistetty vuoden 1985 jälkeen.	
Luettelointiperuste	a,h,y	
Luettelointiperuste, tarkennus	aikansa suunnitteluihanteiden hyvä edustaja, rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, käyttötarkoitukseen liittyvä merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ikä, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, avoimeen tilaan liittyvä	
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

10 Metsäkylän uusi kansakoulu

Järventaustantie 163, 01810 Luhtajoki

10

Klaukkalan Metsäkylän kansakoulun vieressä sijaitseva 1950-luvun arkkitehti Lauri Hansténin suunnitelma koulurakennus. Aikautensa ihanteita toteuttava nelikerroksinen koulu on myös paikallishistoriallisesti arvokas.

Klaukkalan Metsäkylän koulu sai lisärakennuksen väestön lisääntymisen seurauksena. Se valmistui 1951. Rakennus on satulakattoinen ja siinä on kaksi kolmannen kerroksen parvekettä. Julkisivut on rapattu.

Arvotus	1	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	koulu	
Arvioitu valmistumisaika	1951	
Säilyneisyys	Rakennuksen julkisivujen yleisilme vastaa rakennusajankohtaa. Peruskorjattu 1980-luvun alussa.	
Luettelointiperuste	a,h,y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennusaikansa hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, käyttötarkoitukseen liittyvä merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä	
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

Nurmijärven rakennusperintöselvitys, kohteet

11 TEPPO

Tepontie 53, 01810 Luhtajoki

11

Metsäkyläläisen 1700-1800-luvun alkutalon perinteinen päärakennus maisemallisesti kauniilla paikalla avoimen peltotilan reunassa. Kohde maisemallisilta sekä asutus- ja rakennushistorialliselta arvoltaan merkittävä, kunnoiltaan menetetty.

Valitettavan huonoon kuntoon päässyt päärakennus on useassa vaiheessa rakennettu, pitkänomainen, hirsirakenteinen ja pitkänurkkainen. Ulkoverhous peiterimaa, nurkat koteloitu. Ikkunat T-tyyppiä. Kaksi poikkipäätä sisääntuloineen, pellon puoleisessa julkisivussa yksi.

Teppo on Isossajaossa 1785 ulosmurrettu kruunun liikamaista uudistaloksi.

Arvotus	1U	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	alkutalo	
Arvioitu valmistumisaika	1800l	
Sailyneisyys	Perinteinen rakennus on kunnoiltaan menetetty. Mukana inventoinnissa dokumentoinnin tähden.	
Luettelointiperuste	a,h,y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennusaikansa hyvä edustaja, rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ikä, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristön merkitys, avoimeen tilaan liittyvä	
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

2

Nurmijärven rakennusperintöselvitys, kohteet

12 Aittamäki

Kirkkotie 314, 01820 Klaukkala

12

Kaksi Kirkkotien varrella Mattilan, metsäkyläläisen 1700-luvun lopun alkutilan naapurissa aitta sekä kalustovaja ja varastorakennus. Rakennukset ovat tiemaisemassa näkyvällä paikalla, notkelman yläreunalla, josta kääntyy vanha tienpohja kohden Jussilaa.

Otsallinen hirsiaitta on mahdollisesti se Mattilan aitta, jonka mainitaan Suuressa Maatilakirjassa olevan 1700-luvulta peräisin. Vaja satulakattoinen, peiterimalaudoitettu. Kalustovaja sijaitsee rinteessä ja se on osittain kaksikerroksinen. Mattilan tila kuului Metsäkylään 1700-1800-luvulla perustettuihin alkutiloihin ja se on merkitty Kalmbergin kartastoon. Nykyinen Mattilan tila sijaitsee naapurissa. Juhanilan päärakennus 1980-1990-luvulta.

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	aitat	
Arvioitu valmistumisaika		
Säilyneisyys	Hirsiaitta ja muut ulkorakennukset säilyneet.	
Luettelointiperuste	h,y	
Luettelointiperuste, tarkennus	paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ikä, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristön merkitys	
Suositus	Säilytettävä kohde	

1

2

1 ja 2

3

Kirkkotie 330, 01820 Klaukkala

13

Mattilan, metsäkyläläisen 1700-luvun lopun alkutilan, nykyinen satulakattoinen, hillitysti huvilamainen päärakennus 1900-luvun alusta maisemallisesti kauniilla mäntyjä kasvavalla rinteellä. Alapuolelta notkelmasta kääntyy vanha tienpohja kohden Jussilaa.

Päärakennus poikkipäädyllinen ja satulakattoinen. Pitkällä julkisivulla poikkipääty. Peiterimalaudoitus. Ikkunat mm. T-tyyppiä. Rhr rakennusvuosi 1910, Suomen Maatilat kirjassa 1925. Mattilan tila kuului Metsäkylään 1700-1800-luvulla perustettuihin alkutiloihin. Se on isossajaossa 1785 ulosmurrettu kruunun liikamaista uudistaloksi. Talo on merkitty Kalmbergin kartastoon. Kiinteistöllä sijaitsee lisäksi entisessä Jussilaan johtavan tien risteyksessä vanha graniittinen kilometripylväs.

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	alkutalo	
Arvioitu valmistumisaika	(1910) 1925	
Säilyneisyys	Katto vaihdettu, muutoin kerroksinen asuinrakennus vaikuttaa pääosin säilyneeltä. Rhr rakennusvuosi 1910, Suomen Maatilat kirjassa 1925.	
Luettelointiperuste	a,h,y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristön merkitys	
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

14 KAUNISTO

Lehtimäentie 18, 01840 Klaukkala

14

Kauas Klaukkalantien maisemaan peltojen takaa näkyvä 1900-lukulainen tilan päärakennus, joka sijaitsee Lehtimäellä osana kylärakennetta muodostavaa kokonaisuutta.

Päärakennuksessa jyrkkä harjakatto, kaksi kerrosta. Kattoikkunat myöhempää perua, mutta istuvat kokonaisuuteen. Päädyssä vinoneliöiset sivuikkunat. Peiterimalaudoitus. Vanha aitta, uusittu vanha navetta. Puutarha perinteinen.

Arvotus	2	Kaavatilanne	M
Käyttötarkoitus:	maatalo		
Arvioitu valmistumisaika	1900-I (rhr 1920)		
Säilyneisyys	Kohteessa muutoksia, mutta ilme perinteinen		
Luetelointiperuste	h,y		
Luetelointiperuste, tarkennus	paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristön merkitys, avoimeen tilaan liittyvä		
Suositus	Säilytettävä kohde, Säilytettävä ryhmänsä edustajana		

Lehtimäentie 17, 01840 Klaukkala

15

Kaunistoa vastapäätä tien toisella puolella kauas Klaukkalantien maisemaan peltojen takaa näkyvä 1940-lukulainen tilan päärakennus, joka sijaitsee Lehtimäellä osana kylärakennetta muodostavaa kokonaisuutta.

Päärakennus vuodelta 1949 on tyyppiltään muokattu jälleenrakennuskauden tyyppitalo. Rakennuksessa on kattoikkunat ja kaksi kuistia. Ikkunat pystyjakoiset, ikkunan karmit ovat punaiseksi maalatut, vuorilaudat vihreät. Lähinnä Klaukkalantietä saman ikäinen, vanhempaa tyyppiä oleva rakennus, joka on asutokäytössä. Rakennus on kaksikerroksinen, kapea suorakaide. Tämän ja päärakennuksen väliin jää satulakattoinen piharakennus. Puutarhainen piha, sijainti avoimen pellon laidassa.

Arvotus	2	Kaavatilanne	M
Käyttötarkoitus:	maatalo		
Arvioitu valmistusaika	1949		
Säilyneisyys	Päärakennusta peruskorjattu. Toinen asuinrakennus vaikuttaa lähellä alkuperäistä säilyneeltä.		
Luettelointiperuste	a,h,y		
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristön merkitys, avoimeen tilaan liittyvä		
Suositus	Säilytettävä kohde, Säilytettävä ryhmänsä edustajana		

16

KOIVUMÄKI

Lehtimäenkuja 3, 01840 Klaukkala

16

Hyvin säilynyt jälleenrakennuskauden 1 1/2 kerroksinen tyyppitalo Lehtimäellä, osana kyläkokonaisuutta. Peiterimalaudoitus, tiilikatto, pystyjakoiset ikkunat. Toisen kerroksen päädyssä vinoneliöiset nurkkaikkunat. Piharakennus ja puutarhainen piha.

Kohteella nopeasti muuttuneen Klaukkalan rakentumiseen liittyvää paikallishistoriallista merkitystä.

Arvotus	2	Kaavatilanne	M
Käyttötarkoitus:	tyyppitalo		
Arvioitu valmistusaika	1954		
Säilyneisyys	Rakennus vaikuttaa pääosin säilyneen aikaudelleen ominaisena.		
Luettelointiperuste	a,h,y		
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennusaikansa hyvä edustaja, rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristön merkitys		
Suositus	Säilytettävä kohde, Säilytettävä ryhmänsä edustajana		

17 Lehtimäentie

Lehtimäentie 26, 01840 Klaukkala

17

Lehtimäen tilan päärakennus. Merkitty 1930-luvun karttaan. Maisemallisesti ja historiallisesti keskeinen kohde Lehtimäellä, osana kyläkokonaisuutta. Kohteella nopeasti muuttuneen Klaukkalan rakentumiseen liittyvää paikallishistoriallista merkitystä.

Päärakennus satulakattoinen ja poikkipäädylinen. Pystyjakoiset ikkunat 1940-50-luvun tyyppiä. Peiterimalaudoitus, tiilikate.

Arvotus	2	Kaavatilanne	M/tk
Käyttötarkoitus:	maatalo		
Arvioitu valmistusaika	1900-l		
Säilyneisyys	Kerroksinen, perinteisenä säilynyt rakennus.		
Luettelointiperuste	h,y		
Luettelointiperuste, tarkennus	paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä		
Suositus	Säilytettävä kohde, Säilytettävä ryhmänsä edustajana		

18 Iirismäki

Klaukkalantie 42, 01840 Klaukkala

18

Kuutiomainen aumakattoinen asuinrakennus lähellä Klaukkalantietä. Vaaleaksi rapattu, ikkuna-aukotukseltaan niukahko kaksikerroksinen rakennus metsästä erotetun puutarhaisen pihan keskellä. Omaleimainen kokonaisuus.

1950-60-luvun tuuletusikkunallisia ikkunoita sekä pystyjakoisia 1940-50-luvun ikkunoita. Betoninen kivijalka. Kohteella nopeasti muuttuneen Klaukkalan rakentumiseen liittyvää paikallishistoriallista merkitystä.

Arvotus	2	Kaavatilanne	M/tk
Käyttötarkoitus:	asuinrakennus		
Arvioitu valmistumisaika	1960		
Säilyneisyys	Vaikuttaa pääosin säilyneeltä.		
Luettelointiperuste	a,h		
Luettelointiperuste, tarkennus	omaleimainen, paikallishistoriallinen merkitys,		
Suositus	Säilytettävä kohde		

19 HAUKANSOLA

Klaukkalantie 45, 01800 Klaukkala

19

Klaukkalantien tienvarsimaisemaan peittävien puiden lomasta näkyvä säilynyt mansardikattoinen entinen pesularakennus. Yksi harvoista vanhemmista Klaukkalalaisista rakennuksista.

Kaksi kerroksista, silta toiseen kerrokseen takapuolelta. Tyyllisesti sekoittunut, 1940-lukulaiset ikkunat, mansardikatto.

Arvotus	2U	Kaavatilanne	M/LT
Käyttötarkoitus:	asuinrakennus		
Arvioitu valmistumisaika	1945		
Säilyneisyys	Rakennus pääosin säilynyt.		
Luettelointiperuste	a,h,y		
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä		
Suositus	Säilytettävä kohde, Säilytettävä ryhmänsä edustajana		

20 RISTIPAKKA

Klaukkalantie 48b, 01840 Klaukkala

20

Klaukkalantien maisemaan näkyvä 1950-lukulainen tilan päärakennus, aitta ja kivikellari 1800-1900-luvulta kiinteistöllä, jolla myös tuotantohalleja. Kohteella nopeasti muuttuneen Klaukkalan rakentumiseen liittyvää paikallishistoriallista merkitystä.

1930-luvun karttaan merkitty, ulkoasultaan hallittu päärakennus(1) satulakattoinen, ruskeaksi rapattu 1 1/2-kerroksinen suurehko rakennus. Keskeisesti sijoitettu sisäänkäyntikuisti, jossa poikkipäädyn alla päällinen parveke. Ikkunat 1950-60-luvun tuuletusikkunallista tyyppiä. Luhtiaitta (2) on siirretty Klaukkalantien laajentamisen yhteydessä alkuperäiseltä paikaltaan hieman. Säilynyt. Satulakattoinen suurista luonnonkivistä koottu kellarirakennus (3) on säilynyt hyvin tuotantopihan keskellä, isojen hallirakennusten ympäröimänä.

Arvotus	2	Kaavatilanne	AO
Käyttötarkoitus:	maatalo		
Arvioitu valmistumisaika	1800-1900-l, 1954		
Säilyneisyys	Päärakennus säilynyt aikakaudelleen ominaisena. Aitta siirretty alkuperäisestä paikastaan tietöiden takia, mutta säilynyt. Kivinen kellari säilynyt. Pihapiirissä suuria konehalleja.		
Luettelointiperuste	a,h		
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennusaikansa hyvä edustaja, rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä		
Suositus	Säilytettävä kohde, Säilytettävä ryhmänsä edustajana		

3

1

2

21 KOTIMÄKI

Vanha Myllytie 4, 01840 Klaukkala

21

Lahnuksentiellä sijainneen kaupan takana oleva asuinrakennus pihapiireineen 1930-luvulta. Perinteisenä säilynyt kokonaisuus, jonka päärakennuksessa joitain koristeellisia yksityiskohtia. Puutarhainen rehevä piha.

Päärakennuksessa jyrkkä harjakatto. Vuorilaudoitus peiterimaa, ensimmäistä ja toista kerrosta erottaa toisistaan koristesahaus. Ikkunat jugend-tyyppiä. Päädyssä vinoneliöiset sivu- ja yläikkunat. Karjasuoja alaosaltaan sementtitiilinen, yläosa puurakenteinen.

Arvotus	2	Kaavatilanne	AT
Käyttötarkoitus:	asuinrakennus		
Arvioitu valmistumisaika	1936		
Säilyneisyys	Rakennus näyttää säilyneen aikakaudelleen ominaisena.		
Luettelointiperuste	a,h,y		
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristön merkitys		
Suositus	Säilytettävä kohde, Säilytettävä ryhmänsä edustajana		

22 Harjula

Harjulantie 5, 01840 Klaukkala

22

Harjulan tila oli merkitty 1930-luvun karttaan. Se sijaitsee maisemallisesti komealla paikalla lähellä jyrkkäreunaisen, vanhoja mäntyjä kasvavan kallion lakea. Päärakennus on osin peruskorjattu, osin perinteisenä säilynyt.

Päärakennus pitkänomainen satulakattoinen rakennus. Toimii inventointihetkellä kahden perheen asuntona. Rakennettu kahdessa vaiheessa, eteläosa vanhempi. Raja näkyy luonnonkiviperustuksessa. Peiterimalaudoitus. Klassisistiset t-tyyppin ikkunat. Päädyssä uudempi lasikuisti betoniperustuksella ja yläpuolinen parveke. Toinen sisääntulokuisti rakennuksen itäisellä pitkällä sivulla. Länsijulkisivussa uudet ullakkoikkunat, samoin uusi ulkoterassi ja sinne johtava ovi. Pihassa uudempi piharakennuksia.

Arvotus	2	Kaavatilanne	AO
Käyttötarkoitus:	maatalo		
Arvioitu valmistumisaika	1911		
Säilyneisyys	Perinteinen, useassa vaiheessa rakentunut hahmo säilynyt, mutta rakennusta osin uudistettu.		
Luettelointiperuste	h,y		
Luettelointiperuste, tarkennus	paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä		
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö		

23 Lepsämäjoen myllynpaikka Klaukkalassa

Vanha Myllytie 115, 01840 Klaukkala

23

Kulttuurihistoriallisesti arvokas Lepsämäjoen vanhan 1900-luvun myllyn paikka Klaukkalassa. Paikalle johtaa Kuninkaankartastossa tie ja Kalmbergin kartastossa se on ylityspaikka, paikalla ollut todennäköisesti mylly jo 1500-luvulla.

Myllyn perustukset (2) samoin kuin suuret myllynkivet(3) ovat säilyneet maassa viereisen kiinteistön alueella, itse myllyrakennus hävinnyt. Viimeinen mylläri oli Viljam Pekkanen, joka toimi myllärinä 1927-34. Mylly purettiin vuonna 1934

Myllyn asuintalo (1) säilynyt joen rannalla. Päättellen remontin yhteydessä löydetyistä sanomalehdistä vuosiluvusta (1911) asuinrakennus on mahdollisesti 1900-luvun ensimmäisiltä vuosikymmeniltä. Se on jyrkkäharjakattoinen, poikkipäädyllinen rakennus. Pystyjakoiset ikkunat 1950-luvun tyyppiä ja vaihdettu todennäköisesti samaan aikaan verannan rakentamisen kanssa 1950-luvulla. Peiterimalaudoitus, peltikatto. Viereisellä kiinteistöllä muuta ympäristökokonaisuuteen liittyvää rakennuskantaa.

Ollut kansanedustaja Martta Salmela-Järvisen asuinpaikka.

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	mylläriin asunto	
Arvioitu valmistumisaika	1900-1910-l	
Säilyneisyys	Päärakennus säilyttänyt perinteisen yleisilmeensä, ikkunoita vaihdettu. Mylly purettu, perustukset säilyneet.	
Luettelointiperuste	a,h,y	
Luettelointiperuste, tarkennus	paikallishistoriallinen merkitys, henkilöhistoriallinen merkitys, käyttötarkoitukseen liittyvä merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristön merkitys	
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

1

1

24 SEPPÄLÄ

Lahnusentie 263, 01840 Klaukkala

24

Klaukkalalainen alkutalo, jonka nykyinen, pitkänomainen päärakennus on 1940-luvulta ja sisältää niin klassistisia kuin funktionalistisia yksityiskohtia. Tila piharakennuksineen muodostaa kokonaisuutena ja maisemallisesti kauniin säilyneen kohteen.

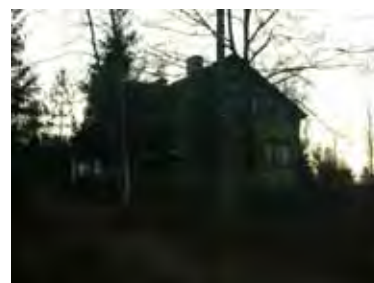
Kohde sijaitsee avoimella paikalla omalla mäelläään Lahnusentien molemmin puolin. Päärakennus (1) on pitkänomainen satulakattoinen tyyllisesti rakennusajankohtaansa nähden hieman vanhahtava rakennus. Sisääntulokuisti neliömäisten pylväiden kannattelema, yläpuolella poikkipääty kissanpenkein sekä parvekkeen ovi, parvekkeen kaiteita ei enää ole. Päädyissä kissanpenkit ja puoliympyrän muotoinen lunetti-ikkuna. Ikkunat pystyjakoista 1940-50-luvun tyyppiä. Peiterimalaudoitus, katossa tiilikate. Piha ollut pengerrytetty. Pihapiiriin kuuluu myös pienempi satulakattoinen asuinrakennus (2), kuivuri (3) sekä Lahnusentien toisella puolella sijaitsevat kalkkihiekkatiilinen navetta(4) ja kalustovaja (5).

Seppälä on alkutalo, johon 1680-luvulla liitettiin talo I. Tämä jaettiin kahtia, jolloin syntyivät Yli-Seppälä ja Ali-Seppälä. Ali-Seppälä jaettiin jälleen 1792, toinen puolisko Ristimäki. Ali-Seppälä liitettiin Yli-Seppälään 1898.

Arvotus	1	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	alkutalo	
Arvioitu valmistumisaika	1946	
Säilyneisyys	Kokonaisuus on hyvin säilynyt lähellä rakennusajankohtiensa alkuperäistä asua.	
Luettelointiperuste	a,h,y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennustyyppinsä hyvä edustaja, omaleimainen, paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristön merkitys, avoimeen tilaan liittyvä	
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

1

1

2

4

5

25 ROINELA

Seurantie 2, 01800 Klaukkala

25

Klaukkalan talkootyönä pystytetty nuorisoseuratalo 1950-luvun lopusta. Pitkänomainen satulakattoinen rakennus. Päädyssä lunetti-ikkunat. Osin yksi- osin kaksikerroksinen. Sijaitsee Klaukkalantien maisemassa, mäellä kerrostalojen ympäröimänä.

Seuranäyttämöinnostus alkoi Klaukkalassa jo 1800-luvun puolella, mutta toiminnan hiljenemisen jälkeen varsinainen Nuorisoseura perustettiin vasta 1922 työväenատoiminnan lakkaamisen jälkeen. Seura piti toimitiloinaan aluksi Ali-Seppälän taloa, mutta sodan jälkeen päädyttiin rakentamaan oma seuraintalo Klaukklaan. Se pystytettiin talkootyönä (yli 900 miestyöpäivää, 39 autotyöpäivää ja 29 hevostyöpäivää).

Arvotus	2	Kaavatilanne	YVL
Käyttötarkoitus:	seuratalo		
Arvioitu valmistumisaika	1957		
Säilyneisyys	Rakennus on peruskorjattu, mutta hahmoltaan säilynyt.		
Luettelointiperuste	a,h,y		
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, käyttötarkoitukseen liittyvä merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristön merkitys		
Suositus	Säilytettävä kohde,Säilytettävä ryhmänsä edustajana		

26 Salmela

Seurantie 1, 01800 Klaukkala

26

Klaukkalan keskustan 1960-lukuun kuuluva liikeyritys. Aikaudelleen tyypillinen modernistinen kokonaisuus, jossa pistetalo liittyy matalaan tasokattoiseen liiketilasiipeen. Rakennuksen alin kerros pihan puolella erillinen, osin sisäänvedetty. Julkisivu jäsennöity tyylille ominaisesti nauha-aihein.

Yksittäisenä rakennuksena aikakautensa ihanteita edustava. Liittyy Klaukkalantien varrelle sijoittuneisiin 1960-luvulla rakentuneisiin liikeyrityksiin.

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	liikeyritys	
Arvioitu valmistusaika	1968	
Säilyneisyys	Rakennus on aikakaudelleen ominainen.	
Luettelointiperuste	a,h	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennusaikansa hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys	
Suositus	Säilytettävä kohde	

27 Kototalo

Klaukkalantie 59, 01800 Klaukkala

27

Klaukkalantien varrella, keskustassa, sijaitseva perinteiseen kylän keskusraittiin kuuluva, 1930-lukulainen kaupparakennus. Sijaitsee näkyvällä paikalla mäen laella uudemman liikerakentamisen keskellä.

Kohteella nopeasti muuttuneen Klaukkalan rakentumiseen liittyvää paikallishistoriallista merkitystä. Rakennus on kaksikerroksinen, tien puoleisella pitkällä sivulla on poikkipääty kissanpenkein. Näyteikkunat ovat uudemmat yksiläiset, muut ikkunat ovat ristipuitteiset. Pihan puolella sisääntulokuisti. Päädyn toisessa kerroksessa vinoneliöiset ylä- ja sivuikkunat. Rakennuksen julkisivun ensimmäinen kerros tummanruskea, peiterimalaudoitettu, toinen kerros vaalean kermanvärinen paneeli. Peltinen katto on punainen.

Arvotus	1	Kaavatilanne	LT
Käyttötarkoitus:	liikerakennus		
Arvioitu valmistusaika	1931		
Säilyneisyys	Yksiläiset näyteikkunat lienevät rakennusajankohtaa uudemmat, muutoin säilynyt, lukuunottamatta väriä, joka on muuttunut ja jonka ennallistaminen suositeltavaa.		
Luettelointiperuste	a,h,y		
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennusaikansa hyvä edustaja, rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, käyttötarkoitukseen liittyvä merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, lähiympäristön merkitys		
Suositus	Säilytettävä kohde, Säilytettävä ryhmänsä edustajana		

28 ASUNTO

Gunnarintie 4, 01800 Klaukkala

28

Alitalon naapurissa sijaitseva kolmikerroksinen lamellikerrostalo 1960-luvun lopulta, korttelissa jossa muita samanlaisia 1970-luvun kerrostaloja. Klaukkalalainen esimerkki aikakauden modernista asuntosuunnittelusta.

Kerrostalo on valkoinen, ikkunat on järjestetty nauhamaisesti.

Arvotus	2	Kaavatilanne	AK
Käyttötarkoitus:			
Arvioitu valmistumisaika	1969		
Säilyneisyys	Kohde vaikuttaa säilyneen rakennusajankohdalleen ominaisena.		
Luettelointiperuste	a,h,y		
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennusaikansa hyvä edustaja, rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä		
Suositus	Säilytettävä kohde, Säilytettävä ryhmänsä edustajana		

29 Alitalo (Ali-Gunnari)

Gunnarintie 8, 01800 Klaukkala

29

Klaukkalan vanhoihin tiloihin lukeutuva kohde. Alitalo halottiin 1700-l:n puolivälissä alkuperäisestä Gunnarista. Sijaitsee Gunnarin mäkeä vastapäätä, peltoaukean toisella laidalla kerrostalojen kupeessa. Säilynyt asuinrakennus ja karjarakennuksia.

Päärakennus perinteinen satulakattoinen, hirsirunkoinen talo. Se rakennettiin eläkeläismökiksi vuonna 1912 Gunnarin vanhalle isännälle Gustaf Adolf Redlinille ja tämän vaimolle Amanda Josefiinille. Rakennusmateriaalina olivat puretun, alkujaan vuonna 1750 rakennetun Ali-Gunnarin päärakennuksen hirret. Rakennus ennen nykyistä punamultausta on ollut keltaiseksi maalattu 1960-luvulla. Kaksijakoiset 1940-50-luvun tyyppin ikkunat. Talossa neljä huonetta. Navetta on vuodelta 1958 sementti- ja lekatiiäinen ja jatkettu 1964. Lisäksi aitta/kalustevajarakennus.

Alitalo kulkenut myös Gunnar II nimellä. Alitalosta puolestaan halottu Yli-Gunnari. Taloon liitettiin 1870 Gunnari I eli 1/4 alkuperäisestä Gunnarista. Tilasta erotettu kaksi torppaa ja yksi palstatila.

Arvotus	2U	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	alkutalo	
Arvioitu valmistumisaika	1912	
Säilyneisyys	Päärakennuksen ikkunat 1940-50-luvulta. Ulkoasu perinteinen.	
Luettelointiperuste	h,y	
Luettelointiperuste, tarkennus	paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristön merkitys	
Suositus	Säilytettävä kohde, Säilytettävä ryhmänsä edustajana	

1

3

3

30 GUNNARI

Gunnarintie 14, 01800 Klaukkala

30

Maisemallisesti tärkeällä ja kulttuurihistoriallisesti keskeisellä paikalla sijaitseva kantatila, jonka rakennuskanta eri ikäistä. Nyk. Gunnari, entinen Yli-Gunnari on syntynyt 1500-luvun alkutalosta usean halkomisen ja yhdistämisen tuloksena 1807.

Päärakennus(1) satulakattoinen, pitkänomainen kaksi sisääntulokuistia omaava rakennus omalla mäellä entisellä Klaukkalan kylän keskuspaikalla. Kuninkaankartastossa tälle ja viereiselle Liljan kukkulalle oli merkitty toinen asutuskeskittymä. Samoin Gunnariin johtava tie säilyttänyt linjauksensa. Päärakennus on peruskorjattu, mutta säilyttänyt 1950-lukulaisten, toisen päädyn lisäämisestä periytyvän hahmonsä. Kohteen vanhin rakennus on luhtiaitta (2), josta Härön mukaan löytyy merkintä A. N. 1838W. Tämän lisäksi sikala n. 1900-luvun puolivälistä (5), tiemaisemaan näkyvä kuivuri (3) pieni satulakattoinen rakennus puutarhan siimeksessä (4) sekä kaksi suurempaa maatalouteen liittyvää uudempaa rakennusta (6 ja 7). Pihassa vanhaa puustoa ja perinteisiä puutarhakasveja.

Arvotus	2	Kaavatilanne	AM
Käyttötarkoitus:	kantatila		
Arvioitu valmistumisaika	1900-luvun alku		
Säilyneisyys	Päärakennus peruskorjattu 2004, jolloin katto, ikkunat ja ulkuvuoraus uusittiin. Rakennuksen ulkoinen malli ja kohteen lähiympäristö kuitenkin säilynyt kerroksellinen toimiva kokonaisuus, vanhin rakennus aitta 1800-luvulta.		
Luettelointiperuste	h,y		
Luettelointiperuste, tarkennus	paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristön merkitys		
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö.		

1

2

3

4

5

31 Klaukkalan vanha ostoskeskus

Liikekuja 3, 01800 Klaukkala

31

Klaukkalan vanha ostoskeskus vuodelta 1962. Aikaudelleen tyypillinen matala liiketilasiipi jonka takana 1971 rakennetut pistetalomaiset kerrostalot. Pysäköinti tien ja ostoskeskuksen välissä. Paikallishistoriallista merkitystä omaava kokonaisuus.

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	liikerakennus	
Arvioitu valmistumisaika	1962	
Säilyneisyys	Rakennuskokonaisuus säilyttänyt pääosin aikakaudelleen ominaisen hahmon.	
Luettelointiperuste	a,h,y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennusaikansa hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, rakennustyyppinsä hyvä edustaja	
Suositus	Säilytettävä kohde, Säilytettävä ryhmänsä edustajana	

32 ALI-OLLI

Vaskorinne 8, 01800 Klaukkala

32

Harvinaisesti aivan keskustan tuntumassa säilynyt Klaukkalalainen alkutalon tilakeskus. Kohteella suurta paikallista merkitystä, se on rakennushistoriallisesti arvokas ja muodostaa sekä säilyneen lähiympäristön että tiemaisemassa näkyvän kohteen.

Päärakennus on alkujaan 1905 rakennettu, ilmeisesti peruskorjattu 1950-luvulla. Se hirsirunkoinen, satulakattoinen, poikkipäädylinen. Ikkunat klassistista t-tyyppiä. Peiterimalaudoitus, luonnonkiviperustus. Kaksikerroksinen, kaksiosainen luhtiaitta (2) on 1800-luvulta. Suurehko, vaiheittain rakentunut osittain hirsinen, osittain sementtitiilinen ja puurakenteinen karjarakennus (3) on alkujaan vuodelta 1912. Karjarakennus näkyy tiemaisemaan vastapäätä Ojamon kuivuria. Pihapiiriin kuuluu myös pieni satulakattoinen asuinrakennus (5) vuodelta 1944 sekä sen läheisyydessä oleva ulkorakennus (4). Ali-Ollin tilaan kuuluu lisäksi tien laidassa Kuonomäentien varressa (nro 119 naapurissa) sijaitseva hirsinen ulkorakennus.

Ali-Olli on klaukkalalainen alkutalo. Talo jaettiin jo ennen 1540 veljesten kesken. Puoliskot yhdistettiin 1554. Talosta halottiin 1785 Yli-Olli.

Arvotus	1	Kaavatilanne	AO/s
Käyttötarkoitus:	alkutalo		
Arvioitu valmistusaika	1905		
Säilyneisyys	Päärakennuksen kate vaihdettu peltiin edellisen inventoinnin 1985 jälkeen. Kokonaisuus edelleen säilynyt.		
Luettelointiperuste	a,h,y		
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennusaikansa hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä,		
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö.		

1

5

3

4

33 Ojamon kuivuri

Kuonomäentie noin 10, 01800 Klaukkala

33

Ojamon kuivurin rakennukset Iso-Seppälän ja Kuonomäentien risteyksessä muodostavat maamerkinomaisen näkyvän, säilyneen kohteen Klaukkalan keskustassa.

Kokonaisuus muodostuu kahdesta erillisestä rakennuksesta. Näistä Klaukkalan vanhan kyläkuvan ja paikallishistorian kannalta merkityksellinen kuivurirakennus sijaitsee aivan risteyksessä, se on alaosaltaan hirsinen, yläosaltaan puurakenteinen. Vanhaan rakennukseen on lisätty moderneja maataloustekniikkaan liittyviä putkia. Toinen rakennus on satulakattoinen suurehko ja pitkä kalustovaja.

Arvotus	2U	Kaavatilanne	VP
Käyttötarkoitus:	talousrakennus		
Arvioitu valmistumisaika	1900-l		
Säilyneisyys	Kuivurirakennus on hyvin säilynyt		
Luettelointiperuste	h,y		
Luettelointiperuste, tarkennus	paikallishistoriallinen merkitys, käyttötarkoitukseen liittyvä merkitys, maiseman kannalta tärkeä, maamerkki		
Suositus	Säilytettävä kohde, Säilytettävä ryhmänsä edustajana		

34 RINTALA

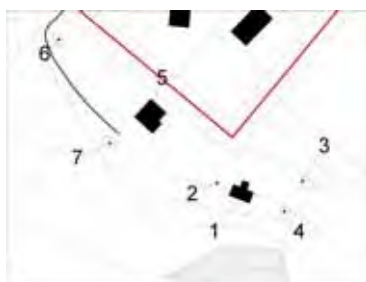
Riihirinne 3, 01840 Klaukkala

34

Perinteisenä säilynyt pikkumökkimäinen, usean rakennuksen muodostama kokonaisuus Riihirinteessä maisemallisesti näkyvällä ja kauniilla paikalla. Kohteella nopeasti muuttuneen Klaukkalan rakentumiseen liittyvää paikallishistoriallista merkitystä.

Kohteen vanha, todennäköisesti toisen maailmansodan jälkeen rakennettu päärakennus (1) on pieni satulakattoinen, korkean sisääntulokuistin omaava tiilikattoinen rakennus. Se on peiterimalaudoitettu. Betoniperustus. Osa ikkunoista kuusiruutuisia, osa pystyjakoista 1940-50-luvun tyyppiä. Tähän liittyy joukko pieniä piharakennuksia (2,3,4). Lähempänä Kuonomäentietä alarinteessä on 1950-60-luvulla rakennettu asuinrakennus (5) näyttää 1950-60-lukujen "ruotsalaistalo" tyyppiltä. Se on matala, satulakattoinen vaakalaudoitettu rakennus. Lisäksi kaksi pienempää piharakennusta (6 ja 7). Näistä (7) 1950-70-luvuilla suosittua kesämökkien hirsiaittatyyppiä, jossa pitkänurkat on vinottu.

Arvotus	2	Kaavatilanne	AO
Käyttötarkoitus:	asuinrakennus		
Arvioitu valmistusaika	1900-l		
Säilyneisyys	Hyvin säilynyt 1900-luvun jälkipuoliskon eri ikäistä rakennuskantaa. Kerroksinen kokonaisuus.		
Luettelointiperuste	a,h,y		
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennusaikansa hyvä edustaja, omaleimainen, paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristön merkitys		
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö		

3

1

5

5

35 Männikkö, Klaukkalan työväentalo

Kiikkaistenkuja 21, 01800 Klaukkala

35

Vuonna 1912 Klaukkalan työväentalo kuuluu säilyneisiin työväentaloihin. Rakennus sijaitsee näkyvällä paikalla, kukkulan laella Klaukkalantien maisemassa.

Työväentalon rakennutti vuonna 1906 perustettu työväenyhdistys vuonna 1909 Yli-Tilkan tilasta ostetulle tontille. Rakennustyö tapahtui talkootyönä. Rakennus on muodoltaan kuutiomainen, siinä on satulakatto sekä ristipääty. Laajennusosa lapekatteinen. Hirsirunko. Alkuperäinen ulkokuoraus ollut peiterimalaudoitus, korvattu edellisen inventoinnin 1985 jälkeen lomalaudoituksella. Ikkunatyypit jugendaiheinen T-tyyppi.

Arvotus	1	Kaavatilanne	KLY
Käyttötarkoitus:	seuratalo		
Arvioitu valmistumisaika	1912		
Säilyneisyys	Rakennusta on peruskorjattu laajennettu 1980-luvun alussa uudella kuistilla. Ulkokuoraus uusittu 1985 jälkeen, vaihdettu peiterimalaudoituksesta lomalaudoitukseen.		
Luettelointiperuste	a,h,y		
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennusaikansa hyvä edustaja, rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, käyttötarkoitukseen liittyvä merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristön merkitys		
Suositus	Säilytettävä kohde, Säilytettävä ryhmänsä edustajana		

36

KALLIOMÄKI

Kiikkaistenkuja 6, 01800 Klaukkala

36

Kiikkaistenkujalla, Klaukkalantien vanhan linjauksen varrella näkyvällä paikalla sijaitseva, vanhan kylänraitin maisemaan kuulunut, nykyiseenkin Klaukkalantien maisemaan vaikuttava mansardikattoinen asuinrakennus 1920-luvulta.

Rakennus on kaksikerroksinen, mansardikattoinen ja ristipäädyllinen. Päädyssä kuisti ja sen yläpuolella parveke. Nykyiset ikkunat ulkonäöltään jugend-tyyppiä. Vaakalaudoitus ja peltikatto. Puutarhainen, vanhaa puustoa kasvava lähiympäristö. Lisäksi kohteella nopeasti muuttuneen Klaukkalan rakentumiseen liittyvää paikallishistoriallista merkitystä.

Arvotus	2	Kaavatilanne	AR
Käyttötarkoitus:	asuinrakennus		
Arvioitu valmistusaika	1920		
Säilyneisyys	Rakennusta on peruskorjattu, mutta perinteinen yleisilme säilynyt.		
Luettelointiperuste	h,y		
Luettelointiperuste, tarkennus	paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristön merkitys		
Suositus	Säilytettävä kohde, Säilytettävä ryhmänsä edustajana		

37 Klaukkalan koulu ja opettajien asunnot

Klaukkalantie 70 a ja b, 01800 Klaukkala

37

Arkkitehti Viljo Myyrinmaan suunnittelema Klaukkalan koulun rakennus sekä opettajien asuntola suurehkoja mäntyjä kasvavassa rinteessä Klaukkalantien maisemassa. Koulu ja asuntola muodostavat hyvän paikallisen esimerkin aikakautensa suunnittelusta.

Koulurakennus on betonirakenteinen, punatiilijulkisivuinen ja satulakattoinen. Julkisivuja rytmittävät punatiilin ja valkoisen rappauksen osuudet. Se sijaitsee pitkittäin rinteessä, jolloin kerrosluku vaihtuu kahdesta kolmeen pihalle tultaessa. Ensimmäinen kerros on pihan kohdalla sisäänvedetty ja sitä kannattelee pilarijono.

Alkujaan opettajien asuntolaksi suunniteltu rivitalo on puurakenteinen, satulakattoinen yksikerroksinen rakennus, joka polveilee maastossa. Inventointihetkellä pohjoispäädystä toimi päiväkotinä.

Koulutontilla etualalla eteläisimpänä suuri koulurakennus joka rakennusajankohtansa 1975 vuoksi jäi varsinaisen inventoinnin ulkopuolelle.

Arvotus	1	Kaavatilanne	YO
Käyttötarkoitus:	koulu		
Arvioitu valmistumisaika	1958		
Säilyneisyys	Sekä koulu että rivitalo näyttävät pääosin säilyttäneen aikaudelleen ominaiset piirteet.		
Luettelointiperuste	a,h,y		
Luettelointiperuste, tarkennus	aikansa suunnitteluihanteiden hyvä edustaja, rakennusaikansa hyvä edustajapaikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristön merkitys		
Suositus	Säilytettävä kohde, Säilytettävä ryhmänsä edustajana		

38 ALI-TILKKA

Alitilantie 2, 01800 Klaukkala

38

Klaukkalainen alkutalo, entinen ratsutila, jonka jugendia edustava päärakennus samoin kuin koko pihapiiri suurine punatiilisine basilikamaisine punatiilinavettoineen sijaitsee näkyvällä paikalla Klaukkalan keskustassa urheilukenttien laidalla.

Nykyisen päärakennuksen (1) rakennutti 1913 Juho Richard Lättilä. Siinä on jugendille ominaisella tavalla päädystä viistetty satulakatto. Poikkipääty. Ikkunat jugendtyyppiä, alaosassa ylimääräinen puite. Koristeelliset vuorilaudat. Luonnonkiviperustus. Tiilinavetta (2) vuodelta 1930 on suuri, osin kolmikerroksinen ja sen keskiosa on basilikamaisen korkea. 1950-60-luvulla siellä oli lehmiä, hevosia ja sikoja, myöhemmin sitä vuokrattiin mm. Klaukkalan rengashuollolle. Pitkänomainen, tiilikattoinen piharakennus (3), maakellari (5) sekä korkeahko, satulakattoinen talousrakennus (4) kuuluvat myös pihapiiriin. Piharakennus (3) on sortumassa, muiden kunto uhattu.

Ali-Tilkan ensimmäinen tunnettu isäntä oli Reko Laurinpoika 1540-1579. Kantatilasta erotettiin 1700-luvulla kaksi tilaa, joista toinen oli Yli-Tilkka. Ratsutilana jo 1600-luvulla, jolloin talosta lähetettiin mies saksaan sotimaan. Tilan päärakennus sijaitsi ennen isojakoa kyläkeskustassa Vaskonmäen kaakkoispuolella. Vanhempi tilan päärakennus toimi 1900 alkaen viisi vuotta Klaukkalan kansakouluna

Arvotus	1	Kaavatilanne	YO
Käyttötarkoitus:	alkutalo		
Arvioitu valmistumisaika	1913		
Sailyneisyys	Päärakennusta on peruskorjattu, sivusiipeä laajennettu ja siinä on matalat uudet yläikkunat: Pääosin säilynyt aikakaudelleen ominaisena. Tiilinavetta säilynyt (2), talousrakennus säilynyt (4), molempien kunto tarkastettava, piharakennus (3) menetetty		
Luettelointiperuste	a,h,y		
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennusaikansa hyvä edustaja, rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, käyttötarkoitukseen liittyvä merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristön merkitys, avoimeen tilaan liittyvä, maamerkki		
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö		

1

4

3

2

39 SAVITORPPA

Savitorpantie 21, 01800 Klaukkala

39

Keramiikkataiteilijoiden Holger Granbäckin ja Saul Nordqvistin entinen, 1951 perustettu keramiikka-ateljee ja taiteilijakoti Savitorpantiellä. Kokonaisuus muodostaa rakennustaiteellisesti ja kulttuurihistoriallisesti arvokkaan kohteen.

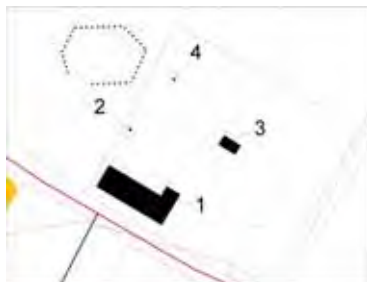
Päärakennus(1) pihajulkisivun osalta hirsipintainen, tienpuolelta lomalaudoin vuorattu, väriltään tumman ruskea. Sisäänkäyntikuisti laaja, seinissä vaalea rappaus. Kannatteleva pilari luonnonkivistä muurattu, samoin pihanpuoleisen pengerryksen muuri. Ikkunapuitteet kobolttin siniset. Jyrkähkö satulakatto. Arkkitehtuuri yhdistelmä 1950-luvun romantiikka, kansallisia aiheita sekä 1960-70-luvun talonpoikaisromantiikkaa. Tontilla lisäksi kolme muuta pienempää, mielenkiintoista rakennusta. Pihalla paviljonkirakennus(2), satulakattoinen, runko ja suurin lasi-ikkunoin varustettu kuisti, jonka yksityiskohdat sorvattu ja romanttisia. Lisäksi vuorattu, satulakattoinen pikkumökkimäinen asuinrakennus (3), jossa kusiruutuiset ikkunat ja satulakatto sekä hirsinen perinteinen piharakennus (4). Pihapiiri on aikoinaan muodostanut hoidetun, kauniin kokonaisuuden.

Savitorpan taiteilijat Saul Nordqvist (1911- 2003) ja Holger Granbäck (1927-1985) työskentelivät yhdessä 38 vuotta. Valkjärven läheisyydessä sijaitseva taiteilijakodissa toimintaa oli vuosien 1951-1985 välillä. Siellä asui myös tehtaan muita työntekijöitä. Savitorppa tuli kuuluisaksi talonpoikaisaiheisista, koboltinsinistä savitöistään, erikoisuutena Granbäckin mustakeramiikkatyöt sekä hänen vahingossa keksimänsä kullanhohtoinen lasitus. Tehdas tuotti myös keraamisia lampunjalkoja ja kurki-aiheisia koriste-esineitä. Sen maine levisi ulkomaalaisten vieraiden myötä, joita mm. presidentti Kekkonen toi katsomaan taiteilijoiden töitä. Savitorppa oli kukoistuksensa vuosina yksi Nurmijärven tunnetuimmista nähtävyyksistä. Elokuvasa Indiana Jones ja viimeinen ristiretki esiintyvä Graalin malja on Savitorpan valmistama kultapatinoitu malja. Toiminta katkesi liikevaihtoveron aiheuttaman rasisitteen vuoksi sekä Granbäckin kuoleman jälkeen 1985. Se avattiin uudelleen 1996, mutta ei toiminta ei lähtenyt uuteen nousuun.

Arvotus	1	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	taiteilija	
Arvioitu valmistusaika	1940, 1951	
Sailyneisyys	Kokonaisuus on säilynyt.	
Luettelointiperuste	a,h,y	
Luettelointiperuste, tarkennus	omaleimainen, paikallishistoriallinen merkitys, henkilöhistoriallinen merkitys, käyttötarkoitukseen liittyvä merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristön merkitys	
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

Nurmijärven rakennusperintöselvitys, kohteet

1

1

2

4

3

40 HUITTI

Kaanaantie 189, 01800 Klaukkala

40

Entinen Soltin torppa, erotettu 1922. Päärakennus edustaa 1930-lukulaista maaseuturakentamista. Sijaitsee suoran, rehevän lehtipuukujanteen päässä maisemallisesti näkyvällä paikalla peltoaukean laidalla.

Päärakennus satulakattoinen, peiterimalaudoitettu. Ikkunoiden vuorilaudat yläosaltaan koristeelliset. Kuusiruutuiset ikkunat. Betoniperustus. Katto peltiä. Pihapiirissä vanhaa puustoa sekä maatalaan liittyviä rakennuksia.

Nykyinen päärakennus on järjestyksessä toinen ja rakennettu vuonna 1927, jolloin Huitista erotettiin Peltola.

Arvotus	2	Kaavatilanne	M/tk
Käyttötarkoitus:	maatalo		
Arvioitu valmistumisaika	1927		
Säilyneisyys	Pääosin säilynyt.		
Luettelointiperuste	a,h,y		
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennusaikansa hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristön merkitys, avoimeen tilaan liittyvä		
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö		

41 TOUKOLA

Kuonomäentie 700, 01800 Klaukkala

41

Pienehkö asuinrakennus Kuonomäentien varrella, näkyvällä paikalla tiemaisemassa. Säilyneessä, 1925 rakennetussa noppamaisessa rakennuksessa on tiilikate, ikkunat kuusiruutuiset. Vuoraus peiterimalaudoitusta. Pihapiiri puutarhainen.

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	asuinrakennus	
Arvioitu valmistumisaika	1925	
Säilyneisyys	Rakennus ja pihapiiri pääosin säilyneet rakennusajankohdalle tyypillisinä. Kuisti ikkunoista päätellen hieman uudempi.	
Luettelointiperuste	a,h,y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitysympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristön merkitys	
Suositus	Säilytettävä kohde, Säilytettävä ryhmänsä edustajana	

42

HERNEMÄKI

Kuonomäentie 605, 01830 Lepsämä

42

Hernemäen entisen torpan paikalla sijaitseva asuinrakennus. Nykyinen talo alkujaan vuodelta 1925 jolloin torppa erotettiin itsenäiseksi tilaksi. Perinteisenä säilynyt rakennus sijaitsee maisemallisesti näkyvällä paikalla Kuonomäentien maisemassa.

Päärakennus huvilamaisia piirteitä omaava, jyrkkäharjakattoinen, peiterimavuorattu. Ikkunat t-tyyppiä, koristeelliset vuorilaudat.. Poikkipääty, toisella julkisivulla sisään tulokuisti. Päädyssä uudemmat pyöreät ikkunat. Pihapiiriin kuuluu myös pienempi satulakattoinen rakennus.

Arvotus	2U	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	asuinrakennus	
Arvioitu valmistumisaika	1925	
Säilyneisyys	Ulkoasu saavutettu useammassa rakennusvaiheessa. Korjaus käynnissä inventointihetkellä.	
Luettelointiperuste	a,h,y	
Luettelointiperuste, tarkennus	omaleimainen, paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, avoimeen tilaan liittyvä	
Suositus	Säilytettävä kohde, Säilytettävä ryhmänsä edustajana	

43 HAKALA

Kuonomäentie 459, 01830 Lepsämä

43

Maisemallisesti erittäin näkyvällä ja kauniilla paikalla omalla kummullaan avoimessa peltomaisemassa sijaitseva tilakokonaisuus, entinen torppa, jonka rakennuskanta on säilynyt perinteisenä. Merkitty 1930-luvun karttaan.

Päärakennus (1) korkeahko, leveärunkoinen ja satulakattoinen. Suuri satulakattoinen sisääntulokuisti Ikkunat jugend-tyyppiä, peiterimalaudoitus vuorauksena, tiilikate. Alempana rinteessä pienempi asuinrakennus (2), suorakaiteen muotoinen, satulakattoinen. Tiilikate. Navetta (3) on suuri, taitekattoinen, alaosaltaan rapattu, yläosa puurakenteinen. Kalustovaja(4) puinen ja taitekattoinen. Pihapiiriin kuuluu myös muita tilaan kuuluvia rakennuksia.

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	torppa	
Arvioitu valmistumisaika	1925	
Säilyneisyys	Kohde säilynyt rakennusajankohdalleen ominaisena.	
Luettelointiperuste	a,h,y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennusaikansa hyvä edustaja, rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristön merkitys, avoimeen tilaan liittyvä	
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

1

1,2,4,3

1-4

44 KARPPO

Korppontie 7, 01820 Klaukkala

44

Satulakattoinen, perinteiseltä sotien välisen ajan rakennustyyliin vaikuttava asuinrakennus Mäntyselossa. Pystyjakoiset ikkunat, peiterimalaudoitus. Kohteella nopeasti muuttuneen Klaukkalan rakentamiseen liittyvää paikallishistoriallista merkitystä.

Arvotus	2	Kaavatilanne	AO
Käyttötarkoitus:	asuinrakennus		
Arvioitu valmistumisaika	1930		
Säilyneisyys	Katto uusittu, väristys lienee uudempaa perua. Ikkunat		
Luettelointiperuste	a,h,y		
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä		
Suositus	Säilytettävä kohde, Säilytettävä ryhmänsä edustajana		

45 TAPIOLA

Kirkkotie 43, 01820 Klaukkala

45

Lähellä alkuperäistä säilynyt jälleenrakennuskauden tyyppitalo Riistatien ja Kirkkotien risteyksessä. Hyvä esimerkki rakennustyyppistä, jolla suurta merkitystä suomalaiseseen asuinrakentamiseen.

Rakennus 1 1/2 kerroksinen, satulakattoinen, peiterimalaudoitettu, punainen peltikatto. Ikkunat pystyjakoista, kahteen yhtä suureen osaan jakautuvaa tyyppiä. Vaaleaksi maalattu, vuorilaudat kellertävät, karmit punaiset ja puitteet valkoiset. Päädyssä pienet kissanpenkit ja vinoneliöiset ikkunat ullakkokerroksessa. Rakennuksen nurkkia korostettu peitelaudoin.

Arvotus	2	Kaavatilanne	AR
Käyttötarkoitus:	tyyppitalo		
Arvioitu valmistusaika	1949		
Säilyneisyys	Rakennus on hyvin säilynyt lähellä alkuperäistä.		
Luettelointiperuste	a,h,y		
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennusaikansa hyvä edustaja, rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä,		
Suositus	Säilytettävä kohde, Säilytettävä ryhmänsä edustajana		

46 METSÄPIRTTI

Pirttitie 4, 01800 Klaukkala

46

Harjakattoinen, kaksikerroksinen entinen asuntolarakennus jälleenrakennuskauden tyyppiä, joka nykyisin toimii päiväkotina. Rakennus vaikuttaa pääosin säilyneen aikakaudelleen tyypillisenä.

Päärakennus rapattu, pystyjakoiset ikkunat. Kohteella nopeasti muuttuneen Klaukkalan rakentumiseen liittyvää paikallishistoriallista merkitystä.

Arvotus	2	Kaavatilanne	Y
Käyttötarkoitus:	päiväkoti		
Arvioitu valmistumisaika	1948		
Säilyneisyys	Vaikuttaa pääosin säilyneen aikakaudelleen tyypillisenä, peruskorjaukset alkuperäisen rakennuksen tyyliin.		
Luettelointiperuste	a,y		
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennustyyppinsä hyvä edustaja, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä		
Suositus	Säilytettävä kohde, Säilytettävä ryhmänsä edustajana		

47 LAHDELMA

Härkämäki 2, 01800 Klaukkala

47

Kaksikerroksinen, jyrkän harjakaton omaava asuinrakennus 1900-luvun alkupuolelta näkyvällä paikalla Klaukkalantien maisemassa. Suurehko, mäellä sijaitseva puutarhainen tontti, jolla kaksi muuta vanhempaa rakennusta.

Päärakennus luonnonkiviperustuksella. Levyjulkisivut, peltikate. Ikkunat T-tyyppin jugendikkunoita. Poikkipäädyn yläosan poikkipuu säilynyt jugendaiheinen yksityiskohta. Piharakennuksista toinen satulakattoinen pienehkö rakennus, jota jonkin verran uudistettu (ikkunat). Myös toisessa piharakennuksessa satulakatto ja tiilikate.

Arvotus	2	Kaavatilanne	AO
Käyttötarkoitus:	asuinrakennus		
Arvioitu valmistumisaika	1920, 1913		
Säilyneisyys	Rakennuksen ulkoinen hahmo säilynyt, samoin ikkunat, mutta julkisivun levyverhous uudempi muutos.		
Luettelointiperuste	h,y		
Luettelointiperuste, tarkennus	paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristöä rikastuttava, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristön merkitys		
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö		

48 Kuusiranta

Hakatie 15, 01800 Klaukkala

48

Alkujaan Jokirannan tilaan kuuluvilla mailla, Luhtajoen rannalla. Taiteilija Aarre Grahnin entinen taiteilijakoti, joka arkkitehtuuriltaan ja pihaltaan edustaa 1960-70-lukujen suunnitteluihanteita. Hoidetulla pihalla kasvitieteellisiä erikoisuuksia.

Tontti alun perin erotettu Gunnarin maista muodostetun siirtokarjalaistilan, Jokirannan tilan tyttärelle ja hänen puolisolleen taiteilija Aarre Grahnille. Puurakenteinen asuinrakennus arkkitehdin suunnittelema, matala tasakattoinen, kevytrakentein rakennus. Nykyinen lasikuisti oli alun perin lasittamaton. Rakennus 1960-1970-luvun ihanteille ominainen. Rakennus työt olivat käynnissä pitkään 1960-luvulla. Pihasuunnitteluun vaikuttanut Grahnien jälkeinen asukas, biologian opettaja.

Arvotus	2	Kaavatilanne	AO
Käyttötarkoitus:	asuinrakennus		
Arvioitu valmistumisaika	1960-l		
Säilyneisyys	Rakennusta on alkuperäisestä laajennettu ja muutettu, mutta alkuperäisiä suunnitteluperiaatteita noudattaen.		
Luettelointiperuste	a,h,y		
Luettelointiperuste, tarkennus	aikansa suunnitteluihanteiden hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, henkilöhistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristön merkitys		
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö		

Nurmijärven rakennusperintöselvitys, kohteet

49 Suviranta

Klaukkalantie 100, 01800 Klaukkala

49

Huvila Valkjärven maisemassa, paikalla jossa kolme eri huvilaa muodostavat tiheän kokonaisuuden. Kuutiomaisessa rakennuksessa barokkisia piirteitä. Kaunis, jyrkkä lehtipuita kasvava rinne.

Huvilassa (1) kellomainen taitekatto. Peiterimalaudoitus, säleiset ikkunaluukut, koristeelliset ikkunoiden vuorilaudat sekä portaiden kaiteet. Tiilikatto. Rinteen vuoksi korkea betoninen sokkeli rannan puolella. Pihapiiriin kuuluu lisäksi pieni rantsauna (2), jonka ikkunoiden vuorilaudat niinkään koristeellisesti leikattu.

Arvotus	1	Kaavatilanne	RH
Käyttötarkoitus:	huvila		
Arvioitu valmistumisaika	1929		
Säilyneisyys	Kohde näyttää pääosin säilyneen hahmoltaan, mahdollisesti peruskorjattu.		
Luettelointiperuste	a,h,y		
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennustyyppinsä hyvä edustaja,		
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö		

1

2

Klaukkalantie 98, 01800 Klaukkala

50

Huvila Valkjärven maisemassa, paikalla jossa kolme eri huvilaa muodostavat tiheän kokonaisuuden. Kokonaisuuteen kuuluu monimuotoinen, satulakattoinen huvila (1) ylärinteessä, varasto (2) sekä alhaalla rannassa sijaitseva satulakattoinen saunarakennus (3)

Huvila Valkjärven maisemassa, paikalla jossa kolme eri huvilaa muodostavat tiheän kokonaisuuden. Kokonaisuuteen kuuluu monimuotoinen, satulakattoinen huvila (1) ylärinteessä, varasto (2) sekä alhaalla rannassa sijaitseva satulakattoinen saunarakennus (3)

Arvotus	2	Kaavatilanne	RH
Käyttötarkoitus:	huvila		
Arvioitu valmistumisaika	1945		
Säilyneisyys	Rakennusta on peruskorjattu.		
Luettelointiperuste	a,h,y		
Luettelointiperuste, tarkennus	omaleimainen, paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristön merkitys		
Suositus	Säilytettävä ryhmänsä edustajana		

1

1

1

3

2

51 RANTAKOTI

Klaukkalantie 96, 01800 Klaukkala

51

Huvila Valkjärven maisemassa, paikalla jossa kolme eri huvilaa muodostavat tiheän kokonaisuuden. Orgaaninen, mansardikattoinen huvila (1) sijaitsee jyrkanteen ja rantaviivan välisellä kapealla kannaksella. Lisäksi mansardikattoinen saunarakennus (2).

Palstalle johtavan tien alussa rinteen yläosassa teräksiset kiskot auton säilytystä varten, aurinkoihainen portti sekä puiset portaat alas huvilalle.

Arvotus	2	Kaavatilanne	RH
Käyttötarkoitus:	huvila		
Arvioitu valmistumisaika	1931		
Säilyneisyys	Rakennus on kerroksinen, orgaaninen huvilakokonaisuus, joka on säilynyt.		
Luettelointiperuste	a,h,y		
Luettelointiperuste, tarkennus	omaleimainen, paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristön merkitys		
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö		

1

1

2

1

3

Nurmijärven rakennusperintöselvitys, kohteet

52 Kesäkoti

Klaukkalantie 82, 01800 Klaukkala

52

Yksi alkujaan Gunnarille kuuluneista maista 1920-lvulla erotetuista kolmesta huvilapalstasta Valkjärven maisemassa. Hyvin säilynyt, klassistis-funktionalistinen, noppamainen huvila sekä siihen liittyvät rakennukset luonnonkauniilla paikalla.

Päärakennus (1) on noppamainen, hirsirakenteinen aumakattoinen kaksikerroksinen rakennus, jossa on pienemmän kuution muodostava etukuisti. Itse rakennus on julkisivuiltaan hirsipintainen, kuisti ilmeisesti rankorakenteinen ja vaakalaudoitettu. Kokonaisuuteen kuuluvat myös klassisistinen, temppelelläaiheinen aitta/leikkimökki (2), kapea t-mallinen klassistinen ulkovarastorakennus (4) sekä rannassa sijaitseva, mahdollisesti nuorempi sauna (6). Lisäksi mainittava palstalle johtavan tien alussa olevat betoniset, klassistiset portin nurkkapilarit maljoineen. Piharakennus (5) on uudempaa perua, mutta kokonaisuuteen ulkoisesti sovitettu.

Arvotus	1	Kaavatilanne	RH
Käyttötarkoitus:	huvila		
Arvioitu valmistumisaika	1920-30-l		
Säilyneisyys	Kokonaisuus on pääosin säilynyt. Päärakennuksen katon tiilet rakennusajankohtaa nuoremmat.		
Luettelointiperuste	a,h,y		
Luettelointiperuste, tarkennus	aikansa suunnitteluihanteiden hyvä edustaja, rakennusaikansa hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristön merkitys		
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö		

1

1

1

2

6

53

KESÄNIEMI

Klaukkalantie 80, 01800 Klaukkala

53

Yksi alkujaan Gunnarille kuuluneista maista 1920-lvulla erotetuista kolmesta huvilapalstasta Valkjärven maisemassa. Vaaleaksi rapattu, kaksikerroksinen, satulakattoinen funktionalistinen huvila, klassistinen aitta sekä pieni sauna rannassa.

Päärakennus on kaksikerroksinen ja satulakattoinen. Siinä on rannan puolella funkishenkinen erkkeri ja päällinen parveke. Vieressä kevytrakenteinen lautaverhoiltu kuisti. Sisääntulojulkisivulla tiilipilarien kannattelema satulakattoinen sisääntulokatos. Lisäksi klassistinen luhtityyppinen aitta 1930-lvun kotioromanttisessa hengessä sekä rannassa pieni sauna. Laiturin päässä oleva katos vasta rakennettu.

Arvotus	2	Kaavatilanne	RH
Käyttötarkoitus:	huvila		
Arvioitu valmistumisaika	1939		
Säilyneisyys	Rakennukset ovat pääosin säilyttäneet rakennusajankohtansa ulkoasun.		
Luettelointiperuste	a,h,y		
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennusaikansa hyvä edustaja, rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristön merkitys		
Suositus	Säilytettävä kohde, Säilytettävä ryhmänsä edustajana		

54 RANTALA

Klaukkalantie 78, 01800 Klaukkala

54

Yksi alkuaan Gunnarille kuuluneista maista 1920-lvulla erotetuista kolmesta huvilapalstasta Valkjärven maisemassa. Rantala on 1920-luvun jälkipuoliskolla rakennettu, tyyliään jugendin ja klassismin murrokseen sijoittuva kauniisti säilynyt huvila.

Päärakennus satulakattoinen ja suorakaiteenmuotoinen. Julkisivut peiterimalaudoitettut ja keltaiseksi maalatut. Julkisivua geometrisesti jäsentävät listoitukset vihreät ja peltikatto punainen. Sisääntulokuisti umpinainen ja satulakattoinen, rannan puolella aumakattoinen kuisti ja ullakkoikkuna. Rakennuksen ikkunat jugendversion T-tyyppi. Pihapiiri puutarhainen ja siihen kuuluu kalustevarasto ja rantasauna, joka käännetty alkuperäisestä 1930-luvulla.

Arvotus	1	Kaavatilanne	RH
Käyttötarkoitus:	huvila		
Arvioitu valmistumisaika	1927		
Säilyneisyys	Rakennus on säilynyt ja sitä on kunnostettu rakennusajankohtaa kunnioittaen.		
Luettelointiperuste	a,h,y		
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennusaikansa hyvä edustaja, rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristön merkitys		
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö		

55 Nygrann / Järvimaa

Liinalahdentie 2, 01800 Klaukkala

55

Ehjänä kokonaisuutena säilynyt perinteinen torppamiljöö Valkjärven maisemassa. Nygrann (Järvimaa) oli Gunnarin, myöhemmin Alitalon torppa, muodostettiin lohkoktilaksi 1923. Sijaitsee maisemallisesti kauniin peltoaukean laidalla omalla laakealla mäellään

Päärakennus (1) tyypillisen tapaan laajennettu useaan otteeseen. Rakennus on satulakattoinen, ikkunat ovat kuusiruutuisia, toisen kerroksen ikkunat pieniruutuisia. Sisääntuloaika kaksikerroksinen. Rakennus on peiterimalaudoituksella vuorattu ja pitkänurkkaiset hirsisalvokset on koteloitu. Karjasuoja (2) sijaitsee pihapiirin ja peltoaukean välissä ja rajaa ne erilleen. Rakennuksessa on läpikäytävä sola. Se on hirsirunkoinen, osittain vuorattu pitkänomainen rakennus. Pihapiirin kokonaisuuteen kuuluvat myös pieni hirsinen patsasaitta (3), luhtiaitta (4), jonka molemmissa päädyissä varasto sekä riihi (5). Pihapiiri on kasvistoltaan perinteinen, putarhainen.

Arvotus	1	Kaavatilanne	M
Käyttötarkoitus:	torppa		
Arvioitu valmistusaika			
Säilyneisyys	Kokonaisuus on harvinainen perinteisenä säilynyt esimerkki ja ehjä kokonaisuus Klaukkalassa.		
Luettelointiperuste	a,h,y		
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ikä, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristön merkitys, avoimeen tilaan liittyvä		
Suositus	Säilytettävä kohde, Säilytettävä pihapiiri tai pihapiiri		

1

4

3

5

56 Tuulentupa

Pitkäkallionkuja 3, 01800 Klaukkala

56

Suurehko 1940-50-luvun suunnittelua ilmentävä loma-asunto ja sauna Valkjärven rannalla. Sijaitsee pitkittäin jyrkässä, mäntyjä kasvavassa rinteessä. Loiva satulakatto, rinteenuoleinen kivijalka korkea, liuskekivetty, ulkoverhous tumma vaakalaudoitus.

Kokonaisuus on hyvä esimerkki aikakautensa rakentamisesta.

Arvotus	1	Kaavatilanne	RH
Käyttötarkoitus:	huvila		
Arvioitu valmistumisaika	1940, 1959		
Säilyneisyys	Kohde näyttää pääosin säilyneen aikakaudelleen ja tyypilleen ominaisena.		
Luettelointiperuste	a,h,y		
Luettelointiperuste, tarkennus	aikansa suunnitteluihanteiden hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristön merkitys		
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö		

57 Väinölä

Pitkäkallionkuja 9, 01800 Klaukkala

57

Valkjärven maisemaan kuuluva huvila 1930-luvulta. Tyyllisesti yksityiskohdissaan klassismia ja 1940-50-luvun funktionalista romantiikkaa yhdistävä kokonaisuus luonnonkauniissa, mäntyvoittoisessa rinteessä.

Päärakennus on satulakattoinen, suorakulmion muotoinen rakennus. Sisäänkäynti tien puolelta, harjakattoista sisääntulokatosta kannattelevat 1900-luvun alun kotitaide-henkiset pilarit. Pieniruutuisten ikkunoiden vuorilaudat aiheiltaan klassisistiset. Rannan puoleisessa julkisivussa kasvanut sokkeli on päällystetty liuskekivillä. Vaakalaudoitus. Rannassa sauna, joka valmistunut tyyppilliseen tapaan ennen päärakennusta. Etuterassi ulottuu miltei veden päälle. Aiheiltaan funktionalistinen, ikkunat klassisistisia.

Arvotus	1	Kaavatilanne	RH
Käyttötarkoitus:	huvila		
Arvioitu valmistumisaika	1937-38		
Säilyneisyys	Kokonaisuuden eklektiset tyylipiirteet säilyttäneet ominaisuutensa. Katto uusittu.		
Luettelointiperuste	a,h,y		
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennusaikansa hyvä edustaja, rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristön merkitys		
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö		

58 JÄRVENPÄÄ

Länsirannantie 43, 01860 Perttula

58

Aluksi kesähuvilakäyttöön, myöhemmin vakinaiseksi asunnoksi muutettu kohde paikalla, joka alkujaan oli Ali-Tiikan torppa. Kohteeseen kuuluu arkkitehti Paatelan suunnittelema 1950-luvun modernismin ihanteita kauniisti ilmentävä huvila (2).

Kohde sijaitsee lähellä rantaa paikalla, jossa kulki Kuninkaankartastossa 1770-luvulla Valkjärven kylään johtavasta tiestä rantaan erkaneva tie. Vuoden 1850 Kalmbergin kartastossa paikalle on jo merkitty talo, joka Tommilan mukaan oli Ali-Tiikan torppa, erotettiin itsenäiseksi tilaksi 1909. Nykyisen omistaja kertoman mukaan paikalla sijaitsi vuoteen 1938 saakka talo ja aitta. Omistajan isoisä osti tilan 1937 ja rakennutti paikalle 1938 ulkoasultaan kartanomaisen kesähuvilarakennuksen (palanut 1958). Talvisin tilaa hoiti pehtori. Pehtorin satulakattoinen asuinrakennus (4) on ajalta ennen vuotta 1937, nykyinen ulkoasu osittain 1930-lukulainen muotoiltuine kuistin pylväineen. Huvilaan kuulunut suuri kattomuodoltaan poikkeava (taite/säterikatto) kalkkihiekkatiilinen navetta(5) toimii nykyisin tallina ja on hyvin säilynyt. Kesähuvilan yhteyteen rakennettiin 1951 arkkitehti Paatelan suunnitelmien mukaan puinen yksikerroksinen, 1950-luvun moderneja arkkitehtuuri-ihanteita toteuttava huvila (2). Se oli alkujaan yksikerroksinen, myöhemmin siihen rakennettiin toisen kerroksen näköalahuone, myös Paatelan suunnitelmien mukaan. Huvilassa on suuri terassi, jonka pylväissä Aallon vaikutusta, samoin ovien pienissä vapaamuotoisissa ikkunoissa. Tienpuoleisen matalan ikkunan nurkat pyöristetty. Rakennuksessa useita hienoja yksityiskohtia. Huvilaan kuuluu samaan aikaan rakennettu sauna (3), jossa satulakatto ja aavistus klassistista vaikutusta. Kohteeseen kuuluu myös paikalle siirretty n. 200 vuotta vanha luhtiaitta(4), vuonna 1958 palaneen suuren huvilarakennuksen tilalle rakennettiin 1973-54 silloisen kirkkohallituksen yliarkkitehtina toimineen Eero Raatikaisen suunnitelmien mukaan toteutettu punatiilinen, kaksikerroksinen asuinrakennus (1) sekä konehalli (7) 1980-luvulta.

Arvotus	1	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	torppa	
Arvioitu valmistusaika		
Säilyneisyys	Huvilarakennus kokonaisuudessaan hyvin säilynyt esimerkki aikakautensa suunnitteluihanteista ja huvila-arkkitehtuurista. Entinen navetta ja pehtorin asunto pääosin säilyneet. Paikalle siirretty n. 200v. Vanha aitta.	
Luettelointiperuste	a,h,y	
Luettelointiperuste, tarkennus	arkkitehtuuri korkeatasoista, aikansa suunnitteluihanteiden hyvä edustaja, suunnittelija, omaleimainen, paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristön merkitys	
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

2

Nurmijärven rakennusperintöselvitys, kohteet

5

4

6

Nurmijärven rakennusperintöselvitys, kohteet

59 ORAVALA

Länsirannantie 67, 01800 Klaukkala

59

Mielenkiintoinen, 1920-luvun jälkeistä huvilakulttuuria monipuolisesti ja yksityiskohdiltaan rikkaasti ilmentävä tyyllisesti yhtenäinen kokonaisuus Valkjärven maisemassa, osana Länsirannantien huviloita.

Tontti hankittu 1928 ja ensimmäiseksi paikalle rakennettiin sauna (2) vuonna 1929. Sauna aumakattoinen, noppamainen, rakennuksen levyisen etukuistin omaava ja se sijaitsee lähellä rantaa. Sisätiloissa rakennusajalle tyypillinen karjalaisromanttinen kamari, jossa mahdollista yöpyä. Päärakennus (1) alkujaan vaalea, harjakattoinen, lapekattoisen sisäänkäyntikuistin omaava pienehkö 1920-30-luvun nappulamaisen, kaksikerroksisen huvilatyyppin edustaja. Toisen kerroksen päädyssä parveke näköalapaikkana järvelle. Nykyinen asu perustuu II ms aikaiseen laajennus ja muutostyöhön, jolloin rakennettiin suurempi kuistiosa sekä varustettiin rakennus "ruotsalaistyyppisillä" ikkunaluukuilla ja muilla yksityiskohdilla. Päärakennuksen ja saunan lisäksi puuliiteri ja ulkoahuussi (3), harjakatoksen omaava vinssikaivo (4), kalustevaja (5), "Igelbo", siilinkoti (6) sekä "Rex" koirankoppi (7), kaikki huvilaan kuuluvana kokonaisuutena.

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	huvila	
Arvioitu valmistumisaika	1929	
Säilyneisyys	Päärakennus alkujaan vaalea, ikkunapielet ruskeat, harjakattoinen, lapekattoisen sisäänkäyntikuistin omaava. Kokonaisuus pääosin, katon jne kunnostuksia lukuun ottamatta 1940-luvun ruotsalaisromanttisessa asussa.	
Luettelointiperuste		
Luettelointiperuste, tarkennus	aikansa suunnitteluihanteiden hyvä edustaja, rakennusaikansa hyvä edustaja, rakennustyyppinsä hyvä edustaja, omaleimainen, paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristön merkitys	
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

3

4

6

60 PATARANTA

Länsirannantie 85, 01800 Klaukkala

60

Oiva Kallion Kotitaide-lehdessä julkaistuja mallipiirustuksia hyväksikäyttäen toteutettu huvilan päärakennus 1930-luvulta sekä piharakennuksia eri aikakausilta. Mielenkiintoinen, hyvin säilynyt aidosti huvilakulttuuria ilmentävä kokonaisuus Valkjärvellä.

Luhtiaittaa mukaileva päärakennus(1) edustaa kansallisromanttisen tyylin ja 1920-luvun klassismin murrokseen sijoittuvaa huvilatyyppejä. Rakennuksen hirret ovat omistajan mukaan vanhemmasta n. 100-vuotiaasta rakennuksesta. Luhdin pilarit itse toteutettu mukaelma aikakauden sorvatusta mallista. Tontilla myös vesirajassa sijaitseva n. 40-vuotta vanha hirsirakenteinen, funkiispiirteinen sauna (2), uudempi piharakennus (3) sekä Läyliäisistä tontille 25v. sitten siirretty, alkujaan n. 200 vuotta vanha suuri komea aitta (4). Aitta kunnostettu siirtoajankohdan kesämökkirakentamisen virtauksia noudatellen tyyppillisellä tavalla kesämökkikäyttöön. Alkuperäinen hahmo säilynyt. Tontti sijaitsee luonnonkauniilla paikalla, jyrkässä rinteessä Valkjärven rannalla.

Arvotus	1	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	huvila	
Arvioitu valmistumisaika	1932	
Säilyneisyys	Päärakennus hyvin säilynyt, päällisin puolin alkuperäistä vastaavana, piharakennukset aikakauttaan ilmentäviä. Siirretty aitta aito esimerkki aikakautensa kesämökkirakentamisesta.	
Luettelointiperuste	a,h,y	
Luettelointiperuste, tarkennus	aikansa suunnitteluhanteiden hyvä edustaja, rakennusaikansa hyvä edustaja, rakennustyyppinsä hyvä edustaja, suunnittelija, omaleimainen, paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristön merkitys	
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

1

1

2

3

4

61 KOIVULA

Klaukkalantie 114, 01800 Klaukkala

61

Klaukkalaan tielle keskeisesti näkyvä, Valkjärven maisemaan kuuluva tilan päärakennus pihapiireineen, ollut Gunnarin torppa. Pääosin säilynyt kerroksellinen kokonaisuus, joka päärakennukselle johtavine koivukujineen maisemallisesti tärkeä.

Päärakennus(1) perinteisenä säilynyt, vaihteittain rakentunut satulakattoinen rakennus, jossa tielle päin kaksi poikkipäätä, toinen sisääntulokuisti. Tiilikatto. Vaihtelevantyyppisiä ikkunoita kuusiruutuisesta jugend-tyyppiin. Pääosin peiterimalaudoitus, osittain vaakalaudoitus mm. sisääntulokuistissa. Tielle näkyvä taitekattoinen, suuri navetta sekä Koivulan ja Näsiänkujan huviloiden välisellä pellolla sijaitseva riihi(5) niin ikään maisemallisesti keskeisillä paikoilla. Navetta alaosaltaan rapattu, yläosapuorakenteinen. Lisäksi pienempi, perinteinen satulakattoinen sauna (3) ja kalustovaja (4).

Arvotus	1	Kaavatilanne	M/tk
Käyttötarkoitus:	maatalo		
Arvioitu valmistumisaika	1929		
Säilyneisyys	Kerroksisesti rakentunut, perinteisenä säilynyt kokonaisuus.		
Luettelointiperuste	a,h,y		
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristön merkitys, avoimeen tilaan liittyvä		
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö		

1

2

3

5

4

62

KOIVIKKO

Näsiäkuja 4, 01800 Klaukkala

62

Koivulan läheisyydessä sijaitseva asuinrakennus 1930-luvun lopulta. Näsiänkujan-Näsiänpolun huviloiden naapuri Valkjärven maisemassa. Rakennusaikakauttaan hyvin edustava rakennus maisemallisesti kauniissa ympäristössä.

Suorakaiteen muotoinen rakennus, jyrkähkö harjakatto. Kuusiruutuiset ikkunat, kissanpenkit päädyssä.

Arvotus	2	Kaavatilanne	M
Käyttötarkoitus:	asuinrakennus		
Arvioitu valmistumisaika	1939		
Säilyneisyys	Rakennusta peruskorjattu, ulkoasu säilynyt.		
Luettelointiperuste	a,h,y		
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennusaikansa hyvä edustaja, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristön merkitys		
Suositus	Säilytettävä ryhmänsä edustajana		

63 LEPOLA

Näsiäkuja 21, 01800 Klaukkala

63

Yksi Näsiänkujan-Näsiänpolun huviloista Valkjärven maisemassa. 1920-luvun klassisistinen, kaksikerroksinen, satulakattoinen huvila koristeellisine julkisivuineen edustaa kauniisti aikakautensa suunnittelua.

Päärakennuksen runko kapeahko ja kahden kerroksen korkuinen. Satulakatto on tyyliille ominaisesti loiva satulakatto. Julkisivu on peiterimalaudoitettu ja punamullattu. Ikkunoiden valkoisia vuorilautoja koristaa klassisistinen geometrinen kuvioaihe. Kuvaushetkellä rannan puoleisen kuistin ikkunat suojattu talvea varten puulevyin huviloille ominaisella tavalla. Lisäksi pienempi satulakattoinen rakennus jyrkässä rinteessä päärakennuksen pohjoispuolella sekä sauna ja hirsinen aittarakennus rannassa.

Arvotus	1	Kaavatilanne	RH
Käyttötarkoitus:	huvila		
Arvioitu valmistumisaika	1927		
Säilyneisyys	Päärakennus on säilynyt kauniisti aikakaudelleen ominaisena.		
Luettelointiperuste	a,h,y		
Luettelointiperuste, tarkennus	arkkitehtuuri korkeatasoista, paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristön merkitys		
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö		

64 KOIVURANTA

Näsiäkuja 23, 01800 Klaukkala

64

Yksi Näsiänkujan-Näsiänpolun huviloista Valkjärven maisemassa. 1920-luvun lopun pienehkö satulakattoinen rankennus, jonka pääty suuntautuu kohden järveä. Sijaitsee Koivulan peltojen laidalla, näkyvällä paikalla, kauniilla lehtipuita kasvavalla palstalla.

Päärakennuksessa kerros ja ullakkokerros. Klassisia aiheita, yksikertainen uusrenessanssivaikutus. Julkisivussa vaakalaudoitus alaosassa, listan erottama yläosa pystylaudoitettu. T-mallin ikkunat. Pihapiiriin kuuluu lisäksi pienempi satulakattoinen asuinrakennus alempana rannassa sekä rantasauna.

Arvotus	1	Kaavatilanne	RH
Käyttötarkoitus:	huvila		
Arvioitu valmistumisaika	1928		
Säilyneisyys	Päärakennus on säilynyt aikakaudelleen ominaisena.		
Luettelointiperuste	a,h,y		
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristön merkitys, avoimeen tilaan liittyvä		
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö		

65 Heikkilä - Holma

Holmantie 10, 01800 Klaukkala

65

Suuri vuonna 1902-07 rakennettu rakennejugendhuvila Valkjärven maisemassa ympäristöineen muodostaa rakennustaiteellisesti ja historiallisesti merkittävänä kokonaisuuden. Rannassa modernistisen hirsisen saunasuunnittelun ihanteita ilmentävä rantasauna.

Holman päärakennus (1) on suuri kaksikerroksinen, luonnonkiville perustettu rakennus, jossa on aumakatto. Katonharjalla on kaksi pienehköä tornia. Yksikerroksisen suorakaiteen muotoinen pohjaratkaisu saa jugendilmeen korkean katon, torniaiheiden ja ikkunamallien seurauksena. Rakennus on vaakalaudoitettu, katto on peltinen. Rakennuksen lähellä on samanikäinen tiilikattoinen huvimaja (5). Samoin läheisyydessä on tyyliään Holmaan liittyvä vajarakennus (2). Vaja on entinen puuvaja, mutta kunnostettu 2006 grillikodaksi. Rantaan on rakennettu rantasauna (3). Sauna tumma, hirsinen tasakattoinen rakennus, joka toteuttaa modernistisen hirsisen sauna-arkkitehtuurin ihanteita laadukkaasti. Puistopiha Valkjärven laskevassa rinteessä. Lisäksi itse kurssikeskusrakennus vuodelta 1972 (4), uudisrakennus 2001 (7) sekä paikalle siirretty hirsiaitta (6).

Holman rakennutti lääkintäeversti Gustav Schnitt vuosien 1902-07 välillä perheensä kesähuvilaksi Valkjärven itärannalle, mäntyjä kasvavalle mäelle. Vuonna 1926 se siirtyi pankinjohtaja Mauri Honkajuuren omistukseen. Tuohon aikaan se oli tyypillinen maataloutta harjoittava, maalaiselämää idealisoiva porvarishuvila, jossa oli 25 lehmän navetta, talli, sikala ja kanala. Vantaan seurakunnat ostivat huvilan 1962 jolloin se saneerattiin kurssi- ja koulutuskäyttöön.

Mainittu seudullisesti merkittävänä kohteena nro 8.09 Helsingin seudun rakennuskulttuuri ja kulttuurimaisema teoksessa vuonna 1986

Arvotus	1	Kaavatilanne	M
Käyttötarkoitus:	huvila		
Arvioitu valmistumisaika	1902-07		
Säilyneisyys	Päärakennus ajalleen ulkoisesti pääosin tyypillinen. Rakennus saneerattu kurssikeskukseksi 1962. Pihapiirissä moderneja suuria kurssikeskukseen liittyviä rakennuksia.		
Luettelointiperuste	a,h,y		
Luettelointiperuste, tarkennus	arkkitehtuuri korkeatasoista, aikansa suunnitteluihanteiden hyvä edustaja, rakennusaikansa hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, käyttötarkoitukseen liittyvä merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ikä, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristön merkitys		
Suositus	Säilytettävä kohde, Säilytettävä pihapiiri tai lähiympäristö		

1

Nurmijärven rakennusperintöselvitys, kohteet

2

5

3

66

NIEMELÄ

Holmanranta 11, 01800 Klaukkala

66

Matala klassistinen, aumakattoinen huvila Holmanrannassa, rannassa sijaitseva 1930-lukulainen sauna sekä vaja samalta aikakaudelta. Mielenkiintoinen kokonaisuus puistomaisessa ympäristössä Valkjärven rantamaisemassa.

Päärakennus vaakalaudoitettu, osa ikkunoista uusittuja. Sisääntuloa kannattelevat klassistiset pylväät. Rantasauna kapea, satulakattoinen rakennus, jonka pitkän sivun edessä, pylväiden kannatteleman katon taitteen alla rakennuksen levyinen kuisti. Ilman rakennusvuotta oleva sauna malliltaan tyypillinen 1930-luvulle. Lisäksi vaja, jonka päistä taitettu katto piirteiltään jugendia.

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	huvila	
Arvioitu valmistumisaika	1935	
Säilyneisyys	Osittain uusittuja yksityiskohtia.	
Luettelointiperuste	a,h,y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennusaikansa hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristön merkitys	
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

67 JUSSILA

Aittakalliontie 227, 01860 Perttula

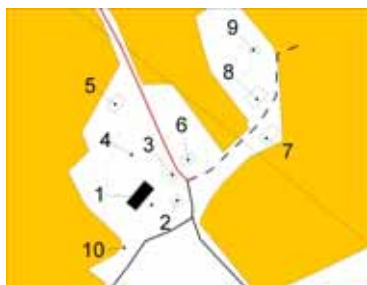
67

Nykyisin kunnan, aiemmin saman suvun hallinnassa ollut metsäkyläläinen alkutalo 1700-1800-luvulta. Rakennuskanta vanhaa ja perinteistä, useat pihapiirin rakennukset säilyneet.

Päärakennus (1) sijaitsee eteläisessä rinteessä. Se rakennettiin useassa vaiheessa: aluksi 1860-luvulla kaksikerroksiseksi, minkä jälkeen sitä madallettiin ja laajennettiin 1915 ja korjattiin 1930. Päärakennus on L:n muotoinen, satulakattoinen rakennus. Sisäänkäyntikuisti poikkipäädyn kanssa samalla pitkällä julkisivulla tien puolella. Verhous on peiterimaa, ikkunat jugend-tyyppiä, sisäänkäyntikuistissa pystyjakoiset ikkunat, ullakkokerroksessa kuusiruutuinen ikkuna päädyssä. Katto palalevyä. Syytinki- ja työväenasunto (2) sijaitsee päärakennuksen läheisyydessä ja se on rakennettu 1861. Se on satulakattoinen, peiterimavuorattu. Päärakennuksen läheiseen pihapiiriin kuuluu myös luhtiaitta (3), joka sijaitsee tielinjaa rajaamassa. Sen julkisivu on vuorattu peiterimaverhouksella ja luhtikerroksen ikkuna-aukot ovat jugendhenkiset. Puutarhassa on lisäksi maakellari (10). Talon takana on pienempi otsallinen jalka-aitta (4), joka saattaa olla päärakennusta vanhempikin. Talon takana, alempana rinteessä, pellon laidassa sijaitsee myös pitkänomainen riihi (5). Tien toisella puolella on puolestaan hirsirakenteinen halkovaja (6), etäämpänä lato ja kalustevaja (7 ja 8) sekä hirsinen vaja (9).

Jussila perustettiin kun Metsäkylästä raivattiin uudistiloja peltoineen 1700-1800-luvun taitteessa. Se on issosajaossa 1785 ulosmurrettu kruunun liikamaista uudistaloksi.

Arvotus	1	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	alkutalo	
Arvioitu valmistusaika	1860-l	
Säilyneisyys	Päärakennusta laajennettu ja madallettu kaksikerroksisesta 1915. Pihapiirissä useita perinteisenä säilyneitä rakennuksia. Kunto tarkastettava.	
Luettelointiperuste	a,h,y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennusaikansa hyvä edustaja, rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ikä, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristön merkitys, avoimeen tilaan liittyvä	
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

1

3

4

5

68 RAJAMÄEN TEHTAAT**Valta-akseli, 5201 Rajamäki****68**

Rajamäen tehtaat Hyvinge Fabriks Aktie Bolag (suom. Hyvinkään Tehtaan Osakeyhtiö) perustettiin vuonna 1888. tohtori Wilhelm Juslin Rajamäen tilalta ostetuille maille, joilla sijaitsi kirkasvetinen lähde. Lähde sijaitsee nykyisin radan itäpuolella, lähellä entistä pesularakennusta (kartalla 5, rakennettu vuonna 1927). Hiivatehtaana aloittaneesta yhtiöstä kehittyi sittemmin Suomen huomattavin alkoholitehdas. Ratkaiseva merkitys oli myös lähteen vieritse kulkevalla Hanko-Hyvinkää rautateillä. Tehtaassa oli tarkoitus valmistaa mm. väkiviinaa ja hiivaa samoin kuin teknokemiallisia tuotteita kuten eetteriä ja etikkaa. Tehdasta varten aiempi rautateiden seisake korvattiin välttämättömällä omalla asemalla, joka valmistui 1892 arkkitehti Bruno Granholmin suunnitelmien mukaan. Yhtiö omisti alueella myös Nopon tiilitehtaan josta saatiin edullisesti materiaalit korjauksiin ja laajennuksiin sekä Sorkin ja Matkun maatilat, jotka tuottivat osan raaka-aineena käytetystä viljasta, suurin osa jouduttiin kuitenkin ostamaan.

Itse tehtaan ensimmäisen rakennusvaiheen rakennuksista on pääosan suunnitellut arkkitehti S.M. Schjerfbeck. Ne edustavat aikakautensa hienoa teollisuuden tiliarkkitehtuuria. Näistä vuonna 1889 oli valmiina varsinainen tehdasrakennus (kartalla 39; rakennusta on peruskorjattu ja laajennettu vuosina 1953, -64, -70, -83, -94), laboratorio (nykyinen laboratoriksi mainittu rakennus, kartalla 14, on vuodelta 1937), pieni makasiini. Kapea ja korkea vanha tislamorakennus ("patakoppi") laitteistoinen on säilytetty museona (2). Metallwerke J. Adersin Magdeburgissa valmistama Barbet-tislauslaitteisto asennettiin paikoilleen 1913 ja se on teollisuushistoriallisesti museon mielenkiintoisin osa. Tiilinen tyhjäpullovarasto (3) on vuodelta 1902. Tähän varhaisimpaan ja sitä seuranneeseen rakennusvaiheeseen varsinaisella tehdasalueella kuuluvat kartalla näkyvät kohteet 1-6. Tykkitornin mäelle ja tehtaan läheisyyteen rakennettiin myös joitain kasarmimallisia työväenasuntoja, kansakoulu, lastentarha, virkailijansauna. Tehdas pyrki huolehtimaan työntekijöitensä hyvinvoinnista mm. vapaan asuntoedun muodossa ja edistämään sivistysharrastuksia tehdasyhteisön keskuudessa.

Tehtaat siirtyivät valtiolle 1919, jolloin kieltolaki astui voimaan ja seuraavana vuonna Valtion Alkoholiliike osti Hyvinkään Tehtaan Osakeyhtiön. Alkoholiala välitettiin kieltolain aikana vain lääkinnällisiin, teknisiin ja tieteellisiin tarkoituksiin. Vuonna 1932 Suomen eduskunta kumosi kieltolain. Valtion Alkoholiliike lopetettiin ja tilalle perustettiin valtion omistama Oy Alkoholiliike Ab. Viinan valmistus keskitettiin 1935-39 kokonaan Rajamäelle. Tämän seurauksena laaja uudisrakentaminen tuli jälleen tarpeelliseksi, sillä laajentunutta toimintaa varten tarvittiin itse tehtaaseen uusia yksiköjä samoin kuin työntekijöitä ja näille puolestaan asuntoja ja muita palveluja. Suunnittelijaksi valittiin arkkitehti Erkki Huttunen. Tämän rakennusvaiheen aikana toteutettiin tehdaskompleksi (kartalla 8 ja 9), vesitorni (10), voimalaitos (11), laboratorio (14), konttori (17), korjaamo (12) varasto (34). Lopputuloksena on harvinaisen yhtenäiseksi ja laajaksi aiemmassa inventoinnissa mainittu varhaisfunktionalistinen tehdaskokonaisuus. Varsinaisen tehdasalueen ulkopuolella Huttunen suunnittelemlia olivat mm. tehdasseurakunnan kirkko sekä kokonaisuuden muodostavat tyyppitalot vuosilta 1935-38. Aikakauden rakennukset tehdasalueella ovat kartalla numerot 7-18.

Talvisodan alussa armeija osti Alkolta talvisodan alussa suuren määrän tyhjiä puolen litran viinapulloja kierrekapseleineen ja kuljetuslaatikoineen, joista tehtiin polttopulloja. Pian niitä ryhdyttiin täyttämään automaattisesti toimettomina seisovilla Rajamäen pullouskoneilla. Pulloihin omasta takaa kehitetty paloneste, Molotovin cocktail, koostui jätespriin, petrolin ja tervan seoksesta. Rajamäen tehtailta valmistettiin talvisodan aikana yhteensä yli 450 000 polttopulloa. Sodan jälkeen alueelle nousivat rakennukset, jotka kartalla on merkitty numeroin 19-31.

Alkoholijuomien vienti pääsi vauhtiin 1965 Koskenkorva Vodkan nimellä. Vuonna 1970 vientivalikoima laajeni Finlandia Vodkalla. Oy Alkoholiliike Ab:n nimi vaihtui Oy Alko Ab:ksi 1.1.1969, kun väkijuomalaki vaihtui alkoholilaksi. Viimeinen laaja uudisrakennusvaihe Rajamäellä ajoittuu 1970-luvun alkupuoliskolle ja ne toteutettiin arkkitehti Einari Teräsvirta suunnitelmien mukaan. Tämä rakennusvaihe ei kuulu vuoteen 1970 sijoittuvan aikarajauksen vuoksi tämän inventoinnin piiriin, mutta rakennuskanta edustaa aikansa ihanteita ja on arvokasta.

Arvotus	1	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	tuotanto	
Arvioitu valmistusaika	1900-l	
Sailyneisyys	Kerroksinen, historialliset arvonsa säilyttänyt tehdasalue	
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	arkkitehtuuri korkeatasoista, rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, käyttötarkoitukseen liittyvä merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö	

Nurmijärven rakennusperintöselvitys, kohteet

---

tärkeä, maamerkki

Suositus

Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö

6, 4, 2, 1

6, 4

2

9

9

14

69 Rajamäen talo

Jokisentie 77, 05200 Rajamäki

69

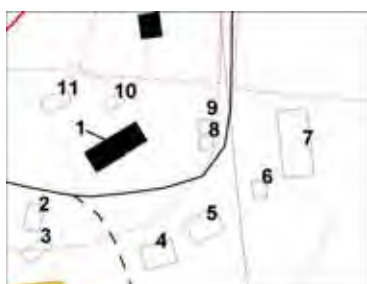
Kruunun liikamaille, miltei asumattomille takamaille, 1782 perustettu uudistalo. Nimensä talo sai Kirkonkylän ja Hyvinkään kylärajan läheisyydestä. Rajamäen isäntä Frans Wilhelm Rajamäki myi 1888 osan maistaan perustettavalle hiiva- ja viinatehtaalle. Merkittävää oli, että näillä mailla sijaitsi kirkasvetinen lähde. Vuonna 1900 koko tila siirtyi Rajamäen tehtaiden omistukseen.

Rajamäen talo (1) on pitkä ja kapearunkoinen. Siinä on loiva satulakatto. Seiniä tukevat följarit. Satulakattoisen, pitkänomaisen rakennuksen edessä, eteläisellä julkisivulla on perinteinen avokuisti. Rakennuksen ikkunat ovat kuusiruutuiset.

Rakennusta on jatkettu, kahteen otteeseen, vanhin osa vuodelta 1820 ja se on talon kolmannen omistajan Juho Heikinpojan rakentama. Fredrik Juhonpoika (1821- 1888) rakensi salin ja avokuistin, ja Frans Fredrikinpoika, myöhemmin Fredriksson (1852- 1908) talon länsipään. Vuonna 1924 talo myytiin Helsingin kaupunkilähetykselle. Sota-aikana talossa toimi Nurmijärven Mieskotiteollisuuskoulu. Vuonna 1955 sen osti Rajamäen tehtaas ja se entisöitiin. Talo avattiin yleisölle v. 1962

Talomuseon pihapiiriä täydentämään on muualta siirretty sopivia talousrakennuksia, mm. talli ja navetta (4 ja 5), aittoja ja riihi (7). Entiset viljelykset ovat metsittyneet.

Arvotus	1	Kaavatilanne	YM/s
Käyttötarkoitus:	uudistalo		
Arvioitu valmistusaika	1820		
Säilyneisyys	Kauniisti säilynyt talonpoikaisrakennus ja pihapiiri. Osa piharakennuksista paikalle siirrettyjä.		
Luettelointiperuste	a, h, y		
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, käyttötarkoitukseen liittyvä merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö tärkeä		
Suositus	Säilytettävä kohde, Säilytettävä pihapiiri tai lähiympäristö		

1

1

4 ja 5

8 ja 9

7

70 Rajamäen asema, aseman rakennukset

Patruunantie 11a, 05200 Rajamäki

70

Rajamäen tehtaan yhteydessä olevan rautatiepysäkin rakennuskanta muodostaa yhtenäisen ja säilyneen, rakennushistoriallisesti merkittävän asemanseudun kokonaisuuden. Nykyisin nämä jakautuvat neljäksi eri kokonaisuudeksi.

Varsinaista asemarakennusta(1) ryhdyttiin rakentamaan vuonna 1892. Asemarakennusta laajennettiin 1908 rautatiehallituksen Bruno Granholmin suunnitelman mukaan ja sen nykyasu on tuolta ajalta: Rakennus on pitkäomainen, satulakattoinen ja siinä on kuusiruutuiset ristitypin ikkunat. Listoitus jäsentää ulkovaorasta. Sisääntuloja varten on kaksi kuistia pihan puolella. Asemarakennusta vastapäätä on koristeellinen, pitkänomainen varastorakennus (2) todennäköisesti samalta ajalta.

Näiden kahden rakennuksen lisäksi tällä kiinteistöllä sijaitsee pitkä, loivan satulakaton ja lastaussillan omaava varastorakennus 1950-luvulta (6). Myös se on kokonaisuuden osana arvokas.

Arvotus	1	Kaavatilanne	AL/sä
Käyttötarkoitus:	rata		
Arvioitu valmistumisaika	1800-1900-I		
Säilyneisyys	Aseman kokonaisuus on hyvin säilynyt. Asemarakennus piharakennuksineen on säilynyt perinteisenä.		
Luettelointiperuste	a, h, y		
Luettelointiperuste, tarkennus	aikansa suunnitteluihanteiden hyvä edustaja, rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, käyttötarkoitukseen liittyvä merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö tärkeä		
Suositus	Säilytettävä kohde, Säilytettävä pihapiiri tai lähiympäristö		

1

1

2

71 Rajamäen asema, työväenasunto

Patruunantie 11a, 05200 Rajamäki

70

Rajamäen tehtaan yhteydessä olevan rautatiepysäkin rakennuskanta muodostaa yhtenäisen ja säilyneen, rakennushistoriallisesti merkittävän asemanseudun kokonaisuuden. Nykyisin nämä jakautuvat neljäksi eri kokonaisuudeksi.

Eteläisimpänä sijaitsee työväenasunto 1900-luvun alusta (3). Rakennus on entinen Korven asema, joka purettiin 1909 ja siirrettiin Rajamäelle mahdollisesti 1930-luvulla. Se on satulakattoinen ja siinä on kaksi sisäänkäyntiä kuisteineen. Ikkunat ovat osin kuusiruutuisia, osin ristimallia. Nurkkia on korostettu pilasteri-aihein ja päädyssä on ullakkokerroksessa lunetti-ikkuna.

Arvotus	1	Kaavatilanne	AL/sä
Käyttötarkoitus:	rata		
Arvioitu valmistusaika	1900-l:n alkupuoli		
Säilyneisyys	Aseman kokonaisuus on hyvin säilynyt. Työväenasunto on säilynyt perinteisenä.		
Luettelointiperuste	a, h, y		
Luettelointiperuste, tarkennus	aikansa suunnitteluihanteiden hyvä edustaja, rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, käyttötarkoitukseen liittyvä merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö tärkeä		
Suositus	Säilytettävä kohde, Säilytettävä pihapiiri tai lähiympäristö		

3

3

72 Rajamäen asemapäällikön asunto

Patruunantie 9, 05200 Rajamäki

71

Koristeellinen, nikkarihenkinen asemapäällikön asuinrakennus (4) ulkorakennuksineen, joka kuuluu Rajamäen aseman arvokkaaseen ja hyvin säilyneeseen kokonaisuuteen. Rakennus on ulkoarkkitehtuuriltaan symmetrinen ja varustettu kahdella päätysiivellä. On mahdollista että myös tämä rakennus varsinaisen asemarakennuksen tapaan on rautatiehallituksen yliarkkitehdin Bruno Granholmin suunnittelema.

Arvotus	1	Kaavatilanne	AL/sr-1
Käyttötarkoitus:	rata		
Arvioitu valmistumisaika	1800-l		
Säilyneisyys	Rakennus on säilynyt ja sitä entisöitiin inventointia tehtäessä.		
Luettelointiperuste	a,h,y		
Luettelointiperuste, tarkennus	aikansa suunnitteluihanteiden hyvä edustaja, rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, käyttötarkoitukseen liittyvä merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö tärkeä		
Suositus	Säilytettävä kohde, Säilytettävä pihapiiri tai lähiympäristö		

4

4

4

73 Rajamäen asema, rautatievirkailijan asuinrakennus

Patruunantie 11b, 05200 Rajamäki

72

Rajamäen aseman rakennuskantaan kuuluva rautatievirkailijan asuinrakennus (6) omalla kiinteistöllään. Sijaitsee asemarakennuksen pohjoispuolella, samassa linjassa radan reunalla.

Rakennus on satulakattoinen ja suorakaiteen muotoinen. Radanpuoleiset ikkunat koristeelliset, pihan puolella kuusiruutuiset.

Arvotus	1	Kaavatilanne	TV/sä
Käyttötarkoitus:	rata		
Arvioitu valmistumisaika	1920		
Sailyneisyys	Rakennus on säilynyt.		
Luettelointiperuste	a, h, y		
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennusaikansa hyvä edustaja , paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö		
Suositus	Säilytettävä kohde, Säilytettävä pihapiiri tai lähiympäristö		

6

6

6

74 Rajamäen kirkko

Patruunantie 7, 05200 Rajamäki

73

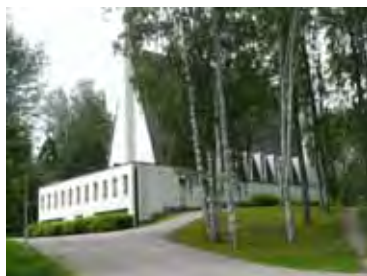
Omaleimainen, arkkitehtonisesti erittäin korkeatasoinen funktionalistinen, Erkki Huttusen suunnittelema kirkkorakennus, jossa on myös klassistisia piirteitä. Kirkon rakennutti Alkoholiliike Oy omaa henkilökuntaansa varten vuonna 1938.

Kirkko suunniteltiin alkujaan kappelikirkoksi n. 300 henkilölle. Rakennuttaja kerrotaan olleen osin tyytymätön suunnitelmaan. Tämän vuoksi tilattiin luonnokset myös Ilmari Launiilta ja Kauno S. Kalliolta, mutta valinta kohdistui kuitenkin Huttuseen. Rakennuttaja asetti suunnittelulle omia vaatimuksiaan: kirkon keskiakseliin tuli sijoittaa "edustava" torni, kirkossa tuli olla jyrkkä harjakatto ja rakennukseen liittyvän kerhotilan tuli edestä katsoen sijoittua symmetrisesti muuhun rakennukseen nähden. Lisäksi kokoa kasvatettiin alkuperäisestä "kirkkomaisempaan" suuntaan, 490:tä hengelle sopivaksi.

Huttunen puolestaan olisi alkujaan halunnut tehdä kirkosta lähes tasakattoisen. Rakennuttajan asettamat, klassista kirkkorakennusta tavoittelevat ennakkoehdot tuottivat Huttusen tulkintana kuitenkin modernin kirkkorakennuksen, joka on yksi harvoja varhaisfunktionalistisia kirkkoja Suomessa. Kirkon torni on 48,11 metriä korkea ja sen huipulla on seitsemän metriä korkea risti. Se peittää miltei kokoaan taakseen harjakattoisen kirkkotilan. Katon lappeet ulottuvat miltei maahan saakka. Kirkkoon rakennettiin myös rippikoulusali, vahtimestarin asunto, poikien työhuone ja tyttöjen ompeluhuone.

Kirkon pääoven molemmin puolin olevat reliefit ovat kuvanveistäjä Arvi Tynyksen ja alttarifreskon on maalannut Anna Räsänen.

Arvotus	1	Kaavatilanne	YK
Käyttötarkoitus:	kirkko		
Arvioitu valmistumisaika	1938		
Sailyneisyys	Rakennus on säilynyt.		
Luettelointiperuste	a, h, y		
Luettelointiperuste, tarkennus	arkkitehtuuri korkeatasoinen, aikansa suunnitteluihanteiden hyvä edustaja, rakennusaikansa hyvä edustaja, omaleimainen paikallishistoriallinen merkitys, käyttötarkoitukseen liittyvä merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö tärkeä, maamerkki		
Suositus	Säilytettävä kohde, Säilytettävä pihapiiri tai lähiympäristö		

Nurmijärven rakennusperintöselvitys, kohteet

98

JUKOLA

Kiljavantie 259, 05200 Rajamäki

97

Kiljavan alueella sijaitseva, alkujaan 1930-luvulla rakennettu asuinrakennus. Sijaitsee Kiljavantien maisemassa. Päärakennus alkujaan valkoiseksi rapattu ja edustanut nk. kirvesmiesfunkista. Laajennettu 1970-luvulla kirvesmies Veijo Erikssonin suunnitelmien mukaan.

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	asuinrakennus	
Arvioitu valmistumisaika	1930-l	
Säilyneisyys	Rakennusta on peruskorjattu ja laajennettu 1970-luvulla, mutta se on säilyttänyt funkikselle ominaisen ilmeensä.	
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	aikansa suunnitteluihanteiden hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö tärkeä	
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

99

RITOLA

Kiljavantie 231, 05200 Rajamäki

98

Kiljavan alueella sijaitseva liikuntapaikan pukusuojarakennus. Rakennus on pitkänomainen, siinä on loiva satulakatto. Ulkoverhous on vaakalaudoitusta. Pystyjakoiset ikkunat.

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	urheilu	
Arvioitu valmistumisaika	1968	
Säilyneisyys	Rakennus näyttää säilyneen aikaudelleen ominaisena	
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennusaikansa hyvä edustaja , paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä	
Suositus	Säilytettävä ryhmänsä edustajana	

100 NURMIJÄRVEN KIRKKO

Keskustie 16, 01900 Nurmijärvi

99

Kirkonmäkeä ja sen lähiympäristöä on aiemmissa inventoinneissa pidetty Nurmijärven historiallisesti arvokkaimpana maisemakokonaisuutena. Itse kirkkorakennus on ilmeisesti neljäs Nurmijärvellä. Seurakunta lasketaan syntyneeksi vuonna 1558, kun Nurmijärvi mainitaan Helsingin pitäjän seurakunnan kappelina. Nurmijärven toinen, Pyhälle Martille nimetty kirkko rakennettiin todennäköisesti noihin aikoihin. Ensimmäinen kirkko oli rakennettu jo 1400-luvun loppupuolella. Siitä mainitaan myös, että se oli muodoltaan omaperäinen. Nurmijärven seurakunta itsenäistyi 1600-luvun alussa.

Kolmas kirkko rakennettiin 1692, mahdollisesti samalle paikalle. Uuden kirkon rakentamiseen päädyttiin 1700-luvun lopussa, sillä vanha kirkko oli huonokuntoinen ja vaarallinen. Koska paikkaunta oli köyhä, myönnettiin Nurmijärvelle lupa rakentaa kirkkonsa puusta, vaikka Kustaa III:n vuoden 1776 määräyksen mukaan kirkot olisikin tulut rakentaa kivistä. Nykyinen, järjestykseltään neljäs puukirkko rakennettiin alkuaan vihtiläisen kirkonrakentaja Märten Tolpon laatimien, intendenttikonttorissa korjattujen piirustusten mukaan vuonna 1793. Kirkon rakensi oriveteläinen mestarirakentaja Matti Åkerblom. Hänen uskotaan myös poikenneen hyväksytyistä suunnitelmista rakennustöiden edetessä. Työt alkoivat huhtikuussa ja jo syyskuussa kirkko oli valmis. Sisustusta ja muutakin ilmettä tosin kohennettiin moneen kertaan myöhemmin.

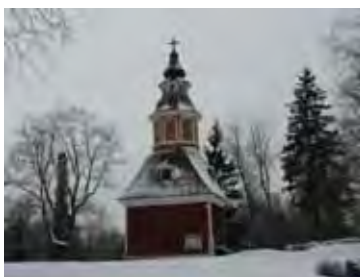
Nurmijärven kirkko on muodoltaan ristikirkko, jonka sisäkulmat ovat viistetyt. Katto paanutettiin vuosina 1815-1816 ja ulkovuorauksen se sai 1822. Ensimmäinen perusteellisempi korjaus tehtiin 1870-80. Tällöin kirkon ulkoasu muuttui jonkin verran alkuperäisestä. Myös väri muuttui, sillä 1830-luvulla valittu punamultaus vaihtui vuosisadan vaihteen tienoilla vaaleansävyiseksi. Lämmityslaitteet kirkkoon asennettiin 1890-luvulla. Vuonna 1845 ristikeskuksen päälle rakennettu kattoratsastaja laajennettiin pieneksi lanterniinitorniksi 1930-luvulla. Työ liittyi laajaan vuosien 1932-34 arkkitehti Rafael Blomstedtin suunnittelemaan peruskorjaukseen. Kirkon 200-vuotisjuhlien kunniaksi vuonna 1993 se restauroitiin ja korjattiin.

Åkerblom myös laati kirkon vieressä sijaitsevan hirsirakenteisen kellotapulin piirustukset. Hänen sisarenpoikansa Matti Raukola (Åkergren) kuitenkin täydensi suunnitelmia ja johti kellotapulin rakentamista 1794-95. Rakennustarpeet saatiin itse kirkonrakentamisesta ylijääneestä tavarasta. Tapulin vieressä on hirsinen viljamakasiini 1820-luvulta.

Arvotus	1	Kaavatilanne	YK/s/sr-1
Käyttötarkoitus:	kirkko		
Arvioitu valmistumisaika	1793		
Säilyneisyys	Kirkko on säilynyt, sitä on kunnostettu ja muutettu 1815-16, 1822, 1830-l, 1845, 1870-80, 1890, 1932-34 sekä restauroitu 1993.		
Luettelointiperuste	a, h, y		
Luettelointiperuste, tarkennus	arkkitehtuuri korkeatasoista, rakennusaikansa hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö tärkeä		
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö		

Kirkko

Tapuli

Nurmijärven rakennusperintöselvitys, kohteet

---

101 Seurakuntatalo

Keskustie 16, 01900 Nurmijärvi

100

Eri tyylipiirteitä, niin klassismia, jugendia kuin 1950-luvun ihanteitakin onnistuneesti yhdistävä, kirkonseudun sekä Kirkonkylän vanhan keskustan kokonaisuuden kannalta arvokas rakennus.

Alkujaan vuonna 1923 rukoushuoneeksi rakennettu ja sittemmin vuonna 1953 seurakuntataloksi muutettu rakennus kirkon kiinteistöllä vanhan, vuodelta 1783 peräisin olleen vanhan pappilarakennuksen hirsistä. Rakennuspaikka oli sahalaitokselle johtavan tien varressa, kirkonmäen luoteiskulmassa. Rukoushuone oli alkujaan vuoraamaton, vuorauksen se sai 1930-luvun alussa. Arkkitehti Yrjö Sadenimen suunnitelma rakennus edusti tyyliltään jugendin ja 1900-luvun alun klassismin taitekohtaa. Siinä oli taitekatto ja kattoratsastaja.

Nurmijärven kristillinen yhdistys lahjoitti rukoushuoneen vuonna 1943 Nurmijärven seurakuntataloksi. Käyttötarkoitukseen liittyvät muutostyöt tehtiin rakennusmestari Heikki Siitosen suunnitelmien mukaan vuonna 1953.

Kun uusi seurakuntakeskus valmistui vuonna 1985 toiminta vanhassa seurakuntatalossa päättyi. Rakennusta uhkasi purkaminen 1996. Tällöin Uudenmaan ympäristökeskus harkitsi sen suojelua rakennussuojelulain nojalla. Suojelu toteutui kuitenkin kaavassa.

Arvotus	1	Kaavatilanne	YK/s/sr-1
Käyttötarkoitus:	kirkko		
Arvioitu valmistumisaika	1923		
Sailyneisyys	Rakennus muutettu 1953.		
Luettelointiperuste	a, h, y		
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennusaikansa hyvä edustaja, omaleimainen, paikallishistoriallinen merkitys, rakennustyyppinsä hyvä edustaja, rakennushistoriallinen merkitys ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö		
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö		

102 Nurmijärven siunauskappeli

Aleksis Kiven tie, 01900 Nurmijärvi

101

Arkkitehti Rafael Blomstedtin suunnittelema puinen siunauskappeli vanhan hautausmaan yhteydessä. Tyyliltään se edustaa pohjoismaista klassismia. Rafael Blomstedtin pääasiallinen elämäntyö keskittyi sakraalirakennuksiin. Hän suunnitteli seurakuntataloja, pappiloita ja sankarihautoja. 1930-luvulla Blomstedt suunnitteli useita kirkkojen korjauksia, myös Nurmijärven kirkkoon. Tämä korjaustyö mainitaan erääksi Blomstedtin parhaista.

Siunauskappeli muistuttaa Tukholmassa sijaitsevaa, kuuluisaa, Gunnar Asplundin Skogskapellet - siunauskappelia Skogskyrkogårdin keskellä. Skogskapellet on muunnelma klassisesta temppelistä, sen esiin työntyvää frontonia, joka ei ole varsinainen frontoni, vaan aumakatto, kannattelevat neljä kolonnia kahdessa rivissä. Blomstedtin siunauskappelin katto puolestaan on jyrkkä, päätykolmio on miltei tasasivuinen kolmio ja sitä kannattelee neljä pylvästä.

Arvotus	1	Kaavatilanne	H
Käyttötarkoitus:	kirkko/kappeli		
Arvioitu valmistumisaika	1936		
Säilyneisyys	Kappelia on peruskorjattu, mutta säilyttänyt tyylilleen ominaisen ulkoasun.		
Luettelointiperuste	a, h, y		
Luettelointiperuste, tarkennus	aikansa suunnitteluihanteiden hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö tärkeä		
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö		

Nurmijärven rakennusperintöselvitys, kohteet

103

PAPPILA

Pappilantie 3, 01900 Nurmijärvi

102

Aleksis Kiven tien kirkon vastakkaisella puolella sijaitseva Nurmijärven kirkkoherran pappila valmistui 1846. Pitkän, komean empiretyylisen rakennuksen suunnittelijaa ei tunneta. Pappilaa on myöhemmin jatkettu itäpäädystä noin ikkuna-akselin verran ja siihen on myös liitetty arkisto-osa.

Rakennus oli alkujaan täysin symmetrinen. Eteläjulkisivun keskiosa on vedetty jonkin verran sisään rakennusrungosta ja sisään vedon edessä on mahdollisesti ollut alkujaan katos. Rakennus vuorattiin leveällä vaakaponttilaudoituksella n. 1850. Päätykolmiossa on sahanteräinen koriste.

Rakennusta ympäröi puisto. Läheisyydessä on Nurmijärven vanha hautausmaa, jota on laajennettu useaan otteeseen.

Arvotus	1	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	kirkko	
Arvioitu valmistumisaika	1800-l	
Säilyneisyys	Rakennusta on jatkettu kahteen otteeseen.	
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennusaikansa hyvä edustaja , paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö tärkeä	
Suositus	Säilytettävä kohde, Säilytettävä pihapiiri tai lähiympäristö	

104   Sution talo eli Nuorela

Malakiaksentie 1, 01900 Nurmijärvi

103

Sution talon nykyinen päärakennus (1) on 1900-lvun alusta. Pihapiiriin kuuluu puinen vaja (3) sekä vanha navettarakennus (2).

Sution tehtävä tuli tarpeelliseksi, kun lukkarin tehtäviin tuli 1600-luvulla kuulumaan myös lukutaidon opettaminen seurakuntalaisille. Tällöin osa vanhoista tehtävistä, kuten siisteydestä huolehtiminen, siirrettiin osittain suntiolle. Nurmijärvellä suntiota kutsuttiin vakmestariksi eli torakaksi, jonka tehtäviin kuului herätellä kirkossa torkkuvia, sekä soittaa kelloja ja kerätä kolehtia.

Päärakennus on ristipäädyllinen ja satulakattoinen. Se on tehty kahdesta vanhemmasta rakennuksesta yhdistämällä. Pihapiiriin nykyisin kuuluva komea, punatiilinen taitekattoinen navettarakennus on alkujaan kuulunut Lukkarin asuinrakennukseen, Granbackaan. Inventoinnin aikana navettaan suunniteltiin muutoksia.

Arvotus	1	Kaavatilanne	AO1/s
Käyttötarkoitus:	asuinrakennus		
Arvioitu valmistumisaika	1928		
Säilyneisyys	Rakennus ja navetta pääosin säilyneet		
Luettelointiperuste	a, h, y		
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennusaikansa hyvä edustaja , paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö tärkeä		
Suositus	Säilytettävä kohde, Säilytettävä pihapiiri tai lähiympäristö		

1

1

2

2

3

Nurmijärven rakennusperintöselvitys, kohteet

105 Granbacka eli Kuusela

Malakiaksentie 5, 01900 Nurmijärvi

104

Tiemaisemassa tärkeällä paikalla rinteessä sijaitseva Lukkarin virkatalo Granbacka eli Kuusela on olennainen osa Kirkonmäen kokonaisuutta. Tila muodostettiin vasta isonjaon yhteydessä 1780-luvulla. Pitäjänkartassa vuodelta 1746 paikalle merkitty rakennus on kuitenkin nimetty Lukkarilaksi ja lähteiden mukaan lukkarit asuivat kirkonmäellä omissa torpassa jo 1500-luvulla.

Nykyinen päärakennus on vuodelta 1906. Se on satulakattoinen, siinä on tienpuoleisella pitkällä julkisivulla poikkipääty, pihan puolella kuisti. Toisessa päädyssä kuisti, jonka räystääs muodostaa Nurmijärvellä tavattavaan tapaan poikkipäädyn/frontonin.

Suuri, taitekattoinen punatiilinen tallirakennus, joka nykyisin on Suntion tilan käytössä, on kuulunut Kuuselaan.

Arvotus	1	Kaavatilanne	AO1/s/sr as
Käyttötarkoitus:	asuinrakennus		
Arvioitu valmistusaika	1906		
Säilyneisyys	Rakennus on pääosin säilyttänyt perinteisen ulkoasunsa.		
Luettelointiperuste	a, h, y		
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennusaikansa hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö tärkeä		
Suositus	Säilytettävä kohde, Säilytettävä pihapiiri tai lähiympäristö		

106

MÄNTYLÄ

Aleksis Kiven tie 3, 01900 Nurmijärvi

105

Rakennussuojelulain nojalla suojeltu. Aleksis Kiven Lukkarilan esikuvanakin, nykytiedon mukaan virheellisesti, pidetty Mäntylä. Pienehkö ja korkeahko asuinrakennus lienee kuitenkin siirretty nykyiselle paikalleen Myllymäeltä 1857 tai 1858.

Niinpä koulumestari ja runoilija Malakias Costiander, jonka luona Aleksis Kivi kävi yksityisopissa 1846, asui todennäköisesti Mäntylää aiemmassa lukkarin asuinrakennuksessa Myllypakan tilalla. Aleksis Kiven ”lukkarin punaisen puustellin” esikuvana on pidetty Granbackan vieressä ollutta vanhaa lukkarin taloa. Se purettiin 1960-luvulla.

Arvotus	1	Kaavatilanne	AO/s
Käyttötarkoitus:	asuinrakennus		
Arvioitu valmistusaika			
Säilyneisyys	Rakennus on säilynyt. Sen ulkovaoraus on uusittu ja sitä on lisäeristetty, eivätkä följarit enää näy.		
Luettelointiperuste	a, h, y		
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennusaikansa hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, henkilöhistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö tärkeä		
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö		

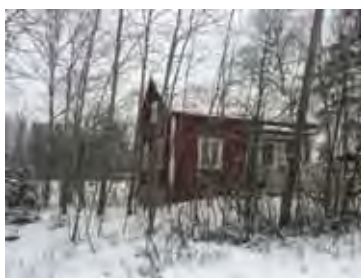
107 Talo Aleksis Kiven tiellä

Aleksis Kiventie 1, 01900 Nurmijärvi

106

Hauturin mökiksi kutsuttu ja haudankaivajan asuntona toiminut Aleksis Kiven tien ja Helsingintien kulmassa, vastapäätä vanhaa hautausmaata sijaitseva perinteinen asuinrakennus. Nurmijärven seurakunta rakennutti talon silloiselle haudankaivajalle vuonna 1938. Rakennus on säilynyt tässä asussa. Talossa on satulakatto, kuusiruutuiset ikkunat ja pieni avoin sisäänkäyntikuisti. Ulkoverhous on peiterimaa. Asuinrakennus on osa Aleksis Kiven tien ja kirkonseudun historiallista kokonaisuutta.

Arvotus	2U	Kaavatilanne	LT
Käyttötarkoitus:	asuinrakennus		
Arvioitu valmistumisaika	1938		
Säilyneisyys	Rakennus on säilynyt.		
Luettelointiperuste	a, h, y		
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä		
Suositus	Säilytettävä ryhmänsä edustajana		

108 Merisen talo

Kirstaantie 3, 01900 Nurmijärvi

107

Nurmijärven kirkon läheisyydessä sijaitseva pieni, perinteinen asuinrakennus, jonka Selma Merinen rakennutti perintörahoillaan ostamansa vanhan hirsirakennuksen rungosta 1910-luvulla. Selma Merinen oli ammatiltaan silittäjä ja hänen tehtäviinsä kuului kirkon tekstiilien pesu, silitys ja tärkkäys.

Pihapiiriin kuuluu pieni liiteri sekä pikkula, ylempänä rinteessä on sijainnut puutarha viinimarjapensaineen ja perunamaineen. Puutarhaan on kuulunut myös kymmenkunta omenapuuta. Nykyään asuinrakennus on seurakunnan omistama.

Arvotus	2	Kaavatilanne	YK/S
Käyttötarkoitus:	asuinrakennus		
Arvioitu valmistusaika	1910-l		
Säilyneisyys	Rakennus on säilynyt perinteisenä.		
Luettelointiperuste	a, h, y		
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennusaikansa hyvä edustaja , paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö tärkeä		
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö		

109

KIRKKORINNE

Kirstaantie 1, 01900 Nurmijärvi

108

Kirkonmäen luoteiskulmassa, seurakuntakodin ja Selma Merisen talon välissä, Keskustien ja Kirstaantien kulmassa sijaitseva arkkitehti Risto Kärkkäisen modernistinen, matala omakotitalo.

Rakennus on yksikerroksinen ja pulpettikattoinen. Se ilmentää 1960-luvun suunnitteluihanteita. Sijaitsee vapaasti kirkkoa ympäröivän puiston laidalla, teiden kulmauksessa. Arkkitehti Risto Kärkkäinen suunnitteli talon perheensä asunnoksi ja siinä oli tilat sekä Kärkkäisen omaa arkkitehtitoimistoa että vaimon hammaslääkärin vastaanottoa varten.

Arvotus	2	Kaavatilanne	AL
Käyttötarkoitus:	asuinrakennus		
Arvioitu valmistumisaika	1969		
Säilyneisyys	Rakennus vaikuttaa säilyneen aikaudelleen ja tyylilleen ominaisena.		
Luettelointiperuste	a, h, y		
Luettelointiperuste, tarkennus	aikansa suunnitteluihanteiden hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö		
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö		

110 RAKELA, "Valkoinen huvila"

Aleksis Kiven tie 4, 01900 Nurmijärvi

109

Valkoiseksi huvilaksi kutsuttu rakennus on Kirkonkylän vanhimpia asuinrakennuksia. Sijaitsee historiallisen tiemaiseman ja kokonaisuuden kannalta tärkeässä paikassa Aleksis Kiven tien varrella.

Rakennuksen on esitetty liittyneen nyt jo kokonaan hävinneeseen, valtakunnallisesti arvokkaaseen Albin Koposen lääketehtaan vuonna 1899 rakennettuun rakennusryhmään. Rakennus on kuitenkin toiminut Artur Robert Nymanin kauppana ja todennäköistä on, että Nyman on sen myös rakentanut jo hieman ennen Koposen lääketehaan perustamista. Nymanin kolme vanhinta lasta syntyivät talossa vuosien 1897-1901 välillä. Lääketehaan Albin Koposen perhe asui naapurissa. Nymanit muuttivat Palojoelle 1908 ja seuraava kaupanpitäjä rakennuksessa oli Juho Oskar Lehto perheineen.

Rakennuksessa toiminut kauppa oli tyypillinen maalaispuoti. Talusrakennuksissa pidettiin karjaa. Kaupanpito lakkasi kuitenkin taloudellisten vaikeuksien takia jo muutaman vuoden jälkeen. Rakennuksessa jatkoi kuitenkin toimintaansa rakennukseen 1902 pappilasta siirtynyt pankki aina vuoteen 1917.saakka. Tämän jälkeen Koposet ostivat rakennuksen.

Kauppaan – tai huvilaan on aiemmin ollut sisäänkäynti suoraan itäpäädyistä, eikä kuistia. Siinä on tyyllisesti ollut uusrenessanssivaikutteita

Arvotus	1	Kaavatilanne	ALK
Käyttötarkoitus:	huvila/as.rak		
Arvioitu valmistumisaika	1800-l		
Säilyneisyys	Rakennus on säilynyt		
Luettelointiperuste	a, h, y		
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennusaikansa hyvä edustaja , paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö tärkeä		
Suositus	Säilytettävä kohde		

112 Elannon myymälä

Aleksis Kiven tie 7, 01900 Nurmijärvi

111

Kirkonkylän keskustassa sijaitseva punatiilinen, kaksikerroksinen aumakattoinen kaupparakennus, entinen Elannon kauppa. Alakerroksessa näyteikkunat, yläkerrassa vaakajaolla olevat puitteet. Sisäänkäyntiovi lienee alkuperäinen. Pihan puolella lisäsiipi. Osa Aleksis Kiventien vanhaa kylätien kokonaisuutta samoin kuin kirkonkylän vanhempaa rakennuskantaa.

Arvotus	1	Kaavatilanne	AL/sr-2
Käyttötarkoitus:	kauppa		
Arvioitu valmistusaika	1938		
Säilyneisyys	Rakennuksen Aleksis Kivenpuoleinen julkisivu pääosin säilynyt. Pihan puolella oleva lisäsiipi lienee uudempaa perua.		
Luettelointiperuste	h, y		
Luettelointiperuste, tarkennus	paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä		
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö		

113 Aleksis Kiventie 9

Aleksis Kiven tie 9, 01900 Nurmijärvi

112

Kirkonkylän keskustassa, Aleksis Kiventien kokonaisuuteen kuuluva entinen pankkirakennus 1950-luvun lopulta. Rakennus on kaksikerroksinen, ensimmäisessä kerroksessa liiketilan näyteikkunat. Toinen kerros on jäsennöity nauhaikkunoin. Rakennus on inventointihetkellä aumakattoinen.

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	liikerakennus	
Arvioitu valmistumisaika	1958	
Sailyneisyys	Rakennus on pääosin säilynyt aikakaudelleen ominaisena	
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennusaikansa hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, y3	
Suositus	Säilytettävä kohde	

115 Välimaa

Aleksis Kiven tie 10, 01900 Nurmijärvi

114

Aleksis Kiven tien varrella sijaitseva, Kirkonkylän vanhan keskustan kokonaisuuteen kuuluva, perinteinen, entinen liikerakennus, Stenvallin kauppa. Tyylillisesti klassisistinen, korotettiin kaksikerroksiseksi 1930-luvulla. Päädyssä lunetti-ikkuna ja kissanpenkit. Puurakenteinen, ulkokuoraus peiterimaa. Pääjulkisivun puoleiset ikkunat kapealla pystyjaolla, pohjakerroksessa näyteikkunat. Pihalla säilynyt varastorakennus.

Arvotus	2	Kaavatilanne	ALK
Käyttötarkoitus:	liikerakennus		
Arvioitu valmistumisaika	1800-l:n loppu		
Säilyneisyys	rhr 1920. Alkujaan mahdollisesti 1800-luvun lopusta. Tyylillisesti n. 1930-lukulainen, tällöin rakennettiin toinen kerros.		
Luettelointiperuste	a, h, y		
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennusaikansa hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö		
Suositus	Säilytettävä kohde		

116

Ahomaa

Aleksis Kiven tie 12, 01900 Nurmijärvi

115

Kirkonkylän keskustassa sijaitseva asuinrakennus Aleksis Kiventien vanhassa kylänraittimaisemassa. Rakennus on monimuotoinen, tyyliltään pääasiallisesti jugendia edustava kohde. Tämä näkyy poikkipäädyn katon osittaisessa aumauksessa, ikkunatyypissä sekä listoituksen yksityiskohdissa. Yleisilmeeltään huvilamainen, lukuun ottamatta tiilistä lisäsiipeä, joka on rakennettu rakennuksen kylkeen.

Arvotus	2	Kaavatilanne	ALK
Käyttötarkoitus:	asuinrakennus		
Arvioitu valmistumisaika	1930		
Säilyneisyys	Uusi tiilinen lisäsiipi rakennuksen itäpäädyssä. Alkuperäinen osa pääsoin säilynyt. Kuistin ikkunat uudet.		
Luettelointiperuste	h, y		
Luettelointiperuste, tarkennus	paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä		
Suositus	Säilytettävä kohde		

117 RISTILÄ, entinen poliisitalo,

Pratikankuja 12, 01900 Nurmijärvi

116

Kirkonkylän vanhassa keskustassa, kylänraitin varrella, Aleksisi Kiven tien ja Pratikankujan kulmassa sijaitseva entinen poliisitalo. Rakennuksen on suunnitellut arkkitehti Y. Sadeniemi. Osa Pratikankujan 1930-lukulaista kokonaisuutta.

Rakennus on L:n muotoinen, aiheiltaan klassistinen, vaaleaksi rapattu ja siinä on loiva satulakatto. Päädyssä on puoliympyrän muotoinen lunetti-ikkuna.

Arvotus	1	Kaavatilanne	YL
Käyttötarkoitus:	poliisitalo		
Arvioitu valmistumisaika	1936		
Säilyneisyys	Rakennus vaikuttaa säilyneen aikakaudelleen ominaisena.		
Luettelointiperuste	a, h, y		
Luettelointiperuste, tarkennus	aikansa suunnitteluihanteiden hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö		
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö		

118

PENTTILÄ

Pratikankuja 11, 01900 Nurmijärvi

117

Penttilän talo Kirkonkylän keskusta-alueella, tärkeä osa vanhempaa rakennuskantaa. Rakennus oli sähkölaitoksen työntekijän Vilho Penttilän koti. Palsta erotettiin Yli-Sorvan ja Kirkkarin maista. Asuinrakennuksen suunnitteli oppilastyönä nurmijärveläinen rakennusmestariopiskelija Otto Vuorio. Rakennuksen hahmo on säilynyt sellaisena, kuin se A. Alhon vuoden 1928 maalauksessa on kuvattu. Yksityiskohdat, kuten ulkolaudoitus ja ikkunat ovat kokeneet joitain muutoksia. Rakennustöissä tarvittavat tiilet on peräisin Jokelan tiilitehtaalta. Piha-alueen ulkorakennus on rakennettu samoihin aikoihin päärakennuksen kanssa.

Arvotus	2	Kaavatilanne	AK
Käyttötarkoitus:	asuinrakennus		
Arvioitu valmistumisaika	1923		
Säilyneisyys	Ulkoisen hahmo säilynyt. Ikkunat, julkisivuvuoraus uudet.		
Luettelointiperuste	a, h, y		
Luettelointiperuste, tarkennus	omaleimainen, paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö		
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö		

119

JAAKKOLA

Pratikankuja 13, 01900 Nurmijärvi

118

Kirkonkylän keskustassa, Pratikankujan ja Aleksis Kiventien kulmauksessa sijaitseva liikerakennus 1950-luvulta. Rakennuksen on mahdollisesti, muistitiedon mukaan, suunnitellut rakennusmestari Olavi Ketonen. Rakennus on osin aumakattoinen ja monessa vaiheessa rakennettu. Vaalean ruskea, aikakaudelle tyypillinen rappaus on säilynyt ja kuviointiltaan koristeellinen. Osa Kirkonkylän keskustan vanhemman rakennuskannan ja Aleksis Kiventien kylänraitin kokonaisuutta.

Arvotus	2	Kaavatilanne	AL
Käyttötarkoitus:	liikerakennus		
Arvioitu valmistusaika	1950		
Säilyneisyys	Rakennus on useammassa vaiheessa syntynyt. Kaksikerroksinen aumakattoinen 1950-luvun osa rappauksineen hyvin säilynyt. Lisäsiipi vuodelta 1964.		
Luettelointiperuste	a, h, y		
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennusaikansa hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä		
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö		

Nurmijärven rakennusperintöselvitys, kohteet

120 Pratikankuja 8

Pratikankuja 8, 01900 Nurmijärvi

119

Paloaseman vieressä sijaitseva, Kirkonkylän vanhempaan rakennuskantaan kuuluva rapattu kaksikerroksinen, aumakattoinen rakennus Pratikankujan varrella. Ulkoarkkitehtuuriltaan tyyppillinen 1930-lukulainen talo.

Rakennettu alkujaan Kosti Stenvallin toimesta lihakaupaksi, johon oli tarkoitus sijoittaa myös matkustajakoti ja ravintola. Rakennuksen tiilet tehtiin Jokelan tiilitahtaalalla. Yhteiskoulun kannatusyhdistys vuokrasi rakennuksen yläkerran ja keittiön vuonna 1933 koulukotia varten. Vuonna 1937 koko talo ostettiin oppilajasuntolaksi. Rakennus paloi vuonna 1953, jonka jälkeen se remontoitiin koulun opetustiloiksi. Toimii nykyisinkin edelleen kouluna.

Arvotus	1	Kaavatilanne	YO/sr-2
Käyttötarkoitus:	koulu		
Arvioitu valmistumisaika	1933		
Säilyneisyys	Rakennus vaikuttaa pääosin säilyneen aikakaudelleen ominaisena		
Luettelointiperuste	a, h, y		
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennusaikansa hyvä edustaja , paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä		
Suositus	Säilytettävä kohde		

121 Nurmijärven vanha paloasema

Pratikankuja 6, 01900 Nurmijärvi

120

Nurmijärven keskustassa, Pratikankujalla sijaitseva tyyllisesti pohjoismaista klassismia edustava satulakattoinen, 2 1/2-kerroksinen rakennus. Rakennuksessa on toiminut paloasema, jonka takia rakennettiin letkutorni. Letkutornin huipulla oleva huippuaihe sopii klassistiseen tyyliin. Päädyissä on kissanpenkit.

Viljo Stenvallin rakennuttama, "Pörssitalona" tunnettu talo valmistui 1930-luvun lopussa, mahdollisesti vain vuokrattavaksi tilaksi. Talossa on ollut monenlaista toimintaa, jo mainitun paloaseman lisäksi mm. Nurmijärven Linjan autotalli, hammaslääkäri ja vuokra-asuntoja. Talvisodan aikana talon yläkerrassa toimi Kansanavun toimisto ja keskikerroksessa Helsingistä maalle turvaan siirrettyjä Kättilöopiston potilaita.

Tärkeä osa Kirkonkylän vanhaa keskustaa ja rakennuskantaa.

Arvotus	1	Kaavatilanne	YO/sr-2
Käyttötarkoitus:	paloasema		
Arvioitu valmistumisaika	1930		
Säilyneisyys	Rakennukset vaikuttavat säilyneen aikakaudelleen ominaisena.		
Luettelointiperuste	a, h, y		
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennusaikansa hyvä edustaja , paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö		
Suositus	Säilytettävä kohde		

Nurmijärven rakennusperintöselvitys, kohteet

122

KULMALA

Pratikankuja 5, 01900 Nurmijärvi

121

Kirkonkylän keskustassa sijaitseva entinen Nurmijärven Nahkatavaran kaupparakennus 1930-luvulta Pratikankujalla. . Talon rakennutti Paavo Bergström ja sen rakensi Vihtori Pihlaja. Osa Kirkonkylän keskusraitin kokonaisuutta. Rakennus on satulakattoinen, siinä on poikkipäätty, jossa kissanpenkit, samoin kuin päädyssä. Ikkunat uusitut.

Rakennettu nahkatavaraliikkeeksi, jossa on ollut myös asunto.

Arvotus	2	Kaavatilanne	AL
Käyttötarkoitus:	asuinrakennus		
Arvioitu valmistumisaika	1936		
Säilyneisyys	Ikkunat uudet.		
Luettelointiperuste	h, y		
Luettelointiperuste, tarkennus	paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä		
Suositus	Säilytettävä kohde		

Samalla kiinteistöllä sijaitsevat kolme Kirkonkylän keskustan vanhaan rakennuskantaan kuuluvaa rakennusta, jotka ovat kokonaisuuden kannalta arvokkaita ja edustavat itsessään rakennusaikansa maalaisrakentamista.

Vuonna 1936 rakennettu vanha sähkölaitoksen konttorirakennus, jossa oli myös pieni asunto. Rakennus on rapattu, matala ja yksikerroksinen. Tyyliltään klassismia. Satulakatto on loiva. Päädyssä on kissanpenkit. Rakennuksen on suunnitellut rakennusinsinööri Veikko Kallio. Rakennustyöstä vastasi rakennusmestari Kalle Reiman. Rapattu kivitalo liittyy ulkoasultaan muihin Nurmijärven keskustan klassistisiin rakennuksiin, kuten entiseen poliisitaloon sekä paloasemaan. Rakennuksessa oli tilava konttorihuone, johtokunnan huone, arkistihuone ja toisessa päädyssä kolmen huoneen ja keittiön käsittävä johtajan asunto.

Arvotus	1	Kaavatilanne	YL
Käyttötarkoitus:	asuinrakennus		
Arvioitu valmistusaika	1936		
Säilyneisyys	Rakennus ovat pääosin säilynyt		
Luettelointiperuste	a, h, y		
Luettelointiperuste, tarkennus	aikansa suunnitteluihanteiden hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö		
Suositus	Säilytettävä kohde		

125 Talon Punamullantiellä

124

Samalla kiinteistöllä sijaitsevat kolme Kirkonkylän keskustan vanhaan rakennuskantaan kuuluvaa rakennusta, jotka ovat kokonaisuuden kannalta arvokkaita ja edustavat itsessään rakennusaikansa maalaisrakentamista.

Nuorin rakennuksista on sähkölaitoksen rakennus vuodelta 1947. Rakennuksen arvokas osa on kaksikerroksinen ja satulakattoinen. Päädyssä on lunetti-ikkuna ja talo on rapattu. Työnjohtajien huoneet olivat kaksikerroksisessa osassa.

Pihanpuoleinen lisäsiipi vuodelta 1967 on satulakattoinen ja matala huolto-osa, eikä kuulu arvotettun rakennukseen.

Arvotus	2	Kaavatilanne	YL
Käyttötarkoitus:	liikerakennus		
Arvioitu valmistusaika	1947, 1967		
Säilyneisyys	Rakennus on pääosin säilynyt. Laajennus vuodelta 1967.		
Luettelointiperuste	a, h, y		
Luettelointiperuste, tarkennus	aikansa suunnitteluhanteiden hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö		
Suositus	Säilytettävä kohde		

126 Liikerakennus torin laidalla

Kuokkalantie 2, 01900 Nurmijärvi

125

Nurmijärven keskustassa, torin laidalla sijaitseva suuri L:n muotoinen liikerakennus. Satulakatto, rapattu. Talo tunnetaan Korsisaaren liiketalona. Sinne rakennettiin alakertaan autoille korjaamo- ja tallitilat sekä konttoriksi pieni toimistohuone. Yläkertaan valmistui asuntoja henkilökunnalle. Valmistumisesta kymmenen vuoden kuluttua rakennusta laajennettiin huoltamosiivellä.

Arvotus	2	Kaavatilanne	AL1
Käyttötarkoitus:	liikerakennus		
Arvioitu valmistumisaika	1948		
Säilyneisyys	Rakennus vaikuttaa pääosin säilyneeltä.		
Luettelointiperuste	a, h, y		
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennusaikansa hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä		
Suositus	Säilytettävä kohde		

127 LINJA-AUTOASEMA

Keskustie 3, 01900 Nurmijärvi

126

Nurmijärven linja-autoaseman suunnittelijat olivat arkkitehdit Niilo Pulkka, Pekka Rajala ja Kaarlo Leppänen. He olivat 1950-luvulla voittaneet suunnittelukilpailun Rovaniemen linja-autoasemasta, jota pidetään sodanjälkeisistä linja-autoasemista arkkitehtonisesti merkittävimpänä. Nurmijärven linja-autoasema edustaa funktionalistista tyyliä eli funkista, joskin sitä voidaan pitää tyyliä myöhäisenä edustajana valmistuttuaan vuonna 1962.

Linja-autoliikennettä ja matkustavia palvelivat seuraavat tilat: Odotushalli ja lipputiski, baarikahvio, lehtioskio ja kahvilan myyntitiski sekä wc:t, lisäksi oli vielä tilat matka- ja rahtitavaroille sekä asemanhoitajan työhuone. Lisäksi rakennukseen tuli posti ja taksiasema. vuokratila parturille. Talonmiehelle varattiin kahden huoneen ja keittokomeron asunto. Kellari tuli vain rakennuksen itäisivustalle. Siellä oli pannuhuone ja huolto- ja varastotiloja.

Vuonna 1979 talossa oli Matkahuollon lisäksi ainakin tekstiililiike ja konepiste. Rakennuksessa on tehty julkisivumuutoksia ikkunoiden osalta 1982 ja 1983 sekä käyttötarkoituksen muutos vuonna 1993, jolloin myymälätiloja muutettiin ravintolatiloiksi.

Arvotus	1	Kaavatilanne	K/sr-2
Käyttötarkoitus:	linja-autoasema		
Arvioitu valmistusaika	1962		
Säilyneisyys	Peruskojauksia ainakin 1982, 1983 ja 1992. Rakennus on kuitenkin säilynyt pääosin tyyliin ominaisena.		
Luettelointiperuste	a, h, y		
Luettelointiperuste, tarkennus	aikansa suunnitteluihanteiden hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä		
Suositus	Säilytettävä kohde		

128 Kunnantalo

Keskustie 2b, 01900 Nurmijärvi

127

Nurmijärven kunnantalo edustaa 1960-luvun punatiiliarkkitehtuuria. Sillä on paikallishistoriallista merkitystä.

Vanha osa on valmistunut vuonna 1964 ja sen on suunnitellut arkkitehtuuritoimisto Unto Ojonen. Rakennus on osittain kaksikerroksinen ja se porrastuu rinteeseen. Laajennuksen suunnitteli Ojonen-Sipponen-Teerimaa-toimistossa Sipponen vuonna 1988.

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	kunnantalo	
Arvioitu valmistumisaika	1965	
Säilyneisyys	Vanha osa on säilyttänyt alkuperäisen ulkoasunsa. Rakennusta on laajennettu myöhemmin.	
Luettelointiperuste	a,h,y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennusaikansa hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, käyttötarkoitukseen liittyvä merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö	
Suositus	Säilytettävä kohde	

Nurmijärven rakennusperintöselvitys, kohteet

129 Salkola

Keskustie 1, 01900 Nurmijärvi

128

Salkolan talon rakennutti Olavi Lehto vuonna 1935 tai 1936. Rakennus on nykyisin satulakattoinen ja suorakaiteen muotoinen. Pitkän julkisivun keskellä on sisääntulokuisti ja sen päällä parveke sekä pieni poikkipääty.

Kunta osti talon Lehdolta eläinlääkärin asunnoksi. Siinä on toiminut myös hammaslääkärin vastaanotto. Otettiin 1960-luvulla asuinkäyttöön. Toimii nykyisin päiväkotina.

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	maatalo	
Arvioitu valmistumisaika		
Säilyneisyys	Peruskorjattu päiväkodiksi, säilyttänyt perinteisen hahmonsä.	
Luettelointiperuste	h,y	
Luettelointiperuste, tarkennus	paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä	
Suositus	Säilytettävä kohde	

Nurmijärven rakennusperintöselvitys, kohteet

130 Toimela

Kuokkalantie 3, 01900 Nurmijärvi

129

Nurmijärven keskustassa sijaitseva entinen kunnan virkamiesten asuinrakennus, jossa on asunut mm. kunnankamreeri. Rakennus on suorakaiteen muotoinen ja satulakattoinen. Pihan puolella kaksi pientä, satulakattoista sisääntulokuistia rakennuksen molemmissa päissä. Ikkunat ovat pystyjakoista tyyppiä, ullakkokerroksessa on matalat sivuikkunat. Päädyssä pienet kissanpenkit. Edustaa tyyllisesti klassismin ja funktionalismin yhdistelmää.

Pihan toisella puolella pitkän omainen satulakattoine ulkorakennus, joka aiemmin on kuulunut Salkolaan ja toiminut eläinlääkärin sairastallina.

Arvotus 2 Kaavatilanne YL2

Käyttötarkoitus:

Arvioitu valmistusaika 1945

Säilyneisyys Rakennus on hyvin säilynyt niin hahmoltaan kuin yksityiskohdiltaan 1940-lukulaisena. Kiinteistöllä ulkorakennus, joka on myös säilynyt.

Luettelointiperuste a,h,y

Luettelointiperuste, tarkennus rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä

Suositus Säilytettävä kohde

131 Nurmijärven yhteiskoulu

Pratikankuja 8, 01900 Nurmijärvi

130

Ajatus oppikoulun tarpeellisuudesta Nurmijärvellä syntyi 1900-luvun alkuvuosikymmeninä ja johti koulun perustamiseen 1929. Oppikoulu toimi aluksi vanhan kansakoulun tiloissa. Vuonna 1949 oppilasmäärän kasvu johti uuden koulurakennuksen rakentamispäätökseen.

Nurmijärven yhteiskoulun uusi rakennus valmistui 1955, ensimmäinen lisärakennus siihen valmistui 1962, toinen 1991 ja kolmas joulukuussa 2007. Rakennus on punatiilinen.

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	koulu	
Arvioitu valmistumisaika	1955	
Säilyneisyys	rakennusta on laajennettu 1962, 1991 ja 2007	
Luettelointiperuste	h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä,	
Suositus	Säilytettävä ryhmänsä edustajana	

132

Kino Juha

Keskustie 9, 01900 Nurmijärvi

131

Hyvin säilynyt, tyypillinen maaseututaajaman elokuvateatteri. Osa Nurmijärven kirkonkylän vanhempaa rakennuskantaa ja tärkeä osa niin Kirkonkylän ympäristökokonaisuutta kuin Nurmijärven paikallishistoriaa.

Rakennuksen on suunnitellut nurmijärveläinen insinööri Mikko Ketonen vuonna 1957. ja se valmistui jouluna 1958. Tästä lähtien elokuvateatteri on toiminut yhtäjaksoisesti tähän päivään. Rakennus on suorakaiteen muotoinen, satulakattoinen ja levyverhoiltu. Rakennuksen ulkoasuun ei ole tehty suuria muutoksia, mineriittilevy-pintaiset julkisivut ja punainen peltikate ovat pieniä korjauksia lukuun ottamatta alkuperäisessä asussaan. Sisääntuloaulan ja elokuvasalin sisustusta on muutettu 1960- ja 1970-luvuilla. Salin alkuperäiset tuolit on vaihdettu. Alun perin valkoinen katto on maalattu punaiseksi ja maalaamattomat, nurin päin asennetut ruskeat kovalevyt on maalattu violeteiksi. Sali on kuitenkin säilyttänyt alkuperäisen muotonsa ja sisustukseltaan aikakaudelle tyypillisen yksinkertaisuutensa. Kyseisen aikakauden elokuvateatterit ovat harvinaistuneet, sillä jo 1960-luvun aikana elokuvateatterien määrä Suomessa puolittui yli 600 teatterista 330:een, ja tasainen lasku on jatkunut näihin päiviin saakka.

Kino Juha on Nurmijärven ainoa elokuvateatteri ja tärkeä osa kunnan kulttuuripalveluita.

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	elokuva	
Arvioitu valmistumisaika	1958	
Säilyneisyys	Rakennus on pääosin säilynyt alkuperäisenä.	
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, käyttötarkoitukseen liittyvä merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä	
Suositus	Säilytettävä kohde	

133 LAIHOLA eli Kaipainen

Aleksis Kiven tie 19 a, 01900 Nurmijärvi

132

Kirkonkylän keskustassa, kansakoulua vastapäätä sijaitseva rapattu, kaksikerroksinen asuinrakennus 1930-luvun alusta. Perinteinen ulkoasu, satulakatto, kissanpenkit päädyssä. Ikkunat pystyjakoista tyyppiä. Osa vanhan kylänraitin maisemaa.

Arvotus	2	Kaavatilanne	VP
Käyttötarkoitus:	asuinrakennus		
Arvioitu valmistumisaika	1932		
Säilyneisyys	Rakennus vaikuttaa säilyttäneen perinteisen asunsa. 1991 sisätilat ja ulkopuoli remontoitu, perinteinen ilme säilynyt.		
Luettelointiperuste	a, h, y		
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennusaikansa hyvä edustaja , paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä		
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö		

134 Aleksis Kiven koulu

Aleksis Kiven tie 18 e, 01900 Nurmijärvi

133

Nurmijärven kirkonkylän kansakoulu aloitti toimintansa pitäjän toisena kunnallisena kansakouluna vuonna 1886. Puinen koulurakennus valmistui vuonna 1905 kirkonkylän länsilaidalle, lähelle Puontilan mäkeä. Myöhemmin samassa rakennuksessa aloitti toimintansa vuonna 1929 perustettu Nurmijärven yhteiskoulu.

Ensimmäinen, vuoden 1905 kansakoulurakennus purettiin vuonna 1981, mutta tätä hieman nuorempi, vuonna 1925 rakennettu kaksikerroksinen komea puurakennus on säilynyt. Sen sanotaan olevan Toivo Salervon suunnittelema. Rakennus sijaitsee vanhan maantien varrella, kohdassa, joka nykyisin on kevyenliikenteen raitti. Rakennus on keskiosaltaan aumakattoinen ja kaksikerroksinen. Päädyissä on symmetrisesti matalammat satulakattoiset siivet. Katolla on puolipyörän muotoisia lunetti-ikkunoita. Seiniä tukevat följarit. Tyyllisesti rakennus sijoittuu klassismin ja jugendin siirtymäkohtaan.

Salervon suunnitelmissa oli varattu tilat neljälle luokalle, yläaula voimistelutilaksi sekä kolmen opettajan asunnot.

Arvotus	1	Kaavatilanne	YO/sr-2
Käyttötarkoitus:	koulu		
Arvioitu valmistumisaika	1924		
Säilyneisyys	Rakennus on pääosin ulkoarkkitehtuuriltaan säilynyt.		
Luettelointiperuste	a, h, y		
Luettelointiperuste, tarkennus	aikansa suunnitteluihanteiden hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö tärkeä		
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö		

135

RAUHALA

Aleksis Kiven tie 18b, 01900 Nurmijärvi

134

Kirkonkylän keskustassa, koulujen naapurissa sijaitseva asuinrakennus. Osa kirkonkylän vanhemman rakennuskannan kokonaisuutta. Vanha kylänraitti, Tuusula-Vihti maantie kulki ennen linjauksen muutostaan tämän rakennusryhmän ja koulun keskitse.

itse rakennus on 1 1/2-kerroksinen ja jyrkähkön satulakaton omaava, mutta tyypiltään jälleenrakennuskauden taloa vanhempi. Ikkunoista osa on peitetty, mutta näkyvillä olevat ovat T-tyyppiä alakerrassa ja pystyjakoisia ullakolla.

Arvotus	2U	Kaavatilanne	YO
Käyttötarkoitus:	asuinrakennus		
Arvioitu valmistumisaika	1940		
Säilyneisyys	Pääosin säilynyt.		
Luettelointiperuste	h, y		
Luettelointiperuste, tarkennus	paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä		
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö		

Nurmijärven rakennusperintöselvitys, kohteet

136

TOIVOLA

Aleksis Kiven tie 18c, 01900 Nurmijärvi

135

Kirkonkylän keskustassa, vanhan historiallisen tielinjauksen ja kylänraitin varrella, vastapäätä kouluja sijaitseva asuinrakennus vuodelta 1945. Loivaharjakattoinen rakennus on funkisvaikutteinen ja kaksikerroksinen, pystyjakoiset ikkunat. Edustaa säilynyttä osaa kirkonkylän historiallisesta kokonaisuudesta.

Arvotus	2U	Kaavatilanne	YO
Käyttötarkoitus:	asuinrakennus		
Arvioitu valmistumisaika	1945		
Säilyneisyys	Rakennus on säilynyt aikakaudelleen ominaisena.		
Luettelointiperuste	a, h, y		
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennusaikansa hyvä edustaja , paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä		
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö		

137

TOIVOLA

Aleksis Kiven tie 18a, 01900 Nurmijärvi

136

Kirkonkylän keskustassa, vanhan historiallisen tielinjauksen ja kylänraitin varrella, vastapäätä kouluja sijaitseva asuinrakennus vuodelta 1930. Jyrkkä harjakatto, jugend-tyylin ikkunat, peiterimalaudoitus. Edustaa säilynyttä osaa kirkonkylän historiallisesta kokonaisuudesta.

Arvotus	2	Kaavatilanne	YO
Käyttötarkoitus:	asuinrakennus		
Arvioitu valmistumisaika	1930		
Säilyneisyys	Asuinrakennus on säilynyt aikakaudelleen ominaisena		
Luettelointiperuste	a, h, y		
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä		
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö		

Valtakunnallisesti arvokkaaksi luokiteltu pappila (RKY 5.4.89). Vuonna 1696 Mattilan tilasta kappalaisen virkataloksi erotettu pappila, jonka päärakennus on säilyttänyt perinteisen asunsa.

Nurmijärven seurakunta mainitaan perustetuksi vuonna 1579. Kappalaisen virkatalo perustettiin 1696, jolloin se erotettiin Mattilan tilasta. 1800-luvun alkupuolella Puontilan pappilasta(1) tuli valtakunnan kehityksenkin kannalta kulttuurisesti merkittävä. Kappalaisen virkaan nimitettiin tuolloin Johan Fredrik Bergh (s. 1795). Pietistisistä herännäisyyttä ja Paavo Ruotsalaista kannattanutta Berghiä pidetään "Suomen pyhäkoulun isänä". Hänen ansiotaan oli, että pitäjänkoulu saatiin perustetuksi Nurmijärvelle vuonna 1832.

1800-luvun lopussa metsänhoitaja Knut Mobergin piirtämässä kartassa näkyy päärakennus omalla paikallaan. Talusrakennukset sijoittuivat nykyiselle aukealle kesantomaalle. Tie pappilaan kulki kartassa suoraan nykyiseltä Punamullantieltä päärakennuksen itäpäädyn ohitse ja jatkui kohden pohjoista. Alkuperäinen yhteys muuttui myöhemmin. Nykyisin pappilaan tullaan lännestä Kyläjoentieltä erkanevaa Puontilantietä pitkin.

Itse pappilarakennus on rakennettu kahdessa osassa. Itäinen pääty on vanhempi ja sen oletetaan sisältävän alkuperäisen, 1600-luvun lopulta periytyvän pappilarakennuksen. Mikäli tämä pitää paikkansa, kyseessä on Suomen vanhin säilynyt pappilarakennus. Rakennuksen vanhan osana sanotaan olleen rungoltaan kapeampi kuin uusi, Johan Fredrik Berghin aikana rakennettu läntinen laajennusosa. Liitoskohdassa olisi siten kaksi seinää. Ullakon rakennustapa mainitaan vanhoilliseksi, kattotuoleista on puuttunut mm. kitapuu. Alkuperäisen pappilan rakennuksen iän määrittäminen vaatisi edelleen tarkempia tutkimuksia.

Nykyisen ulkoasunsa Puontilan pappila(1) on todennäköisesti saanut 1880-luvulla. Sitä on ilmeisesti korotettu 1900-luvun taitteessa. Rakennus on suorakaiteen muotoinen, pitkänomainen ja siinä on satulakatto. Ikkunat ovat T-mallia. Vuorauslaudat mainitaan käsinesahatuiksi, saumat peitetty peiterimoin.

Rakennusta on korjattu useaan otteeseen. Ilmeisesti 1950-luvulla rakennettiin itäpäätyyn kylpyhuone. Länsipäädyn ullakkohuone rakennettiin jatkosodan jälkeen siirtoväen asuttamistarpeisiin. Kattoa vahvistettiin ja kattotiilet vaihdettiin 1980-luvun lopulla tapahtuneiden korjausten yhteydessä. Vuonna 2004 lattia avattiin ja alapohja puhdistettiin. Tämän työn seurauksena julkisivussa verhouksen alalaitaa on jouduttu käsittelemään, samoin perustuksen ylälaita on levytetty. Rakennus on maalattu 2005.

Sisätiloissa märkätilojen lisäämisen ja muiden muutostöiden lisäksi suuri Sali on jaettu kevyellä väliseinällä 1990-luvulla. Sisätilojen pintamateriaalit ovat uusia, mutta vanhoja peiliovia on säilynyt. Samoin eteisessä on säilynyt kakluuni.

Pappilan itäpäädyn vieressä on vanha maakellari(2). Pihapiirissä on säilynyt myös sauna- ja asuinrakennus 1930-luvulta(3). Rakennus on aikakaudelle tyypillinen matalahko, loivasatulakattoinen hirsirakennus. Saunan lisäksi jäljellä on vajarakennus(4). Puontilan pappilan puutarhassa on ollut perinteisiä pihapiirin kasveja pappiloille tyypilliseen tapaan, mutta nämä kaikki on siirretty siinä vaiheessa kun talo lakkasi toimimasta kappalaisen virkatalona. Jäljellä oleva puistomainen ympäristö puustoineen ja puutarhoineen, kuten pihapiirin suuret jalopuut, ovat komeita ja arvokkaita ja kuuluvat kokonaisuuteen.

Nykyisellään Puontilan pappila pihapiireineen ja puustoineen muodostaa valtakunnallisesti (RKY 1993) arvokkaan, suojeltavan, pääosin hyvin säilyneen kokonaisuuden maisemallisesti arvokkaan historiallisen tien ja kulttuurimaiseman laidalla. Pappila saattaa olla vanhimmilta osiltaan Suomen vanhin säilynyt pappilarakennus. Se iän selvittäminen vaatii lisätutkimuksia. Sisätilat vaikuttavat huonejaon suhteen pääosin säilyneeltä tai säilyneeksi palautettavissa olevilta. Myös yksityiskohtia, kuten ovia ja kakluuni on säilynyt. Korjaustöiden yhteydessä säilyneisyys vaatii lisätutkimuksia. Perinteisten ja vanhojen osien tulee ulkoarkkitehtuurissa sisätiloissa säilyä.

Arvotus	1	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	pappila	
Arvioitu valmistusaika	1600-l? 1800-l	
Säilyneisyys	Pääosin säilynyt vuosisadan vaihteen asussa. Itäpäätyyn on lisätty märkätilasiipi. Sisätilat osin säilyneitä.	
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennustyyppinsä hyvä edustaja, rakennushistoriallinen merkitys, henkilöhistoriallinen merkitys, käyttötarkoitukseen liittyvä merkitys, ikä, paikallishistoriallinen merkitys,	

Nurmijärven rakennusperintöselvitys, kohteet

ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö

Suositus

Säilytettävä kohde, vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö

1

1

1

2

3

4

Nahkurintie 6, 01900 Nurmijärvi

Kaksikerroksinen, sementtitiilestä rakennettu, rakennusmestari Heikki Siikosen jugendia edustava rakennus Puontilan mäellä. Suunniteltu 1920-luvun alussa Nahkateollisuusosakeyhtiön tehdasrakennukseksi, mutta muutettiin pian yhteiseksi seurataloksi.

Alkuperäinen, vuodelle 1921 päivätyn suunnitelman mukainen rakennus on kooltaan 30m x 13 m suorakaide. Rakennus oli kaksikerroksinen, keskipilaririvin jakama kaksilaivainen basilika. Molemmissa kerroksissa oli miltei identtinen, koko rakennuksen kattava tehdassali. Rakennus oli arkkitehtuuriltaan jugendia. Katto oli alkujaan erikoinen säteriratkaistu. Sen pääjulkisivu muodostui symmetriseksi sommitelmaksi keskellä sijaitsevan pannuhuoneen ja siihen liittyvän suuren savupiipun ja molempien reunojen halkaistun kuusikulmion muotoisten porrastornien väliin. Ikkunat ovat pieniruutuiset. Porrastorneissa oli kolmannessa ullakkokerroksessa lunetti-ikkunat ja niiden katto oli aumattu.

Tehdasrakennus ei kauaa ehtinyt olla käytössä, sillä jo vuonna 1922 nahkateollisuusosakeyhtiö ajautui vararikkoon. Tästä pesästä sen osti eri seurojen muodostama osakeyhtiö, joka kunnostutti talon Siikosen uusien suunnitelmien mukaan seurakäyttöön sopivaksi. Ulkoarkkitehtuurissa suurin toteutettu muutos oli säterikatton ja siihen kuuluvien kattoikkunoiden poistaminen ja tasaaminen. Rakennuksen ensimmäiseen kerrokseen sijoitettiin kaksi työpajaa puutyöpaja ja rautatyöpaja, maalaamo, luentosali sekä pieni konttori. Keittiön ja toisen kerroksen välistä liikennettä varten suunnitelmaan varattiin uusi porrastorni takajulkisivulle, keittiön ja yläpuolisen vaatesäiliön välille.

Seuratoiminnassa tarvittava juhlasali sijoitettiin toiseen kerrokseen. Pohjasuunnitelmassa kerros jaettiin kolmeen osaan. Läntisestä porrastornista päästiin eteishalliin, jonka perällä oli vaatesäiliö. Eteishalli sijaitsi keskellä rakennusta, joten toinen kerros rakentui symmetrisen aksiaalisen sommitelman varaan, päätepisteenä oli näyttämön (purettu) keskiapsis. Eteishallin ja salin välillä oli neljä ovea. Parvikerroksessa sijaitsi ravintola keittiöineen. Ravintolasta oli pääsy salin parvelle. Salin sisustus edusti Siikosen suunnitelmassa jugendin ja klassismin taitekohtaa. Seinissä oli kasettikuviointi. Naulakon geometrinen ornamentti oli klassistinen. Salin puolella parvea kannattelivat tyyliteltyt moniosaiset klassisiakin aiheita sisältävät pylväät.

Ahjola hallinnut osakeyhtiö joutui pakkohuutokauppaamaan rakennuksen 1937. Erinäisten vaiheiden jälkeen se siirtyi sotien aikana Suojeluskunnalle ja tämän lakkauttamisen jälkeen Maataloustuottajien yhdistykselle. Osaa rakennuksesta oli käyttänyt sota-aikana puolustusvoimat. Talossa toimi mm. Suomen huollon ylläpitämä siirtoväen sairaala. 1950-luvulla Ahjola oli korjauksen tarpeessa. Suunnitelmat laati Olavi Ketonen. Maalaustyöt suoritti maalarimestari Keijo Roth taiteilija Viljo Teräksen laatiman värisuunnitelman mukaisesti. Salia käytettiin moniin tarkoituksiin 1950-luvulla: elokuvateatterina, koulu ja urheiluseurat liikuntasalina, ja se toimi juhlien ja iltamien tapahtumapaikkana. Rakennusta on kunnostettu 1950-luvun lopulla.

1985 se myytiin kunnalle. Kunta remontoi Ahjolan pian ostamisen jälkeen. Suurimmat muutokset tehtiin pohjakerroksessa. Entinen kokoussali muuttui toimintasaliksi, kerhohuoneista tuli toimistotiloja sekä kahvio. Alakerta palvelee nykyisin koululaisten ja nuorten iltapäiväkerho- ja nuorisotilana. Julkisivuissa, portaikoissa sekä kolmannen kerroksen kahvilassa ei tehty juurikaan muutoksia. Inventoinnin perusteella myös ikkunat on kuitenkin uusittu ulkoiset jakopuitteet omaaviksi uusiksi ikkunoiksi, lukuun ottamatta takajulkisivulla olevan puurakenteisen, lämmittämättömän porrastornin ikkunoita sekä porraskäytävien lunetti-ikkunoita. Juhlasalikerros on pääosin ilmeisesti 1950-luvun remontin jälkeisessä asussa. Väritys on aikakaudelle tyypillinen, oliivin-beigen sävyjä sisältävä. Näyttämö on kuitenkin purettu. Ovet näyttävät alkuperäisiltä peilioilta. Naulakkotilat ovat kokeneet suurimmat muutokset. Peräosaan on rakennettu uudet wc/pesuhuoneet, jotka on uusittu 2000-luvulla. Parvikerroksen ravintolatila on säilynyt muutoksilta.

Ahjola on värikkään historian omaava, kulttuurisesti keskeinen rakennus Nurmijärvellä. Se on aiemmin todettu inventoinneissa arvokkaaksi. Rakennuksen julkisivut ovat pääosin säilyneet ja ulkoarkkitehtuuri suojelemisen arvoista. Sisätiloista porrastornit, sekä toinen ja kolmas parvikerros ovat pääosin säilyneet sellaisena kuin nurmijärveläiset ovat ne oppineet tuntemaan. Kiinteä sisustus on arkkitehtonisia arvoja omaava.

Arvotus	1	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	seuratalo	
Arvioitu valmistumisaika	1921	
Säilyneisyys	Säilynyt pääosin seurataloksi muutoksen jälkeisessä asussa. Ikkunat pääosa uusittu, lunetti ja pohjoisen porrastornin ikkunat säilyneet. Sisätiloista sali 1920-luvun asussa, väritys lienee 1950-luvulta.	
Luettelointiperuste	a,h,y	

Nurmijärven rakennusperintöselvitys, kohteet

Luettelointiperuste, tarkennus	rakennusaikansa hyvä edustaja, suunnittelija, ikä, paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö
Suositus	Säilytettävä kohde, vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö, säilytettäviä sisätiloja

Puontilankaari 2, 01900 Nurmijärvi

Historiallisesti tärkeä satulakattoinen asuinrakennus pihapiireineen Puontilanmäen Ahjolaan ja nahkatehtaaseen liittyvässä kokonaisuudessa. Osa Puontilankaaren maisemaa. Rakennuksen perushahmo 1900-luvun alkuvuosikymmeniltä, yksityiskohdat 1950-luvulta.

Nykyinen rakennus on syntynyt useassa vaiheessa. Nykyisen omistajan isoäiti muutti rakennukseen 1926. Tällöin talo oli olemassa, samoin sauna. Rakennuksen omistajat olivat Nahkatehtaan osakkaita.

Ensimmäisissä kuvissa rakennus edustaa 1900-luvun alkuvuosikymmenien 1 1/2-kerroksista tyyppiä, jossa ullakkokerroksessa on kaksi kattolyhtyikkunaa. Kaikki näkyvät ikkunat ovat T-jakoista tyyppiä. Päädyssä on lapekattoinen kuisti, jossa pystyjakoiset ikkunat. Myös tontilla sijaitseva pieni satulakattoinen sauna näkyy kuvassa.

Päärakennusta laajennettiin ja muutettiin useassa vaiheessa. 1930-luvun kuvissa näkyy rakennus, jossa ikkunoita on suurennettu on T-tyypin suurehkoiksi salin ikkunoiksi yläjaolla. Ahjolan suunnasta talolle johtaa suora kulkutie.

Seuraavassa vaiheessa 1930-luvun loppupuolella taloon rakennettiin sisääntuloquistin rinnalle avokuisti-parveke-yhdistelmä. Rakennuksen samoin kuin saunan ikkunat tuhoutuivat sotien aikana pommituksissa. Nykyiset ikkunat ovat 1940-50-luvun jälleenrakennuskauden pystyjakoista tyyppiä.

Sauna kunnostettiin 1950-luvulla talon tyttären ja tämän perheen asuinrakennukseksi. Samalla päärakennuksessa tehtiin joitain muutostöitä, uusi sauna rakennettiin talon alle kellariin. Saunan remontti valmistui 1956 ja talon ilmeisesti 1957, mistä RHR:n ilmoittama rakennusvuosi. Tuolloin myös avokuisti vuorattiin ja varustettiin pystyjakoisilla ikkunoilla.

Päärakennuksen ja saunan nykyasu on yksityiskohdiltaan 1950-lukulainen. Ikkunat ovat pystyjakoiset ja vuoraus vaakapaneelia.

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	asuinrakennus	
Arvioitu valmistumisaika	1900-l	
Sällyneisyys	Alkuperäinen rakennus rakennettu ennen 1926. Tämän jälkeen kunnostettu ja laajennettu useaan otteeseen, rakennusajankohdan tyyppi näkyvissä ja säilynyt, yksityiskohdissaan 1950-lukulainen.	
Luettelointiperuste	h,y	
Luettelointiperuste, tarkennus	paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö	
Suositus	Säilytettävä kohde, vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

141 HAAVISTO

Punamullantie 17, 01900 Nurmijärvi

140

Historiallisesti tärkeä satulakattoinen nahkuri Kustaa Mäen entinen asuinrakennus pihapiireineen Puontilanmäen Ahjolaan ja nahkatehtaaseen liittyvässä kokonaisuudessa. Osa Puontilankaaren maisemaa.

Rakennusvuosi talon rungosta löytyneen merkinnän mukaan 1904. Suorakaiteen muotoinen satulakattoinen rakennus, jossa on T-jakoiset ikkunat. Sisäänkäyntikuisti pohjoissivulla. Sisäänkäyntikuisti on kunnostettu huonokuntoisesta alkuperäisestä ja samalla eristetty lämpimäksi tilaksi. Kuistin ikkunat ovat uudet, 2000-luvulla nykyisten omistajien itsensä puusepäntyönä tekemät ja niiden malli on otettu Puontilan pappilasta. Ulkovuoraus on uusittu 2001, vanhan mallin mukaisesti peiterimalaudoitukseksi. Myös ikkunat ja syöksytorvet kunnostettu vanhan mallin mukaan. Ulko-ovi on palautettu alkuperäiselle paikalleen ja uusittu, vanhan tyyliin Simo Humaljoen suunnitteleman mallin mukaiseksi.

Nahkuri Kustaa Mäki aluksi vuokrasi vuonna 1889, myöhemmin osti vuonna 1912 talonsa maat Einolan talolta. Einolan talon maille oli nykyisen Punamullantien varteen Puontilan mäen I. Parkkimäen etelärinteeseen syntynyt muutakin asutusta. Parkkimäki oli saanut nimensä nahkojen parkitsemiseen käytetyn pajun kuoren keruupaikasta. 1800-luvulla aiemmin itse suoritetun työn tekijöiksi syntyi uusi ammattikunta, nahkurit. Kustaa Mäki, tämän talon rakentaja, oli näistä 1800-luvun lopussa käytetyin.

Mäen kuolinpesän jäämistön tultua myyntiin 1917 perustettiin Nurmijärven Maanviljelijöiden Nahkateollisuusosakeyhtiö.

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	asuinrakennus	
Arvioitu valmistusaika	1900-l	
Säilyneisyys	Ulkovuoraus on uusittu 2001, vanhan mallin mukaisesti peiterimalaudoitukseksi. Myös ikkunat ja syöksytorvet kunnostettu vanhan mallin mukaan. Ulko-ovi on palautettu alkuperäiselle paikalleen ja uusittu, vanhan tyyliin	
Luettelointiperuste	a,h,y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennustyyppinsä hyvä edustaja, ikä, paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö	
Suositus	Säilytettävä kohde, vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

Nurmijärven rakennusperintöselvitys, kohteet

142

PESOLA

Puontilankaari 9, 01900 Nurmijärvi

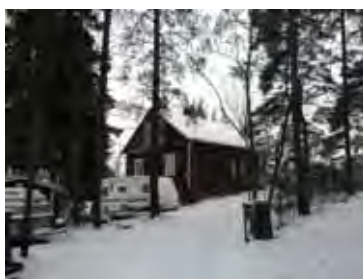
141

Historiallisesti tärkeä vuosisadan alun asuinrakennus Puontilanmäen ja Puontilan pappilan kokonaisuudessa. Rakennus sijaitsee Puontilan pappilan entisen pihapiirin laidalla, lähellä jo hävinnyttä navettaa.

Rakennus on leveähkö, noppamainen, satulakattoinen 1 1/2-kerroksinen. Perustus korkeahko rakennuksen toisessa päässä laskevan maaston takia. Sisäänkäynti tapahtuu Puontilan pappilan puoleisesta päädyistä, samalta puolelta jolta alkujaan johti myös tie rakennukselle. Sisäänkäyntikuisti satulakattoinen, päätykolmiollinen. Ikkunat uusittu, kuusiruutuisia ulkopuolisin puittein. Vuoraus peiterimaa. Suurehko leivinuuni ja hella säilynyt sisätiloissa.

Vielä 1970-luvun ilmakuvissa näkyy, kuinka kappalaisen pappilan entinen talouspiha on näkyvissä avoimena ja puuttomana ja Pesolan talo sen laidalla. Rakennus toimi Puontilan pappilan vuokraajan asuinrakennuksena. Nimi tulee talossa aikoinaan asuneesta Sulo Pesosesta, joka oli siirtolainen. 1930-luvun kuvassa rakennus näkyy vastapäätä karjarakennusta. Rakennus oli Nurmijärven seurakuunnan omistuksessa kunnes se 1960-luvulla myytiin yksityiselle.

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	asuinrakennus	
Arvioitu valmistumisaika	1932	
Säilyneisyys	Rakennus on säilyttänyt pääosin perinteisen, 1930-lukulaisen ilmeensä. Ikkunat uusittu. Ulkoinen perustus betonia.	
Luettelointiperuste	h,y	
Luettelointiperuste, tarkennus	ikä, paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö	
Suositus	Säilytettävä kohde, vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

Punamullantie 19a, 01900 Nurmijärvi**142**

Tien toisella puolella sijainneeseen Einolan taloon kuulunut entinen aitta joka on kunnostettu asuinkäyttöön viimeistään 1950-luvulla, jolloin siinä asui ompelija Hanna Hedman. Mittakaava ja ulkoasu perinteinen. Osa Punamullantien tiemaisemaa ja Puontilanmäen historiallista kokonaisuutta.

Pitkänomainen, kapeahko, suorakaiteen muotoinen satulakattoinen rakennus, joka sijaitsee näkyvällä paikalla puiston laidalla Punamullantien maisemassa. Peiterimalaudoitus, pystyjakoiset ikkunat.

Einolan talo, johon tämä asuinrakennukseksi kunnostettu aitta ilmeisesti alkujaan kuului, sijaitsi Punamullantien toisella puolella. Einola puolestaan on kirkonkylän alkutaloja. Muistitiedon mukaan monet Puontilanmäen Punamullantien varrella olevat rakennukset ovat alkujaan olleet Einolaan tavalla tai toisella liittyneitä.

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	asuinrakennus	
Arvioitu valmistumisaika		
Säilyneisyys	Alkujaan ilmeisesti aitaksi rakennettu talo joka kunnostettu asuinkäyttöön viimeistään 1950-luvulla. Kunnostuksen jälkeen mittakaava, yksityiskohdat ja ulkoasu perinteiseen ympäristöön sopiva.	
Luettelointiperuste	h,y	
Luettelointiperuste, tarkennus	paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö	
Suositus	Säilytettävä kohde, vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

144

RIIHIPIHA

Punamullantie, 01900 Nurmijärvi

143

Historiallisesti tärkeä vuosisadan alun yksikertaista jugendhuvilatyyppiä edustava asuinrakennus pihapiireineen Puontilanmäen kokonaisuudessa. Osa Punamullantien tiemaisemaa. Talon on rakennuttanut kirkonkylään muitakin rakentanut Emil Lönnrot.

Muistetaan Puontilassa Koskelan talona, jossa asui Arvo ja Hilma Koskelan perhe. Hilma Koskela oli Einolan talon emännän sisar. Yksityiskohdiltaan jugendia edustava ristipäätyinen, noppamainen huvilatyyppinen asuinrakennus. Sokkeli on korkea. Peiterimalaudoitus, koristeleikkauslinja ullakkokerroksen ja ensimmäisen kerroksen välissä sekä lista ensimmäisen kerroksen ikkunoiden alla. Ikkunat jugend-tyyppiä, samaa tyyliä edustavat kaariaiheet katonharjan tuntumassa. Mäen puolelle rakennettu ulotetun katonlappeen alle uusi sisääntulokuisti.

Puutarhainen tontti, jossa lisäksi piharakennus.

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	asuinrakennus	
Arvioitu valmistumisaika	1920	
Säilyneisyys	RHR 1920, ajoitus epävarma, tod. näk 1920-30-l. Sokkeli korkea. Säilynyt rakennusajankohdalleen ominaisena, mäen puolelle rakennettu uudempi kuisti.	
Luettelointiperuste	a,h,y	
Luettelointiperuste, tarkennus	ikä, paikallishistoriallinen merkitys, rakennustyyppinsä hyvä edustaja, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö	
Suositus	Säilytettävä kohde, vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

145

RIIHIKOPPELI

Punamullantie 21, 01900 Nurmijärvi

144

Historiallisesti tärkeä yksikerroksinen, satulakattoinen asuinrakennus pihapiireineen Puontilanmäen kokonaisuudessa, ainakin 1770-luvulta asutussa osassa. Osa Punamullaniten tiemaisemaa. Ollut kunnankätilä Matilda Kielomaan talo 1920-luvulla.

Paikalla sijainnut asutusta jo ainakin Kuninkaan Kartaston laatimisesta alkaen 1770-luvulla. Senaatinkartastossa 1870 täysin samalle paikalle merkitty asuinrakennus. Sijaitsee lehtipuisessa rinteessä Einolan talon muonamiehen mökin takana.

Päärakennus on suorakaiteen muotoinen, satulakattoinen, useammassa vaiheessa rakentunut asuinrakennus. Useampia laajennusosia. Poikkipääty, jossa kuisti talon etupuolella. Takapuolella jatkettun katolapteen alla sijaitsevia ulokkeita. Peiterimalaudoitus. Jugend-tyypin T-ikkunat itäpäädyssä. Länsipäädyssä uudet ikkunat, T-malli. Kuistin ikkunoissa ulkoinen, uusvanha ikkunaristikko. Näkyvä perustus maalattua betonia.

Korkeammalla rinteessä hirsinen piharakennus.

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	asuinrakennus	
Arvioitu valmistusaika	1920	
Säilyneisyys	RHR 1920. Rakennus on kerroksisella tavalla säilyttänyt perinteisen ilmeensä, muutos- ja laajennustöistä huolimatta. Osa ikkunoista uusia.	
Luettelointiperuste	h,y	
Luettelointiperuste, tarkennus	ikä, paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö	
Suositus	Säilytettävä kohde, vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

146

YRJÖLÄ

Punamullantie 19b, 01900 Nurmijärvi

145

Historiallisesti tärkeä vuosisadan alun yksikertaisesta muonamiehenmökistä asuinrakennukseksi laajennettu asuinrakennus pihapiireineen Puontilanmäen kokonaisuudessa. Osa Punamullantien tiemaisemaa.

Einolan talon entinen muonamiehen mökki, jossa on muistitiedon mukaan asunut Fanni Ketonen. Tuohon aikaan talossa oli kaksi pientä huonetta.

Taloa on laajennettu kahdesti ja nykyasussaan se on kaksikerroksinen, monimuotoinen. Vuoraus perinteinen peiterimalauditus, harjakatto. Ikkunoissa ulkopuolinen ristikko.

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	asuinrakennus	
Arvioitu valmistusaika	1900-l	
Säilyneisyys	Taloa on laajennettu kahdesti pienestä muonamiehen mökistä. Mittakaavallisesti silti säilyttänyt alueen perinteiselle rakennuskannalle ominaisen mittakaavan ja ilmeen.	
Luettelointiperuste	h,y	
Luettelointiperuste, tarkennus	paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö	
Suositus	Säilytettävä kohde, vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

147

VAAHTERAMÄKI

Punamullantie23, 01900 Nurmijärvi

146

Historiallisesti tärkeä yksikerroksinen, satulakattoinen asuinrakennus pihapiireineen Puontilanmäen kokonaisuudessa, ainakin 1770-luvulta asutussa osassa. Osa Punamullantien maisemaa, Puontilan naapurissa. Paikalla asutusta ainakin 1700-luvun lopulta.

Entinen Reinikkalan talon etumiehenä olleen Hugo Hjerpin talo. Samalla paikalla sijaitti karttaan merkitty asuinrakennus 1870 Senaatinkartastossa. Päärakennus pitkänomainen ja suorakaiteen muotoinen. Kuisti ja poikkipääty pitkillä sivuilla. Itäpäässä luonnonkivinen perustus, länsipäätyä jatkettu n. 1/4 verran ja tässä osassa betoniperustus. Rakennus on vuorattu listoituksen erottamalla pystypontti - vaakapontti - pystypontti jaolla. Rakennusta on lisäeristetty, vuoraus siten uudempaa perua. Ikkunat T-malliset, perinteiset, lukuun ottamatta laajennuksen kadunpuoleista osaa sekä pihan puolen kuitenkin ikkunoita.

Rakennuksen yläpuolella pohjoisessa sijaitsee navetta. Myöhemmin Hugo Hjerpin vävy, Yrjö Itäluoto, korjasi rakennuksessa autoja, kunnes rakensi oman autokorjaamorakennuksen viereiselle tontille (Kalliomäki 54340200040227) vuonna 1956

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	asuinrakennus	
Arvioitu valmistusaika	RHR 1920	
Säilyneisyys	Rakennusajankohta 1920-l tai aiemmin. Päärakennus on pääosin perinteisessä asussa, mutta sitä on myös muutettu. Lisäeristetty. Länsipäätyä on jatkettu, mahdollisesti 1970-luvun puolivälin jälkeen. Kuistin ikkunat uusittu. Miljöö pääosin säilynyt.	
Luettelointiperuste	h,y	
Luettelointiperuste, tarkennus	ikä, paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö	
Suositus	Säilytettävä kohde, vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

148 Yli-Mattila, talousrakennukset

Punamullantie 24-26, 01900 Nurmijärvi

147

Puontilan mäen juurella, etelärinteessä sijaitseva alkutalo. Nykyinen päärakennus (2) tavanomaiseksi peruskorjattu, mutta Punamullantien historiallisessa tiemaisemassa säilynyt taitekattoinen karjasuoja sekä pyöreämuotoinen muurattu siilo (1) muodostavat tärkeän osan Puontilanmäen kokonaisuutta.

Arvotus	2	Kaavatilanne	AM
Käyttötarkoitus:	talousrakennus		
Arvioitu valmistumisaika	1925		
Säilyneisyys	Päärakennus modernisoitu, talousrakennukset säilyneet.		
Luettelointiperuste	a, h, y		
Luettelointiperuste, tarkennus	omaleimainen, paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö tärkeä		
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö		

1

1

1

2

2

149

REINIKKALA

Punamullantie 26, 01900 Nurmijärvi

148

Alkutalo, eräs kirkonkylän merkittävimmistä. Sijaitsee näkyvällä paikalla Puontilan mäen reunalla, vanan Tuusula-Vihti maantien toisella puolella, pellon laidalla.

Reinikkala erotettiin 1558 Einolasta. Vuonna 1694 siitä muodostettiin Kruunun puustelli, jossa asui Uudenmaa rakuunarykmentin pataljoonan saarnaaja. Reinikkalaan liitettiin myös 1600-luvun alkupuolella kolme muuta taloa.

Päärakennus puusta, osittain kaksikerroksinen ja rakennettu vuonna 1926. Päärakennus suorakaiteen muotoinen ja pellon puoleisella julkisivulla siinä on keskeisesti sijoittunut taitekattoinen poikkipääty. Ikkunat ovat pieniruutuiset, uudet. Peiterimalaudoitus. Kaksi avokuistia, toinen päädyssä, toinen sisääntulon kohdalla. Pihapiiri, joka rajaa Kyläjoen laakson maisemassa eteläreunaa säilynyt ja arvokas. Luhtiaitta-varastoyhdistelmä hirrestä. Navetta 38 lehmälle sementtitiilistä, kivistä ja puusta, vuodelta 1922.

Arvotus	2	Kaavatilanne	AM
Käyttötarkoitus:	alkutalo		
Arvioitu valmistusaika			
Säilyneisyys	Rakennuksessa joitain uudistuksia, kuten uusia ikkuna-aukkoja, kuisti. Ikkunat usittu. Pihapiirin rakennuksia säilynyt.		
Luettelointiperuste	a, h, y		
Luettelointiperuste, tarkennus	paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö tärkeä		
Suositus	Säilytettävä ryhmänsä edustajana, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö		

150

REINIKKALA

Kyläjoentien eteläpää, Puontilanmäki, 01900 Nurmijärvi

149

Kyläjoentien maisemassa sijaitseva, Reinikkalan alkutaloon, entiseen kruunun puustelliin kuuluva vanha kuivaamo, joka on muutettu 1960-luvulla karjakon asuinrakennukseksi. Paikallishistoriallisesti ja maisemallisesti tärkeä osa Puontilan mäen kokonaisuutta.

Rakennus on solakan suorakaiteen muotoinen ja 1 1/2 - kerroksisuutensa takia runkoonsa nähden korkeahko. Ikkunat ovat pystyjakoiset, ulkoarkkitehtuurin yksityiskohdat 1940-50-lukulaiset.

Reinikkala oli alkutalo, joka on 1558 erotettu Einolasta. Vuonna 1694 talosta tuli Kruunun puustelli, jossa asui Uudenmaan Rakuunarykmentin pataljoonan saarnaaja.

Arvotus	2U	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	asuinrakennus	
Arvioitu valmistusaika	1900-l	
Säilyneisyys	Rakennuksen ulkoasu viittaa 1950-50-luvun pieniin maalaisrakennuksiin ja sellaisena se on säilynyt.	
Luettelointiperuste	h,y	
Luettelointiperuste, tarkennus	paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö	
Suositus	Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö, säilytettävä osana kokonaisuutta.	

Nurmijärven rakennusperintöselvitys, kohteet

---

151 Kivirinne

Taipaleentie 514, 01900 Nurmijärvi

150

Satulakattoinen, kapearunkoinen asuinrakennus. Koristehaiheet ikkunoiden vuorilauoissa jugendia. Hyvin säilynyt vanhempi asuinrakennus maisemallisesti tärkeällä alueella Puontilan mäkeä vastapäätä, Luhtajokilaaksossa.

Talossa asui aikoinaan kiertävä valokuvaaja Perho. Perho kuvasi aikakautensa ihmisiä ja kiersi sen lisäksi pohjoisessa kuvaamassa. Kuvansa hän kehitti talonsa kellarissa.

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	asuinrakennus	
Arvioitu valmistumisaika	1920	
Säilyneisyys	RHR 1920, voi olla vanhempikin	
Luettelointiperuste	a,h,y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä	
Suositus	Säilytettävä kohde	

Nurmijärven rakennusperintöselvitys, kohteet

152

Kiviniemi

Niemenmäentie 10, 01900 Nurmijärvi

151

Jälleenrakennuskauden tyyppitalo, joka on hyvin säilynyt aikaudelleen ominaisena. Sijaitsee Kirkonkylän laidalla, Puontilan mäkeä vastapäätä Luhtajokilaakson laidalla mäenrinteessä, jossa muutakin saman aikakauden ja hieman varhaisempaa asuinrakennuskantaa.

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	asuinrakennus	
Arvioitu valmistumisaika	1950	
Säilyneisyys	Rakennus on säilynyt.	
Luettelointiperuste	a,h,y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä	
Suositus	Säilytettävä kohde	

Nurmijärven rakennusperintöselvitys, kohteet

153

Pirttilä

Taipaleentie 518, 01900 Nurmijärvi

152

Asuinrakennus, joka on hyvin säilynyt aikaudelleen ominaisena. Sijaitsee maisemallisesti näkyvällä ja tärkeällä paikalla Kirkonkylän laidalla, Puontilan mäkeä vastapäätä Luhtajokilaakson laidalla.

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	asuinrakennus	
Arvioitu valmistusaika	1945	
Säilyneisyys	Rakennus on hyvin säilynyt aikaudelleen ominaisena	
Luettelointiperuste	a,h,y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä	
Suositus	Säilytettävä kohde	

Alkutalo, josta halottiin Ali-Mäkelä 1768, toimitettiin isonjaon yhteydessä 1794. Tilan omiastajina olivat 1700-luvulla usein kirkkoherrat. Ollut karttalähteiden mukaan miltei samassa paikassa jo 1700-luvulla. Rakennuksen pohjoispuolella oli sotilastorppia tuohon aikaan.

Nykyinen päärakennus rakennettiin kylänmäkeä kohdannee palon jälkeen 1900-luvun alussa. Se on hirsinen, tyylillisesti jugendia edustava rakennus, jonka tienpuoleinen pääjulkisivun kuisti on poikkeuksellisen koristeellinen. Rakennusta ympäröi puisto.

Pihapiiriin kuuluu useita säilyneitä perinteisiä hirsirakennuksia, kuten luhtiaitta (2), entinen sauna (3), pikkumökkimäinen, satulakattoinen asuinrakennus (4), aitta- ja varastorakennus (5). Näistä asuinrakennuksen ja aitta- ja varastorakennuksen tiilikato on säilynyt. Pihapiirin rakennukset ovat vaalittavia. Lisäksi tiilinavetta, jonka tiilirakenteet ovat päässeet murtumaan.

Arvotus	1	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	alkutalo	
Arvioitu valmistumisaika	1900-l	
Säilyneisyys	Päärakennus pääosin säilynyt. Ikkunat vaihdettu, mutta teetetty vanhan mallin mukaan. Tiilikatto. Pihapiirin rakennuskantaa säilynyt perinteisenä.	
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennusaikansa hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö tärkeä	
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

1

2

5

3,4

Nurmijärven rakennusperintöselvitys, kohteet

155

KANTA-IIVARI

livarintie 9, 01900 Nurmijärvi

154

Alkutalo, josta erotettiin 1588 Reinikkala. Talosta halottu Yli-livari, toimitettu isonjaon yhteydessä.

livari oli 1800-luvun alussa pitäjän vauraimpia ja edistyksellisimpiä maataloja. Se sijaitsi jo 1740-luvulla hyvin lähellä nykyistä sijaintipaikkaansa. Tilan päärakennus paloi kuitenkin 1900-luvun alussa, samaan aikaan kuin muutkin mäellä sijaitsevat rakennukset, yhteensä 18 asuin- ja talousrakennusta. Nykyisen rakennuksen rakennusvuodeksi mainitaan kuitenkin 1904.

Päärakennus on satulakattoinen, pitkänomainen ja leveärunkoinen. Siinä on poikkipääty ja yksityiskohdiltaan se edustaa jugendia.

Arvotus	1	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	alkutalo	
Arvioitu valmistusaika	1904	
Säilyneisyys	Rakennus on säilynyt aikakaudelleen ominaisena. Katto kunnostettu hiljattain.	
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennusaikansa hyvä edustaja , paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö tärkeä	
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

Nurmijärven rakennusperintöselvitys, kohteet

---

156 livarin riihi

Punamullantien ja Perttulantien kulma, 01900 Nurmijärvi

155

livari riihi, joka sijaitsee tien toisella puolella

Arvotus	2	Kaavatilanne	MT
Käyttötarkoitus:	talousrakennus		
Arvioitu valmistusaika	1800-l		
Säilyneisyys	Riihi paloi osin sisältä muutama vuosi sitten, mutta muutoin säilynyt.		
Luettelointiperuste	a, h, y		
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, käyttötarkoitukseen liittyvä merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ikä, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö tärkeä		
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö		

Nurmijärven rakennusperintöselvitys, kohteet

---

157 Päivölä

livarintie 36, 01900 Nurmijärvi

156

livarista länteen sijoittuva asuinrakennus, joka näkyy pitkälle Kirkonkylää lännessä reunustavaan viljelymaisemaan. Satulakattoinen, 1 1/2-kerroksinen. Peiterimalaudoitu. Ikkunat T-tyyppiä, yläosassa uudet koristejakopuitteet.

Rakennettu alkujaan livarin talon yhdelle tyttärelle syytinkitaloksi, mutta tämä ei muuttanut rakennukseen asumaan.

Arvotus	2	Kaavatilanne	MT
Käyttötarkoitus:	asuinrakennus		
Arvioitu valmistusaika	1900-l		
Säilyneisyys	Pääosin säilynyt, ikkunoihin lisätty uusia yksityiskohtia.		
Luettelointiperuste	h, y		
Luettelointiperuste, tarkennus	paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö		
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö		

158 Krannila (Grannila)

Perttulantie 5, 01900 Nurmijärvi

157

Grannilan talonpaikka mainitaan Kirkonkylän vanhimmaksi. Sijaitsee jo 1700-luvun kartan mukaan nykyisellä paikallaan kukkulalla Parkkimäestä etelään, Kirkon pohjoispuolella.

Päärakennus (1) alkujaan 1800-luvun puolelta, sen nykyasu on 1920-luvulta, mutta peruskorjattu, jolloin ikkunat ja ulkuvuoraus on uusittu. Navetta (3), johon sopii 30 lehmää, on vahvistettu tiilipilareilla. Se on kooltaan suuri ja maisemassa merkittävä, rakennettu 1905. Pihapiiriin kuuluu myös luhtiaitta (2) sekä kauempana pohjoisessa pellon keskellä sijaitseva vanha puimalato(4).

Arvotus	2	Kaavatilanne	AM/s?
Käyttötarkoitus:	alkutalo		
Arvioitu valmistumisaika	1873		
Säilyneisyys	Julkisivussa ikkunat vaihdettu ja ulkuvuoraus uusittu.		
Luettelointiperuste	h, y		
Luettelointiperuste, tarkennus	paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö		
Suositus	Säilytettävä kohde, Säilytettävä pihapiiri tai lähiympäristö		

1

2

3

3

159 HEIKKARINMÄKI, "kunnalliskoti"

Rajamäentie 9b, 01900 Nurmijärvi

158

Nurmijärven kirkonkylässä sijaitsevan nykyisen palvelukodin vanhempi osa, entinen kunnalliskoti.

Useaan kertaan paloissa tuhoutuneiden kunnalliskotien tilalle rakennettiin vuonna 1928 arkkitehti Matti Paalasan suunnitelmien mukaan uusi, paloturvallisuussyistä tiilirakenteinen vanhainkoti. Rakennus on kolmikerroksinen ja aumakattoinen. Se edustaa aikakautensa tyyli-ihanteita.

Sotien jälkeen tämä kunnalliskoti vaati laajentamista, joten 1950-luvulla sen läheisyyteen rakennettiin kunnalliskodin sairausosasto. Se toteutettiin Maaseudun keskusrakennustoimiston suunnitelmien mukaan ja valmistui 1954. Rakennus on kolmikerroksinen ja satulakattoinen.

Arvotus	1	Kaavatilanne	YS
Käyttötarkoitus:	sosiaali		
Arvioitu valmistumisaika	1928		
Säilyneisyys	Rakennukset säilyneet ajankohdilleen ominaisina.		
Luettelointiperuste	a, h, y		
Luettelointiperuste, tarkennus	aikansa suunnitteluihanteiden hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö tärkeä		
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö		

163

TAMMELA

Sorvankaari 5

159

Ali-Sorvan naapurissa sijaitseva asuinrakennus. Suorakaiteenmuotoinen, satulakattoinen rakennus, joka on yksityiskohdiltaan säilynyt. Ikkunat ristimallia, ulkovuoraus peiterimaa. Kuisti mahdollisesti alkuperäistä rakennusta myöhempi, mutta tyyliltään perinteinen.

Seppäsukuun kuulunut Kalle Vuori rakensi talon 1910. Talon alakerran toisessa päässä oli Kalle Vuoren verstashuone ja toisessa päässä asuintiloina keittiö ja kamari. Perhe joutui myymään talon 1937. Uusi omistaja rakensi siihen kuistin. Tontilla oli Vuorten aikana paljon istutuksia: omenapuita, marjapensaita, ruusupensaita, sireenejä, perennoja, juurikasveja. Pihapiirissä kasvoi myös pähkinäpensaita.

Pihapiiriin kuului asuinrakennuksen lisäksi navetta-heinälato, aitta, kanala, possula, ja vähän kauempana pihasta paja ja sauna. Näitä ei enää ole jäljellä.

Sepäntöiden ohella Kalle Vuori teki puusepäntöitä verstaassaan. Hän myös lääkitsi ja paransi niin eläinten kuin ihmistenkin vaivoja ja toimi lääninlääkärin avustajana oikeuslääketieteellisissä ruumiinavauksissa, joita. Kalle Vuori oli myös keksijä. Vuoren suvun miehet ovat monessa polvessa olleet käsistään ja toimissaan taitavia miehiä, keksijöitäkin ja luonoltaan humaaneja. Kuuluisin suvun miehistä oli Kallen veli Fredrik Vuori, joka perusti Jokelaan "Vuoren-Teko" -nimisen metallialan yrityksen. Osa tuotteista oli Fredrik Vuoren itsensä kehittämiä työkaluja. Fredrik Vuori oli myös hyvämuistinen ja taitava tarinankertoja. Myös asianajaja Matti Wuori kuuluu samaan sukuun. Hän on Kallen veljen pojan poika.

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	asuinrakennus	
Arvioitu valmistusaika	1920	
Säilyneisyys	Rakennus on kerroksisesti rakentunut, omaleimainen, mutta yleisilmeeltään perinteinen.	
Luettelointiperuste	a,h,y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, lähiympäristön merkitys	
Suositus	Säilytettävä kohde	

161 HEIKKARINMÄKI, "sairasosasto"

Rajamäentie 9b, 01900 Nurmijärvi

159

Nurmijärven kirkonkylässä sijaitsevan nykyisen palvelukodin uudempi, 1954 rakennettu laajennusosa.

Arkkitehti Matti Paalasen suunnitelmienmukaisen vanhainkodin yhteyteen kunnalliskoti kunnalliskoti vaati sotien jälkeen laajentamista, joten 1950-luvulla sen läheisyyteen rakennettiin kunnalliskodin sairausosasto. Se toteutettiin Maaseudun keskusrakennustoimiston suunnitelmien mukaan ja valmistui 1954. Rakennus on kolmikerroksinen ja satulakattoinen. Se omaa aikakautensa, 1950-luvun pehmeän funktionalismin, asuin-, asuntola- ja julkisen rakentamisen hyvän, ajalle ominaisen ulkoasun.

Arvotus	2	Kaavatilanne	YS
Käyttötarkoitus:	sosiaali		
Arvioitu valmistumisaika	1954		
Säilyneisyys	Rakennus säilynyt ajankohdalleen ominaisena.		
Luettelointiperuste	a, h, y		
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennusaikansa hyvä edustaja , paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö tärkeä		
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö		

162 Kunnanlääkäriin asuinrakennus

Toreenintie 4

159

Rinteessä, terveyskeskuksen, entisen kunnansairaalan, itäpuolella metsäisessä rinteessä sijaitseva, nykyisin päiväkotina toimiva rakennus. Rakennettu hieman ennen Kunnansairaalan valmistumista 1950-luvun alussa. Tyyliltään edustaa samaa pehmeää, satulakattoista, ruskeaksi rapattua funktionalismia, kuin sairaalan vanha osakin. Rakennus on L:n muotoinen. Kivijalka on päällystetty ajalle ja tyyliille ominaisesti liuskekivillä. Ikkunat ovat pystyjakoiset, kattomateriaali inventointihetkellä pelti.

Arvotus 2 Kaavatilanne

Käyttötarkoitus:

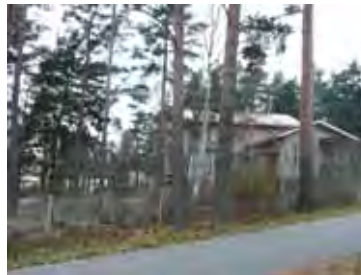
Arvioitu valmistusaika 1951

Säilyneisyys Rakennus vaikuttaa pääosin säilyneen. Sisääntulokatokset ja portaiden kaiteet säilyneet alkuperäisinä. Myös ikkunoita säilynyt.

Luettelointiperuste a,h,y

Luettelointiperuste, tarkennus rakennusaikansa hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, lähiympäristön merkitys

Suositus Säilytettävä kohde

164 PUKKILA eli YLÖSTALO

Kirkkotie 997, 01900 Nurmijärvi

160

Pukkilan, Aleksisi Kiven Toukolan kylän esikuvana toimineen kyläkokonaisuuden tärkein talo on historiallisesti ollut Pukkila, johon 1630-luvulle tultaessa oli liitetty seitsemän lähitaloa. Pukkilasta halottiin 1700-luvun alussa Alastalo ja 1720-luvulla Heikkilä. Itse Pukkilaa ryhdyttiin nimeämään Ylöstaloksi. Nämä kaikki talot sijaitsivat 1700-luvun kartan mukaan tällä kyläkukulalla, kyläteiden molemmin puolin. Kylään kuului lisäksi kaksi sotilastorppaa. Ylöstalon päärakennus muutettiin nykyiseen asuunsa 1920-luvulla Heikki Siikosen suunnitelman mukaan.

Pihapiiriin kuuluu useita kyläkuvan kannalta tärkeitä rakennuksia. Näitä ovat päärakennus(1), harjakattoinen, sementtitiilinen talousrakennus, mahdollisesti osa entistä suurta navettaa tien vartta reunustamassa (2), verstaas(3), luhtiaitta(4), entinen sotilastorppa(5), aitta(6), maakellari (7), ulkorakennus(8) sekä vaunuvaja(16)

Arvotus	1	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	maatalo	
Arvioitu valmistumisaika	1920	
Säilyneisyys	Päärakennus ja pihapiiri pääosin säilyneet	
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennusaikansa hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä	
Suositus	Säilytettävä kohde,Säilytettävä pihapiiri tai lähiympäristö	

165 KETUNOJA (Alestalo)

Kirkkotie 990, 01900 Nurmijärvi

161

Pukkilan kyläkokonaisuuteen kuuluva ja tiemaisemassa keskeisellä paikalla sijaitseva Pukkilan alkutalosta 1700-luvun alussa. Alestalosta halottiin sittemmin isossajaossa Pekkola.

Alestalon rakennuskanta on alkujaan peräisin 1800-luvulta, mutta päärakennus on uudistettu kokonaisuudessaan.

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	maatalo	
Arvioitu valmistumisaika	1800-1900-l	
Säilyneisyys	Päärakennus uusittu, luhtiaitta säilynyt.	
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö	
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

Nurmijärven rakennusperintöselvitys, kohteet

166 Ali-Pekkola

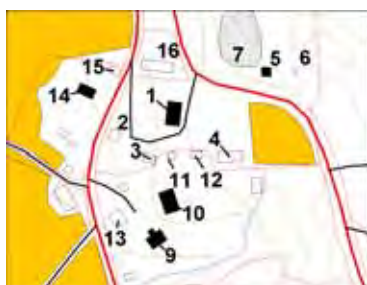
Kirkkotie 987a, 01900 Nurmijärvi

162

Pukkilan historiallisella kylänmäellä, joka on tullut tunnetuksi Aleksis Kiven Toukolan kylän esikuvana, sijaitseva Pekkola tai Ali-Pekkola erotettiin Alestalosta vuonna 1740. Tämä halkominen toimitettiin isonjaon yhteydessä 1794. Pekkola puolestaan halottiin 1845, jolloin muodostuivat Yli-Pekkola ja Ali-Pekkola.

Nykyinen päärakennus (9) on alkujaan rakennettu 1700-luvulla, kun Ali-Pekkola erotettiin omaksi kantatalokseen. Päärakennus sai nykyisen hahmonsä 1920-luvulla, jolloin harja käännettiin. Rakennus on peruskorjattu ja ulkovuoraus samoin kuin ikkunat ovat uudet. Kokonaisuus, johon kuuluu useita historiallisia, säilyneitä pihapiirin rakennuksia rakenteellisesti edelleen olennainen osa Pukkilan ryhmäkylää sekä historiallista tiemaisemaa. Kylänmäen ylittävän pihatien varteen sijoittuvat aitat (11, 12) sekä Palojoelta tulevan vanhan maantien, Kirkkotien, varressa sijaitseva taitekattoinen aitta (13) erityisen tärkeitä. Myös tien varressa sijaitseva satulakattoinen navetta säilynyt.

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	maatalo	
Arvioitu valmistumisaika	1899	
Säilyneisyys	Alkujaan 1700-luvulta oleva, 1920-luvun hahmon omaava päärakennus peruskorjattu, ulkovuoraus ja ikkunat uusia. Piharakennus ja aitat säilyneet. Satulakattoinen navetta säilynyt, huonossa kunnossa.	
Luettelointiperuste	h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö tärkeä	
Suositus	Säilytettävä ryhmänsä edustajana, Säilytettävä pihapiiri tai lähiympäristö	

9

13

11, 12

11, 12

Nurmijärven rakennusperintöselvitys, kohteet

167 SIMONSBERG

Kirkkotie 756, 01900 Nurmijärvi

163

Uudistalo, perustettu Nurmijärven etelärannalle 1760-luvulla. Tilan ensimmäinen omistaja oli Nurmijärven kappalainen Simon Saxelin ja talo nimettiin hänen mukaansa. Talo sijaitsee maisemallisesti komealla paikalla, kallioisella kummulla entisen järven, nykyisen peltoaukean laidalla. Nykyisin puusto, josta osa on jalopuustoa, kuitenkin peittää talon näkyvyyttä.

Päärakennuksen rungon vanhimmat osat 1870-luvulta, mutta saanut nykyisen asunsa 1911. Rakennus on satulakattoinen ja osittain kaksikerroksinen. Ikkunoiden vuorilaudat koristeelliset, jugendaiheiset. Pihapiiriin on kuulunut lukuisa määrä erilaisia talusrakennuksia ja se on muodostanut kulttuurihistoriallisesti arvokkaan kokonaisuuden. Suurin osa tästä rakennuskannasta on kuitenkin inventointihetkellä hyvin huonossa kunnossa. Pihapiiriin muodostivat päärakennus(1), karjarakennus(2), aitta(3), jalasaitta(4), luhtiaitta(5), vajat(6), (7) ja (9), katos(8), työmiesten asuinrakennus eli sauna (10).

Erikseen on mainittava taiteilija Kivirikon entinen huvila(11), joka sijaitsee päärakennuksen ja rannan välissä. Rakennus on säilynyt, mutta peruskorjattu mm. ikkunoiden osalta.

Arvotus	1	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	uudistalo	
Arvioitu valmistumisaika	1911	
Säilyneisyys	Nykyinen asu 1911, päärakennusta peruskorjataan parhaillaan. Pihapiiriin lukuisat rakennukset jäljellä, mutta huonossa kunnossa.	
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennustyyppinsä hyvä edustaja, omaleimainen, paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö tärkeä	
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

1

5

2 ja 3

2

10

Nurmijärven rakennusperintöselvitys, kohteet

168 JÄRVELÄ

Kirkkotie 758, 01900 Nurmijärvi

164

Simonsbergin läheisyydessä sijaitseva perinteisen oloinen asuinrakennus pihapiireineen. Sijaitsee maisemallisesti kauniilla paikalla pienen peltoaukean keskellä. Päärakennus satulakattoinen, poikkipäädyllinen. Peiterimalaudoitus ja risti-tyyppin ikkunat.

Teollisuusneuvos Otto Wuorion syntymäkoti.

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	asuinrakennus	
Arvioitu valmistumisaika	1883	
Säilyneisyys	Päärakennus vaikuttaa pääosin säilyttäneen perinteisen ulkoasunsa. Todennäköisesti kunnostettu 1940-60-luvulla.	
Luettelointiperuste	h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ikä, henkilöhistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö tärkeä	
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

Nurmijärven rakennusperintöselvitys, kohteet

169

TAKAMETTÄ

Järventaustantie 596, 01900 Nurmijärvi

165

Simonsbergin läheisyydessä Järventaustantiellä, tiemaisemaa muokkaavassa risteyskohdassa sijaitseva mäkitupa- tai torppatyyppin hirsinen asuinrakennus. Kapea runko, satulakatto. Pitkänurkkainen, seinää vahvistavat följarit. Peiterimavuoraus ja ikkunat ovat kuusiruutuiset.

Arvotus	1	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	mäkitupa/torppa	
Arvioitu valmistumisaika		
Säilyneisyys	Perinteisenä säilynyt asuinrakennus.	
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö tärkeä	
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

Nurmijärven rakennusperintöselvitys, kohteet

170 MYLLYMÄKI

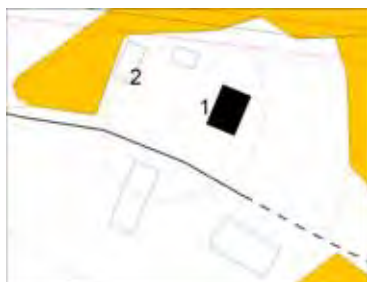
Elomäentie 16, 01900 Nurmijärvi

166

Myllymäki on alkujaan Kruunun uudistila, joita perustettiin Nurmijärvelle Kruunun liikamaata ulosmurtamalla 1770-luvulla.

Pihapiirissä Pihapiirisissä lisäksi perinteinen kolmirivinen luhtiaitta vuodelta 1882 (2) vellikelloineen, joka on kohteen arvokkain osa. Vanhaa jalopuustoa omaava piha, joka sijoittuu kauniisti ympäröivään kumpuilevaan peltomaisemaan. Päärakennus (1) alkujaan 1860-luvulta. Sitä on muutettu useaan otteeseen sen jälkeen, mm. korotettu 1930-luvulla. Nykyasu 1970-luvulta: leveärunkoinen, jyrkähkön satulakaton omaava sekä keskeisesti sijoitettu sisääntulokuisti, jossa on päällinen parveke. Ulkovuoraus vaakaponttia, tuuletusikkunalliset ikkunat. Lisäksi uudempia suuria hallirakennuksia.

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	uudistalo	
Arvioitu valmistusaika	1900-l	
Sailyneisyys	Luhtiaitta säilynyt. Päärakennus alkujaan 1860-luvulta, nykyasu 1970-luvun remontin jäljiltä.	
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö	
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

1

2

171 KANTA-HAAPAKORPI

Haapakorventie 259, 01900 Nurmijärvi

168

Entinen Myllymäen vuonna 1820 perustettu torppa, joka erotettiin itsenäiseksi 1913. Sijaitsee Haapakorventiellä Stenbackan, joka myöskin on Myllymäen torppa, naapurissa. Taitekattoinen, leveärunkoinen kerroksen ja ullakon omaava rakennus. Satulakattoinen isääntulokuisti. Alakerroksen ikkunta T-mallia, yläkerrassa uudet. Pihapiirissä hirsiset pitkänomainen karjasuoja ja ulkorakennus.

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	torppa	
Arvioitu valmistumisaika	1900-l	
Säilyneisyys	Rakennus pääosin säilynyt perinteisenä. Ullakon ikkunat uutta, päälliset puitteet omaavaa tyyppiä.	
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö	
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

172

STENBACKA

Haapakorventie 258, 01900 Nurmijärvi

169

Entinen Myllymäen vuonna 1857 perustettu torppa, joka erotettiin itsenäiseksi 1913. Sijaitsee Haapakorventiellä Haapakorven, joka myöskin on Myllymäen torppa, naapurissa. Satulakattoinen, kerroksen ja ullakon omaava rakennus. Korkeahko ja pitkänomainen satulakattoinen sisääntulokuistisiipi. Alakerroksen ikkunat T-mallia, yläkerrassa uudet. Pihapiirissä suurehko karjasuoja, alaosaltaan sementtitiiliä, yläosa puurakenteinen sekä puurakenteisia ulkorakennuksia, osin hirrestä. Lisäksi kesämökkityypin uudisrakennus pihapiirin keskellä.

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	torppa	
Arvioitu valmistumisaika	1920	
Säilyneisyys	Päärakennus ja pihapiiri säilyneet. Uusi kesämökkirakennus pihapiirissä.	
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö	
Suositus	Säilytettävä kohde	

Nurmijärven rakennusperintöselvitys, kohteet

173 Karhunkorven koulu

Raalantie 309, 01900 Nurmijärvi

170

N. 4 km Nurmijärven kirkonkylästä Hämeenlinnaan vievän moottoritien läheisyydessä Raalantien maisemassa sijaitseva matala, yksikerroksinen klassistinen koulurakennus. Vanhin osa Karhunkorven koulusta valmistui vuonna 1934. Koulua on sen jälkeen laajennettu vuosina 1949 ja 1982.

Nykyinen päärakennus koostuu satulakattoisesta keskusosasta sekä kahdesta aumakattoisesta paviljonkiosasta, joita yhdistävät matalammat käytäväosat keskusosaan. Vanhin osa koulua on aumakattoinen läntisin paviljonkiosa. Tämän klassistisia tyylipiirteitä omaavan osan ikkunat ovat pieniruutuiset, sisäänkäynnin yläosassa on holvikaari ja katolla puolikaaren muotoinen lunetti-ikkuna.

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	koulu	
Arvioitu valmistumisaika	1900-l	
Säilyneisyys	Kolmessa vaiheessa rakentunut (1934, 1949, 1982) kerroksinen kokonaisuus on hyvin säilynyt.	
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	omaleimainen, paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä	
Suositus	Säilytettävä kohde	

Nurmijärven rakennusperintöselvitys, kohteet

174

NYBACKA

Raalantie 353, 01900 Nurmijärvi

171

Raalan tien varrella, maisemallisesti kauniilla ja kauaksi tiemaisemassa näkyvällä paikalla laakealla kukkulalla sijaitseva entinen torppa, sittemmin tila. Nykyinen päärakennus on vuonna 1930 rakennettu ja ulkoasultaan koristeellinen. Peiterimalaudoitus ikkunat T- mallia. Ikkunoiden vuorilautoissa geometrinen koristekuvio. Kivijalka betonia. Pihapiiriin kuuluu lisäksi ulkorakennuksia.

Arvotus	1	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	torppa	
Arvioitu valmistumisaika	1930	
Säilyneisyys	Rakennus vaikuttaa säilyneeltä.	
Luettelointiperuste	a h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö tärkeä	
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

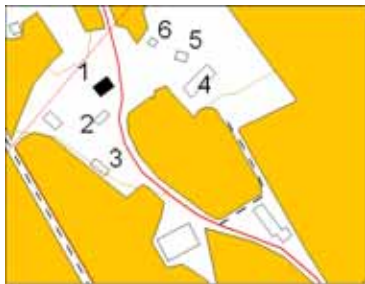
175 SÖDERKULLA

Rajalantie 11, 01900 Nurmijärvi

172

Entinen Pukkilan vuonna 1808 perustettu torppa, joka muodostettiin lohkotilaksi vuonna 1924. Sijaitsee Nybackan naapurissa, maisemallisesti niin tielle kuin laajaan peltomaisemaankin näkyvällä paikalla. Satulakattoinen, leveähkörunkoinen päärakennus (1), jonka pitkän sivun keskellä poikkiääty. Ulkovuoraus uusittu, pystyponttia ja vaakaponttia. Ikkunat uusittu ja ovat osin lasin päällistä puitetyyppejä. Pihapiiriin kuuluvat arvokkaat peltoa rajaava suuri taitekattoinen tiilinavetta(2), otsallinen hirsiaitta (3), sementtitiilinen piharakennus (5) sekä pieni sauna (6). Näiden lisäksi uudempiä piharakennuksia maisemallisesti näkyvillä paikoilla.

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	torppa	
Arvioitu valmistumisaika	1930	
Sailyneisyys	Uudet ikkunat ja ulkovuoraus.	
Luettelointiperuste	h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö	
Suositus	Säilytettävä ryhmänsä edustajana, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

176 ALI-SANTAPOHJA

Keikkumäentie 209, 01900 Nurmijärvi

173

Poikkeuksellisen perinteisenä säilynyt 1800-luvun torpparakennus. Ali-Santapohjan torppa oli Pappilan torppa, joka perustettiin Pappilan pohjoisille takamaille vuonna 1829. Ensimmäinen torppari oli silloin n. 30-vuotias Heikki Juhonpoika, jonka toimesta nykyinen asuinrakennus on pystytetty perustamisen aikaan. Torppa itsenäistyi ja lunastettiin asutustilaksi 1924.

Päärakennus (1) on matalahko ja satulakattoinen. Se sanotaan kooltaan vastanneen keskikokoisen maatalon asuinrakennuksia tuona aikana. Kattovuoliaiset ovat vanhoilliseen tapaan näkyvissä ja ne ovat profiloitunein koristellut. Pihisivun kuisti on alkujaan ollut avoin.

Pihapiiri oli alkujaan suljettu neliö ja se muodostui itäisivulla karjarakennuksen ja saunan (kaikki purettu), eteläisivulla olleen tallin (purettu), pohjoisivun luhtiaitan vuodelta 1863 (2) sekä länsisivulla itse torpan rajaamana.

Arvotus	1	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	torppa	
Arvioitu valmistumisaika	1820-l	
Säilyneisyys	Torppa ja luhtiaitta säilyneet. Pihapiiriin kuulunut karjarakennus ja sauna samoin kuin talli purettu.	
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ikä, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö tärkeä	
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

1

1,2

2

1

Nurmijärven rakennusperintöselvitys, kohteet

177 Yli-Santapohja

Keikkumäentie 226, 01900 Nurmijärvi

174

Pappilan torppa, perustettu 1800, asutustilaksi 1924. Yli-Santapohja sijaitsee Ali-Santapohjan naapurissa. Torppa on rakennettu 1800-luvun alkupuolella. Vanha päärakennus on purettu, mutta talousrakennukset (1-3) muodostavat säilmisensä vuoksi harvinaisen, erikoisen, hyvin säilyneen suljetun talouspihan. Läheisyydessä alaosaltaan tiilinen navetta (3) 1956 rakennettu uusi päärakennus (4), talouspihan ulkopuolinen arvokas luhtiaitta (5) sekä tienvarressa etäämpänä sijaitsevia talousrakennuksia (6 ja 7)

Arvotus	1	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	torppa/talousrakennus	
Arvioitu valmistumisaika	1800	
Säilyneisyys	Päärakennus purettu, säilyneitä arvokkaita talousrakennuksia.	
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	omaleimainen, paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ikä, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö tärkeä	
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

1,2

1,2

3

4

7

Nurmijärven rakennusperintöselvitys, kohteet

178

Yli-Hemmi

Metsäkyläntie 488, 01810 Luhtajoki

175

Isossajaossa 1785 ulosmurrettu kruunun liikamaista uudistaloksi. Halottiin 1835, jolloin muodostui Ali-Hemmi ja Yli-Hemmi.

Karjarakennus sekä kattomuodoltaan jugendaiheinen vajarakennus sijaitsevat tiemaisemassa näkyvällä paikalla ja ovat omaleimaisuutensa vuoksi nostettu inventoinnin piiriin. Päärakennus on satulakattoinen, alkujaan 1910-luvulta, mutta osin uusittu mm. ikkunoiden osalta 1950-lukulaiseen asuun. Pitkän julkisivun keskellä räystäään frontoniahe. Yläkerran ikkunat jugendaiheiset. Päärakennuksen hahmo vaalittava, mutta muutosten vuoksi ei yhtä arvokas kuin jugendaiheinen vajarakennus.

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	uudistalo	
Arvioitu valmistumisaika	1919	
Säilyneisyys	Päärakennus on peruskorjattu, mutta säilyttänyt osin perinteisen ulkoasunsa. Karjarakennus ja vajarakennus säilyneet.	
Luettelointiperuste	h,y	
Luettelointiperuste, tarkennus	paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö	
Suositus	Säilytettävä kohde, vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

Nurmijärven rakennusperintöselvitys, kohteet

179 Rökän asema

Asematie 5, 05100 Rökkä

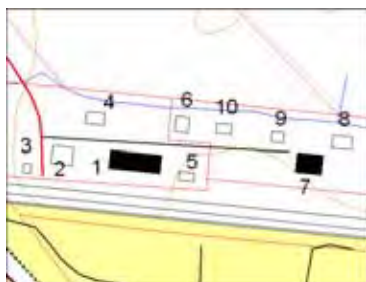
176

Korven aseman alainen Rökän laiturivaihde sijoitettiin Lopelle kulkeneen maantien risteyskseen. Maantie haarautui myös kohden Karkkilaa ja Högforsia. Alkujaan Högforsin kuljetukset hoidettiin Korven aseman kautta, mutta siirrettiin Rökkään 1909. Ratkaisu oli matkustajien mieleen, sillä Rökkässä sijaitsi tuolloin kestiekivari ja se oli lisäksi lähempänä Kiljavaa, joka tuohon aikaan veti luonnonolosuhteidensa vuoksi terveystään vaalivia matkustajia. Lisäksi Nummelan parantola oli juuri rakennettu. Vuonna 1911 valmistui kuitenkin Hyvinkään-Karkkilan yksityisrautatie ja tällöin tavarankuljetukset Rökkään päättyivät. Sotien jälkeen Rökän aseman merkitys väheni, kun pääkaupungista tuli vetovoimaisin suunta. Asema alennettiin laiturivaihteeksi 1967, miehittämättömäksi seisakkeeksi 1968. Liikenne loppui radalta 1983.

Arkkitehti Bruno Granholmin Hangon-Hyvinkään radanvarteen suunnittelema Rökän asema (1) valmistui 1908-09. Rakennus on koristeellinen, siinä on kansallisromanttisia piirteitä, kuten paanutusta ja yksityiskohdiltaan se edustaa jugendia. Rakennuksessa on kaksi poikkipäätä. Tämä ulkosasu on kuitenkin muutoksen tulosta, alkuperäinen Granholmin suunnitelma oli toisenlainen. Nykyisin asema on kunnostettu asuinkäyttöön.

Kokonaisuuteen kuuluu tyyppiirustusten mukaan tehtyjä varastorakennuksia (2-6)

Arvotus	1	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	rata/asema	
Arvioitu valmistumisaika	1800-l	
Säilyneisyys	Rakennus on ulkoarkkitehtuuriltaan hyvin säilynyt, joskin siihen on tehty muutoksia ja mm. koristeaiheita on karsittu. Rakennusta on vaalien kunnostettu.	
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	aikansa suunnitteluihanteiden hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö tärkeä	
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

Nurmijärven rakennusperintöselvitys, kohteet

180 Perälä

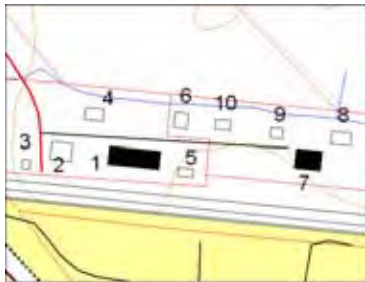
Asematie 39, 05100 Röykkä

177

Korven aseman alainen Röykan laiturivaihde sijoitettiin Lopelle kulkeneen maantien risteyskseen. Maantie haarautui myös kohden Karkkilaa ja Högforsia. Alkujaan Högforsin kuljetukset hoidettiin Korven aseman kautta, mutta siirrettiin Röykkään 1909.

Röykan aseman yhteydessä sijaitseva asemamiesten asuinrakennus (7) sekä tyyppiirustusten mukaan tehtyjä varastorakennuksia (8,9), joista yksi on tiilinen entinen kellari (10). Kellarin katto on sortunut. Asuinrakennus on monimuotoinen ja yksityiskohdiltaan pihan puolelta jugendia, joskin sitä on myös muutettu. Radan puolella poikkipääty epäsymmetrisesti sijoitettuna, pihan puolella vastaavalla kohdalla jugend-rakennukselle ominainen porrastorni. Myös puiset varastorakennukset (8,9) yksityiskohdiltaan jugendia.

Arvotus	1	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	rata	
Arvioitu valmistumisaika	1900-l:n alku	
Sailyneisyys	Rakennuksia on muuteltu ja korjattu jonkun verran, mutta tyyllinen yhtenäisyys on kuitenkin säilynyt. Tiilinen varastorakennus kunnoltaan menetetty.	
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	omaleimainen, paikallishistoriallinen merkitys, käyttötarkoitukseen liittyvä merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö tärkeä	
Suositus	Säilytettävä kohde, Suojeltava pihapiiri tai lähiympäristö	

1

181

MUTALA

Kiljavantie 815, 05100 Röykkä

178

Röykän keskustan tuntumassa sijaitseva perinteinen asuinrakennus 1930-luvulta. Näkyvällä paikalla tiemaisemassa. Satulakattoinen, pienehkö talo, jossa kuusiruutuiset ikkunat. Pihapiirissä pieni, hirsinen ulkorakennus säilynyt.

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	asuinrakennus	
Arvioitu valmistumisaika	1934	
Säilyneisyys	Rakennus on säilynyt, pihan puolella lisäsiipi, ulkoasu mittakaavaltaan perinteinen.	
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö	
Suositus	Säilytettävä ryhmänsä edustajana, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

Nurmijärven rakennusperintöselvitys, kohteet

182 Nurmikko

Lopentie 82, 05100 Röykkä

179

Röykan keskustassa sijaitseva perinteiseltä vaikuttava, pitkänomainen asuinrakennus ja pihapiiri. Harvoja Röykässä säilyneitä perinteisiä rakennuksia. Tien puolella on ollut koko rakennuksen mittainen sisääntulokuisti. Rakennusta jatkettu mahdollisesti 1970-luvulla. Sijaitsee Lopentien varressa, sitä reunustaen. Se on satulakattoinen, ikkunat T-mallia. Pihapiiriin kuuluu L:n muotoinen ulkorakennus. Pihapiirin kasvillisuus vanhaa ja perinteistä. Perinnetiedon mukaan Röykan toiseksi vanhin asuinrakennus.

Arvotus	2	Kaavatilanne	AL
Käyttötarkoitus:	asuinrakennus		
Arvioitu valmistumisaika	1905		
Säilyneisyys	Rakennusta on alkuperäisestä jatkettu mahdollisesti 1970-lvulla, liitoskohta näkyy kivijalassa, kuitenkin perinteiseen tyyliin. Katto- ja pintamateriaaleja uusittu, tien puolella uusi uloke.		
Luettelointiperuste	h, y		
Luettelointiperuste, tarkennus	paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö tärkeä		
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö		

183 Yli-Korpi

Mattilantie 4, 05100 Röykkä

180

Korven kantatalo oli jakautunut kahteen osan jo ennen vuotta 1540. Osat yhdistettiin 1636 ja pitäjänkartassa 1749 Korven kylänmaellä on ainoastaan yksi talo "Corpis rusthåll" sekä rakuunatorppa. Talonmäen läheisyydessä sen lounaispuolella oli puromylly ja saha sekä mineraalilähde. Korpi jaettiin uudelleen 1784 Yli- ja Ali-Korveksi. Yli-Korven päärakennuksen on toinen jäljellä olevista kaksikerroksisista maalaisrakennuksista Nurmijärvellä. Sen sanotaan olevan rakennettu 1780, mutta se uudistettiin kokonaan 1880-luvulla.

Rakennuksen ulkoasu vaikuttaa perinteiseltä. Sen on satulakattoinen, joskin toisesta päästään aumattu. Rakennus on kaksikerroksinen. Seiniä tukevat korkeat följarit. Sisätilat on jaettu useammaksi asunnoksi. Pihapiiriin kuuluu kaksi hirsistä perinteistä talousrakennusta.

Arvotus	1	Kaavatilanne	AKR/sr
Käyttötarkoitus:	alkutalo		
Arvioitu valmistusaika	1920		
Säilyneisyys	Rakennuksen ulkoasu vaikuttaa perinteiseltä. Sisätilat on jaettu useammaksi asunnoksi.		
Luettelointiperuste	a, h, y		
Luettelointiperuste, tarkennus	omaleimainen, paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö tärkeä		
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö		

184 Ali-Korpi Teerinmäki

Mattilantie 6, 05100 Röykkä

181

Alkutalo, jaettu jo ennen vuotta 1540 kahtia. Ali-Korpi 2/3 alkuperäisestä talosta, liitettiin jäljellä oleva osa 1636. Jaettiin uudelleen 1784, Ali-Korpi ja Yli-korpi. Ali-Korpi oli syntyneistä kahdesta Korven tiloista suurempi. Isonjaon jälkeen talo oli heti Raalan ja Numlahden kartanoiden jälkeen suurin talonpoikaisomistuksessa ollut talo. Nykyinen päärakennus on jugendhenkinen ja siihen liittyy laaja pihapiiri, johon osa rakennuksista on siirretty muualta. Rakennukset sijaitsevat on maisemallisesti kauniilla paikalla Hanko-Hyvinkää radan eteläpuolisen pellon takana kohoavassa rinteessä. Suuri punatiilinen navetta on maisemallisesti hallitseva. Päärakennuksen itäpuolella perinteiseltä vaikuttava satulakattoinen, pitkänurkkainen tuparakennus, jonka seinä on tuettu följarein.

Arvotus	1	Kaavatilanne	AT
Käyttötarkoitus:	alkutalo		
Arvioitu valmistumisaika	1920		
Sailyneisyys	Päärakennusta on peruskorjattu, paikalle on tuotu rakennuksia, mutta pihapiiriin kuuluu useita perinteisenä säilyneitä rakennuksia.		
Luettelointiperuste	a, h, y		
Luettelointiperuste, tarkennus	omaleimainen, paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö tärkeä		
Suositus	Säilytettävä kohde, Säilytettävä pihapiiri tai lähiympäristö		

Nurmijärven rakennusperintöselvitys, kohteet

185

VAHASNIEMI

Salervontie 27, 05100 Rökkä

182

Toivo Salervon huvila edustaa 1920-lukulaista tyyppillistä kesähuvilaa ja on suhteiltaan hallittu, klassismin ihanteita tavoitteleva. Sijaitsee Vaaksinjärven rannalla. Rakennuksessa on loivahko satulakatto. Se on rungoltaan kapeahko. Pihan puolella on sisääntulokuisti, jonka pääty on käsitelty frontonina.

Arvotus	1	Kaavatilanne	RH
Käyttötarkoitus:	huvila		
Arvioitu valmistumisaika	1923		
Säilyneisyys	Rakennus on säilynyt		
Luettelointiperuste	a, h, y		
Luettelointiperuste, tarkennus	aikansa suunnitteluihanteiden hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö tärkeä		
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö		

186

VAASVAINIO

Vahaksenpolku 22, 05100 Rökkä

183

Arkkitehti Helena Vaasvainion kaksikerroksinen komea huvilarakennus Vaaksinärven alueella. Se on alkujaan Pohjanmaalta, Laihialta, jossa se rakennettiin alkuperäiselle paikalleen 1851, mahdollisesti vanhan isännän ja emännän asuinpaikaksi. Nurmijärvelle rakennus on siirretty vuonna 1951. Pystytyksen suorittivat laihialaiset Jaskarin veljekset ja työ pyrittiin suorittamaan perinteitä noudattaen.

Rakennuksen ikkunaluukut korostavat rakennuksen huvilamaisuutta.

Arvotus	2	Kaavatilanne	RH
Käyttötarkoitus:	huvila		
Arvioitu valmistusaika	1951		
Säilyneisyys	Rakennus on säilynyt tyypilleen ominaisena.		
Luettelointiperuste	a, h, y		
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennustyyppinsä hyvä edustaja, omaleimainen, paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö tärkeä		
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö		

187 Kerhorakennus Vaaksjärvi

Vaaksintie 18, 05100 Röykkä

184

Kaksikerroksinen suurempi rakennus Vaaksjärven loma-asuinalueella. Ulkoasultaan 1900-50-luvun tyyppiä. T-ikkunat, betoninen kivijalka. Satulakatto. Ullakkokerroksessa matalat ikkunat pitkällä julkisivulla.

Rakennuksen kerrotaan mahdollisesti olevan Helsingin Työväen Moottoripyöräilijöiden kerhorakennus.

Arvotus	2	Kaavatilanne	RH
Käyttötarkoitus:	kerhorakennus		
Arvioitu valmistumisaika	1900-l		
Säilyneisyys	Rakennus on säilynyt.		
Luettelointiperuste	a, h, y		
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö		
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö		

188 Nummelan parantola - Röykän sairaala**Parantolantie, 05100 Röykkä****185**

Kuuluu alueeseen RKY1993 5.4.91. Alkujaan yksityinen, Sääksjärven rannalle perustettu keuhkotautiparantola, toinen Suomen vanhimmista. Jugend-tyylinen sairaalan suunnitteli yleisten rakennusten ylihallituksen arkkitehti S.M. Schjerfbeck.

Maamme molemmat ensimmäiset keuhkotautiparantolat, Takaharju ja Nummela, vihittiin käyttöön 1903. Tri Richard Sieversin, tuolloisen Marian sairaalan ylilääkärin ja tuberkuloosin vastustamistyön uranuurtajan, mukaan tuberkuloosin vastustamistyössä oli tärkeää toisaalta sijainti havupuuharjulla parantavan ilman vuoksi, toisaalta suljettu laitosmaisuus, mikä teki mahdolliseksi potilaan elinympäristöä ja ravintoa koskevan riittävän valvonnan. Kiljanvaaran kruununpuisto vastasi molempiin vaatimuksiin. Joukko keuhkotautiin erikoistuneita lääkäreitä päätti yhdessä perustaa Nummelan Sanatorium nimellä kulkeneen keuhkotautiparantolan.

Linnamainen päärakennus (1) on rakentunut monessa vaiheessa. Nummelan parantola perustui useamman erillisen paviljonkimaisen rakennuksen varaan. Komea jugendtyylinen kolmikerroksinen kivipaviljonki oli varakkaampia, itse maksavia potilaita varten. Siinä oli alkujaankin keskuslämmitys. Sairaalaan kuului oma voimakeskus. Tämän lisäksi oli vaatimattomampi, uunilämmitteinen puupaviljonki vähävaraisemmille, kunnan lähettämille potilaille. Keittiö sekä ruokasali, myös puurakenteisia, olivat yhteisiä. Nämä olivat talvipuutarhan ja käytävän välityksellä yhteydessä kivipaviljonkiin. Puupaviljonki siirrettiin pois vuonna 1945. Kivipaviljongin pohjoinen länsisiipi laajennettiin ja uusittiin perusteellisesti jo 1913 Hjalmar Åbergin suunnitelman mukaan. Päärakennuksen itäiseen järvenpuoleiseen päätyyn kuului puurakenteinen, kaksikerroksinen avoin makuuhallirakennus, jossa potilaita oli hoitosuosituksen mukaan mahdollista makuuttaa sään mukaan peiteltyinä ulkoilmassa. Hallien päässä sijaitsee vuonna 1927 rakennettu tiilinen nelikerroksinen tornimainen asuntorakennus. Rakennus jäi parantola-ajan päätyttyä tyhjilleen, koska se oli vailla vesijohtoja ja viemäreitä. Toiseen päähän päärakennusta rakennettiin jo vuonna 1920 erillinen puurakenteinen siipirakennus, johon sijoitettiin alkuperäisestä suunnitelmasta puuttunut mutta hyvin tarpeelliseksi osoittautunut laitoskeittiö, joka palveli aina 1970-luvulle asti.

Lisäksi alueelle rakennettiin useita muita asuin- ja talousrakennuksia. Tällaisia ovat mm. ylilääkärin asunnoksi rakennettu suuri jugendpuuhuvila (5) , toinen hiukan pienempi taitekattoinen muille lääkäreille (9) ja kasarmimainen kaksikerroksinen puutalo (6) henkilökuntaa varten, tiilestä muurattu voimakeskus (7), luonnonkivinen maakellari (3) ja portinvartijan mökki. Rannassa on kaksi hirsistä jugendvaikutteista pientä rakennusta (2). Voimakeskuksen yhteyteen sijoitettiin hyvin varustettu pesula, johon kuului höyryllä toimiva mankeli. Monet Nummelan parantolan ensimmäisen vaiheen alkuperäisistä rakennuksista on purettu tai muutettu alkuperäisestä.

Keuhkotautiparantola lakkautettiin vuonna 1958. Tämän jälkeen se toimi Röykän sairaalana. Itse sairaalarakennuksen toiminnot säilyivät entisen kaltaisina. Lääkärit eivät kuitenkaan enää asuneet alueella. Ylilääkärin asunto muuttui talouspäällikön asunnoksi. Tämän lisäksi hoitajille rakennettiin uusi asuntola, ”tipula” (10). Se oli moniosainen asuntola, nimenomaan yksin elävien naisten käyttöön. Päädyssä sijaitsi ylihoitajan virka-asunto, joka puolestaan oli perheasunnoksi suunniteltu.

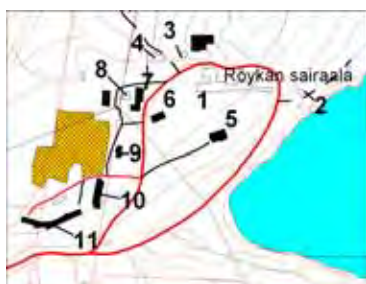
1970-luvulla alueella rakennettiin paljon: ensin valmistui uusi kaksikerroksinen, luhtityyppinen rivitalo henkilökunnan asunnoiksi (11). Vuonna 1978 valmistui maakellarin viereen uusi nykyaikainen laitoskeittiö ja henkilökunnan ruokasali, koska päärakennuksen kyljessä ollut vanha puurakenteinen keittiö oli jo lähes käyttökelvoton. Uudisrakennus yhdistettiin päärakennukseen erillisellä maanalaisella yhdyskäytävällä.

Parantola-alueen puutarhasuunnitelmat laati alkujaan Svante Olsson. Parantolarakennukset ovat jääneet vuonna 1997 sairaalakäytöstä.

Arvotus	1	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	sairaala	
Arvioitu valmistumisaika	1903	
Sailyneisyys	Kerroksisesti rakentunut kokonaisuus on säilynyt.	
Luettelointiperuste	a,h,y	
Luettelointiperuste, tarkennus	arkkitehtuuri korkeatasoista, paikallishistoriallinen merkitys, käyttötarkoitukseen liittyvä merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö	
Suositus	Säilytettävä kohde, Säilytettävä pihapiiri tai lähiympäristö	

Nurmijärven rakennusperintöselvitys, kohteet

1

7

5

7

9

Nurmijärven rakennusperintöselvitys, kohteet

189

KAITALA

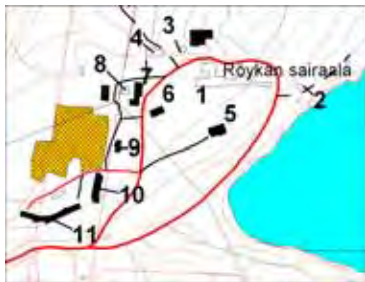
Karpalotie 8, 05100 Röykkä

186

Röykan sairaalan yhteydessä sijaitsevat kaksi työntekijöiden asuinrakennusta. Vanhempi, vuonna 1956 rakennettu (10), nk. "Tipula" oli suunniteltu naimattomien hoitajien asuinrakennukseksi. Rakennuksen päässä oli ylihoitajan asunto. rakennettu . Harjakattoinen, tiilinen, osin peiterimalaudoitettu ja maastossa polveileva rivitalo, joka ilmentää aikansa asuinrakentamista hyvin.

Uudempi asuinrakennus (11) on vuodelta 1969: Se on sivukäytävällinen ja toisen kerroksen betoniset luhtikäytävät muodostavat aikakaudelleen ominaisen arkkitehtonisesti voimakkaan ja mielenkiintoisen aiheen. Muutoin rakennus on punatiilinen. Väriykseltään se toistaa siten Röykan sairaalan sävyjä.

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	asuinrakennus	
Arvioitu valmistumisaika	1956, 1969	
Säilyneisyys	Rakennukset vaikuttavat pääosin säilyneen aikakausilleen ominaisina. Vanhempaa lienee peruskorjattu.	
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennusaikansa hyvä edustaja, rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö tärkeä	
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

2

10

10

11

11

11

Kiljavantie 539, 05250 Kiljava

RKY 1993 5.4.92, osa-alue. Funktionalistinen, arkkitehti Jussi Paatelan suunnittelema parantolarakennus Kiljavalla, Sääksjärven rannalla. Kokonaisuuteen kuuluu myös asuinrakennuksia lääkäreitä ja perheellisiä työntekijöitä varten, lämpökeskus, sauna ym.

Kiljavan (Kiljavannummi) keuhkotautiparantola sijaitsee lähellä noin 40 vuotta vanhempaa Nummelan parantolaa. Samoin se sijaitsee entisen SAK-opiston naapurissa. Sääksjärven etelärannalle on muodostunut metsän siimeksessä sijaitsevien suurten julkisten rakennusten kokonaisuus ja Kiljavan sairaala on yksi näistä.

Ajatus Uudenmaan suomenkielisten kuntien yhteisen keuhkotautiparantolan perustamisesta on syntynyt muistitiedon mukaan 1920-luvun puolivälissä. Parantolan rakentamiselle saatiin varattua Nurmijärveltä Sääksjärven rannalta metsähallituksen valtionpuistosta noin 56 hehtaarin alue vuonna 1929. Paikka oli ihanteellinen: harjumaista mäntymetsää, puhdasvetinen järvi sekä rautatie lähellä. Parantolaosakeyhtiö päätettiin perustaa lokakuussa 1935 ja sen toiminta alkoi tammikuussa 1936. Osakeyhtiössä omistajina olivat Helsingin kaupunki ja Haagan kauppa sekä seudun maalaiskuntia samoin kuin Osuusliike Elanto.

Parantolan rakentamista varten tilattiin Jussi Paatelalta ja Wäinö Gustaf Palmqvistilta luonnoksia ja kustannusarvioita 100 ja 150 sairaansijaa käsittäviä parantoloita varten jo vuonna 1928. Luonnokset valmistuivat nopeasti ja parantolatoimikunta piti professori Paatelan suunnitelmia ensisijaisina. Kiljavannummen parantola rakennettiin vuosina 1936–1938. Rakennus sijoitettiin itä-länsisuuntaisesti alueen korkeimmalle harjulle. Kooltaan päärakennus oli 45 000m³. Länsipäässä oli etelään avautuva viisikerroksinen potilassiipi, jossa oli 280 hoitopaikkaa, näistä 80 lastenosastolla. Samaan aikaan rakennettiin myös asuinrakennuksia, lämpökeskus sekä sauna.

Parantola vihittiin käyttöön Aleksis Kiven päivänä 10.10.1938. Ensimmäisen potilaat kirjattiin sisään sairaalaan samana päivänä, joukossa Aleksis Kiven veljenpoika, potilas nro 1. Sodan aikana puolustusministeriö määräsi Kiljavan toimimaan sotasairaalaan vuosien 1941–45 välillä. Kiljavaa myös pommitettiin sodan aikana. Sodan jälkeen parantolatoiminta jatkui aina vuoteen 1975, jolloin lääkintöhallitus hyväksyi parantolan osittaisen käyttötarkoituksen muutoksen. Rakennus saneerattiin seuraavan kymmenen vuoden aikana erilaisia sairaalatoimintoja varten. HUSin uudelleenorganisointien seurauksena sairaalatoiminta päättyi Kiljavalla vuonna 2002.

Sairaalan päärakennus (1) on L:n muotoinen ja korkeimmalta osaltaan kahdeksankerroksinen. Se on valkoiseksi rapattu. Pitkät julkisivut on jäsennöity nauhaikkunoin. Pääsisäänkäyntiä korostaa porrashuoneen korkea, vertikaali lasi-ikkuna, sekä laakea lippa. Sairaalaan pohjoiseen on lämpökeskus (2), sekä porrasteinen matala tasakattoinen vuonna 1938, samaan aikaan sairaalan kanssa valmistunut, yksikerroksinen rivitalo (4). Rivitalon ja sairaalan välissä sijaitsee kaksi hieman nuorempaa, vuonna 1956 rakennettua, mutta rivitalon sekä muiden asuinrakennusten kanssa samaa tyyliä olevaa pienkerrostaloa (5 ja 3). Sairaalarakennuksen itäpuolella sijaitsee kaksikerroksinen porrasteinen rivitalo (6, rak. 1938) sekä kaksi noppamaista pientaloa. Näistä rivitaloa lähellä oleva (7) kuuluu 1956 rakennusvaiheeseen ja muodostuu keskellä olevasta kaksikerroksisesta massasta sekä sivulla olevista matalammista siivistä, joiden päällä on parveke. Etäimpänä oleva pientalo vuodelta 1938 on kuutiomaisten muotojen avulla tehty funktionalistinen sommitelma. Sairaala-alueella on myös puinen, satulakattoista puutalofunktionalisimia edustava sauna (9). Varastorakennukset (10) ovat 1980-luvun puolivälistä.

Arvotus	1	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	sairaala	
Arvioitu valmistumisaika	1938	
Säilyneisyys	Kokonaisuus on säilynyt paaosin lakuperäistä vastaavana. Sairaala on peruskorjattu, mutta tyyliin soveltuvasti.	
Luettelointiperuste	a,h,y	
Luettelointiperuste, tarkennus	arkkitehtuuri korkeatasoista, paikallishistoriallinen merkitys, käyttötarkoitukseen liittyvä merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö	
Suositus	Säilytettävä kohde, Säilytettävä pihapiiri tai lähiympäristö	

Nurmijärven rakennusperintöselvitys, kohteet

6

1

4,5

2

8

191 SAK:n oppilaitos

Kotorannantie 49, 05250 Kiljava

188

Arkkitehti Aulis Hämäläisen suunnittelema, 1950-luvun romanttista, luontoon sulautuvaa funktionalismia edustava opistorakennuskokonaisuus, jolla on kulttuurihistoriallista merkitystä alkujaan ammattiyhdistysliikkeen tärkeänä oppilaitoksena.

SAK:n Sääksjärven rantaan rakennuttamassa oppilaitoksessa (1) oli tilaa noin sadalle opiskelijalle. Erillinen henkilökunnan asuintalo (5) valmistui 1950 ja rehtorin talo 1953. Opistoalue täydentyi 1966 erillisellä kuntokeskuksella, jonka suunnitteli Arkkitehtitoimisto Eija-Leena ja Elja Airaksinen. Seuraava suuri rakennusvaihe oli 1975-77, kun arkkitehti Olli Parviaisen suunnittelema opiston laajennus toteutettiin.

Pääsisäänkäynnin vieressä on erillinen kirjastopaviljonki (2). Rannassa hirsinen saunarakennus (4) sekä satulakattoinen kevyempi rakennus (3).

Arvotus	1	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	opisto	
Arvioitu valmistumisaika	1950	
Säilyneisyys	Rakennusta on laajennettu, laajennus osat ilmentävät aikakausiensa arkkitehtonisia ihanteita. Kerroksinen kokonaisuus.	
Luettelointiperuste	a,h,y	
Luettelointiperuste, tarkennus	arkkitehtuuri korkeatasoista, paikallishistoriallinen merkitys, käyttötarkoitukseen liittyvä merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö	
Suositus	Säilytettävä kohde, Säilytettävä pihapiiri tai lähiympäristö	

1

4

192 Kassakummuntien asuintalot

Kassakummuntie 17, 05100 Röykkä

189

Moderni asuinrakennuskortteli Röykässä. Pitkänomaiset puurakenteiset lapekattoiset rakennusmassat rajaavat U:n muodossa keskuspihaa, joka aukeaa tielle. Edustaa hyvä 1960-70-luvun taitteen hyvää asuntoarkkitehtuuria.

V. Kumpulainen Oy muutti vuonna 1964 Röykkään. Yhtiö rakennutti yhdessä paikallisen Osuuskassan (Osuuspankin) kanssa kolme kaksikerroksista asuinkerrostaloa, Kassakummun, jolle saatiin Asuntohallituksen rahoitus. Yritys muutti Riihimäelle 1978.

Arvotus	2	Kaavatilanne	AK
Käyttötarkoitus:	asuinrakennus/rivitalo		
Arvioitu valmistumisaika	1970		
Säilyneisyys	Kokonaisuus säilynyt.		
Luettelointiperuste	a, h, y		
Luettelointiperuste, tarkennus	aikansa suunnitteluihanteiden hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö		
Suositus	Säilytettävä kohde, Säilytettävä pihapiiri tai lähiympäristö		

193 OBSERVATORIO

Observatoriontie 129, 05100 Röykkä

190

Rakennushallituksessa Aini Kailan suunnittelema Nurmijärven observatorion asuinrakennus. Rakennus on edustaa 1950-luvulle tyypillistä muotomaailmaa, se on satulakattoinen ja siinä on ulotetun katonlappen alla sijaitseva terassi. Ikkunat ovat tuuletusikkunallista tyyppiä.

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	tutkimus	
Arvioitu valmistumisaika	1956	
Säilyneisyys	Rakennus on säilynyt aikakaudelleen ominaisena.	
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennusaikansa hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, käyttötarkoitukseen liittyvä merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä	
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

Nurmijärven rakennusperintöselvitys, kohteet

194

TAPIOLA

Kölinmäentie 15, 05100 Röykkä

191

Röykan- Leppälammin nuorisoseurantalo "Tapiola" rakennettiin 1919 eli vuosi seuran perustamisen jälkeen. Se edustaa tyyliltään jugendia ja sijaitsee tie- ja kylämaisemassa erittäin näkyvällä ja kauniilla paikalla Kölinmäentien varrella.

Talolle on tehty viimeisen vuosikymmenen aikana paljon korjauksia: uusittu lämmityslaite, paranneltu sähköistystä, rakennettu WC:t, kunnostettu vesikatto, uusittu salin lattia, paneloitu salin katto alkuperäisen näköiseksi, tehty toimiva keittiö.

Arvotus	1	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	seurantalo	
Arvioitu valmistumisaika	1919	
Säilyneisyys	Rakennusta on korjattu ja kunnostettu.	
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	aikansa suunnitteluihanteiden hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö tärkeä	
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

195 Ollinkorpi (Korven aseman rakennuksia)

Korventie 244, 05100 Rökkä

192

Korven asema on alkuperäisiä Hangon radan liikennepaikkoja ja se sai Knut Nylanderin suunnitteleman ensimmäisen asemarakennuksensa 1871. Korven aseman kautta kuljetettiin Karkkilan Högforsin tehtaiden tuotteita aina vuoteen 1909, jolloin ruukin kuljetukset siirrettiin Rökkään se edullisemman sijainnin vuoksi. Lopen maantie kulki Rökkän ohi. Jo vuonna 1895 Suomen matkaopas suositteli Högforsiin matkaavalle Rökkän pysäkkiä Korven sijaan.

Vuonna 1953 liikennepaikka muutettiin miehittämättömäksi, tavaraliikenne loppui 1976 ja henkilöliikenne 1983. Liikennepaikalle valmistui ensimmäisen asemarakennuksen jälkeen Thure Hellströmin piirtämä uusi laiturirakennus. Molemmat vanhat asemat on purettu, vuoden 1871 asema on siirretty Rajamäelle asuinrakennukseksi.

Leppälammin kylässä sijaitseva rautatieläisten asuinrakennus vuodelta 1873, ensimmäisen asemarakennuksen ajoilta. Edustaa vaatimatonta tyyppiä. Hyvin säilynyt, mahdollisesti aiemmin sijainnut korven aseman yhteydessä.

Arvotus	1	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	rata/asema	
Arvioitu valmistusaika	1800-l	
Säilyneisyys	Rakennus on hyvin säilynyt.	
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, käyttötarkoitukseen liittyvä merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö tärkeä	
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

196 Korven asema, varasto

Leppälammentie noin 470 kohdalla, 05100 Rökkä

193

Korven asema on alkuperäisiä Hangon radan liikennepaikkoja ja se sai Knut Nylanderin suunnitteleman ensimmäisen asemarakennuksensa 1871. Korven aseman kautta kuljetettiin Karkkilan Högforsin tehtaiden tuotteita aina vuoteen 1909, jolloin ruukin kuljetukset siirrettiin Rökkään se edullisemman sijainnin vuoksi. Lopen maantie kulki Rökkän ohi. Jo vuonna 1895 Suomen matkaopas suositteli Högforsiin matkaavalle Rökkän pysäkkiä Korven sijaan.

Vuonna 1953 liikennepaikka muutettiin miehittämättömäksi, tavaraliikenne loppui 1976 ja henkilöliikenne 1983. Liikennepaikalle valmistui ensimmäisen asemarakennuksen jälkeen Thure Hellströmin piirtämä uusi laiturirakennus. Molemmat vanhat asemat on purettu, vuoden 1871 asema on siirretty Rajamäelle asuinrakennukseksi.

Puutavaran varastointiin rakennettu suuri, satulakattoinen rakennus Leppälammilla, Korven pysäkin tuntumassa. Tärkeä osa Leppälammin paikallishistoriaa sekä osa Hanko-Hyvinkäää rataan liittyntä toimintaa Nurmijärvellä. Rakennus on säilynyt ja lisäksi osa radan eteläpuolisen kyläalueen kokonaisuutta ja tiemaisemaa.

Arvotus	2U	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	rata	
Arvioitu valmistumisaika	1900-l	
Sailyneisyys	Rakennus on säilynyt.	
Luettelointiperuste	h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	paikallishistoriallinen merkitys, käyttötarkoitukseen liittyvä merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä	
Suositus	Säilytettävä kohde	

Nurmijärven rakennusperintöselvitys, kohteet

197

KIVI

Junakaivontie 1, 05100 Röykkä

194

Entinen kaupparakennus Leppälammin kylässä, vastapäätä entistä, nyt jo purettua Korven pysäkkiä. Tärkeä osa Leppälammin radan eteläpuolista kyläaluetta, tiemaisemaa sekä paikallishistoriaa.

Rakennus on satulakattoinen, kapearunkoinen ja pitkänomainen. Ikkunat leinevät uudet. Ulkokuoraus kapeahkoa vaakaponttia alakerroksessa, ullakolla sileää pystylaudoitusta. Lisäksi kaksi pihatien toisella puolella sijaitsevaa perinteistä ulkorakennusta kuuluvat kokonaisuuteen.

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	kauppa	
Arvioitu valmistumisaika	1940	
Säilyneisyys	Pääosin säilynyt kokonaisuus.	
Luettelointiperuste	h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	paikallishistoriallinen merkitys, käyttötarkoitukseen liittyvä merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö	
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

198

RUUSULA

Junakaivontie 20, 05100 Röykkä

195

Leppälammien kylässä radan eteläpuolisella asuinalueella sijaitseva pieni asuinrakennus. Säilynyt esimerkki mittakaavansa vuoksi haasteellisesta asuinrakennuksesta alueella, jossa on edelleen vastaavia mökkiläisasutukseen kuuluvia taloja ja jossa oletettavasti on ollut niitä enemmänkin. Rakennus on kapearunkoinen ja satulakattoinen. Siinä on poikkipääty, joka muodostaa korkean kuisti. Pihapiiri on putarhainen ja perinteinen. Talo toimii nykyisin vapaa-ajanasuntuna.

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	asuinrakennus	
Arvioitu valmistumisaika	1924	
Säilyneisyys	Rakennus on varsin perinteisenä säilynyt. Kuusiruutuiset ikkunat säilyneet.	
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö tärkeä	
Suositus	Säilytettävä rakennus, Vaalittava pihapiiri	

Nurmijärven rakennusperintöselvitys, kohteet

199

KISSALA

Korventie 318, 05100 Rökkä

196

Alkutalo Kissa mainitaan lähteissä jo 1543. Nykyinen talo sijaitsee mahdollisesti samalla paikalla lähellä jokea. Sijainti on maisemallisesti kaunis joen penkereellä. Talosta hieman ylävirtaan sijaitsi joen toisella puolella mylly ja saha.

Nykyinen päärakennus on mahdollisesti vanhimmilta osiltaan 1700-luvulta. Se on kaksikerroksinen hirsitalo, jota laajennettiin 1922 lisäsiivellä. Samalla rakennuksen kattomuoto muutettiin vastaamaan aikakauden jugend-tyyli-ihanteita. Myös ikkunoita suurennettiin ja ne edustavat yksityiskohdiltaan myös jugend-tyyppiä. Pihapiiriin kuuluu useita talousrakennuksia, mm. aitta 1700-luvulta. Muutamat niistä sijoittuvat kauniisti joelle viettävään rinteeseen.

Talosta erotettu 1/3 1883 Hanko-Hyvinkään rataa varten. Erotettu myös Kissa II 1800-luvun alussa, yhdistettiin 1832 taloon takaisin.

Arvotus	2U	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	alkutalo	
Arvioitu valmistusaika	1922	
Säilyneisyys	Rakennuksen pihan puolella on modernin oloinen lisäsiipi. Rakennus on todettu huonokuntoiseksi.	
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	aikansa suunnitteluihanteiden hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö tärkeä	
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

200

HUVILA

Korventie 259, 05100 Rökkä

197

Leppälammien keskustassa, tiemaisemaan näkyvällä paikalla sijaitseva asuinrakennus. Perinteistä satulakattoista tyyppiä, L:n muotoinen. Ikkunat T-tyyppiä, ulkokuorausta jäsentää listoitus. Pihapiiri säilynyt.

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	asuinrakennus	
Arvioitu valmistumisaika	1920	
Säilyneisyys	Päärakennus hyvin säilynyt. Pihapiiri säilynyt.	
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö	
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

Nurmijärven rakennusperintöselvitys, kohteet

201 Yli-Labbart

Yli-Labbartintie 20, 01830 Lepsämä

198

Yli-Labbart, josta on käytetty myös nimeä Vähä-Labbart on Yli-Lepsämän kylän vanhoja kantataloja, joista varhaisimmat kirjalliset tiedot ovat vuodelta 1540. Tilan rakennusryhmä sijaitsee Yli-Lepsämän keskiaikaisperäisellä kylätontilla mäen päällä vanhan maantien varrella. Vanha, hirsinen päärakennus (1) on vuodelta 1908. Sen rakennutti Teodor Juslin. Puolitoistakerroksinen, ristipäätyinen rakennus kantaa jugendkauden tunnusmerkkejä. Rakennus on peruskorjattu alkuperäistä asua mukaillen. Sisätiloissa säilyneet kaakeliuunit sekä kauniit kaariovet ruokasalin ja salin välillä.

Pihapiirissä on vanha yksinäisaitta (3) 1800-luvulta sekä vanha korkea hirsimakasiini (2). Edellistä on käytetty kotimuseona ja se sijaitsee nykyisin erillisellä kiinteistöllä uuden tiilisen päärakennuksen (vuodelta 1976, 8) kanssa. Myös omalla kiinteistöllään, pihapiirin länsipuolisella rinteellä on pienempi hirsinen, Juslinin äidilleen rakennuttama asuinrakennus 1900-luvun alusta (5). Sen ikkunoita on myöhemmin suurennettu. Lisäksi tiemaiseman ja kyläkuvan kannalta tärkeällä paikalla sijaitsee nuorempi maatalousrakennus 1900-luvulta (4)

Keskeisellä paikalla, kylän vanhalla tonttimaalla sijaitseva kulttuurihistoriallisesti arvokas maatilan päärakennus, jonka pihapiirissä on sekä vanhaa että uudempaa rakennuskantaa.

Arvotus	1	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	maatalo	
Arvioitu valmistusaika	1908	
Säilyneisyys	Päärakennus peruskorjattu 2004, pääosa ikkunoista vaihdettu vanhan mallin mukaisiin alumiini-ikkunoihin. Pihapiiri säilynyt.	
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennusaikansa hyvä edustaja, rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö	
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

1 (LP)

2

4

2 (LP)

202 Yli-Labbart, aitta

199

Yli-Labbartiin kuuluva, eri kiinteistöllä sijaitseva aittarakennus (2). Sijaitsee kokonaisuuden kannalta tärkeällä paikalla Yli-Lepsämän kyläalueella ja oleellinen osa Yli-Labbartin pihapiiriä sekä kyläkuvaa. Säilytettävä.

Pihapiirissä lisäksi uusi tiilinen asuinrakennus (8), joka ei kuulu arvotettuihin.

Arvotus	1	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	alkutalo	
Arvioitu valmistumisaika	1800-1900-l	
Säilyneisyys	Säilynyt.	
Luettelointiperuste	h,y	
Luettelointiperuste, tarkennus	paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä	
Suositus	Säilytettävä kohde	

2 (LP)

Nurmijärven rakennusperintöselvitys, kohteet

203 Ali-Labbart

Kössintie 1, 01830 Lepsämä

200

Ali-Labbartin, aiemmalta nimeltään Iso-Labbart, talouskeskus sijaitsee pitkän puistokujanteen päässä. Jugendhenkinen päärakennus(1) on vuodelta 1909. Sitä on myöhemmin korjattu, mm. muuttamalla poikkipäädyn toinen kerros osittain parvekkeeksi. Tiilinen navetta(2) on rakennettu vuonna 1912. Rikkaasti jäsennelty muuraus ja puisen yläosan koristeelliset ikkunat aikaansaavat arkkitehtonisesti kiinnostavan vaikutelman. Rakennus on säilyttänyt alkuperäiset jugendpiirteensä ja on arvokas. Rehutorni rakennettiin 1995.

Pihapiiriin kuuluu lisäksi useita muita ulkorakennuksia. Autotalli, jonka päässä luhtiaitta (4), on vuodelta 1952.

Talon puutarhasta on löydetty kivikautinen hiomakivi. Päärakennuksesta n. 50 metriä länteen on vanha myllypaikka. Paikalla on ollut mylly ainakin 1730-luvulla.

Maisemallisesti keskeisellä paikalla sijaitseva vanhan kantatilan rakennusryhmä, jossa kulttuurihistoriallisesti arvokkaita rakennuksia 1900-luvun alkupuolelta.

Arvotus	1	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	maatalo	
Arvioitu valmistumisaika	1909	
Sailyneisyys	Päärakennuksen ikkunat vaihdettu moderneihin ja ulkovaoraus uusittu, terassia jatkettu ja rakennettu yläpuolinen parveke 1988. Navetta pääosin säilynyt.	
Luettelointiperuste	a,h,y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennusaikansa hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeämaiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö	
Suositus	Säilytettävä kohde, Säilytettävä pihapiiri tai lähiympäristö	

1

1-7

2

4

204 Ali-Labbartin talousrakennukset

Kössintie 1, 01830 Lepsämä

201

Ali-Labbartin eri kiinteistöillä sijaitsevat talousrakennukset

Arvotus	1	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	talousrakennus	
Arvioitu valmistusaika	1912, 1952 ym.	
Säilyneisyys	Tiilinavetta säilynyt.	
Luettelointiperuste	a,h,y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, käyttötarkoitukseen liittyvä merkitysympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä	
Suositus	Säilytettävä kohde, Säilytettävä pihapiiri tai lähiympäristö	

2 (LP)

7

6

4 (LP)

5

Nurmijärven rakennusperintöselvitys, kohteet

205 Kylä-Mähkä

Lepsämäntie 816, 01830 Lepsämä

202

Lepsämän kylässä, Yli-Lepsämässä kylätontilla sijaitseva alkutalo. Talosta erotettiin Riuska vuonna 1730 ja se halottiin 1834, jolloin muodostuivat Kylä-Mähkä ja Metsä-Mähkä. Sijaitsee maisemallisesti tärkeällä paikalla tien ja joen varrella, vastapäätä Vallilan tilaa.

Suuri sementtitiilinen karjarakennus vuodelta 1949 (2) sijaitsee vastapäätä Vallilan suurta karjarakennusta ja samassa linjassa sen kanssa. Yhdessä ne rinteessä muodostavat porttiaiheen kylä-alueelle, joiden välistä tie kulkee. Ne myös rajaavat kylää peltoalueesta. Kolmas suuri karjarakennus, Ali-Labbartin tiilinen, jugendaiheinen navetta näkyy rakennusten välistä maisemallisena päätepisteenä.

Kylä-Mähkän nykyinen päärakennus on vuodelta 1963 ja sen on suunnitellut rakennusmestari A. Laakso.

Arvotus	2U	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	maatalo	
Arvioitu valmistumisaika		
Sailyneisyys	Karjarakennus ja päärakennus ovat aikakausilleen ominaiset.	
Luettelointiperuste	h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, maamerkki	
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

Nurmijärven rakennusperintöselvitys, kohteet

206

Saksa

Yli-Lepsämäntie 30, 01830 Lepsämä

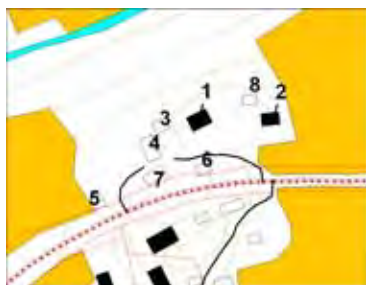
203

Yli-Lepsämän kylän vanhan tonttimaan tuntumassa sijaitseva Saksan tilan entinen syytinkimökki(2) on rakennettu 1934. Sen arkkitehtuuri on rakentamisaikaan nähden vanhahtava. Vuoraus ja ikkunoiden puitejako antavat rakennukselle jugendilmeen. Rakennus on säilyttänyt hyvin alkuperäisen asunsa. Rakennusta ympäröi vanha pihapuisto.

Syytingin lisäksi myös pihapiiri on kyläkuvan kannalta arvokas. Saksan tilan vanha päärakennus (1) sijaitsee lähellä. Se on rakennettu vuonna 1905 ja muutettu nykyiseen asuunsa 1960-luvulla, jolloin ulkovuoraus ja ikkunat uusittiin. Tässä muodossaan se edustaa tasapainoista, 1950-60-luvun puurakenteisen maalaistalon perustyyppiä. Vanha kivijalka ja hirsirunko säilyneet. Sen pihapiirissä on hirsinen aitta 1900-luvun alusta (6), samoin sauna (5) 1900-luvun alkupuolelta.

Alkuperäisen asunsa hyvin säilyttänyt maatilan asuinrakennus 1930-luvulta. Entinen syytinkirakennus(2) on säilytettävä. Pihapiiri muodostaa arvokkaan kokonaisuuden Yli-Lepsämän kyläalueella ja se tulee myös säilyttää etenkin vanhempien, kokonaisuuden kannalta tärkeiden aitan (6) ja saunan (5) osalta, samoin myös vanhalla päärakennuksella (1) on säilyttämistä puoltavaa arvoa.

Arvotus	1	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	maatalo	
Arvioitu valmistusaika	1934, 1905	
Säilyneisyys	Syytinkirakennus säilyttänyt 1930-luvun asunsa. Päärakennus runko vuodelta 1905, kivijalka, nykyinen asu kerroksinen, 1960-lukua hyvin ilmentävä, pihapiiri säilynyt.	
Luettelointiperuste	a,h,y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö	
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

2 (LP)

1

6

5

7

Nurmijärven rakennusperintöselvitys, kohteet

207

Vallila

Selintie 1, 01830 Lepsämä

204

Saksan tilasta lohkotun Vallilan päärakennus (1) on rakennettu vuonna 1955. Vaaleaksi rapatun, satulakattoisen rakennuksen sisäänkäynnin kohdalla on parvekkeellinen ristipääty.

Pihapiiri sijaitsee Yli-Lepsämän kyläalueella, maisemallisesti tärkeällä paikalla joen ja kylätien välissä. Suuri punatiilinen, satulakattoinen karjarakennus (2), jonka toinen kerros on puurakenteinen, sijaitsee vastapäätä Kylä-Mahkän sementtitiilistä navettaa ja samassa linjassa sen kanssa. Rakennukset muodostavat porttiaiheen kyläalueelle saavuttaessa sekä rajaavat kylää peltoalueesta. Niiden välistä näkyy maisemallisena päätepisteenä kolmas suuri karjarakennus, Ali-Labbartin suuri punatiilinen, jugendaiheinen navetta.

Pihapiiriin kuuluvat lisäksi pieni, satulakattoinen punainen saunarakennus sekä uudempi kuivuri

Jälleenrakennuskauden pientalo pihapuiston ympäröimänä suuri karjarakennus maisemallisesti tärkeällä paikalla muodostavat tärkeän kokonaisuuden Yli-Lepsämän kyläalueella

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	asuinrakennus	
Arvioitu valmistumisaika	1955	
Säilyneisyys	Pääosin säilynyt kokonaisuus. Kunto vaatii piharakennusten osalta lisäselvityksiä.	
Luettelointiperuste	a,h,y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennusaikansa hyvä edustaja , paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, maamerkki	
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

1

1

2

2

208

Koivumäki

Selintie 260, 01830 Lepsämä

205

Koivumäki on Ali- ja Yli-Labbartin tiloista lohkottu siirtotila. Puinen puolitoistakerroksinen omakotitalo on säilyttänyt hyvin alkuperäisen arkkitehtuurinsa. Koivujen ympäröimä tontti talousrakennuksineen, joita ovat pienehkö sauna vuodelta on tyypillinen jälleenrakennuskauden ympäristö, joka maisemallisesti kauniisti sijoittuneena muodostaa eheän kokonaisuuden.

Jälleenrakennuskauden tyypillinen, hyvin säilynyt kokonaisuus. Sijaitsee tiemaisemassa näkyvällä ja kauniilla paikalla muodostaen ulkorakennuksineen ja puustoineen ehjän pihapiirin.

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	asuinrakennus	
Arvioitu valmistusaika	1958	
Säilyneisyys	Tiilikatto, pystyjakoiset ikkunat säilyneet.	
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennustyyppinsä hyvä edustaja, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä	
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

Nurmijärven rakennusperintöselvitys, kohteet

209 Södergård

Södergårdintie 107, 01830 Lepsämä

206

Nummenpään Södergård on rakennettu vuonna 1930. Suuri maatilakirja mainitsee suunnittelijaksi rakennusmestari Siikosen. Onko kyseessä kuulu maanrakennusten suunnittelija Heikki Siikonen vai hänen veljensä Väinö Siikonen, on jäänyt epäselväksi. Leveärunkoista rakennusta suojaa korkea harjakatto, jonka alle mahtuu täysikokoinen asuinkerros. Arkkitehtuurissa on sekä jugendin että 20-luvun klassismin piirteitä. Päärakennuksen asema maisemassa on huomattava.

Södergårdin toinen asuinrakennus (2) lienee 1920-luvulta, vaikka se tyylipiirteiltään edustaa lähinnä jugendkauden arkkitehtuuria. Alkuperäisen, 1900-luvun alkupuolen arkkitehtuurin hyvin säilyttänyt rakennus. Ylempänä mäellä on Södergårdin vanha riihi (3), joka periytyy 1800-luvulta. Myös nämä kaksi rakennusta ovat säilytettäviä.

Södergårdin tilan historia liittyy 1800-luvun alkupuolen ns. Nurmijärven rosvoihin, sillä yksi talon pojista oli rosvojoukon johtaja. Maisemallisesti merkittävä maanrakennus 1920- ja 30-luvun vaihteesta.

Arvotus	1	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	maatalo	
Arvioitu valmistusaika	1930	
Säilyneisyys	Päärakennus, sivurakennus ja riihi säilyneet. Pihapiiri säilynyt.	
Luettelointiperuste	a,h,y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennusaikansa hyvä edustaja, rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö	
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

1, 2 (LP)

1 (LP)

3 (LP)

2 (LP)

Nurmijärven rakennusperintöselvitys, kohteet

210 Huuna

Huunantie 13, 01830 Lepsämä

207

Huuna on Yli-Lepsämän vanhoja kantatiloja. Nykyiselle paikalleen se siirrettiin vanhalta kylätontilta vuoden 1877 tonttijaon yhteydessä. Nykyinen, valkeaksi rapattu tiilinen päärakennus on vuodelta 1945. Sen on piirtänyt rakennusmestari

Arvo Laakso. Puolitoistakerroksisen rakennuksen julkisivua jäsentää ristipääty.

Pihajulkisivun keskellä on katoksellinen sisäänkäynti. Katosta kannattelevat pilarit kelopuisia. Ullakkokerroksen pyöröikkunat viittaavat funktionalismiin, pääsisäänkäynti puolestaan klassismiin.

Kyläkuvan kannalta myös suuri sementtitiilinen navetta, joka näkyy hyvin tiemaisemaan on säilyttämisen arvoinen.

Maatilan päärakennus, joka kuvastaa hyvin aikansa klassisistisia ja funktionalistisia tyylipiirteitä.

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	kantatila	
Arvioitu valmistumisaika	1945	
Säilyneisyys	Ikkunoita uusittu. Sisäänkäyntikatoksen pilarit vaihdettu kelopuisiksi.	
Luettelointiperuste	a,h,y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennusaikansa hyvä edustaja , omaleimainen, paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä	
Suositus	Säilytettävä kohde	

(LP)

211 Lepsämän koulu

Lepsämäntie 775, 01830 Lepsämä

208

Lepsämän ensimmäinen, vuonna 1904 rakennettu kansakoulu paloi vuonna 1929. Arkkitehti Toivo Salervon suunnittelema uusi, kaksikerroksinen hirsinen kansakoulu valmistui vielä samana syksynä. Toivo Salervo (1888-1977), jonka kesäasunto oli Nurmijärven Rökässä oli tuolloin kouluhallituksen piirustuksen, veiston ja kaunokirjoituksen tarkastajana ja suunnitteli päätyönsä ohella lukuisia kouluja eri puolelle Suomea, mm. Nurmijärven Uotilan koulun. Salervon kehittämä kaunokirjoitus oli pitkään käytössä. Klassistisen harjakattoisen rakennuksen pohjoispäässä on taitekattoinen yksikerroksinen osa. Vuonna 1964 rakennusta laajennettiin symmetriseksi rakentamalla itäpään samanlainen yksikerroksinen osa. Muutoksen suunnitteli M. Ketonen. Vuosina 1979-80 koko rakennus korjattiin arkkitehtitoimisto Perko & Rautamäen laatiman suunnitelman mukaan. Sama toimisto suunnitteli tuolloin myös pihapiirin uudisrakennuksen.

Maisemallisesti merkittävä klassismin kauden koulurakennus, joka on yhä alkuperäisessä käytössään.

Arvotus	1	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	koulu	
Arvioitu valmistumisaika	1929	
Säilyneisyys	Rakennusta on laajennettu vuonna 1964 ja peruskorjattu 1979-80. Pihapiirissä uudisrakennus samalta vuodelta.	
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennusaikansa hyvä edustaja , paikallishistoriallinen merkitys, käyttötarkoitukseen liittyvä merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä	
Suositus	Säilytettävä kohde	

212 Nuorisoseuratalo Toukola

Lepsämäkaari 4, 01830 Lepsämä

209

Lepsämän nuorisoseura perustettiin Kihin talossa 22.2.1927. Varoja kerättiin alusta pitäen oman talon rakentamiseen. Oma tontti ostettiin Syrjän maalta 1936. Nuorisoseuratalo Toukola on rakennettu 1937-38 rakennusmestari Matti Piiparin laatimien piirustusten mukaan. Piipari oli piirtänyt samojen suunnitelmien mukaan myös Nukarin Jätinlinnan. Rakennusta on korjattu useaan otteeseen eri vuosikymmenillä. Suuri uudistus toimeenpantiin opetusministeriön avustuksella 1982-83, jolloin rakennusta laajennettiin.

Lepsämän kyläkuvaan oleellisesti kuuluva, vireästi toimiva yhdistystalo 1930-luvulta.

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	seuratalo	
Arvioitu valmistusaika	1938	
Säilyneisyys	Rakennusta on laajennettu 1982-83.	
Luettelointiperuste	a,h,y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, käyttötarkoitukseen liittyvä merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä	
Suositus	Säilytettävä kohde	

(1 P)

213 Lepsämän työväentalo

Ilojanmäki 7, 01830 Lepsämä

210

Lepsämän työväenyhdistys on perustettu tapahtumarikkaan vuoden 1906 lopussa. Rakennustoimikunta perustettiin jo 1907, mutta kesti aina vuoteen 1915 ennen kuin oma tontti saatiin Kihin mailta Ilojanmäeltä. Paikalla oli aiemmin ollut valtioneuvos Furuholmin huvila, jonka puistoon kuului harvinaisia puu- ja pensaslajeja. Tontille rakennettiin 1916 tanssilava, johon lisättiin myöhemmin seinät. Varsinaiseksi työväentaloksi rakennus korjattiin talkoovoimin 1921. Punamullatun rakennuksen arkkitehtuurissa on havaittavissa vielä jugendin vaikutusta esimerkiksi ikkunatyypissä. Rakennusta on korjattu vuosina 1982-1994 opetusministeriön myöntämän valtionavun turvin.

1900-luvun alkupuolen pieni työväentalo mäen laella.

Arvotus	1	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	seurantalo	
Arvioitu valmistusaika	1921	
Säilyneisyys	Pääosin säilynyt. Kivijalka betonista. Kivijalan ja vuorilautojen liitoskohta pellitetty n. 20cm leveällä pellillä.	
Luettelointiperuste	a,h,y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, käyttötarkoitukseen liittyvä merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä	
Suositus	Säilytettävä kohde	

(LP)

214 Lehtomäki

Ilolanmäki 9, 01830 Lepsämä

211

Ali-Lepsämän kyläalueella, työväentalon naapurissa sijaitseva jälleenrakennuskauden tyyppitalo, joka on hyvin säilynyt. Rakennus on satulakattoinen, 1 1/2-kerroksinen, peiterimavuoraus. Ikkunat ovat pystyjakoiset. Peltikatto. Ulko-ovi ikkunallinen, aikakaudelle tyyppillinen, vaakajaolla.

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	asuinrakennus	
Arvioitu valmistumisaika	1957	
Säilyneisyys	Rakennus on pääosin säilynyt.	
Luettelointiperuste	a,h,y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennusaikansa hyvä edustaja , rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, lähiympäristö	
Suositus	Säilytettävä kohde	

Nurmijärven rakennusperintöselvitys, kohteet

215 Kranni

Lepsämäntie 626, 01830 Lepsämä

212

Hallitsevalla paikalla Ala-Lepsämän vanhalla historiallisella kylätontilla, Kihin naapurissa, sijaitseva rakennusryhmä, jossa on jugendtyylinen päärakennus.

Krannin (käytetty myös muotoa Granni) komea hirsinen päärakennus (1) on vuodelta 1922. Se on palautettu lähes alkuperäiseen asuunsa vuonna 2003. Rakennuksen yleisilme on tyyppillistä jugendia. Korkeat poikkipäädät kätkevät alleen toisen asuinkerroksen. Tilan vanha hirsinen luhtiaita on 1850-luvulta (6). Sementtitiilinen, taitekattoinen navetta on eräiden tietojen mukaan 1920-luvulta, toisten mukaan vuodelta 1935 (3). Tiemaisemassa tärkeällä paikalla sijaitsee kaksi talousrakennusta (5 ja 6), joista toisen (6) päädyssä on Nurmijärvellä esiintyvä luhtiaihe. Alempana lisäksi pieni mökki (4).

Arvotus	1	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	maatalo	
Arvioitu valmistusaika	1922	
Säilyneisyys	Päärakennus ja pihapiiri pääosin säilyneet.	
Luettelointiperuste	a,h,y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennusaikansa hyvä edustaja , rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö	
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

1

6

3

5

Nurmijärven rakennusperintöselvitys, kohteet

216 Kihin pihapiiri

Lepsämäntie 628, 01830 Lepsämä

213

Kihin rakennusryhmä sijaitsee Ali-Lepsämän kylän vanhalla tonttimaalla. Vanha asuinrakennus (2) on satulakattoinen, leveärunkoinen ja ikkunat ovat kuusiruutuiset. Tiilikatto. Hirsinen aitta on peräisin 1800-luvulta (5). Sen päädyssä on edelleen vellikello, joskin itse kello ei ole alkuperäinen. Kihin hirsinen, maisemallisesti merkittävä tiilipatsasnavetta (3) on 1900-luvun alusta.

Vanhalla kylätontilla oleva kantatilan rakennusryhmä. Oleellinen osa Ali-Lepsämän kylää, paikallishistoriallisten ja maisemallisten arvojen vuoksi säilytettävä.

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	maatalo	
Arvioitu valmistusaika	1800-1900-l	
Säilyneisyys	Pihapiiri ja rakennuskanta säilynyt. Vanhan rakennuskannan kunto tarkastettava.	
Luettelointiperuste	a,h,y	
Luettelointiperuste, tarkennus	paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö	
Suositus	Säilytettävä ryhmänsä edustajana, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

2

5

3

3

1-6

217   Viertola

Huhkalantie 123, 01830 Lepsämä

214

Viertolan asutustila on lohkottu Kihin tilasta vuonna 1932. Joenrantakumpareella sijaitseva puinen, harjakattoinen päärakennus on rakennettu 1920-luvun puolella. Kuusiruutuiset ikkunat.

1920-luvun tyyppillinen pientilan päärakennus.

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	asuinrakennus	
Arvioitu valmistusaika	1927	
Säilyneisyys	Pääosin säilynyt. Kunto tarkastettava.	
Luettelointiperuste	a,h,y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä	
Suositus	Säilytettävä kohde	

(LP)

Nurmijärven rakennusperintöselvitys, kohteet

218 Huhkala

Huhkalantie 183, 01830 Lepsämä

215

Lepsämänjoen rantapellon rinteellä sijaitsevan Huhkalan tilan taitekattoinen päärakennus (1) on vuodelta 1936. Sen rakennutti Aleksanteri Kilpinen. Rakennus on pääosin säilyttänyt alkuperäisen asunsa. Pihapiirissä myös tilalle rakennettu ensimmäinen hirsinen tuparakennus, jossa päätyporstua (2) Tila on lohkottu vuonna 1927 Kihistä.

Tyypillinen 1930-luvun pientilan asuinrakennus, joka on säilyttänyt hyvin alkuperäisen asunsa. Pihapiiriin kuuluu lisäksi hirsinen pienehkö sauna, jossa päätyporstua, taitekattoinen karjarakennus sekä satulakattoinen talousrakennus.

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	asuinrakennus	
Arvioitu valmistumisaika	1936	
Säilyneisyys	Pääosin säilynyt. Osa ikkunoista vaihdettu vanhan mallin mukaisiin alumiinisiin.	
Luettelointiperuste	a,h,y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä	
Suositus	Säilytettävä kohde	

1

(LP)

1

2

Nurmijärven rakennusperintöselvitys, kohteet

219 Rauhala

Takkulantie 132, 01830 Lepsämä

216

Lepsämän kyläalueen eteläreunalla, tiemaisemassa näkyvällä paikalla sijaitseva asuinrakennus 1930-luvulta. Perinteisenä säilynyt, joitain ikkunoita lisätty. Rakennus on satulakattoinen, katemateriaali tiili.

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	asuinrakennus	
Arvioitu valmistumisaika	1934	
Säilyneisyys	Pääosin säilynyt. Ikkunat vaihdettu	
Luettelointiperuste	h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö	
Suositus	Säilytettävä ryhmänsä edustajana, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

Entinen ratsutila ja sittemmin lastenkotina ja hoitokotina toiminut suuri asuinrakennus lastenkotiin liittyvine sodanjälkeisine sivurakennuksineen muodostaa arvokkaan kerroksisien kokonaisuuden historiallisen Vanhan Hämeentien Vantaanjoen ylityspaikalla.

Nukarin tilan perusti porvari Erkki Nukari historiallisen Hämeentien Vantaan joen ylittävään paikkaan. Nukarinkosken rannat olivat todennäköisesti olleet asuttuja jo pitkään aiemmin. Tilan ja siihen kuuluvan kestikievarin perustaminen syntyi sopimuksena, jossa Nukari lupasi huolehtia tulvien usein tuhoamista silloista tällä paikalla. Tätä vastaan hän sai tilan sekä oikeuden kestikievarin pitoon. Päätöksen teki Uudenmaan läänin maaherra vuonna 1662, mutta vasta kyläläisten kanssa käydyn riidan selvittä vuonna 1679 omistusoikeus lopullisesti vahvistettiin. Nukari oli kuitenkin ratsutila jo 1660-luvulta alkaen ja samoin kestikievari oli aloittanut toimintansa tuolloin. Ratsutilan rakennukset poltettiin 1714, mutta ne rakennettiin sotien jälkeen pian uudelleen. Se myytiin 1920-30-lukujen taitteessa lastenkodiksi ja vuodesta 1997 siinä on toiminut kuntouttava hoitokoti.

Nykyinen päärakennus on ilmeisesti 1800-luvun lopulta. Se on leveärunkoinen, harjakattoinen hirsirakennus. Rakennuksen tienpuoleisella julkisivulla on sisääntulokuisti, joen puolella lasikuisti sekä päädyissä kaksi lisäosaa. Ulkoasua on muutettu korjausten yhteydessä, erityisesti kuisteja sekä ikkunajakoa. Pihapiiriin kuuluu lisäksi kaksi harjakattoista asuinrakennusta vuodelta 1952. ne ovat aikoinaan toimineet lastenkodin rakennuksina. Molemmat rajaavat Vanhaa Hämeentietä ja ovat arkkitehtuuriltaan rakennusajankohdalleen tyypillisiä. Niiden paikalla sijaitsi kestikievarirakennus, joka purettiin 1940-luvulla. Ympäröivä piha-alue on puistomainen ja siellä kasvaa jalopuita.

Arvotus	1	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	maatalo	
Arvioitu valmistumisaika	1900-l	
Sailyneisyys	Päärakennusta on peruskorjattu sekä muutettu erityisesti kuistien ja ikkunajakojen osalta. Perusilmeeltään säilynyt. Pihapiiri säilynyt, osin lastenkodin aikaisena.	
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennusaikansa hyvä edustaja, omaleimainen, paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö tärkeä	
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

Nurmijärven rakennusperintöselvitys, kohteet

221

NUKARI

Vantalantie 25, 05450 Nukari

218

Nukarin ratsutilan pohjoispuolella, oman kukkulansa etelärinteessä sijaitseva tilan päärakennus. Maisemassa näkyvällä paikalla, näkyy niin Vantalantielle kuin toiselta puolelta ohittavalle Hämeenlinnantiellekin.

Leveärunkoinen, satulakattoinen. Kuusiruutuiset ikkunat.

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	maatalo	
Arvioitu valmistumisaika	1933	
Säilyneisyys	Rakennus on säilynyt	
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennusaikansa hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö	
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

222 LOIMULA

Vantalantie 60, 05450 Nukari

219

Nukarin kyläalueella, maisemallisesti vaikuttavalla paikalla, joen itärannalla sijaitseva säilynyt jälleenrakennuskauden tyyppitalo. Peiterimalaudoitus, pystyjakoiset ikkunat.

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	tyyppitalo	
Arvioitu valmistumisaika	1941	
Säilyneisyys	Rakennus on säilynyt.	
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö	
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

223 VANTALA

Vantalantie 86, 05450 Nukari

220

Uskonnollishistoriallista kiinnostavuutta omaavalla rakennuksella on henkilöhistoriallista merkittävyyttä. Teologian tohtori Sigfrid Sireniuksen, Suomen settlementiliikkeen uranuurtajan, Nukariin kylään vuonna 1924 rakennuttama kesähuvila. Teol. Tri Sigfrid Sirenius tuli settlementiliiton johtoon vuonna 1918, jolloin sen virallinen elin "Teollisuusseutujen Evankelioimis seura" perustettiin. Suomen ensimmäisen settlementin Kalliolan isännäksi Sirenius tuli 1918 ja kristillis-yhteiskunnallisena Työkeskusliiton pääsihteeriksi vuonna 1941.

Sijaitsee maisemallisesti kauniilla paikalla Vantaanjoen varrella. Näkyy tiemaisemaan. Ympäriällä Vantalan muita rakennuksia. Rakennus on taitekattoinen, aikakaudelleen tyypillinen huvilarakennus. "Rauhan majaksi" nimitetty rakennus toimi settlementiliikkeen kokouspaikkana. Sirenius testamenttasi huvilansa työkeskusliitolle ja vuonna 1964 sen viereen valmistui uusi kurssikeskus. Härön vuoden 1984 inventoinnin mukaan Vantalan sisätilat on pyritty säilyttämään sellaisessa asussa kuin ne olivat Sireniuksen aikana. Asiaa ei ole tarkastettu.

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	huvila	
Arvioitu valmistumisaika	1924, 1964	
Säilyneisyys	Rakennus on pääosin säilynyt entisellään, katto uusittu. Muutettu kesähuvilasta 1930	
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	aikansa suunnitteluihanteiden hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, henkilöhistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö	
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

224 Kajastus

Nukarintie 4, 05450 Nukari

221

Entinen seuraintalo, joka on toiminut myös työväentalona. L:n mutoinen, satulakattoinen rakennus sijaitsee historillisen tielinjauksen maisemassa, teiden risteyksessä, mäellä vastapäätä entistä kauppaa.

"Kajastuksen talo" on hirsirunkoinen ja peiterimavuorattu ja siinä on satulakatto. Taloa on mahdollisesti laajennettu alkuperäisestä suorakaiteesta L:n muotoiseksi. Takajulkisivulla näkyvät hirsiseinää tukevat följarit, sisäänkäyntipuolen päätyjulkisivussa niitä ei ole. Ikkunat edustavat pystyjakoista, alaikkunallista 1930-1950-luvun tyyppiä. Toisen kerroksen ikkunoista osa tätäkin myöhempää perua. Päädyissä on viitteitä kissanpenkeistä.

Sisätiloissa ensimmäisessä kerroksessa n. 150m² sali, näyttämö, saniteettitilat sekä asunto, yläkerrassa asunto. Nykyisin isohkoja puita kasvavalla tontilla on myös vanhoja istutuksia. Pihapiiriin kuuluu saunarakennus. Lähiympäristössä vanha tila sekä vanhempi asuinrakennus.

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	seurantalo	
Arvioitu valmistumisaika	1912	
Säilyneisyys	Rakennusta on mahdollisesti laajennettu ja ikkunat on uusittu. Yleisilme perinteinen.	
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennustyyppinsä hyvä edustaja, rakennushistoriallinen merkitys, käyttötarkoitukseen liittyvä merkitys, paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö	
Suositus	Säilytettävä kohde, vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

225 PELLONPÄÄ, Vanha kauppa Nukarissa

Nukarintie 15, 05450 Nukari

222

Entinen kaupparakennus, joka sijaitsee näkyvällä paikalla historiallisessa tiemaisemassa Nukarin kylän alueella, seuratalo Kajastuksen läheisyydessä. Tiemaisemassa näkyvällä paikalla, osa kylän paikallishistoriaa.

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	kauppa	
Arvioitu valmistusaika	1948	
Säilyneisyys	Ikkunat uusittu, muutoin pääosin säilynyt.	
Luettelointiperuste	h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	paikallishistoriallinen merkitys, käyttötarkoitukseen liittyvä merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä	
Suositus	Säilytettävä ryhmänsä edustajana	

Nurmijärven rakennusperintöselvitys, kohteet

226

VIERTOLA

Hämeentie 166, 05450 Nukari

223

Nukarin eteläosassa, kaupan naapurissa sijaitseva asuinrakennus 1930-luvulta, joka on säilynyt aikakaudelleen ominaisena. Sijaitsee erittäin näkyvällä paikalla teiden risteyksessä. Myös pihapiiriä säilynyt.

Satulakatto, keskeinen pieni poikkipääty ullakkokerroksessa ja alapuolinen kuisti. Peiterimalauditus, kuusiruutuiset ikkunat. Nykyinen väritys aikakaudelle ominainen. Vanhaa puustoa.

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	asuinrakennus	
Arvioitu valmistumisaika	1933	
Säilyneisyys	Rakennus ja pihapiiri säilyneet.	
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennusaikansa hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö	
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

228

TIENVIERI

Peräläntie 23

224

Maisemallisesti näkyvällä paikalla sijaitseva asuinrakennus 1930-luvulta. Rakennus on aikaudelleen tyypillinen ja näyttää säilyttäneen rakennusajankohtansa ulkoasun. Se on satulakattoinen ja suorakaiteen muotoinen, 1 1/2-kerroksinen. Ulkokuoraus peiterimaa, ikkunat kuusiruutuiset, lukuun ottamatta ullakkokerroksen ja kuistin ikkunoita, jotka ovat pystyjakoisia. Katemateriaali on tiili.

Arvotus 2 Kaavatilanne

Käyttötarkoitus:

Arvioitu valmistumisaika 1936

Säilyneisyys Rakennus vaikuttaa säilyneen rakennusajankohdalleen ominaisena. Kunto tarkastettava.

Luettelointiperuste a,h,y

Luettelointiperuste, tarkennus rakennusaikansa hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä

Suositus Säilytettävä kohde

Nurmijärven rakennusperintöselvitys, kohteet

---

227 Tammisto

Pertuntie 294, 05450 Nukari

224

Lähellä kunnan itärajaa, maisemallisesti näkyvällä paikalla sijaitseva asuinrakennus sotia edeltävältä ajalta. Kuusiruutuiset ikkunat, julkisivun keskellä pieni poikkipääty ullakkokerroksessa.

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	asuinrakennus	
Arvioitu valmistumisaika	1930	
Säilyneisyys	Rakennus on säilynyt	
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö	
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

229

LOHENOJA

Raalantie 873, 05450 Nukari

225

Kruunun uudistila, joka on perustettu vuonna 1784. Lohenojan rakennusryhmä sijaitsee laajan peltoaukean laidassa, historialliseen tiemaisemaan keskeisesti näkyvällä paikalla.

Päärakennus on omaperäinen, taitekattoinen ja kaksikerroksinen. Se on rakennettu alikujaan 1850-luvulla, mutta nykyinen kartanohenkinen ulkoasu on vuodelta 1922. Tällöin rakennuksessa tehtiin perusteellinen kunnostus. Tuolloin rakennettiin myös navetta. Lisäksi pihapiiriin kuuluu luhtiaitta, sekä uudempia talous- ja varastorakennuksia. Lohenojan piha on puuharhainen ja puistoinen.

Arvotus	1	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	uudistalo	
Arvioitu valmistumisaika	1920	
Säilyneisyys	Päärakennus muutettu 1922, säilynyt. Pihapiirissä perinteisten rakennusten lisäksi uudempia varasto- ja talusrakennuksia.	
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennusaikansa hyvä edustaja, omaperäinen, paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö	
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri	

230

KOIVIKKO

Raalantie 937, 05450 Nukari

226

Raalaantien historiallisessa tiemaisemassa Nukarin kyläalueen laidalla sijaitseva pienehkö torppa- tai mäkitupa-tyyppin tuparakennus viime vuosisadan lopulta. Rajaa tietä. Satulakatto, peiterimalauditus. Ikkunat vuosisadan vaihteen ristityyppiä.

Arvotus	1	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	mäkitupa/torppa	
Arvioitu valmistumisaika	1899	
Säilyneisyys	Rakennus on säilynyt. Sitä on mahdollisesti korotettu ullakon osalta.	
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö tärkeä	
Suositus	Säilytettävä kohde, Säilytettävä pihapiiri	

231 LOTTAPIRTTI (Nukarinpirtti)

Raalantie 817, 05450 Nukari

227

Nykyisin Nukarin Pirttinä tunnettu seuratalo oli alkujaan Lotta Svärd järjestön itselleen rakennuttama Lottapirtti. Nurmijärven historian mukaan se oli ainoa Lotta Svärd järjestön kyläosaston omistama rakennus koko maassa.

Rakennus sijaitsee historiallisen Raalantien varella ja muodostaa tärkeän osan tiemaisemaa. Rakennuksessa on jyrkähkö satulakatto ja pieniruutuiset ikkunat. Sitä vastapäätä sijaitsee muutama asuinrakennus 1950-luvulta tihentymänä tiemaisemassa.

Arvotus	1	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	seuratalo	
Arvioitu valmistumisaika	1935	
Säilyneisyys	Rakennus vaikuttaa hyvin säilyneeltä.	
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, käyttötarkoitukseen liittyvä merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö tärkeä	
Suositus	Säilytettävä kohde	

232 SOLBACKA

Solbackantie 20, 05450 Nukari

228

Nukarin ratsutilan entinen torppa, joka sijaitsee pitäjän itärajalla. Torpasta löytyy ensimmäinen maininta 1800-luvun puolivälissä tai vähän ennen. Asuinrakennuksia on ollut vielä edellisen inventoinnin aikaan kaksi. Näistä vanhempi, joka oli alkuperäinen torpparakennus, on purettu uuden talousrakennuksen tieltä (5).

Jäljellä on uudempi, Teodor Laakson 1900-luvun alussa rakennuttama nykyinen päärakennus (1). Se on pitkänomainen, satulakattoinen rakennus, jossa on poikkipääty pääjulkisivulla. Vuonna 1902 harmaakivestä ja hirrestä rakennettu navetta (2) sijaitsee pellon laidalla pihan eteläsivua rajaamassa ja sen vastapäisellä puolella pohjoisessa on pitkänomainen, kapea satulakattoinen osin sementtitiilinen osin puurakenteinen talousrakennus (4). Väliin talousrakennus (3). Vanha torppa sijaitsi pihapiirin itäreunalla (5).

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	torppa/maatalo	
Arvioitu valmistusaika	1910	
Säilyneisyys	Vanhin torpparakennus purettu, uusia talousrakennuksia, päärakennus ja pihapiirin rakennuksia säilynyt.	
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö	
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

1

2

4

3, 5

233

RAUHANIEMI

Rauhaniementie 310, 05450 Nukari

229

Raalan kylän pohjoisosassa sijaitseva entinen Nukarin ratsutilan vuonna 1891 perustettu eläketorppa. Vantaanjoen varrella, maisemallisesti kauniissa paikassa. Vastapäätä joen toisella puolella sijaitsevaa Harjun tilaa, jonka kanssa muodostaa kokonaisuuden. Ulkorakennukset rajaavat tietä ja talo muodostaa tiemaisemassa tihentymän

Päärakennus 1930-luvulta. Tiilikatto säilynyt, kuusiruutuiset ikkunat. Pihapiirissä hirsinen aitta, alaosaltaan tiilinen navetta, joka rajaa tietä sekä tien toisella puolella sijaitsevia maatalousrakennuksia.

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	torppa	
Arvioitu valmistusaika	1934	
Säilyneisyys	Päärakennus säilynyt, mutta ikkunat uusittu. Pihapiirin rakennukset säilyneet.	
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö	
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

Numlahden (Numlax, Pajjala) kartano syntyi 1594, kun silloisen Pajjalan kylän viisi taloa läänitettiin ratsumestari Märten Hästeskolle. Kartanoon yhdistettiin pian myös kylän muut talot. Suurtila nautti säterioikeutta vuosien 1602 ja 1683 välillä, jolloin se peruutettiin kruunulle. Tämän jälkeen siitä tuli 1700-luvun ajaksi tavallinen kruununtila, kunnes vuodesta 1797 se ostettiin perintötilaksi, jota asuttivat säätyläiset.

Kartanon päärakennus(1) talous- ja sivurakennuksineen sijaitsee korkeahkolla loivarinteisellä kukkulalla. Nykyinen, osin kaksikerroksinen, klassistinen puinen päärakennus on O.S. Gripenbergin opiskeluaikanaan suunnittelema ja se on rakennettu vuonna 1876. Tyyllisesti se sijoittuu empiren ja uusrenessanssin siirtymävaiheeseen. Yleishahmo perustuu empirelle ominaiseen korkeaan ristikeskukseen ja mataliin siipiosiin. Samoin osa yksityiskohdista edustaa empireä, esimerkiksi pilasterit, mutta keskiosan tasakattoa jäljittelevä muoto kattoa reunustavine, eri pintoihin jaettuun kaiteineen samoin kuin alapuolella oleva konsolirivistö, ovat puolestaan uusrenessanssin tyylipiirteitä.

Viereinen pihaa rajaava taitekattoinen siipirakennus(2) on ilmeisesti 1700-luvun keskivaiheilta. Punatiiliset talousrakennukset ovat 1900-luvun alkuvuosilta. Näistä merkittävimmät ja koristeellisimmat ovat talli(4), karjasuoja(8) sekä tien toisella puolella, omalla kiinteistöllään sijaitseva toinen karjasuoja(11). Torni(12), joka on kunnostettu asuinrakennukseksi, sijaitsee myös omalla kiinteistöllään ja on kokonaisuuden kannalta tärkeä. Näiden lisäksi uudempia sivu- ja talousrakennuksia. Rakennuksia, erityisesti päärakennusta, ympäröi vanha puusto.

Arvotus	1	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	kartano	
Arvioitu valmistumisaika		
Säilyneisyys	Päärakennus säilynyt, siipirakennus kokenut muutoksia, punatiiliset karjarakennukset pääosin tai osin säilyneet. Kokonaisuus säilynyt.	
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennusaikansa hyvä edustaja, omaleimainen, paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö tärkeä	
Suositus	Säilytettävä kohde, Säilytettävä pihapiiri tai lähiympäristö	

1

2

4

10

Nurmijärven rakennusperintöselvitys, kohteet

235

Numlahti 2

231

Numlahden kartanoon kuulunut karjarakennus(11). Sijaitsee tiemaisemassa näkyvällä paikalla, joskin nykyisen tienkorotuksen katveessa. Tärkeä osa Raalan kokonaisuutta.

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	talousrakennus	
Arvioitu valmistumisaika	1900-l	
Säilyneisyys	Rakennus on säilynyt.	
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä	
Suositus	Säilytettävä ryhmänsä edustajana	

11

11

236

VAAHTERAMÄKI

Lopentie 6, 01860 Perttula

232

Numlahden kartanoalueeseen ja pihapiiriin kuuluva torni (12), jonka yhteyteen on 1960-luvulla rakennettu asunto. Torni on alkujaan rakennettu 1900-luvun alussa ja toiminut Numlahden kartanon vesitornina. Tiiliseinät ovat 60 cm paksut ja ulkopuolelta rapatut. Maisemallisesti näkyvällä paikalla sijaitseva erikoinen kokonaisuus, joka liittyy kartanokokonaisuuteen. Torni on kokenut muutoksia asuinkäyttöön ottamisen yhteydessä, ikkunat esimerkiksi todennäköisesti lisätty tuolloin, mutta säilynyt.

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	asuinrakennus	
Arvioitu valmistumisaika	1900-l, 1965	
Säilyneisyys	Torni on peruskorjattu asuinkäyttöön.	
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	omaleimainen, paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, maamerkki	
Suositus	Säilytettävä kohde	

237 NUMMENRANTA

Leppälammentie 69, 01860 Perttula

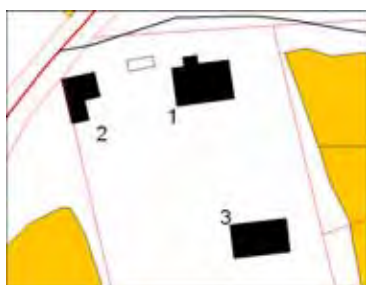
233

Nummenpään kansakoulu sijaitsee kylämäen päällä kyläalueen pohjoispuolella. Koulu rakennettiin 1899, rakentajana oli maanviljelijä Kustaa Leino, joka sai työstään 11 900 markan korvauksen. Koulu aloitti jo samana syksynä. Koulurakennus (1) on koristeeton hirsirakennus. Siinä on satulakatto, T-ikkunat välipuittein. Sisäänkäynti on tien puolelta. Päädyssä on vinoneliöiset sivuikkunat. Ulkovaoraus listoituksen jakamalla pystypaneeli-vaakapaneeli-pystypaneeli- jaolla. Följarit tukevat seinää.

Koulurakennuksen viereen rakennettiin erillinen voimistelusaliksi (2) tarkoitettu rakennus. Sen on ilmeisesti suunnitellut vuonna 1925 arkkitehti Viljo Myyrinmaa. Rakennuksessa on pieniruutuiset ja kuusiruutuiset ikkunat. Se on yksityiskohdiltaan hillitysti klassistinen, päädyssä on pienet kissanpenkit ja puolikaarenmuotoinen lunetti-ikkuna. Ulkovaoraus on samaa pysty-vaaka-pysty-tyyppiä kuin itse koulussa.

Koulupihan perällä on asuinrakennus (3), joka on uslkoasultaan tyyppillistä, hillittyä mutta edustavaa 1950-lukua. Rakennus on suorakaiteen muotoinen, sisäänkäynti on kapeiden pilarien kannattelman katonlappen alta. Ulkovaoraus on vaakaponttia.

Arvotus	1	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	koulu	
Arvioitu valmistusaika	1900-l	
Sailyneisyys	Koulurakennus (1) on säilyttänyt pienehkön maalauskoulun ilmeensä. Voimistelusalirakennus (2) on myös säilynyt. Asuinrakennus (3) on ajalleen ominaisena säilynyt.	
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	aikansa suunnitteluihanteiden hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, käyttötarkoitukseen liittyvä merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö tärkeä	
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

Nurmijärven rakennusperintöselvitys, kohteet

238

MYYRI

Myyrinkuja 24, 01860 Perttula

234

Alkutalo, johon liitettiin 1574 Erkki Albrektinpojan talo. Siirretty nykyiselle paikalleen isonjaon yhteydessä. Nummenpään kyläkokonaisuuteen kuuluva ja keskeisellä paikalla kylänmäellä sijaitseva varsin perinteisenä säilynyt tilakeskus. Päärakennus (1) vanhimmilta osiltaan vuonna 1823 rakennettu ja 1870 saliosalla jatkettu. Pihapiirissä etupihaa rajaavat hirsinen aitta (2) sekä luonnonkivinen kellarirakennus (3). Tiilinen, säilynyt navettarakennus (5) näkyy kyläkuvaan.

Arvotus	1	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	alkutalo	
Arvioitu valmistumisaika	1823	
Säilyneisyys	Kokonaisuus on pääosin säilynyt perinteisenä. Päärakennuksen kellaritiloja uusittu päädyssä tien puolella.	
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennusaikansa hyvä edustaja , paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö tärkeä	
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

1

5

3

2

Nurmijärven rakennusperintöselvitys, kohteet

239

Eskola

Nummenpääntie 587, 01860 Perttula

235

Alkutalo, yksi Nummenpään kylän kolmesta vanhimmasta talosta, joka mainitaan ensimmäisen kerran jo 1539. Se sijaitsee kyläkokonaisuuden kannalta keskeisellä ja näkyvällä paikalla. Nummenpääntie jakaa talon pihan kahteen osaan, tien yläpuolisen asuinpihaan ja peltojen puoliseen talouspihaan, jossa talousrakennukset, kuten navetta vuodelta 1910, sijaitsevat. Tilan merkitys Nummenpääntien sekä -kylän maisemalle on siten keskeinen. Päärakennusta (1) on uusittu, mutta vanha kivinen makasiini (2) sekä suuri tiilinen, karjarakennus (3) ovat keskeisiä kyläkuvalle.

Nykyisellä paikallaan Nummenpään kylänmäen lounaisrinteellä talo oli 1700-luvun puolivälissä. Tällöin sen naapureita olivat Myyrin talo sekä Paakan rustholli. Isojaon järjestelyjen yhteydessä nämä talot siirtyivät kauemmaksi.

Nykyisen päärakennuksen runko on rakennusvuodelta 1866, mutta rakennus on peruskorjattu täysin 1960-luvulla. Sitä on ilmeisesti myös pidennetty 1900-luvulla. Edellisen inventoinnin (1985) jälkeen rakennukseen on lisäksi rakennettu pääjulkisivun kuisti yläpuoliselle parvekkeelle uusi katos koristeaiheineen. Päärakennuksen pohjoispuolella sijaitsee harmaakivinen kellari, joka on vuodelta 1888 ja itäpuolella puolstaan komea luonnonkivestä muurattu viljamakasiini.

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	alkutalo	
Arvioitu valmistusaika	1800-1900-l	
Sailyneisyys	Päärakennus on peruskorjattu 1960-luvulla sekä edellisen inventoinnin jälkeen.	
Luettelointiperuste	h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö tärkeä	
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

2

2

3

1

4

241 HAKALA, navetta

Nummenpääntie 573, 01860 Perttula

236

Nummenpään kyläalueella, mäen etelärinteessä sijaitseva Paakan talosta erotettu maatila, jonka tiilinavetta (2) sijaitsee Nummenpään kylätiemaisemassa tärkeällä paikalla. Päärakennus (1) on sijainnut samalla paikalla ainakin jo 1700-luvun puolivälissä.

Arvotus	1	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	maatalo	
Arvioitu valmistumisaika	1840	
Säilyneisyys	Tiilinavetta säilynyt tiemaisemassa.	
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	omaleimainen, paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö tärkeä	
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

240

HAKALA

Nummenpääntie 573, 01860 Perttula

236

Nummenpään kyläalueella, mäen etelärinteessä sijaitseva Paakan talosta erotettu maatalo, joka ollut alkujaan ratsutilana toiminut Ruotsin kuninkaan lahjoitustila. Talo on ollut 1800-luvun puolivälistä saman suvun hallussa. Päärakennus (1) on sijainnut samalla paikalla ainakin jo 1700-luvun puolivälissä. Päärakennuksen lisäksi omalla kiinteistöllään sijaitseva tiilinavetta (2) sijaitsee Nummenpään kylätiemaisemassa tärkeällä paikalla. Samoin tiilinen aitta/makasiinirakennus on arvokas (3). Tien varrella sijaitsevat tiiliset talousrakennukset ovat 1920-luvulta.

Päärakennus on pitkänomainen ja satulakattoinen ja siinä on koristeellinen kuisti. Sen rakennushistoria on monivaiheinen. 1840-luvulla valmistunut talo oli alkujaan kaksikerroksinen ja kapearunkoinen, mutta 1907 se jaettiin ja ylempi kerros siirrettiin muualle toisen rakennuksen rungoksi. Samalla rakennusta jatkettiin. Jäljelle jäänyt päärakennuksen osa uusittiin 1920. Tiilisen makasiinirakennuksen vieressä on sauna (4) vuodelta 1950. Päärakennuksen takana on kaksi kokonaisuuteen kuuluvaa ulkorakennusta. Talon takana sijaitsevan talousrakennuksen (5) kellari on vuodelta 1851, itse rakennus myöhempi. Sen takana on puuliiteri (6). Uusi hallimainen talousrakennus (7) poikkeaa muusta pihapiiristä. Sen paikalla sijaitsi ennen vanha navetta.

Erotettu Paakka I:stä 1797. Taloon yhdistetty Paakka II 1841 ja Ali-Paakka 1873.

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	maatalo	
Arvioitu valmistusaika	1840	
Säilyneisyys	Rakennus on hahmoltaan perinteinen, yksityiskohtia uusittu, kuten ikkunat. Syntyhistoria kerroksellinen. Remontoitu 1980-luvulla. Tiilinen aitta/makasiini säilynyt. Tiilinavetta säilynyt tiemaisemassa.	
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	omaleimainen, paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö tärkeä	
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

1

3

2

5

242

Ali-Hirvi

Nummenpäätie 558, 01860 Perttula

237

Maisemallisesti erittäin näkyvällä paikalla laajan peltoaukean laidalla, Nummenpään kylänmäen kupeessa sijaitseva alkutalo. Yksi kolmesta 1539 mainitusta kahden muun ollessa Pyörlä ja Eskola. Entinen ratsutila, jonka 1600-luvulla mainitaan olleen pitäjän vauraimpia. Ison jaon jälkeen Hirven tila jakautui kahteen osaan Yli-Hirveksi ja Ali-Hirveksi. Yli-Hirvi sijaitsee kylätaajaman koillispuolella.

Omaleimainen, kaksikerroksinen päärakennus on purettu edellisen inventoinnin jälkeen. Jäljellä Arkkitehti Viljo Myyrinmaan suunnittelema päärakennus vuodelta 1952. Tämä satulakattoinen rakennus on ruskeaksi rapattu ja edustaa aikakaudelleen tyyppillistä, arkkitehtuuriltaan suhteikasta maatalan päärakennusta. Pihapiiriin kuuluu lisäksi omalla kiinteistöllään suuri alaosaltaan tiilinen navetta pyöreine siiloineen, joka sijaitsee keskeisellä paikalla peltomaisemassa.

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	alkutalo	
Arvioitu valmistumisaika	1952	
Säilyneisyys	Päärakennus säilynyt, kunto kyseenalainen.	
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö	
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

243 Sampola

Viisaantie noin 34, 01860 Perttula

238

Raittiseuratalo "Sampola" Viisaantiellä Nummenpään kylässä. Nummenpään raittiusyhdistys Sampo III, joka perustettiin 1904 on yksi Nurmijärvelle perustetuista raittiusseuroista. Talkootöinä vuonna 1914 rakennettu Sampola, yhdistyksen oma talo, on kunnan ainoa raittiusseuratalo. Rakennustarpeet saatiin varakkaimpien talojen antamina lahjoituksina ja lähes kaikki kyläläiset olivat mukana rakennustöissä. Rakennus on

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	seuratalo	
Arvioitu valmistumisaika		
Säilyneisyys	Rakennuksen julkisivuverhoukset on uusittu, samoin ikkunat ja tyyppi lienee muutettu.	
Luettelointiperuste	a, h ,y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, käyttötarkoitukseen liittyvä merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö tärkeä	
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

Nurmijärven rakennusperintöselvitys, kohteet

244 TYYNELÄ

Viisaantie 36, 01860 Perttula

239

Nummenpään kylään kuuluva mäkitupatyypinen asuinrakennus. Sijaitsee alueella mäen laella, jossa muitakin vastaavan tyyppin asuinrakennuksia. Satulakattoinen, peiterimavuorattu tupa on säilynyt vanhan ja perinteisen oloisena. Pienet ikkunat, takasivu ikkunaton.

Arvotus	1	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	mäkitupatyypinen	
Arvioitu valmistumisaika	1800-l	
Säilyneisyys	Pieni asuinrakennus on hyvin säilynyt tyypilleen ominaisena.	
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ikä, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö tärkeä	
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

Nurmijärven rakennusperintöselvitys, kohteet

245

ALBERG

Viisaantie 20, 01860 Perttula

240

Mäkitupatyyppin perinteisenä säilynyt asuinrakennus Nummenpään kylässä. Säilynyt hyvin perinteisen oloisena. Sijaitsee mäen ylläosassa alueella, jossa muitakin saman tyyppin rakennuksia.

Talo on suorakaiteen muotoinen, satulakattoinen, multaperusteinen hirsirakennus, jossa on kellari tuvan lattian alla. Kattovuoliaiset näkyvissä päädyssä. Ikkunat pienet ja kuusiruutuiset. Ulkopuoli on ilmeisesti alkuperäinen vuorilautoja ja ikkunoita lukuun ottamatta, jotka on uusittu hieman alkuperäisiä matalammiksi 1930-luvulla. Vuorattiin alkujaankin vasta n 1920 luvulla, ensin kujan puolelta melko leveällä materiaalilla ja myöhemmin myös itä- ja pohjoispuolelta. Alkuperäinen ulko-ovi on matala ja leveä ja jaettu vaakasuorassa kahteen osaan, samoin oven lukko on 1800-luvulta ja A-merkinnällä varustettu. Sisältä rakennus ei ole säilynyt, 1940-luvulla tuvasta tehtiin olohuone ja "piisi" purettiin pois, lattialankut sahattiin ponttilautoiksi ja kamari muutettiin keittiöksi.

Talon rakensi nykyisen omistajan isoisän isoisä Johan Ahlberg joko vuonna 1822 tai 1824. Johan Ahlberg oli kotoisin Lopelta ja hän toimi Nummenpään kylän seppänä. Hän oli tehnyt myös itse kalusteet, kuten kaappikellon, piipputelineen ja työkalut.

Pihapiiriin kuului alkujaan asuinrakennuksen lisäksi navetta, aitta, sauna ja puu-tee liiterirakennus.

Arvotus	1	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	mäkitupa	
Arvioitu valmistumisaika	1800-1900-l	
Säilyneisyys	Rakennus on säilynyt perinteisenä.	
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	aikansa suunnitteluihanteiden hyvä edustajarakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö tärkeä	
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

246 Loma-asunto Viisaantiellä

Viisaantie 30, 01860 Perttula

241

Omaperäinen, nykyisin loma-asuntokäytössä oleva asuinrakennus, joka muodostuu kahdesta poikittaisesta, satulakattoisesta rakennusmassasta sekä niiden välisestä osuudesta. Rakennus on ilmeisesti syntynyt useammassa vaiheessa. On mahdollista, että toinen päädyistä on alkujaan entinen perinteinen asuinrakennus. Peiterimalaudoitus, koristeelliset ikkunat.

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	asuinrakennus	
Arvioitu valmistumisaika	1934	
Säilyneisyys	Rakennus on säilyttänyt omaperäisen, mahdollisesti kerroksittain syntyneen ulkoasunsa.	
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	omaleimainen, paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö tärkeä	
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

247

SUVIKUMPU

Viisaantie 27, 01860 Perttula

242

Pienehkö, satulakattoinen pikkumökkimäinen asuinrakennus Nummenpäässä kylämäen laella, alueella jossa muitakin saanalaisia rakennuksia Viisaantien varrella. Rakennusta on laajennettu taaksepäin kahden alkovin verran 1950-luvulla. Tällöin myös julkisivulaudoitus muutettiin vaakasuuntaiseksi. Ikkunat alkuperäiset.

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	mäkitupatyypinen	
Arvioitu valmistumisaika	1930	
Säilyneisyys	Julkisivut uusittu. Ikkunat alkuperäiset	
Luettelointiperuste	h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö tärkeä	
Suositus	Säilytettävä ryhmänsä edustajana	

248 TOIVOLA

Viisaantie 41, 01860 Perttula

243

Pienukko, satulakattoinen mäkitupa-tyyppin asuinrakennus Nummenpäässä kylämäen laella, alueella jossa muitakin samanlaisia rakennuksia Viisaantien varrella. Hirsirakenteinen, ulkoseinät tuettu följarein.

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	mäkitupatyyppinen	
Arvioitu valmistumisaika	1930	
Säilyneisyys	Julkisivuverhous ja ikkunat uusittu.	
Luettelointiperuste	y	
Luettelointiperuste, tarkennus	ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä	
Suositus	Säilytettävä ryhmänsä edustajana, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

249 SEPPÄLÄ

Viisaantie 37, 01860 Perttula

244

Levyverhoiltu satulakattoinen pienehkö asuinrakennus puutarhaisella tontilla. Sijaitsee Nummenpään kyläkukkulan laella, alueella, jossa niin entisiä mäkitupatyypin asuinrakennuksia kuin loma-asuntojakin. Osa Viisaantien maisemaa.

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	asuinrakennus	
Arvioitu valmistumisaika	1932	
Säilyneisyys	Rakennus on levyverhoiltu, mutta muilta osin säilynyt.	
Luettelointiperuste	h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö tärkeä	
Suositus	Säilytettävä ryhmänsä edustajana	

Nurmijärven rakennusperintöselvitys, kohteet

250 Wanha-Kaarla

Nummenpäätie 533, 01860 Perttula

245

Alkutalo, joka on syntynyt Nummenpään kylään 1540-luvulla. Päärakennus sijaitsi aiemmin lännempänä mäen yli Korpeen vievän tien varrella. Kaarlan pihapiiri on laaja, puistomainen ja perinteisenä säilynyt.

Nykyinen pitkänomainen, leveärunkoinen ja satulakattoinen päärakennus (1) on vuodelta 1877. Siinä on koristeellinen etukuisti. Ikkunat ovat alkujaan olleet kuusiruutuisia. Pihapiiriin kuuluu holvatut harmaakivikellari (2), joka reunustaa Viisantietä tullen kiinni miltei tien reunaan. Rakennuksen edessä ollut navetta on purettu.

Arvotus	1	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	alkutalo	
Arvioitu valmistusaika	1876	
Säilyneisyys	Rakennus on pääosin säilynyt. Ikkunat ovat alkujaan olleet kuusiruutuisia, vaihdettu T-tyypin ikkunoiksi 1980-1890.	
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö tärkeä	
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

1

1

Nurmijärven rakennusperintöselvitys, kohteet

---

251 RAJALA (Ahola)

Santamäentie 9, 01860 Perttula

246

Koristeellisen, erikoisen mutterin muotoisen kuistin omaava asuinrakennus Nummenpäässä, lähellä kunnan länsirajaa. Rakennus itsessään 1930-luvun lopulta. Satulakattoinen, pieniruutuiset ikkunat.

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	asuinrakennus	
Arvioitu valmistumisaika	1939	
Säilyneisyys	Rakennus on säilynyt.	
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	omaleimainen, paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö tärkeä	
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

Nurmijärven rakennusperintöselvitys, kohteet

252

UUSITALO

Vuorelantie 58, 01860 Perttula

247

Nummenpään laajalla peltoaukealla, maisemallisesti erittäin näkyvällä paikalla sijaitseva tilakeskus. Päärakennus satulakattoinen, leveähkö, pieni poikkipääty. Ikkunat pystyjakoista tyyppiä. Pihapiiriin kuuluu talousrakennuksia Vuorelantien varrella, sekä vanhaa puustoa.

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	maatalo	
Arvioitu valmistumisaika	1971	
Sailyneisyys	Rakennuksen tyyppi ja ulkoasu vaikuttaa rakennusajankohtaansa hieman vanhemmalta, 1950-60-luvun tyypilliseltä maalaisrakennukselta.	
Luettelointiperuste	h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä	
Suositus	Säilytettävä ryhmänsä edustajana, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

253

JOKELA

Helkuntie 204, 01830 Lepsämä

248

Eskolan torppa, perustettu 1700-luvun alussa. Tiilikatto. Jugend-tyypin T-ikkunat. Hyvin säilynyt esimerkki aikakautensa, 1930-luvun, tyypilliseltä maatalan päärakennuksesta.

Nummenpään kylän Jokelan hirsinen päärakennus on vuodelta 1934. Pihapiiriin liittyy hirsinen aitta ja puinen kalustovaja. Maantien varrella on vanha hirsinen riihi.

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	torppa	
Arvioitu valmistusaika	1934	
Säilyneisyys	Päärakennus säilynyt aikakaudelleen ominaisena.	
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennusaikansa hyvä edustaja, rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö tärkeä	
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

Nurmijärven rakennusperintöselvitys, kohteet

254

HELKKU

Helkuntie 115, 01830 Lepsämä

249

Kruunun uudistalo, perustettu 1783. Tilakeskus sijaitsee Helkuntien tiemaisemaa muodostavalla paikalla omalla laakealla metsäsaarekkeellaan Lepsämän ja Nummenpään peltoaukeiden välissä.

Päärakennus (1) vuodelta 1927 on suurehko, pitkänomainen satulakattoinen rakennus, jossa on sisääntulojulkisivun pinnassa pysyvä poikkipääty sisäänkäynnin kohdalla. Ikkunat ovat jugend-tyyppiä, ulkoverhous pystylaudoitus - vaakalaudoitus - pystylaudoitus tyyppiä. Rakennuksen kerrotaan olevan samojen piirustusten mukaan rakennettu kuin Södergård eli mahdollisesti rakennusmestari Siikosen suunnittelema. Rakennuksen arkkitehtuurissa on sekä jugendin että 20-luvun klassismin tyylipiirteitä. Helkun ja Södergårdin vaiheet liittyvät kiinteästi toisiinsa.

Pihapiiriin kuuluu useita talousrakennuksia (2-11). Näistä vanha riihi (2) sijaitsee Helkun tietä rajaten, sen toisella puolella ja on tärkeä osa tilakeskuksen muodostamaa tihentymää tiemaisemassa. Riihi on päärakennuksen ohella säilytettävä. Myös muut runsaslukuiset ulkorakennukset olisi kokonaisuuden vuoksi syytä säilyttää mahdollisuuksien mukaan. Erityisesti tämä koskee tiemaisemaa rajaavia (6, 3, 4) sekä pientä, satulakattoista rakennusta (11) pohjoisempana tien varressa. Tämän tiilikatto ja kuusiruutuiset ikkunat ovat säilyneet. Pihapiiri on puutarhainen ja puistoinen.

Arvotus	1	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	uudistalo	
Arvioitu valmistumisaika	1927	
Säilyneisyys	Päärakennus, riihi sekä muu pihapiiri säilyneet.	
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennusaikansa hyvä edustaja, rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö	
Suositus	Säilytettävä kohde, Säilytettävä pihapiiri tai lähiympäristö	

1

2

6

3,4

Nurmijärven rakennusperintöselvitys, kohteet

255

SATULI

Nummenpääntie 480, 01860 Perttula

250

Alkualo Satulinmäellä, toisella, pienemmällä Nummenpään kylänmäistä. Talo jaettiin 1765, jolloin muodostettiin Vähä-Satuli. Osa Satulinmäen kokonaisuutta

Nykyinen ruskeaksi rapattu päärakennus 1950-luvulta. Omaleimainen suurehko, miltei klassistisia aiheita omaava aumakattoinen varistorakennus, jonka päädyn alakerros on vedetty sisään ja yläosaa kannattelee neljä pylvästä. Alaosaltaan tiilinen navetta joka sijaitsee keskeisellä paikalla tiemaisemassa.

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	alkutalo	
Arvioitu valmistumisaika	1958	
Säilyneisyys	Rakennukset säilyneet aikakausilleen ominaisina.	
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	omaleimainen, paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö tärkeä	
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

256

PETTERSBERG

Nummenpääntie 387, 01860 Perttula

251

Pettersberg on kruunun uudistalo, joka on perustettu 1770. Päärakennus mainitaan poikkeuksellisen kauniiksi ja koristeelliseksi, etenkin komeiden kuistiensa osalta. Se sijaitsee etelään viettävällä rinteellä jonkin verran itään Nummenpään kylästä.

Päärakennus on pitkänomainen ja korkea, ullakkokerroksessa on matalat ikkunat. Asuinkerroksen ikkunat ovat T-tyyppiä. Rakennusta on laajennettu läisiivellä pihan puolelle.

Ensimmäinen omistaja oli Kustaa Abrahaminpoika, entinen Hirven tilan vuokraaja. Kersantti Petter Werlander sai tilan vuokralle ansioistaan sodassa 1700-luvun lopulla. Werlander lunasti tilan myöhemmin omakseen. Nykyisen päärakennuksen rakennutti 1850-luvulla omistaja Petter Fredrik Werlander, herastuomari ja kirkon uudismies.

Arvotus	1	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	uudistalo	
Arvioitu valmistumisaika	1850	
Säilyneisyys	Rakennusta on laajennettu.	
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	aikansa suunnitteluihanteiden hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö tärkeä	
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

Nurmijärven rakennusperintöselvitys, kohteet

257

PELTOLA

Leikontie 69, 01860 Perttula

252

Pelto-Hirven läheisyydessä sijaitseva tilakeskus, jonka pihapiiri on säilynyt yhtenäisenä. Peltomaisessa erittäin näkyvällä paikalla. Erotettu Hirven tilasta 1900-luvulla.

Päärakennus leveärunkoinen, satulakattoinen, suorakaiteenmuotoinen rakennus. Ikkunoiden vuosilauoissa jugendyksityiskohtia. Umpinainen, ulotetun katonlappen alle sijoittuva sisäänkäyntikuisti. Pihapiirissä lisäksi pitkänomainen hirsinavetta 1900-luvun alusta, ulkorakennus sekä sauna. Pitkänomaiset rakennukset muodostavat suljetun pihapiirin.

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	maatalo	
Arvioitu valmistumisaika	1925	
Säilyneisyys	Kokonaisuus säilynyt. Päärakennus yksityiskohdiltaan säilynyt, mm. tiilikatto.	
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennustyyppinsä hyvä edustaja , paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö tärkeä	
Suositus	Säilytettävä kohde, Säilytettävä pihapiiri tai lähiympäristö	

258 PORTTISILTA

Leppälammentie 276, 05100 Rökkä

253

Porttisilta kuului alkujaan Kukkarojalle (Laurisilta) torppana. Se perustettiin 1825 kun Taavetti Eerikinpoika sai perinnöksi viidesosan kotitalonsa Ali-Viisaan maista. Lohkominen jätettiin kuitenkin suorittamatta ja tehtiin vasta 1914.

Päärakennus on talonpoikaistyypinen, satulakattoinen ja kapearunkoinen ja sen rakennusajankohdaksi mainitaan 1850-luku. Alkujaan talossa on ollut kolme huonetta, tupa, porstua porstuakamari. Myöhemmin rakennusta on pidennetty 1930-luvulla ja asuinrakennuksessa on nykyisin viisi huonetta. Itäisellä pääjulkisivulla on umpikuisti, jonka ikkunat ovat koristeelliset.

Pihapiiri on puutahrainen ja puistomainen. Siihen kuuluu säilynyt pieni hirsiaitta, joka on siirretty uuden karjasuojan tieltä nykyiselle paikalleen 1960-luvulla. Lisäksi uudempi karjasuoja.

Arvotus	1	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	torppa	
Arvioitu valmistumisaika	1850-l	
Säilyneisyys	Päärakennus on pääsoin säilynyt 1930-luvun asussa. Vanha hirsiaitta, säilynyt, mutta siirretty. Sementtiitiilinen karjarakennus 1950-60-luvulle ominainen.	
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennusaikansa hyvä edustaja , paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö tärkeä	
Suositus	Säilytettävä kohde, Säilytettävä ryhmänsä edustajana	

Laurisilta (Kukkaroja), on vuonna 1783 perustettu kruunun uudistalo ja toinen lähemmäs sijaitsevista pienehköistä maanilarakennuksista Nummenpäästä Korpeen johtavan maantien varrella.

Päärakennuksen (1) nykyisen kapea, pitkänomainen, satulakattoinen runko on todennäköisesti 1800-luvun alkupuolelta. Rakennusta on myöhemmin jatkettu, hirsien liitoskohta näkyy. Hirsistä löytyy vuosilukuja 1852 ja 1858. Rakennus on hirsinen ja pitkänurkkainen, ulkovaalaus peiterimaa. Nurkat koteloitu. Päätyjen hirsisiä kattovuoliaisia on muotoiltu. Maantien puoleinen ulkoeteinen rakennettu 1960-luvun alussa. Sisäpuoleinen pannuhuonesiiveke valmistunut 1975. Kaikki ikkunat on uusittu ja ikkuna-aukkoja ilmeisesti myös suurennettu.

Pihapiiri on hoidettu ja siihen kuuluu tien puolella puutarhainen puistomainen etupihapiha, jonka pohjoissivulla on säilynyt luhtiaitta (2). Päärakennus erottaa talouspihan tienvarren etupihasta. Pohjoissivua rajaavat talousrakennukset ovat 1940-luvulta. Navetta (4) vuodelta 1951 on satulakattoinen ja sen eteläpäädyssä on rehua varten aikoinaan rakennettu hauska puinen, tyypillinen pyöreä apsismainen osa. Puuliiteri (3) 1900-luvun alkupuoliskolta. Pihapiiri on kokonaisuudessaan perinteinen.

Tilan ensimmäinen omistaja oli Simo Heikinpoika. Vuonna 1913 siitä myytiin 14 palstatilaa.

Pihapiirissä on kuvattu Nummisuutarit elokuvaa vuodelta 1938.

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	uudistalo	
Arvioitu valmistusaika	1800-1850-l	
Säilyneisyys	Pihan puoleinen julkisivu on muuttunut uuden 1960-luvulla rakennetun kuistin myötä, kuisti kuitenkin erillinen osa rakennusta. Kaikki ikkunat uusittu 1960-luvulla. Sisäpuoleinen pannuhuonesiiveke valmistunut 1975.	
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö tärkeä	
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

1

2

4

3

Nurmijärven rakennusperintöselvitys, kohteet

260

WERHO

Kouluntie 16, 05100 Rökkä

255

Korven Leppälammin kansakoulun lähtökohta on talollinen Daniel Nygranilta vuonna 1899 ostettu "Werho" niminen huvila. Oppilasmäärän lisääntyessä rakennusta laajennettiin 1907 ja jälleen 1927.

Monet rakennusvaiheet näkyvät koulun ulkoasussa. Se on omaleimainen ja kerroksellinen rakennus, jossa on käytetty useaa eri ikkunatyyppeä. Se jakautuu yksi- ja kaksikerroksisiin osiin ja sijaitsee tiemaisemassa hyvin näkyvällä paikalla. Koulurakennus on korkea ja suurehko perinteiseksi puurakennukseksi.

Arvotus	1	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	koulu	
Arvioitu valmistumisaika	1907	
Säilyneisyys	Rakennusta on laajennettu useaa otteeseen, mutta laajennukset ovat tyyliltään perinteisiä, lukuun ottamatta muutamaa pihan puolen pientä lisäystä. Yleisilme omaperäinen, kerroksinen.	
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	omaleimainen, paikallishistoriallinen merkitys, käyttötarkoitukseen liittyvä merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö tärkeä	
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

261

UUSITALO

Kouluntie 45, 05100 Röykkä

256

Jugend-vaikutteinen asuinrakennus Leppälammien kylänmäen laidalla. Valmistunut suullisen tiedon mukaan vuonna 1911, rhr:ssä merkintä 1920. Satulakatto päädyistä osin aumatuin lappein. Jugend-tyypin T-ikkunat. Sijaitsee näkyvällä paikalla niin tie- kuin peltomaisemassakin.

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	asuinrakennus	
Arvioitu valmistumisaika	1911	
Säilyneisyys	Rakennus näyttää pääosin säilyttäneen jugend-henkisen ulkoasunsa. Kuistin ikkunat on uusittu.	
Luettelointiperuste	a,h,y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennusaikansa hyvä edustaja , paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö tärkeä	
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

Nurmijärven rakennusperintöselvitys, kohteet

262 Ahola

Järvenpääntie 242 a, 03790 Vihtijärvi

257

Järvenpään tilan entinen torppa, joka nykyisin on kesäasukäytössä. Sijaitsee Järvenpääntien varrella yksinäisellä paikalla metsän keskellä. Tie halkoo pihapiiriin, joka siten tärkeä osa tiemaisemaa.

Rakennus on matalahko, satulakattoinen ja ulkoasultaan vanha, huolimatta siitä että julkisivuja on uudistettukin. Nurkat on koteloitu, ulkuvuoraus peiterimaa. Ikkunat osin uusittu. Takajulkisivu ikkunaton ja sillä on följari.

Pihapiiriin kuuluu useita ulkorakennuksia.

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	torppa	
Arvioitu valmistusaika	1800-l	
Säilyneisyys	Torppaan on rakennettu uusi sisääntulokuisti, ja päätyparveke, julkisivuverhouk uudistettu, mutta säilynyt.	
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus		
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

Nurmijärven rakennusperintöselvitys, kohteet

263

Aurola

Santalantie 220, 03790 Vihtijärvi

258

Santalantien varrella sijaitseva tilakeskus, jonka päärakennus on hyvin säilynyt jälleenrakennuskauden 1 1/2 -kerroksinen tyyppitalo. Pihapiirissä suuri karjasuoja lisäksi. Lohottu Järvenpää-nimisestä maatilasta. Rakennuttaja oli Svante Handolin.

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	maatalo	
Arvioitu valmistumisaika	1950	
Säilyneisyys	Päärakennus ja pihapiiri säilyneet aikakaudelleen ominaisina.	
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennusaikansa hyvä edustaja , paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö tärkeä	
Suositus	Säilytettävä ryhmänsä edustajana, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

264

NUMMENKYLÄ

Santalantie 42, 05100 Rökkä

259

Nygranin torppa, perustettu 1800-luvun alussa. Jalopuita kasvavassa pihapiirissä sijaitseva kaksikerroksinen, ristipäätyinen ja taitekattoinen asuinrakennus, joka on jugend-tyyppiä. Katemateriaali savitiiltä, ulkoverhous peiterimalautaa ja ikkunat jugend-tyypin T-ikkunoita. Pihapiiriin kuuluu suurehko alaosaltaan tiilinen, yläosaltaan puurakenteinen, satulakattoinen karjasuoja sekä toinen suurehko puurakenteinen, satulakattoinen talousrakennus.

Arvotus	1	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	torppa/maatalo	
Arvioitu valmistusaika	1900-l	
Säilyneisyys	Päärakennus ja pihapiiri säilyneet aikakaudelleen ominaisina.	
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennusaikansa hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö tärkeä	
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

Nurmijärven rakennusperintöselvitys, kohteet

265 KAIKASNIEMI

Santalantie 17, 05100 Rökkä

260

Maatilan talouskeskus Santalantiellä. Vanhimmat osat mahdollisesti 1890-luvulta, satulakattoinen runko vuodelta 1914. Nykyiseen muotoonsa rakennus laajennettiin poikkisiivellä 1930-luvulla. Rakennus muistuttaa pientä huvilaa. Päädyssä ollut parveke on jouduttu purkamaan. Ikkunat ovat ristityyppiä vanhassa osassa, uudessa kapeita ja korkeita. Sisääntulon katos puolikaaren muotoinen.

Pihapiiriin kuuluu aittoja (3) sekä erikoinen ketunkopiksi (3) nimetty pieni, vanha rakennus, joka on mahdollisesti toiminut ansana. Talon entinen navetta on tien varressa, eri kiinteistöllä (4).

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	maatalo	
Arvioitu valmistumisaika	1914	
Sailyneisyys	Useammassa vaiheessa rakentunut kokonaisuus on pääosin säilynyt. Parveke jouduttu purkamaan. Aitat ja "ketunkoppi" pääosin säilyneet.	
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	aikansa suunnitteluihanteiden hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö tärkeä	
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

1

1

4, 3

4

266

RÖYKKÄ

Lopentie 102, 05100 Rökkä

261

Kruunun uudistalo, perustettu 1873. Röykän talo Rökkässä, Korven kylässä. Sijaitsee Lopen tien tiemaisemassa näkyvällä paikalla tien ja peltoaukean laidalla.

Päärakennus leveärunkoinen, jyrkähkö satulakatto. Sisääntulojulkisivun keskellä kuisti ja yläpuolinen poikkipääty, jonka katto on aumattu. Pihapiiri, johon kuuluu mm. luhtiaitta, säilynyt.

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	uudistalo	
Arvioitu valmistumisaika	1920	
Säilyneisyys	RHR 1920. Pääosin säilynyt päärakennus ja pihapiiri. Ikkunat uusittu.	
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö	
Suositus	Säilytettävä kohde, Säilytetävä pihapiiri tai lähiympäristö	

267 SYRJÄLÄ

Lopentie 94, 05100 Röykkä

262

Röykan keskustassa Lopen tietä rajaava asuinrakennus ja pihapiiri. Päärakennus kapearunkoinen ja satulakattoinen. Asukkaan kertoman mukaan tiettävästi Röykan vanhin rakennus, valmistunut 1899. Rakennusta on korjattu, mutta ulkoinen hahmo pyritty pitämään ennallaan. Ikkunat vaihdettu, muutamia uusia pihan puolella. Kuisti rakennettu vuonna 2009, talon alkuperäiseen tyyliin sopeutuva. Vaihdetut ikkunat vanhan T-mallin mukaiset, mutta eivät perinne-ikkunat. Ulkoverhous perinteinen peiterima. Kokonaisvaikutelma edelleen perinteinen. Pihapiirissä hirsinen ulkorakennus, joka pääosin säilynyt. Lisäksi tontilla uusi autotallirakennus.

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	asuinrakennus	
Arvioitu valmistumisaika	1899	
Säilyneisyys	Rakennus säilyttänyt perinteisen yleisilmeensä, vaikka kuisti rakennettu 2009. Ikkunat vaihdettu. Tiettävästi Röykan vanhin säilynyt rakennus.	
Luettelointiperuste	h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus		
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

2

268

SUORANTA

Lopentie 90, 05100 Röykkä

263

Röykässä Lopentien maisemassa, radan pohjoispuolella sijaitseva taitekattoinen kaksikerroksinen asuinrakennus 1900-luvun alusta. Rakennus on Röykan vanhimpia säilyneitä rakennuksia ja vanhoista valiokuvista päätellen varsin alkuperäisessä asussa. Rakennuksessa oli alkujaan pärekate, se on vaihtunut.. Vanhoilla kaupparakennuksille tyypillinen ovi nurkassa.

Talon rakennutti Karl Elmer Sainio 1920-luvun lopussa asuinrakennukseksi. Vuonna 1934 Uudenmaan läänin maaherra myönsi Naimi Sainiolle luvan kahvilanpitoon. Kahvilaan mentiin julkisivun kulmaan rakennetusta ovesta, joka on yhä jäljellä. Kahvilan pitäjät vaihtuivat. 1940-luvulla kahvila oli vähällä palaa, mutta tuli onnistuttiin tukahduttamaan. Kaupparakennuksen maapohja oli jossain vaiheessa Osuuskauppa Kiven hallinnassa ja tarkoituksena oli mahdollisesti perustaa osuuskauppa Röykkään. Tämä ei kuitenkaan toteutunut. Kahvila oli kyläläisten, erityisesti nuorten miesten suosima kokoontumispaikka. Tapana oli junan menon jälkeen käydä kahvilassa kesäiltaisain. Myös Nummelan parantolassa vierailevat poikkесivat kahvilassa ja kerrotaan, että siellä on nähty ainakin Harmony Sistersit sekä oopperalaulajatar Anna Mutanen.

Arvotus	2U	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	asuinrakennus	
Arvioitu valmistumisaika	1920-l	
Säilyneisyys	Rakennus on säilynyt perinteisenä ja lähellä alkuperäistä. Katto uusittu, ollut myös mineriittilevyistä, nyt peltiä. Kunto vaatii lisäselvityksiä.	
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennusaikansa hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä,	
Suositus	Säilytettävä ryhmänsä edustajana	

269

PELTO-HIRVI

Leikontie 37, 01860 Perttula

264

Nummenpään Hirven tilasta halottu vuonna 1794. Perinteellisenä säilynyt rakennusryhmä sijaitsee tiemaisemaa muodostavalla paikalla Leikontien varrella. Tie kulkee pihapiirin läpi. Maisemallinen sijainti kaunis tien mutkassa omalla kukkulallaan peltoauekan keskellä.

Kokonaisuuteen kuuluu L:n muotoinen päärakennus, sivuasunto, sauna sekä tietä reunustavia talousrakennuksia. Päärakennus on yksityiskohdiltaan jugend-vaikutteinen.

Arvotus	2U	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	maatalo	
Arvioitu valmistumisaika	1920	
Säilyneisyys	Kokonaisuus säilynyt. Kunto huono.	
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennusaikansa hyvä edustaja , paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö tärkeä	
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

Nurmijärven rakennusperintöselvitys, kohteet

270

OJAKKALA

Sudentarhantie 5, 01940 Palojoki

265

Rakennukset suojeltu rakennussuojelulailla. Poikkeuksellisen hyvin säilynyt, vuonna 1783 perustettu Kruunun uudistila edustaa uusmaalaista maatilakokonaisuutta sekä liittyy oleellisesti Aleksis Kiven kirjalliseen tuotantoon.

Talo on edelleen säilynyt mittavana, perinteisten talousrakennusten muodostamana kokonaisuutena. Ojakkalan päärakennus on rakennettu kahdessa vaiheessa: hirsipintainen tupaosa on vuodelta 1834 ja salipääty ilmeisesti 1800-luvun puolivälistä. Ainostaan saliosa on vuorattu, tuvan pääty on hirsipinnalla. Tuvan vieressä seisovien aittojen takana on ollut susitarha susikuppineen. Taitekattoinen karjasuoja on 1920-luvulta.

Ojakkalan uudistaloa on pidetty Aleksis Kiven Jukolan esikuvana. Aleksis Kiven elinaikana talon omistivat tämän kummit Antti Simonpoika Wahlberg ja hänen vaimonsa Anna Sofia Nikontytär. Suojeltavia kohteita ovat päärakennus(1), luhtiaitta(2), jalka-aitta(3) ilmeisesti vuodelta 1797, riihi(4), palvisauna(6), sauna(7), holvikellari(8), navetta(5) ja Männistön muurin mökki (9), joilla on huomattavaa kulttuurihistoriallista ja kansatieteellistä arvoa.

Arvotus	1	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	uudistalo	
Arvioitu valmistusaika	1800-l	
Säilyneisyys	Kokonaisuus ja yksittäiset rakennukset ovat harvinaisen alkuperäisinä säilyneitä.	
Luettelointiperuste		
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennusaikansa hyvä edustaja, rakennustyyppinsä hyvä edustaja, omaleimainen, paikallishistoriallinen merkitys, henkilöhistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen, ikä, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö	
Suositus	säilytettävä rakennus, Säilytettävä pihapiiri	

271 Männistön muurin mökki

mt 130 ja vt 3 välissä Palojoentien pohjoispuolella,

266

Rakennussuojelulain nojalla suojeltu kohde. Ojakkalan tilan, joka tunnetaan Aleksis Kiven Seitsemän veljksen Jukolan esikuvana, läheisyydessä sijaitseva "Männistön muurin mökki" (9). Ojakkalaa vastapäätä, nykyisen Ojakkalantien ja Hämeenlinnan tien toisella puolella erotettuna sijaitseva rakennus 1800-luvulta. Satulakatto. Ei vuorausta vaan hirsipinta.

Arvotus	1	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	asuinrakennus	
Arvioitu valmistumisaika	1800-l	
Säilyneisyys	Rakennus on säilynyt, mutta kunto uhattuna.	
Luettelointiperuste	h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	paikallishistoriallinen merkitys, henkilöhistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö tärkeä	
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

272 Aleksis Kiven syntymäkoti

Palojoentie 273, 01940 Palojoki

267

Aleksis Kiven syntymäkoti. Sijaitsee Palojoen historiallisen kyläkeskustan tuntumassa etelään viettävällä kalliorinteellä. Taaborin vuori on tien toisella puolella, rakennuksesta pohjoiseen. Talon rakennutti 1824 Aleksis Kiven isä, räätälimestari Erik Johan Stenvall asuin- ja työhuoneekseen. Alun perin se oli kaksikerroksinen ja taitekattoinen hirsirakennus, jonka perustus oli luonnonkiveä. Kiven vanhempien kuoltua Emmanuel Stenvall huusi v. 1866 rakennuksen itselleen vain myydäkseen sen vuokraaja Lemmille muutaman vuoden kuluttua. Vuonna 1890 kauppias J. Fr Groth osti talon. Hänen aikanaan taloon tehtiin runsaasti muutoksia. On mahdollista että se on tuolloin kokonaan purettu ja rakennettu sitten uudelleen uuden huonejaon mukaiseksi. Taitekatto muutettiin satulakatoksi ja ullakkokamarit poistettiin.

Aleksis Kiven seura nakki talon omistukseensa 1947. Seuran toimesta talo palautettiin alkuepäristä huonejakoa vastaavaksi ja siinä suoritettiin muutoinkin ennallistamiseen tähtääviä muutostöitä. Tämä työ valmistui 1951, minkä jälkeen rakennus avattiin museona. Nurmijärven kunnan omistukseen rakennus kalustuksineen ja ulkorakennuksineen siirtyi 1965.

Arvotus	1	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	asuinrakennus	
Arvioitu valmistumisaika	1800-1900-l	
Säilyneisyys	Rakennus on kokenut useita perusteellisia muutoksia. Se on ennallistettu 1947-51 vastaamaan käsitystä Aleksis Kiven syntymäkodista.	
Luettelointiperuste	h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	paikallishistoriallinen merkitys, henkilöhistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö tärkeä	
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

273

HARJULA

Palojoentie 278, 01940 Palojoki

268

Palojoen kylässä vastapäätä Aleksis Kiven syntymäkotia sijaitseva työväentalo. Rakennuspiirustukset laati Albert Lahti ja hän toimi myös rakennuspäällikkönä. Sijaitsee maisemallisesti näkyvällä paikalla niin kylä- kuin tiemaisemassakin.

Arvotus	1	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	seuratalo	
Arvioitu valmistumisaika	1932	
Säilyneisyys	Rakennus on säilynyt	
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö tärkeä	
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

274 Talo Taaborinvuoren rinteellä

Palojoentie n. 266, 01940 Palojoki

269

Pieni mäkitupamainen rakennus Taaborin vuoren etelärinteellä. Osa Palojoen historiallista ja maisemallista kokonaisuutta. Tärkeällä paikalla tiemaisemassa sijaitseva kapearunkoinen, satulakattoinen talo on ainoita säilyneitä vanhoja rakennuksia Taaborinvuorella.

Arvotus	1	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	mäkitupatyypinen	
Arvioitu valmistumisaika	1800-1900-l	
Säilyneisyys	Rakennus on säilynyt	
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, käyttötarkoitukseen liittyvä merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö tärkeä	
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

275

MÄKI-HEIKKILÄ

Palojoentie 259, 01940 Palojoki

270

Heikkilän alkutalosta 1800-luvun alussa halottu talo, joka sijaitsee Palojoen kyläalueella Aleksis Kiven kotitalon naapurissa, peltomaisemassa kauas näkyvällä paikalla.

Nykyinen päärakennus (1) 1950-luvulta, säilynyt aikaudelleen ominaisena. Se on suorakaiteen muotoinen, sisääntulojulkisivun keskellä on poikkipäätty ja alapuolella kuisti. Ikkunat ovat pystyjakoista 1950-luvun tyyppiä. Lähempänä tietä on vanhahko hirsirakennus (2). Se on satulakattoinen ja suorakaiteen muotoinen. T-ikkunat, jugendiin viittaavat vuorilaudat ja betoniperustus. Peltomaiseman reunalla sijaitsee alaosaltaan tiilinen suurehko navetta (4) ja pihan keskellä hirsinen varastorakennus (3).

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	maatalo	
Arvioitu valmistusaika	1946	
Säilyneisyys	Päärakennus säilynyt, sivuasuinrakennus säilynyt, navetta tyyppillinen.	
Luettelointiperuste	a,h,y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö	
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

276

GRANNI

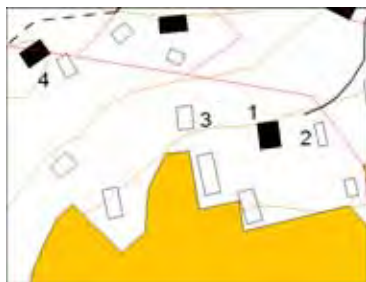
Grannintie 10, 01940 Palojoeki

271

Alkutalo Palojoella, ollut jaettuna 1819-1863, mutta yhdistetty jälleen 1863. Kyläalueella, Aleksis Kiven syntymäkodin läheisyydessä, peltomaisemassa kauas näkyvällä paikalla sijaitseva tilkekeskus, jonka arvokkain kohde on alkujaan itsenäinen, mutta nyt Krannin tilalla sijaitseva asuinrakennus (4).

Päärakennus (1) alkujaan 1920-luvulta, nykyinen ulkoasu 1950-60-lukulainen. Piharakennuksesta luoteeseen sijaitsee nykyisin samalla kiinteistöllä oleva, mutta alkujaan omaan erillisen talonsa muodostanut asuinrakennus (4). Rakennus on satulakattoinen, suorakaiteen muotoinen ja siinä on korkea, poikkipäätymainen sisääntulokuisti. Ulkovaoraus on peiterimaa, ikkunat T-mallia. Syytingin vieressä vanhahko ulkorakennus. Pihapiirissä suurehkoja karjasuojia, näistä taloa lähinnä oleva, pohjoisempi vanha, eteläpäädystään följarein tuettu hirsirakenteinen navetta (3). Mäki-Heikkilän rajalla luhtiaitta (2).

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	alkutalo	
Arvioitu valmistumisaika	1924	
Säilyneisyys	Päärakennus osin julkisivuiltaan uusittu, mutta kokonaisuuteen yhä sopiva. Pihapiiri säilynyt, syytinki lähellä alkuperäistä, luhtiaitta säilynyt, samoin vanhin karjarakennus.	
Luettelointiperuste	h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä	
Suositus	Säilytettävä ryhmänsä edustajana, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

277 YLI-TROSKI

Metsäkyläntie 920, 01940 Palojoen

272

Palojoen kylässä, niin historiallisten tielinjausten kannalta erittäin näkyvässä ja tärkeässä paikassa nykyisten Metsäkylän- ja Palojoenteiden risteyksessä sijaitseva alkutalo, jonka päärakennukset (1 ja 2) ovat 1800-luvun alusta (1802 (1) ja 1804 (2)). Sijaitsee edelleen kylätontillaan Palojoen keskeisen peltoaukean kannalta näkyvällä paikalla alueen itälaidalla, luoteeseen ja pohjoiseen viettävässä rinteessä.

Tavanomaista iäkkäämmän säilyneen rakennuskannan omaava talo edustaa Palojoelle ominaista tyyppiä, jossa on kaksi erillistä asuinrakennusta, tupa- ja salirakennukset. Ne sijaitsevat Yli-Trotsissa toisiinsa nähden kulmittain ja rajaavat pihaa kukkulallaan. Jäljellä on myös luhtiaitta (3), joka sijaitsee vastapäätä toista asuinrakennuksista ja rajaa myös pihaa. Pihapiiri jakautuu edelleen Palojoelle ominaiseen tapaan mies- ja talouspihaan, sillä uusi traktorikatos sijaitsee miespihan neljännessä sivulla. Pitkänomainen, perinteisempi talousrakennus (4) jatkaa tuparakennuksen linjaa rinteessä, peltoaukeaa rajaten.

Arvotus	1	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	alkutalo	
Arvioitu valmistusaika	1800-l	
Säilyneisyys	Trotskin päärakennukset ja pihapiiri ovat pääosin säilyneet. Molempien asuinrakennusten julkisivua on jonkin verran uudistettu sekä lisätty sisääntulokuistit pihanpuolelle. Talousrakennus, jossa puuvarasto ja sauna, kunnoiltaan huono.	
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	omaleimainen, paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ikä, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö tärkeä	
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

2

1,2

3

Nurmijärven rakennusperintöselvitys, kohteet

278

ALI-LALLA

Metsäkyläntie 910, 01940 Palojoki

273

Alkutalo Palojoen kylässä. Sijaitsee Palojoen viljelylaaksossa, maisemallisesti erittäin näkyvällä paikalla alueen länsireunalla, samalla kukkulalla Ali-Troskin kanssa. Tiemaisemassa keskeisesti sijoittunut.

Nykyinen päärakennus (1) 1950-luvulle ominainen ja hyvin säilynyt, suorakaiteen muotoinen, satulakattoinen rakennus, jossa on pitkällä sivulla ullakkokerroksessa pieni poikkipäätty. Pihapiiriin kuuluu myös tielle hyvin näkyvä luhtiaitta (2) sekä suuri kalustovarasto- ja tuotantorakennus (3) 1930-50-luvulta mäen lounaisreunalla. Kolmikerroksinen, rakennuksen päädyssä lunetti-ikkuna.

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	alkutalo	
Arvioitu valmistumisaika	1958	
Säilyneisyys	Aitta säilynyt. Päärakennus ajalleen ominainen.	
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennustyyppinsä hyvä edustaja, omaleimainen, paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, maamerkki	
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

1

1

2

3

3

1

Nurmijärven rakennusperintöselvitys, kohteet

279

KYLÄ-HEIKKILÄ

Metsäkyläntie 885, 01940 Palojoki

274

Alkutalo Palojoella. Muodostettiin aikoinaan kahdesta jaetun Mattilan osasta 1544. Sijaitsee tiemaisemassa keskeisellä paikalla Yli-Hemmolan alkutaloa vastapäätä, tien toisella puolella, muodostaa em. kanssa tihentymän tiemaisemassa. Palojoen koulu kokoontui aluksi Kylä-Heikkilän vanhassa saunarakennuksessa (3).

Talon vanha päärakennus (2) 1800-luvulta on yhä säilyneenä tien varrella, mutta sisätiloiltaan sitä on muutettu. Rakennus on satulakattoinen, suorakaiteen muotoinen ja siinä on kuusiruutuiset ikkunat. Tien varressa myös vanha hirsinen varstorakennus (4). Uusi päärakennus (1) vuodelta 1945, satulakattoinen, keskeisesti sijoitetun ullakon pienen poikkipään omaavaa tyyppiä, kunnostettu ja osin uusittu. Lisäksi kaksi muuta perinteiseen pihapiiriin sopivaa rakennusta (5 ja 6).

Heikkilästä halottiin 1800-luvun alussa Kylä-Heikkilä ja Mäki-Heikkilä. Osa jälkimmäisestä liitettiin jälleen taloon 1891.

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	alkutalo	
Arvioitu valmistusaika	1800-1900-l:n alku	
Säilyneisyys	Vanha päärakennus säilynyt, pihapiirissä säilyneitä rakennuksia. Uusi päärakennus osin saanut uusia yksityiskohtia.	
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö	
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

1

1

2

3

5

280 YLI-HEMMOLA

Metsäkyläntie 890, 01940 Palojoki

275

Palojoen kylässä sijaitseva talo, joka on lohkottu Hemmolasta 1760. Pihapiiri sijaitsee näkyvällä ja maisemallisesti kauniilla paikalla viljelylaakson reunalla sijaitsevalla kukkulalla. Tärkeä myös tiemaisemassa, tie jakaa Yli-Hemmolan ja Kylä-Heikkilän tilat omille puolilleen.

Päärakennus on rakennettu 1908. Se on leveärunkoinen, suorakaiteen muotoinen ja satulakattoinen. Päärakennukseen tehty pieni lisäsiipi toiseen päättyyn 1980. Perinteinen pihapiiri on säilynyt ja siihen kuuluu useita rakennuksia, kuten luhtiaitta (3) vuodelta 1760, eräs Palojoen vanhimmista , suurehko navetta vuodelta 1907 ja kuivuri 1980-luvulta (2) tiemaisemassa tärkeällä paikalla. Pellolla kaksi talousrakennusta (5, 6) sekä talon eteläpuolella uudehko sauna (4)

Arvotus	1	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	maatalo	
Arvioitu valmistumisaika	1908	
Säilyneisyys	Pihapiirin muodostama kokonaisuus on pääosin säilynyt. Ikkunat vaihdettu 1970-luvulla, yksi 1908 ikkuna alkuperäisessä kunnossa.	
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö	
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

1

1

3

4

Nurmijärven rakennusperintöselvitys, kohteet

281 Pelto-Hemmola

Metsäkyläntie 842, 01940 Palojoki

276

Halottu Ali-Hemmolasta 1783. Palojoen Alikylässä maisemallisesti näkyvällä paikalla sijaitseva tilakeskus. Päärakennus satulakattoinen, perinteinen, 1900-luvun alun tyyppiä. Keskeisen sisääntulokuistin räystäässä Nurmijärvelle tyypillinen frontoniahe. Kuusiruutuiset ikkunat. Kaksi vanhaa harmaantunutta hirsistä aittaa.

Arvotus	1	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	maatalo	
Arvioitu valmistumisaika	1928	
Säilyneisyys	Päärakennus säilyttänyt perinteisen ulkoasunsa. Aitat säilyneet, joskin kunnoltaan huonot.	
Luettelointiperuste	a,h,y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennusaikansa hyvä edustaja, rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö	
Suositus	Säilytettävä kohde, vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

282 PELTO-HEIKKILÄ

Pelto-Heikkilänkuja 19, 01940 Palojoki

277

Heikkilän alkutalosta erotettu Pelto-Heikkilä sijaitsee Palojen kyläalueen koillisosassa, peltojen ympäröimässä maisemassa.

Päärakennus (1) on suorakaiteen muotoinen ja satulakattoinen. Sisäänkäyntikuistin katossa Nurmijärvelle tyypillinen pieni frontoniahe. Ulkovuoraus peiterimalautaa, lista erottaa ensimmäisen kerroksen ullakosta. Pihapiiriin kuuluu suuria talousrakennuksia, kuten navetta (2), jonka ensimmäinen kerros osittain sementtitiilistä, sekä L:n muotoinen varastorakennus, jonka päädyssä on luhtiaitta (3). Talouspihan puolella, pihapiirin koilliskulmassa kuivuri (4) sekä parinteinen satulakattoinen talousrakennus (5). Pihapiirissä kasvaa vanhaa puustoa ja se on varsin yhtenäisenä säilynyt 1900-luvun suurehko maatalon pihapiiri.

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	maatalo	
Arvioitu valmistusaika	1899	
Säilyneisyys	Tilakeskus pihapiireineen on pääosin säilynyt. Ikkunat vaihdettu pysytjakoisiksi, mahdollisesti n. 1930-40-lvulla.	
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	omaleimainen, paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö	
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

1

2

3

Nurmijärven rakennusperintöselvitys, kohteet

283 MAISI

Maisinkuja 41, 01940 Palojoki

278

Palojoen kylään kuuluva, kahdesta alkutalosta, jotka yhdistettiin vuonna 1691 muodostunut tila. Oli yhdistettynä Hemmolana 1711-1740. Talon nimi aikaisemmin Maisala.

Sijaitsee kyläalueen pohjoispuolella omalla laakealla saarekkeellaan, joka jakaa viljelylaaksoa. Puukujanne yhdistää lännempänä sijaitsevan Ylikylän kyläalueen Maisiin. Päärakennus on taitekattoinen, suurehko ja leveärunkoinen. Rakennuksen päädyssä on kissanpenkit. Ikkunat on uusittu. Julkisivuverhous uusi. Pihapiiriin kuuluu useita suuria talousrakennuksia. Näistä vanha, osin tervatulla hirsipinnalla oleva tiilipatsasnavetta (3) on T:n muotoinen, ja niin maisemassa kuin pihapiirissäkin keskeiselle paikalle sijoittunut. Päärakennuksen pohjoispuolella on kolmiosainen luhtiaitta (4). Kauempana pellolla sijaitseva suurehko harmaantunut talousrakennus (7), hallitsee peltomaisemaa. Navetan lähellä sijaitsee vanha sauna (2) sekä pohjoiseen johtavan peltotien alussa satulakattoinen varastorakennus (5) sekä kuivuri (6), jotka myös kuuluvat pihapiirin rakennuskantaan. Pihapiirissä myös uudempiä tuotantorakennuksia.

Arvotus	1	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	alkutalo	
Arvioitu valmistusaika	1808	
Sailyneisyys	Päärakennuksen ulkoverhous ja ikkunat on uusittu, mutta malliltaan perinteistä tavoittelevat. Omaleimainen karjarakennus säilynyt, kunto huono. Myös muita pihapiirin rakennuksia säilynyt.	
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennustyyppinsä hyvä edustaja, omaleimainen, paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö	
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

1

1

3

4

7

284 Rinteelä

Vainiontie 13, 01940 Palojoki

279

Palojoen Ylikylän alueella sijaitseva asuinrakennus 1930-luvulta. Rakennus on pieni, katto jyrkähkö. Ikkunat ovat juged-tyyppiset. Muodostaa kylärakennetta ja on säilynyt puutarahaisella tontillaan.

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	asuinrakennus	
Arvioitu valmistumisaika	1916-36	
Säilyneisyys	Rakennuskanta ja pihapiiri säilynyt.	
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö	
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

285

MIKANPESÄ

Vainiontie 16, 01940 Palojoki

280

Maisin tilan länsipuolella, Ylikylän alueella sijaitseva asuinrakennus 1930-luvun lopulta. Rakennus on hyvin säilyttänyt perinteisen ulkoasunsa. Ikkunat T-mallia, peiterimalaudoitus. Tärkeä osa kylärakennetta muodostavaa rakennuskantaa.

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	asuinrakennus	
Arvioitu valmistumisaika	1937	
Säilyneisyys	Rakennus vaikuttaa pääosin säilyneeltä. Tiilikatto säilynyt. Ikkunoiden ajoitus epävarma.	
Luettelointiperuste	h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö	
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

Nurmijärven rakennusperintöselvitys, kohteet

286

HARJU

Palojoentie 172, 01940 Palojoki

281

Palojoen tiemaisemaa kyläalueen pohjoisosassa rajaavaan asuinrakennusrivistöön kuuluva talo 1920-luvulta. Satulakatto, jossa tiilikate, T-jakoiset ikkunat, suurehko etupiha.

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	asuinrakennus	
Arvioitu valmistumisaika	1924	
Säilyneisyys	Rakennus on hyvin säilynyt. Kuistin ikkunat nuoremmat, n. 1950-luvulta.	
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	aikansa suunnitteluihanteiden hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö	
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

287 Palojoen kansakoulu

Koulunkulmantie 166, 01940 Palojoki

282

Kansakoulujen uusi piirijakoasetus vuodelta 1893 velvoitti rakentamaan myös Palojoelle uuden kansakoulun. Päätös tehtiin 1901 ja rakennus valmistui 1903. Koulurakennushanketta ajoi voimakkaasti Ali-Lallan isäntä Juho Laine, joka lahjoitti 2ha maata koulua varten. Koulua kävisät myös Siippoolaiset ja se rakennettiin Palojoen kylän itäpuolelle, maisemallisesti kauniiseen ja näkyvään paikkaan sekä tiemaiseman että peltoaukeiden laidalle.

Valmistuessaan koulua pidettiin aiemman kuvauksen mukaan "pitäjän komeimpana". Koulurakennuksen vanha osa on muista nurmijärveläisistä koulurakennuksista poiketen ulkoasultaan talonpoikainen. Yksityiskohdissa, mm. ikkunoissa paikkakunnalle ominaisia koristeaiheita. Koulua on laajennettu Viljo Myyrinmaan suunnittelemana lisärakennuksella 1956-57.

Arvotus	1	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	koulu	
Arvioitu valmistumisaika	1903, 1956-57	
Säilyneisyys	Vanhin osa säilynyt, koulua on lisärakennettu ainakin 1956-57 ja uudisosa vaikuttaa hiljattain peruskorjatulta.	
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennusaikansa hyvä edustaja, rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, käyttötarkoitukseen liittyvä merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä	
Suositus	Säilytettävä rakennus	

288 Kakkulanmäki

Koulunkulmantie 313, 01940 Palojoki

283

Kruunun uudistalo, perustettu 19/5 1783. Tilan ulkorakennukset, erityisesti komea taitekattoinen, sementtitiilinen karjarakennus(2), sijaitsevat tiemaisemassa erittäin näkyvällä ja avoimella paikalla. Päärakennus(1) 1950-luvulle ominainen rapattu rakennus, jonka sisääntulojulkisivun keskellä on kuisti ja päällinen parveke.

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	uudistalo	
Arvioitu valmistumisaika	1900-l, 1951	
Säilyneisyys	Päärakennus ja sementtitiilinen navetta ovat säilyneet.	
Luettelointiperuste	a,h,y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennusaikansa hyvä edustaja, rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö	
Suositus	Säilytettävä kohde, vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

1

1

2

289

Suonoja

Siippoontie 433, 01900 Nurmijärvi

284

Alkujaan torppana vuonna 1778 perustettu, mutta pian kruunun uudistaloksi vuonna 1783 perustettu talo. Tiemaisemassa näkyvällä paikalla sijaitseva suurehko, leveärunkoinen, tien puolelta rannesijainnin takia korkealla kivijalalla oleva rakennus. Pitkän julkisivun keskellä poikkipääty. Umpinainen sisääntulokuisti, jossa klassismiin viittaava lunetti-ikkuna. Ikkunat jugend-aiheiset. Lisäksi kuisti päädyssä, jossa koristeellinen ikkuna.

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	uudistalo	
Arvioitu valmistumisaika	1918	
Säilyneisyys	Ulkovuoraus uusittu. Ikkunat uusittu vanhan mallin mukaan.	
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennusaikansa hyvä edustaja, rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö	
Suositus	Säilytettävä kohde, vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

Nurmijärven rakennusperintöselvitys, kohteet

290

HYNNÄ

Siippoontie 523, 01900 Nurmijärvi

285

Palojoen kylässä sijaitseva tila vuodelta 1783, ajalta jolloin Kruunun liikamaista erotettiin uudistiloja. Rakennukset sijaitsevat tiemaisemassa, viljelysten keskellä, näkyvällä paikalla. Päärakennus (1) perinteinen, suorakaiteen muotoinen ja satulakattoinen. Perustettu luonnonkiville. Vuoden 1963 maatilakirjan mukaan rakennukset kunnostettiin silloisen omistajan aikana. Ikkunat T-mallia. Kokonaisuuteen kuuluu pihapiiri, jossa vanha luhtiaitta (2), karjasuoja (3), vanha pärekattoinen savusauna sekä muita talousrakennuksia (5). 1930-luvulla tila sai päätulonsa myymällä Helsinkiin viljaa, maitoa, lihaa ja heiniä.

Arvotus	1	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	maatalo	
Arvioitu valmistusaika	1899	
Säilyneisyys	Rakennus pääosin säilynyt 1900-luvun alun asussa. 1963 kuvassa ollut ullakon poikkipääty poistettu. Pihapiiri pääosin säilynyt.	
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö tärkeä	
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

1

1

2

3

Nurmijärven rakennusperintöselvitys, kohteet

291

LEHTIMÄKI

Kuuttoontie 89, 01900 Nurmijärvi

286

Maatalo ja pihapiiri, jonka päärakennus perinteinen, satulakattoinen T-ikkunallinen talo 1920-luvun lopulta. Pihapiirissä puurakenteisia talousrakennuksia samalta aikakaudelta.

Arvotus	2U	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	maatalo	
Arvioitu valmistumisaika	1928	
Säilyneisyys	Päärakennus ja pihapiiri säilyneet	
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö	
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

292

MYLLYMAA

Kylmänojentie 327, 01900 Nurmijärvi

287

Kruunun uudistalo, joka on perustettu 1783. Rakennettiin Myllykosken partaalle Palojeon kylään myllyrannan puolelle ja talo sijaitsee edelleen tällä paikalla. Päärakennus on erikoinen, se on korkea, lähes pohjalaishenkinen ja sen sanotaan olevan 1800-luvun alusta. Liittyy myös Aleksisi Kiveen.

Päärakennus on satulakattoinen, ullakkokerroksen ikkunat näkyvät pitkällä julkisivuilla, Rakennuksen keskellä on sisääntulokuisti. Ulkokuoraus on peiterimaa, ikkunat T-mallia ja kooltaan pienehköt. Päärakennusta vastapäätä, pihan toisella puolella sijaitsee pitkä, hirsinen aitta- ja varastorivistö. Pihapiiriin kuuluu lisäksi tien toisella puolella sijaitseva sementtitiilinen korkea karjasuoja sekä uudempi asuinrakennus.

Aleksis Kiven Juhani-veli vuokrasi talon 1862 Dammert-nimisen tilanomistajan lasten holhoojalta. Dammertia on pidetty Jukolan poikien ystävän Tammiston Kyöstin esikuvana. Kivi asui Myllymaan talon yläkerrassa vuosina 1862-63 kirjoittaessaan Kullervo-näytelmää.

Arvotus	1	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	uudistalo	
Arvioitu valmistusaika	1800-1900-l	
Sailyneisyys	Myllymaan päärakennus on säilynyt. Myös pihapiiri, joskin uusi päärakennus rakennettu.	
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennustyyppinsä hyvä edustaja, omaleimainen, paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö	
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

293

SUVELA

Kylmänojantie 311, 01900 Nurmijärvi

288

Pieni, kapearunkoinen, pikkumökkimäinen satulakattoinen asuinrakennus Myllymaan naapurissa. Perimätieto kertoo, että rakennettu kahdessa osassa, joista molemmat 1800-luvulla. Säilynyt perinteisenä tien varressa sijaitsevien suurempien talous ja varastorakennusten osittaisessa katveessa. Peiterimalauditus, T-ikkunat klassisine vuorilautoineen. Kuisti kaksikerroksinen ja siinä kaksi päällekkäistä ikkunaa.

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	asuinrakennus	
Arvioitu valmistumisaika	1800-l	
Säilyneisyys	Rakennus on pääosin säilynyt.	
Luettelointiperuste	a,h,y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö	
Suositus	Säilytettävä kohde	

294

PARKKIMÄKI

Maisinkuja 4, 01940 Palojoki

289

Palojoen Ylikylässä sijaitseva kylärakennetta muodostava asuinrakennus 1900-luvun alusta. Satulakattoinen, peiterimalaudoitettu T-jakoiset ikkunat. Ikkunoiden vuorilaudat jugend-henkisesti muotoillut. Sijaitsee näkyvällä paikalla tiemaisemassa.

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	asuinrakennus	
Arvioitu valmistumisaika	1914	
Säilyneisyys	Katto uusittu, ikkunat uusittu.	
Luettelointiperuste	h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö	
Suositus	Säilytettävä ryhmänsä edustajana, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

Nurmijärven rakennusperintöselvitys, kohteet

295 PERTTULA

Yli-Lepsämäntie 663, 01860 Perttula

290

Talo, jota on pidetty Perttulan kylän kantatalona. Siihen kuului 1686 16 erilaista rakennusta, mikä oli huomattavan suuri määrä. Sijaiti alkujaan kylätontilla Perttulan mäen etelärinteessä, mutta siirrettiin isonjaon ja uusjaon järjestelyjen yhteydessä nykyiselle paikalleen Yli-Lepsämäntien varrelle, laajaan peltomaisemaan.

Nykyinen päärakennus (1) on jugendvaikutteinen suurehko, epäsymmetrinen ja kaksikerroksinen. Vuosien 1914-16 välillä rakennetussa rakennuksessa on poikkipääty sekä useampi kuisti. Yksityiskohdat ovat koristeellisia ja jugendia edustavia. Nykyinen ulkiväri valkoinen, aikakaudelle ominaisia listoja ei korosteta. Pihapiiriin kuuluu myös alaosaltaan tiilinen L: muotoinen karjasuoja (2) sekä muita maatalousrakennuksia (3,4). Karjarakennus, jossa oli 40 lehmän navetta, 10 hevosen talli ja sikala, valmistui vuonna 1917. Siihen on johdettiin painovesi. Sähkövoima saatiin omasta koskesta. Piha on puistomainen ja puutarhainen.

Taloon liittyy myös henkilöhistoriallisia merkityksiä, sillä säveltäjä Bernhard Henrik Cruselle asui talossa 1700-luvun lopussa ollessaan 7-vuotias.

Arvotus	1	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	kantatila	
Arvioitu valmistumisaika	1920	
Säilyneisyys	Julkisivuja on kunnostettu, mutta rakennus on pääosin säilynyt. Tiilikate on vaihdettu huopaan/peltiin. Väri nykyisin valkoinen.	
Luettelointiperuste	a, h,	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennusaikansa hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, henkilöhistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö tärkeä	
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

1

1

2

3,4

Nurmijärven rakennusperintöselvitys, kohteet

295 PERTTULA

Yli-Lepsämäntie 663, 01860 Perttula

290

Talo, jota on pidetty Perttulan kylän kantatalona. Siihen kuului 1686 16 erilaista rakennusta, mikä oli huomattavan suuri määrä. Sijaiti alkujaan kylätontilla Perttulan mäen etelärinteessä, mutta siirrettiin isonjaon ja uusjaon järjestelyjen yhteydessä nykyiselle paikalleen Yli-Lepsämäntien varrelle, laajaan peltomaisemaan.

Nykyinen päärakennus (1) on jugendvaikutteinen suurehko, epäsymmetrinen ja kaksikerroksinen. Vuosien 1914-16 välillä rakennetussa rakennuksessa on poikkipääty sekä useampi kuisti. Yksityiskohdat ovat koristeellisia ja jugendia edustavia. Nykyinen ulkovaari valkoinen, aikakaudelle ominaisia listoja ei korosteta. Pihapiiriin kuuluu myös alaosaltaan tiilinen L: muotoinen karjasuoja (2) sekä muita maatalousrakennuksia (3,4). Karjarakennus, jossa oli 40 lehmän navetta, 10 hevosen talli ja sikala, valmistui vuonna 1917. Siihen on johdettiin painovesi. Sähkövoima saatiin omasta koskesta. Piha on puustomainen ja puutarhainen.

Taloon liittyy myös henkilöhistoriallisia merkityksiä, sillä säveltäjä Bernhard Henrik Cruselle asui talossa 1700-luvun lopussa ollessaan 7-vuotias.

Arvotus	1	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	kantatila	
Arvioitu valmistumisaika	1920	
Säilyneisyys	Julkisivuja on kunnostettu, mutta rakennus on pääosin säilynyt. Tiilikate on vaihdettu huopaan/peltiin. Väri nykyisin valkoinen.	
Luettelointiperuste	a, h,	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennusaikansa hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, henkilöhistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö tärkeä	
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

1

1

1

2

3,4

Nurmijärven rakennusperintöselvitys, kohteet

296 UUSITALO (Frantsila)

Vanha Perttulantie 26, 01860 Perttula

291

Frantsilan nimellä tunnettu alkutalo Perttulan kylässä. Talo oli 1600-luvulla Uudenmaan rakuunarykmentin korpraalien palkkatalo. Se on kuului Numlahden vuodesta 1795 alkaen aina vuoteen 1910, jolloin kauppias August Lusenius osti tilan.

Nykyinen päärakennus on Luseniuksen vuonna 1919 rakennuttama kaksikerroksinen ja taitekattoinen puinen jugendrakennus. Se sijaitsee Perttulanmäen lounaisrinteen ensimmäisessä, peltomaisemaan hyvin näkyvässä rivissä. Vielä 1930-luvun valokuvassa eteläisivun keskellä näkyy kolmikerroksinen torni.

Arvotus	1	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	alkutalo	
Arvioitu valmistumisaika	1920	
Säilyneisyys	Alkuperäiseen rakennukseen kuulunut porrastorni on purettu 1930-luvun jälkeen. Rakennusta on juuri peruskorjattu.	
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	aikansa suunnitteluihanteiden hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö tärkeä	
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

Nurmijärven rakennusperintöselvitys, kohteet

297

JUSSILA

Vanha Perttulantie 17, 01860 Perttula

292

Perttulalainen alkutalo, joka yhä sijaitsee kylätontillaan Perttulan mäen etelärinteeseen juurella, ensimmäisessä, viljelyaukeaa rajaavassa ja maisemallisesti näkyvässä rakennusten rivissä. Nykyinen pitkä ja komea talonpoikaistyylinen päärakennus (1) valmistui 1911, vanhempi purettiin samanaikaisesti. Myös talousrakennukset sijaitsevat maisemallisesti tärkeällä paikalla Perttulan mäelle johtavan tien varrella ja muodostavat yhdessä Frantsilan päärakennuksen kanssa "portin". Harmaakivinen, yläosaltaan hirsinen 42:lle lehmälle tarkoitettu navetta (3) on rakennettu vuonna 1901. Punatiilinen, koristeellinen viljamakasiini on vuosisadan alusta (2). Samanlainen sementtitiilinen löytyy myös Partiokorven tilalta, joka lohottiin silloisen Jussilan isännän veljelle. Harmaakivikellari on säilynyt (7) Pihapiiriin kuuluu omalla kiinteistöllään syytinkirakennus (5) ja sen läheinen kolme kertaa siirretty luhtiaitta (6) 1800-luvun alusta.

Tila oli jaettuna Yli- ja Ali-Jussilaksi 1806-1867, mutta yhdistettiin jälleen 1912. Se oli lahjoitustilana Jürgen Schidtille 1645-83 ja vuonna 1769 se ostettiin perintötilaksi.

Arvotus	1	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	alkutalo	
Arvioitu valmistumisaika	1920	
Sailyneisyys	Päärakennus ja pihapiiri säilyneet.	
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö tärkeä	
Suositus	Säilytettävä kohde, Säilytettävä pihapiiri tai lähiympäristö	

1

2

2,3

2

Nurmijärven rakennusperintöselvitys, kohteet

298

TUPARINNE

Perttulanmäki 7, 01860 Perttula

293

Perttulan kyläalueella Jussilan alkutaloon ja pihapiiriin kuuluva sivuasunto. Tärkeä osa Jussilan kokonaisuutta. Päärakennus (5) viime vuosisadan vaihteesta ja on satulakattoinen, pienehkö rakennus, jonka yksityiskohdiltaan on jugend-henkinen. Päärakennuksen pohjoispuolella Jussilan luhtiaitta (6).

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	asuinrakennus	
Arvioitu valmistumisaika	1899	
Säilyneisyys	Rakennus on säilynyt, mutta kunto vaatii lisäselvityksiä, ollut poissa asuinkäytöstä 15 vuotta.	
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennusaikansa hyvä edustaja , paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö	
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

5

5

5

6

299

ALI-PITKÄLÄ

Perttulanmäki 9, 01860 Perttula

294

Perttulan kylässä, kylätontillaan sijaitseva perinteinen tilakeskus. Päärakennus satulakattoinen, etu- ja päätykuistit. Ikkunat 1930-lukulaista tyyppiä. Päädyssä lunetti-ikkuna sekä sivuilla vinoneliöt. Kuistin ikkunat geometrinen, koristeellinen jako. Pihapiirissä alaosaltaan tiilinen rapattu navetta, sekä erikoinen piipullinen talousrakennus.

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	maatalo	
Arvioitu valmistumisaika	1930	
Säilyneisyys	Ulkovuoraus uusittu, kattomateriaali uusittu.	
Luettelointiperuste	h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö	
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

300 Rientola

Vanha Perttulantie 21, 01860 Perttula

295

Perttulanmäellä sijaitseva seuratalo, entinen nuorisoseurantalo, joka valmistui 1914. Nykyisin matala, yksikerroksinen ja leveä, laakean satulakaton omaava rakennus. Ainakin osin hirsirakenteinen, sillä följarit tukevat rakennuksen seiniä. Ulkovuoraus lomalautaa, uudistettu alkuperäisestä. Rakennusta on myös mahdollisesti laajennettu.

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	seurantalo	
Arvioitu valmistumisaika	1914	
Säilyneisyys	RHR 1920, Nurmijärven historian mukaan 1914. Rakennusta todennäköisesti laajennettu jälkeen päin.	
Luettelointiperuste	h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	paikallishistoriallinen merkitys käyttötarkoitukseen liittyvä merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä	
Suositus	Säilytettävä kohde	

301

YLI-PITKÄLÄ

Perttulanmäki 10, 01860 Perttula

296

Perttulalainen vanha tilakeskus kylätontillaan. Sijaitsee mäen ylärinteessä, lähellä lakea. Päärakennus (1) pitkänomainen, satulakattoinen hirsirakennus, ikkunat T-tyyppiä. Päärakennuksen takana sijaitsee pienempi sivuasuinrakennus (2). Se on satulakattoinen, ikkunat kuusiruutuiset. Rakennuksen tiilikatto on säilynyt ja se on peiterimavuorattu. Ylimpänä rinteessä sijaitsee vanha sauna (3).

Yli-Pitkälän Perttulan kyläkuvan kannalta merkitykselliset karjarakennukset (4,5)sijaitsevat omalla kiinteistöllään aivan päärakennuksen vieressä.

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	maatalo	
Arvioitu valmistusaika	1900-l	
Säilyneisyys	Rakennusta on joiltain osin uudistettu, mutta säilynyt. Pihapiiri säilynyt.	
Luettelointiperuste	h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö	
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

1

2

3

3,2

Nurmijärven rakennusperintöselvitys, kohteet

302 Yli-Pitkälä, talousrakennuksia

Perttulanmäki 10, 01860 Perttula

297

Yli-Pitkälän alaosaltaan sementtitiilinen, yläosaltaan puurakenteinen, satulakattoinen karjasuoja (4) sekä ylempänä sijaitseva talousrakennus (5). Sijaitsevat Perttulan kyläalueella, tiemaisemassa näkyvällä paikalla kylätien vartta reunustamassa.

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:		
Arvioitu valmistumisaika	1900-l	
Säilyneisyys	Rakennukset ovat tyypillisiä maatilan rakennuksia.	
Luettelointiperuste	y	
Luettelointiperuste, tarkennus	ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä	
Suositus	Säilytettävä ryhmänsä edustajana	

4

4

4

4

303 Entinen mäkitupa Perttulanmäellä

Vanha Perttulantie 19, 01860 Perttula

298

Säilynyt mäkitupa(1) Perttulan mäellä, lähellä seurantaloa, alueella, jolla aiemmin muita vastaavia asuinrakennuksia. Satulakattoinen, pienehkö suorakaiteen muotoinen rakennus, etu- ja päätykuisti. Etukuisti lienee uusi, päätykuisti vanhempaa perua. Kuusiruutuiset ikkunat. Ulkokuoraus lomalaudoitusta, rakennusta lisäeristetty. Kokonaisuuteen kuuluu myös säilynyt hirsipintainen saunarakennus(2).

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	mäkitupa	
Arvioitu valmistumisaika	1800-1900-l	
Säilyneisyys	Rakennuksen ulkokuoraus uusittu, samoin kuisti ja kattomateriaali. Hahmo ja yleisilme kuitenkin säilyneet.	
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennustyypinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö	
Suositus	Säilytettävä kohde, vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

1

1

1

2

304 SYRJÄLÄ

Perttulanmäki 27, 01860 Perttula

299

Perttulanmäen laella sijaitseva entinen mäkitupa, alueella ollut näitä useampiakin. Edustaa asuinrakennustyyppiä, joka on ollut kylänmälle ominainen, mutta kokonsa vuoksi kadonnut.

Vanhin osa todennäköisesti 1800-luvun puolivälistä, porstua rakennettiin myöhemmin. Rakennus oli 1900-luvun alussa satulakattoinen, kateaineena päre. Sisäänkäynti oli pitkältä sivulta, rakennuksen toisesta päädyistä. Toinen pääty oli vuorattu, sisääntulon puoli hirsipinnalla. Ikkunat olivat kuusiruutuiset. Talo ostettiin itsenäiseksi kauppias Luseniukselta 1915, maat puolestaan Yli-Pitkälältä.

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	mäkitupa	
Arvioitu valmistusaika	1920	
Säilyneisyys	RHR1920, mutta rakennuksen vanhimmat osat ovat tätä vanhemmat. Kerroksinen. Peruskorjattu ja laajennettu vuonna 1974, ikkunoita vaihdettu.	
Luettelointiperuste	h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö	
Suositus	Säilytettävä ryhmänsä edustajana, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

305 Syrjämäki

Perttulanmäki 13, 01860 Perttula

300

Perttulan kylänmäellä sijaitseva entinen sähkölaitoksen työntekijöiden asuinrakennus. Edustaa 1920-30-luvun rakennustyyppiä, jossa pitkän julkisivun keskellä pieni poikkipääty kissanpenkein. T-ikkunat.

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	asuinrakennus	
Arvioitu valmistusaika	1920	
Säilyneisyys	RHR 1920, tyyllisesti 1920-30-luvun tyyppiä. Runko voi olal vanhempikin.	
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennusaikansa hyvä edustaja, rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä	
Suositus	Säilytettävä kohde, vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

Nurmijärven rakennusperintöselvitys, kohteet

306 Tapola

Vanha Perttulantie 85, 01860 Perttula

301

Perttulan alkutalo, joka on siirretty alkuperäiseltä kylätontiltaan Perttulan mäen rinteeltä palon jälkeen vuonna 1898 noin puolen kilometrin päähän alavaan peltomaisemaan, vanhan Lopentien varteen. Rakennus oli ainoa, joka Perttulassa palosta säilyi. Päärakennus (1) puusta, 2-kerroksinen v:lta 1898 ja uusittu 1916. Siinä on jyrkähkö satulakatto, useampi sisäänkäynti sekä poikkipääty pihan puolella. Tien puolista julkisivua hallitsee ullakkokerroksen jugendaiheinen poikkipääty ja parveke.

Tilakokonaisuuteen kuuluvassa pihapiirissä on luhtiaitta (4) satulakattoinen asuinrakennus, joka on ollut alkujaan sauna (2), puuvaja ja mankeli (3), osin eri kiinteistöillä karjarakennus (6), entinen syytinkirakennus (5). Myös näiden takana on maatalousrakennuksia, joita ei ole tarkastettu, mutta jotka säilyneinä kuuluvat arvokkaaseen kokonaisuuteen. Puutarha sekä puisto ovat rehevöityneet ja tihentyneet siinä määrin, että ainoastaan rakennuksen katto näkyy tielle. Pihaan johtaa koivukuja.

1700-1800-lukujen taitteessa Tapolan omistaja, Juho Heikinpoika oli aktiivinen ja edistyksellinen viljelijä, joka v. 1802 sai pitäjänkokouksessa palkinnon ja kunniamaininnan perunan viljelyksestä, mallikelpoisista rakennuksista sekä ensimmäisten vetohärkien tuonnista paikkakunnalle. Paikkakuntalaiset saivat häneltä myös siemenperunaa, kun kato koetteli pitäjää. 1930-luvulla tila oli edelleen nykyaikainen, sillä osa sähköstä tuotettiin osittain omassa voimalassa. Karjasuojassa oli sähköpumpulla toimiva vesijohto. Tilalta myytiin Helsinkiin viljaa, maitoa, lihaa, pellavia, heiniä ja kasvitarhantuotteita.

Arvotus	1	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	alkutalo	
Arvioitu valmistumisaika	1898	
Säilyneisyys	Päärakennus on säilynyt rakennus- ja korjausjanokohdalleen ominaisena. Pihapiiri pääosin säilynyt.	
Luettelointiperuste	a,h,y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennusaikansa hyvä edustaja , paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö tärkeä	
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

1

4

2

Nurmijärven rakennusperintöselvitys, kohteet

307

AINOLA

Vanha Perttulantie 71, 01860 Perttula

302

Tapolan pihapiiriin kuuluva sivuasuinrakennus (5), joka rakennettiin syytinkirakennukseksi 1908. Rakennus on huvilamainen, koristeellinen ja edustaa yksityiskohdiltaan jugendia. Siinä on poikkipääty, ulkoverhous pystylauta, poikkilauta, pystylauta - jaolla. Ikkunat jugendaiheiset.

Arvotus	1	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	asuinrakennus	
Arvioitu valmistumisaika	1910	
Säilyneisyys	Rakennus on säilynyt aikakaudelleen ominaisena.	
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennusaikansa hyvä edustaja , paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö tärkeä	
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

5

5

5

308 Tapolan karjasuoja

Vanha Perttulantie 85, 01860 Perttula

303

Tapolan tilaan kuulunut tiilinen karjasuoja (6) joka sijaitsee omalla kiinteistöllään. Näkyvällä paikalla niin tiemaisemassa kuin Perttulan peltoaukeallakin. Tapolan tila sijaitsee hieman erillään Perttulan kylänmäestä. Rakennus on L:n muotoinen ja satulakattoinen, ikkunadetaljeiltaan koristeellinen ja kertaustyylisen sekä jugendin taitekohtaan sijoittuva. Sinne sijoittui 40 lehmän navetta, 12 hevosen talli sekä sikala ja kanala. Karjasuojassa oli 1931 tietojen mukaan sähköpumpulla toimiva vesijohto. Osa sähkövoimasta tuotettiin itse tilalla omassa voimalaitoksessa. Tietä lähimpänä vanha mylly (7).

Arvotus	1	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	talousrakennus	
Arvioitu valmistumisaika	1910	
Säilyneisyys	Karjasuoja on säilynyt tyylilleen ominaisena, uusittu 1929	
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennusaikansa hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö tärkeä	
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

6

6

6

6

7

Nurmijärven rakennusperintöselvitys, kohteet

309

KANTOLA

Yli-Lepsämäntie 502, 01860 Perttula

304

Yli-Lepsämäntien varrella laajalla peltoaukealla sijaitsevalla saarekkeella oleva pieni mökkimäinen asuinrakennus. Maisemallisesti kaunis sijainti näköetäisyydellä Artolasta.

Arvotus	2U	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	asuinrakennus	
Arvioitu valmistumisaika	1900-l	
Säilyneisyys	Rakennus on säilynyt, kunto kyseenalainen.	
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö.	
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

Nurmijärven rakennusperintöselvitys, kohteet

310 Artola

Yli-Lepsämäntie 446, 01860 Perttula

305

Laajan peltomaiseman keskellä, maisemallisesti vaikuttavalla ja kauniilla paikalla sijaitseva talo, jonka päärakennus (1) on vuosisadan alusta. Kaksikerroksinen, satulakattoinen, peiterimalaudoitettu rakennus. Ikkunat jugend-tyyppiä. Pihapiiriin kuuluu lisäksi suuri, erikoinen ulkorakennus, jonka päädyssä luhtiaitta-tyyppinen siiveke (2) koristeellisine käytävän kaiteineen. Pihapiiri puutarhainen ja puistomainen.

Arvotus	2U	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	maatalo	
Arvioitu valmistumisaika	1900-l:n alku	
Säilyneisyys	Rakennukset säilyneet tyyllisesti, mutta kunto vaatii lisäselvityksiä, ollut vuodesta 1998 autiona.	
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennusaikansa hyvä edustaja, rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristön merkitys	
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

1

1

2

2

311 PARTIOKORPI

Partiokorventie 259, 01860 Perttula

306

Jussilasta erotettu tila Perttulan kylässä. Sijaitsee kyläalueesta erillään oman tien päässä. Päärakennus (1) vuodelta 1930 on suorakaiteenmuotoinen, satulakattoinen ja leveärunkoinen. Molempia pitkiä julkisivuja jäsentää symmetrisesti keskelle sijoittunut poikkipääty. Sama aihe toistuu pienempänä kahden sisääntulon yhdistävän sisääntulokuistin keskellä. Ulkoverhous on listoituksen jäsentämää pystylautaa, vaakalautaa pystylautatyyppejä.

Pihapiiriin kuuluu lisäksi koristeellinen sementtitiilinen aitta (2), joka on saman mallinen kuin Jussilan tiilinen aitta. Suuri navettarakennus (3) on vuodelta 1929. Pihapiirissä lisäksi muita maatilan pihapiiriin kuuluvia talousrakennuksia (4,5,6,7). Entinen työväenasuinrakennus (8) sijaitsee tien toisella puolella, mutta on peruskorjattu nykyaikaiseksi asuinrakennukseksi.

Arvotus	1	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	maatalo	
Arvioitu valmistumisaika	1930	
Säilyneisyys	Päärakennus ja sementtitiilinen aitta ovat pääosin säilyneet. Päärakennus peruskorjattu 1969, ikkunat uusittu 1998.	
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennusaikansa hyvä edustaja, rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristön merkitys	
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

1

1

2

3

Nurmijärven rakennusperintöselvitys, kohteet

312

KALLIOLA

Sahamäentie 121, 01860 Perttula

307

Sahamäellä sijaitseva suuri, kaksikerroksinen, tiilinen asuinrakennus ja toimitila 1930-luvulta. Sijaitsee näkyvällä, maisemallisesti kauniilla paikalla risteyksessä, mäellä Valkjärventielle kaukaa näkyvässä paikassa. Rakennuksessa on toiminut autokorjaamo. Pihapiirissä kaksi rapattua satulakattoista asuinrakennusta 1950-luvulta. Tontti aidattu, portti aikakaudelle ominainen.

Arvotus	1	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	asuinrakennus	
Arvioitu valmistumisaika	1937	
Säilyneisyys	Kokonaisuus on säilynyt.	
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennusaikansa hyvä edustaja, omaleimainen, paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö	
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

313

RAUHAMÄKI

Sahamäentie 113, 01860 Perttula

308

Sahamäellä sijaitseva 1793 perustettu entinen Numlahden torppa. Vuodesta 1899 kuulunut Perttulan kylään. Päärakennus kaksikerroksinen, perinteinen, poikkipäädyllinen. T-ikkunat.

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	torppa	
Arvioitu valmistumisaika	1900-l	
Säilyneisyys	Rakennus on säilynyt.	
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö	
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

314 RINNELÄ

Sahamäentie 93, 01860 Perttula

309

Tiilinen asuinrakennus Sahamäellä, Ammattioppilaitosta vastapäätä. Omaleimainen klassistinen ulkoasu, jossa sisääntulokatosta kannattelevat doorilaiset pylväät. Julkisivumuuraus erikoinen.

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	asuinrakennus	
Arvioitu valmistumisaika	1941	
Säilyneisyys	Rakennus on säilynyt.	
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	omaleimainen, paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö tärkeä	
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

315 Raalan kartano (Viertola)

Raalantie 585, 01900 Nurmijärvi

310

Raalan rakennustaiteellisesti arvokas empiretyylinen kartanon päärakennus ja pihapiiri jolla on kulttuurihistoriallista arvoa Aleksii Kiven romaanissa kuvaamana Viertolan kartanona. Keskeinen osa arvokasta kulttuurimaisemaa.

Kartanon puuverhoiltu, hirsirakenteinen päärakennus (1) on tyyliltään empireä. Tyypiltään se edustaa aikanaan tavallista ratkaisua, jossa keskellä olevan kaksikerroksisen ristikeskuksen sivuille aukeavat matalammat, kerroksen ja ullakkokerroksen käsittävät, aumakattoiset siivet. Julkisivu on jäsennöity pilasterein. Itäisellä, pihalle ja pihalta kohden vanhaa Hämeentetä ja Nukaria johtavalle pitkälle koivukujalle suuntautuvalla julkisivulla on koristeellinen lasikuisti. Räystäslista on hammastettu. Ikkunat ovat T-mallia, ullakkokerroksessa puolikaaren muotoista tyyppiä. Länsijulkisivu avautuu hallitsevana maisemaan jyrkähkön kalliokukkulan laelta. Kartanon rakennutti laamanni Carl Henrik Adlercreuzin leski Hedvig.

Kartanon pihapiiriin kuuluu luonnonkivinen, noppamainen ja aumakattoinen viljamakasiini (2), joka sijaitsee rinteeseen alaosassa näkyvällä paikalla niin viljely- kuin tiemaisemassakin. Saman tien varrella on suuri ja pitkä karjasuoja, joka nykyisin sijaitsee omalla kiinteistöllään. Ylempänä rinteessä, kartanon pohjoispäädyn tasalla on puolestaan aitta (3) vellikelloineen.

Pihapiiristä on kadonnut vuonna 1941 palanut rakennustaiteellisesti mielenkiintoiseksi mainittu vanha todennäköisesti 1700-luvulta peräisin ollut päärakennus. Se toimi ennen paloa väentupana ja oli pitkä, yhtenäisen satulakaton kattama keskeltä yksikerroksinen ja päistään kaksikerroksinen rakennus.

Arvotus	1	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	kartano	
Arvioitu valmistumisaika	1848	
Sailyneisyys	Päärakennus on säilynyt, pihapiirin rakennuksista vanha päärakennus on purettu	
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	aikansa suunnitteluihanteiden hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, henkilöhistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö tärkeä, maamerkki	
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

1

1

3

Nurmijärven rakennusperintöselvitys, kohteet

316 TAMMIKUMPU

Raalantie 599, 01900 Nurmijärvi

311

Raalan kartanon entinen puutarhurin asunto. Kuuluu oleellisena osana kartanon pihapiiriin. Se on huvilatyypinen, poikkipäädyn omaava pienehkö hirsirakennus. Satulakatto. Rakennuksen julkisivuverhous on leveää vaakaponttia. Katon kannattajat sekä kattolista erikoisella tavalla koristeellisia.

Arvotus	2U	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	asuinrakennus	
Arvioitu valmistumisaika	1800-1900-l	
Säilyneisyys	Rakennus on säilynyt, joskin siitä on osa purettu.	
Luettelointiperuste	a, h,	
Luettelointiperuste, tarkennus	aikansa suunnitteluihanteiden hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö tärkeä	
Suositus		

317 Raalan karjasuoja

Hynnänkorventie 580, 01900 Nurmijärvi

312

Tien varressa sijaitseva Raalan kartanoon kuuluva pitkä, satulakattoinen karjasuoja. Tärkeä osa maisemaa.

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	talousrakennus	
Arvioitu valmistusaika	1900-l	
Säilyneisyys		
Luettelointiperuste	h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	paikallishistoriallinen merkitys, henkilöhistoriallinen merkitys, käyttötarkoitukseen liittyvä merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä	

Suositus

Nurmijärven rakennusperintöselvitys, kohteet

318 Sakkula

Raalantie 477, 01900 Nurmijärvi

313

Raalantien varrella tiemaisemassa näkyvällä paikalla sijaitseva entinen maalaiskaupparakennus pihapiireineen 1940-luvun lopulta. Rakennus on satulakattoinen sekä hahmoltaan, suhteiltaan ja yksityiskohdiltaan sodan jälkeiselle aikakaudelle ominainen.

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	kauppa	
Arvioitu valmistumisaika	1949	
Säilyneisyys	Rakennus on säilynyt aikakaudelleen ominaisena.	
Luettelointiperuste	h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	paikallishistoriallinen merkitys, käyttötarkoitukseen liittyvä merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä	
Suositus	Säilytettävä ryhmänsä edustajana, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

319

Hakala

Haapakorventie 461, 01900 Nurmijärvi

314

Nukarin vuonna 1777 perustettu torppa. Sijaitsee maisemallisesti näkyvällä paikalla laakealla mäellä pellon laidalla. Kokonaisuus muodostuu päärakennuksen lisäksi useasta pienestä ulkorakennuksesta, jotka ovat sijoittuneet vapaamuotoisesti pihapiiriin, mutta jotka ovat ulkoasultaan ja väriykseltään toisiinsa sopivia. Kokonaisuuden osat ovat pääosin sodanjälkeisiä, mutta mittakaava, sijoittelu ja rakennusten lukumäärä hyvin perinteitä ilmentävää.

Päärakennus (1) vuodelta 1922, satulakattoinen, pitkien julkisivujen keskellä poikkipäätty. Päädyssä uudempi lisäsiipi. Sisääntulokuistin ikkunat uudet. Päärakennuksen itäpuolella pieniä maatalon talousrakennuksia ja eläinsuojia (2-6). Navetta (7) pellon laidassa, näkyvällä paikalla. Alempana, pihatien risteyksessä ajoneuvosuojia ja muita varastorakennuksia 1950-luvulta(8-10). Omaleimainen kokonaisuus.

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	torppa	
Arvioitu valmistumisaika	1922	
Säilyneisyys	Päärakennusta laajennettu, pihapiiri säilynyt.	
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	omaleimainen, paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö	
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

320

KÄPYLÄ

Hynnänkorventie 286, 01900 Nurmijärvi

315

Hynnäkorven koulua vastapäätä, tien toisella puolella sijaitseva asuinrakennus ja pihapiiri 1920-luvulta. Tiemaisemassa tärkeällä paikalla, osa koulun kohdalle muodostuvaa maisemallista tihentymää.

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	asuinrakennus	
Arvioitu valmistumisaika	1923	
Säilyneisyys	Rakennus on pääosin rakennusajankohdalleen ominainen..	
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö	
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

321 Hynnäkorven (Raalan) koulu

Hynnänkorventie 281, 01900 Nurmijärvi

316

Hynnäkorven eli Raalan kansakoulu sijaitsee historiallisessa tiemaisemassa näkyvällä paikalla, metsäisellä mäkiisaarekkeella, jota kolmelta sivulta ympäröivät pellot. Koulu perustettiin, kun Raalan koulupiiri jaettiin kolmeen osaan (Nukari, Hynnänkorpi, Suomies).

Rakennuksen on aiemmissa inventoinneissa mainittu edustavan vaatimatonta kouluarkkitehtuuria. Se on satulakattoinen, peiterimalaudoitettu ja luonnonkiviselle kivijalalle perustettu. Rakennusta on laajennettu läsäsiivellä myöhemmin pihan puolella. Tämä näkyy ikkunatyypin muutoksessa. Vanhemmat ikkunat ovat korkeaa ristityyppiä.

Pihapiiriin kuuluu lisäksi pitkänomainen asuin- ja talousrakennus. Koulun sijainti on yksinäinen, mutta lähiympäristössä on muutama asuinrakennus, jotka liittyvät koulun luomaan "paikkaan" maisemassa.

Arvotus	1	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	koulu	
Arvioitu valmistumisaika	1911	
Säilyneisyys	Pääosin säilynyt ulkoarkkitehtuuriltaan, pihan puolelta laajennettu. Pitkänomainen piharakennus ja ulkohuoneet säilyneet.	
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennusaikansa hyvä edustaja , paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö tärkeä	
Suositus	Säilytettävä kohde, Säilytettävä pihapiiri tai lähiympäristö	

Nurmijärven rakennusperintöselvitys, kohteet

322

TAPIOLA

Lepomäentie 152, 01900 Nurmijärvi

317

Lepomäen alueella sijaitseva entinen Raalan kartanon torppa 1920-luvun alusta, joka sijaitsee maisemallisesti kauniilla alueella, näkyvällä paikalla niin tie kuin peltomaisemassakin. Rakennus on satulakattoinen, leveärunkoinen, T- ikkunat. Pihapiiriin kuuluu pitkänomainen, kapea eläinsuoja- ja varastorakennus.

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	torppa/maatalo	
Arvioitu valmistumisaika	1923	
Säilyneisyys	Rakennusryhmä on pääosin säilynyt perintesenä.	
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö	
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

323

LEPOMÄKI

Lepomäentie 139, 01900 Nurmijärvi

318

Raalan kartanon vuonna 1846 perustettu torppa, joka sijainti peltomaisemassa ja Lepomäentien varrella on maisemallisesti kaunis ja näkyvä. 1800-luvun kartoissa läheisyyteen merkitty torppa.

Pihapiiriin kuuluu useita rakennuksia ja ne reunustavat Lepomäentietä. Näistä tien pohjoispuolelle, tielinjassa sijaitseva matala, kapearunkoinen, satulakattoinen asuinrakennus (2) näyttää vanhalta ja saattaa olla torpparakennus 1800-luvulta. Nykyinen päärakennus (1) on valmistunut 1910. Se on satulakattoinen ja suorakaiteen muotoinen. Kattolinjassa on frontoniahe sisääntulokuistin kohdalla. Ikkunat ovat T-mallia ja ulkovuoraus listoituksen jakamaa pystylauta-vaakalauta-pystylauta mallia. Tietä rajaa lisäksi hirsinen vanha ulkorakennus (4) samoin kuin uudempi puurakenteinen (3) tien toisella puolella. Navetta (6) ja vaja (7) tavanomaisia maalaisrakennuksia.

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	torppa	
Arvioitu valmistumisaika	1910	
Säilyneisyys	Kerroksinen kokonaisuus on hyvin säilynyt.	
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö	
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

324 Asuinrakennus Hynnäkorvessa

Rannikonmäentie noin 99, 01900 Nurmijärvi

319

Rannikomäen alueella Hynnäkorventien maisemassa, kohdassa, jossa tie ylittää Palojoen sijaitseva nykyisin loma-asuntona toimiva asuinrakennus. Maisemallisesti kaunis tontti ja omaleimainen rakennuskokonaisuus, jonka päärakennus on 1920-30-luvun taitteesta, muut rakennukset n. 10v nuorempia. Päärakennus taitekattoinen, pieniruutuiset ikkunat. Rakennuksessa on toiminut pieni kauppa 1960-luvun taitteeseen saakka. Pienempi ulkorakennus valmistui alkujaan kanalaksi ja navetaksi, mutta ei ole sellaisenaan tiettävästi koskaan toiminut.

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	loma-asunto	
Arvioitu valmistumisaika	1929	
Säilyneisyys	Kokonaisuus pääosin säilynyt.	
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	omaleimainen, paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö	
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

Nurmijärven rakennusperintöselvitys, kohteet

325

ANTTILA

Lähdemäentie 23, 05450 Nukari

320

Raalan kartanon entinen torppa. Säilynyt päärakennus 1930-luvulta. Poikkipäädylinen, L:n muotoinen rakennus jossa satulakatto. Ikkunoiden vuorilaudat koristeelliset. Pihapiirissä hirsinen aittarakennus sekä uusi moderni asuinrakennus.

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	torppa	
Arvioitu valmistumisaika	1930	
Säilyneisyys	Vanha päärakennus säilynyt.	
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä	
Suositus	Säilytettävä kohde	

Nurmijärven rakennusperintöselvitys, kohteet

326

ASKARI

Sorsalammentie 120, 05450 Nukari

321

Raalan torppa. Vanha päärakennus (1), joka on kohteen arvokkain rakennus, on säilynyt sivuasuntona. Satulakattoinen. Poikkipääty. Uudempi päärakennus (2) vuodelta 1960. Pihapiirissä myös alaosaltaan sementtitiilinen navetta (3) sekä kuivuri (4). Näkyvällä paikalla peltomaisemassa.

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	torppa	
Arvioitu valmistusaika	1900-l	
Säilyneisyys	Torpan päärakennus säilynyt 1900-luvun alkuvuosikymmenien asussa.	
Luettelointiperuste	h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä	
Suositus	Säilytettävä kohde	

1

2

3

4

Nurmijärven rakennusperintöselvitys, kohteet

327 ALBÄCK

Alhontie 37, 05450 Nukari

322

Raalan kylään kuuluvalla alueella Nurmijärven pohjoisimmassa osassa sijaitseva tilakeskus, jonka päärakennus on 1920-luvun lopulta. Päärakennus (1) satulakattoinen, katemateriaalina tiili ja siinä on symmetrisesti keskelle sijoitettu sisääntulokuisti, jonka päällä on parveke. Pihapiiriin kuuluu useita rakennuksia, kuten sementtitiilinen suuri navetta (3), jonka ikkunat ovat pieniruutuiset, samoin sementtitiilinen toinen karjasuojarakennus (4), ja luhtiaitta (2). Hyvin säilynyt kokonaisuus 1920-luvulta. Varastorakennus (6) rajaa pihaa itäpuolella, lännessä etäämpänä kuivuri (5). Tien varressa muita talousrakennuksia (7,8,9).

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	maatalo	
Arvioitu valmistumisaika	1928	
Säilyneisyys	Päärakennus pääosin säilynyt, tiilikatto jäljellä. Levyjulkisivut, vanhat ikkunat. Pihapiirin rakennuskanta säilynyt.	
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö	
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

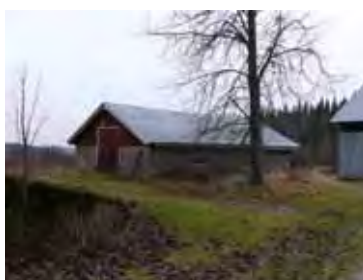
1

2

3

4

5

328 SUOMIEHEN KANSAKOULU

Suomiehen koulutie 267, 05620 Hyvinkää

323

Raalan suuren kylän alueella sijaitseva kolmas kansakoulu, joka on rakennettu vuonna 1916. Sen todennäköinen suunnittelija on, kuten monen muunkin nurmijärveläisen kansakoulun, arkkitehti Yrjö Sadeniemi (Sadenius).

Tämäkin kansakoulu mainitaan aiemmassa inventoinnissa tyypiltään vaatimattomaksi, mutta toisaalta sellaisena linjakas. Koristeaiheet keskittyvät ikkunoihin ja päädyn vuorilaudoitukseen.

Koulun maisemallinen sijainti on kaunis tien varrella, metsäisellä saarekkeella. Pihapiirissä pitkäomainen ulkorakennus. Omalla tontillaan lisäksi toinen, uudempi kaksikerroksinen tiilinen koulurakennus vuodelta 1951.

Arvotus	1	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	koulu	
Arvioitu valmistusaika	1916	
Säilyneisyys	Koulurakennus on ulkoarkkitehtuuriltaan säilynyt.	
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö tärkeä	
Suositus	Säilytettävä kohde, Säilytettävä pihapiiri tai lähiympäristö	

329 SUOMIEHENKOULU

Suomiehen koulutie 267, 05620 Hyvinkää

324

Raalan kylän kolmannen kansakoulun, Suomiehen kansakoulun viereen vuonna 1950 rakennettu kaksikerroksinen, tiilinen. Suunnittelija oli arkkitehti Arvo Aalto. Rakennus on satulakattoinen, siinä on suuri, klassisismiin funktionalistisella muotokielellä viittaava sisäänkäyntikatos.

Arvotus	1	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	koulu	
Arvioitu valmistumisaika	1950	
Säilyneisyys	Koulurakennus näyttää säilyneen rakennusajankohdalleen tyypillisenä.	
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennusaikansa hyvä edustaja , paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö tärkeä	
Suositus	Säilytettävä kohde, Säilytettävä pihapiiri tai lähiympäristö	

330 Mäntymäki (Eerola)

Suomiehen koulutie 234, 05620 Hyvinkää

325

Raalan kartanon entisen torpan Eerolan eli Suomies IV:n läheisyydessä sijaitseva sarja mahdollisesti alkuperäisiä torppaan kuuluneita rakennuksia. Näistä eräässä (4) toiminut kiertokoulu 1910-luvulla, myöhemmin käytetty palvisaunana. Vanha riihi (3) on siirretty nykyiseen paikkaansa. Toiminut aikoinaan asuinrakennuksena. Asuinrakennus (5) sijaitsee omalla kiinteistöllään.

Nykyinen päärakennus (1) vuodelta 1914. Satulakattoinen, poikkipäädyllinen. Lomalaudoitus. Ikkunat jugend-tyyppiä.

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	torppa	
Arvioitu valmistusaika	1914	
Säilyneisyys	Vanhaa rakennuskantaa säilynyt. Nykyisen päärakennuksen ulkuvuoraus uusittu, lomalaudoitusta.	
Luettelointiperuste	h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö	
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

1

4

2

3

331 Mäntymäki (Eerola)

Suomiehen koulutie 234, 05620 Hyvinkää

325

Raalan kartanon entisen torpan Eerolan eli Suomies IV:n läheisyydessä sijaitseva sarja mahdollisesti alkuperäisiä torppaan kuuluneita rakennuksia. Näistä eräs (5) sijaitsee omalla kiinteistöllään

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	torppa	
Arvioitu valmistumisaika	1914	
Säilyneisyys	Säilynyt vanha torppamiljööseen kuulunut rakennus.	
Luettelointiperuste	h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö	
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

5

Nurmijärven rakennusperintöselvitys, kohteet

332 Rantala

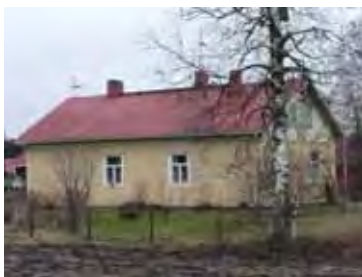
Rauhaniementie 469, 05450 Nukari

326

Kunnan pohjoisosassa, Rantakulman-Rauhanniemen alueella sijaitseva Rantalan pihapiiri 1900-luvun alusta. Keskeinen osa maisemakokonaisuutta Vantaanjoen rannalla, paikassa, jossa tie ylittää joen. Tiemaisemassa näkyvällä paikalla.

Päärakennus satulakattoinen, T-ikkunat. Sisääntulokuistin keskellä, samoin kuin ylläpuolisessa räystäslinjassa poikkipäätymäinen taite. Pihapiirissä useita säilyneitä rakennuksia rajaamassa pihapiiriä. Etelästä pihapiirin itäisivulta alkaen sauna (2) joen varressa, suurehko puurakenteinen karjarakennus (3), uudempia talousrakennuksia (4,6) ja pohjoisessa hirsinen vanhempi ulkorakennus (7). Länsisivulla päärakennuksen vieressä luhtiaitta (5).

Arvotus	1	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	maatalo	
Arvioitu valmistumisaika	1907	
Säilyneisyys	Säilynyt kokonaisuus.	
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö	
Suositus	Säilytettävä kohde, Säilytettävä pihapiiri tai lähiympäristö	

1

1,3

3

333

HARJU

Rantakulmantie 410, 05450 Nukari

327

Rauhanniemeä vastapäätä Vantaanjoen länsirannalla sijaitseva pihapiiri, joka muodostaa yhdessä Rauhanniemen kanssa kokonaisuuden. Samalla mielenkiintoisen perinteisen tilasarjan muodostava pihapiiri.

Päärakennus (1) vuodelta 1912, suorakaiteen muotoinen ja satulakattoinen. T-mallin ikkunat, koristeelliset vuorilaudat. Peiterimalaudoitus. Pitkänomaisen pihapiirin aloittaa tieltä päin tultaessa länsilaitaa rajaava vajarakennus (6), pohjoissivulla satulakattoinen ulkorakennus (5) osin punatiilinen navetta (4) ja pitkäomainen toinen vajarakennus (3). Päärakennus jää poikittain eteläpuolelle rajaamaan itäreunaa. Tie vie joen puolelle rannalle sijaitsevaan saunaan (2).

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	maatalo	
Arvioitu valmistumisaika	1912	
Säilyneisyys	Rakennuskanta pääosin säilynyttä. Päärakennuksen kuisti uusittiin 1930-luvulla, ikkunat samalta ajalta. katto uusi, katolla uudet kattoikkunat. Päädyn sisääntulokuistin ikkunat uudet.	
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennustyyppinsä hyvä edustaja, omaleimainen, paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö	
Suositus	Säilytettävä kohde, Säilytettävä pihapiiri tai lähiympäristö	

334

KATAJA

Rantakulmantie 459, 05450 Nukari

328

Omaleimainen rapattu asuinrakennus vuodelta 1935 Vantaanjoen varrella, Rauhanniemen - Rantakulman maisemassa. Rakennus on korkea ja siinä on jyrkähkö satulakatto. Katolla ollut pitkällä sivuilla puoliympyrän muotoiset lunetti-ikkunat. Muutoin ikkunat kuusiruutuiset. Päädyssä kisanpenkit.

Arvotus	1	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	asuinrakennus	
Arvioitu valmistumisaika	1935	
Säilyneisyys	Rakennus vaikuttaa säilyneen aikaudelleen ominaisena.	
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	omaleimainen, paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö tärkeä	
Suositus	Säilytettävä kohde	

Nurmijärven rakennusperintöselvitys, kohteet

335

NURMELA

Rantakulmantie 549, 05450 Nukari

329

Perinteinen asuinrakennus pihapiireineen. Päärakennuksessa umpinainen korkeahko sisääntulokuisti. Satulakatto, peiterimavuoraus, koristeelliset vuorilaudat T-ikkunoissa. Lisäksi alaosaltaan sementtitiilinen navetta. Kokonaisuus sijaitsee tiemaisemassa näkyvällä paikalla.

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	asuinrakennus	
Arvioitu valmistumisaika	1920	
Säilyneisyys	RHR 1920, voi olla vanhempikin. Rakennus on pääosin säilynyt.	
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä	
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

Nurmijärven rakennusperintöselvitys, kohteet

336 Koulumuseo

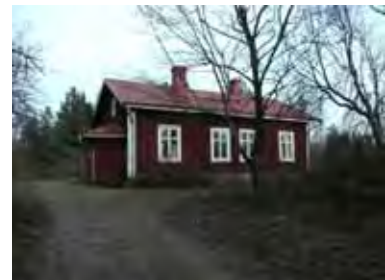
Nukarintie 91, 05450 Nukari

330

Alkujaan Raalan sahan työväenasunnoksi rakennettu pitkänomainen, satulakattoinen vanha koulutalo Nukarintien, eli historiallisen Hämeentien varrella. Rakennus on satulakattoinen peiterimalaudoitettu. Ikkunat 1800-luvun lopun ristityyppiä.

Nukarin vanha koulu on Nurmijärven ensimmäinen varsinainen koulu. Sen perusti Raalaan kartanon emäntä Matilda Adlercreutz vuonna 1873 yksityisenä oppilaitoksena kartanon maatyöläisten ja torpparien lapsille. Alkamissyksynä koulussa oli 41 oppilasta ja opettajana toimi Alexandra Sivén. Kustannuksista, ainakin pääosiltaan, vastasi koko 1800-luvun ajan Raalan kartano. Vuonna 1900 rakennus lahjoitettiin Nurmijärven kunnalle, mutta jo 1906 Nukarille rakennettiin uusi koulutalo. Nykyisin rakennuksessa toimii koulumuseo.

Arvotus	1	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	koulu	
Arvioitu valmistusaika	1860-70-l	
Säilyneisyys	Koulurakennus on hyvin säilynyt.	
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennusaikansa hyvä edustaja , paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö tärkeä	
Suositus	Säilytettävä rakennus, Vaalittava pihapiiri.	

Nurmijärven rakennusperintöselvitys, kohteet

337 Nukarin koulu

Nummenniityntie 14, 05450 Nukari

331

Nurmijärven kunnalle vuonna 1900 luovutettu Nukarin vanha koulutalo osoittautui heti liian pieneksi. Tätä varten rakennettiin uusi hirsinen koulutalo maisemallisesti erittäin komealle paikalle Nukarinkosken rantapenkerelle.

Uusi koulutalo on pitkänomainen ja siinä on keskellä rakennusrungosta ulkoneva ristikeskus. Näistä toisen ulkoneman, tienpuoleisen sisääntulon ulotettujen katonlappeiden alla on kaksi kuistia. Yksityiskohdilta rakennus on jugendia. Se on peiterimalaudoitettu. Rakennuksen on mahdollisesti suunnitellut arkkitehti Yrjö Sadeniemi (Sadenius) Joen puolella on puutarha, sauna lähempänä joen rantaa sekä maakellari.

Kokonaisuuteen kuuluu myös 1958 rakennettu uudempi koulutalo, jota on muutama vuosi sitten laajennettu uudisrakennusosalla.

Arvotus	1	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	koulu	
Arvioitu valmistumisaika	1906	
Säilyneisyys	Koulutalo on ulkoarkkitehtuuriltaan pääosin hyvin säilynyt. Uudempi 1950-luvun koulutalo on peruskorjattu ja laajennettu uudisrakennusosalla.	
Luettelointiperuste		
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennusaikansa hyvä edustaja , rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö tärkeä	
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

338

YLÄNKÖ

Nukarintie 75, 05450 Nukari

332

Nukarin entisessä torpparikylässä, tiemaisemassa näkyvällä paikalla lähellä Vantaanjoen ylittävää siltaa sijaitseva kapearunkoinen, perinteinen asuinrakennus. Tärkeä osa säilynyttä kyläkokonaisuutta.

Arvotus	1	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	asuinrakennus	
Arvioitu valmistumisaika	1920	
Säilyneisyys	RHR 1920, saattaa olla vanhempikin. Rakennus on säilynyt, sitä korjataan.	
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö	
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

339 Nukarin mylly

Nukarintie 66, 05450 Nukari

333

Nukarin vanhan torpparikylän alueella, aivan Vantaanjoen partaalla paikassa, jossa tie ylittää joen, sijaitseva asuinrakennus. Maisemallisesti tärkeällä entisellä myllyn paikalla.

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	asuinrakennus	
Arvioitu valmistusaika	1920	
Säilyneisyys	RHR 1920, saattaa olla vanhempikin. Ikkunat uusittu.	
Luettelointiperuste	h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö	
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

340

KOTIPIRTTI

Nukarintie 94, 05450 Nukari

334

Nukarin entisen torpparikylän kyläalueella, tiemaisemaan näkyvällä paikalla sijaitseva perinteisesti rajautuva pihapiiri. Päärakennus on 1930-luvun alusta. Se on satulakattoinen, katemateriaali perinteistä tiiltä. Rakennuksessa on kaksi kuistia, joista päädyssä oleva on korkea. Pihaa rajaa L:n muotoinen alaosaltaan sementtitiilinen navetta sekä satulakattoinen, puinen ulkorakennus.

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	asuinrakennus	
Arvioitu valmistusaika	1932	
Säilyneisyys	Kokonaisuus on hyvin säilynyt. Päärakennuksen ikkunat on uusittu 1980-luvulla.	
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö	
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

Nurmijärven rakennusperintöselvitys, kohteet

341 Matara-Aho

Einarinkuja 5, 05450 Nukari

335

Nukarin entisen torpparikylän kyläalueella, tiemaisemaan näkyvällä paikalla sijaitseva pihapiiri, jonka puutarha on suuri ja komea. Päärakennus 1900-luvun alkupuoliskon tyyppiä, rakennettu 1936. Rakennukseen on tehty uusi veranta 1980-luvun puolivälissä, n. 1985. Pihaa rajaa sementtitiilinen, pitkä, satulakattoinen navetta vuodelta 1937, joka on säilynyt perinteisenä. Lukuisia omenapuita, iso hoidettu hyöty- ja koristepuutarhan omaava piha.

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	maatalo	
Arvioitu valmistumisaika	1930-l	
Säilyneisyys	Päärakennuksen julkisivut kunnostettu, ulkuvuoraus uudehko.	
Luettelointiperuste	h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö	
Suositus	Säilytettävä ryhmänsä edustajana, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

LO

LO

LO

342 Nukarin kylä, talousrakennuksia

Nukarintie 85, 05450 Nukari

336

Nukarin entisessä torpparikylässä, kosken läheisyydessä sijaitsevat talousrakennukset ovat osa pienimittakaavaista, nyt uhanalaista, Nukaria ja osa kyläkokonaisuutta. Sijaitsevat koulumuseon läheisyydessä, kosken rannalla. Kiinteistöllä sijaitseva kaupparakennus ei kuulu kokonaisuuteen.

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	talousrakennus	
Arvioitu valmistumisaika	1900-l	
Säilyneisyys	Rakennukset ovat säilyneet	
Luettelointiperuste	h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä	
Suositus	Säilytettävä ryhmänsä edustajana, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

343

SUVELA

Raalantie 816, 05450 Nukari

337

Nukarin pirttiä vasapäätä maiseman kannalta tärkeässä paikassa, tiemaisemaa tihentämässä sijaitseva jälleenrakennuskauden tyyppitalo. Osa paikalla olevaa neljän samankaltaisen tyyppitalon ryhmää. Rakennus on pienehkö ja satulakattoinen, rakennusajankohdalleen ja tyyppilleen ominainen.

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	tyyppitalo	
Arvioitu valmistumisaika	1952	
Säilyneisyys	Rakennus on pääosin säilynyt	
Luettelointiperuste	h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä	
Suositus	Säilytettävä ryhmänsä edustajana, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

344 SOINTULA

Raalantie 812, 05450 Nukari

338

Nukarin pirttiä vasapäätä maiseman kannalta tärkeässä paikassa, tiemaisemaa tihentämässä sijaitseva jälleenrakennuskauden tyyppitalo. Osa paikalla olevaa neljän samankaltaisen tyyppitalon ryhmää. Rakennus on pienehkö ja satulakattoinen, rakennusajankohdalleen ja tyyppilleen ominainen.

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	tyyppitalo	
Arvioitu valmistumisaika	1941	
Säilyneisyys	Rakennus on säilynyt.	
Luettelointiperuste	h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä	
Suositus	Säilytettävä ryhmänsä edustajana, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

346

NOTKOLA

339

Nukarin pirttiä vastapäätä sijaitsee tien varressa kolme jälleenrakennuskauden pienehköä tyyppitaloa. Nämä muodostavat yhdessä Nukarin Pirtin kanssa tiheän kohdan tiemaisemassa. Notkola kuuluu samaan kokonaisuuteen, se sijaitsee tienvarressa olevan rakennusrivin takana ja näkyy aukeavaan peltomaisemaan. Rakennus edustaa tyyppitalosuunnittelua, se on satulakattoinen, noppamainen ja pitkällä julkisisvulla on pieni sisääntulokuisti.

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:		
Arvioitu valmistumisaika	1961	
Sailyneisyys	Rakennus on säilynyt	
Luettelointiperuste	h,y	
Luettelointiperuste, tarkennus	paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä	
Suositus	Säilytettävä ryhmänsä edustajana, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

345 TARMOLA

Raalantie 806, 05450 Nukari

339

Nukarin pirttiä vasapäätä maiseman kannalta tärkeässä paikassa, tiemaisemaa tihentämässä sijaitseva jälleenrakennuskauden tyyppitalo. Osa paikalla olevaa neljän samankaltaisen tyyppitalon ryhmää. Rakennus on pienehkö ja satulakattoinen, rakennusajankohdalleen ja tyyppilleen ominainen.

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	tyyppitalo	
Arvioitu valmistumisaika	1942	
Säilyneisyys	Rakennus on säilynyt	
Luettelointiperuste	h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä	
Suositus	Säilytettävä ryhmänsä edustajana, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

347 KOSKENRANTA

Nukarintie 73, 05450 Nukari

340

Nukarin entisessä torpparikylässä, tiemaisemassa näkyvällä paikalla lähellä Vantaanjoen ylittävää siltaa sijaitseva asuinrakennus 1950-luvulta. Osa kyläkokonaisuutta ja sijaitsee myös osana koskimaisemaa. Rakennus on satulakattoinen, siinä on pieni sisäänkäyntikuisti. Ikkunat ovat pystyjaollista, tuuletusikkunallista tyyppiä.

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	asuinrakennus	
Arvioitu valmistumisaika	1950	
Säilyneisyys	Kattomateriaali uusi, muuten pääosin säilynyt.	
Luettelointiperuste	h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä	
Suositus	Säilytettävä ryhmänsä edustajana, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

348 Uotilan koulut

Uotilan koulutietie 81, 01860 Perttula

341

Uotilan vuonna 1875 Penttilän tilan maille valmistunut koulu oli ensimmäinen kunnan omistama kansakoulu Nurmijärvellä. Sen alkuperäinen nimi oli "Nurmijärven poika- ja tyttökoulu" ja siinä oli yksi luokkahuone molempia varten. Oppilaat tulivat Uotilan lisäksi muista kylistä, pääosin Perttulasta ja Kirkonkylästä. Koulukokonaisuus sijaitsee maisemallisesti tärkeällä ja näkyvällä paikalla Uotilan ja Perttulan kylänmäkiä ympäröivän peltoaukean reunalla.

Vanhin osa nykyistä suurempaa, kerroksista koulurakennuskokonaisuutta sijaitsee rakennuksen itäpäässä. Se on satulakattoinen, yleisilmeeltään "talonpoikainen" leveärunkoinen hirsirakennus. Alkujaan siinä oli kuusi ikkuna-akselia, mutta rakennusta laajennettiin 1800-1900-lukujen vaihteessa jatkamalla sitä samaan tyyliin. Rakennuksen ulkovooraus on peiterimaa ja ikkunat T-mallia.

Vuonna 1927 vanhan koulurakennuksen viereen rakennettiin lisärakennus palvelemaan lisääntyneitä oppilasmääriä. Tämä toteutettiin arkkitehti Toivo Salervo piirustusten mukaan. Rakennus on klassistinen ja ilmentää aikakautensa ihanteita. Rakennus on kaksikerroksinen, siinä on keskeisesti sijoitettu lapekattoinen poikkipääty pitkällä julkisivulla. Sisäänkäyntikatokset ovat pilarien kannattaman päätykolmion jäsentämiä. Pitkää julkisivua jäsentävät följarit pilasteriaiheiden tapaan. Ikkunat ovat pieniruutuiset ja päädyissä on puolikaarenmuotoiset lunetti-ikkunat. Nämä historialliset koulurakennukset on yhdistetty toisiinsa uudisrakennusosalla, joka on arkkitehtuuriltaan postmoderneihin aiheisiin tukeutuva.

Arvotus	1	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	koulu	
Arvioitu valmistumisaika	1875	
Säilyneisyys	Kerroksinen koulurakennuskokonaisuus, jonka perinteiset osat ovat säilyneet.	
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	aikansa suunnitteluihanteiden hyvä edustaja, omaleimainen, paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö	
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

349 AIRIKKALA

Airikkalantie 48, 01860 Perttula

342

Airikkala pihapiireineen on Nurmijärven hienoimpia talonpoikaisia kokonaisuuksia ja sen maisemallinen sijainti on erittäin vaikuttava. Uotilainen alkutalo on toinen jäljellä olevista, Nurmijärvellä erikoisista kaksikerroksista, pohjalaishenkisistä talonpoikaisista päärakennuksista. Päärakennus on vuodelta 1823 ja se on ainoita paloilta säästyneitä. Se sijaitsee Uotilan kyläkukkulalla juurella, vastapäätä Perttulan mäkeä, viljelyaukean laidalla. Sen sijainti kallioisella tasanteella on Uotilan tiemaisemassa hyvin kaunis.

Päärakennus on kaksikerroksinen, pitkänurkkainen ja peiterimalaudoin vuorattu. Nurkkasalvokset on koteloitu. Nykyiset ikkunat ovat jugend-tyyppin T-mallia. Rakennuksen sisääntulokuisti on kahdeksankulmion puolikas ja se on koristeellinen. Taloa ympäröi puutarha. Tie jakaa pihapiirin siteen, että päärakennus, samoin kuin 1700-luvulta oleva jalka-aitta ja rakennuksen yläpuolella sijaitseva talousrakennus, mahdollisesti entinen mäkitupa jäävät rinteeseen tien yläpuolelle, kun taas muut talousrakennukset ja karjasuojat sijoittuvat viljelyaukean puolelle tietä. Näihin talousrakennuksiin kuuluu tiilinen karjasuoja, joka rajaa tietä.

Arvotus	1	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	alkutalo	
Arvioitu valmistumisaika	1823	
Sailyneisyys	Päärakennus on säilyttänyt hyvin perinteisen ulkoasunsa.	
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennusaikansa hyvä edustaja , rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö tärkeä	
Suositus	Säilytettävä kohde, Säilytettävä pihapiiri tai lähiympäristö	

350 Kuha-Penttilä

Airikkalantie 59, 01860 Perttula

343

Uotilalainen alkutalo, joka sijaitsee maisemallisesti näkyvällä ja kauniilla paikalla vanhan jalopuuston ympäröimänä kylänmäen eteläpuolella peltoaukean reunalla. Talo rakennettiin aikoinaan aukealle pellolle, mutta nykyisin puusto on lisääntynyt.

Nykyinen pihapiiri on rakentunut 1900-luvun vaihteessa. Päärakennukselle (1) johtaa puiden ja piharakennusten reunustama pihatie. Päärakenus on vuonna 1890 rakennettu suuri, satulakattoinen hirsirakenus, jossa on sisääntulokuisti samoin kuin taitekattoinen, parvekkeellinen poikkipääty pellon puoleisella julkisivulla. Parveke sekä ikkunta jugend-aiheisia. Ulkovuoraus listoituksen jakamaa pystylauta-vaakalauta tyyppiä. Suuri taitekattoinen, vaalittava navetta (2), joka on kunnostettu juhlatilaksi, on vuodelta 1900. Pihapiiri puistoinen ja puutarhainen.

Penttilään yhdistettiin 1580-luvulla Pietari Juhonpojan talo. Tämän jälkeen se jattiin veljesten kesken 1598, jolloin muodostui Palsi. Isossa jaossa talosta erotettiin Vähä-Penttilä.

Arvotus	1	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	alkutalo	
Arvioitu valmistumisaika	1890-l	
Säilyneisyys	Päärakenus ja pihapiiri ovat pääosin säilyneet. Navetta kunnostettu juhlatilaksi.	
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennusaikansa hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö	
Suositus	Säilytettävä kohde, Säilytettävä pihapiiri tai lähiympäristö	

1

1

1

1

2

351 SYRJÄLÄ

Airikkalantie 80, 01860 Perttula

344

Uutilan kylässä kylänmäen pohjoisrinteellä sijaitseva pikkumökkimäinen asuinrakennus, joka on nykyisin loma-asuntokäytössä. Sijaitsee siinä osassa kylänmäkeä, jossa mökkiasutus ollut tyypillistä ja on jääne tästä asumismuodosta.

Satulakatto, pystyjakoiset ikkunat. Piha puustoinen.

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	asuinrakennus	
Arvioitu valmistumisaika	1890	
Säilyneisyys	Rakennusta on kunnostettu, ilme perinteinen. Kattoikkuna uusi.	
Luettelointiperuste	y	
Luettelointiperuste, tarkennus	ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä	
Suositus	Säilytettävä ryhmänsä edustajana	

352

VÄLIMÄKI

Metsärannantie 3, 01860 Perttula

345

Uotilan kylänmäellä, koulujen naapurissa, sijaitseva pieni, mäkitupamainen asuinrakennus. J äänne väistymässä olevasta asumismuodosta. Sijaitsee teiden risteyksessä laakealla kalliolla. Päärakennus satulakattoinen ja siinä on pieni sisääntulokuisti. Ikkunat ovat kuusiruutuiset. Nykyinen ulkokuuraus vaakaponttia. Puutarhainen pihapiiri.

Arvotus	2U	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	asuinrakennus	
Arvioitu valmistumisaika	1920	
Säilyneisyys	RHR 1920, voi olla vanhempikin. Säilynyt pieni asuinrakennus, jonka kunto kuitenkin huono.	
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö	
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

353

Pentti

Perttulantie 543, 01860 Perttula

346

Maatilan päärakennus Perttulantien varrella. Edustaa 1930-luvulle ominaista, keskikokoista tyyppiä, joka on satulakattoinen ja pitkän sivun keskellä on pienehkö poikkipääty. Päädyssä ja poikkipäädyssä kissanpenkit. Ikkunat jugendtyyppiä.

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	maatalo	
Arvioitu valmistumisaika	1931	
Sailyneisyys	Rakennus on pääosin säilynyt aikaudelleen ominaisena.	
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennusaikansa hyvä edustaja, rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä	
Suositus	Säilytettävä kohde	

354 Rajamäen yläaste

Keskusraitti 1, 05200 Rajamäki

347

Einari Teräsvirran suunnittelema, vuosien 1961-62 välillä valmistunut koulurakennus. Rinteeseen porrastuva kokonaisuus edustaa aikakautensa arkkitehtisuunnittelun ihanteita ja on taitavasti toteutettu. Viereisellä kiinteistöllä sijaitseva kaarevakattoinen urheilurakennus suunniteltiin alkujaan yhteiskoulun juhla- ja liikuntasaliksi ja kuuluu kokonaisuuteen.

Koulu perustettiin vuonna yksityisenä 1960 Rajamäen Yhteiskouluna, nykyisin se on Rajamäen yläaste ja lukio. Alkuperäisen suunnitelman mukainen ensimmäinen rakennusvaihe saatiin valmiiksi 1961. Koulurakennus oli osa vaihteittain rakentuvasta, Oy Alkoholiliike Ab:n tukemasta kokonaisuudesta, johon toiveiden mukaan kuuluivat myös urheiluhalli ja seuratalo. Koulurakennuksen opetustilan yhteen laskettu ala oli 9000m² ja se sisälsi seitsemän tavanomaista luokkaa, erikoisopetustilat, opettajainhuoneen ja kanslian. Seuraavan vuonna valmistuneeseen seuratalo Rajakaareen sijoituivat urheiluhallijuhlasali sekä koulukeittiö ja ruokailutilat. Varsinaisen koulurakennuksen tilat jäivät kuitenkin varsin pian pieniksi. Tilanpuutetta korjaamaan valmistui vuonna 1964 "yläsiiveksi" kutistuu seuraava rakennusvaihe. Se oli kooltaan 2800m² ja sisälsi kuusi tavallista opetusluokkaa, kirjastotilat samoin kuin kaupallisten aineiden opetustilat.

Teräsvirran suunnitteleman koulurakennuksen viereen on sen laajennukseksi rakennettu oma erillinen laajennus uudisrakennuksena vuonna 1986. tämä ei kuulu arvotettuun kokonaisuuteen.

Arvotus	1	Kaavatilanne	YO
Käyttötarkoitus:	koulu		
Arvioitu valmistumisaika	1961-1962		
Sailyneisyys	Vanhat rakennusvaiheet pääosin säilyttäneet rakennusajankohtansa asun. Saneerattu 2000.		
Luettelointiperuste	a, h, y		
Luettelointiperuste, tarkennus	aikansa suunnitteluihanteiden hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö		
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö		

355 Rajakaari

Keskusraitti 1, 05200 Rajamäki

348

Arkkitehti Einari Teräsvirran suunnittelema urheiluhallirakennus Rajamäen yläasteen ja lukion naapurikiinteistöllä. Alkujaan Rajamäen yhteiskoulun (nyk. yläaste ja lukio) entinen liikuntasali ja juhlasali. Tiloihin kuuluivat myös sekä koulukeittiö ja ruokailutilat.

Koulun liikuntasali korvattiin noin 80- ja 90-lukujen taitteessa uudemmalla salilla nimeltään "Kuntola". Rajakaari aikakautensa hyvää arkkitehtisuunnittelua ja muodostaa yhdessä yläasteen ja lukion kanssa kokonaisuuden, joka olennaisesti kuuluu Rajamäen arkkitehtonisesti korkealaatuisten rakennusten joukkoon.

Arvotus	1	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	koulu	
Arvioitu valmistumisaika	1961-1962	
Säilyneisyys	Rakennus on pääosin säilynyt	
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	aikansa suunnitteluihanteiden hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö	
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

356

RAUTARAJA

Keskusraitti 3, 05200 Rajamäki

349

Rajamäellä Rajakaaren vieressä sijaitseva kaupparakennus 1950-luvun loppupuolelta. Osa Rajamäen vanhaa taajamakuva. Rakennuksen vanhin osa on rakennettu 1938, kaksikerroksinen liikerakennusosa vuonna 1948. Koostuu lisäksi matalasta, yksikerroksisesta laajennusosasta. Kaksikerroksinen osa on ajalleen tyypillinen, satulakattoinen.

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	liikerakennus	
Arvioitu valmistumisaika	1938-1957	
Säilyneisyys	Rakennuksen vanhempi, kaksikerroksinen osa on pääosin säilynyt. Rakennusta on laajennettu matalammalla, yksikerroksisella lisäsiivellä.	
Luettelointiperuste	a,h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä	
Suositus		

357 Työteho-seura

Kiljavantie 6a, 05200 Rajamäki

350

Rajamäellä nykyisin metsäoppipaistoksen naapurissa sijaitseva entinen Matkun kruunu-uudistilan pehtorin rakennus ja siihen liittyvä pihapiiri, jonka lähiympäristö on puutarhainen ja puistomainen. Päärakennus on vuodelta 1910. Se on satulakattoinen, ikkunat ovat jugend-vaikutteiset. Kivijalka, joka talon rinteessä sijainnin vuoksi on toiselta sivulta korkeahko, on tiilinen. Ulkovuoraus on listoituksen jäsentämää pystyponntti-vaakapontti-pystyponntti-tyyppiä. Kiinteistöllä sijaitsee myös suuri vanha talousrakennus.

Matkun kruunu-uudistila perustettiin vuonna 1770, eli aikaan, jolloin Nurmijärvellä muodostettiin muitakin uudistiloja Kruunun liikamaata ulosmurtamalla. Rakennus kuului Oy Alkoholiliike Ab:lle. Sen eläinrakennukset mainitaan muhkeiksi Eino Jutikkalan Suomen kartanot ja suurtilat kirjassa.

Arvotus	2	Kaavatilanne	YO
Käyttötarkoitus:	maatalo		
Arvioitu valmistusaika	1910		
Säilyneisyys	Päärakennus on säilynyt aikakaudelleen ominaisena. Karjarakennus hahmoltaan säilynyt, osa pihapiirin kokonaisuutta ja maisemaa.		
Luettelointiperuste	a, h, y		
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö		
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö		

358

PILVILINNA

Ylisjoentie 5, 05200 Rajamäki

351

Rajamäen keskustassa kylärakennetta muodostavaan rakennuskantaan kuuluva asuinrakennus, entinen kauppa. Rakennus on vuodelta 1940. Suurehko, noppamainen, klassismin ja funkiksen välimaastoon sijoittuva talo, jossa matala aumakatto. Vastapäätä terveysasemaa, jossa Rajamäen vanhempi pientalokeskusta on parhaiten säilynyt.

Arvotus	2	Kaavatilanne	AO/sä
Käyttötarkoitus:	asuinrakennus		
Arvioitu valmistumisaika	1940		
Säilyneisyys	Rakennus on pääosin säilynyt		
Luettelointiperuste			
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennusaikansa hyvä edustaja , paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö		
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö		

359

KINOKIVI

Kinopolku 1, 05200 Rajamäki

352

Rajamäen elokuvateatterin säilynyt rakennus, joka sijaitsee Kinopolulla. Osa Rajamäen vanhaa kyläkeskustaa, terveyskeskuksen läheisyydessä. Alueella myös entisiä kauppoja. Rakennuksella käyttötarkoituksensa vuoksi paikallishistoriallista arvoa.

Rakennuksen kadunpuoleinen osa on aumakattoinen, samoin sisääntulokuisti, jota kannattelevat pilarit. Sisääntulon kohdalla pyöröikkunat, muutoin pystyjakoiset ikkunat.

Arvottaminen koskee rakennuksen puurakenteista osaa ja julkisivuja. Itse teatteriosan ulkoarkkitehtuurissa ei säilyttämistä puoltavia arvoja. Sisätiloja ei kuitenkaan ole tarkastettu. Mikäli elokuvateatteritila ja siihen liittyvää sisustusta on säilynyt, tulee niiden arvot tarkastaa.

Arvotus	2	Kaavatilanne	AK
Käyttötarkoitus:	elokuva		
Arvioitu valmistumisaika	1938		
Säilyneisyys	Rakennus pääosin säilynyt.		
Luettelointiperuste	h, y		
Luettelointiperuste, tarkennus	paikallishistoriallinen merkitys, käyttötarkoitukseen liittyvä merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä		
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö		

360

RAUHALA

Puistotie 13, 05200 Rajamäki

353

Rajamäen keskustassa kylärakennetta muodostavaan rakennuskantaan kuuluva tiilinen entinen kaupparakennus vuodelta 1950. Sijaitsee Puistotiellä, lähellä Rajamäen tehtaiden arkkitehtonisesti arvokkaita työväenasuinkortteleita. Rakennuksessa on toiminut posti, apteekki, ruumisarkkuliike sekä radioliikehuolto.

Arvotus	2	Kaavatilanne	ALK
Käyttötarkoitus:	kauppa		
Arvioitu valmistumisaika	1952		
Säilyneisyys	Rakennus on säilynyt		
Luettelointiperuste	h, y		
Luettelointiperuste, tarkennus	paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä		
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö		

361

PUROLA

Lehdontie 1, 05200 Rajamäki

354

Rajamäen keskustassa Lehdontieellä, tiemaisemassa näkyvällä paikalla sijaitseva pieni asuinrakennus vuodelta 1930. Rakennus on satulakattoinen ja siinä on pieni poikkipääty. Ikkunat ovat pieniruutuiset ja julkisivuja jäsentää listoitus. Sijaitsee rinteessä suureholla tontilla. Kuuluu osana Rajamäen kylän vanhempaan rakennuskantaan. Tontilla myös jälleenrakennuskauden tyyppitalo 1950-luvulta.

Arvotus	2	Kaavatilanne	VP
Käyttötarkoitus:	asuinrakennus		
Arvioitu valmistumisaika	1930		
Säilyneisyys	Rakennus on säilynyt		
Luettelointiperuste	a, h, y		
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö		
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö		

362

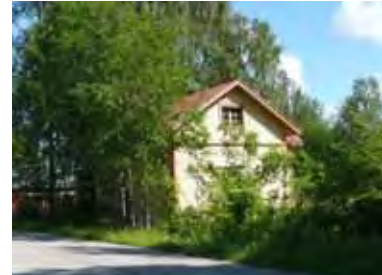
OIVALA

Isokalliontie 19, 05200 Rajamäki

355

Rajamäen keskustassa Isokalliontiellä, tiemaisemassa näkyvällä paikalla sijaitseva pieni asuinrakennus vuodelta 1914. Rakennus on satulakattoinen ja kapearunkoinen. Sijaitsee suurella tontilla, joka lisäksi pihapiiriin kuuluva, myöskin tiemaisemaan näkyvä ulkorakennus. Kuuluu osana Rajamäen kylän vanhempaan rakennuskantaan ja edustaa säilynyttä esimerkkiä.

Arvotus	2U	Kaavatilanne	AO/LT
Käyttötarkoitus:	asuinrakennus		
Arvioitu valmistusaika	1914		
Säilyneisyys	Rakennus on säilynyt. Ikkunat vaihdettu pystyjakoisiin.		
Luettelointiperuste	a, h, y		
Luettelointiperuste, tarkennus	aikansa suunnitteluihanteiden hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ikä, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä		
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö		

363

TIENSUU

Suotie 11, 05200 Rajamäki

356

Rajamäen keskustassa kylärakennetta muodostavaan rakennuskantaan kuuluva asuinrakennus vuodelta 1913. Sijaitsee Suotielä näkyvällä paikalla, laakealla kummulla. Vanhimpia Rajamäen säilyneitä asuinrakennuksia. Satulakattoinen, poikkipäädyn pitkällä sivulla omaava rakennus. Sisääntulokuistin ikkunat pieniruutuiset, muutoin T-ikkunat. Koristeellinen ulkovuoraus, saattaa olla uudempaa perua. Puutarhainen tontti, jossa piharakennus viereisellä kiinteistöllä.

Arvotus	2	Kaavatilanne	AO
Käyttötarkoitus:	asuinrakennus		
Arvioitu valmistumisaika	1913		
Säilyneisyys	Rakennus säilynyt. Ulkovuoraus vaikuttaa uusitulta.		
Luettelointiperuste	a, h, y		
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö		
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö		

364

MÄNNISTÖ

Puistotie 9, 05200 Rajämäki

357

Rajämäen keskustassa kylärakennetta muodostavaan rakennuskantaan kuuluva asuinrakennus vuodelta 1924. Satulakattoinen, piennen sisääntulokuistin omaava rakennus. Koristeellinen ulkovuoraus, saattaa olla uudempaa perua. Kyläalueella, Puistotien ja Linnantien kulmauksessa, jossa Rajämäen vanhempi pientalokeskusta on parhaiten säilynyt. Puutarhainen tontti, jossa piharakennus.

Arvotus	2	Kaavatilanne	AO vai AO/s
Käyttötarkoitus:	asuinrakennus		
Arvioitu valmistumisaika	1924		
Säilyneisyys	Katto uusittu. Muilta osin alkuperäinen.		
Luettelointiperuste	h, y		
Luettelointiperuste, tarkennus	paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö		
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö		

Nurmijärven rakennusperintöselvitys, kohteet

365

LEPOLA

Muurintie 1, 05200 Rajamäki

358

Rajamäen keskustassa kylärakennetta muodostavaan rakennuskantaan kuuluva asuinrakennus. Tyypiltään vuodelta 1936 oleva rakennus on aikakaudelleen ominainen. Se on kapearunkoista, satulakattoista tyyppiä ja siihen kuuluu pieni, aumakattoinen sisääntulokeittiö, jonka ikkunajako on geometrisen koristeellinen. Muut ikkunat ovat ristityyppiä. Listoitus jäsentää kerrosten väliä. Sijaitsee Muurintien ja Puistotien kulmauksessa, alueella jossa Rajamäen vanhempi pientalokeskusta on parhaiten säilynyt.

Arvotus	2	Kaavatilanne	AO/s
Käyttötarkoitus:	asuinrakennus		
Arvioitu valmistumisaika	1936		
Säilyneisyys	Rakennus on säilynyt		
Luettelointiperuste	a, h, y		
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö		
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö		

366

KOSTULA

Puistotie 7, 05200 Rajamäki

359

Rajamäen keskustassa kylärakennetta muodostavaan rakennuskantaan kuuluvat kaksi asuinrakennusta. Vanhempi rakennuksista satulakattoinen, suorakaiteenmuotoinen ja vuodelta 1933. Kuusiruutuiset ikkunat. Tiilikate säilynyt. Nuorempi rakennus, joka sijaitsee näkyvällä paikalla Puistotien maisemassa, on entinen kaupparakennus vuodelta 1955. Pääjulkisivu näyttää säilyneen. Oven matalat vaakaikkunat samoin kuin näyteikkunoiden jaot rakennusajankohdalle tyypilliset. Pihan puolella kuistilla pyöröikkuna viitteenä funkikseen.. Sijaitsevat Muurintiellä, alueella jossa Rajamäen vanhempi pientalokeskusta on parhaiten säilynyt. Puutarhainen tontti.

Arvotus	2	Kaavatilanne	AO/s
Käyttötarkoitus:	asuinrakennus		
Arvioitu valmistumisaika	1933, 1955		
Säilyneisyys	Vanhempi säilynyt, kunto tarkastettava. Kaupparakennus säilynyt.		
Luettelointiperuste	a, h, y		
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, käyttötarkoitukseen liittyvä merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö		
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö		

367   Muurintie, pihapiiri

Muurintie 6, 05200 Rajamäki

360

Rajamäen keskustassa kylärakennetta muodostavaan rakennuskantaan kuuluva asuinrakennus. Rakennusvuosi puuttuu. Tyypiltään rakennus on lähinnä perinteinen. Se on kapearunkoista, satulakattoista tyyppiä. Pystyjakoiset ikkunat. Sijaitsee Muurintiellä kallioisella, puutarhaisella tontilla, alueella jossa Rajamäen vanhempi pientalokeskusta on parhaiten säilynyt. Pihapiiriin kuuluu piharakennus.

Arvotus	2	Kaavatilanne	AO/s
Käyttötarkoitus:	asuinrakennus		
Arvioitu valmistumisaika	1900-I		
Säilyneisyys	Rakennus on pääosin säilynyt		
Luettelointiperuste	h, y		
Luettelointiperuste, tarkennus	paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö		
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö		

Nurmijärven rakennusperintöselvitys, kohteet

368

AHO

Muurintie 5, 05200 Rajamäki

361

Rajamäen keskustassa kylärakennetta muodostavaan rakennuskantaan kuuluva asuinrakennus. Rakennus on tyyppitalomainen, mutta vuodelta 1932 ja siinä on hirsirunko. Siinä on leveähkö runko, jyrkähkö satulakatto, pieni sisääntulokuisti. Päädyssä vinoneliöiset ullakon sivuikkunat. Pystyjakoiset ikkunat. Sijaitsee Muurintiellä, alueella jossa Rajamäen vanhempi pientalokeskusta on parhaiten säilynyt. Pihapiiriin kuuluu satulakattoinen piharakennus.

Arvotus	2	Kaavatilanne	AO/s
Käyttötarkoitus:	asuinrakennus		
Arvioitu valmistumisaika	1932		
Sailyneisyys	Rakennus on pääosin säilynyt.		
Luettelointiperuste	h, y		
Luettelointiperuste, tarkennus	paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö		
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö		

369

SANTALA

Muurintie 7, 05200 Rajamäki

362

Rajamäen keskustassa kylärakennetta muodostavaan rakennuskantaan kuuluva asuinrakennus. Rakennus on vuodelta 1936. Suurehko, noppamainen talo, jossa satulakatto. Sisääntulokuistin ikkunat geometrisen koristeelliset. Muutoin kuusiruutuiset ikkunat lukuunottamatta ullakon modernia ikkunaa. Ulkovuorausta jäsentää listoitus kerrosten välissä. Sijaitsee Muurintiellä, alueella jossa Rajamäen vanhempi pientalokeskusta on parhaiten säilynyt.

Arvotus	2	Kaavatilanne	AO/s
Käyttötarkoitus:	asuinrakennus		
Arvioitu valmistumisaika	1936		
Säilyneisyys	Rakennus on pääosin säilynyt.		
Luettelointiperuste	a, h, y		
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö		
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö		

Nurmijärven rakennusperintöselvitys, kohteet

370 PELTOLA

Asuntokuja 6a, 05200 Rajamäki

363

Rajamäen keskustassa kylärakennetta muodostavaan rakennuskantaan kuuluva asuinrakennus. Rakennettu alkujaan vuonna 1929, mutta nykyinen ulkoasu on uudempaa perua. Taitekattoinen, jaottomat ikkunat. Sijaitsee Asuntokujalla, alueella jossa Rajamäen vanhempi pientalokeskusta on parhaiten säilynyt.

Arvotus	2	Kaavatilanne	AO/s
Käyttötarkoitus:	asuinrakennus		
Arvioitu valmistumisaika	1929		
Säilyneisyys	Rakennuksen ulkoasu on rakennusvuotta uudempaa perua. Ikkunat, ulkokuoraus, kattomateriaali uudet.		
Luettelointiperuste	h, y		
Luettelointiperuste, tarkennus	paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö		
Suositus	Säilytettävä ryhmänsä edustajana, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö		

371 AHO

Asuntokuja 3, 05200 Rajamäki

364

Asuntokuja

Rajamäen keskustassa kylärakennetta muodostavaan rakennuskantaan kuuluva asuinrakennus. Rakennettu vuonna 1925, joitain myöhempiä muutoksia, mm. ikkunat muutettu ja rakennusta on mahdollisesti jatkettu. Tyypiltään rakennus on rakennusvuoden mukainen. Se on taitekattoinen, toisessa päässä pitkää julkisivua ilmeisesti alkujaan keskeisesti sijainnut lapekattoinen poikkipäätty. Sijaitsee Asuntokujalla, alueella jossa Rajamäen vanhempi pientalokeskusta on parhaiten säilynyt.

Arvotus	2	Kaavatilanne	AO/s
Käyttötarkoitus:	asuinrakennus		
Arvioitu valmistumisaika	1925		
Säilyneisyys	Rakennuksen ikkunat vaihdettu ja sitä on mahdollisesti jatkettu		
Luettelointiperuste	h, y		
Luettelointiperuste, tarkennus	paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö		
Suositus	Säilytettävä ryhmänsä edustajana, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö		

372

MÄNTYLÄ

Asuntokuja 8, 05200 Rajamäki

365

Asuntokuja

Rajamäen keskustassa kylärakennetta muodostavaan rakennuskantaan kuuluva asuinrakennus. Rakennus on vuodelta 1936. Suurehko, noppamainen asuinrakennus, jossa satulakatto. Sijaitsee Asuntokujalla, alueella jossa Rajamäen vanhempi pientalokeskusta on parhaiten säilynyt.

Arvotus	2	Kaavatilanne	AO/s
Käyttötarkoitus:	asuinrakennus		
Arvioitu valmistumisaika	1936		
Säilyneisyys	Rakennus vaikuttaa pääosin säilyneen aikakaudelleen ominaisena.		
Luettelointiperuste	h, y		
Luettelointiperuste, tarkennus	paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö		
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö		

373

HEINKULMA

Kumpurantie 7, 05200 Rajamäki

366

Rajamäen keskustassa kylärakennetta muodostavaan rakennuskantaan kuuluva asuinrakennus. Rakennusvuodeksi ilmoitetaan 1930, mutta nykyinen ulkoasu muistuttaa suuresti tyyppitaloa. Sijaitsee Kellokujan varrella kulmatontilla, alueella jossa Rajamäen vanhempi pientalokeskusta on parhaiten säilynyt.

Arvotus	2	Kaavatilanne	AO/s
Käyttötarkoitus:	asuinrakennus		
Arvioitu valmistumisaika	1930		
Säilyneisyys	Rakennus on levyvuorattu, ulkoasu n. 1950-60-l		
Luettelointiperuste	h, y		
Luettelointiperuste, tarkennus	paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö		
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö		

374 SAUNALA

Kumpurantie 9, 05200 Rajamäki

367

Rajamäen keskustassa kylärakennetta muodostavaan rakennuskantaan kuuluva asuinrakennus. Hyvin säilynyt jälleenrakennuskauden tyyppitalo kauniilla, vanhahkoa puustoa omaavalla tontilla Kumpurantiellä.

Arvotus	2	Kaavatilanne	AO/s
Käyttötarkoitus:	asuinrakennus		
Arvioitu valmistusaika	1954		
Säilyneisyys	Rakennus on hyvin säilynyt.		
Luettelointiperuste	a, h, y		
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö		
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö		

375 SANTALA

Vanhakuja 6, 05200 Rajamäki

368

Vanhakujan vanhan tielinjauksen varrella sijaitseva säilynyt rakennus, osa kujan muutaman rakennuksen muodostamaa sarjaa. Satulakattoinen, T-ikkunat. Pihapiiri säilynyt.

Arvotus	2	Kaavatilanne	AL/s
Käyttötarkoitus:	asuinrakennus		
Arvioitu valmistusaika	1928		
Säilyneisyys	Rakennus on säilynyt		
Luettelointiperuste	a, h, y		
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö		
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö		

Nurmijärven rakennusperintöselvitys, kohteet

376

KULMA

Vanhakuja 8, 05200 Rajamäki

369

Vanhakujan vanhan tielinjauksen varrella sijaitseva entinen kaupparakennus, osa kujan muutaman rakennuksen muodostamaa säilynyttä sarjaa. Satulakattoinen, poikkipäätty pääjulkisivun keskellä. Pieniruutuiset ikkunat. Pihapiiri säilynyt.

Arvotus	2	Kaavatilanne	AL/s
Käyttötarkoitus:	kauppa		
Arvioitu valmistumisaika	1929		
Säilyneisyys	rakennus on säilynyt.		
Luettelointiperuste	a, h, y		
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö		
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö		

Nurmijärven rakennusperintöselvitys, kohteet

377

IHANTOLA

Hyttikuja 3, 05200 Rajamäki

370

Vanhakujan vanhan tielinjauksen läheisyydessä sijaitseva perinteisenä säilynyt asuinrakennus vuodelta 1932. Osa rajamäen vanhempaa kylärakennetta. Satulakattoinen, kuusiruutuiset ikkunat. Pihapiiri säilynyt.

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	asuinrakennus	
Arvioitu valmistumisaika	1932	
Säilyneisyys	Rakennus on säilynyt	
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö	
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

378

LOUHIKKO

Vanha Rajamäentie 6, 05200 Rajamäki

371

Vanhakujan vanhan tielinjauksen läheisyydessä, vanhalla kylänraitilla sijaitseva funkishenkinen kaksikerroksinen tyyppitalo ja entinen liikerakennus vuodelta 1938. Osa Rajamäen vanhempaa kylärakennetta. Ploiva satulakatto, pystyjakoiset ikkunat.

Arvotus	2	Kaavatilanne	AL/s
Käyttötarkoitus:	liikerakennus		
Arvioitu valmistumisaika	1938		
Säilyneisyys	Rakennus on säilynyt		
Luettelointiperuste	a, h, y		
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä		
Suositus	Säilytettävä kohde		

Nurmijärven rakennusperintöselvitys, kohteet

379

RAUHA

Vanha Rajamäentie 5, 05200 Rajamäki

372

Huvilamainen asuinrakennus sotia edeltävältä ajalta Rajamäen keskustassa, alueella, jossa muitakin suurempia, säilyneitä vastaavia taloja. Taitekatto, poikkipäätty. Pieniruutuiset ikkunat.

Arvotus	2	Kaavatilanne	AO/s
Käyttötarkoitus:	asuinrakennus		
Arvioitu valmistumisaika	1920		
Säilyneisyys	Rakennus vaikuttaa säilyneen aikakaudelleen ominaisena.		
Luettelointiperuste	a, h, y		
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö		
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö		

380

KUUSELA

Vanha Rajamäentie 12, 05200 Rajamäki

373

Huvilamainen asuinrakennus vuodelta 1932 Rajamäen keskustassa, alueella, jossa muitakin suurempia, säilyneitä vastaavia taloja. Satulakatto, sisääntulojulkisivun keskellä taitekattoinen poikkipääty. Kuusiruutuiset ikkunat.

Arvotus	2	Kaavatilanne	AR
Käyttötarkoitus:	asuinrakennus		
Arvioitu valmistumisaika	1932		
Säilyneisyys	Rakennus on säilynyt.		
Luettelointiperuste	a, h, y		
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö		
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö		

381

MÄKIHAKA

Vanha Rajamäentie 7, 05200 Rajamäki

374

Huvilamainen asuinrakennus 1940-luvulta Rajamäen keskustassa, alueella, jossa muitakin suurempia, säilyneitä vastaavia taloja. Jyrkähkö satulakatto, päädyssä ollut kissanpenkit. Ikkunoiden yksityiskohdat viittaavat niin jugendiin kuin klassismiin, saattavat olla myöhempääkin perua.

Arvotus	2	Kaavatilanne	AO/s
Käyttötarkoitus:	asuinrakennus		
Arvioitu valmistumisaika	1939		
Säilyneisyys	Rakennus on säilynyt, osa yksityiskohdista mahdollisesti uudempaa perua.		
Luettelointiperuste	h, y		
Luettelointiperuste, tarkennus	paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö		
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö		

405 TERVEYSTIEN TYÖVÄEN ASUNNOT 1

Terveystie 2, 05200 RAJAMÄKI

375

Tehtaiden siirtyessä Oy Alkoholiliike Ab:n hallintaan 1932 alkoi voimakas laajentaminen. Vuonna 1935 tehdas rakennutti neljä, ja vuonna 1938 kahdeksan arkkitehti Erkki Huttusen suunnittelemaa paritaloa. Arkkitehtonisesti korkeatasoinen funktionalistinen paritalo, huolellisesti detaljoitu. Perustuu tyyppiajatteluun. Terveystien, Isokalliontien, Puistotien ja Sammontien rajaama korttelikonaisuus, jonka keskellä visuaalisesti yhtenäinen ”korttelipiha”.

Vuonna 1935 arkkitehti Erkki Huttunen laati suunnitelmat kahden perheen työväenasunnoiksi Terveystien varteen. Rakennukset ovat edelleen asuinkäytössä. Rakennukset ovat arkkitehtonisesti korkeatasoisia. Neljän rakennuksen ryhmä muodostaa Terveystien varteen yhtenäisen funktionalististen rakennusten rivin. Isokalliontien varren paritalojen ja kahden pienemmän asuintalon kanssa yhdessä rakennukset rajaavat korttelin keskelle visuaalisesti yhtenäisen suuren yhteispihan. Piharakennuksia on yksi kahta asuinrakennusta kohti. Rakennukset on suunniteltu betonijalustalle. Ulkoseinät on muurattu tiilestä ja rapattu kalkkilaastilla. Asunnot käsittävät kaksi huonetta ja keittiön ja ne on sijoitettu symmetrisesti keskiakselin molemmin puolin. Rakennuksen päädyissä sijaitsevien sisäänkäyntien yhteydessä on puolipyöreät avoterassit. Terassi, kulmaikkunat ja alkuperäinen tasakatto loivat modernistisen, perinteisestä suomalaisesta pienasunnosta poikkeavan ilmeen ja rakennuksia kutsuttiinkin asukkaiden keskuudessa leikkisästi ”Jerikon muureiksi”. Rakennuksissa on osittain kellari. Alkuperäinen tasakatto on myöhemmin korvattu harjakatolla, jolloin rakennuksen kulmiin on sijoitettu ullakon portaat. Terassien alunperin avoimet teräskaiteet on jälkikäteen muutettu puisiksi umpikaiteiksi ja yhteen rakennuksista on tehty yläkerta, jolloin rakennuksen ullakon ikkunoita on suurennettu. Rakennuksista on säilynyt piirustusmateriaalia Altia Oyj:n arkistossa sekä Suomen rakennustaiteen museolta löytyvässä Erkki Huttusen jäämistössä.

Arvotus	1	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:		
Arvioitu valmistumisaika	1935	
Säilyneisyys	Ulkoasu muuttunut: tasakatto harjakatoksi, ullakon portaat, kuistien kaiteet. Kunto melko hyvä	
Luettelointiperuste	a,h,y	
Luettelointiperuste, tarkennus	arkkitehtuuri korkeatasoista,suunnittelija,kaavahistoriallinen merkitys,paikallishistoriallinen merkitys,rakennushistoriallinen merkitys,ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä,maiseman kannalta tärkeä,lähiympäristö	
Suositus	s1,y1	

NV

NV

384 Sörkän kasarmi 2

Tykkimäentie 13, 05200 RAJAMÄKI

375

Alueen vanhimpia säilyneitä rakennuksia. Antaa hyvän kuvan työväen asuinoloista tehtaan toiminnan alkuaikoina, jolloin työväenkasarmi oli työvoimakeskittymien majoitusratkaisuna yleiseurooppalainen ilmiö. Pihapiirissä sijainnut myös navetta ja leivintupa. Alkuperäinen käyttötarkoitus säilynyt. Osa Tykkitorinmäen puistomaista miljööstä.

Ns. Sörkän työväen asuntokasarmit on rakennettu vuonna 1890. Ne ovat alueen vanhimpia rakennuksia ja antavat hyvän kuvan työväen asuinoloista tehtaan toiminnan alkuaikoina.

Rakennukset ovat edelleen asuinkäytössä. Sörkän kasarmit käsittivät alun perin kumpikin neljä kappaletta huoneen ja keittiön asuntoa. Myöhemmin asuntoja on yhdistelty niin, että nykyisin kummasakin kasarmissa on kaksi yksiötä ja yksi kolmio. Työväen asuinkasarmeissa oli usein yhteiskeittiö ja enemmän kuin neljä asuntoa samassa rakennuksessa, joten Sörkän kasarmit edustavat melko korkeatasoista työväen asumista. Rakennusten suunnittelijasta ei ole säilynyt tietoa. Piirustuksia ajalta asuntojen yhdistämisen jälkeen löytyi Altia Oyj:n arkistosta. Yksikerroksiset Sörkän kasarmit on rakennettu hirrestä luonnonkivistä muuratun sokkelin päälle. Rakennuksissa on kellari. Rakennusten värikyksenä on perinteinen punamullan sävy valkein vuorilaudoin. Katot ovat punatiiltä. Alakerran ikkunat ovat jaotukseltaan T-ikkunoita, mikä viittaa ikkunoiden uusimiseen. Ullakon ikkunoissa on säilynyt alkuperäinen kuusiruutuinen jaotus. Ainoa varsinainen koristeaihe on kuistin kaide. Ulkoasultaan rakennukset ovat täysin samanlaiset. Pihapiirissä on alun perin sijainnut myös navetta ja leivintupa. Nykyisin pihapiiriin kuuluu vuonna 1965 valmistunut ulkorakennus.

Arvotus	1	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	Asuinrakennus	
Arvioitu valmistumisaika	1890	
Säilyneisyys	Ulkoasu alkuperäisen kaltainen, julkisivumaalaus rapistunut, katto sammaloitunut.	
Luettelointiperuste	a,h,y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennusaikansa hyvä edustaja ,rakennustyyppinsä hyvä edustaja,paikallishistoriallinen merkitys,rakennushistoriallinen merkitys,ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä,maiseman kannalta tärkeä,lähiympäristö	
Suositus	s1,y1	

NV

NV

427 MUTKATIEEN PARITALOT 2

Mutkatie 8, 05200 RAJAMÄKI

375

Alkuperäinen käyttötarkoitus säilynyt. Tyypillinen 1950-luvun rakennus. Perustuu tyyppiajatteluun. Kolmen samanlaisen rakennuksen muodostama yhtenäinen kokonaisuus.

Vuonna 1956 valmistui Mutkatien varteen kolme identtistä paritaloa. Ne suunniteltiin tehtaan toimihenkilöiden asunnoiksi. Rakennukset ovat edelleen asuinkäytössä. Rakennuksilla on tilavat piha-alueet, jotka yhdistyvät visuaalisesti toisiinsa muodostaen kolmen rakennuksen ryhmästä yhtenäisen kokonaisuuden. Rakennusten suunnittelija ei ole tiedossa. Alkuperäiset piirustukset löytyivät Altia Oyj:n arkistosta. Varhaisen asemapiirroksen mukaan rakennuksia oli tarkoitus rakentaa alunperin neljä. Kaksikerroksiset rakennukset edustavat 1950-luvun sympaattista ja vaatimatonta arkkitehtuuria rapattuine julkisivuineen ja harjakattoineen. Rakennusten pohjaratkaisu on symmetrinen. Neliönmuotoinen pohjapinta-ala jakaantuu asuntojenpuoliksi pelikuvia olevien asuntojen kesken. Sisäinen porras sijoittuu asunnon keskelle huonetilojen jäädessä sen kummallekin puolelle. Alakerrassa portaan eri puolilla ovat keittiö ja olohuone, yläkerrassa kaksi makuuhuonetta. Koko rakennuksen alla on kellari. Rakennusten ulkoasu on alkuperäisen kaltainen. Rakennusten runko on tiiltä, sokkeli betonia. Julkisivut ovat vaaleiksi rapatut. Katot ovat vihreää huopaa. Ikkunajaotus on tyypillinen 1950-luvulle tyypillinen yhtenäinen ruutu tuuletusikkunalla. Ikkunoiden puuosat on maalattu vihreiksi. Puisten ulko-ovien pikkuikkunat luovat sisäänkäyntiin persoonallisuutta.

Arvotus	1	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:		
Arvioitu valmistumisaika	1956	
Säilyneisyys	Ulkoasu alkuperäisen kaltainen. Kunto melko hyvä.	
Luettelointiperuste	a,h,y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennusaikansa hyvä edustaja ,rakennustyyppinsä hyvä edustaja,paikallishistoriallinen merkitys,ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä,maiseman kannalta tärkeä,lähiympäristö	
Suositus	s1,y1	

NV

399 OSASTOPÄÄLLIKÖIDEN ASUNNOT 1

Toivojentie 6, 05200 RAJAMÄKI

375

1950-luvulla tehtaan asuinalueelle rakennettiin kolme kolmen asuinrakennuksen ryhmää. Kaksi ryhmistä sijoittuu Tykkitorinmäelle, yksi rautatien itäpuolelle. Arkkitehtonisesti korkeatasoinen, moderni rakennus. Asuinosa, autotallisiipi ja tiilimuuri rajaavat sisääntulopihan ja oleskelupation. Perustuu tyyppiajatteluun. Osa Toivojentien modernia asuinalueetta Tykkitorinmäellä.

1950- luvulla Tykkitorinmäelle suunniteltiin kaksi kolmen identtisen asuinrakennuksen ryhmää. Toivojentien varrelle sijoittuu kolme modernistista yhdenperheentaloa. Nämä osastopäälliköitä varten rakennetut asunnot ovat valmistuneet vuonna 1957. Kaksi rakennuksista on tällä hetkellä julkisessa käytössä, yksi asuinkäytössä. Rakennukset ovat osa Tykkitorinmäen puistomaista kokonaisuutta. Rakennukset on suunnitellut arkkitehti Einari Teräsvirta. Piirustusmateriaalia löytyi Altia Oyj:n entisestä piirustusarkistosta sekä Rakennustaiteen museon kuva-arkistosta. Rakennus on yksikerroksinen ja pulpettikattoinen. Asuinrakennus, autotallisiipi ja tiilimuurit rajaavat rakennuksen sisäänkäynnin puolelle sisääntulopihan ja toiselle puolelle intiimin oleskelupation. Varsinainen asuinosa on pohjaltaan suorakaiteen muotoinen. Asuinhuoneet sijoittuvat suorakaiteen nurkkiin, aputilat keskiosaan. Kirjastuhuone yhdistää asuinosan autotallisiipeen. Rakennuksessa on osittainen kellari. Rakennusten runkomateriaalina on tiili. Sokkeli on betonia. Julkisivumateriaaleina ovat valkoiseksi rapattu tiilimuraus ja tummanruskeaksi maalattu pystyautoitus. Kate on mustaa huopaa. Ikkunajako on vaihteleva. Koristeaiheina toimivat tiilimuurien rimaosuudet sekä sinisiksi maalatut ikkunapuitteet.

Arvotus	1	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:		
Arvioitu valmistumisaika	1957	
Sailyneisyys	ulkoasu alkuperäisen kaltainen, kunto hyvä	
Luettelointiperuste	a,h,y	
Luettelointiperuste, tarkennus	arkkitehtuuri korkeatasoista, paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö	
Suositus	s1,y1	

NV

NV

400 OSASTOPÄÄLLIKÖIDEN ASUNNOT 2

Toivojentie 4, 05200 RAJAMÄKI

375

1950-luvulla tehtaan asuinalueelle rakennettiin kolme kolmen asuinrakennuksen ryhmää. Kaksi ryhmistä sijoittuu Tykkitorinmäelle, yksi rautatien itäpuolelle. Arkkitehtonisesti korkeatasoinen, moderni rakennus. Asuinosa, autotalliisiipi ja tiilimuuri rajaavat sisääntulopihan ja oleskelupation. Perustuu tyyppiajatteluun. Osa Toivojentien modernia asuinalueita Tykkitorinmäellä.

1950- luvulla Tykkitorinmäelle suunniteltiin kaksi kolmen identtisen asuinrakennuksen ryhmää. Toivojentien varrelle sijoittuu kolme modernistista yhdenperheentaloa. Nämä osastopäälliköitä varten rakennetut asunnot ovat valmistuneet vuonna 1957. Kaksi rakennuksista on tällä hetkellä julkisessa käytössä, yksi asuinkäytössä. Rakennukset ovat osa Tykkitorinmäen puistomaista kokonaisuutta. Rakennukset on suunnitellut arkkitehti Einari Teräsvirta. Piirustusmateriaalia löytyi Altia Oyj:n entisestä piirustusarkistosta sekä Rakennustaiteen museon kuva-arkistosta. Rakennus on yksikerroksinen ja pulpettikattoinen. Asuinrakennus, autotalliisiipi ja tiilimuurit rajaavat rakennuksen sisäänkäynnin puolelle sisääntulopihan ja toiselle puolelle intiimin oleskelupation. Varsinainen asuinosa on pohjaltaan suorakaiteen muotoinen. Asuinhuoneet sijoittuvat suorakaiteen nurkkiin, aputilat keskiosaan. Kirjastuhuone yhdistää asuinosan autotalliisiipeen. Rakennuksessa on osittainen kellari. Rakennusten runkomateriaalina on tiili. Sokkeli on betonia. Julkisivumateriaaleina ovat valkoiseksi rapattu tiilimuraus ja tummanruskeaksi maalattu pystylaudoitu. Kate on mustaa huopaa. Ikkunajako on vaihteleva. Koristeaiheina toimivat tiilimuurien rimaosuudet sekä sinisiksi maalatut ikkunapuitteet.

Arvotus	1	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:		
Arvioitu valmistumisaika	1957	
Sailyneisyys	ulkoasu muuttunut: tuulikaappia laajennettu, kunto hyvä	
Luettelointiperuste	a,h,y	
Luettelointiperuste, tarkennus	arkkitehtuuri korkeatasoista, paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö	
Suositus	s1,y1	

NV

NV

401 OSASTOPÄÄLLIKÖIDEN ASUNNOT 3

Toivojentie 1, 05200 RAJAMÄKI

375

1950-luvulla tehtaan asuinalueelle rakennettiin kolme kolmen asuinrakennuksen ryhmää. Kaksi ryhmistä sijoittuu Tykkitorinmäelle, yksi rautatien itäpuolelle. Arkkitehtonisesti korkeatasoinen, moderni rakennus. Asuinosa, autotalliisiipi ja tiilimuuri rajaavat sisääntulopihan ja oleskelupation. Perustuu tyyppiajatteluun. Osa Toivojentien modernia asuinalueita Tykkitorinmäellä.

1950- luvulla Tykkitorinmäelle suunniteltiin kaksi kolmen identtisen asuinrakennuksen ryhmää. Toivojentien varrelle sijoittuu kolme modernistista yhdenperheentaloa. Nämä osastopäälliköitä varten rakennetut asunnot ovat valmistuneet vuonna 1957. Kaksi rakennuksista on tällä hetkellä julkisessa käytössä, yksi asuinkäytössä. Rakennukset ovat osa Tykkitorinmäen puistomaista kokonaisuutta. Rakennukset on suunnitellut arkkitehti Einari Teräsvirta. Piirustusmateriaalia löytyi Altia Oyj:n entisestä piirustusarkistosta sekä Rakennustaiteen museon kuva-arkistosta. Rakennus on yksikerroksinen ja pulpettikattoinen. Asuinrakennus, autotalliisiipi ja tiilimuurit rajaavat rakennuksen sisäänkäynnin puolelle sisääntulopihan ja toiselle puolelle intiimin oleskelupation. Varsinainen asuinosa on pohjaltaan suorakaiteen muotoinen. Asuinhuoneet sijoittuvat suorakaiteen nurkkiin, aputilat keskiosaan. Kirjastuhuone yhdistää asuinosan autotalliisiipeen. Rakennuksessa on osittainen kellari. Rakennusten runkomateriaalina on tiili. Sokkeli on betonia. Julkisivumateriaaleina ovat valkoiseksi rapattu tiilimuraus ja tummanruskeaksi maalattu pystylaudoitu. Kate on mustaa huopaa. Ikkunajako on vaihteleva. Koristeaiheina toimivat tiilimuurien rimaosuudet sekä sinisiksi maalatut ikkunapuitteet.

Arvotus	1	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:		
Arvioitu valmistumisaika	1957	
Säilyneisyys	ulkoasu alkuperäisen kaltainen, kunto hyvä	
Luettelointiperuste	a,h,y	
Luettelointiperuste, tarkennus	arkkitehtuuri korkeatasoista, paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö	
Suositus	s1,y1	

NV

NV

402 INSINÖÖRIASUNNOT 1

Villentie 2, 05200 RAJAMÄKI

375

1950-luvulla tehtaan asuinalueelle rakennettiin kolme kolmen asuinrakennuksen ryhmää. Kaksi ryhmistä sijoittuu Tykkitorninmäelle, yksi rautatien itäpuolelle. Arkkitehtuuriltaan moderni rakennus, jossa asuinrakennus, autotalli ja aidat rajaavat sisään tulopihan sisäänkäyntijulkisivun puolelle. Perustuu tyyppiajatteluun. Osa Tykkitorninmäen puistomaista miljöötä.

Tykkitorninmäen itäreunalla sijaitsee kolme johtajien perheille suunniteltua asuntoa, jotka ovat valmistuneet vuosina 1960 - 1962. Rakennuksista kaksi on tällä hetkellä julkisessa käytössä, yksi asuntona. Modernit rakennukset on suunnitellut arkkitehti Einari Teräsvirta. Alkuperäiset piirustukset löytyivät Altia Oyj:n arkistosta. Rakennukset ovat keskenään samanlaisia. Asuinosa ja siihen aidoin yhdistyvä autotalli muodostavat rajatun pihan sisäänkäynnin puolelle. Vapaampaa pihatilaa jää asuinosan ympärille. Yhteen tasoon sijoituvassa asunnossa on viisi asuinhuonetta, keittiö, kylpyhuone ja erillinen pikkuvessa. Koko asunnon alla on kellari. Yksikerroksisten rakennusten runko on rankarakenteinen. Sokkeli on betonia. Julkisivumateriaaleina ovat valkoinen rakennuslevy ja tummanruskeaksi maalattu pystylaudoitus. Kate on ruskeaa huopaa. Varhaisimmissa piirustuksissa kattomuotona on pulpettikatto, mutta se on vaihtunut harjakatoksi jo suunnitteluvaiheessa. Ikkunajako on vaihteleva. Koristeaiheina toimii sisään tulopihan aidan rimoitus.

Arvotus	1	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:		
Arvioitu valmistusaika	1962	
Säilyneisyys	ulkoasu alkuperäisen kaltainen, julkisivulevytys värjäätynyt	
Luettelointiperuste	a,h,y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennusaikansa hyvä edustaja ,paikallishistoriallinen merkitys,rakennushistoriallinen merkitys,ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä,maiseman kannalta tärkeä,lähiympäristö	
Suositus	s1,y1	

NV

NV

426

MUTKATIEN PARITALOT 2

Mutkatie 6, 05200 RAJAMÄKI

375

Alkuperäinen käyttötarkoitus säilynyt. Tyypillinen 1950-luvun rakennus. Perustuu tyyppiajatteluun. Kolmen samanlaisen rakennuksen muodostama yhtenäinen kokonaisuus.

Vuonna 1956 valmistui Mutkatien varteen kolme identtistä paritaloa. Ne suunniteltiin tehtaan toimihenkilöiden asunnoiksi. Rakennukset ovat edelleen asuinkäytössä. Rakennuksilla on tilavat piha-alueet, jotka yhdistyvät visuaalisesti toisiinsa muodostaen kolmen rakennuksen ryhmästä yhtenäisen kokonaisuuden. Rakennusten suunnittelija ei ole tiedossa. Alkuperäiset piirustukset löytyivät Altia Oyj:n arkistosta. Varhaisen asemapiirroksen mukaan rakennuksia oli tarkoitus rakentaa alunperin neljä. Kaksikerroksiset rakennukset edustavat 1950-luvun sympaattista ja vaatimatonta arkkitehtuuria rapattuine julkisivuineen ja harjakattoineen. Rakennusten pohjaratkaisu on symmetrinen. Neliönmuotoinen pohjapinta-ala jakaantuu asuntojenpuoliksi pelikuvia olevien asuntojen kesken. Sisäinen porras sijoittuu asunnon keskelle huonetilojen jäädessä sen kummallekin puolelle. Alakerrassa portaan eri puolilla ovat keittiö ja olohuone, yläkerrassa kaksi makuuhuonetta. Koko rakennuksen alla on kellari. Rakennusten ulkoasu on alkuperäisen kaltainen. Rakennusten runko on tiiltä, sokkeli betonia. Julkisivut ovat vaaleiksi rapatut. Katot ovat vihreää huopaa. Ikkunajaotus on tyypillinen 1950-luvulle tyypillinen yhtenäinen ruutu tuuletusikkunalla. Ikkunoiden puuosat on maalattu vihreiksi. Puisten ulko-ovien pikkuikkunat luovat sisäänkäyntiin persoonallisuutta.

Arvotus	1	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:		
Arvioitu valmistumisaika	1956	
Sailyneisyys	Ulkoasu alkuperäisen kaltainen. Kunto melko hyvä.	
Luettelointiperuste	a,h,y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennusaikansa hyvä edustaja ,rakennustyyppinsä hyvä edustaja,paikallishistoriallinen merkitys,ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä,maiseman kannalta tärkeä,lähiympäristö	
Suositus	s1,y1	

NV

404 INSINÖÖRIASUNNOT 3

Olantie 3, 05200 RAJAMÄKI

375

1950-luvulla tehtaan asuinalueelle rakennettiin kolme kolmen asuinrakennuksen ryhmää. Kaksi ryhmistä sijoittuu Tykkitorinmäelle, yksi rautatien itäpuolelle. Arkkitehtuuriltaan moderni rakennus, jossa asuinrakennus, autotalli ja aidat rajaavat sisääntulopihan sisäänkäyntijulkisivun puolelle. Perustuu tyyppiajatteluun. Osa Tykkitorinmäen puistomaista miljöötä.

Tykkitorinmäen itäreunalla sijaitsee kolme johtajien perheille suunniteltua asuntoa, jotka ovat valmistuneet vuosina 1960 - 1962. Rakennuksista kaksi on tällä hetkellä julkisessa käytössä, yksi asuntona. Modernit rakennukset on suunnitellut arkkitehti Einari Teräsvirta. Alkuperäiset piirustukset löytyivät Altia Oyj:n arkistosta. Rakennukset ovat keskenään samanlaisia. Asuinosa ja siihen aidoin yhdistyvä autotalli muodostavat rajatun pihan sisäänkäynnin puolelle. Vapaampaa pihatilaa jää asuinosan ympärille. Yhteen tasoon sijoituvassa asunnossa on viisi asuinhuonetta, keittiö, kylpyhuone ja erillinen pikkuvessa. Koko asunnon alla on kellari. Yksikerroksisten rakennusten runko on rankarakenteinen. Sokkeli on betonia. Julkisivumateriaaleina ovat valkoinen rakennuslevy ja tummanruskeaksi maalattu pystylauditus. Kate on ruskeaa huopaa. Varhaisimmissa piirustuksissa kattomuotona on pulpettikatto, mutta se on vaihtunut harjakatoksi jo suunnitteluvaiheessa. Ikkunajako on vaihteleva. Koristeaiheina toimii sisääntulopihan aidan rimoitus.

Arvotus	1	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:		
Arvioitu valmistusaika	1962	
Säilyneisyys	ulkoasu alkuperäisen kaltainen, julkisivulevytys värjäätynyt	
Luettelointiperuste	a,h,y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennusaikansa hyvä edustaja ,paikallishistoriallinen merkitys,rakennushistoriallinen merkitys,ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä,tärkeä,maiseman kannalta tärkeä,lähiympäristö	
Suositus	s1,y1	

NV

NV

406 TERVEYSTIEN TYÖVÄEN ASUNNOT 2

Terveystie 4, 05200 RAJAMÄKI

375

Tehtaiden siirtyessä Oy Alkoholiliike Ab:n hallintaan 1932 alkoi voimakas laajentaminen. Vuonna 1935 tehdas rakennutti neljä, ja vuonna 1938 kahdeksan arkkitehti Erkki Huttusen suunnittelemaa paritaloa. Arkkitehtonisesti korkeatasoinen funktionalistinen paritalo, huolellisesti detaljoitu. Perustuu tyyppiajatteluun. Terveystien, Isokalliontien, Puistotien ja Sammontien rajaama korttelikonaisuus, jonka keskellä visuaalisesti yhtenäinen ”korttelipiha”.

Vuonna 1935 arkkitehti Erkki Huttunen laati suunnitelmat kahden perheen työväenasunnoiksi Terveystien varteen. Rakennukset ovat edelleen asuinkäytössä. Rakennukset ovat arkkitehtonisesti korkeatasoisia. Neljän rakennuksen ryhmä muodostaa Terveystien varteen yhtenäisen funktionalististen rakennusten rivin. Isokalliontien varren paritalojen ja kahden pienemmän asuintalon kanssa yhdessä rakennukset rajaavat korttelin keskelle visuaalisesti yhtenäisen suuren yhteispihan. Piharakennuksia on yksi kahta asuinrakennusta kohti. Rakennukset on suunniteltu betonijalustalle. Ulkoseinät on muurattu tiilestä ja rapattu kalkkilaastilla. Asunnot käsittävät kaksi huonetta ja keittiön ja ne on sijoitettu symmetrisesti keskiakselin molemmin puolin. Rakennuksen päädyissä sijaitsevien sisäänkäyntien yhteydessä on puolipyöreät avoterassit. Terassi, kulmaikkunat ja alkuperäinen tasakatto loivat modernistisen, perinteisestä suomalaisesta pienasunnosta poikkeavan ilmeen ja rakennuksia kutsuttiinkin asukkaiden keskuudessa leikkisästi ”Jerikon muureiksi”. Rakennuksissa on osittain kellari. Alkuperäinen tasakatto on myöhemmin korvattu harjakatolla, jolloin rakennuksen kulmiin on sijoitettu ullakon portaat. Terassien alunperin avoimet teräskaiteet on jälkikäteen muutettu puisiksi umpikaiteiksi ja yhteen rakennuksista on tehty yläkerta, jolloin rakennuksen ullakon ikkunoita on suurennettu. Rakennuksista on säilynyt piirustusmateriaalia Altia Oyj:n arkistossa sekä Suomen rakennustaiteen museolta löytyvässä Erkki Huttusen jäämistössä.

Arvotus	1	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:		
Arvioitu valmistumisaika	1935	
Säilyneisyys	Ulkoasu muuttunut: tasakatto harjakatoksi, ullakon portaat, kuistien kaiteet. Kunto melko hyvä	
Luettelointiperuste	a,h,y	
Luettelointiperuste, tarkennus	arkkitehtuuri korkeatasoista,suunnittelija,kaavahistoriallinen merkitys,paikallishistoriallinen merkitys,rakennushistoriallinen merkitys,ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä,maiseman kannalta tärkeä,lähiympäristö	
Suositus	s1,y1	

NV

NV

407 TERVEYSTIEN TYÖVÄEN ASUNNOT 3

Terveystie 6, 05200 RAJAMÄKI

375

Tehtaiden siirtyessä Oy Alkoholiliike Ab:n hallintaan 1932 alkoi voimakas laajentaminen. Vuonna 1935 tehdas rakennutti neljä, ja vuonna 1938 kahdeksan arkkitehti Erkki Huttusen suunnittelemaa paritaloa. Arkkitehtonisesti korkeatasoinen funktionalistinen paritalo, huolellisesti detaljoitu. Perustuu tyyppiajatteluun. Terveystien, Isokalliontien, Puistotien ja Sammontien rajaama korttelikonaisuus, jonka keskellä visuaalisesti yhtenäinen ”korttelipiha”.

Vuonna 1935 arkkitehti Erkki Huttunen laati suunnitelmat kahden perheen työväenasunnoiksi Terveystien varteen. Rakennukset ovat edelleen asuinkäytössä. Rakennukset ovat arkkitehtonisesti korkeatasoisia. Neljän rakennuksen ryhmä muodostaa Terveystien varteen yhtenäisen funktionalististen rakennusten rivin. Isokalliontien varren paritalojen ja kahden pienemmän asuintalon kanssa yhdessä rakennukset rajaavat korttelin keskelle visuaalisesti yhtenäisen suuren yhteispihan. Piharakennuksia on yksi kahta asuinrakennusta kohti. Rakennukset on suunniteltu betonijalustalle. Ulkoseinät on muurattu tiilestä ja rapattu kalkkilaastilla. Asunnot käsittävät kaksi huonetta ja keittiön ja ne on sijoitettu symmetrisesti keskiakselin molemmin puolin. Rakennuksen päädyissä sijaitsevien sisäänkäyntien yhteydessä on puolipyöreät avoterassit. Terassi, kulmaikkunat ja alkuperäinen tasakatto loivat modernistisen, perinteisestä suomalaisesta pienasunnosta poikkeavan ilmeen ja rakennuksia kutsuttiinkin asukkaiden keskuudessa leikkisästi ”Jerikon muureiksi”. Rakennuksissa on osittain kellari. Alkuperäinen tasakatto on myöhemmin korvattu harjakatolla, jolloin rakennuksen kulmiin on sijoitettu ullakon portaat. Terassien alunperin avoimet teräskaiteet on jälkikäteen muutettu puisiksi umpikaiteiksi ja yhteen rakennuksista on tehty yläkerta, jolloin rakennuksen ullakon ikkunoita on suurennettu. Rakennuksista on säilynyt piirustusmateriaalia Altia Oyj:n arkistossa sekä Suomen rakennustaiteen museolta löytyvässä Erkki Huttusen jäämistössä.

Arvotus	1	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:		
Arvioitu valmistumisaika	1935	
Säilyneisyys	Ulkoasu muuttunut: tasakatto harjakatoksi, ullakon portaat, kuistien kaiteet. Kunto melko hyvä	
Luettelointiperuste	a,h,y	
Luettelointiperuste, tarkennus	arkkitehtuuri korkeatasoista,suunnittelija,kaavahistoriallinen merkitys,paikallishistoriallinen merkitys,rakennushistoriallinen merkitys,ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä,maiseman kannalta tärkeä,lähiympäristö	
Suositus	s1,y1	

NV

NV

408 TERVEYSTIEN TYÖVÄEN ASUNNOT 4

Terveystie 8, 05200 RAJAMÄKI

375

Tehtaiden siirtyessä Oy Alkoholiliike Ab:n hallintaan 1932 alkoi voimakas laajentaminen. Vuonna 1935 tehdas rakennutti neljä, ja vuonna 1938 kahdeksan arkkitehti Erkki Huttusen suunnittelemaa paritaloa. Arkkitehtonisesti korkeatasoinen funktionalistinen paritalo, huolellisesti detaljoitu. Perustuu tyyppiajatteluun. Terveystien, Isokalliontien, Puistotien ja Sammontien rajaama korttelikonaisuus, jonka keskellä visuaalisesti yhtenäinen ”korttelipiha”.

Vuonna 1935 arkkitehti Erkki Huttunen laati suunnitelmat kahden perheen työväenasunnoiksi Terveystien varteen. Rakennukset ovat edelleen asuinkäytössä. Rakennukset ovat arkkitehtonisesti korkeatasoisia. Neljän rakennuksen ryhmä muodostaa Terveystien varteen yhtenäisen funktionalististen rakennusten rivin. Isokalliontien varren paritalojen ja kahden pienemmän asuintalon kanssa yhdessä rakennukset rajaavat korttelin keskelle visuaalisesti yhtenäisen suuren yhteispihan. Piharakennuksia on yksi kahta asuinrakennusta kohti. Rakennukset on suunniteltu betonijalustalle. Ulkoseinät on muurattu tiilestä ja rapattu kalkkilaastilla. Asunnot käsittävät kaksi huonetta ja keittiön ja ne on sijoitettu symmetrisesti keskiakselin molemmin puolin. Rakennuksen päädyissä sijaitsevien sisäänkäyntien yhteydessä on puolipyöreät avoterassit. Terassi, kulmaikkunat ja alkuperäinen tasakatto loivat modernistisen, perinteisestä suomalaisesta pienasunnosta poikkeavan ilmeen ja rakennuksia kutsuttiinkin asukkaiden keskuudessa leikkisästi ”Jerikon muureiksi”. Rakennuksissa on osittain kellari. Alkuperäinen tasakatto on myöhemmin korvattu harjakatolla, jolloin rakennuksen kulmiin on sijoitettu ullakon portaat. Terassien alunperin avoimet teräskaiteet on jälkikäteen muutettu puisiksi umpikaiteiksi ja yhteen rakennuksista on tehty yläkerta, jolloin rakennuksen ullakon ikkunoita on suurennettu. Rakennuksista on säilynyt piirustusmateriaalia Altia Oyj:n arkistossa sekä Suomen rakennustaiteen museolta löytyvässä Erkki Huttusen jäämistössä.

Arvotus	1	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:		
Arvioitu valmistumisaika	1935	
Säilyneisyys	Ulkoasu muuttunut: tasakatto harjakatoksi, ullakon portaat, kuistien kaiteet. Kunto melko hyvä	
Luettelointiperuste	a,h,y	
Luettelointiperuste, tarkennus	arkkitehtuuri korkeatasoista,suunnittelija,kaavahistoriallinen merkitys,paikallishistoriallinen merkitys,rakennushistoriallinen merkitys,ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä,maiseman kannalta tärkeä,lähiympäristö	
Suositus	s1,y1	

NV

NV

409 ISOKALLIONTIENTEN TYÖVÄEN JA ALEMPIEN TOIMIHENKILÖIDEN ASUNNOT 1

Isokalliontie 3, 05200 RAJAMÄKI

375

Tehtaiden siirtyessä Oy Alkoholiliike Ab:n hallintaan 1932 alkoi voimakas laajentaminen. Vuonna 1935 tehdas rakennutti neljä, ja vuonna 1938 kahdeksan arkkitehti Erkki Huttusen suunnittelemaa paritaloa. Arkkitehtonisesti korkeatasoinen funktionalistinen paritalo, huolellisesti detaljoitu. Perustuu tyyppiajatteluun. Terveystien, Isokalliontien, Puistotien ja Sammontien rajaama korttelikokonaisuus, jonka keskellä visuaalisesti yhtenäinen "korttelipiha".

Vuonna 1937 Alko päätti rakennuttaa lisää kahden huoneen ja keittiön asuntoja. Säästävyysyistä asunnot suunniteltiin kahden perheen taloiksi. Näitä arkkitehti Erkki Huttusen suunnittelemaa paritaloja valmistui vuonna 1938 Isokalliontien varteen kahdeksan kappaletta. Varhaisissa suunnitelmissa Isokalliontien pohjoispuolella esiintyy vielä yhdeksäskin, mutta se on jäänyt toteutumatta. Talosta laadittiin kaksi versiota, tyypit A ja B. Pienempi, työväelle tarkoitettu tyyppi B sijoitettiin Terveystien talojen kanssa samaan kortteliin. Toiselle puolelle tietä rakennettiin hieman suuremmat asunnot tehtaan alemmalle johtohenkilökunnalle. Asunnot noudattelevat vuoden 1935 asuntoja nurkkaikkunoineen ja avoterasseineen. Asuntopinta-alat ovat kuitenkin suuremmat ja keittiöstä on oma uloskäynti. Terassit on toteutettu sisäänvedettyinä kulmaukseina, mikä antaa rakennuksille hyvin modernin ja persoonallisen ilmeen. Rakennukset ovat edellisten tapaan ulkoseiniltään tiiltä ja kalkkimaalilla valkoiseksi rapatut. Kattomuotona on leimallinen harjakatto, mihin seikkaan on saattanut vaikuttaa yhtiön johdon mielipide. Katto on punatiiltä. Rakennuksissa on osittainen kellari. Piharakennuksia on yksi yhtä asuinrakennusta kohti. Terassien alunperin avoimet teräskaitteet on jälkikäteen muutettu puisiksi umpikaiteiksi. Tyypin A asuntojen ullakolle on 1970-luvulla lisätty makuuhuone ja wc-tilat, missä yhteydessä ikkunoita on suurennettu. Rakennuksista on säilynyt piirustusmateriaalia Altia Oyj:n piirustusarkistossa sekä Suomen rakennustaiteen museolta löytyvässä Erkki Huttusen jäämistössä.

Arvotus	1	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:		
Arvioitu valmistumisaika	1938	
Sailyneisyys	Ulkoasu osittain muuttunut: kuistien kaitteet. Kunto melko hyvä	
Luettelointiperuste	a,h,y	
Luettelointiperuste, tarkennus	arkkitehtuuri korkeatasoista, suunnittelija, kaavahistoriallinen merkitys, paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö	
Suositus	s1,y1	

NV

NV

410 ISOKALLIONTIENTEN TYÖVÄEN JA ALEMPIEN TOIMIHENKILÖIDEN ASUNNOT 2

Isokalliontie 3, 05200 RAJAMÄKI

375

Tehtaiden siirtyessä Oy Alkoholiliike Ab:n hallintaan 1932 alkoi voimakas laajentaminen. Vuonna 1935 tehdas rakennutti neljä, ja vuonna 1938 kahdeksan arkkitehti Erkki Huttusen suunnittelemaa paritaloa. Arkkitehtonisesti korkeatasoinen funktionalistinen paritalo, huolellisesti detaljoitu. Perustuu tyyppiajatteluun. Terveystien, Isokalliontien, Puistotien ja Sammontien rajaama korttelikokonaisuus, jonka keskellä visuaalisesti yhtenäinen "korttelipiha".

Vuonna 1937 Alko päätti rakennuttaa lisää kahden huoneen ja keittiön asuntoja. Säästävyysyistä asunnot suunniteltiin kahden perheen taloiksi. Näitä arkkitehti Erkki Huttusen suunnittelemaa paritaloja valmistui vuonna 1938 Isokalliontien varteen kahdeksan kappaletta. Varhaisissa suunnitelmissa Isokalliontien pohjoispuolella esiintyy vielä yhdeksäskin, mutta se on jäänyt toteutumatta. Talosta laadittiin kaksi versiota, tyypit A ja B. Pienempi, työväelle tarkoitettu tyyppi B sijoitettiin Terveystien talojen kanssa samaan kortteliin. Toiselle puolelle tietä rakennettiin hieman suuremmat asunnot tehtaan alemmalle johtohenkilökunnalle. Asunnot noudattelevat vuoden 1935 asuntoja nurkkaikkunoineen ja avoterasseineen. Asuntopinta-alat ovat kuitenkin suuremmat ja keittiöstä on oma uloskäynti. Terassit on toteutettu sisäänvedettyinä kulmaukseina, mikä antaa rakennuksille hyvin modernin ja persoonallisen ilmeen. Rakennukset ovat edellisten tapaan ulkoseiniltään tiiltä ja kalkkimaalilla valkoiseksi rapatut. Kattomuotona on leimallinen harjakatto, mihin seikkaan on saattanut vaikuttaa yhtiön johdon mielipide. Katto on punatiiltä. Rakennuksissa on osittainen kellari. Piharakennuksia on yksi yhtä asuinrakennusta kohti. Terassien alunperin avoimet teräskaitteet on jälkikäteen muutettu puisiksi umpikaiteiksi. Tyypin A asuntojen ullakolle on 1970-luvulla lisätty makuuhuone ja wc-tilat, missä yhteydessä ikkunoita on suurennettu. Rakennuksista on säilynyt piirustusmateriaalia Altia Oyj:n piirustusarkistossa sekä Suomen rakennustaiteen museolta löytyvässä Erkki Huttusen jäämistössä.

Arvotus	1	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:		
Arvioitu valmistumisaika	1938	
Säilyneisyys	Ulkoasu osittain muuttunut: kuistien kaitteet. Kunto melko hyvä	
Luettelointiperuste	a,h,y	
Luettelointiperuste, tarkennus	arkkitehtuuri korkeatasoista, suunnittelija, kaavahistoriallinen merkitys, paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö	
Suositus	s1,y1	

NV

NV

403

INSINÖÖRIASUNNOT 2

Olantie 1, 05200 RAJAMÄKI

375

1950-luvulla tehtaan asuinalueelle rakennettiin kolme kolmen asuinrakennuksen ryhmää. Kaksi ryhmistä sijoittuu Tykkitorninmäelle, yksi rautatien itäpuolelle. Arkkitehtuuriltaan moderni rakennus, jossa asuinrakennus, autotalli ja aidat rajaavat sisääntulopihan sisäänkäyntijulkisivun puolelle. Perustuu tyyppiajatteluun. Osa Tykkitorninmäen puistomaista miljöötä.

Tykkitorninmäen itäreunalla sijaitsee kolme johtajien perheille suunniteltua asuntoa, jotka ovat valmistuneet vuosina 1960 - 1962. Rakennuksista kaksi on tällä hetkellä julkisessa käytössä, yksi asuntona. Modernit rakennukset on suunnitellut arkkitehti Einari Teräsvirta. Alkuperäiset piirustukset löytyivät Altia Oyj:n arkistosta. Rakennukset ovat keskenään samanlaisia. Asuinosa ja siihen aidoin yhdistyvä autotalli muodostavat rajatun pihan sisäänkäynnin puolelle. Vapaampaa pihatilaa jää asuinosan ympärille. Yhteen tasoon sijoituvassa asunnossa on viisi asuinhuonetta, keittiö, kylpyhuone ja erillinen pikkuvessa. Koko asunnon alla on kellari. Yksikerroksisten rakennusten runko on rankarakenteinen. Sokkeli on betonia. Julkisivumateriaaleina ovat valkoinen rakennuslevy ja tummanruskeaksi maalattu pystylaudoitus. Kate on ruskeaa huopaa. Varhaisimmissa piirustuksissa kattomuotona on pulpettikatto, mutta se on vaihtunut harjakatoksi jo suunnitteluvaiheessa. Ikkunajako on vaihteleva. Koristeaiheina toimii sisääntulopihan aidan rimoitus.

Arvotus	1	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:		
Arvioitu valmistusaika	1962	
Säilyneisyys	ulkoasu alkuperäisen kaltainen, julkisivulevytys värjäätynyt	
Luettelointiperuste	a,h,y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennusaikansa hyvä edustaja ,paikallishistoriallinen merkitys,rakennushistoriallinen merkitys,ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä,tärkeä,maiseman kannalta tärkeä,lähiympäristö	
Suositus	s1,y1	

NV

NV

397 JOHTAJIEN MAJA

Villentie 5, 05200 RAJAMÄKI

375

Alunperin virkamiesasunnoksi 1947 rakennettu rakennus. Toiminut myöhemmin tehtaan johtajien edustustilana. Sisätilat vaurioituneet. Arkkitehtuuriltaan sympaattinen 1940-luvun rakennus. Osa Tykkitorninmäen puistomaista miljööä.

Vuonna 1947 valmistunut johtajien maja sijaitsee Tykkitorninmäen länsirinteessä. Rakennus on toiminut alunperin johtajien edustustilana ja myöhemmin mm. sosiaalipäällikön asuntona. Tällä hetkellä rakennus on tyhjiällä. Rakennuksen sisätilat ovat vaurioituneet. Pihapiiriin kuuluu autotallirakennus. Pihapiirin länsipuolella sijaitsee kaksi uudehkoa omakotitaloa, pohjoisessa se rajautuu Tykkitorninmäen rakentamattomaan metsäalueeseen. Rakennuksen suunnittelijasta ei ole löytynyt tietoa. Piirustusmateriaalia löytyi Altia Oyj:n piirustusarkistosta. Rakennus on puolitoistakerroksinen, mittasuhteiltaan sympaattinen asuinrakennus. Pohjaratkaisussa tilat ryhmittyvät vapaasti rakennuksen keskellä sijaitsevan portaan ympärille. Koko rakennuksen alalla on kellari. Julkisivut ovat vaaleaksi rapatut, kattomuotona on harjakatto. Rakennus on rungoltaan puuta, sokkeli on betonia. Katemateriaalina on punatiili. Länsijulkisivua hallitsee katon poikkipääty. Rakennuksen ikkunat on levytetty umpeen. Kuidissa on koristeellinen puurimoitus.

Arvotus	1	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:		
Arvioitu valmistumisaika	1947	
Sailyneisyys	ulkoasu alkuperäisen kaltainen	
Luettelointiperuste	a,h,y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennusaikansa hyvä edustaja ,paikallishistoriallinen merkitys,rakennushistoriallinen merkitys,ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä,maiseman kannalta tärkeä,lähiympäristö	
Suositus	s1,y1	

391 VIRKAILIJASAUNA

Olantie, 05200 RAJAMÄKI

375

Tärkeä osa tehdasyhdyskunnan historiaa. Tehdas huolehti työntekijöistään rakentamalla työntekijöilleen yhteiseen käyttöön tarkoitettuja julkisia rakennuksia. Alkuperäinen käyttötarkoitus säilynyt. Sijaitsee Tykkitorinmäen itärinteessä jyrkässä maastossa. Osa Tykkitorinmäen puistomaista miljöötä.

Virkailijasauna Tykkitorinmäen itärinteessä on Altia Oyj:n luettelon mukaan vuodelta 1922. Alkuperäiset, Altia Oyj:n piirustusarkistosta löytyneet piirustukset on kuitenkin päivätty kesäkuulle 1923 ja ne on signeerannut tehtaan rakennusmestari Heikki Kolehmainen. Piirustusten mukaan rakennus on alunperin jakaantunut miestensaunaan ja naistensaunaan, joihin kumpaankin on ollut oma sisäänkäynti rakennuksen päistä. Saunaa on kuitenkin käytetty pääasiassa perhesaunana, niin että toinen sauna pää oli varattu virkailijoiden perheiden käyttöön, toinen työntekijöiden perheiden käyttöön. Myöhemmin sisätiloja on uudelleenjärjestelty. Rakennus on Altia Oyj:n omistuksessa ja toimii edelleen edustussaunana. Vanhassa valokuvassa rakennus on vielä hirsipintainen. Nykyisin se on lautaverhottu ja maalattu turkoosiksi. Vuorilaudat ovat valkoiset. Sokkeli on muurattu luonnonkivistä, katemateriaalina on punatiili. Rakennuksen ulkoasuun ei ole tehty suuria muutoksia. Ullakolla on koristeellinen kahdeksankulmainen ikkuna. Rakennuksen pihapiirissä on maakellari.

Arvotus	1	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:		
Arvioitu valmistumisaika	1922	
Säilyneisyys	ulkoasu alkuperäisen kaltainen, kunto melko hyvä	
Luettelointiperuste	a,h,y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennusaikansa hyvä edustaja ,paikallishistoriallinen merkitys,rakennushistoriallinen merkitys,ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä,maiseman kannalta tärkeä,lähiympäristö	
Suositus	s1,y1	

NV

NV

392 VIERASMAJA

Patruunatie 8, 05200 RAJAMÄKI

375

Alueen vanhimpia rakennuksia. Tehtaan isännöitsijän asunnoksi rakennettu. Toiminut myös tehtaan konttorina. Osa Tykkitorinmäen puistomaista miljööstä.

Alunperin isännöitsijän asunnoksi suunniteltu rakennus on vuodelta 1890. Hieman myöhemmin isännöitsijälle rakennettiin uusi huvila mäelle asemaa vastapäätä ja isännöitsijän siihenastista asuntoa laajennettiin Tehtaitten konttoriksi. Myöhemmin rakennus on toiminut mm. vierasmajana. Vierasmaja on edelleen Altia Oyj:n omistuksessa. Rakennus sijaitsee omassa rauhassaan Tykkitorinmäen itärinteellä. Pihapiiriin kuuluu ulkorakennus, joka on myös vuodelta 1890. Rakennuksen suunnittelijasta ei ole säilynyt tietoa, eikä alkuperäisiä piirustuksia ole löytynyt. Rakennus on läpikäynyt useita laajennus- ja muutosvaiheita, joten sen ulkoasu ja sisätilajärjestelyt ovat muuttuneet. Rakennus on puolitoistakerroksinen. Osassa rakennusta on kellari. Runkomateriaalina on hirsi, lautaverhoilu on väritykseltään mintunvihreä. Vuorilaudat ovat valkoiset. Sokkeli on muurattu luonnonkivistä ja katemateriaalina on pelti. Väritykseltään katto on harmaa. Ilmettä rakennukselle antavat pääjulkisivun symmetria ja kuistin koristeellinen kaide.

Arvotus	1	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:		
Arvioitu valmistumisaika	1890	
Säilyneisyys	ulkoasu muuttunut, kunto melko hyvä	
Luettelointiperuste	h,y	
Luettelointiperuste, tarkennus	paikallishistoriallinen merkitys,rakennushistoriallinen merkitys,ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä,maiseman kannalta tärkeä,lähiympäristö	
Suositus	s1,y1	

NV

NV

393 TARKASTAJAN ASUNTO

Olantie 5, 05200 RAJAMÄKI

375

Tehtaan tarkastajan asunto: kieltolain aikana kaikki alkoholin käsittely suoritettiin tarkastajan eli "kontrollöörin" valvonnassa. Alueen vanhimpia rakennuksia, siirretty paikalleen mahdollisesti muualta. Kaunis ja sopusuhtainen 1800-luvun lopun rakennus, huolellisesti detaljoitu. Osa Tykkitorinmäen puistomaista miljööstä.

Tehtaan ns. kontrollöörin eli tarkastajan asunto on peräisin vuodelta 1899, tehdasyhdyskunnan ensimmäisen rakennusvaiheen ajalta. Rakennus on mahdollisesti siirretty paikalleen muualta. Myöhemmin rakennus on toiminut mm. toimistotilana. Tällä hetkellä rakennus on vuokra-asuntona. Tarkastajan asunto sijaitsee Tykkitorinmäen itärinteellä hieman erillään muista rakennusryhmistä. Rakennus on puolitoistakerroksinen, harjakattoinen ja sopusuhtainen puurakennus. Se on osa Tykkitorinmäen puistomaista kokonaisuutta, johon kuuluvat myös muut alueen vanhimmat rakennukset. Pihapiiriin kuuluu ulkorakennus, joka myös on vuodelta 1899. Rakennuksen suunnittelijasta ei ole säilynyt tietoa, eikä alkuperäisiä piirustuksia ole löytynyt. Altia Oyj:n arkistosta löytyneistä pohjapiirroksista nähdään, että rakennus on rungotaan kahden huoneen syvyinen ja huonejärjestelyiltään melko symmetrinen. Huonetilat ryhmittyvät keskeisten aulatilojen ympärille molemmissa kerroksissa. Rakennuksen päätyyn sijoittuu apusisäänkäynti kuisteineen. Osassa rakennusta on kellari. Rakennuksen runkomateriaalina on hirsi, sokkeli on muurattu luonnonkivistä. Lautaverhoilu on maalattu vaaleanvihreäksi, vuorilaudat ovat valkoiset. Katemateriaalina on punatiili. Ikkunat ovat pääosin T-ikkunoita, mikä viittaa ikkunoiden uusimiseen. Pääsisäänkäynnin yhteydessä on tilava, koristeellinen avokuisti.

Arvotus	1	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:		
Arvioitu valmistusaika	1899	
Säilyneisyys	ulkoasu alkuperäisen kaltainen, kunto melko hyvä	
Luettelointiperuste	a,h,y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennusaikansa hyvä edustaja ,paikallishistoriallinen merkitys,rakennushistoriallinen merkitys,ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä,maiseman kannalta tärkeä,lähiympäristö	
Suositus	s1,y1	

NV

NV

394 VIRKAMIESASUNTO

Olantie 2, 05200 RAJAMÄKI

375

Tehtaan isännöitsijän ja johtajien asuinrakennus vuodelta 1924. Toiminut myös tehtaan kokoustilana. Ravintolaa varten tehty remontti 1995. Ulkoisista muutoksista huolimatta tyyllisesti sopusuhtainen. Erikoisen kattonsa ansiosta alueen mielenkiintoisimpia rakennuksia. Osa Tykkitorinmäen puistomaista miljööä.

Vuonna 1924 valmistui Tykkitorinmäen eteläosaan persoonallinen, mm. Tehtaiden isännöitsijän ja päällikön asuntona sekä koulutus- ja kokoustilana palvellut virkamiesasunto. Tällä hetkellä rakennuksessa toimii tilausravintola. Rakennuksen pihapiiriin kuuluu funkis-henkinen, valkoiseksi rapattu autotallirakennus sekä vuonna 1997 valmistunut tanssipaviljonki. Altia Oy:n arkistosta löytyneissä alkuperäispiirustuksissa on Arkkitehturbyrå Cronstedt & Schultzin leima. Piirustukset on päivätty 1923. Alunperin rakennus on ollut nykyistä lyhyempi ja samalla myös symmetrisempi. Alakerrassa sijaitsivat julkisemmat oleskelu- ja edustustilat sekä iso keittiö ja palvelijahuone, yläkerrassa perheen yksityisemmät makuuhuoneet. Rakennus on puolitoistakerroksinen. Sitä on pidennetty länsipäästä huoneen pituuden verran. Nykyiset lasiveranta ja itäpäädyn kuisti on lisätty ja pääsisäänkäynnin paikka on muutettu. Vertaamalla vanhoja valokuvia nykytilanteeseen voidaan päätellä, että lasiveranta ja itäpäädyn kuisti ovat myös itsessään muuttuneet matkan varrella. Ravintolaksi muuttamisen yhteydessä 1990-luvun puolivälissä on länsipäättyyn lisätty ulkopuoliset kierreportaat varapoistumistieksi. Rakennuksen runkorakenteena on osittain hirsi, osittain rankarakenne. Sokkeli on betonia. Lautaverhous on keltainen, vuorilaudat valkoiset. Katemateriaalina on punatiili. Erikoisen katto, eräänlainen auma- ja taitekaton yhdistelmä, on leimaa-antavin piirre rakennuksen ulkonäössä. Koristeaiheina toimivat myös kattoikkunat ja persoonallinen nurkkalaudoitus.

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:		
Arvioitu valmistumisaika	1924	
Sailyneisyys	ulkoasu muuttunut: rakennusta jatkettu, kuistimuutokset, kunto hyvä	
Luettelointiperuste	a,h,y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennusaikansa hyvä edustaja ,paikallishistoriallinen merkitys,rakennushistoriallinen merkitys,ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä,maiseman kannalta tärkeä,lähiympäristö	
Suositus	s1,y1	

NV

NV

424 SAUNARAKENNUS

Saunatie 7, 05200 RAJAMÄKI

375

Tärkeä osa tehdasyhdyskunnan historiaa. Tehdas huolehti työntekijöistään rakentamalla työntekijöilleen yhteiseen käyttöön tarkoitettuja rakennuksia. Tyypillistä 1950-luvun arkkitehtuuria.

Saunatien päässä sijaitseva rakennus on vuodelta 1954. Se sijaitsee metsän ympäröimänä erillään muista alueen rakennuksista. Pihapiirissä on pieni ulkorakennus. Asunnot ovat edelleen asuinkäytössä. Saunatiloja on vuokrattu mm. valokuvauskerhon käyttöön. Rakennuksen on suunnitellut arkkitehti Antero Pernaja. Rakennuksen alkuperäispiirustukset löytyivät Altia Oyj:n arkistosta. Rakennus edustaa tyypillistä 1950-luvun arkkitehtuuria. Ulkoasultaan se on säilynyt alkuperäisessä asussaan. Ensimmäisessä kerroksessa on kaksi suurelle kävijämäärälle suunniteltua saunaosastoa sekä oleskelutilaksi tarkoitettu halli, josta pääsee ulkoterassille. Toisessa kerroksessa on kaksi taloyhtiötyyppistä saunaa, joita kumpaakin kohden kaksi puku- ja pesuhuonetta. Kolmannessa kerroksessa on kolme asuntoa: kaksi kaksiota ja yksi yksiö. Kaksioissa on pienet rakennuksen päätyihin sijoittuvat parvekkeet. Rakennuksen runko on tiiltä, sokkeli betonia. Julkisivut ovat rapatut ja maalattu beigenvärisiksi. Julkisivuja koristaa saunaosaston ja porrashuoneen ulko-oven liuskekivimuuraus. Kattilahuoneen piippu on betonia. Kattomuotona on harjakatto. Katemateriaali on punatiiltä.

Arvotus	1	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:		
Arvioitu valmistumisaika	1954	
Säilyneisyys	Ulkoasu alkuperäisen kaltainen. Kunto melko hyvä.	
Luettelointiperuste	a,h,y	
Luettelointiperuste, tarkennus	arkkitehtuuri korkeatasoista,suunnittelija,paikallishistoriallinen merkitys,rakennushistoriallinen merkitys,ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä,maiseman kannalta tärkeä	
Suositus	s1,y1	

NV

NV

390 PUUTARHURIN TALO

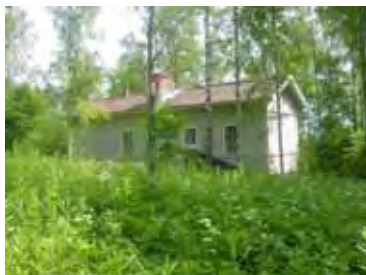
Olantie, 05200 RAJAMÄKI

375

Alueen vanhinta rakennuskantaa. Tehtaan puutarhuria varten rakennettu rakennus. Osa Tykkitorinmäen puistomaista miljöötä.

Vuodelta 1891 on peräisin pieni puutarhurin asunnoksi rakennettu mökki, joka sijaitsee edellä esitellyistä rakennuksista etelään. Myöhemmin rakennus on toiminut tehtaan esimieskerhona ja se on edelleen Altia Oyj:n omistuksessa. Rakennus sijoittuu lähelle Tykkitorinmäen jyrkkää koillisrinnettä. Alkuperäisiä piirustuksia ei ole löytynyt eikä rakennuksen suunnittelijasta ole säilynyt tietoa. Altia Oyj:n arkistoista löytyneissä, ilmeisesti nykytilanteen mukaisista piirustuksista, voidaan nähdä yksikerroksisen rakennuksen pitkänomaisen rungon jakaantuvan neljään lähes yhtä suureen osaan. Päätyihin sijoittuvat asuinhuoneet, keskimmaisissä on keittiö, ullakon ja kellarin portaat sekä muita pienempiä tiloja. Puutarhurin talon ulkoasu on alkuperäisen kaltainen. Rakennus on harjakattoinen, hirsirunkoinen ja lautaverhoiltu. Näkyvä sokkeli on nykyisin betonia, katemateriaalina on punatiili. Ikkunoissa on säilynyt kuusiruutuinen jaotus. Rakennuksen tämänhetkinen väri on vaalean siniharmaa, vuorilaudat ovat valkoiset. Aikaisempi julkisivuväri on ollut vaaleankeltainen.

Arvotus	1	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:		
Arvioitu valmistusaika	1891	
Säilyneisyys	ulkoasu alkuperäisen kaltainen, melko hyvä	
Luettelointiperuste	a,h,y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennusaikansa hyvä edustaja ,paikallishistoriallinen merkitys,rakennushistoriallinen merkitys,ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä,maiseman kannalta tärkeä,lähiympäristö	
Suositus	s1,y1	

NV

NV

398 NAISTENTALO

Toivojentie 3, 05200 RAJAMÄKI

375

Tehtaan naisvirkailijoille 1947 rakennettu asuntola. Rakennusta kutsutaan edelleen "Tipulaksi" alkuperäisen käyttötarkoituksen mukaan. Arkkitehtonisesti korkeatasoinen, moderni rakennus. Huolellisesti detaljoitu. Myös sisätiloissa (aulainterioorit) säilynyt alkuperäistä detaljointia. Osa Toivojentien modernia asuinalueita Tykkitorinmäellä.

Vuonna 1948 rakennettiin Tykkitorinmäelle kaksikerroksinen asuntola Tehtaan naispuolisten työntekijöiden asuntolaksi. Rakennuksen alkuperäisestä käyttötarkoituksesta juontuu sen kutsumanimi "Tipula". Rakennus on tällä hetkellä asuin- ja toimistokäytössä. Rakennus on osa Tykkitorinmäen modernien rakennusten kokonaisuutta. Pihapiirissä ei ole muita rakennuksia. Rakennuksessa on alunperin ollut 10 keskikäytävän varrelle sijoitettavaa asuntoa. Kukin asunto on käsittänyt huoneen, vesipistesyvennyksen ja pienen vaatehuoneen. Yhteiset wc ja keittiö sijaitsivat käytävällä. Asuntoja on myöhemmin yhdistelty niin, että tällä hetkellä niitä on kuusi, kaksi yksiötä ja neljä kaksiota. Sisääntulohalli kaartuvine portaineen ja alkuperäisine detaljeineen on komea. Rakennuksen on suunnitellut arkkitehti Einari Teräsvirta työskennellessään arkkitehti Erkki Huttusen toimistossa. Alkuperäiset piirustukset löytyivät Altia Oyj:n arkistoista. Tyyliään naistentalo on funktionalistinen, kaksikerroksinen, harjakattoinen rakennus. Rakennuksen runko on tiiltä, sokkeli betonia. Julkisivut ovat valkeaksi rapattuja, parvekkeiden pilarit punatiiltä. Katemateriaalina on punainen savitiili. Koko rakennuksen alla on kellari. Persoonallisen ilmeensä rakennukselle antavat räystäättömät päätyjulkisivut sekä sisäänvedetyt kulmaparvekkeet tiilipilareineen.

Arvotus	1	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:		
Arvioitu valmistusaika	1947	
Säilyneisyys	ulkoasu alkuperäisen kaltainen, kunto melko hyvä	
Luettelointiperuste	a,h,y	
Luettelointiperuste, tarkennus	arkkitehtuuri korkeatasoista, paikallishistoriallinen merkitys,rakennushistoriallinen merkitys,ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä,maiseman kannalta tärkeä,lähiympäristö	
Suositus	s1,y1	

NV

NV

396

LASTENTARHA

Villentie 4, 05200 RAJAMÄKI

375

Tärkeä osa tehdasyhdyskunnan historiaa. Tehdas huolehti työntekijöistään rakentamalla työntekijöilleen yhteiseen käyttöön tarkoitettuja julkisia rakennuksia. Toiminut mm. virkailijoiden kerho- ja ruokalarakennuksena. Arkkitehtuuriltaan juhlava rakennus 1920-luvulta. Sijaitsee keskeisesti Tykkitorninmäen eteläosassa. Osa Tykkitorninmäen puistomaista miljöötä.

Alunperin lastentarhaksi suunniteltu rakennus on vuodelta 1928. Se sijaitsee Tykkitorninmäellä, läntisimpänä inventoiduista rakennuksista. Rakennus on toiminut mm. virkailijoiden ruokala ja kerhorakennuksena, kudontasemana sekä partiolaisten kokoontumispaikkana. Tällä hetkellä se on asuinkäytössä. Altia Oyj:n arkistosta löytyneet alkuperäispiirustukset on allekirjoittanut rakennusmestari Heikki Kolehmainen ja ne on päivätty toukokuussa 1928. Alkuperäisessä pohjaratkaisussa alakerrassa oli eteinen, keittiö, kammari, sali ja aputiloja, ullakolla kolme huonetta. Myöhemmin kammari ja sali on yhdistetty ja myös ullakolle on remontoitu keittiö. Ulkoasultaan puolitoistakerroksinen, harjakattoinen rakennus on alkuperäisen kaltainen. Rungoltaan se on hirttä, sokkeli on betoninen. Julkisivut ovat vaaleaksi maalattua pystylautaa. Katemateriaalina on punatiili. Koko rakennuksen alla on kellari. Persoonallisen ilmeensä rakennukselle antavat länsijulkisivun kookkaat 24-ruutuiset ikkunat

Arvotus	1	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:		
Arvioitu valmistusaika	1928	
Säilyneisyys	ulkoasu alkuperäisen kaltainen, kunto melko hyvä	
Luettelointiperuste	a,h,y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennusaikansa hyvä edustaja ,paikallishistoriallinen merkitys,rakennushistoriallinen merkitys,ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä,maiseman kannalta tärkeä,lähiympäristö	
Suositus	s1,y1	

NV

NV

425 MUTKATIEEN PARITALOT 1

Mutkatie 4, 05200 RAJAMÄKI

375

Alkuperäinen käyttötarkoitus säilynyt. Tyypillinen 1950-luvun rakennus. Perustuu tyyppiajatteluun. Kolmen samanlaisen rakennuksen muodostama yhtenäinen kokonaisuus.

Vuonna 1956 valmistui Mutkatien varteen kolme identtistä paritaloa. Ne suunniteltiin tehtaan toimihenkilöiden asunnoiksi. Rakennukset ovat edelleen asuinkäytössä. Rakennuksilla on tilavat piha-alueet, jotka yhdistyvät visuaalisesti toisiinsa muodostaen kolmen rakennuksen ryhmästä yhtenäisen kokonaisuuden. Rakennusten suunnittelija ei ole tiedossa. Alkuperäiset piirustukset löytyivät Altia Oyj:n arkistosta. Varhaisen asemapiirroksen mukaan rakennuksia oli tarkoitus rakentaa alunperin neljä. Kaksikerroksiset rakennukset edustavat 1950-luvun sympaattista ja vaatimatonta arkkitehtuuria rapattuine julkisivuineen ja harjakattoineen. Rakennusten pohjaratkaisu on symmetrinen. Neliönmuotoinen pohjapinta-ala jakaantuu asuntojenpuoliksi pelikuvia olevien asuntojen kesken. Sisäinen porras sijoittuu asunnon keskelle huonetilojen jäädessä sen kummallekin puolelle. Alakerrassa portaan eri puolilla ovat keittiö ja olohuone, yläkerrassa kaksi makuuhuonetta. Koko rakennuksen alla on kellari. Rakennusten ulkoasu on alkuperäisen kaltainen. Rakennusten runko on tiiltä, sokkeli betonia. Julkisivut ovat vaaleiksi rapatut. Katot ovat vihreää huopaa. Ikkunajaotus on tyypillinen 1950-luvulle tyypillinen yhtenäinen ruutu tuuletusikkunalla. Ikkunoiden puuosat on maalattu vihreiksi. Puisten ulko-ovien pikkuikkunat luovat sisäänkäyntiin persoonallisuutta.

Arvotus	1	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:		
Arvioitu valmistumisaika	1956	
Sailyneisyys	Ulkoasu alkuperäisen kaltainen. Kunto melko hyvä.	
Luettelointiperuste	a,h,y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennusaikansa hyvä edustaja ,rakennustyyppinsä hyvä edustaja,paikallishistoriallinen merkitys,ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä,maiseman kannalta tärkeä,lähiympäristö	
Suositus	s1,y1	

NV

389

KUKKOLA

Olantie 4, 05200 RAJAMÄKI

375

Alueen vanhinta rakennuskantaa. Toiminut tehtaan konttorina. Nimitys "Kukkola" ajalta, jolloin rakennus toimi nuorten miesten asuntolana. Kuuluu ympäristöltään yhtenäiseen pihapiirikokonaisuuteen, jonka muodostavat kaksi asuinrakennusta ja noppamainen piharakennus sekä tallirakennus. Osa Tykkitorinmäen puistomaista miljööstä.

Alunperin työnjohtajan asunnoksi rakennettu rakennus on vuodelta 1890 edustaen alueen vanhinta rakennuskantaa. 1920-luvun omistajavaihdoksen ja perinpohjaisen konttoritöiden, kirjanpidon ja myyntiorganisaation uudelleenjärjestelyn myötä vanha konttorihuoneisto (kohde 10) kävi ahtaaksi ja työnjohtajan asunto laajennettiin konttorikäyttöön. Myöhemmin rakennus on toiminut mm. nuorten työmiesten asuinrakennuksena, mistä se on saanut kutsumanimikseen "Kukkola". Rakennus muodostaa pihapiirin yhdessä alueen vanhimman asuinrakennuksen (kohde 6), tallirakennuksen sekä pienen noppamaisen piharakennuksen kanssa. Rakennuksesta ei ole löytynyt alkuperäisiä piirustuksia eikä sen suunnittelijasta tietoa. Altia Oyj:n arkistoista löytyneissä nykytilaa kuvaavista piirustuksista näkyy, että rakennuksen runko on kahden huoneen syvyinen ja että nykyinen pohjaratkaisu perustuu keskikäytävän varrelle sijoittuviin huonetiloihin. Ulkoasultaan yksikerroksinen Kukkola on perinteinen harjakattoinen kookas hirsirakennus. Eri aikoina tehdyistä muutoksista huolimatta mittasuhteet ovat säilyneet sopusuhtaisina, ikkunoissa on säilynyt kuusi- ja yhdeksänruutuinen jako. Kirjassa "Rajamäen Tehtaat 1888-1963" sivulla 205 olevasta vanhasta valokuvasta nähdään, että rakennuksen toimiessa konttorina on pihan puolella ollut kaksi komeaa sisäänkäyntikuistia portaikkoineen. Kukkola on hirsirunkoinen, sokkeli on luonnonkiveä. Katemateriaalina on punatiili. Väriykseltään rakennus on vaalean siniharmaa, vuorilaudat ovat valkoiset. Ilmettä antavat ikkunoiden ruskeat puuosat ja punaruskeat ovet.

Arvotus	1	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:		
Arvioitu valmistusaika	1890	
Säilyneisyys	ulkoasu osittain muuttunut, kuistimuutokset, julkisivumaalaus rapistunut	
Luettelointiperuste	a,h,y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennusaikansa hyvä edustaja ,paikallishistoriallinen merkitys,rakennushistoriallinen merkitys,ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä,maiseman kannalta tärkeä,lähiympäristö	
Suositus	s1,y1	

NV

NV

388

VIHREÄ TALO

Olantie 6, 05200 RAJAMÄKI

375

Alueen vanhin rakennus. Alkuperäinen käyttötarkoitus säilynyt. Kuuluu ympäristöltään yhtenäiseen pihapiirikokonaisuuteen, jonka muodostavat kaksi asuinrakennusta ja noppamainen piharakennus sekä tallirakennus. Osa Tykkitorinmäen puistomaista miljööä.

Asuntokasarmien lisäksi rakennettiin tehtaan alkuaikoina muutamia yksittäisiä asuinrakennuksia Tykkitorinmäen koillisosaan. Näistä yksi on vuonna 1889 valmistunut toimihenkilöiden asunto mäen jyrkän rinteen reunalla lähellä tehdasaluetta. Tämä rakennus, jota tässä inventoinnissa kutsutaan nimellä "Vihreä talo", on vanhin tehdasyhdyskunnan asuinalueen säilyneistä rakennuksista. Rakennus on edelleen asuinkäytössä. Puolitoistakerroksinen vihreä talo muodostaa pihapiirin yhdessä. Kukkolan (kohde 7), pitkänomaisen tallirakennuksen sekä pienen noppamaisen piharakennuksen kanssa. Rakennuksesta ei ole löytynyt alkuperäisiä piirustuksia eikä sen suunnittelijasta ole säilynyt tietoa. Vihreän talon runko on kahden huoneen syvyinen. Suorakulmaisen rakennuksen kummallakin pitkällä sivulla on kuisti. Ulkoasultaan puolitoistakerroksinen Vihreä talo on perinteinen harjakattoinen, melko kookas asuinrakennus. Kuisteja on ilmeisesti laajennettu tai muutettu. Kuusiruutuinen ikkunaajaotus on säilynyt. Vihreä talo on hirsirunkoinen ja lautaverhottu, sokkeli on tehty luonnonkivistä kuisteja lukuun ottamatta. Katemateriaalina on punatiili. Väriykseltään rakennus on nimensä mukaisesti vihreä, vuorilaudat ovat valkoiset. Koristeaiheina voidaan pitää julkisivulaudoituksen jakamista vuorilaudoilla kenttiin sekä ullakon puolipyöreää ikkunaa.

Arvotus	1	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:		
Arvioitu valmistumisaika	1889	
Säilyneisyys	ulkoasu osittain muuttunut, kuistimuutokset, julkisivumaalaus rapistunut	
Luettelointiperuste	a,h,y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennusaikansa hyvä edustaja ,paikallishistoriallinen merkitys,rakennushistoriallinen merkitys,ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä,maiseman kannalta tärkeä,lähiympäristö	
Suositus	s1,y1	

NV

NV

387 TÖNJOHTAJIEN ASUNNOT 3

Tapiontie 6, 05200 RAJAMÄKI

375

Yksi vuonna 1922 rakennetun neljän työväenasunnon ryhmästä, jossa joka toinen keskenään samanlainen. Neljäs rakennuksista hävinnyt, ei esiinny enää 1950-luvun pohjakartassa. Alkuperäinen käyttötarkoitus säilynyt. Ainoat säilyneet 1920-luvun tyyppitalot. Osa kolmen rakennuksen muodostamaa kokonaisuutta Tykkitorinmäen päällä. Osa Tykkitorinmäen puistomaista miljöötä. Umpikuisti.

Vuonna 1922 Tykkitorinmäen pohjoisosaan valmistui rivi yhden perheen taloja, joita vanhan valokuvan taakse kirjoitetussa tekstissä kutsutaan työnjohtajien asunnoiksi. Alun perin rakennuksia oli rivissä neljä, niin että joka toinen rakennus oli keskenään samankaltainen. Nykyisin rakennuksista on kolme jäljellä, ja ne ovat alueen ainoat säilyneet 1920-luvun tyyppitalot. Rakennusten suunnittelijasta ei ole säilynyt tietoa. Raportissa esiintyvät piirustukset on piirretty uudestaan Altia Oyj:n arkistosta löytyneen materiaalin pohjalta. Kaikissa asunnoissa on tilava lasikuisti, joka piirustusten mukaan on lisätty 1930-luvulla. Pienemmissä asunnoissa on alakerrassa kaksi huonetta ja keittiö, yläkerrassa kaksi huonetta ja wc-tilat, jotka on rakennettu myöhemmin. Isommassa asunnossa on näiden lisäksi alakerrassa sivusisäänkäynti ja kaksi pienempää huonetta sekä yksi lisähuone yläkerrassa. Rakennuksille on alunperin kuulunut pareittain yhteinen ulkokuone. Molemmat ulkokuoneet ovat säilyneet ja toimivat nykyään varastoina. puoliostakerroksiset työnjohtajien asunnot ovat hirsirunkoisia. Sokkelin materiaalina on betoni, katteen materiaalina on nykyisin punatiili. Tämänhetkinen väritus on vaalean siniharmaa, vuorilaudat ovat valkoiset. Aikaisempi väritus on ollut vaaleankeltainen. Ikkunajaotus on pääosin pieniruutuista, ikkunatyyppejä on useita. Kaikille kolmelle rakennukselle yhteinen on kuusiruutuinen ikkunatyyppi. Kuistien ikkunat ovat yhtenäisiä, isompia ruutuja. Sympaattinen yksityiskohta ovat sinisiksi maalatut ikkunoiden puuosat.

Arvotus	1	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:		
Arvioitu valmistumisaika	1922	
Sailyneisyys	ulkoasu alkuperäisen kaltainen, julkisivumaalaus rapistunut	
Luettelointiperuste	a,h,y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennusaikansa hyvä edustaja ,rakennustyyppinsä hyvä edustaja,paikallishistoriallinen merkitys,rakennushistoriallinen merkitys,ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä,maiseman kannalta tärkeä,lähiympäristö	
Suositus	s1,y1	

NV

NV

Yksi vuonna 1922 rakennetun neljän työväenasunnon ryhmästä, jossa joka toinen keskenään samanlainen. Neljäs rakennuksista hävinnyt, ei esiinny enää 1950-luvun pohjakartassa. Alkuperäinen käyttötarkoitus säilynyt. Ainoat säilyneet 1920-luvun tyyppitalot. Osa kolmen rakennuksen muodostamaa kokonaisuutta Tykkitorinmäen päällä. Osa Tykkitorinmäen puistomaista miljöötä. Umpikuisti, poikkipääty.

Vuonna 1922 Tykkitorinmäen pohjoisosaan valmistui rivi yhden perheen taloja, joita vanhan valokuvan taakse kirjoitetussa tekstissä kutsutaan työnjohtajien asunnoiksi. Alun perin rakennuksia oli rivissä neljä, niin että joka toinen rakennus oli keskenään samankaltainen. Nykyisin rakennuksista on kolme jäljellä, ja ne ovat alueen ainoat säilyneet 1920-luvun tyyppitalot. Rakennusten suunnittelijasta ei ole säilynyt tietoa. Raportissa esiintyvät piirustukset on piirretty uudestaan Altia Oyj:n arkistosta löytyneen materiaalin pohjalta. Kaikissa asunnoissa on tilava lasikuisti, joka piirustusten mukaan on lisätty 1930-luvulla. Pienemmissä asunnoissa on alakerrassa kaksi huonetta ja keittiö, yläkerrassa kaksi huonetta ja wc-tilat, jotka on rakennettu myöhemmin. Isommassa asunnossa on näiden lisäksi alakerrassa sivusisäänkäynti ja kaksi pienempää huonetta sekä yksi lisähuone yläkerrassa. Rakennuksille on alunperin kuulunut pareittain yhteinen ulkokuone. Molemmat ulkokuoneet ovat säilyneet ja toimivat nykyään varastoina. puoliostakerroksiset työnjohtajien asunnot ovat hirsirunkoisia. Sokkelin materiaalina on betoni, katteen materiaalina on nykyisin punatiili. Tämänhetkinen väritus on vaalean siniharmaa, vuorilaudat ovat valkoiset. Aikaisempi väritus on ollut vaaleankeltainen. Ikkunajaotus on pääosin pieniruutuista, ikkunatyyppejä on useita. Kaikille kolmelle rakennukselle yhteinen on kuusiruutuinen ikkunatyyppi. Kuistien ikkunat ovat yhtenäisiä, isompia ruutuja. Sympaattinen yksityiskohta ovat sinisiksi maalatut ikkunoiden puuosat.

Arvotus	1	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:		
Arvioitu valmistumisaika	1922	
Sailyneisyys	ulkoasu alkuperäisen kaltainen, julkisivumaalaus rapistunut	
Luettelointiperuste	a,h,y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennusaikansa hyvä edustaja ,rakennustyyppinsä hyvä edustaja,paikallishistoriallinen merkitys,rakennushistoriallinen merkitys,ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä,maiseman kannalta tärkeä,lähiympäristö	
Suositus	s1,y1	

NV

NV

385 TYÖNJOHTAJIEN ASUNNOT 1

Tapiontie 2, 05200 RAJAMÄKI

375

Yksi vuonna 1922 rakennetun neljän työväenasunnon ryhmästä, jossa joka toinen keskenään samanlainen. Neljäs rakennuksista hävinnyt, ei esiinny enää 1950-luvun pohjakartassa. Alkuperäinen käyttötarkoitus säilynyt. Ainoat säilyneet 1920-luvun tyyppitalot. Osa kolmen rakennuksen muodostamaa kokonaisuutta Tykkitorinmäen päällä. Osa Tykkitorinmäen puistomaista miljöötä. Umpikuisti.

Vuonna 1922 Tykkitorinmäen pohjoisosaan valmistui rivi yhden perheen taloja, joita vanhan valokuvan taakse kirjoitetussa tekstissä kutsutaan työnjohtajien asunnoiksi. Alun perin rakennuksia oli rivissä neljä, niin että joka toinen rakennus oli keskenään samankaltainen. Nykyisin rakennuksista on kolme jäljellä, ja ne ovat alueen ainoat säilyneet 1920-luvun tyyppitalot. Rakennusten suunnittelijasta ei ole säilynyt tietoa. Raportissa esiintyvät piirustukset on piirretty uudestaan Altia Oyj:n arkistosta löytyneen materiaalin pohjalta. Kaikissa asunnoissa on tilava lasikuisti, joka piirustusten mukaan on lisätty 1930-luvulla. Pienemmissä asunnoissa on alakerrassa kaksi huonetta ja keittiö, yläkerrassa kaksi huonetta ja wc-tilat, jotka on rakennettu myöhemmin. Isommassa asunnossa on näiden lisäksi alakerrassa sivusisäänkäynti ja kaksi pienempää huonetta sekä yksi lisähuone yläkerrassa. Rakennuksille on alunperin kuulunut pareittain yhteinen ulkokuone. Molemmat ulkokuoneet ovat säilyneet ja toimivat nykyään varastoina. puoli-istakerroksiset työnjohtajien asunnot ovat hirsirunkoisia. Sokkelin materiaalina on betoni, katteen materiaalina on nykyisin punatiili. Tämänhetkinen väritus on vaalean siniharmaa, vuorilaudat ovat valkoiset. Aikaisempi väritus on ollut vaaleankeltainen. Ikkunajaotus on pääosin pieniruutuista, ikkunatyyppejä on useita. Kaikille kolmelle rakennukselle yhteinen on kuusiruutuinen ikkunatyyppi. Kuistien ikkunat ovat yhtenäisiä, isompia ruutuja. Sympaattinen yksityiskohta ovat sinisiksi maalatut ikkunoiden puuosat.

Arvotus	1	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:		
Arvioitu valmistumisaika	1922	
Sailyneisyys	ulkoasu alkuperäisen kaltainen, julkisivumaalaus rapistunut	
Luettelointiperuste	a,h,y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennusaikansa hyvä edustaja ,rakennustyyppinsä hyvä edustaja,paikallishistoriallinen merkitys,rakennushistoriallinen merkitys,ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä,maiseman kannalta tärkeä,lähiympäristö	
Suositus	s1,y1	

NV

NV

395 1920-LUVUN ASUINRAKENNUS

Villentie 4, 05200 RAJAMÄKI

375

Yksittäinen työväen asuinrakennus 1920-luvulta, piirustukset otsikoitu "Asuinrakennus, neljä huonetta ja keittiö". Alkuperäinen käyttötarkoitus säilynyt. Laajennus tehty vanhaa osaa kunnioittaen. Osa Tykkitorinmäen puistomaista miljöötä.

Tykkitorinmäen eteläosassa, modernien rakennusten ympäröimänä, sijaitsee vuodelta 1924 peräisin oleva puinen omakotitalo. Rakennus on edelleen asuinkäytössä. Pihapiiriin kuuluu autotallirakennus. Altia Oyj:n arkistosta löytyneissä alkuperäispiirustuksissa on Arkkitehturbyrå Cronstedt & Schultzin leima. Piirustukset on päivätty maaliskuussa 1923. Nykytilannetta kuvaavat pohjapiirrokset on piirretty puhtaaksi Altia Oyj:n arkistoista löytyneen piirustusmateriaalin pohjalta. Alkuperäispiirustusten mukaan rakennus on ollut alunperin noin kolmasosa nykyistä lyhyempi. Laajennusajankohdasta ei löytynyt tietoa. Laajennus on tehty alkuperäistä ulkoasua kunnioittaen, mm. samoja ikkunatyyppejä käyttäen. Puolitoistakerroksinen, harjakattoinen rakennus on rungotaan suorakaiteen muotoinen ja kahden huoneen syvyinen. Ensimmäisessä kerroksessa asuinhuoneet sijaitsevat etelänpuolella, aputilat pohjoispuolella. Ullakolla on kolme tilavaa makuuhuonetta ja pesutilat. Rakennuksessa on osittainen kellari. Rakennuksen runkomateriaalina on hirsi, sokkeli on betoninen. Pystylaudoitettu julkisivuverhous on maalattu valkoiseksi, katto on punatiiltä. Ikkunajaotus on valtaosaltaan pieniruutuista, poikkipäädystä ja kuisteissa on suurempi jako. Eteläjulkisivua hallitsee komea lasiveranta. Koristeaiheina toimivat nurkkalaudoitus, ovilaudoitus sekä ullakon puoliympyrän muotoiset ikkunat.

Arvotus	1	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:		
Arvioitu valmistusaika	1924	
Säilyneisyys	ulkoasu muuttunut: rakennusta jatkettu yhdellä huonelevyydellä, julkisivumaalaus rapistunut	
Luettelointiperuste	a,h,y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennusaikansa hyvä edustaja ,paikallishistoriallinen merkitys,rakennushistoriallinen merkitys,ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä,maiseman kannalta tärkeä,lähiympäristö	
Suositus	s1,y1	

NV

NV

411 ISOKALLIONTIEN TYÖVÄEN JA ALEMPIEN TOIMIHENKILÖIDEN ASUNNOT 3

Isokalliontie 3, 05200 RAJAMÄKI

375

Tehtaiden siirtyessä Oy Alkoholiliike Ab:n hallintaan 1932 alkoi voimakas laajentaminen. Vuonna 1935 tehdas rakennutti neljä, ja vuonna 1938 kahdeksan arkkitehti Erkki Huttusen suunnittelemaa paritaloa. Arkkitehtonisesti korkeatasoinen funktionalistinen paritalo, huolellisesti detaljoitu. Perustuu tyyppiajatteluun. Terveystien, Isokalliontien, Puistotien ja Sammontien rajaama korttelikokonaisuus, jonka keskellä visuaalisesti yhtenäinen "korttelipiha".

Vuonna 1937 Alko päätti rakennuttaa lisää kahden huoneen ja keittiön asuntoja. Säästävyysyistä asunnot suunniteltiin kahden perheen taloiksi. Näitä arkkitehti Erkki Huttusen suunnittelemaa paritaloja valmistui vuonna 1938 Isokalliontien varteen kahdeksan kappaletta. Varhaisissa suunnitelmissa Isokalliontien pohjoispuolella esiintyy vielä yhdeksäskin, mutta se on jäänyt toteutumatta. Talosta laadittiin kaksi versiota, tyypit A ja B. Pienempi, työväelle tarkoitettu tyyppi B sijoitettiin Terveystien talojen kanssa samaan kortteliin. Toiselle puolelle tietä rakennettiin hieman suuremmat asunnot tehtaan alemmalle johtohenkilökunnalle. Asunnot noudattelevat vuoden 1935 asuntoja nurkkaikkunoineen ja avoterasseineen. Asuntopinta-alat ovat kuitenkin suuremmat ja keittiöstä on oma uloskäynti. Terassit on toteutettu sisäänvedettyinä kulmaukseina, mikä antaa rakennuksille hyvin modernin ja persoonallisen ilmeen. Rakennukset ovat edellisten tapaan ulkoseiniltään tiiltä ja kalkkimaalilla valkoiseksi rapatut. Kattomuotona on leimallinen harjakatto, mihin seikkaan on saattanut vaikuttaa yhtiön johdon mielipide. Katto on punatiiltä. Rakennuksissa on osittainen kellari. Piharakennuksia on yksi yhtä asuinrakennusta kohti. Terassien alunperin avoimet teräskaitteet on jälkikäteen muutettu puisiksi umpikaiteiksi. Tyypin A asuntojen ullakolle on 1970-luvulla lisätty makuuhuone ja wc-tilat, missä yhteydessä ikkunoita on suurennettu. Rakennuksista on säilynyt piirustusmateriaalia Altia Oyj:n piirustusarkistossa sekä Suomen rakennustaiteen museolta löytyvässä Erkki Huttusen jäämistössä.

Arvotus	1	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:		
Arvioitu valmistumisaika	1938	
Sailyneisyys	Ulkoasu osittain muuttunut: kuistien kaitteet. Kunto melko hyvä	
Luettelointiperuste	a,h,y	
Luettelointiperuste, tarkennus	arkkitehtuuri korkeatasoista,suunnittelija,kaavahistoriallinen merkitys,paikallishistoriallinen merkitys,rakennushistoriallinen merkitys,ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä,maiseman kannalta tärkeä,lähiympäristö	
Suositus	s1,y1	

NV

NV

419 MESTARIEN PARITALOT 2

Puistokuja 10, 05200 RAJAMÄKI

375

Alkuperäinen käyttötarkoitus säilynyt. Arkkitehtonisesti mielenkiintoinen rakennus, huolellisesti detaljoitu. Osa Puistokujan miljöötä.

Puistokujan varressa sijaitsevat neljä samankaltaista paritaloa ovat valmistuneet vuonna 1948. Niiden suunnittelijana on toiminut arkkitehti Aarne Ervi. Rakennukset on suunniteltu tehtaan toimihenkilöiden asunnoiksi. Ne ovat edelleen asuinkäytössä. Neljän rakennuksen ryhmä muodostaa oleellisen osan Puistokujan alueen vaaleasta ja modernistisesta miljööstä. Rakennusten pihat rajautuvat rakentamattomaan metsään. Piharakennus on asuntojen yhteinen. Rakennuksia alettiin suunnitella vuonna 1945. Varhaisen asemapiirrosluonnoksen mukaan samankaltaisia rakennuksia oli alunperin tarkoitus rakentaa alueelle parisenkymmentä. Rakennuksista on säilynyt piirustusmateriaalia Altia Oyj:n piirustusarkistossa sekä Suomen rakennustaiteen museolta löytyvässä Aarne Ervin toimiston jäämistössä. Rakennukset ovat puolitoistakerroksisia ja harjakattoisia. Pohjaratkaisu on moderni. Paritalon asunnot ovat kulmittain toistensa peilikuvia. Asuinhuoneet sijaitsevat rakennuksen keskiosassa, aputilat ja portaat päädyissä. Rakennukset ovat arkkitehtonisesti korkeatasoisia. Valkeaksi rapattuine seinineen ja erikoisine yksityiskohtineen - mm. pyöröikkunat, liuskekivimuurit - ne edustavat hyvin "ervimäistä" funktionalismia. Sympaattinen piirre rakennuksissa on sisäänvedetyt avokuistit, jotka antavat asukkaille lisää yksityisyyttä sijaitessaan rakennuksen eri puolilla. Rakennuksista kaksi on tehty kevytbetonirunkoisena, yksi KA-HI-tiilirunkoisena masuunikuonatäyttein ja yksi KA-HI-tiili-kevytbetonirunkoisena. Sokkeli on betonia, katto punatiiltä.

Arvotus	1	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:		
Arvioitu valmistumisaika	1948	
Säilyneisyys	Ulkoasu alkuperäisen kaltainen. Kunto melko hyvä	
Luettelointiperuste	a,h,y	
Luettelointiperuste, tarkennus	arkkitehtuuri korkeatasoista,suunnittelija,kaavahistoriallinen merkitys,paikallishistoriallinen merkitys,rakennushistoriallinen merkitys,ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä,maiseman kannalta tärkeä,lähiympäristö	
Suositus	s1,y1	

NV

NV

422 LÄÄKÄRIN ASUNTO

Puistokuja 14, 05200 RAJAMÄKI

375

Tehtaan lääkärin asunto ja pieni vastaanottotila vuodelta 1956. Rakennuksessa toiminut ainakin hammaslääkärin vastaanotto. Arkkitehtuuriltaan korkeatasoinen ja persoonallinen yksittäisrakennus, huolellisesti detaljoitu. Osa Puistokujan miljööttä.

Puistokujan päässä, vastapäätä rivitaloa, sijaitsee Tehtaiden lääkärin asunto, joka on valmistunut vuonna 1957. Rakennus käsittää varsinaisen asunnon lisäksi erillisen vastaanottohuoneiston, jossa on toiminut ainakin hammaslääkärin vastaanotto. Tällä hetkellä rakennuksessa toimii sijoituslasten perhekoti. Lääkärin asunnon on suunnitellut arkkitehti Einari Teräsvirta. Alkuperäispiirustukset löytyivät Altia Oyj:n arkistoista. Piirustusten huonosta kunnosta johtuen ne on piirretty uudestaan raporttia varten. Arkkitehtuuriltaan lääkärin asunto on erittäin korkeatasoinen. Puolitoistakerroksisen rakennuksen julkisivuja hallitsee jyrkkä harjakatto. Ilmettä alkuperäisessä asussaan olevalle ulkoasulle antavat myös persoonallinen aukotus, pohjoispäädyn parveke sekä muuriaidat. Pihapiiri rajautuu lännessä ja pohjoisessa rakentamattomaan metsään. Lääkärin asunto koostuu kahdesta runkosyvyydeltään erikokoisesta rakennusmassasta. Pohjaratkaisu on modernin ylellinen. Alakerran oleskelutilat ovat osittain kahden kerroksen korkuisia ja aukeavat länteen. Olohuoneessa on takka. Makuuhuoneet sijaitsevat yläkerrassa. Osassa rakennusta on kellari, johon on 1970-luvulla rakennettu sauna. Länsipuolella on tilava terassi. Rakennuksen runkomateriaalina on harkko, sokkeli on betonia. Julkisivumateriaaleina ovat vaalea rappaus ja keltaiseksi maalattu pystylauditus. Katemateriaalina on punatiili. Koristeaiheina toimivat mm. erikoisikkunat rakennusmassojen liitoskohdassa: katon mukaan porrastuva ikkuna ja pyöröikkunat.

Arvotus	1	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:		
Arvioitu valmistumisaika	1957	
Säilyneisyys	Ulkoasu alkuperäisen kaltainen. Kunto melko hyvä	
Luettelointiperuste	a,h,y	
Luettelointiperuste, tarkennus	arkkitehtuuri korkeatasoista,suunnittelija,paikallishistoriallinen merkitys,rakennushistoriallinen merkitys,ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä,maiseman kannalta tärkeä,lähiympäristö	
Suositus	s1,y1	

NV

NV

383 Sörkän kasarmi 1

Tykkimäentie 11, 05200 RAJAMÄKI

375

Alueen vanhimpia säilyneitä rakennuksia. Antaa hyvän kuvan työväen asuinoloista tehtaan toiminnan alkuaikoina, jolloin työväenkasarmi oli työvoimakeskittymien majoitusratkaisuna yleiseurooppalainen ilmiö. Pihapiirissä sijainnut myös navetta ja leivintupa. Alkuperäinen käyttötarkoitus säilynyt. Osa Tykkitorinmäen puistomaista miljööttä.

Ns. Sörkän työväen asuntokasarmit on rakennettu vuonna 1890. Ne ovat alueen vanhimpia rakennuksia ja antavat hyvän kuvan työväen asuinoloista tehtaan toiminnan alkuaikoina.

Rakennukset ovat edelleen asuinkäytössä. Sörkän kasarmit käsittivät alun perin kumpikin neljä kappaletta huoneen ja keittiön asuntoa. Myöhemmin asuntoja on yhdistelty niin, että nykyisin kummasakin kasarmissa on kaksi yksiötä ja yksi kolmio. Työväen asuinkasarmeissa oli usein yhteiskeittiö ja enemmän kuin neljä asuntoa samassa rakennuksessa, joten Sörkän kasarmit edustavat melko korkeatasoista työväen asumista. Rakennusten suunnittelijasta ei ole säilynyt tietoa. Piirustuksia ajalta asuntojen yhdistämisen jälkeen löytyi Altia Oyj:n arkistosta. Yksikerroksiset Sörkän kasarmit on rakennettu hirrestä luonnonkivistä muuratun sokkelin päälle. Rakennuksissa on kellari. Rakennusten värikyksenä on perinteinen punamullan sävy valkein vuorilaudoin. Katot ovat punatiiltä. Alakerran ikkunat ovat jaotukseltaan T-ikkunoita, mikä viittaa ikkunoiden uusimiseen. Ullakon ikkunoissa on säilynyt alkuperäinen kuusiruutuinen jaotus. Ainoa varsinainen koristeaihe on kuistin kaide. Ulkoasultaan rakennukset ovat täysin samanlaiset. Pihapiirissä on alun perin sijainnut myös navetta ja leivintupa. Nykyisin pihapiiriin kuuluu vuonna 1965 valmistunut ulkorakennus.

Arvotus	1	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	Asuinrakennus	
Arvioitu valmistumisaika	1890	
Säilyneisyys	Ulkoasu alkuperäisen kaltainen, julkisivumaalaus rapistunut, katto sammaloitunut.	
Luettelointiperuste	a,h,y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennusaikansa hyvä edustaja ,rakennustyyppinsä hyvä edustaja,paikallishistoriallinen merkitys,rakennushistoriallinen merkitys,ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä,maiseman kannalta tärkeä,lähiympäristö	
Suositus	s1,y1	

NV

NV

423

RIVITALO

Puistokuja 11, 05200 RAJAMÄKI

375

Rytmikkäästi polveileva moderni rakennus, jonka eteläpäättä hallitsee komea savupiippu. Osa Puistokujan miljöötä.

Puistokujan päässä sijaitseva rivitalo on vuodelta 1961. Työväen ja toimihenkilöiden asunnoiksi rakennettu rakennus on edelleen asuinkäytössä. Rakennus päättää Puistokujan modernien asuinrakennusten rivistön. Pohjoisessa ja idässä pihapiiri rajautuu rakentamattomaan metsään. Pihapiiriin kuuluu kaksi ulkorakennusta. Rakennus on arkkitehti Einari Teräsvirran suunnittelema. Altia Oyj:n arkistoista löytyi rakennuksesta piirustusmateriaalia. Ulkoasultaan rakennus on alkuperäisen kaltainen. Yksikerroksinen rivitalo koostuu neljästä samankokoisesta massasta, jotka polveilevat maastossa rytmikkäästi. Kussakin osassa on kaksi asuntoa (yksiö ja kaksio) eli rakennus käsittää yhteensä kahdeksan asuntoa. Rakennuksen eteläpäättä hallitsee komea savupiippu. Asuntojen sisäänkäynnit sijaitsevat syvennyksessä pihan puolella. Pohjaratkaisultaan asunnot ovat toimivia, tiukkaa mitoitusta noudattelevia pienasuntoja. Yksioissa on makuualkovi. Rungoltaan rakennus on rankarakenteinen, sokkeli on betonia. Julkisivumateriaalina on valkoinen levytys sekä valkoiseksi maalattu pystylauditus. Vanhan valokuvan mukaan pystylauditus on alkujaan ollut väritykseltään tumma. Ovet ja ikkunoiden ympärillä olevat panelointikentät on maalattu keltaisiksi. Tasakatto.

Arvotus	1	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:		
Arvioitu valmistusaika	1961	
Säilyneisyys	Ulkoasu alkuperäisen kaltainen. Julkisivulevytys kärsinyt	
Luettelointiperuste	a,h,y	
Luettelointiperuste, tarkennus	arkkitehtuuri korkeatasoista,suunnittelija,paikallishistoriallinen merkitys,ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä,maiseman kannalta tärkeä,lähiympäristö	
Suositus	s1,y1	

NV

NV

382

MÄKIRINNE

Vanha Rajamäentie 11, 05200 Rajamäki

375

Huvilamainen, noppamainen asuinrakennus 1940-luvulta Rajamäen keskustassa, alueella, jossa muitakin suurempia, säilyneitä vastaavia taloja. Rapattu, kaksikerroksinen ja aumakattoinen.

Arvotus	2	Kaavatilanne	AO/s
Käyttötarkoitus:	asuinrakennus		
Arvioitu valmistumisaika	1943		
Säilyneisyys	Pääosin säilynyt		
Luettelointiperuste	a, h, y		
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö		
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö		

412 ISOKALLIONTIENTEN TYÖVÄEN JA ALEMPIEN TOIMIHENKILÖIDEN ASUNNOT 4

Isokalliontie 3, 05200 RAJAMÄKI

375

Tehtaiden siirtyessä Oy Alkoholiliike Ab:n hallintaan 1932 alkoi voimakas laajentaminen. Vuonna 1935 tehdas rakennutti neljä, ja vuonna 1938 kahdeksan arkkitehti Erkki Huttusen suunnittelemaa paritaloa. Arkkitehtonisesti korkeatasoinen funktionalistinen paritalo, huolellisesti detaljoitu. Perustuu tyyppiajatteluun. Terveystien, Isokalliontien, Puistotien ja Sammontien rajaama korttelikokonaisuus, jonka keskellä visuaalisesti yhtenäinen "korttelipiha".

Vuonna 1937 Alko päätti rakennuttaa lisää kahden huoneen ja keittiön asuntoja. Säästävyysyistä asunnot suunniteltiin kahden perheen taloiksi. Näitä arkkitehti Erkki Huttusen suunnittelemaa paritaloja valmistui vuonna 1938 Isokalliontien varteen kahdeksan kappaletta. Varhaisissa suunnitelmissa Isokalliontien pohjoispuolella esiintyy vielä yhdeksäskin, mutta se on jäänyt toteutumatta. Talosta laadittiin kaksi versiota, tyypit A ja B. Pienempi, työväelle tarkoitettu tyyppi B sijoitettiin Terveystien talojen kanssa samaan kortteliin. Toiselle puolelle tietä rakennettiin hieman suuremmat asunnot tehtaan alemmalle johtohenkilökunnalle. Asunnot noudattelevat vuoden 1935 asuntoja nurkkaikkunoineen ja avoterasseineen. Asuntopinta-alat ovat kuitenkin suuremmat ja keittiöstä on oma uloskäynti. Terassit on toteutettu sisäänvedettyinä kulmaukseina, mikä antaa rakennuksille hyvin modernin ja persoonallisen ilmeen. Rakennukset ovat edellisten tapaan ulkoseiniltään tiiltä ja kalkkimaalilla valkoiseksi rapatut. Kattomuotona on leimallinen harjakatto, mihin seikkaan on saattanut vaikuttaa yhtiön johdon mielipide. Katto on punatiiltä. Rakennuksissa on osittainen kellari. Piharakennuksia on yksi yhtä asuinrakennusta kohti. Terassien alunperin avoimet teräskaitteet on jälkikäteen muutettu puisiksi umpikaiteiksi. Tyypin A asuntojen ullakolle on 1970-luvulla lisätty makuuhuone ja wc-tilat, missä yhteydessä ikkunoita on suurennettu. Rakennuksista on säilynyt piirustusmateriaalia Altia Oyj:n piirustusarkistossa sekä Suomen rakennustaiteen museolta löytyvässä Erkki Huttusen jäämistössä.

Arvotus	1	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:		
Arvioitu valmistumisaika	1938	
Säilyneisyys	Ulkoasu osittain muuttunut: kuistien kaitteet. Kunto melko hyvä	
Luettelointiperuste	a,h,y	
Luettelointiperuste, tarkennus	arkkitehtuuri korkeatasoista, suunnittelija, kaavahistoriallinen merkitys, paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö	
Suositus	s1,y1	

NV

NV

420 MESTARIEN PARITALOT 3

Puistokuja 9, 05200 RAJAMÄKI

375

Alkuperäinen käyttötarkoitus säilynyt. Arkkitehtonisesti mielenkiintoinen rakennus, huolellisesti detaljoitu. Osa Puistokujan miljöötä.

Puistokujan varressa sijaitsevat neljä samankaltaista paritaloa ovat valmistuneet vuonna 1948. Niiden suunnittelijana on toiminut arkkitehti Aarne Ervi. Rakennukset on suunniteltu tehtaan toimihenkilöiden asunnoiksi. Ne ovat edelleen asuinkäytössä. Neljän rakennuksen ryhmä muodostaa oleellisen osan Puistokujan alueen vaaleasta ja modernistisesta miljööstä. Rakennusten pihat rajautuvat rakentamattomaan metsään. Piharakennus on asuntojen yhteinen. Rakennuksia alettiin suunnitella vuonna 1945. Varhaisen asemapiirrosluonnoksen mukaan samankaltaisia rakennuksia oli alunperin tarkoitus rakentaa alueelle parisenkymmentä. Rakennuksista on säilynyt piirustusmateriaalia Altia Oyj:n piirustusarkistossa sekä Suomen rakennustaiteen museolta löytyvässä Aarne Ervin toimiston jäämistössä. Rakennukset ovat puolitoistakerroksisia ja harjakattoisia. Pohjaratkaisu on moderni. Paritalon asunnot ovat kulmittain toistensa peilikuvia. Asuinhuoneet sijaitsevat rakennuksen keskiosassa, aputilat ja portaat päädyissä. Rakennukset ovat arkkitehtonisesti korkeatasoisia. Valkeaksi rapattuine seinineen ja erikoisine yksityiskohtineen - mm. pyöröikkunat, liuskekivimuurit - ne edustavat hyvin "ervimäistä" funktionalismia. Sympaattinen piirre rakennuksissa on sisäänvedetyt avokuistit, jotka antavat asukkaille lisää yksityisyyttä sijaitessaan rakennuksen eri puolilla. Rakennuksista kaksi on tehty kevytbetonirunkoisena, yksi KA-HI-tiilirunkoisena masuunikuonatäyttein ja yksi KA-HI-tiili-kevytbetonirunkoisena. Sokkeli on betonia, katto punatiiltä.

Arvotus	1	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:		
Arvioitu valmistumisaika	1948	
Säilyneisyys	Ulkoasu alkuperäisen kaltainen. Kunto melko hyvä	
Luettelointiperuste	a,h,y	
Luettelointiperuste, tarkennus	arkkitehtuuri korkeatasoista,suunnittelija,kaavahistoriallinen merkitys,paikallishistoriallinen merkitys,rakennushistoriallinen merkitys,ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä,maiseman kannalta tärkeä,lähiympäristö	
Suositus	s1,y1	

NV

NV

418 MESTARIEN PARITALOT 1

Puistokuja 8, 05200 RAJAMÄKI

375

Alkuperäinen käyttötarkoitus säilynyt. Arkkitehtonisesti mielenkiintoinen rakennus, huolellisesti detaljoitu. Osa Puistokujan miljöötä.

Puistokujan varressa sijaitsevat neljä samankaltaista paritaloa ovat valmistuneet vuonna 1948. Niiden suunnittelijana on toiminut arkkitehti Aarne Ervi. Rakennukset on suunniteltu tehtaan toimihenkilöiden asunnoiksi. Ne ovat edelleen asuinkäytössä. Neljän rakennuksen ryhmä muodostaa oleellisen osan Puistokujan alueen vaaleasta ja modernistisesta miljööstä. Rakennusten pihat rajautuvat rakentamattomaan metsään. Piharakennus on asuntojen yhteinen. Rakennuksia alettiin suunnitella vuonna 1945. Varhaisen asemapiirrosluonnoksen mukaan samankaltaisia rakennuksia oli alunperin tarkoitus rakentaa alueelle parisenkymmentä. Rakennuksista on säilynyt piirustusmateriaalia Altia Oyj:n piirustusarkistossa sekä Suomen rakennustaiteen museolta löytyvässä Aarne Ervin toimiston jäämistössä. Rakennukset ovat puolitoistakerroksisia ja harjakattoisia. Pohjaratkaisu on moderni. Paritalon asunnot ovat kulmittain toistensa peilikuvia. Asuinhuoneet sijaitsevat rakennuksen keskiosassa, aputilat ja portaat päädyissä. Rakennukset ovat arkkitehtonisesti korkeatasoisia. Valkeaksi rapattuine seinineen ja erikoisine yksityiskohtineen - mm. pyöröikkunat, liuskekivimuurit - ne edustavat hyvin "ervimäistä" funktionalismia. Sympaattinen piirre rakennuksissa on sisäänvedetyt avokuistit, jotka antavat asukkaille lisää yksityisyyttä sijaitessaan rakennuksen eri puolilla. Rakennuksista kaksi on tehty kevytbetonirunkoisena, yksi KA-HI-tiilirunkoisena masuunikuonatäyttein ja yksi KA-HI-tiili-kevytbetonirunkoisena. Sokkeli on betonia, katto punatiiltä.

Arvotus	1	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:		
Arvioitu valmistumisaika	1948	
Säilyneisyys	Ulkoasu alkuperäisen kaltainen. Kunto melko hyvä	
Luettelointiperuste	a,h,y	
Luettelointiperuste, tarkennus	arkkitehtuuri korkeatasoista,suunnittelija,kaavahistoriallinen merkitys,paikallishistoriallinen merkitys,rakennushistoriallinen merkitys,ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä,maiseman kannalta tärkeä,lähiympäristö	
Suositus	s1,y1	

NV

NV

417 TOIMIHENKILÖIDEN PARITALO

Puistokuja 6, 05200 RAJAMÄKI

375

Puistokujan varteen sijoittuu vuonna 1956 valmistunut yksittäinen paritalo. Se on toiminut ylempien toimihenkilöiden asuntona ja on edelleen asuinkäytössä.

Pihapiiriin kuuluu paritaloon aidalla kytketty piharakennus.

Pihapiiri rajautuu lännessä ja pohjoisessa rakentamattomaan metsään. Rakennuksen suunnittelijasta ei löytynyt tietoa. Piirustuksia löytyi Altia Oyj:n arkistosta.

Alkuperäinen käyttötarkoitus säilynyt. Arkkitehtonisesti mielenkiintoinen rakennus, huolellisesti detaljoitu. Osa Puistokujan miljöötä.

Puistokujan varteen sijoittuu vuonna 1956 valmistunut yksittäinen paritalo. Se on toiminut ylempien toimihenkilöiden asuntona ja on edelleen asuinkäytössä. Pihapiiriin kuuluu paritaloon aidalla kytketty piharakennus. Pihapiiri rajautuu lännessä ja pohjoisessa rakentamattomaan metsään. Rakennuksen suunnittelijasta ei löytynyt tietoa. Piirustuksia löytyi Altia Oyj:n arkistosta. Ulkoasultaan yksikerroksinen paritalo on alkuperäisen kaltainen. Pitkänomainen rakennus jakaantuu kolmeen osaan: rakennuksen päihin sijoittuvat toistensa peilikuvia olevat asunnot, keskelle jää kapearunkoisempi väliosa, jossa ovat mm. askarteluhuoneet. Kattomuotona on loiva harjakatto. Asuntojen pohjaratkaisu perustuu keskikäytävään, joka johtaa päädyssä sijaitsevaan olohuoneeseen. Olohuoneen edessä on sisäänvedetty terassi. Väliosan alla on kellari. Rakennuksen runko on tiiltä, sokkeli betonia. Julkisivut ovat keltaisiksi rapatut, väliosa on puhtaaksimuurattua punatiiltä. Katto on punatiiltä. Koristeaiheina toimivat ikkunoiden punatiilireunukset ja sokkelin raidoitus.

Arvotus	1	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:		
Arvioitu valmistumisaika	1956	
Sailyneisyys	Ulkoasu alkupeäisen kaltainen. Kunto melko hyvä	
Luettelointiperuste	a,h,y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennusaikansa hyvä edustaja ,paikallishistoriallinen merkitys,rakennushistoriallinen merkitys,ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä,maiseman kannalta tärkeä,lähiympäristö	
Suositus	s1,y1	

NV

NV

416 ISOKALLIONTIEN TYÖVÄEN JA ALEMPIEN TOIMIHENKILÖIDEN ASUNNOT 6

Mutkatie 1, 05200 RAJAMÄKI

375

Tehtaiden siirtyessä Oy Alkoholiliike Ab:n hallintaan 1932 alkoi voimakas laajentaminen. Vuonna 1935 tehdas rakennutti neljä, ja vuonna 1938 kahdeksan arkkitehti Erkki Huttusen suunnittelemaa paritaloa. Arkkitehtonisesti korkeatasoinen funktionalistinen paritalo, huolellisesti detaljoitu. Perustuu tyyppiajatteluun. 1938 rakennetut paritalot sijaitsivat Isokalliontien molemmin puolin, yhtenäisen katutila.

Vuonna 1937 Alko päätti rakennuttaa lisää kahden huoneen ja keittiön asuntoja. Säästävyysyistä asunnot suunniteltiin kahden perheen taloiksi. Näitä arkkitehti Erkki Huttusen suunnittelemaa paritaloja valmistui vuonna 1938 Isokalliontien varteen kahdeksan kappaletta. Varhaisissa suunnitelmissa Isokalliontien pohjoispuolella esiintyy vielä yhdeksäskin, mutta se on jäänyt toteutumatta. Talosta laadittiin kaksi versiota, tyypit A ja B. Pienempi, työvälle tarkoitettu tyyppi B sijoitettiin Terveystien talojen kanssa samaan kortteliin. Toiselle puolelle tietä rakennettiin hieman suuremmat asunnot tehtaan alemmalle johtohenkilökunnalle. Asunnot noudattelevat vuoden 1935 asuntoja nurkkaikkunoineen ja avoterasseineen. Asuntopinta-alat ovat kuitenkin suuremmat ja keittiöstä on oma uloskäynti. Terassit on toteutettu sisäänvedettyinä kulmakuisteina, mikä antaa rakennuksille hyvin modernin ja persoonallisen ilmeen. Rakennukset ovat edellisten tapaan ulkoseiniltään tiiltä ja kalkkimaalilla valkoiseksi rapatut. Kattomuotona on leimallinen harjakatto, mihin seikkaan on saattanut vaikuttaa yhtiön johdon mielipide. Katto on punatiiltä. Rakennuksissa on osittainen kellari. Piharakennuksia on yksi yhtä asuinrakennusta kohti. Terassien alunperin avoimet teräskaitteet on jälkikäteen muutettu puisiksi umpikaiteiksi. Tyypin A asuntojen ullakolle on 1970-luvulla lisätty makuuhuone ja wc-tilat, missä yhteydessä ikkunoita on suurennettu. Rakennuksista on säilynyt piirustusmateriaalia Altia Oyj:n piirustusarkistossa sekä Suomen rakennustaiteen museolta löytyvässä Erkki Huttusen jäämistössä.

Arvotus	1	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:		
Arvioitu valmistumisaika	1938	
Sailyneisyys	Ulkoasu muuttunut: ullakon ikkunat muutettu, kun ullakolle sijoitettu asuintiloja. Kunto melko hyvä	
Luettelointiperuste	a,h,y	
Luettelointiperuste, tarkennus	arkkitehtuuri korkeatasoista,suunnittelija,kaavahistoriallinen merkitys,paikallishistoriallinen merkitys,rakennushistoriallinen merkitys,ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä,maiseman kannalta tärkeä,lähiympäristö	
Suositus	s1,y1	

NV

NV

415 ISOKALLIONTIEN TYÖVÄEN JA ALEMPIEN TOIMIHENKILÖIDEN ASUNNOT 5

Mutkatie 1, 05200 RAJAMÄKI

375

Tehtaiden siirtyessä Oy Alkoholiliike Ab:n hallintaan 1932 alkoi voimakas laajentaminen. Vuonna 1935 tehdas rakennutti neljä, ja vuonna 1938 kahdeksan arkkitehti Erkki Huttusen suunnittelemaa paritaloa. Arkkitehtonisesti korkeatasoinen funktionalistinen paritalo, huolellisesti detaljoitu. Perustuu tyyppiajatteluun. 1938 rakennetut paritalot sijaitsivat Isokalliontien molemmin puolin, yhtenäinen katutila.

Vuonna 1937 Alko päätti rakennuttaa lisää kahden huoneen ja keittiön asuntoja. Säästävyysyistä asunnot suunniteltiin kahden perheen taloiksi. Näitä arkkitehti Erkki Huttusen suunnittelemaa paritaloja valmistui vuonna 1938 Isokalliontien varteen kahdeksan kappaletta. Varhaisissa suunnitelmissa Isokalliontien pohjoispuolella esiintyy vielä yhdeksäskin, mutta se on jäänyt toteutumatta. Talosta laadittiin kaksi versiota, tyypit A ja B. Pienempi, työväelle tarkoitettu tyyppi B sijoitettiin Terveystien talojen kanssa samaan kortteliin. Toiselle puolelle tietä rakennettiin hieman suuremmat asunnot tehtaan alemmalle johtohenkilökunnalle. Asunnot noudattelevat vuoden 1935 asuntoja nurkkaikkunoineen ja avoterasseineen. Asuntopinta-alat ovat kuitenkin suuremmat ja keittiöstä on oma uloskäynti. Terassit on toteutettu sisäänvedettyinä kulmakuisteina, mikä antaa rakennuksille hyvin modernin ja persoonallisen ilmeen. Rakennukset ovat edellisten tapaan ulkoseiniltään tiiltä ja kalkkimaalilla valkoiseksi rapatut. Kattomuotona on leimallinen harjakatto, mihin seikkaan on saattanut vaikuttaa yhtiön johdon mielipide. Katto on punatiiltä. Rakennuksissa on osittainen kellari. Piharakennuksia on yksi yhtä asuinrakennusta kohti. Terassien alunperin avoimet teräskaitteet on jälkikäteen muutettu puisiksi umpikaiteiksi. Tyypin A asuntojen ullakolle on 1970-luvulla lisätty makuuhuone ja wc-tilat, missä yhteydessä ikkunoita on suurennettu. Rakennuksista on säilynyt piirustusmateriaalia Altia Oyj:n piirustusarkistossa sekä Suomen rakennustaiteen museolta löytyvässä Erkki Huttusen jäämistössä.

Arvotus	1	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:		
Arvioitu valmistumisaika	1938	
Sailyneisyys	Ulkoasu muuttunut: ullakon ikkunat muutettu, kun ullakolle sijoitettu asuintiloja. Kunto melko hyvä	
Luettelointiperuste	a,h,y	
Luettelointiperuste, tarkennus	arkkitehtuuri korkeatasoista,suunnittelija,kaavahistoriallinen merkitys,paikallishistoriallinen merkitys,rakennushistoriallinen merkitys,ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä,maiseman kannalta tärkeä,lähiympäristö	
Suositus	s1,y1	

NV

NV

414 ISOKALLIONTIEN TYÖVÄEN JA ALEMPIEN TOIMIHENKILÖIDEN ASUNNOT 4

Isokalliontie 2, 05200 RAJAMÄKI

375

Tehtaiden siirtyessä Oy Alkoholiliike Ab:n hallintaan 1932 alkoi voimakas laajentaminen. Vuonna 1935 tehdas rakennutti neljä, ja vuonna 1938 kahdeksan arkkitehti Erkki Huttusen suunnittelemaa paritaloa. Arkkitehtonisesti korkeatasoinen funktionalistinen paritalo, huolellisesti detaljoitu. Perustuu tyyppiajatteluun. 1938 rakennetut paritalot sijaitsivat Isokalliontien molemmin puolin, yhtenäisen katutila.

Vuonna 1937 Alko päätti rakennuttaa lisää kahden huoneen ja keittiön asuntoja. Säästävyysyistä asunnot suunniteltiin kahden perheen taloiksi. Näitä arkkitehti Erkki Huttusen suunnittelemaa paritaloja valmistui vuonna 1938 Isokalliontien varteen kahdeksan kappaletta. Varhaisissa suunnitelmissa Isokalliontien pohjoispuolella esiintyy vielä yhdeksäskin, mutta se on jäänyt toteutumatta. Talosta laadittiin kaksi versiota, tyypit A ja B. Pienempi, työvälle tarkoitettu tyyppi B sijoitettiin Terveystien talojen kanssa samaan kortteliin. Toiselle puolelle tietä rakennettiin hieman suuremmat asunnot tehtaan alemmalle johtohenkilökunnalle. Asunnot noudattelevat vuoden 1935 asuntoja nurkkaikkunoineen ja avoterasseineen. Asuntopinta-alat ovat kuitenkin suuremmat ja keittiöstä on oma uloskäynti. Terassit on toteutettu sisäänvedettyinä kulmakuisteina, mikä antaa rakennuksille hyvin modernin ja persoonallisen ilmeen. Rakennukset ovat edellisten tapaan ulkoseiniltään tiiltä ja kalkkimaalilla valkoiseksi rapatut. Kattomuotona on leimallinen harjakatto, mihin seikkaan on saattanut vaikuttaa yhtiön johdon mielipide. Katto on punatiiltä. Rakennuksissa on osittainen kellari. Piharakennuksia on yksi yhtä asuinrakennusta kohti. Terassien alunperin avoimet teräskaitteet on jälkikäteen muutettu puisiksi umpikaiteiksi. Tyypin A asuntojen ullakolle on 1970-luvulla lisätty makuuhuone ja wc-tilat, missä yhteydessä ikkunoita on suurennettu. Rakennuksista on säilynyt piirustusmateriaalia Altia Oyj:n piirustusarkistossa sekä Suomen rakennustaiteen museolta löytyvässä Erkki Huttusen jäämistössä.

Arvotus	1	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:		
Arvioitu valmistumisaika	1938	
Sailyneisyys	Ulkoasu muuttunut: ullakon ikkunat muutettu, kun ullakolle sijoitettu asuintiloja. Kunto melko hyvä	
Luettelointiperuste	a,h,y	
Luettelointiperuste, tarkennus	arkkitehtuuri korkeatasoista,suunnittelija,kaavahistoriallinen merkitys,paikallishistoriallinen merkitys,rakennushistoriallinen merkitys,ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä,maiseman kannalta tärkeä,lähiympäristö	
Suositus	s1,y1	

NV

NV

413 ISOKALLIONTIEN TYÖVÄEN JA ALEMPIEN TOIMIHENKILÖIDEN ASUNNOT 4

Saunatie 1, 05200 RAJAMÄKI

375

Tehtaiden siirtyessä Oy Alkoholiliike Ab:n hallintaan 1932 alkoi voimakas laajentaminen. Vuonna 1935 tehdas rakennutti neljä, ja vuonna 1938 kahdeksan arkkitehti Erkki Huttusen suunnittelemaa paritaloa. Arkkitehtonisesti korkeatasoinen funktionalistinen paritalo, huolellisesti detaljoitu. Perustuu tyyppiajatteluun. 1938 rakennetut paritalot sijaitsevat Isokalliontien molemmin puolin, yhtenäinen katutila.

Vuonna 1937 Alko päätti rakennuttaa lisää kahden huoneen ja keittiön asuntoja. Säästävyysyistä asunnot suunniteltiin kahden perheen taloiksi. Näitä arkkitehti Erkki Huttusen suunnittelemaa paritaloja valmistui vuonna 1938 Isokalliontien varteen kahdeksan kappaletta. Varhaisissa suunnitelmissa Isokalliontien pohjoispuolella esiintyy vielä yhdeksäskin, mutta se on jäänyt toteutumatta. Talosta laadittiin kaksi versiota, tyypit A ja B. Pienempi, työvälle tarkoitettu tyyppi B sijoitettiin Terveystien talojen kanssa samaan kortteliin. Toiselle puolelle tietä rakennettiin hieman suuremmat asunnot tehtaan alemmalle johtohenkilökunnalle. Asunnot noudattelevat vuoden 1935 asuntoja nurkkaikkunoineen ja avoterasseineen. Asuntopinta-alat ovat kuitenkin suuremmat ja keittiöstä on oma uloskäynti. Terassit on toteutettu sisäänvedettyinä kulmakuisteina, mikä antaa rakennuksille hyvin modernin ja persoonallisen ilmeen. Rakennukset ovat edellisten tapaan ulkoseiniltään tiiltä ja kalkkimaalilla valkoiseksi rapatut. Kattomuotona on leimallinen harjakatto, mihin seikkaan on saattanut vaikuttaa yhtiön johdon mielipide. Katto on punatiiltä. Rakennuksissa on osittainen kellari. Piharakennuksia on yksi yhtä asuinrakennusta kohti. Terassien alunperin avoimet teräskaitteet on jälkikäteen muutettu puisiksi umpikaiteiksi. Tyypin A asuntojen ullakolle on 1970-luvulla lisätty makuuhuone ja wc-tilat, missä yhteydessä ikkunoita on suurennettu. Rakennuksista on säilynyt piirustusmateriaalia Altia Oyj:n piirustusarkistossa sekä Suomen rakennustaiteen museolta löytyvässä Erkki Huttusen jäämistössä.

Arvotus	1	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:		
Arvioitu valmistumisaika	1938	
Sailyneisyys	Ulkoasu muuttunut: ullakon ikkunat muutettu, kun ullakolle sijoitettu asuintiloja. Kunto melko hyvä	
Luettelointiperuste	a,h,y	
Luettelointiperuste, tarkennus	arkkitehtuuri korkeatasoista,suunnittelija,kaavahistoriallinen merkitys,paikallishistoriallinen merkitys,rakennushistoriallinen merkitys,ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä,maiseman kannalta tärkeä,lähiympäristö	
Suositus	s1,y1	

NV

NV

421 MESTARIEN PARITALOT 4

Puistokuja 12, 05200 RAJAMÄKI

375

Alkuperäinen käyttötarkoitus säilynyt. Arkkitehtonisesti mielenkiintoinen rakennus, huolellisesti detaljoitu. Osa Puistokujan miljöötä.

Puistokujan varressa sijaitsevat neljä samankaltaista paritaloa ovat valmistuneet vuonna 1948. Niiden suunnittelijana on toiminut arkkitehti Aarne Ervi. Rakennukset on suunniteltu tehtaan toimihenkilöiden asunnoiksi. Ne ovat edelleen asuinkäytössä. Neljän rakennuksen ryhmä muodostaa oleellisen osan Puistokujan alueen vaaleasta ja modernistisesta miljööstä. Rakennusten pihat rajautuvat rakentamattomaan metsään. Piharakennus on asuntojen yhteinen. Rakennuksia alettiin suunnitella vuonna 1945. Varhaisen asemapiirrosluonnoksen mukaan samankaltaisia rakennuksia oli alunperin tarkoitus rakentaa alueelle parisenkymmentä. Rakennuksista on säilynyt piirustusmateriaalia Altia Oyj:n piirustusarkistossa sekä Suomen rakennustaiteen museolta löytyvässä Aarne Ervin toimiston jäämistössä. Rakennukset ovat puolitoistakerroksisia ja harjakattoisia. Pohjaratkaisu on moderni. Paritalon asunnot ovat kulmittain toistensa peilikuvia. Asuinhuoneet sijaitsevat rakennuksen keskiosassa, aputilat ja portaat päädyissä. Rakennukset ovat arkkitehtonisesti korkeatasoisia. Valkeaksi rapattuine seinineen ja erikoisine yksityiskohtineen - mm. pyöröikkunat, liuskekivimuurit - ne edustavat hyvin "ervimäistä" funktionalismia. Sympaattinen piirre rakennuksissa on sisäänvedetyt avokuistit, jotka antavat asukkaille lisää yksityisyyttä sijaitessaan rakennuksen eri puolilla. Rakennuksista kaksi on tehty kevytbetonirunkoisena, yksi KA-HI-tiilirunkoisena masuunikuonatäyttein ja yksi KA-HI-tiili-kevytbetonirunkoisena. Sokkeli on betonia, katto punatiiltä.

Arvotus	1	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:		
Arvioitu valmistumisaika	1948	
Säilyneisyys	Ulkoasu osittain muuttunut: katto uusittu profiililtaan alkuperäisestä poikkeavalla tiilikatteella. Kunto melko hyvä	
Luettelointiperuste	a,h,y	
Luettelointiperuste, tarkennus	arkkitehtuuri korkeatasoista,suunnittelija,kaavahistoriallinen merkitys,paikallishistoriallinen merkitys,rakennushistoriallinen merkitys,ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä,maiseman kannalta tärkeä,lähiympäristö	
Suositus	s1,y1	

NV

NV

Nurmijärven rakennusperintöselvitys, kohteet

431 Koskela

Lounamäentie 21

376

Osittain Koskelan mailla, Lounamäen tiellä, Luhtajoen varressa maisemallisesti näkyvällä paikalla, sijaitsee tiilinen 1 1/2-kerroksinen satulakattoinen entinen myllyrakennus 1900-luvun keskivaiheilta (1). Nykyisen Koskelan kiinteistön alueella sijaitsee Jokelan pihapiiriin kuulunut hirsiaitta (3), joka on myös säilyttämisen arvoinen. Tiilirakennuksen takana sijaitseva päärakennus (2) on tavanomainen 1950-luvulta eikä kuulu arvoitettuihin.

Koskela on ollut alkujaan Yli-Grannilan torppa, joka on erotettu palstatilaksi 1894. Pitäjänkartassa 1930-luvulla paikalla samanniminen talo.

Arvotus 2 Kaavatilanne

Käyttötarkoitus:

Arvioitu valmistusaika

Säilyneisyys Tiilinen myllyrakennus ja hirsinen aitta ovat säilyneet aikakausiltaan ominaisena.

Luettelointiperuste h,y

Luettelointiperuste, tarkennus paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä

Suositus Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö

1

1

1,2

3

3

Nurmijärven rakennusperintöselvitys, kohteet

429

Ylösjoki

Uudenkyläntie 120, 05200 Rajamäki

376

Tilakeskus, jossa runsaasti pihapiirin rakennuksia. Suorakaiteenmuotoinen, leveärunkoinen satulakattoinen asuinrakennus 1930-luvulta. Keskellä pitkää pääjulkisivua päätykolmioaihetta kissanpenkein muodostava poikkipääty, samoin päädyssä kissanpenkit. Pihapiiriin kuuluvat myös eläinsuoja, puuvaja ja erillinen saunarakennus 1920-luvulta sekä navetta ja viljankuivaamo 1940-luvulta. Lisäksi konehalli.

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	maatalo	
Arvioitu valmistumisaika	1930	
Säilyneisyys	Pääosin säilynyt kokonaisuus	
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö	
Suositus	Säilytettävä kohde, vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

430 JOKELA

Lounamäentie

376

Lounamäentiellä, Koskelan ja Heikkilän välissä kylänmäellä sijaitseva Jokelan päärakennus 1900-luvulta. Pitäjänkartassa 1930-luvulla paikalla samanniminen talo. Päärakennus on satulakattoinen ja suorakaiteenmuotoinen. Ulkovooraus peiterimaa, ikkunat kuusiruutuiset. Pitkällä sivulla kaksi sisääntulokuistia, toinen satulakattoinen ja toinen lapekattoinen. Molemmat umpinaisia. Ikkunat kuusiruutuisia.

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:		
Arvioitu valmistumisaika	1920	
Säilyneisyys	RHR 1920, voi olla vanhempikin. Kerroksittain rakentunut, mutta säilynyt hahmoltaan ja yksityiskohdiltaan perinteisenä. Kuisti uusi.	
Luettelointiperuste	a,h,y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, lähiympäristön merkitys	
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

Nurmijärven rakennusperintöselvitys, kohteet

428

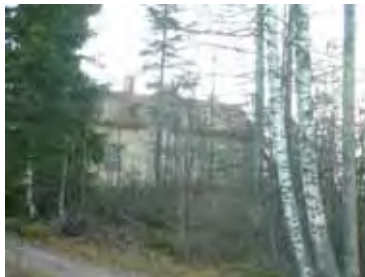
Heikkilä

Lounamäentie 61

376

Lounamäentiellä Heikkilän naapurissa kylänmäellä sijaitseva tilan vanhempi asuinrakennus 1950-luvulta. Aikakaudelleen tyypillinen ja tyypillisenä säilynyt maalaisrakennus. Osa Lounamäentien kokonaisuutta. Pitäjänkartassa 1930-luvulla paikalla samanniminen talo. Asuinrakennus on satulakattoinen ja pitkänomaisen suorakaiteen muotoinen. Yleisilmeeltään perinteinen ja yksityiskohdiltaan rakennusajankohtaansa sopiva. Pihan puolella sisääntulokuisti. Rinteen puoleisella pitkällä sivulla ullakkokerroksessa pieni poikkipäätty kattoikkunaa varten. Ulkovuoraus peiterimaa. Perustus betonia, ikkunat kuusiruutuiset.

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:		
Arvioitu valmistusaika	1950	
Säilyneisyys	Rakennus on säilynyt ajankohdalleen ominaisena. Ikkunat peritneiset.	
Luettelointiperuste	a,h,y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, lähiympäristön kannalta tärkeä	
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

432

VAAHTERAMÄKI

Lounamäentie 2

376

Udessakylässä sijaitseva entinen Krannilan torppa, Koskimäki. Nykyisin jäljellä perinteinen asuinrakennus pihapiireineen. Sijaitsee Uudenkyläntien ja Lounamäentien kulmassa, tiemaisemassa näkyvällä paikalla. Päärakennus on suorakaiteenmuotoinen ja satulakattoinen. Ulkovooraus peiterimaa. T-ikkunat. Kuisti korkeahko ja umpinainen. Pihapiiriin kuuluu Lounamäentien kanssa samassa linjassa olevat kaksi hirsistä, harmaantunutta aittaa.

Koskimäki nimellä ollut Krannilan torppa. Pitäjänkartassa 1930-luvulla paikka nimetty Koskimäeksi. Koskimäki on perustettu vuonna 1772. Jaettu Ali- ja Yli-Grannilan kesken 1864, uudestaan 1893. Lohkotilaksi 1921.

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:		
Arvioitu valmistusaika	1900-l:n alkupuoli	
Säilyneisyys	Rakennus on säilynyt perinteisenä hahmoltaan ja yksityiskohdiltaan, ollut todennäköisesti asumattomana.	
Luettelointiperuste	a,h,y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, lähiympäristön merkitys	
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

Nurmijärven rakennusperintöselvitys, kohteet

433 Puokka

Puokantie 26, 01860 Perttula

377

Valkjärven kylän alkutalo. Talo sijaitsi alun perin kylänmäellä, mutta siirretty laakealle kumpareelle lähelle Valkjärven rantaa. Tilan päärakennus 1880-luvulta oli klassistinen ja kaksikerroksinen, mutta se on tuhoutunut. Nykyisin pitkänomainen, kapearunkoinen, matala ja satulakattoinen talonpoikainen asuinrakennus (1) 1800-luvun alusta toimii päärakennuksena. Se on hirsirunkoinen ja nurkat ovat pitkiä. Ne on koteloitu, ulkokuuraus on peiterimaa.

Päärakennus sijaitsee lähellä talouspihaa, johon kuului suuri, vuonna 1982 purettu navetta. Tästä on pyöreä sementtitiilinen pieni torni jäljellä (4) Suuri hirsinen entinen riihi (5) reunustaa nykyiseen päärakennukseen johtavaa puukujaa. Asuinrakennuksen itäpuolella, metsän peittämänä on suuri ja korkea aitta (2). Riihi (6) sijaitsee pohjoisessa peltomaiseman keskellä. Heikkilän talo (6) ja vaunuvaja (7) omalla mäellä ja sen alapuolella vanha, mutta peruskorjattu asuinrakennus (9).

Puokan ja Soltin tilat sekä niiden välinen peltomaisema Valkjärven kyläkukkulan ja järven välissä muodostavat vanhan ja arvokkaan rakennetun kulttuuriympäristön.

Arvotus	1	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	alkutalo	
Arvioitu valmistusaika	1800-l	
Säilyneisyys	Pääosin säilynyt perinteinen suuri pihapiiri.	
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö	
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

1

2

5

Nurmijärven rakennusperintöselvitys, kohteet

434

HEIKKILÄ

Puokantie 26, 01860 Perttula

378

Valkjärven kylään ja Puokan taloon kuuluva, sekä Puokan alkutalon läheisyydessä ja maisemallisessa kokonaisuudessa sijaitseva vanha asuinrakennus (7) pihapiireineen. Sijaitsee kauniilla ja kauaksi näkyvällä paikalla järven ja peltojen välisellä avoimella kumpareella. Säilyttänyt perinteisen ilmeensä varsin hyvin säilyttänyt pitkänomainen, kapearunkoinen, pitkänurkkainen hirsirakennus. Nurkat koteloitu, ulkokuoraus peiterimaa. Asuinrakennuksen vieressä entinen vaunuvaja (8), joka myös arvokas.

Arvotus	1	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	alkutalo	
Arvioitu valmistumisaika	1900-l:n alku	
Sailyneisyys	Rakennus vaikuttaa ulkoarkkitehtuuriltaan pääosin perinteisenä säilyneeltä.	
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö	
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

7

7

7

8

8

435 Ali-Soltin entinen työväenasunto

Valkjärventie noin 399, 01860 Perttula

379

Valkjärven historialliseen kyläkokonaisuuteen kuulunut entinen Ali-Soltin 1800-luvun päärakennus. Senaatinkartassa 1870-luvulta paikalla sijaitsi rakennus. Valkjärven kylän arvokas kokonaisuudesta on fragmentteja jäljellä. Ali-Soltin päärakennus on eräs niistä, joskin senkin kohdalla kunto saattaa muodostaa esteen realistisille säilyttämistavoitteille. Muutoin 1800-luvulta säilynyttä historiallista tielinjausta on muutettu rakennuksen kohdalla, Soltin rakennuksen eteläpuolella n. 200m matkalla.

Kohde on ollut moninaisessa käytössä työväenasuntona, rakennuksessa on pidetty kiertokoulua ja sittemmin se toimi kauppana 1950-60-luvulla. Pitkänomainen, perinteellinen satulakattoinen hirsirakennus, joka sijaitsee Soltin eteläpuolella, peltoaukealle viettävässä mäenrinteessä. Kiinteistöllä lisäksi kauempana Soltin entinen riihi. Riihi on muutettu 1970/80-luvulla kylmäkuivuriksi ja sen peltikatto, monimutkainen sisärakenne ja osaksi ulkorakenne on tuolta ajalta. Riihi on osa Puokan Ja Soltin välistä peltomaisemaa.

Arvotus	2U	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	asuinrakennus	
Arvioitu valmistusaika	1800-l	
Säilyneisyys	Rakennus säilyttänyt perinteisen ilmeensä moninaisesta käytöstä huolimatta. Ikkunat osin uusittu.	
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, käyttötarkoitukseen liittyvä merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö tärkeä	
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

Nurmijärven rakennusperintöselvitys, kohteet

436 LEHTOLA

Valkjärventie 414, 01860 Perttula

380

Solttiin kuulunut tilanhoitajan asuinrakennus. Perusrunko noppamainen, suorakaiteenmuotoinen. Rakennuksen jokaisella sivulla matalampi uloke, mikä tekee siitä ristin muotoisen.

Rakennuksen on alkujaan tuottanut paikalle Soltin ja Pöyhiän omistaja, tuomari Takanen.. Se oli punahongasta tehty karjalaisperäinen huvila jossa asuin kolme perhettä, näistä yksi Soltin tilanhoitaja. Sisäänkäynti oli tuolloin tien puolelta. Sittemmin rakennusta on korjattu useaan otteeseen. Lehtolassa toimi myös kylän ensimmäinen kauppa. Kauppaa pidettiin vielä jonkin aikaa, kunnes se siirrettiin Ali-Solttiin. Kaupan jälkeen rakennus siirtyi siirtokarjalaisperhe Otto Pennaselle ja samalla sisäänkäynti muutettiin päähän. Rakennus korjattiin yhden perheen asunnoksi.

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	asuinrakennus	
Arvioitu valmistusaika	1936	
Sailyneisyys	Rakennus on ulkoasultaan peruskorjattu. Tiemaiseman ja kylärakenteen kannalta hahmo säilynyt.	
Luettelointiperuste	a,h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	omaleimainen, rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, lähiympäristö tärkeä	
Suositus	Säilytettävä ryhmänsä edustajana, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

Nurmijärven rakennusperintöselvitys, kohteet

437 KIRSIKALLIO

Valkjärventie 327, 01860 Perttula

381

Puokan entinen torppa, Hakala, jonka päärakennus on taitekattoinen ja hirsirunkoinen. Osin uudistettu. Pihapiiriin kuuluu vanha savusauna. Rakennettu perimätiedon mukaan vastapäätä olleen torpan, Nykullan hirsistä.

Arvotus	2	Kaavatilanne	yk:sr
Käyttötarkoitus:	torppa		
Arvioitu valmistumisaika	1850		
Säilyneisyys	Päärakennusta on sekä peruskorjattu että nyttemmin entisöity. Vanha savusauna on säilynyt.		
Luettelointiperuste	h, y		
Luettelointiperuste, tarkennus	paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö tärkeä		
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö		

Nurmijärven rakennusperintöselvitys, kohteet

438 Haara

Valkjärventie 143 , 01860 Perttula

382

Valkjärven kylän laidalla sijaitseva päärakennus 1900-luvun alkupuolelta. Suorakaiteenmuotoinen, pitkän julkisivun keskellä pieni poikkipääty ja sen alla kuisti. Kuisti ollut alkujaan leveämpi ja ulottui päätyseinään saakka. Säilyttänyt kuitenkin perinteisen ulkoasunsa. Sijaitsee tiemaisemassa näkyvällä paikalla tien ja Valkjärven välisellä rantaan laskevalla peltoalueella.

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	maatalo	
Arvioitu valmistumisaika	1819	
Säilyneisyys	Päärakennus on säilynyt. Pärekatto säilynyt	
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö tärkeä	
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

Nurmijärven rakennusperintöselvitys, kohteet

439 SAUNALAHTI

Hyypiänmäki 45, 01860 Perttula

383

Kansallisromanttinen huvila Valkjärven rannalla. Kaksikerroksinen, hirsinen päätyhuvila, jonka yksityiskohdat ovat koristeellisia. Kuistin pylväät luonnonrunkoja. Ikkunat ovat pieniruutuista jugend-tyyppiä. Tyylilajissaan tyyppillinen ja sitä hyvin edustava huvila maisemallisesti kauniissa ja tälle tyyppille ominaisessa ympäristössä. Harvinainen Nurmijärvellä

Saunalahden huvilaan kuuluva saunarakennus sijaitsee vesialueella, laiturin päässä. Säilynyt ja ulkomuodoltaan hallittu esimerkki rakentamisen tavasta, joka ei enää ole mahdollinen.

Arvotus	1	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	huvila	
Arvioitu valmistusaika	1926	
Säilyneisyys	Rakennus on säilynyt aikakaudelleen ja tyyppilleen ominaisena	
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	aikansa suunnitteluihanteiden hyvä edustaja, rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, käyttötarkoitukseen liittyvä merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö tärkeä	
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

Nurmijärven rakennusperintöselvitys, kohteet

---

440 HUVILA

Hyypiänmäki 45, 01860 Perttula

384

Vesialueella laiturin päässä sijaitseva, Saunalahden huvilaan kuuluva saunarakennus.

Arvotus	1	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	sauna	
Arvioitu valmistusaika	1900-l	
Säilyneisyys		
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä	
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

441 Luhtajoen silta Klaukkalantiellä

Klaukkalantie

385

Vanha silta, joka toimi ennen Klaukkalan kylänraitin ylittävänä siltana. Tukimuurit luonnonkivestä, betonipalkki.

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	silta	
Arvioitu valmistusaika	1900-l	
Säilyneisyys		
Luettelointiperuste	h,y	
Luettelointiperuste, tarkennus	paikallishistoriallinen merkitys, käyttötarkoitukseen liittyvä merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä	
Suositus	Säilytettävä kohde, Säilytettävä ryhmänsä edustajana	

442 Luhtajoen silta Kirkkotiellä

386

Klaukkalasta Nurmijärven kirkonkylään kulkevalla tiellä sijaitseva sijaitseva silta, joka on rakennettu 1930-luvulla. Luonnonkivistä muuratut pengerrykset, betonipalkkirakenne.

Hieman muuttunut tielinjaus noudattelee Kuninkaankartastossa 1770-l:lasekä Kalmbergin sotatopografisessa kartassa 1855 esitettyä tieyhteyttä Klaukkalan kylän ja Nurmijärven kirkonkylän välillä.

Arvotus	2U	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	silta	
Arvioitu valmistumisaika	1930-l	
Säilyneisyys		
Luettelointiperuste	H, Y	
Luettelointiperuste, tarkennus	paikallishistoriallinen merkitys, ympäristöä rikastuttava	
Suositus	Säilytettävä kohde, Säilytettävä ryhmänsä edustajana	

443 Palojoen silta

387

Palojoen ylittävä silta Palojoentiellä, kyläalueen pohjoispuolella. Holvattu, luonnonkivinen.

Arvotus	1	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	silta	
Arvioitu valmistusaika		
Säilyneisyys	Silta on säilynyt	
Luettelointiperuste	h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	paikallishistoriallinen merkitys, käyttötarkoitukseen liittyvä merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä	
Suositus	Säilytettävä kohde, Säilytettävä ryhmänsä edustajana	

444 Kuhakoski ja kosken ylittävä silta

388

Luonnonkivinen holvattu silta, osa vanhaa historiallista tietä. Liittyy mös Kuhakosken historiaan.

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	silta	
Arvioitu valmistusaika	1900-l	
Säilyneisyys	Silta on säilynyt	
Luettelointiperuste	h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	paikallishistoriallinen merkitys, käyttötarkoitukseen liittyvä merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä	
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

445 Kivisilta Rannikonmäellä

389

,

Rannikkömäen alueen läheisyydessä, Tuusulan rajan tuntumassa Vantaanjoen ylittävä holvattu kivisilta.

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	silta	
Arvioitu valmistusaika	1900-l	
Säilyneisyys	Silta on säilynyt	
Luettelointiperuste	h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	paikallishistoriallinen merkitys, käyttötarkoitukseen liittyvä merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä	
Suositus	Säilytettävä kohde	

446 Myllykosken museosilta

390

Palojoen Metsäkylässä sijaitseva tiemuseon kohteisiin kuuluva museosilta. Tiemuseon kuvauksen mukaan silta on tyyppiltään puinen tukiansassisilta ja se on valmistunut vuonna 1966. Sillan on suunnitellut DI E. Kokkonen ja se edustaa vanhan kirvesmiestaidon ja nykyaikaisen insinööritieteen yhdistämistä.

Arvotus	1	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	silta	
Arvioitu valmistumisaika	1966	
Sailyneisyys		
Luettelointiperuste	a,h,y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennusaikansa hyvä edustaja, rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, käyttötarkoitukseen liittyvä merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä	
Suositus	Säilytettävä rakennus	

75 Rajamäen peruskoulu 1 ja opettajain asunto

Patruunantie 2, 05200 Rajamäki

74

Rajamäen koulukokonaisuuteen kuuluu kolme erillistä, eri-ikäistä koulurakennusta sekä opettajain asunto.

Koulu perustettiin rajamäkeläisten toivomuksesta tehtaan johdon tukemana, joidenkin vaikeuksien ja valitusten jälkeen 1895. Tehdas lahjoitti tontin, 1000mk perustamisrahaa sekä 100mk vuosittaisiin kustannuksiin. Vanhempi koulurakennus (1) valmistui jo seuraavana vuonna 1896. Se edustaa yksityiskohdiltaan jugendia ja on ulkoasultaan koristeellinen. Rakennus on pitkänomainen, siinä on keskeinen ristikeskus.

Kokonaisuuteen kuuluu pieni, satulakattoinen opettajain asuinrakennus(4) 1900-luvun alusta.

Vanhin puukoulu sekä opettajain asuntorakennus ovat arvokas osa Rajamäen yhdyskunnan historiaa ja arkkitehtuuriltaan aikakauttaan ja rakennustyyppiään hyvin edustavia.

Arvotus	1	Kaavatilanne	YO
Käyttötarkoitus:	koulu		
Arvioitu valmistumisaika	1900-l		
Säilyneisyys	Rakennukset ovat ulkoarkkitehtuuriltaan säilyneet aikakausilleen ominaisina.		
Luettelointiperuste	a, h, y		
Luettelointiperuste, tarkennus	aikansa suunnitteluihanteiden hyvä edustaja, rakennusaikansa hyvä edustaja , paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö tärkeä		
Suositus	Säilytettävä kohde, Säilytettävä pihapiiri tai lähiympäristö		

4,2

4

Nurmijärven rakennusperintöselvitys, kohteet

76 Puukoulu 2

Patruunantie 2, 05200 Rajamäki

75

Rajamäen koulukokonaisuuteen kuuluu kolme erillistä, eri-ikäistä koulurakennusta sekä opettajain asunto.

Rajamäki kasvoi voimakkaasti ja jo vuonna 1901 vanhan koulun rinnalle valmistui lisärakennus. Se paloi vuonna 1910, mutta rakennettiin uudelleen jo 1911. Koulurakennus (2) on jugend-henkinen ja sen on todennäköisesti suunnitellut kouluhallituksen arkkitehti Y. Sadeniemi. Rakennusta laajennettiin 1925, tällöin suunnittelija oli kouluhallituksen arkkitehti Salervo. Jugend-aiheet näkyvät erityisesti vuoden 1911 jyökkäkattoisessa osassa, jossa päädyn katto on osin aumattu aikakaudelle tyypilliseen tapaan.

Arvotus	1	Kaavatilanne	YO
Käyttötarkoitus:	koulu		
Arvioitu valmistumisaika	1900-l		
Säilyneisyys	Rakennuksen ulkoarkkitehtuuri on säilynyt		
Luettelointiperuste	a, h, y		
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennusaikansa hyvä edustaja , paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö tärkeä		
Suositus	Säilytettävä kohde, Säilytettävä pihapiiri tai lähiympäristö		

2

2

2

2

4,2

77 Rajamäen peruskoulu, 3

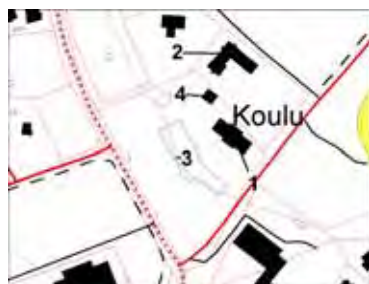
Tykkimäentie 1, 05200 Rajamäki

76

Rajamäen koulukokonaisuuteen kuuluu kolme erillistä, eri-ikäistä koulurakennusta sekä opettajain asunto.

Kolmas koulurakennus (3) edustaa 1950-luvun suunnitteluihanteita. Se on pitkänomainen taitettu lamelli, jossa on loivahko satulakatto. Rakennuksen on suunnitellut arkkitehti Hanstén. Rakennus on vaaleanruskeaksi rapattu. Sisäänkäyntikatoksen nurkat on pyöristetty aikakauden muotokielelle ominaisesti.

Arvotus	1	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	koulu	
Arvioitu valmistumisaika	1953	
Säilyneisyys	Rakennukset ovat ulkoarkkitehtuuriltaan säilyneet aikakausilleen ominaisina.	
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	aikansa suunnitteluihanteiden hyvä edustaja, rakennusaikansa hyvä edustaja , paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö tärkeä	
Suositus	Säilytettävä kohde, Säilytettävä pihapiiri tai lähiympäristö	

3

3

3

Nurmijärven rakennusperintöselvitys, kohteet

---

78 Rata 1

Ylisjoentie noin 1, 05200 Rajamäki

77

Rajamäen tehtaiden ja aseman läheisyydessä sijaitseva entinen osuuskaupan varastorakennus. Satulakattoinen, pitkänomainen.

Arvotus	2U	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	rata	
Arvioitu valmistusaika	1900-l	
Säilyneisyys	Rakennus on säilynyt tyypilleen ja aikakaudelleen ominaisena.	
Luettelointiperuste	h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	käyttötarkoitukseen liittyvä merkitys, paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä	
Suositus	Säilytettävä kohde	

79 PUISTOLA

Ylisjoentie 2, 05200 Rajamäki

78

Rajamäen vanhalla kyläalueella sijaitseva pienehkö, satulakattoinen asuinrakennus 1930-luvulta. Rakennus on hyvin säilynyt rakennusajankohdalleen ominaisena. Tiilikatto, ulkovuoraus alaosaltaan vaakaponttia, yläosa pystyponttia. Rajakohdassa sahalaitainen koristeleikkaus. Ikkunat ristityyppiä.

Arvotus	2	Kaavatilanne	AO-15/sä
Käyttötarkoitus:	asuinrakennus		
Arvioitu valmistumisaika	1935		
Säilyneisyys	Rakennus vaikuttaa ajankohdalleen ominaiselta ja hyvin säilyneeltä.		
Luettelointiperuste	a, h, y		
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä		
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö		

81 ALKULA

Pinnintie 8, 05200 Rajamäki

80

Rajamäellä, jälleenrakennuskauden talotyypin hallitseamalla asuinalueella sijaitseva saamaa tyyppiä edustava omakotitalo, joka edustaa parhaiten säilyneitä tyyppitaloja ja on rakennusajankohdaltaan varhainen, ennen sotia rakennettu. Rakennus on 1 1/2-kerroksinen, satulakattoinen. Siinä on peiterimalaudoitus ja ajalleen tyyppilliset pystyjakoiset ikkunat. Pihapiiri puutarhainen ja puusto vanhaa, tontille johtava portti tyyppillistä 1950-lukulaista metallityötä.

Arvotus	2	Kaavatilanne	AO/s
Käyttötarkoitus:	tyyppitalo		
Arvioitu valmistumisaika	1939		
Säilyneisyys	Rakennus on hyvin säilynyt		
Luettelointiperuste	a, h, y		
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö		
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö		

82 SOINTULA

Pinnintie 21, 05200 Rajamäki

81

Rajamäellä, jälleenrakennuskauden talotyypin hallitseman asuinalueen reunalla sijaitseva vanhempi asuinrakennus, alkuperäinen torppa/tila, josta palstoja sittemmin jaettu. Sijaitsee maisemallisesti komealla paikalla mäen reunalla. Kapeahkorunkoinen, satulakattoinen, 1 1/2 kerroksinen rakennus, jossa on poikkipääty. Edustaa Rajamäen vanhempia asuinrakennuskantaa. Ikkunat vaihdettu. Näkyvällä paikalla tiemaisemassa.

Arvotus	2	Kaavatilanne	AO/s
Käyttötarkoitus:	asuinrakennus		
Arvioitu valmistumisaika	1920		
Säilyneisyys	RHR1920, voi olla vanhempikin. Vaikuttaa perinteisenä säilyneeltä.		
Luettelointiperuste	a, h, y		
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö		
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö		

83

LEMPILÄ

Kesätie 112, 05620 Hyvinkää

82

Herustenjärven rannalla sijaitseva, lainhuutotodistuksen mukaan Hyvinkään kansalaisopiston toverikunnan kerhorakennus 1930-luvulta. Satulakattoinen, vaakaponttilaudoitus. Koko järven puoleisen julkisivun mittainen kuisti. Edustaa varhaista vapaa-ajanrakentamista ja on ulkoarkkitehtuuriltaan ilmoitettuun rakennusvuoteensa 1935 nähden varsin moderni.

Arvotus	2	Kaavatilanne	RH
Käyttötarkoitus:	kerhorakennus		
Arvioitu valmistumisaika	1935		
Säilyneisyys	Rakennus vaikuttaa säilyneen.		
Luettelointiperuste	a, h, y		
Luettelointiperuste, tarkennus	aikansa suunnitteluihanteiden hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö		
Suositus	Säilytettävä kohde		

Etutie 7, 05620 Hyvinkää

83

Herustenjärven rannalla sijaitseva huvilarakennus 1930-luvulta. Aikakaudelleen tyypillinen, pienehkö ja jyrkkäharjakattoinen. Pieniruutuiset ikkunat. Sijaitsee jyrkässä maastossa. Rannalla aumakattoinen sauna.

Arvotus	2	Kaavatilanne	RH
Käyttötarkoitus:	huvila		
Arvioitu valmistumisaika	1937		
Säilyneisyys	Rakennus on säilynyt aikakaudelleen ominaisena.		
Luettelointiperuste	a, h, y		
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, lähiympäristö		
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö		

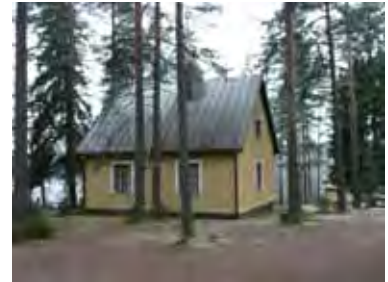
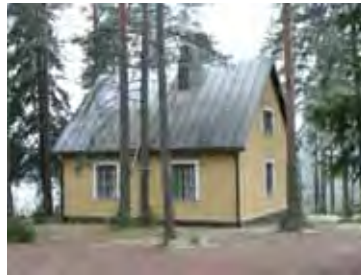
85 Huvila Herustenjärven pohjoispäässä

Palkkisillantie 622, 05620 Hyvinkää

84

Herustenjärven maisemassa, rannan ohittavan tien toisella puolella sijaitseva huvilarakennus 1930-luvulta. Aikakaudelleen tyypillinen, pienehkö ja jyrkkäharjakattoinen. Pieniruutuiset ikkunat. Pääjulkisivulla sisäänvedetty kuisti.

Arvotus	2	Kaavatilanne	RH
Käyttötarkoitus:	huvila		
Arvioitu valmistumisaika	1934		
Säilyneisyys	Rakennus vaikuttaa säilyneen aikakaudelleen ominaisena.		
Luettelointiperuste	a, h, y		
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, lähiympäristö		
Suositus	Säilytettävä kohde		

86 Rantala

Palkkisillantie 588, 05620 Hyvinkää

85

Huvilamainen asuinrakennus. Valmistunut alkujaan 1890 hirsirunkoisena asuinrakennuksena. Laajennettu nykyisenmuotoiseksi huvilamaiseksi taloksi 1904. Sijaitsee tiemaisemassa hyvin näkyvällä paikalla, alavalla painanteella Herustenjärven pohjoispäässä. Satulakattoinen, T-ikkunat. Kuistin ikkunat ovat geometrisen koristeelliset, aumakatto. Järven rannalla aumakattoinen sauna, joka on valmistunut 1930-luvulla.

Arvotus	2	Kaavatilanne	RH
Käyttötarkoitus:	asuinrakennus		
Arvioitu valmistumisaika	1890		
Säilyneisyys	Rakennuksen julkisivut näyttävät juuri kunnostetuilta, mutta alkuperäistä kunnioittaen. Kattomateriaali vaihdettu.		
Luettelointiperuste	a, h, y		
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö		
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö		

87

VIERTOLA

Takatie 8, 05620 Hyvinkää

86

Omaleimainen huvilarakennus Herustenjärven länsirannalla. Valmistunut 1946. Laakea satulakatto, kuisti ja sisäänkäynti päädyssä. Kuistin kannatinpilarit erikoiset. Tämän hetkinen väritys kirkas. Rannassa sauna ja vaja samaa tyyliä.

Arvotus	2	Kaavatilanne	RH
Käyttötarkoitus:	huvila		
Arvioitu valmistumisaika	1946		
Säilyneisyys	Pääosin säilynyt.		
Luettelointiperuste	a, h, y		
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö		
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö		

Kolpakontie 116, 05620 Hyvinkää

Hyvinkään kylässä sijaitseva vanha, perinteinen pieni tilakeskus pihapiireineen. Päärakennus satulakattoinen, suorakaiteen muotoinen matalahko, kapearunkoinen rakennus. Ikkunat T-mallia. Pihapiiriin kuuluu lisäksi omaleimainen aumakattoinen, noppamainen ulkorakennus, sekä muita piharakennuksia.

Arvotus	2U	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	maatalo	
Arvioitu valmistumisaika	1900-l	
Säilyneisyys	Rakennus on hyvin säilynyt, mutta kunnoltaan tarkastettava	
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö	
Suositus	s1, y0	

89

TIILIMÄKI

Hyvämäentie 125, 05620 Hyvinkää

88

Nopon tiilitehdas oli jo toiminnassa vuonna 1898 kun Hyvinkään Tehdas Oy osti sen. Tehdas oli tärkeä Rajamäen tehtaiden laajennustöiden kannalta. "Hyvinge Tegelbruk", jolla nimellä se tunnettiin 1900-1938, työllisti 1911 27 työntekijää. Toiminnan alkuvuosikymmeninä työnjohtajana toimi ruotsalaissyntyinen tiilimestari Anders Spångberg. Vuonna 1939 Nopon osti salpausselän tiilitehdas Oy ja se rakennettiin uudelleen insinööri A. Auramon suunnitelmien mukaan. Tehdas aloitti uudelleen toimintansa 1949. Tehdas uudistettiin myös 1962-65.

Tehdasrakennus basilikamainen. Piippu koristeellinen ja näkyvä. Kokonaisuus on osa Rajamäen yhdyskunnan historian ja rakentumisen osana, liittyy Alkon tehtaiden rakentamiseen ja edustaa omaa aikaansa tehdasrakennuksena hyvin.

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	tuotanto	
Arvioitu valmistusaika	1900-l	
Säilyneisyys	Kokonaisuus on pääosin säilynyt, kerroksisesti rakentunut.	
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	omaleimainen, paikallishistoriallinen merkitys, käyttötarkoitukseen liittyvä merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö tärkeä	
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

90 PEIKKOKALLIO

Kulmalantie 3, 05620 Hyvinkää

89

Nopon tiilitehtaan läheisyydessä, maisemallisesti komealla paikalla mäen laella sijaitseva tiilinen asuinrakennus vuodelta 1950. Rakennuksen satulakatto on jyrkähkö. Sisäänkäynti päädystä. Ympäröivä pihapiiri puutarhainen.

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	asuinrakennus	
Arvioitu valmistumisaika	1950	
Säilyneisyys	Ikkunat vaihdettu.	
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	omaleimainen, paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö	
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

91 Päivärinne

Hyvämäentie 140, 05620 Hyvinkää

90

Nopon tiilitehdasta vastapäätä sijaitseva satulakattoinen, kivijalalla oleva pitkänomainen, perinteinen rakennus, joka reunustaa tietä. Tärkeä osa maisemallista kokonaisuutta. Tiilikatto jäljellä. Yläpuolella, puistomaisen pihaukean toisella puolella tiilinen asuinrakennus, joka on kuulunut tehtaan johdolle.

Itse Hyvämäki oli alkujaan Jurvalan torppa. Talosta erotettu 1/3 Hankoniemen-Hyvinkään rautatiepiirille.

Arvotus	2U	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	talousrakennus	
Arvioitu valmistumisaika	1900-l	
Säilyneisyys	Rakennus on säilynyt perinteisenä, mutta kunnoltaan uhattu.	
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä	
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

Kulmalantie 9, 05620 Hyvinkää

Hyvämäen kokonaisuuteen kuuluvia Nopon tiilitehtaan työntekijöiden kaksi asuinrakennusta. Talot edustavat tyypillistä 1950-luvun loivasatulakattoista, yksikerroksista mallia. Saivat rakennusluvan 1956, rakennukset valmistuivat 1959. Toimi alakuun paritalona. Kun rakennus 1970-luvulla muutettiin työnjohdon asunnoksi, toinen sisäänkäynti suljettiin ja siihen rakennettiin sauna. Kun rakennus myytiin yksityiskäyttöön, tapahtui sisätiloissa joitain muutoksia, samoin 1990, jolloin myös ikkunat vaihdettu kaksilasisista kolmilasisiksi.

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	asuinrakennus	
Arvioitu valmistumisaika	1959	
Säilyneisyys	Rakennusten ulkoasu pääosin ajankohdalleen ominainen. Joitain muutoksia kuten toisen sisäänkäynnin sulkeminen ja ikkunoiden uusiminen.	
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä	
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

93 VÄLITALO

Kulmalantie 11, 05620 Hyvinkää

92

Hyvämäen kokonaisuuteen kuuluvia Nopon tiilitehtaan työntekijöiden kaksi asuinrakennusta. Talot edustavat tyypillistä 1950-luvun loivasatulakattoista, yksikerroksista mallia.

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	asuinrakennus	
Arvioitu valmistumisaika	1956	
Säilyneisyys	Rakennukset vaikuttavat aikakaudelleen ominaisilta.	
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä	
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

Nurmijärven rakennusperintöselvitys, kohteet

94 Rata 2

Kulmalantie 34 ?, 05620 Hyvinkää

93

Nopon tiilitehtaan yhteydessä olevan Hyvämäen alueen rautatiepysäkin rakennuskantaa. Nopon liikennepaikka perustettiin kohtaan, jossa Hyvinkäältä tuleva maantie haarautui Nurmijärven ja Tuusulan kirkolle. Tienhaaran ja tasoristeyksen kohdalle syntyi pienimuotoista taaja-asutusta. Laiturivaihde muutettiin miehittämättömäksi seisakevaihteeksi 1952, henkilöliikenne lopetettiin 1970 ja liikennepaikka lakkautettiin, kun tavaraliikenne lakkasi 1976. Aumakattoinen laiturirakennus on purettu, mutta rataan liittyviä muita rakennuksia on säilynyt.

Näihin kuuluu ratavirkailijan asunto (1) sekä varastorakennus (2). Radan toisella puolella lisäksi pieni tupa (3). Arvokas säilynyt rautatiehistoriaan nurmijärvellä liittyvä kohde.

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	rata	
Arvioitu valmistumisaika	1800-1900-l	
Säilyneisyys	Rakennukset ovat pääosin säilyttäneet perinteisen ulkoasunsa.	
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä,	
Suositus	Säilytettävä kohde	

95 YLI-PERIÄINEN

Periäistentie 150, 05200 Rajamäki

94

Maisemallisesti kauniilla paikalla purolaaksoon viettävässä maastossa, mäen etelärinteellä sijaitseva tilakeskus. Päärakennus on L:n muotoinen, satulakattoinen rakennus. Tiilikatto, peiterimalaudoitus. Ikkunat yhdeksän- tai kuusiruutuisia, mutta osa pihatien puoleisista ikkunoista vaihdettu moderneihin päälle asetetut välipuitteet omaaviin. Pihapiirissä vanhan kaksisarjaisen luhtiaitan sekä varaston muodostama perinteinen jono, etäämpänä perinteinen riihi, muita talousrakennuksia sekä uudempi suurehko, alaosaltaan punatiilinen navetta.

Arvotus	2U	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	maatalo	
Arvioitu valmistumisaika	1900-l	
Säilyneisyys	Rakennus on hyvin säilynyt, mutta kunto vaatii lisäselvityksiä. Osa ikkunoista kuitenkin vaihdettu moderneihin. Pihapiirissä säilynyttä rakennuskantaa.	
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	aikansa suunnitteluihanteiden hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö	
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

Nurmijärven rakennusperintöselvitys, kohteet

96

PINNI

Pinnintie 246, 05200 Rajamäki

95

Pinnin talo on vuonna 1782 perustettu uudisrälssitila, joka sijaitsee Pinnintien varrella, maisemallisesti kauniilla paikalla laakealla kukkulalla. Tie kulkee edelleen perinteiseen tapaan useita rakennuksia sisältävän pihapiirin läpi. Pinnin rakennuksiin kuuluu harvinaisuutensa vuoksi arvokas yhä paikallaan oleva tuulimyllyn runko.

Nykyisen päärakennuksen (1) rakennusrunko on vuodelta 1803. Sitä on laajennettu vuonna 1900 ja korotettu 1943. Vanhan rungon vuoliaiset näkyvät rakennuksen eteläpäädyssä. Rakennuksessa on jäljellä mm. vanhat kattomaalaukset. 1940-luvun korotus näkyy ristikeskuksena keskeisesti sijaitsevan sisäänkäynnin kohdalla.

Pihapiirin kuuluu lisäksi idästä tien toiselta puolelta alkaen tiilinavetta (2) vuodelta 1921, tietä reunustavat aitta- ja varastorakennus (3) sekä rakennuksen länsipuolella hirsinen sauna (4) sekä riihi (5). Työväenasunto no purettu. Pihapiirissä on vanhaa puustoa sekä puutarha. Hieman etäällä pihapiiristä sijaitsee mamsellityypin tuulimylly 1890-luvulta (7). Tuulimyllystä puuttuvat siivet. Rajamäen tehtaiden valmistaman arrakkipunssin kirkastamiseen tarvittavat munavalkuiset ostettiin pääosin Pinnin tilalta.

Arvotus	2	Kaavatilanne
Käyttötarkoitus:	uudistalo	
Arvioitu valmistusaika	1800-1900-l	
Säilyneisyys	Rakennusta on laajennettu 1900 ja korotettu 1943. Kokonaisuus on siten kerroksinen, mutta perinteinen.	
Luettelointiperuste	a, h, y	
Luettelointiperuste, tarkennus	omaleimainen, paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö tärkeä	
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö	

97 SYRJÄLÄ

Sörkantie 3, 05200 Rajamäki

96

Sörkän tiellä, kauniissa tiemaisemassa näkyvällä paikalla, Kuuselan naapurissa sijaitseva perinteinen, pienehkö asuinrakennus pihapiireineen. Päärakennus satulakattoinen ja siinä on poikkipääty. Hirsirakenne on pitkänurkkainen, nurkat koteloitu. Ulkoverhous peiterimaa. Ikkunat pienet.

Arvotus	2U	Kaavatilanne	AR
Käyttötarkoitus:	asuinrakennus		
Arvioitu valmistumisaika	1900-l:n alkupuoli		
Säilyneisyys	Päärakennus ja pihapiiri säilyneet. Kunto huono. Rivitalokaavan vuoksi säilymisedellytykset huonot.		
Luettelointiperuste	a, h, y		
Luettelointiperuste, tarkennus	rakennustyyppinsä hyvä edustaja, paikallishistoriallinen merkitys, rakennushistoriallinen merkitys, ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä, maiseman kannalta tärkeä, lähiympäristö		
Suositus	Säilytettävä kohde, Vaalittava pihapiiri tai lähiympäristö		

